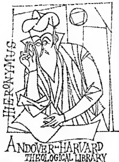
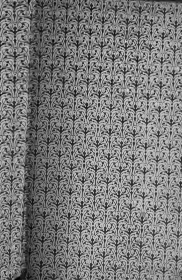

Novum Testamentum latine

Eberhard Nestle

HIERONYMUS

Novum Testamentum Latine

Textum Vaticanum

cum

apparatu critico

ex

editionibus et libris manu scriptis collecto imprimendum

curavit

D. Eberhard Nestle.

STUTTGART.
Privilegierte Württembergische Bibelanstalt.
1906.

Druck der Stuttgarter Vereins-Buchdruckerei.

> Latinae Versionis lectio, ubi consensione patrum Latinorum vel etiam aliorum testium idoneorum firmatur, eximium ob singularem antiquitatem pondus habet
>
> J. A. BENGEL,
> (Gnomon, praef. § 8.)

Quantum autoritatis insit Latinae versioni ad textum Novi Testamenti probe instituendum recteque intellegendum, non est cur hic amplius exponam. Hoc unum moneo, singula Evangelia a variis translata esse manibus, antiquissimis igitur temporibus, quando tetraeuangelii autoritas nondum praevalebat.

Est, exempli gratia, παρακαλεῖν in Mt = rogare, in Mc = deprecari, ἐπιτιμᾶν in Mt = increpare, in Mc = comminari, ἀρχιερεύς (plerumque) in Mt = princeps sacerdotum, in Mc = summus sacerdos, in J = pontifex. lagenam aquae baiulans Mc 14,13 = amphoram aquae portans L 22,10 *etc.*

Similiter epistulam ad Hebraeos non eadem manus vertisse videtur, cui Paulinarum epistularum versionem debemus.

Augetur huius versionis autoritas quia Hieronymus a. 383 Evangelia corrigens plurima manere patiebatur, ut fuerant, et quae mutanda ei videbantur, ex veterum Graecorum codicum collatione corrigebat, ut ipse testatur in epistola ad Damasum operi suo praemissa (infra p. XIV).

Eo magis mirarie paene neminem adhuc huius versionis recensionem criticam per editionem manualem eis accessibilem fecisse quorum est Novum Testamentum recte et intellegere et exponere.

Quae causae talem editionem inhibuerint, hic taceo; sufficit, brevi abhinc tempore res in melius mutatas esse.

Prodiit die V mensis iulii anno salutis MDCCCLXXXIX primus fasciculus operis praestantissimi

NOUUM TESTAMENTUM DOMINI NOSTRI IESU CHRISTI LATINE secundum editionem sancti Hieronymi ad codicum manuscriptorum fidem recensuit IOHANNES WORDSWORTH, S. T. P. episcopus Sarisburiensis in operis societatem adsumto HENRICO IULIANO WHITE, M. A. Collegii Mertonensis socio. Pars prior — Quattuor Evangelia Oxonii e typographeo Clarendoniano MDCCCLXXXIX—MDCCCXCVIII 4°. XXXVIII 789 pp.

Partis secundae fasciculus primus, Actus Apostolorum continens, secutus est a MDCCCCV.

Qui typographeo Clarendoniano Delegati praesunt litteris ab editoris socio J White d. 23. Oct. 1905 ad me datis permiserunt, ut tanti operis fructum cum omnibus communicarem

Habes ergo in praesenti volumine

1) Textum Clementinum ex editione anni 1592 quam fidelissime repetitum;
2) Collationem Editionis Sixtinae anni 1590, omnibus prioribus pleniorem et accuratiorem,
3) Collationem textus a Wordsworth-White constituti.
4) Cum opus Anglicum Actus nondum praecesserit, in secunda N. T. parte contuli recensiones criticas, quae fere solae in saeculo praeterito tentabantur
   a) Lachmannianam a. 1850,
   b) Tischendorfianam a. 1854,
   quibus addidi collationem duorum codicum celeberrimorum
   c) Amiatini, a Tischendorfio et a Tregellesio editi,
   d) Fuldensis, a Lachmannio collati et ab E. Ranke editi
5) In margine interiore, ad Evangelia Eusebianae sectiones additae sunt, quibuscum conferas praefationis p. XVss., ad Epistulas (et Apocalypsin) capitula codicum supra dictorum, Amiatini et Fuldensis, in margine exteriore loci paralleli ex novissima impressione N. T. Graeci a me curati.
6) Denique post praefationem invenies Epistulam ad Laodicenses, quae per millennium plurimorum Bibliorum Latinorum pars fuit et in Bibliis Germanicis praelutheranis locum obtinuit, una cum Hieronymi epistula ad Damasum supra memorata

Ut omnia quam accuratissime imprimerentur cautum est, quoad humanarum virium imbecillitas permisit. Neque in his minimis licet nobis perfectis esse.

Nunc ad singula

1) ad textum **Clementinum** — siglum 𝕮. Typotheta operabatur ex exemplari editionis N. T. a **M. Hetzenauer**, Oeniponte 1899, curatae, plagulas ego secundum exemplar editionis originalis anni 1592 corrigebam.

Ubi varietas alterae editionis Vaticanae (Romae 1593. 4°) citanda erat, prior siglo 𝕮[92], posterior 𝕮[93] notatur. Quae de tertia editione (Romae 1598. 8° = 𝕮[98]) et de indicibus correctoriis editionum 1592 et 93 citantur (corr 92, corr 93), ex editione Romana anni 1618 et e collationibus Francisci Bukentop (Lux de Luce, 1710) et Leandri van Ess (Biblia Sacra Tubingae 1824, 22) depromebantur, cum exemplaria editionum 1592 et 93 a me adhibita his indicibus correctoriis careant et exemplar editionis tertiae mihi ad manus non esset. Denique cum iam plus quam 500 paginae editionis meae impressae essent, in manus venit exemplar editionis novissimae

Biblia Sacra Vulgatae Editionis ex ipsis Vaticanis exemplaribus inter se atque cum indice errorum corrigendorum collatis critice edidit P. **Michael Hetzenauer**, O. C., Oeniponte, MCMVI.

Continet haec editio 'Epilogum criticum' qui sub titulo 'Variantes Clementinae' accuratissimam collationem editionum supra dictarum (𝕮[92 93 98]) editionisque praebet, quam C. Vercellone Romae 1861 in lucem edidit. In textu constituendo Hetzenauer, ubi impressiones posteriores (93-98) contra primariam stabant, illas sequebatur; gaudeo, me plerumque Carolum Vercellone a mea parte habere, quod scripturam editionis primariae retinui.

2) Pro textu Sixtino (𝔖) utebar exemplari Bibliothecae Regiae Stuttgartiensis (tres tomi in uno volumine; Praeliminaria 2 fol., V. T. p. 1—899. Bibliorum Sacrorum Tomus Tertius Novum Testamentum continens (2 folia) Matth.—Apoc. p. 900—1141; numeratur p. „938" mendose pro 958, et „1113—1141" pro 1103—1131).

Priores collationes quas James, Bukentop, van Ess, Wordsworth-White instituerunt, haud paucis locis emendandas et supplendas inveni, meum laborem cum epilogo Hetzenaueri contuli. Nam praeter 'Variantes Clementinas' continet seriem

secundum 'Variantes Sixtinae' inscriptam. Differentias mere orthographicas (quoad literas initiales, ut Angelus — a-, Propheta — p, Scriptura — s-; distinctionem verborum ut quomodo — quo modo, siquis — si quis etc), item interpunctionem, ubi nullius momenti erat, ego excluseram, Hetzenauer includit. Subiungo recensum locorum, in quibus apparatus meus a Z — hoc sigio Hetzenauer pro editione sua utitur — aut supplendus aut corrigendus est,¹) quibus correctis lector de ratione quae inter editionem Sixtinam et Clementinam intercedat, certus esse potest. Neglexi divisionem versuum in 𝔖, quam Sixtus V motu proprio introduxit, Clemens VIII iustis de causis cum communi mutavit. Habent, e. g., in 𝔖 capitula Matthaei I—VII versus 46, 17, 15, 17, 37, 33, 25. Ad divisionem Stephanicam, vel potius Hentenianam revertens — de exemplari Bibliorum Hentenianorum Antverpiae a 1583 excussorum a revisoribus Vaticanis adhibito cf 𝔐 I p XXVIII s — ℭ intendisse videtur illam stricte observandam; vide e. g. I Tim III,3.4, ubi ℭ non ante sed post „sed" dividit, quia in Graeco v. 4 incipit τοῦ ἰδίου („non cupidum, sed i suae"); at, ut Stephanus ipse in suis Latinis Bibliis a. 1555 haud raro priorem suam divisionem N. T anni 1551 deseruit, ita et in ℭ nonnullae novae divisiones inreptae sunt, et ne ipsae quidem editiones Vaticanae inter se concordant. Exemplo sit I Thess VI, ubi 𝔖

¹) Mt 2,11 + 𝔖𝔐 tus, 4,15 + *fin* 𝔖., 6,28 𝔖ℭ^{92}, 8,32 magno imp; 17,15 + ℭ^{92} *om* „15", ℭ$^{92.93}$ *numerant* 15—26 *pro* 16—27, 24,6 + 𝔖 procha, 26,18 + 𝔖 quendam, 27,22 + 𝔖 *pro* ?

Mc 6,26 𝔖ℭ *pro* ℭ; 15,34 lammasab ani

L 4,7 si *pro* ego; 18,8 +^{92}; *v.* 24 + *fin* 𝔖 ?; 21,4 𝔖ℭ^{93} *pro* 𝔖; 23,40 + *fin* 𝔖 ?

J 6,35 + *c. corr.* *post* ℭ$^{92\ 93}$; 6,51 ℭ *numerat* 53.54 *pro* 52.53, *repetito* „54" ℭ^{92} *consentit numeris nostris*, ℭ$^{92.93}$ *numerant* 55—72 *pro* 54—71; 7,17 + 8,54, 11,56 𝔖 apprehendat (*calamo* -ãt)

Act 3,18; 4,2 𝔖ℭ^{92} *c. corr et* ^{93}, 6,39 *dele* 𝔖 circumsteterunt, 13,25 + 𝔖 esse?, 16,12 + 𝔖 Mac., civ. col.

R 5,8 tempus *pro* essemus

1 C 1,10 + ℭ^{92} scismata, 11,25 + ℭ^{93} quotiescunque, 15,27 haec dicat

2 C 11,6 manifestus sum 𝔖, manifestatus sum

E 4,9 + *c. corr.* *post* ℭ^{93}

Praeterea detexi interea, in apparatu punctum addendum esse R 3,4 *post* aut, G 3,15 *post* sperni, lineolam | R 8,33 *post* [est]; ad Eph 5,30 in margine scribendum esse 1,23.

7—13 numerat, quas 𝔖m cum nobis 13—18, 𝔖m m 12—17; similiter Mt XV; XVII; II Thess II. 𝔚 editionem Stephanicam 1555 sequitur, me primae divisioni anni 1551 adhaesisse, variantibus Clementinis in margine notatis, probatum iri spero.

3) Editio a Wordsworth-White curata (𝔚) textum Hieronymianum restituisse videtur, quoad id testibus hodie praesentibus fieri licet. Vera igitur lectio non in textu, sed in apparatu editionis meae quaerenda est. Ubi a lectione editionis Sixtinae distinguenda erat, siglo 𝔚 notatur, ceteris omnibus in locis siglo caret. Omisi ex apparatu vel primo tantum loco notavi variationes orthographicas regulariter recurrentes.

𝔚 plerumque non assimilat ad-, con-, in-, scribit igitur adferre (Mc 6,27; 12,15 *et semper in J*; *sed* allatus, attulit, *et semper* afficere *et* attendere, *e contra* ammirari Mt 7,28 L 2,48; 11,14); adnuntiare, adplicere, adprehendere (*plerumque*), adpropiare, adpropinquare (*at* apparere), adseq-, adsimilare (*non* Mt 6,8; 7,24), adsistere, adstare, adsuere, adsumere (*plerumque in* Mc, *non in* Mt), conloqui, inludere, inluminare, inmittere (*sed* implere, adimplere), inmund-, inponere (*saepius*), inpossibilis, inprobitas, inproperari, inprudens, inruere (*sed* irritus)

𝔚 scribit

ae *pro* ae (cael- ut vg), caena, faen-, haed-, maer-, paenit-

e *pro* ae Mattheus *etc.*

e *pro* i intelleg-, Esaias

i *pro* e calcia-, hordiac-

oe *pro* e oboed-

u *pro* o adulesc-

u *pro* y murra

c *pro* ch car-, clamys (simulacr-)

c *pro* qu cotid-

c *pro* t convicieri *at* nuntiare

laguena; *at* ungent-, extinguntur.

h: harena, harundo, have, holus, hordiaceus; Helias, Hieremias, Hiericho, Hierosolyma, Hierusalem, Gabrihel, Israhel *etc.*

icere in compositis *ut* eicere, deicere

quotiens, promtus, sumsi, temtare, expectare, *at* exspirare, exsurgere

𝔚 *geminat* loquella, querella, mercennar-; nummular-, rettulit; *at* anulus, corigia, litus, milia, oport-, grabattus

𝔚 *iungit* quemadmodum, quomodo
separat ab intus, ad invicem, a modo, ante quam, bene dicere, b. facere, cruci figere; de intus, de foris, id ipsum, legis peritus; male habere, manu factus, ne quando, ne quis, nonaginta novem; pater familias, quo modo, quo usque, quoad usque, ex ipsos *etc*, si quid *etc*, terrae motus, usque dum, usque quo, verum tamen

Similem orthographiam sequuntur editores Lachmann et Tischendorf, codices Amiatinus et Fuldensis

4) a) Carolus Lachmannus a 1842—1850 Novum Testamentum graece et latine recensere nulla ratione editionum impressarum habita textum ex paucis sed bonis codicibus constituere ausus est, lectionibus variantibus inter uncos rotundos ( ), additionibus inter quadratos [ ] positis. Praeter collationem textus Lachmanniani (= 𝔏) plerasque harum variantium et additionum suis signis l. s. ( ) et [ ] in apparatum recepi

b) Inter editiones N. T. a Tischendorfio emissas est: Novum Testamentum Triglottum Graece Latine Germanice .. Latinum Hieronymi notata Clementina lectione ex auctoritate codicum restituit .. Aenoth. Frid. Const. Tischendorf Lipsiae, Avenarius et Mendelssohn MDCCCLIV; editio secunda [repetita] MDCCCLXV. Pars latina seorsum prodiit 1854 et 1864.

Tischendorfius in textu constituendo frequentissime cum Lachmanno consentit; nec mirum quia uterque codices Amiatinum et Fuldensem duces habuit. Tischendorfius (= 𝔗) in apparatu praeter lectiones Clementinas a codice Amiatino multas, e Fuldensi nonnullas notavit, ego horum codicum plenam collationem exhibere constitui, partim quia inter praestantissimos testes textus Hieronymiani numerantur, partim ut ne qui impressos tantum libros legere consueverunt, hoc exemplo ostenderem, quot quantisque vitiis iam codices antiquissimi praestantissimique scateant.

c) De codice Amiatino (= *A*) non necessarium est errores palaeographorum celeberrimorum repetere aut retegere, eum iussu Abbatis Ceolfridi in Anglia scriptum et ab eodem a. 715 Sancto Petro Romae oblatum esse nunc constat. Lachmannus de huius codicis neglegentissima collatione dependebat, quam Ferd. Flor. Fleck a. 1840 publici iuris fecit, Tischendorfius codicem a. 1850 edidit, postquam, ut in Prolegomenis

testatur, „Sam. Prid. Tregellius . . collationem codicis Amiatini quam ipse non ita multo post me Florentiae instituerat, ex Anglia Lipsiam transmisit: qua quidem ubique cum schedis meis comparata factum est ut magna cum fiducia textum Amiatinum edere possem". Nihilominus hic et illic errores in hac editione occurrunt. Ut taceam mendum typographicum 'forte' pro 'sorte' Lc 1,9, quod a van Ess 1824 ad Fleckium 1840, a Fleckio ad Tischendorfium tum in editionem codicis Amiatini 1850, quam in editionem criticam a. 1854.64 transmigravit in ipsa epistula ad Damasum Tischendorfius omnia errorum genera admisit, quae in conferendis codicibus occurrere possunt: verbum omisit, quod in codice est, verba dedit, quae in codice desunt, verba aliter dedit, quam in codice exstant (vide infra p. XIII). Haec affero eorum memor quae J 8,7 et Jc 3,2 scripta sunt, ut lectores discant quantam diligentiam tale opus postulet. Tischendorfii ego editionem imprimis propter indicem lectionum meae posteriore correctarum adhibui (prol. p. XXXII – XLVI), textum ex editione contuli, quam S. Pr. Tregellesio debemus (The Greek New Testament, edited from ancient authorities, with their various readings in full, and the Latin Version of Jerome, by Samuel Prideaux Tregelles. London 1857—1879.) Differentias inter notationes Tischendorfii et Tregellesi interdum notavi.[1])

d) *F* designat codicem Fuldensem „AD 541—546 iussu Victoris Episcopi Capuae scriptus et ab ipso Victore correctus. Edidit E. Ranke Marburgi 1868" (W 1 p. XII). Ante E. Ranke hunc codicem C. Lachmannus cum magna diligentia — interdum, quoad codice non inspecto iudicare licet — maiore quam Ranke adhibuit. *F*[2] plerumque ipsius Victoris manum designat. Codicem olim Bonifatii fuisse lectione „sobrii estote et vigilate et excitamini" comprobari videtur quae a Bonifatio in epist. 70 citatur, hodieque ad 1 Pet. 5,8 in margine codicis *F* legitur.

Ubi omnes hi testes (Lachmannus, Tischendorfius, Amiatinus, Fuldensis) consentiunt, lectiones sine siglis in apparato

[1]) Aegerrime fero, me non nisi libro finito correctiones animadvertisse, quas Tregellesius in libro anglice scripto 'An Account of the Printed Text of the Greek Testament' 1854 communicavit, nempe: 1 K 3,12 *dele* superaedificat *A* | , 2 T 3,16 *dele* > insp. div. *A*(*Ti*), 4,10 *dele* Galliam *A*[1], 1 P 3,20 *dele* (clementia *A*).

Torpiori neglegentia mea factum est, ut iusto tempore „Corrigendorum" oblitus sim, quae E. Ranke in fine editionis suae p. 572 apposuit, 1 K 14,29 *dele* | diiud.] dei iudicent *F*[1](?)

positae sunt, ut R 1,1 „> Chr. I“, quod significat, pro textuali lectione 'iesu Christi' omnes hos testes (𝔖 𝔈 *IF*) inversum ordinem verborum 'Christi iesu' tueri. Ubi ad hos quattuor testes Sixtina quoque editio accedit „*et* 𝔖“ scriptum est, ut R 12,10, ubi „caritatem *et* 𝔖 (ch-)“ significat, pro ablativo „charitate“, quem 𝔈 praebet, 𝔖 𝔖 𝔈 *IF* accusativum habere, verbo in 𝔖 per „ch-“, in ceteris testibus per c- scripto. Lectiones sic unde positae pro regula genuinae haberi poterunt, lectionibus textualibus certe praeferendae sunt. Nam, quod nemini ante editionem 𝔚 perspicere, paucis suspicari licuit, textus Clementinus talis est, ut in Evangeliis et Actibus plus centum lectiones Clementinas numeraverim, quae ne ab uno quidem codicum a 𝔚 adhibitorum testantur (ut septies „ergo“; formae nominum propriorum ut Arimathaea, Iscariotes, Melita; verborum ut idololatria, lectiones ut liberis Lc 20,28 pro filiis), talesque lectiones non modo a theologis, sed etiam a philologis — videas Thesaurum Linguae Latinae sub voce Arimathaea — usque ad hunc diem pro genuinis Hieronymi lectionibus citantur! Profecto, rem minime inutilem, immo maxime necessariam fecisse me credo, si pro meis viribus laboravi, ut talis rerum status desineret, societatique Biblicae Stuttgartianae persuasi ut, quae antea paucissimis ad manus essent, ea quam plurimis exhiberentur.

5) Minoris momenti, neque tamen nullius sunt sectiones Eusebianae, capitulationes antiquissimae, quas in margine notavi.

6) Sigla in describendis variantibus adhibita fere eadem sunt atque in Novo Testamento Graeco, accedit siglum > ad indicandam inversionem, id ubicumque adspexeris, inversum tantum ordinem verborum adesse scias. Sunt ergo haec:

+ : addit, addunt, *cf* Mt 5,9.
— : omittit, omittunt; *cf* Mt 2,13.
> : invertit, invertunt, *cf* Mt 1,20.
coni: coniungit, coniungunt, *cf* L 1,3.
fin: finis versus, *cf* Mt 12,3.
inc: incipit, incipiunt, *cf* Mt 9,24; 10,2.
pr: praemittit, praemittunt, *cf* R 5,17.
𝔈: textus Clementinus; *cf* Mt 5,4, 92,93,98 additur, ubi editiones annorum 92, 93, 98 variant, corr 92,93,98 indices correctorii harum editionum *cf* Mt 8,28, -corr textus contra indicem correctorium, *cf* Mt 26,58, 𝔈 *primo* ponitur, ubi

correctio non in indice, sed in ipso textu per rasuram, aut atramentum aut prelum effecta est, ut Mt 24,15.

𝔏: textus Lachmannianus, *cf* Rom, *Inscr.* — (𝔏) significat, 𝔏 lectionem uncis ( ) includere, *cf* R 1,13 15.

𝔖: textus Sixtinus, *cf* Mt 1,13, 𝔖 *primo*, ubi correctio in ipso textu prelo vel calamo efficiebatur; *cf* Mc 10,1.

𝔗: textus Tischendorfianus, *cf* Rom., *Inscr.*

𝔚: textus Wordsworth-Whitianus, *cf* Mt 1,13; eiusdem textus sunt omnes lectiones in Evangeliis et Actibus nullo siglo notatae, *cf* Mt, *Inscr.* et 1,3. Lectio de qua dubitant, signis † . . † apud 𝔚 circumdatur, *cf* Mt 16,9.10.

A: codex Amiatinus; *cf* R 1,5; *A** vel ¹, *A²*, prima secunda manus; *sec. Tr.*, *sec. Ti* additur, ubi Tregellesius et Tischendorfius de scriptura codicis differunt, *cf* 2 T 3,18

F: codex Fuldensis, *F¹*, *F²*, *F³*, prima, secunda, tertia manus, *F³* plerumque Victoris manum significat

Iterum moneo, in Epistulis et Apocalypsi lectiones nullo siglo notatas ab omnibus testibus 𝔏𝔗*AF* praeberi; *cf* R 1,1 11

Uncis curvatis ( ) vel quadratis [ ] lectiones circumdatae sunt quae in editione Lachmanniana sic notatae inveniuntur, neque ex Amiatino neque ex Fuldensi haustae, *cf* R 1,27; 2,12 15.

Siglo addito unci curvati minorem vel secundam varietatem notant; ut R 8,4 hi (𝔏*F* hii); 11,24 hi (hii *F*) i. e. pro „ii" 𝔏𝔗*AF* habent hi, sed *F* vel 𝔏*F* scribunt hii

etc variantibus orthographicis regulariter recurrentibus additur, ubi primo occurrunt, *cf* Mt 1,24 2,1 6

nonne? num? coniecturam indicat; *cf* Jd 8, Ap 5,12

De sectionibus Eusebianis vide supra, in Epistulis numeri crassiores 1 2 3 notant capitula codicibus *AF* communia, crassiores in uncis ( ) quae solus *F*, tenuiores in uncis (20), quae solus *A* praebet (*cf* R 8,17) In epistola ad Hebraeos et Apocalypsi numeri crassiores sine uncis codicem *F* designant, quia *A* in Apoc capitulatione omnino caret, in epistula ad Hebraeos aliam praebet

7) Divisio versuum, ubi ex interpunctione cognosci non poterat, lineola parva (|; *cf* Mt 1,3) notata est; initium sectionis vel capitis, ubi cum initio versus non concordat, asterisco distinguitur (*; *cf* Mt 7,16, R 16,14)

8) Paginae latinae paginis editionis graecae (et germanicae) exacte correspondent; ubi spatium deerat, aut pars

apparatus ad praecedentem vel sequentem paginam reponebatur (*cf* p. 13.14, 76 77 *etc*), aut — in posteriore parte — huius textus comprimebantur (*cf* p. 395), aut hoc et illud fieri necesse erat (p. 449 450).

Reliqua per se clara erunt.

9) Prius quam finem faciam, Protestantes moneo, versione Latina non modo ad textum Graecum recte constituendum et intellegendum sed etiam ad versionem Lutheri recte diiudicandam neminem carere posse. J. A. Bengelium exempla locorum collegisse, ubi Lutherus "e Vulgata vel ut Vulgata" verterit, in libello meo 'J. A. Bengel als Gelehrter' (1893, p. 29) docui, unum exemplum ibi allatum (Lc 15,30) non modo in Lutherum, sed e Luthero in novissimas versiones, a C. Weizsäcker (editiones priores) et C. Stage elaboratas transiit.

Qui accuratiora de versione Latina discere cupit, adeat Prolegomena, quibus C. R. Gregory 1884—94 editionem Tischendorfianam criticam maiorem complevit, vel eiusdem „Textkritik des neuen Testamentes" (Lipsiae 1900, 02), praefationem et epilogum editionis 𝔚, libellum meum „Einführung in das griechische Neue Testament (ed. 2, Gottingae 1899), quae in volumine tertio editionis tertiae Encyclopaediae Protestanticae Fritzschium secutus de hac versione scripsi (seorsum edita in: 'Urtext und Übersetzungen der Bibel'), de editione Sixtina et Clementina: 'Ein Jubilaeum der lateinischen Bibel. Zum 9. November 1892' (in libro meo: 'Marginalien und Materialien'), item quae H. J. White apud Hastings' 'Dictionary of the Bible' IV, 873—890 disseruit, commentarios et introductiones biblicas Protestantium et Catholicorum — sed caute his fontibus derivatis utendum est —; in primis quae Samuel Berger ad historiam huius versionis elucidandam contribuit.

Subiungo Hieronymi Epistulam ad Damasum cum explanatione sectionum Eusebianarum (ex 𝔄𝔅𝔚𝔄) et Epistulam ad Laodicenses quae in *F* post Col. locum habet, secundum recensionem ab J. Lightfoot constitutam, quam Ad. Harnack apud Lietzmann, 'kleine Texte' no 12 repetiit cum lectionibus codicis *F* in margine positis.

Restat ut societati Biblicae, quae hanc editionem Latinam Graecae addendam suscepit, gratias agam quam maximas, lectoris autem exoptem ut quam plenissimum ex eo fructum capiant.

Maulbronnae d. 15. Julii 1906

Eb. Nestle

EPISTULA AD DAMASUM.

BEATO PAPAE DAMASO HIERONYMUS.

Novum opus facere me cogis ex veteri, ut post exemplaria scripturarum toto orbe dispersa quasi quidam arbiter sedeam et, quia inter se variant, quae sint illa quae cum Graeca consentiant veritate decernam. Pius labor, sed periculosa praesumptio, iudicare de ceteris ipsum ab omnibus iudicandum, senis mutare linguam et canescentem mundum ad initia retrahere parvulorum. Quis enim doctus pariter vel indoctus, cum in manus volumen adsumpserit et a saliva quam semel inbibit viderit discrepare quod lectitat, non statim erumpat in vocem, me falsarium me clamans esse sacrilegum, qui audeam aliquid in veteribus libris addere, mutare, corrigere? Adversum quam invidiam duplex causa me consolatur: quod et tu qui summus sacerdos es fieri iubes, et verum non esse quod variat etiam maledicorum testimonio conprobatur. Si enim Latinis exemplaribus fides est adhibenda, respondeant quibus: tot sunt paene quot codices. Sin autem veritas est quaerenda de pluribus, cur non ad Graecam originem revertentes ea quae vel a vitiosis interpretibus male edita vel a praesumptoribus imperitis emendata perversius vel a librariis dormitantibus aut addita sunt aut mutata corrigimus? Neque vero ego de veteri disputo testamento, quod a septuaginta senioribus in Graecam linguam versum tertio gradu ad nos usque pervenit. Non quaero quid Aquila quid Symmachus sapiant, quare Theodotion inter novos et veteres medius incedat: sit illa vera interpretatio quam

---

Inscr.] — *A* | [Incipit Praefatio S. Eusebii Hieronymi in quattuor Evangelia] 𝕲𝕿 *1* Beatissimo 𝕿*A* *2* > me fac 𝕷 *4* praesumt- *A*, *ut 21* *7* canisc- *A* + [iam] 𝕷 *9* adsums- *A* *10* compr- 𝕿*A* *18* sunt] + enim [𝕷]𝕿*A* + [exemplaria] *21* in- 𝕷 *22* — aut 1° 𝕿 (*invito A*) *23* — testam. [𝕷] *26* Theodotio 𝕿*A* *27* — medius *A* (*invito* 𝕿)

apostoli probaverunt. De novo nunc loquor testamento, quod Graecum esse non dubium est, excepto apostolo Mattheo, qui primus in Iudaea evangelium Christi Hebraeis litteris edidit. Hoc certe cum in nostro sermone discordat et diversos rivulorum tramites ducit, uno de fonte quaerendum est. Praetermitto eos codices quos a Luciano et Hesychio nuncupatos paucorum hominum adserit perversa contentio: quibus utique nec in veteri instrumento post septuaginta interpretes emendare quid licuit nec in novo profuit emendasse, cum multarum gentium linguis scriptura ante translata doceat falsa esse quae addita sunt.

Igitur haec praesens praefatiuncula pollicetur quattuor tantum evangelia, quorum ordo iste est, Mattheus Marcus Lucas Iohannes, codicum Graecorum emendata conlatione sed veterum. Quae ne multum a lectionis Latinae consuetudine discreparent, ita calamo temperavimus ut, his tantum quae sensum videbantur mutare correctis, reliqua manere pateremur ut fuerant.

Canones quoque, quos Eusebius Caesariensis episcopus Alexandrinum secutus Ammonium in decem numeros ordinavit, sicut in Graeco habentur expressimus; quodsi quis de curiosis voluerit nosse quae in evangeliis vel eadem vel vicina vel sola sint, eorum distinctione cognoscat. Magnus siquidem hic in nostris codicibus error inolevit, dum quod in eadem re alius evangelista plus dixit, in alio, quia minus putaverint, addiderunt, vel dum eundem sensum alius aliter expressit, ille qui unum e quattuor primum legerat, ad eius exemplum ceteros quoque aestimaverit emendandos. Unde accidit ut apud nos mixta sint omnia, et in Marco plura Lucae atque Matthei, rursum in Mattheo Iohannis et Marci, et in ceteris reliquorum quae aliis propria sunt inveniantur. Cum itaque canones legeris qui subiecti sunt, confusionis errore sublato, et similia omnium scies et singulis sua quaeque restitues. In canone primo concordant quattuor, Mattheus Marcus Lucas Iohannes, in secundo tres, Mattheus

29 — esse *A* | Mattheo 𝔊𝔗 *etc* 32.33 unde et quaerendus *A* 37 scribt- 𝔊 39 hoc *A* 40 — tantum [𝔊] 42 sed et *A* | a] e *A* 44 temperavimus *A* (*invito TS*) 48 quod si q. *A* quod siq 𝔊 51 *leg* (>) quod dum 𝔊 52 *leg* qui 𝔊 53 *leg* addi debere 𝔊 | eundem *TS* (*invito A*) 56 aput 𝔊 57 [plura] Ioh. 𝔊 58 — in *A* | [in] alie 𝔊 60 — scies [𝔊] 62—67 in] + canone 𝔊*A*

Marcus Lucas, in tertio tres, Matthaeus Lucas Iohannes; in quarto tres, Matthaeus Marcus Iohannes, in quinto duo, Matthaeus Lucas, in sexto duo, Matthaeus Marcus, in septimo duo, Matthaeus Iohannes, in octavo duo, Lucas Marcus; in nono duo, Lucas Iohannes, in decimo proprie unusquisque, quae non habentur in aliis, ediderunt. Singulis evangeliis ab uno incipiens usque ad finem librorum dispar numerus increscit. Hic nigro colore praescriptus sub se habet alium ex minio numerum discolorem, qui ad decem usque procedens indicat, prior numerus in quo sit canone requirendus. Cum igitur aperto codice verbi gratia illud sive illud capitulum scire volueris cuius canonis sit, statim ex subiecto numero doceberis, et recurrens ad principia in quibus canonum est distincta congeries, eodemque statim canone ex titulo frontis invento, illum quem quaerebas numerum eiusdem evangelistae qui et ipse ex inscriptione signatur invenies, atque e vicinis ceterorum tramitibus inspectis quos numeros e regione habeant adnotabis; et cum scieris, recurres ad volumina singulorum, et sine mora, repertis numeris quos ante signaveras, reperies et loca in quibus vel eadem vel vicina dixerunt. Opto ut in Christo valeas et memineris mei, papa beatissime.

EXPLICIT EPISTULA HIERONYMI

63 64 — Matth. L. Ioh.; in quarto tres ℭ 68 Singulis] + vero [𝔊]ℭ *h (incerto A)* 69 ad] in ℭA 70 perscr ℭ 1° per scribt- 𝔊 73 illut *bis* 𝔊 76 eodem[que] 𝔊 78 inscribt- 𝔊 79 adque [e] 𝔊 82 repper- 𝔊ℭA | et] *leg* ea 𝔊 83 84 [Opto . . . beat] 𝔊 *Subscr.* — [𝔊]ℭA

CANON I, IN QUO QUATTUOR

Mt	Mc	Lc	Ioh	Mt	Mc	Lc	Ioh	Mt	Mc	Lc	Ioh
8	2	7	10	98	96	116	40	209	119	234	100
11	4	10	8	98	96	116	111	211	121	238	21
11	4	10	12	98	96	116	120	220	122	239	77
11	4	10	14	98	96	116	129	220	129	242	85
11	4	10	28	98	96	116	131	220	129	261	88
14	5	13	15	98	96	116	144	244	139	250	141
23	27	17	46	133	37	77	109	244	139	250	146
23	27	34	46	141	50	19	59	274	156	260	20
23	27	45	46	142	51	21	35	274	156	260	48
70	20	97	38	147	64	93	49	274	156	260	96
87	139	250	141	166	82	94	17	276	158	74	98
87	139	250	146	166	82	94	74	280	162	269	122

Mt	Mc	Lc	Ioh	Mt	Mc	Lc	Ioh	Mt	Mc	Lc	Ioh
284	165	266	56	306	187	290	162	328	206	314	196
284	165	266	63	306	187	290	174	331	209	315	197
284	165	266	65	310	191	297	69	332	210	318	197
284	165	268	67	313	194	294	172	334	212	321	201
289	170	275	126	314	195	291	166	335	214	324	199
291	172	279	156	314	195	291	168	336	215	317	198
294	175	281	161	315	196	292	175	336	215	319	198
295	176	282	42	318	199	300	176	341	223	329	204
295	176	282	57	320	200	302	178	348	227	332	206
300	181	285	79	320	200	302	180	349	228	333	208
300	181	285	158	325	204	310	184	352	231	336	209
302	183	287	160	326	205	311	188	352	231	336	211
304	184	289	170	326	205	313	194				

CANON II, IN QUO TRES

Mt	Mc	Lc	Mt	Mc	Lc	Mt	Mc	Lc	Mt	Mc	Lc
15	6	15	94	86	97	178	99	197	251	146	255
21	10	32	94	86	146	190	105	195	253	148	204
31	102	185	103	1	70	192	106	216	258	150	257
32	39	79	114	24	41	193	107	121	259	151	258
32	39	183	116	25	42	193	107	218	264	155	156
50	41	56	116	25	165	194	108	152	269	154	228
62	13	4	116	25	177	194	108	219	271	42	230
62	13	24	121	32	127	195	109	220	278	160	263
63	18	33	122	33	129	198	110	221	281	163	268
67	15	26	123	34	147	199	111	173	285	166	265
69	47	83	130	35	82	201	112	222	285	166	267
71	21	38	131	36	76	203	114	270	296	177	280
72	22	39	135	38	78	205	116	224	296	177	284
72	22	186	137	44	167	206	117	232	301	182	286
73	23	40	143	57	90	208	118	233	308	189	305
74	49	85	144	59	12	217	127	240	312	193	299
78	52	169	149	63	35	219	128	241	316	197	293
79	29	86	149	66	43	223	130	243	317	198	295
80	30	44	153	69	36	225	134	245	322	202	309
82	53	87	164	79	144	226	133	244	338	218	322
82	53	110	168	83	95	229	135	137	339	219	325
83	54	87	168	83	206	229	135	246	340	220	327
83	54	112	170	85	96	242	137	237	342	222	323
85	55	88	172	87	98	242	137	248	344	224	328
85	65	114	174	91	99	243	138	249	346	225	330
88	141	148	176	93	101	248	143	209	353	232	347
88	141	251	176	96	102	248	143	253	354	233	338
92	40	80	178	95	217	249	144	254			

CANON III, IN QUO TRES

Mt	Lc	Ioh	Mt	Lc	Ioh	Mt	Lc	Ioh	Mt	Lc	Ioh
1	14	1	64	65	87	111	119	148	112	119	97
1	14	3	90	58	118	112	119	8	112	119	90
1	14	5	90	58	139	112	119	44	112	119	142
7	6	2	97	211	105	112	119	61	112	119	154
7	6	25	111	119	30	112	119	76	146	92	47
59	63	116	111	119	114						

CANON IIII, IN QUO TRES

Mt	Mc	Ioh	Mt	Mc	Ioh	Mt	Mc	Ioh	Mt	Mc	Ioh
18	6	26	204	115	135	279	161	72	307	188	164
117	26	93	216	125	128	279	161	121	321	201	192
117	26	95	216	125	133	287	168	152	323	203	183
150	67	51	216	125	137	293	174	107	329	207	185
161	77	23	216	125	150	297	178	70	329	207	187
161	77	53	277	159	98	299	180	108	333	211	208
204	115	91									

CANON V, IN QUO DUO

Mt	Lc	Mt	Lc	Mt	Lc	Mt	Lc	Mt	Lc	Mt	Lc
3	2	46	153	68	105	119	126	183	198	240	141
10	8	47	134	78	106	125	62	187	199	241	175
12	11	48	191	84	111	127	128	197	272	255	202
16	16	49	150	86	109	128	132	213	235	256	205
25	46	51	59	93	145	129	130	221	161	257	213
27	48	53	125	95	160	132	91	228	139	261	207
28	47	54	54	96	182	134	130	231	178	262	212
30	49	55	170	96	184	138	166	231	215	265	157
34	194	57	61	102	69	156	57	232	142	266	155
36	162	58	60	104	71	156	226	234	136	266	157
38	53	60	171	105	188	162	161	236	135	267	158
40	52	61	84	107	73	175	200	237	138	270	229
41	55	65	172	108	115	182	187	238	140	272	231
43	123	68	66	110	118	182	189				

CANON VI, IN QUO DUO

Mt	Mc	Mt	Mc	Mt	Mc	Mt	Mc	Mt	Mc	Mt	Mc
9	3	145	60	165	80	224	131	275	157	309	190
17	7	146	65	169	84	246	140	282	164	311	192
20	9	152	68	173	89	247	142	286	167	330	208
22	11	154	71	180	100	250	145	288	169	337	217
44	126	157	72	189	103	252	147	290	171	341	221
77	63	159	73	202	113	254	149	292	173	347	226
100	96	160	76	214	120	260	152	298	179	350	229
139	45	163	78	215	124	263	153	305	165		

CANON VII, IN QUO DUO

Mt	Ioh	Mt	Ioh	Mt	Ioh	Mt	Ioh
5	83	16	32	120	82	207	101
18	19	19	34	185	215		

CANON VIII, IN QUO DUO

Lc	Mc	Mt	Mc	Mt	Mc	Mt	Mc	Mt	Mc
23	12	27	28	89	56	103	97	277	216
25	14	23	17	91	61	247	136	335	230
27	18	84	48	100	75				

CANON IX, IN QUO DUO

Lc	Ioh	Lc	Ioh	Lc	Ioh	Lc	Ioh	Lc	Ioh	Lc	Ioh
30	219	262	113	274	227	274	231	303	186	307	182
30	222	262	124	274	229	303	182	303	190	307	186

Lc	Ioh	Lc	Ioh	Lc	Ioh	Lc	Ioh	Lc	Ioh
307	190	312	186	340	213	341	221	341	225
312	182	312	190	340	217	341	223		

CANON X, IN QUO MATTH. PROPRIE

2	33	56	106	136	181	210	235*	319
4	35	75	109	140	184	212	239	324
9	37	81	113	151	186	218	245	327
13	39	89	115	155	188	222	268	345
24	42	91	118	167	191	227	273	351
26	45	99	124	171	196	230	283	355
29	52	101	126	177	200	233	303	

CANON X, IN QUO MARC. PROPRIE

19	43	58	70	81	90	94	104	132	213
31	46	92	74	88	92	101	123	186	

CANON X, IN QUO LUC. PROPRIE

1	31	106	149	176	201	236	278	308
3	50	107	151	178	203	252	283	316
5	51	113	154	180	208	256	288	320
9	97	117	159	183	210	259	296	326
18	68	122	163	188	214	264	298	331
20	72	124	164	190	223	271	301	334
22	75	131	186	192	225	273	304	339
29	104	143	174	196	227	276	306	342

CANON X, IN QUO IOH PROPRIE

4	31	58	81	108	134	157	161	212
7	33	60	84	110	136	159	189	214
9	36	62	86	112	138	163	191	216
11	39	64	89	115	140	165	193	218
13	41	66	92	117	143	167	195	220
16	43	68	94	119	145	169	200	224
18	45	71	97	123	147	171	202	226
22	50	73	99	125	149	173	205	228
24	52	75	102	127	151	177	207	230
27	54	78	104	130	153	179	210	232
29	56	80	106	132	155			

* ℭ 236.

AD LAODICENSES.

Paulus apostolus non ab hominibus neque per hominem
sed per Ihesum Christum, fratribus qui sunt Laodiciae,
gratia uobis et pax a deo patre et domino Ihesu Christo. 2
Gratias ago Christo per omnem orationem meam, quod 3
permanentes estis in eo et perseuerantes in operibus eius,
promissum expectantes in diem iudicii. neque destituant 4
uos quorundam uaniloquia insinuantium, ut uos euertant a
ueritate euangelii, quod a me praedicatur. et nunc faciet 5
deus, ut qui sunt ex me ad profectum ueritatis euangelii
. . . deseruientes et facientes benignitatem operum quae [?]
salutis uitae aeternae. et nunc palam sunt uincula mea, 6
quae patior in Christo, quibus laetor et gaudeo. et hoc 7
mihi est ad salutem perpetuam, quod ipsum factum oratio-
nibus uestris et administrante spiritu sancto, siue per
uitam siue per mortem. est enim mihi uita in Christo et 8
mori gaudium. et id ipsum in uobis faciet misericordia 9
sua, ut eandem dilectionem habeatis et sitis unanimes.
Ergo, dilectissimi, ut audistis praesentia mei, ita retinete 10
et facite in timore dei, et erit uobis uita in aeternum. est 11
enim deus qui operatur in uos, et facite sine retractu quae- 12
cumque facitis.
Et quod est, dilectissimi, gaudete in Christo et prae- 13
cauete sordidos in lucro. omnes sint petitiones uestrae palam 14
apud deum, et estote firmi in sensu Christi. et quae integra 15
et uera et pudica et iusta et amabilia, facite. et quae 16
audistis et accepistis, in corde retinete, et erit uobis pax.
18
Salutant uos sancti. Gratia domini Ihesu cum spiritu 19
uestro; et facite legi [Colosensibus et] Colosensium uobis. 20

Incer Exp. ad Colossenses. Inc. ad Laodicenses.
Timotheum instituit et docet de ordinatione episcopatus
et diaconii et omnis ecclesiasticae disciplinae.
3 quae 1° } qui | eu. des | operumque sal. 7 admini-
strantem spiritum sanctum 8 mihi } + uere 9 id] in |
misericordiam suam 20 — [Col. et]
Subscr Exp. ad Laodicenses. Inc. ad Timotheum I

Pagina

SANCTVM

IESV CHRISTI

EVANGELIVM

SECVNDVM MATTHAEVM.

1 1 LIBER generationis Iesu Christi filii David, 1 1–17 L 3,23–38 1 Chr 17,11. Gn 5,1; 22,18.
filii Abraham.
Abraham genuit Isaac. Isaac autem ge- 2 Gn 21,3 12; 25,26; 29,35; 49 10
nuit Iacob. Iacob autem genuit Iudam, et 1 Chr 1,34.
fratres eius. Iudas autem genuit Phares, et 3 1 Chr 2,5.9. Gn 38,29.30.
Zaram de Thamar. Phares autem genuit Rth 4,18–22.
Esron. Esron autem genuit Aram. ¹ Aram 4 1 Chr 2,10 s.
autem genuit Aminadab. Aminadab autem
genuit Naasson. Naasson autem genuit Sal-
mon. Salmon autem genuit Booz de Rahab. 5 Rth 4,13–17.
Booz autem genuit Obed ex Ruth. Obed
autem genuit Iesse. Iesse autem genuit 6 2 Sm 12,24.
David regem. David autem rex genuit Salo-
monem ex ea, quae fuit Uriae. Salomon 7 1 Chr 3,10–16.
autem genuit Roboam. Roboam autem genuit
Abiam. Abias autem genuit Asa. ¹ Asa autem 8
genuit Iosaphat. Iosaphat autem genuit Io-
ram. Ioram autem genuit Oziam. ¹ Ozias 9
autem genuit Ioatham. Ioatham autem genuit
Achaz. Achaz autem genuit Ezechiam. ¹ Eze- 10
chias autem genuit Manassen. Manasses autem
genuit Amon. Amon autem genuit Iosiam.
Iosias autem genuit Iechoniam, et fratres eius 11 1 Esr 1,32 Lxx.

Inscr. EUANGELIUM SECUNDUM MATTHEUM
1,3 zara | esrom *bis*
5 rachab 7 abia *bis*

1 Chr 3,17. Esra 3,2. 12 in transmigratione Babylonis Et post trans-
migrationem Babylonis: Iechonias genuit Sa-
lathiel. Salathiel autem genuit Zorobabel.
13 ¹ Zorobabel autem genuit Abiud Abiud autem
genuit Eliacim. Eliacim autem genuit Azor.
14 ¹ Azor autem genuit Sadoc Sadoc autem
genuit Achim. Achim autem genuit Eliud.
15 ¹ Eliud autem genuit Eleazar. Eleazar autem
genuit Mathan. Mathan autem genuit Iacob.
27,17.22. 16 Iacob autem genuit Ioseph virum Mariae, de
qua natus est Iesus, qui vocatur Christus.
17 Omnes itaque generationes ab Abraham 2/10
usque ad David, generationes quattuordecim.
et a David usque ad transmigrationem Baby-
lonis, generationes quattuordecim et a trans-
migratione Babylonis usque ad Christum, ge-
nerationes quattuordecim.
L. 1,35 18 Christi autem generatio sic erat · * Cum 3/8
esset desponsata mater eius Maria Ioseph,
antequam convenirent, inventa est in utero
19 habens de Spiritu sancto. Ioseph autem vir 4/12
eius cum esset iustus, et nollet eam tradu-
18 20 cere · voluit occulte dimittere eam. Haec
autem eo cogitante, ecce Angelus Domini
apparuit in somnis ei, dicens: Ioseph fili
David, noli timere accipere Mariam con-
iugem tuam · quod enim in ea natum est,
L. 1,31, 2,21 Act 4,12 21 de Spiritu sancto est. pariet autem filium.
et vocabis nomen eius IESUM ipse enim
salvum faciet populum suum a peccatis
Is 7,14 22 eorum. Hoc autem totum factum est,

---

13 𝔊𝔐 Eliachim *bis*
15 matthan *bis*
17 itaque] ergo
20 < in s. app. ei

ut adimpleretur quod dictum est a Domino
per Prophetam dicentem

Ecce virgo in utero habebit, et pariet filium: 23
et vocabunt nomen eius Emmanuel,
quod est interpretatum Nobiscum Deus. Ex- 24
urgens autem Ioseph a somno, fecit sicut prae-
cepit ei angelus Domini, et accepit coniugem
suam. Et non cognoscebat eam donec peperit 25 L 2,7.
filium suum primogenitum: et vocavit nomen
eius Iesum.

Cum ergo natus esset Iesus in Bethlehem 2 L 2,1–7
Iuda in diebus Herodis regis, ecce Magi ab
oriente venerunt Ierosolymam, dicentes: Ubi 2 Nu 24,17
est qui natus est rex Iudaeorum? vidimus
enim stellam eius in oriente, et venimus ado-
rare eum. Audiens autem Herodes rex, tur- 3
batus est, et omnis Ierosolyma cum illo. Et 4
congregans omnes principes sacerdotum, et
Scribas populi, sciscitabatur ab eis ubi Christus
5/7 nasceretur. At illi dixerunt ei: In Bethlehem 5 Mch 5,1. J 7,42.
Iudae. Sic enim scriptum est per Prophetam:

Et tu Bethlehem terra Iuda, 6
nequaquam minima es in principibus Iuda:
ex te enim exiet dux,
qui regat populum meum Israel.

6/10 Tunc Herodes clam vocatis Magis dili- 7
genter didicit ab eis tempus stellae, quae
apparuit eis: et mittens illos in Bethlehem, 8
dixit: Ite, et interrogate diligenter de puero:

22 id quod
23 𝔊 vocabitur | emmanuhel
24 exsurg *etc*
2,1 bethleem *etc* | iudaeae | hierosolymam *etc*
5 𝔊 Iuda 𝔐 iudaeae
6 reget | israhel *etc*

et cum inveneritis, renunciate mihi, ut et ego
9 veniens adorem eum. Qui cum audissent
regem, abierunt. et ecce stella, quam viderant
in oriente, antecedebat eos, usquedum veniens
10 staret supra, ubi erat puer. Videntes autem
Ps 72,10.15. Is 60,6. 11 stellam gavisi sunt gaudio magno valde. Et
intrantes domum, invenerunt puerum cum
Maria matre eius, et procidentes adoraverunt
eum: et apertis thesauris suis obtulerunt ei
12 munera, aurum, thus, et myrrham. Et responso
accepto in somnis ne redirent ad Herodem,
per aliam viam reversi sunt in regionem suam.
Ex 2,15 13 Qui cum recessissent, ecce angelus Do-
mini apparuit in somnis Ioseph, dicens: Surge,
et accipe puerum, et matrem eius, et fuge in
Aegyptum, et esto ibi usque dum dicam tibi.
Futurum est enim ut Herodes quaerat puerum
14 ad perdendum eum. Qui consurgens accepit
puerum, et matrem eius nocte, et secessit in
Hos 11,1 15 Aegyptum: et erat ibi usque ad obitum He-
rodis. ut adimpleretur quod dictum est a
Domino per Prophetam dicentem: Ex Aegypto
vocavi filium meum.
16 Tunc Herodes videns quoniam illusus esset
a Magis, iratus est valde, et mittens occidit
omnes pueros, qui erant in Bethlehem, et in
omnibus finibus eius a bimatu et infra se-
cundum tempus, quod exquisierat a Magis.
Jr 31,15. 17 Tunc adimpletum est quod dictum est per
Ieremiam prophetam dicentem:
Gn 35,19 18 Vox in Rama audita est
ploratus, et ululatus multus:

8 renuntiate *etc* 11 murram
13 *2* — et 1° 14 recessit
16 inlusus *etc* 17 hieremiam *etc*

Rachel plorans filios suos,
et noluit consolari, quia non sunt
Defuncto autem Herode, ecce angelus Do- 19
mini apparuit in somnis Ioseph in Aegypto,
dicens: Surge, et accipe puerum, et matrem 20 Ex 4,19.
eius, et vade in terram Israel: defuncti sunt
enim, qui quaerebant animam pueri. Qui 21
consurgens, accepit puerum, et matrem eius,
et venit in terram Israel. Audiens autem quòd 22
Archelaus regnaret in Iudaea pro Herode patre
suo, timuit illò ire: et admonitus in somnis,
secessit in partes Galilaeae. Et veniens habi- 23 L 1,26; 2,39. Is 11,1. 53,2 J 1,46
tavit in civitate, quae vocatur Nazareth: ut
adimpleretur quod dictum est per Prophetas:
Quoniam Nazaraeus vocabitur
7/3 In diebus autem illis venit Ioannes Baptista 3 1–12 Mc 1,2–8. L 3,2–18. L 1,13.
praedicans in deserto Iudaeae, et dicens: Poe- 2 4,17.
nitentiam agite: appropinquavit enim regnum
8/1 caelorum. Hic est enim, qui dictus est per 3 Is 40,3 J 1,23
Isaiam prophetam dicentem:
Vox clamantis in deserto: Parate viam
Domini: rectas facite semitas eius.
9/6 Ipse autem Ioannes habebat vestimentum de 4 4 Rg 1,8.
pilis camelorum, et zonam pelliceam circa
lumbos suos: esca autem eius erat locustae,
et mel silvestre. Tunc exibat ad eum Iero- 5
solyma, et omnis Iudaea, et omnis regio circa
Iordanem; et baptizabantur ab eo in Iordane, 6
10/6 confitentes peccata sua. Videns autem mul- 7 12,34. 23,33 Gn 3,15.
tos Pharisaeorum, et Sadducaeorum venientes
ad baptismum suum, dixit eis: Progenies
viperarum, quis demonstravit vobis fugere a

19 > app ang. dom. 21 surgens 22 quod] quia | illuc 23 nazareus etc 3,1 iohannes etc 2 paenit etc | 𝔐 adpr- 𝔖 appr abit 3 𝔖 de quo dictum est | esaiam 4 pelliciam | lacustae 5 exiebat | circum | iordanen etc 6 > in iord ab eo

8 ventura ira? Facite ergo fructum dignum
R 3,28 29. 4,12. J 8,33.39. 9 poenitentiae. Et ne velitis dicere intra vos:
Patrem habemus Abraham. dico enim vobis
quoniam potens est Deus de lapidibus istis
L 13,7—9. J 15,6. 10 suscitare filios Abrahae. Iam enim securis
ad radicem arborum posita est. Omnis ergo
arbor, quae non facit fructum bonum, ex-
J 1,15 26 27 33 Act 1,5. 11 cidetur, et in ignem mittetur. Ego quidem 11/1
baptizo vos in aqua in poenitentiam: qui
autem post me venturus est, fortior me est,
cuius non sum dignus calceamenta portare:
ipse vos baptizabit in Spiritu sancto, et igni.
13,30 12 Cuius ventilabrum in manu sua: et permun- 12/5
dabit aream suam. et congregabit triticum
suum in horreum, paleas autem comburet
13—17: Mc 1,9—11. L 3,21 22. J 1,31—34. igni inexstinguibili.
13 Tunc venit Iesus a Galilaea in Iordanem 13/10
14 ad Ioannem, ut baptizaretur ab eo. Ioannes
autem prohibebat eum, dicens: Ego a te debeo
15 baptizari, et tu venis ad me? Respondens
autem Iesus, dixit ei: Sine modo: sic enim
decet nos implere omnem iustitiam. Tunc
19,10. 1 P 4,14. Is 1,1. 16 dimisit eum. Baptizatus autem Iesus, con- 14/1
festim ascendit de aqua. et ecce aperti sunt
ei caeli et vidit spiritum Dei descendentem
17,5. Ps 2,7. Is 42,1. 17 sicut columbam, et venientem super se. Et
ecce vox de caelis dicens: Hic est filius meus
1—11: Mc 1,12 13. dilectus, in quo mihi complacui.
L 4,1—13. H 4,15. 4 Tunc Iesus ductus est in desertum a 15/2
Ex 34,28. 1 Rg 19,8. 2 Spiritu, ut tentaretur a diabolo. Et cum 16/2
ieiunasset quadraginta diebus, et quadra-
Gn 3,1—7. 3 ginta noctibus, postea esuriit. Et accedens

7 futura ira 9 potest 10 𝔊 arboris
11 calciamenta | 𝔊 igne 12 𝔊 igne 16 — et 3°.
4,1 ab sp | temtaretur etc

tentator dixit ei. Si filius Dei es, dic ut lapides
isti panes fiant. Qui respondens dixit: Scriptum 4 Dt 8,3
est: Non in solo pane vivit homo, sed in omni
verbo, quod procedit de ore Dei. Tunc assumpsit 5 27,53.
eum diabolus in sanctam civitatem, et statuit
eum super pinnaculum templi, [1] et dixit ei: Si 6 Ps 91,11 12
filius Dei es, mitte te deorsum. Scriptum est enim:

Quia angelis suis mandavit de te,
et in manibus tollent te,
ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.

Ait illi Iesus: Rursum scriptum est: Non ten- 7 Dt 6,16.
tabis Dominum Deum tuum. Iterum assumpsit 8 Dt 34,1. Ap 21,10
eum diabolus in montem excelsum valde: et
ostendit ei omnia regna mundi, et gloriam
eorum, [1] et dixit ei: Haec omnia tibi dabo, si 9
cadens adoraveris me. Tunc dicit ei Iesus: 10 Dt 6,13.
Vade Satana. Scriptum est enim: Dominum
17 5 Deum tuum adorabis, et illi soli servies. Tunc 11 J 1,51. H 1,6 14.
reliquit eum diabolus: et ecce angeli accesse-
runt, et ministrabant ei.

12–17

18 4 Cum autem audisset Iesus quod Ioannes 12 Mc 1,14 15 L 4,14.15.
19 traditus esset, secessit in Galilaeam: et, re- 13 14,3 J 6,12.
licta civitate Nazareth, venit, et habitavit in
Capharnaum maritima, in finibus Zabulon, et
Nephthalim: ut adimpleretur quod dictum est 14 Is 8,23; 9,1. J 7,52.
per Isaiam prophetam:

Terra Zabulon, et terra Nephthalim, via 15
maris trans Iordanem, Galilaea gentium
[1] populus, qui sedebat in tenebris, vidit lucem 16
magnam: et sedentibus in regione umbrae
mortis, lux orta est eis.

---

4 > pane solo *5* assumit | supra *6* mandabit | 𝔖 ut ... tollant *7* 𝔖 Iesus rursum: Scr. *8* assumit *9* ei | illi | > tibi omnia *10* satanas *12* — Iesus *13* maritimam | nepthalim *14* impleretur *15* 𝔐 nepthalim 𝔖 Nephtalim | 𝔖𝔐 Galilaeae *16* 𝔖 ambulabat | > luc. vid. magn. | reg. et umbra

3,2 17 Exinde coepit Iesus praedicare, et dicere: $\frac{20}{2}$
Poenitentiam agite appropinquavit enim reg-
num caelorum.
18–22 Mc 1,16–20 L 5,1–11 J 1,40 s. 18 Ambulans autem Iesus iuxta mare Gali-
laeae, vidit duos fratres, Simonem, qui vocatur
Petrus, et Andream fratrem eius, mittentes
13,47. Ez 47,10. 19 rete in mare, (erant enim piscatores) ! et ait $\frac{21}{2}$
illis: Venite post me, et faciam vos fieri pisca-
10,27 20 tores hominum. At illi continuo relictis retibus
21 secuti sunt eum. Et procedens inde, vidit alios $\frac{22}{6}$
duos fratres, Iacobum Zebedaei, et Ioannem
fratrem eius in navi cum Zebedaeo patre
eorum, reficientes retia sua: et vocavit eos.
22 Illi autem statim relictis retibus et patre,
secuti sunt eum.
Mc 1,39 L 4,15.44 Act 10,38 23 Et circuibat Iesus totam Galilaeam, docens $\frac{23}{7}$
in synagogis eorum, et praedicans evangelium
regni: et sanans omnem languorem, et omnem
Mc 6,55. 24 infirmitatem in populo. Et abiit opinio eius in
totam Syriam, et obtulerunt ei omnes male
habentes, variis languoribus, et tormentis
comprehensos, et qui daemonia habebant, et
Mc 3,7-8 L 6,17–19 25 lunaticos, et paralyticos, et curavit eos: et
secutae sunt eum turbae multae de Galilaea,
et Decapoli, et de Ierosolymis, et de Iudaea,
et de trans Iordanem.
c 5–7 L 6,20–49 5 Videns autem Iesus turbas, ascendit in $\frac{24}{10}$
montem, et cum sedisset, accesserunt ad eum
2 discipuli eius, et aperiens os suum docebat $\frac{25}{5}$
eos dicens:
Is 57,15. 61,1 11,5 L 4,18 3 Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum
est regnum caelorum.

17 𝔚 adpr- 𝔖 appr-abit
18 — Iesus
23 circumbat
25 — de 2° 3°
5,1 — Iesus

Beati mites quoniam ipsi possidebunt 5 Ps 37,11
terram.
Beati, qui lugent: quoniam ipsi consola- 4 Ps 126,5. Is 61,2. Ap 7,17.
buntur.
Beati, qui esuriunt, et sitiunt iustitiam: quo- 6
niam ipsi saturabuntur.
Beati misericordes: quoniam ipsi misericor- 7 Jc 2,13.
diam consequentur.
Beati mundo corde quoniam ipsi Deum 8 Ps 24,4; 51,12, 73,1 1 J 3,2 3.
videbunt.
Beati pacifici: quoniam filii Dei vocabuntur. 9 H 12,14.
Beati, qui persecutionem patiuntur propter 10 1 P 3,14
iustitiam: quoniam ipsorum est regnum
caelorum.
Beati estis cum maledixerint vobis, et perse- 11 1 P 4,14
cuti vos fuerint, et dixerint omne malum ad-
versum vos mentientes, propter me: gaudete, 12 Is 2,10. H 11,33–38
et exultate, quoniam merces vestra copiosa
est in caelis. sic enim persecuti sunt prophetas,
qui fuerunt ante vos.
Vos estis sal terrae. Quòd si sal evanuerit, 13 Mc 9,50. L 14,34.35
in quo salietur? ad nihilum valet ultra, nisi
ut mittatur foras, et conculcetur ab homi-
nibus. Vos estis lux mundi. Non potest ci- 14 J 8,12 Ap 21,12 s.
vitas abscondi supra montem posita neque 15 Mc 4,21. L 8,16, 11,33
accendunt lucernam, et ponunt eam sub modio,
sed super candelabrum ut luceat omnibus, qui
in domo sunt. Sic luceat lux vestra coram 16 E 5,8.9 1 P 2,12
hominibus: ut videant opera vestra bona, et
glorificent patrem vestrum, qui in caelis est.
Nolite putare quoniam veni solvere legem, 17 3,15. L 4,21 R 3,31; 10,4
aut prophetas: non veni solvere, sed adim-
plere. Amen quippe dico vobis, donec transeat 18 L 16,17, 21,33

(5 4 ℭ numerat 4.5 [𝔖 3.2]) 9 quoniam] + ipsi 11 vobis] 𝔖 + homines 13 sallietur 16 > vestra b. op

caelum et terra, iota unum, aut unus apex
non praeteribit a lege, donec omnia fiant.
Jc 2,10 1 K 10,9. 19 Qui ergo solverit unum de mandatis istis mi-
nimis, et docuerit sic homines, minimus vo-
cabitur in regno caelorum: qui autem fecerit
et docuerit, hic magnus vocabitur in regno
20 caelorum. Dico enim vobis, quia nisi abunda-
verit iustitia vestra plus quàm Scribarum,
et Pharisaeorum, non intrabitis in regnum
Ex 20,13; 21,12 21 caelorum. Audistis quia dictum est antiquis:
Lv 24,17 Dt 17,8. Non occides: qui autem occiderit, reus erit
1 J 3,15. 22 iudicio. Ego autem dico vobis: quia omnis,
qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Qui
autem dixerit fratri suo, raca: reus erit con-
cilio. Qui autem dixerit, fatue: reus erit
Mc 11,25 23 gehennae ignis. Si ergo offers munus tuum
ad altare, et ibi recordatus fueris quia frater
24 tuus habet aliquid adversum te: relinque ibi
munus tuum ante altare, et vade prius recon-
ciliari fratri tuo: et tunc veniens offeres munus
8,14,15; 18,35 L 12,58 59 1 P 5,8. 25 tuum. Esto consentiens adversario tuo cito
dum es in via cum eo: ne forte tradat te
adversarius iudici, et iudex tradat te ministro:
26 et in carcerem mittaris. Amen dico tibi, non
exies inde, donec reddas novissimum quadran-
Ex 20,14 27 tem. Audistis quia dictum est antiquis: Non
Iob 31,1 2 P 2,14. 28 moechaberis. Ego autem dico vobis: quia
omnis, qui viderit mulierem ad concupiscen-
dum eam, iam moechatus est eam in corde
29 suo. Quòd si oculus tuus dexter scandalizat te,

22 racha
23 offeres
24 reconciliare | offere
28 quoniam

erue eum, et proiice abs te: expedit enim tibi 18,8.9. Mc 9,43.47. Kol 3,5.
ut pereat unum membrorum tuorum, quàm
totum corpus tuum mittatur in gehennam. Et
30 si dextra manus tua scandalizat te, abscide
eam, et proiice abs te: expedit enim tibi ut
pereat unum membrorum tuorum, quàm totum
corpus tuum eat in gehennam. Dictum est
31 autem: Quicumque dimiserit uxorem suam, 19,3–9. Mc 10,4–12 Dt 24,1
det ei libellum repudii. Ego autem dico vobis:
32 Quia omnis, qui dimiserit uxorem suam, ex- L 16,18 1 K 7,10 11.
cepta fornicationis causa, facit eam moechari:
et qui dimissam duxerit, adulterat. Iterum
33 audistis quia dictum est antiquis: Non periu- Ex 20,7 Lv 19,12 Nu 30,3.
rabis: reddes autem Domino iuramenta tua.
Ego autem dico vobis, non iurare omnino, 23,16–22
34 neque per caelum, quia thronus Dei est: neque Is 66,1 Act 7,49.
35 per terram, quia scabellum est pedum eius: Ps 48,3.
neque per Ierosolymam, quia civitas est magni
regis. neque per caput tuum iuraveris, quia
36 non potes unum capillum album facere, aut
nigrum. Sit autem sermo vester, est, est:
37 non, non: quod autem his abundantius est, 2 K 1,17. Jc 5,12
a malo est. Audistis quia dictum est:
38 Oculum pro oculo, et dentem pro dente. Ego Lv 24,19 20.
39 autem dico vobis, non resistere malo: sed si J 18,22 23 Lv 19,18.
quis te percusserit in dexteram maxillam tuam,
praebe illi et alteram: et ei, qui vult tecum
40 iudicio contendere, et tunicam tuam tollere, 1 K 6,7.
dimitte ei et pallium. et quicumque te angaria-
41 verit mille passus, vade cum illo et alia duo.
Qui petit a te, da ei: et volenti mutuari a te,
42 ne avertaris. Audistis quia dictum est: Di-
43 liges proximum tuum, et odio habebis inimicum Lv 19,18.

29 proice etc 30 ✠ abscinde 31 ei] illi
33 peierabis 39 dextera maxilla tua 40 tecum]
✠ + in | remitte 41 — et 2°

Lc 23,4.5. R 12,14.20. L 23,34. Act 7,60. 44 tuum. Ego autem dico vobis: Diligite inimicos
vestros, benefacite his, qui oderunt vos: et
orate pro persequentibus, et calumniantibus
E 5,1. 45 vos: ut sitis filii patris vestri, qui in caelis
est: qui solem suum oriri facit super bonos,
et malos: et pluit super iustos et iniustos.
46 Si enim diligitis eos, qui vos diligunt, quam 41/5
mercedem habebitis? nonne et publicani hoc
47 faciunt? Et si salutaveritis fratres vestros
tantum, quid amplius facitis? nonne et ethnici
Lv 19,2 48 hoc faciunt? Estote ergo vos perfecti, sicut
et pater vester caelestis perfectus est.

6 Attendite ne iustitiam vestram faciatis 42/10
coram hominibus, ut videamini ab eis: alio-
quin mercedem non habebitis apud patrem
2 vestrum, qui in caelis est. Cum ergo facis
eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut
hypocritae faciunt in synagogis, et in vicis,
ut honorificentur ab hominibus. Amen dico
25,37–40. R 12,8. 3 vobis, receperunt mercedem suam. Te autem
faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua
4 quid faciat dextera tua: ut sit eleemosyna
tua in abscondito, et pater tuus, qui videt in
abscondito, reddet tibi.

23,6 5 Et cum oratis, non eritis sicut hypo-
critae, qui amant in synagogis, et in angu-
lis platearum stantes orare, ut videantur
ab hominibus: amen dico vobis, receperunt
2 Rg 4,33. Is 26,20 Lxx. 6 mercedem suam. Tu autem cum oraveris,
intra in cubiculum tuum, et clauso ostio,

46 diligatis
3,2 facies | elemosynam *etc*
6 orabis | ostio tuo

ora patrem tuum in abscondito: et pater tuus
42/5 qui videt in abscondito, reddet tibi Orantes 7 Is 1,15.
autem, nolite multum loqui, sicut ethnici
putant enim quòd in multiloquio suo exaudiantur.
Nolite ergo assimilari eis. scit enim 8 32.
pater vester, quid opus sit vobis, antequam
petatis eum.

Sic ergo vos orabitis: 9 L 11,2–4. J 17,6. 7,11.
Pater noster, qui es in caelis:
sanctificetur nomen tuum.
Adveniat regnum tuum. 10 7,21. L 22,42
Fiat voluntas tua,
sicut in caelo, et in terra.
Panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie. 11
Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. 12 14,15 18,21–35.
Et ne nos inducas in tentationem 13 J 17,11,15
Sed libera nos a malo. Amen
44/5 Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum: 14
dimittet et vobis pater vester caelestis delicta
vestra. Si autem non dimiseritis hominibus. 15 Mc 11,25 26.
nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.
45/10 Cum autem ieiunatis, nolite fieri sicut hypo- 16 Is 58,5–9.
critae tristes. exterminant enim facies suas,
ut appareant hominibus ieiunantes. Amen
dico vobis, quia receperunt mercedem suam
Tu autem, cum ieiunas, unge caput tuum, 17
et faciem tuam lava, | ne videaris hominibus 18
ieiunans, sed patri tuo, qui est in abscondito:
et pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi.

---

7 ethnici] 𝔊 + faciunt. | quod] quia *8* quid] quibus *13* > inducas nos | — amen *15* — vobis *16* exterm] demoliuntur | pareant
(*ad p.* 14) *19* erugo *etc* *22* — tui *et* tunc 1°] > si f. oc t. simpl *23* > neq fuerit | — ipsae

19 Nolite thesaurizare vobis thesauros in
terra: ubi aerugo, et tinea demolitur: et ubi
19,21 L 12,33 34 Kol 3,1 2 20 fures effodiunt, et furantur. Thesaurizate 46/2
autem vobis thesauros in caelo: ubi neque
aerugo, neque tinea demolitur, et ubi fures
21 non effodiunt, nec furantur. Ubi enim est
L 11,34-36 22 thesaurus tuus, ibi est et cor tuum. Lucerna 47/9
corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus
fuerit simplex: totum corpus tuum lucidum
20,15 23 erit. Si autem oculus tuus fuerit nequam:
totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo
lumen, quod in te est, tenebrae sunt: ipsae
L 16,9 13 24 tenebrae quantae erunt? Nemo potest duobus 48/5
dominis servire: aut enim unum odio habebit,
et alterum diliget: aut unum sustinebit, et
alterum contemnet. Non potestis Deo servire,
25-33 L 12,22-31 25 et mammonae. Ideo dico vobis, ne soliciti 49/5
Ph 4,6 1 P 5,7 1 T 6,8 H 13,5 sitis animae vestrae quid manducetis, neque
corpori vestro quid induamini. Nonne anima
plus est quàm esca: et corpus plus quàm
10,29-31 26 vestimentum? Respicite volatilia caeli, quo-
niam non serunt, neque metunt, neque con-
gregant in horrea: et pater vester caelestis
pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis?
27 Quis autem vestrum cogitans potest adiicere
28 ad staturam suam cubitum unum? Et de
vestimento quid soliciti estis? Considerate
lilia agri quomodo crescunt: non laborant,
1 Rg 10 29 neque nent. Dico autem vobis, quoniam nec
Salomon in omni gloria sua coopertus est
30 sicut unum ex istis. Si autem foenum agri,
quod hodie est, et cras in clibanum mittitur,
Deus sic vestit: quanto magis vos modicae
31 fidei? Nolite ergo soliciti esse, dicentes:

(*cf p* 13) 24 mamonae 25 sollicti *etc* | — plus 2° 27 adicere *etc* 28 § . *pro* ? 30 aut 1 § enim | minimae fid.

Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut
quo operiemur? haec enim omnia gentes in- 32 s.
quirunt. Scit enim pater vester, quia his
omnibus indigetis. Quaerite ergo primum 33 R 14,17 1 Rg 3,13.14 Ps 37,4 25.
regnum Dei, et iustitiam eius: et haec omnia
adicientur vobis. Nolite ergo soliciti esse in 34 11. Ex 16,19
crastinum. Crastinus enim dies solicitus erit
sibiipsi: sufficit diei malitia sua.
70/2 Nolite iudicare, ut non iudicemini. In 7 2 R 2,1 1 K 4,5
quo enim iudicio iudicaveritis, iudicabimini: Mc 4,24.
et in qua mensura mensi fueritis, remetietur
51/6 vobis. Quid autem vides festucam in oculo 3
fratris tui: et trabem in oculo tuo non vides?
Aut quomodo dicis fratri tuo: Sine eiciam 4
festucam de oculo tuo: et ecce trabs est in
oculo tuo? Hypocrita, eice primum trabem 5
de oculo tuo, et tunc videbis eicere festucam
50/10 de oculo fratris tui. Nolite dare sanctum 6 10,11.
canibus: neque mittatis margaritas vestras
ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus Mc 11,24.
52/5 suis, et conversi dirumpant vos. Petite, et 7 L 11,9–13.
dabitur vobis: quaerite, et invenietis: pulsate, Jr 29,13.14. J 14,13; 16,23.
et aperietur vobis. Omnis enim, qui petit, 8
accipit: et qui quaerit, invenit: et pulsanti
aperietur. Aut quis est ex vobis homo, 9
quem si petierit filius suus panem, numquid
lapidem porriget ei? Aut si piscem petierit, 10
numquid serpentem porriget ei? Si ergo 11 Jc 1,17 6,8.
vos, cum sitis mali, nostis bona data dare
filiis vestris: quanto magis pater vester,
qui in caelis est, dabit bona petentibus 22,39.40.
54/5 se? Omnia ergo quaecumque vultis ut 12 L 6,31 R 13,8–10

33 ergo) autem *34* > esse solliciti | sibi ipse
7,1 𝔖 et non iudicabimini: nolite condemnare, et non
condemnabimini *2* metietur *4* 𝔖 Frater sine |
trabes *6* dirump- *10* petet *11* — data

faciant vobis homines, et vos facite illis.
Haec est enim lex, et Prophetae.
L 13,24 J 10,7 ff. 13 Intrate per angustam portam: quia lata 55/6
porta, et spatiosa via est, quae ducit ad
perditionem, et multi sunt qui intrant per
19,24. Act 14,22. 14 eam. Quàm angusta porta, et arcta via est,
quae ducit ad vitam: et pauci sunt, qui in-
24,4.1 24. Act 20,29. 15 veniunt eam! Attendite a falsis prophetis, 56/10
qui veniunt ad vos in vestimentis ovium,
6,13—22 Je 3,12. 16 intrinsecus autem sunt lupi rapaces: a fruc-
tibus eorum cognoscetis eos. * Numquid colli- 57/5
gunt de spinis uvas, aut de tribulis ficus?
12,33. 17 Sic omnis arbor bona fructus bonos facit: 58/5
18 mala autem arbor malos fructus facit. Non
potest arbor bona malos fructus facere: neque
J 15,2.6. 19 arbor mala bonos fructus facere: Omnis arbor,
quae non facit fructum bonum, excidetur, et
20 in ignem mittetur. Igitur ex fructibus eorum
R 2,13 Je 1,22 25. 2,14. 1 K 13,0 21 cognoscetis eos. Non omnis, qui dicit mihi, 59/5
Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum:
sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in
caelis est, ipse intrabit in regnum caelorum.
13,25—27 1 K 13,1.2. Jr 14,14; 27,15. 22 Multi dicent mihi in illa die: Domine, Domine, 60/5
nonne in nomine tuo prophetavimus, et in
nomine tuo daemonia eiecimus, et in nomine
13,41; 25,41. 2 T 2,19. 23 tuo virtutes multas fecimus? Et tunc con-
fitebor illis: Quia numquam novi vos: disce-
Ps 6,9. dite a me, qui operamini iniquitatem.
21 24 Omnis ergo, qui audit verba mea 61/5
haec, et facit ea, assimilabitur viro sa-

12 illis] eis *13* — est
14 arta | — est
17 > fr. malos *18* > fr. malos | > fr. bonos.
19 exciditur *et* mittitur
22 > in tuo nom. *ter*
23 § omnes qui

pienti, qui aedificavit domum suam supra
petram, ²et descendit pluvia, et venerunt flu- 25
mina, et flaverunt venti, et irruerunt in do-
mum illam, et non cecidit: fundata enim erat
super petram. Et omnis, qui audit verba mea 26
haec, et non facit ea, similis erit viro stulto,
qui aedificavit domum suam super arenam:
et descendit pluvia, et venerunt flumina, et 27 Ez 13,10 11
flaverunt venti, et irruerunt in domum illam,
et cecidit, et fuit ruina illius magna.
62/9 Et factum est, cum consummasset Iesus 28 11,1; 13,53. 19,1 26,1 22 33 Mc 1,22. L 4,32
verba haec, admirabantur turbae super doc-
trina eius. Erat enim docens eos sicut 29 J 7,46
potestatem habens, et non sicut Scribae
eorum, et Pharisaei.
63/2 Cum autem descendisset de monte, se- 8 1—4: Mc 1,40—44 L 5,12—14
quutae sunt eum turbae multae: et ecce 2
leprosus veniens, adorabat eum, dicens: Do-
mine, si vis, potes me mundare. Et extendens 3
Iesus manum, tetigit eum, dicens: Volo. Mun-
dare. Et confestim mundata est lepra eius.
Et ait illi Iesus: Vide, nemini dixeris: sed 4 9,30. Mc 7,36. L 17,14. Lv 13,49; 14,2—32
vade, ostende te sacerdoti, et offer munus,
quod praecepit Moyses, in testimonium illis.
64/9 Cum autem introisset Capharnaum, acces- 5 5—13: L 7,1—10
sit ad eum Centurio, rogans eum, ⁶et dicens: 6 J 4,47
Domine, puer meus iacet in domo paralyticus,
et male torquetur. Et ait illi Iesus: Ego ve- 7
niam, et curabo eum. Et respondens Cen- 8
turio, ait: Domine, non sum dignus ut intres
sub tectum meum: sed tantum dic verbo, et

---

25 irru etc | SW supra 26 supra | harenam etc
27 illius] eius 28 ammir | doctrinam 29 — et 1° |
— eorum
8,1 secutae 3 > ext man tet. eum iesus
4 mosses etc 7 — et 1°

9 sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum
sub potestate constitutus, habens sub me
milites, et dico huic, Vade, et vadit: et alii,
Veni, et venit: et servo meo, Fac hoc, et
15,28. 10 facit. Audiens autem Iesus miratus est, et
sequentibus se dixit: Amen dico vobis, non
L 13,28.29 Is 49,12, 59,19. Ml 1,11 Ps 107,3 11 inveni tantam fidem in Israel. Dico autem
vobis, quòd multi ab Oriente, et Occidente
venient, et recumbent cum Abraham, et Isaac,
22,13, 24,51 25,30. 12 et Iacob in regno caelorum: filii autem regni
eiicientur in tenebras exteriores: ibi erit fletus,
9,20, 15,28 13 et stridor dentium. Et dixit Iesus Centurioni
Vade, et sicut credidisti, fiat tibi. Et sanatus
est puer in illa hora.
14–16 Mc 1,29–34 L 4,38–41 1 K 9,5 14 Et cum venisset Iesus in domum Petri,
vidit socrum eius iacentem, et febricitantem:
15 et tetigit manum eius, et dimisit eam febris,
16 et surrexit, et ministrabat eis. Vespere
autem facto, obtulerunt ei multos daemonia
habentes. et eiiciebat spiritus verbo: et omnes
Is 53,4. J 1,29 36. 17 male habentes curavit: ut adimpleretur quod
dictum est per Isaiam prophetam, dicentem:
Ipse infirmitates nostras accepit: et aegrota-
tiones nostras portavit.
Mc 4,35 L 9,57 18 Videns autem Iesus turbas multas
18–22 L 9,57–60 19 circum se, iussit ire trans fretum. Et
accedens unus scriba, ait illi: Magister,
2 K 8,9 20 sequar te, quocumque ieris. Et dicit ei

---

9 — constitutus | 𝔖𝔐 alio
12 𝔖 ibi
13 > in hora illa
16 optul- *etc*
17 — nostras 2°
19 iussit] 𝔖 + discipulos

Iesus: Vulpes foveas habent, et volucres caeli
nidos: filius autem hominis non habet ubi
caput reclinet. Alius autem de discipulis eius 21 1 Rg 19,20
ait illi: Domine, permitte me primum ire, et
sepelire patrem meum. Iesus autem ait illi: 22 J 1,43, 5,25. R 6,13.
Sequere me, et dimitte mortuos sepelire mortuos suos.

Et ascendente eo in naviculam, secuti 23 23–27 Mc 4,36–41 L 8,22–25.
sunt eum discipuli eius: et ecce motus 24 Ps 4,9.
magnus factus est in mari ita ut navicula
operiretur fluctibus, ipse vero dormiebat. Et 25
accesserunt ad eum Discipuli eius, et suscitaverunt eum, dicentes: Domine, salva nos,
perimus. Et dicit eis Iesus: Quid timidi estis, 26 14,31, 16,8. Ps 107,25 ss.
modicae fidei? Tunc surgens, imperavit ventis,
et mari, et facta est tranquillitas magna. Porro 27
homines mirati sunt, dicentes: Qualis est hic,
quia venti, et mare obediunt ei? Et cum 28 28–34 Mc 5,1–17 L 8,26–37.
venisset trans fretum in regionem Gerasenorum, occurrerunt ei duo habentes daemonia,
de monumentis exeuntes, saevi nimis, ita ut
nemo posset transire per viam illam. Et ecce 29 L 4,41. 2 P 2,4.
clamaverunt, dicentes: Quid nobis, et tibi,
Iesu fili Dei? Venisti huc ante tempus torquere nos? Erat autem non longe ab illis 30
grex multorum porcorum pascens. Daemones 31
autem rogabant eum, dicentes: Si eicis
nos hinc, mitte nos in gregem porcorum.
Et ait illis: Ite. At illi exeuntes abierunt in 32
porcos, et ecce impetu abiit totus grex per

20 nidos] tabernacula | 𝔊 cap. suum *25* — ad eum disc. eius *26* — Iesus | increpavit] vento *27* et venti | obed. *etc.* *28* venisset (*sic et* corr.)] 𝔊 venisset Iesus ℭ venissent *29* — Iesu *30* > porc. mult. *31* — hinc *32* 𝔊 imp. magno

praeceps in mare: et mortui sunt in aquis.
33 Pastores autem fugerunt: et venientes in
civitatem, nunciaverunt omnia, et de eis, qui
34 daemonia habuerant. Et ecce tota civitas
exiit obviam Iesu: et viso eo rogabant, ut
1-8 Mc 2,1-12 L 5,17-26 4,12 9 transiret a finibus eorum. Et ascendens in
naviculam, transfretavit, et venit in civitatem
2 suam. Et ecce offerebant ei paralyticum
iacentem in lecto. Et videns Iesus fidem illo-
rum, dixit paralytico: Confide fili, remittuntur
Mc 2,7. 3 tibi peccata tua. Et ecce quidam de Scribis
J 5,25. 4 dixerunt intra se: Hic blasphemat. Et cum
vidisset Iesus cogitationes eorum, dixit: Ut
5 quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid
est facilius dicere: Dimittuntur tibi peccata
6 tua: an dicere: Surge, et ambula? Ut autem
sciatis, quia filius hominis habet potestatem
in terra dimittendi peccata, tunc ait paraly-
tico: Surge, tolle lectum tuum, et vade in
7 domum tuam. Et surrexit, et abiit in domum
8 suam. Videntes autem turbae timuerunt, et
glorificaverunt Deum, qui dedit potestatem
9-13 Mc 2,13-17. L 5,27-32 9 talem hominibus. Et, cum transiret inde
Iesus, vidit hominem sedentem in telonio,
Matthaeum nomine. Et ait illi: Sequere me.
10 Et surgens, secutus est eum. Et factum est
discumbente eo in domo, ecce multi publicani,
et peccatores venientes discumbebant cum Iesu,
L 15,2. 11 et discipulis eius. Et videntes Pharisaei, dice-
bant discipulis eius: Quare cum publicanis,
et peccatoribus manducat Magister vester?

33 $ haec omnia | hii 34 $ rog. eum
9,1 $ asc. Iesus 2 $ Vid. autem
5 — tua | an] aut
6 > sciatis aut. | quoniam
9 mattheum

73/2 At Iesus audiens, ait: Non est opus valentibus 12
medicus, sed male habentibus. Euntes autem 13 18,7. Ros 6,6. 1 Sm 15,22 16,11.
discite quid est: Misericordiam volo, et non
sacrificium. Non enim veni vocare iustos, sed
peccatores. Tunc accesserunt ad eum disci- 14 14—17 Mc 2,18–22 L 5,33–38. L 18,12.
puli Ioannis, dicentes: Quare nos, et Pharisaei
ieiunamus frequenter: discipuli autem tui non
ieiunant? Et ait illis Iesus: Numquid possunt 15 J 3,29
filii sponsi lugere, quamdiu cum illis est
sponsus? Venient autem dies cum auferetur
ab eis sponsus: et tunc ieiunabunt. Nemo 16 J 1,17
autem immittit commissuram panni rudis in
vestimentum vetus: tollit enim plenitudinem
eius a vestimento: et peior scissura fit. Neque 17
mittunt vinum novum in utres veteres: alio-
quin rumpuntur utres, et vinum effunditur,
et utres pereunt. Sed vinum novum in utres
novos mittunt: et ambo conservantur.
74/2 Haec illo loquente ad eos, ecce princeps 18 18–26 Mc 5,22–43 L 8,41–56.
unus accessit, et adorabat eum, dicens: Do-
mine, filia mea modo defuncta est: sed veni,
impone manum tuam super eam, et vivet. Et 19
surgens Iesus, sequebatur eum, et discipuli
eius. Et ecce mulier, quae sanguinis fluxum 20
patiebatur duodecim annis, accessit retro, et
tetigit fimbriam vestimenti eius. Dicebat 21 14,36.
enim intra se: Si tetigero tantum vesti-
mentum eius: salva ero. At Iesus con- 22
versus, et videns eam, dixit: Confide filia,
fides tua te salvam fecit. Et salva facta est

12 medico
16 inmitt etc
18 — domine | inpone etc | — tuam

23 mulier ex illa hora. Et cum venisset Iesus
in domum principis, et vidisset tibicines et
J 11,11.14.25. 24 turbam tumultuantem, dicebat: Recedite: non
est enim mortua puella, sed dormit. Et de-
25 ridebant eum. Et cum eiecta esset turba,
intravit: et tenuit manum eius. Et surrexit
26 puella. Et exiit fama haec in universam
27 terram illam. Et transeunte inde Iesu, se- 73/10
cuti sunt eum duo caeci, clamantes, et di-
28 centes: Miserere nostri, fili David. Cum autem
venisset domum, accesserunt ad eum caeci.
Et dicit eis Iesus: Creditis quia hoc possum
facere vobis? Dicunt ei: Utique, Domine.
8,13. 29 Tunc tetigit oculos eorum, dicens: Secundum
8,4 30 fidem vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi
eorum: et comminatus est illis Iesus, dicens:
31 Videte ne quis sciat. Illi autem exeuntes, diffa-
32 maverunt eum in tota terra illa. Egressis
autem illis, ecce obtulerunt ei hominem mu-
33 tum, daemonium habentem. Et eiecto daemo-
nio, locutus est mutus, et miratae sunt turbae,
dicentes: Numquam apparuit sic in Israel.
12,24 34 Pharisaei autem dicebant: In principe daemo-
niorum eicit daemones.

4,23. 35 Et circuibat Iesus omnes civitates, et 74/2
castella, docens in synagogis eorum, et
praedicans evangelium regni, et curans
omnem languorem, et omnem infirmitatem.
14,14; Mc 6,34. 36 Videns autem turbas, misertus est eis: 75/4

(24 ℭ inc v. 24 Recedite)
25 eius | 𝔇 + et dixit: Puella surge:
28 > poss hoc
30 eor.] illorum
33 daemone
35 circuibat etc

quia erant vexati, et iacentes sicut oves non Nu 27,17. Ez 34,5.
habentes pastorem. Tunc dicit discipulis suis: 37 L 10,2.
Messis quidem multa, operarii autem pauci.
Rogate ergo Dominum messis, ut mittat 38
operarios in messem suam. Et convocatis 10 1–15 Mc 6,7–13 L 9,1–5.
duodecim discipulis suis, dedit illis potestatem
spirituum immundorum, ut eicerent eos, et
curarent omnem languorem, et omnem infir-
mitatem. Duodecim autem Apostolorum no- 2 2–4: Mc 3,14–19. L 6,13–16. J 1,40–49.
mina sunt haec. Primus: Simon, qui dicitur
Petrus, et Andreas frater eius, Iacobus Zebe-
daei, et Ioannes frater eius, [1] Philippus, et 3
Bartholomaeus, Thomas, et Matthaeus publi-
canus, Iacobus Alphaei, et Thaddaeus, [1] Simon 4
Cananaeus, et Iudas Iscariotes, qui et tradidit
eum. Hos duodecim misit Iesus: praecipiens 5
eis, dicens:
In viam gentium ne abieritis, et in civi-
tates Samaritanorum ne intraveritis: sed po- 6 15,24. Act 13,46. Jr 50,6.
tius ite ad oves, quae perierunt domus Israel.
Euntes autem praedicate, dicentes: Quia 7 4,17. L 10,9.
appropinquavit regnum caelorum. Infirmos 8 Act 20,33.
curate, mortuos suscitate, leprosos mundate,
daemones eicite: gratis accepistis, gratis date.
Nolite possidere aurum, neque argentum, neque 9
pecuniam in zonis vestris: non peram in via, 10 L 10,4. 1 T 5,18. Nu 18,31.
neque duas tunicas, neque calceamenta, neque
virgam: dignus enim est operarius cibo suo.
In quamcumque autem civitatem, aut castel- 11
lum intraveritis, interrogate, quis in ea dignus
sit: et ibi manete donec exeatis. Intran- 12 L 10,5 s.

38 eiciat
10,(2 𝕮 om V 3 Iacobus) *3* alphei
4 𝕮[28] Chananaeus | scariotes *5* 𝕸𝖂 eos et
10 calciamenta *11* — autem

tes autem in domum, salutate eam, dicentes:
13 Pax huic domui. Et si quidem fuerit domus
illa digna, veniet pax vestra super eam: si
autem non fuerit digna, pax vestra revertetur
L 10,10–12 Act 13,51, 18,6 14 ad vos. Et quicumque non receperit vos, 85/2
neque audierit sermones vestros: exeuntes
foras de domo, vel civitate, excutite pulverem
11,24 L 10,12 15 de pedibus vestris. Amen dico vobis: Tolera-
bilius erit terrae Sodomorum, et Gomorrhaeo-
I 10,3. J 10,12 Act 20,29 R 16,19 E 5,15 16 rum in die iudicii, quàm illi civitati. Ecce 86/5
ego mitto vos sicut oves in medio luporum.
Estote ergo prudentes sicut serpentes, et
17–22 Mc 13,9–13 L 21,12–17 17 simplices sicut columbae. Cavete autem ab 87/1
hominibus. Tradent enim vos in conciliis, et
24,9 24,14 Act 25,23, 27,24. 18 in synagogis suis flagellabunt vos: et ad
praesides, et ad reges ducemini propter me
L 12,11,12 19 in testimonium illis, et gentibus. Cum autem 88/2
tradent vos, nolite cogitare quomodo, aut quid
loquamini: dabitur enim vobis in illa hora,
J 14,26 1 K 2,4 20 quid loquamini. non enim vos estis qui loqui-
mini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur
35 Mch 7,6 21 in vobis. Tradet autem frater fratrem in
mortem, et pater filium: et insurgent filii in
24,9.13 J 15,21 22 parentes, et morte eos afficient: et eritis odio
omnibus propter nomen meum: qui autem
perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.
10,28 23 Cum autem persequentur vos in civitate ista, 89/10
fugite in aliam. Amen dico vobis, non con-
summabitis civitates Israel, donec veniat Filius
L 6,40 13,16 15,20 24 hominis. Non est discipulus super magistrum, 90/2
19,24 25 nec servus super dominum suum. sufficit

12 — dic. . . . domui
13 — illa | veniat | ad vos revertatur
14 de civit. *15* gomorraeorum
22 ℌ omnibus hominibus | — usque
23 amen enim

discipulo, ut sit sicut magister eius: et servo,
91/10 sicut dominus eius. * Si Patrem familias Beel-
zebub vocaverunt: quanto magis domesticos
92/2 eius? Ne ergo timueritis eos: Nihil enim est 26 26-33: L 12,2-9.
opertum, quod non revelabitur: et occultum, Mc 4,22. L 8,17.
93/5 quod non scietur. Quod dico vobis in tenebris, 27
dicite in lumine: et quod in aure auditis,
praedicate super tecta. Et nolite timere eos, 28 Jc 4,12.
qui occidunt corpus, animam autem non pos-
sunt occidere: sed potius timete eum, qui
potest et animam, et corpus perdere in gehen-
nam. Nonne duo passeres asse vaeneunt: et 29
unus ex illis non cadet super terram sine
patre vestro? Vestri autem capilli capitis 30
omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: 31 12,12.
multis passeribus meliores estis vos. Omnis 32
ergo, qui confitebitur me coram hominibus,
confitebor et ego eum coram Patre meo, qui
94/8 in caelis est: qui autem negaverit me coram 33 L 9,26
hominibus, negabo et ego eum coram Patre
95/5 meo, qui in caelis est. Nolite arbitrari quia 34 34-36: L 12,51-53.
pacem venerim mittere in terram: non veni
pacem mittere, sed gladium. veni enim sepa- 35 Mch 7,6.
rare hominem adversus patrem suum, et filiam
adversus matrem suam, et nurum adversus
socrum suam: et inimici hominis, domestici 36
96/5 eius. Qui amat patrem, aut matrem plus 37 Dt 33,9. L 14,26.27.
quàm me, non est me dignus. et qui amat
filium, aut filiam super me, non est me dignus.
Et qui non accipit crucem suam, et sequitur 38 16,24.25

25 servus
26 — est 28 > eum tim
29 SW veneant
30 aut. et cap
32.33 > est in cael.
34 > venerim mitt. pac. in terr

L 17,33 J 12,25 39 me, non est me dignus Qui invenit animam 97/5
suam, perdet illam. et qui perdiderit animam
18,5. L 10,16. J 12,44; 13,20. 40 suam propter me, inveniet eam. Qui recipit 98/1
vos, me recipit: et qui me recipit, recipit
41 eum, qui me misit. Qui recipit prophetam in 99/10
nomine prophetae, mercedem prophetae ac-
cipiet. et qui recipit iustum in nomine iusti,
25,40 Mc 9,41 42 mercedem iusti accipiet. Et quicumque potum 100/6
dederit uni ex minimis istis calicem aquae
frigidae tantum in nomine discipuli: amen
dico vobis, non perdet mercedem suam.
7,28; 13,53; 19,1; 26,1 11 Et factum est, cum consummasset Iesus, 101/10
praecipiens duodecim discipulis suis, transiit
inde ut doceret, et praedicaret in civitatibus
eorum.

2–19 L 7,18–35 2 Ioannes autem cum audisset in vinculis 102/5
14,3 opera Christi, mittens duos de discipulis suis,
Ml 3,1 3 ait illi: Tu es, qui venturus es, an alium
Dn 9,26 4 expectamus? Et respondens Iesus ait illis:
Euntes renunciate Ioanni quae audistis, et
Is 35,5,6; 61,1. 5,3. L 4,18 5 vidistis. Caeci vident, claudi ambulant, le-
prosi mundantur, surdi audiunt, mortui resur-
16,37; 26,31 6 gunt, pauperes evangelizantur: et beatus est,
3,1.5. 7 qui non fuerit scandalizatus in me. Illis
autem abeuntibus, coepit Iesus dicere ad
turbas de Ioanne. Quid existis in desertum
8 videre? arundinem vento agitatam? Sed
quid existis videre? hominem mollibus
vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur,
L 1,76 9 in domibus regum sunt. Sed quid existis
videre? prophetam? Etiam dico vobis,

11,4 renuntiate
7 harund- etc

103/8 et plus quàm prophetam Hic est enim, de 10 Ml 3,1 Mc 1,6 J 3,28.
quo scriptum est:
Ecce ego mitto angelum meum ante faciem
tuam, qui praeparabit viam tuam ante te.
104/8 Amen dico vobis, non surrexit inter natos 11 18,17.
mulierum maior Ioanne Baptista: qui autem
minor est in regno caelorum, maior est illo
105/6 A diebus autem Ioannis Baptistae usque nunc, 12 L 16,16, 13,24 J 6,15.
regnum caelorum vim patitur, et violenti
106/10 rapiunt illud. Omnes enim prophetae, et lex 13
usque ad Ioannem prophetaverunt: et si vultis 14 Ml 3,23 17,10–13
recipere, ipse est Elias, qui venturus est. Qui 15
107/8 habet aures audiendi, audiat. Cui autem 16
similem aestimabo generationem istam? Si-
milis est pueris sedentibus in foro: qui cla-
mantes coaequalibus [1]dicunt: 17 Prv 29,9.
Cecinimus vobis, et non saltastis:
lamentavimus, et non planxistis.
Venit enim Ioannes neque manducans, neque 18 3,4.
bibens, et dicunt Daemonium habet. Venit 19 9,14.15
filius hominis manducans, et bibens, et dicunt
Ecce homo vorax, et potator vini, publica-
norum, et peccatorum amicus Et iustificata est
108/5 sapientia a filiis suis. Tunc coepit exprobrare 20 20–24 L 10,12–16
civitatibus, in quibus factae sunt plurimae vir-
tutes eius, quia non egissent poenitentiam. Vae 21 Jona 3,6
tibi Corozain, vae tibi Bethsaida: quia, si in
Tyro, et Sidone factae essent virtutes, quae
factae sunt in vobis, olim in cilicio, et cinere
poenitentiam egissent. Verumtamen dico vobis. 22
Tyro, et Sidoni remissius erit in die iudicii, quàm
vobis. Et tu Capharnaum, numquid usque in 23 1,18, 6,5, 6,1. Is 14,13.15.
caelum [exaltaberis? usque in infernum des-
109/10 cendes. *qua, si in Sodomis factae fuissent

10 > enim est *17* iohannen *14* helias *etc*
21 chorazain

virtutes, quae factae sunt in te, forte man-
10,15 24 sissent usque in hanc diem. Verumtamen
dico vobis, quia terrae Sodomorum remissius
erit in die iudicii, quam tibi.
25—27 L 10,21.22 25 In illo tempore respondens Iesus dixit: 119/5
1 K 1,26—30 Sir 51,1 Confiteor tibi, Pater, Domine caeli et terrae,
Act 17,24 quia abscondisti haec a sapientibus, et pru-
26 dentibus, et revelasti ea parvulis. Ita Pater:
28,18. 27 quoniam sic fuit placitum ante te. Omnia 171/8
J 3,35; 17,2 Ph 2,9 mihi tradita sunt a Patre meo. *Et nemo 118/8
16,17. G 1,15 s novit Filium, nisi Pater: neque Patrem quis
novit, nisi Filius, et cui voluerit Filius reve-
12,30 Jr 31,25 Sir 51,23 s. 28 lare. Venite ad me omnes, qui laboratis, et 118/10
Jr 6,16. 29 onerati estis, et ego reficiam vos. Tollite
1 Rg 10,4 Ps 2,3 Lxx iugum meum super vos, et discite a me, quia
mitis sum, et humilis corde: et invenietis re-
1 J 5,3. 30 quiem animabus vestris. Iugum enim meum
suave est, et onus meum leve.
1—8 Mc 2,23—28. L 6,1—5. 12 In illo tempore abiit Iesus per sata sab- 174/2
Dt 5,14; 23,26. bato: discipuli autem eius esurientes coepe-
Ex 20,10 2 runt vellere spicas, et manducare. Pharisaei
autem videntes, dixerunt ei: Ecce discipuli
tui faciunt quod non licet facere sabbatis.
1 Sm 21,7 3 At ille dixit eis: Non legistis quid fecerit
David, quando esurit, et qui cum eo erant:
Lv 24,9. 4 quomodo intravit in domum Dei, et panes pro-
positionis comedit, quos non licebat ei edere,
neque his, qui cum eo erant, nisi solis sacer-
Nu 28,9 5 dotibus? Aut non legistis in lege quia sab- 122/10
batis sacerdotes in templo sabbatum violant,
6 et sine crimine sunt? Dico autem vobis,
9,13. Hos 6,6. 7 quia templo maior est hic. Si autem sciretis,
quid est: Misericordiam volo, et non sacri-
ficium: numquam condemnassetis innocentes:

23 hunc 30 leve est 12,1 > sabb. p. sata 2 𝔖𝔚 lic. eis 3 fin 𝔖 ? pro:

Dominus enim est filius hominis etiam sab- 8 9–14
116/2 bati. Et cum inde transisset, venit in syna- 9 Mc 3,1–6 L 6,6–11
gogam eorum. Et ecce homo manum habens 10 L 14,3.
aridam, et interrogabant eum, dicentes: Si
licet sabbatis curare? ut accusarent eum.
Ipse autem dixit illis: Quis erit ex vobis 11
homo, qui habeat ovem unam, et si ceciderit
haec sabbatis in foveam, nonne tenebit, et
levabit eam? Quanto magis melior est homo 12 L 14,5.
ove? Itaque licet sabbatis benefacere. ¦ Tunc 13
ait homini: Extende manum tuam. Et ex-
tendit, et restituta est sanitati sicut altera.
117/4 Exeuntes autem Pharisaei, consilium facie- 14 J 5,16.
bant adversus eum, quomodo perderent eum.
118/10 Iesus autem sciens recessit inde: et secuti 15 Mc 3,7–10
sunt eum multi, et curavit eos omnes: et 16 8,4.
praecepit eis ne manifestum eum facerent.
Ut adimpleretur quod dictum est per Isaiam 17 Is 42,1–4, 41,9.
prophetam, dicentem:

Ecce puer meus, quem elegi, 18 3,17
dilectus meus, in quo bene complacuit ani-
mae meae.
Ponam spiritum meum super eum,
et iudicium gentibus nunciabit.
Non contendet, neque clamabit, 19
neque audiet aliquis in plateis vocem eius:
arundinem quassatam non confringet, 20
et linum fumigans non extinguet,
donec eiciat ad victoriam iudicium:
et in nomine eius Gentes sperabunt. 21

120/5 Tunc oblatus est ei daemonium habens, 22 22–45 Mc 3,22–30. L 11,14–26. 29–32
caecus, et mutus, et curavit eum ita ut
121/7 loqueretur, et videret. Et stupebant omnes 23
turbae, et dicebant: Numquid hic est filius

8 > est enim 12 bene facere etc 14 ℟ quo
modo | > eum perd. 18 placuit

9,34. 24 David? Pharisaei autem audientes, dixerunt: 121/2
Hic non eicit daemones nisi in Beelzebub
25 principe daemoniorum. Iesus autem sciens 122/2
cogitationes eorum, dixit eis: Omne regnum
divisum contra se, desolabitur: et omnis ci-
vitas, vel domus divisa contra se, non stabit.
26 Et si satanas satanam eicit, adversus se di-
visus est: quomodo ergo stabit regnum eius?
27 Et si ego in Beelzebub eicio daemones, filii
vestri in quo eiciunt? Ideo ipsi iudices vestri
1 J 3,8. 1 Th 2,16. 28 erunt. Si autem ego in spiritu Dei eicio
daemones, igitur pervenit in vos regnum Dei.
Is 49,24. 1 J 4,4. 29 aut quomodo potest quisquam intrare in do-
mum fortis, et vasa eius diripere, nisi prius
alligaverit fortem? et tunc domum illius di-
Mc 9,40. J 11,52. 30 ripiet. Qui non est mecum, contra me est:
H 6,4 6, 10,26. 1 J 5,16. 31 et qui non congregat mecum, spargit. Ideo 123/2
dico vobis: Omne peccatum, et blasphemia
remittetur hominibus, spiritus autem blasphe-
1 T 1,13. 32 miae non remittetur. Et quicumque dixerit
verbum contra filium hominis, remittetur ei:
qui autem dixerit contra Spiritum sanctum,
non remittetur ei neque in hoc saeculo,
7,17. 33 neque in futuro. Aut facite arborem bo- 124/10
nam, et fructum eius bonum: aut facite
arborem malam, et fructum eius malum:
6,7. 34 siquidem ex fructu arbor agnoscitur. Pro-
3,46, 12,39. R 6,7. genies viperarum, quomodo potestis bona
loqui, cum sitis mali? ex abundantia enim
L 6,45. 35 cordis os loquitur. Bonus homo de bono the- 125/5
sauro profert bona: et malus homo de malo

24 princ daemonum
25 desolatur 26 satanan
27 ⸢ erunt vestri
29 diripiat
31 𝔊 aut blasphemiae

126/10 thesauro profert mala. Dico autem vobis 36
quoniam omne verbum otiosum, quod locuti
fuerint homines, reddent rationem de eo in
die iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis, 37
et ex verbis tuis condemnaberis.
127/5 Tunc responderunt ei quidam de Scribis 38 16,1 1 K 1,22
et Pharisaeis, dicentes: Magister, volumus a
128/5 te signum videre. Qui respondens ait illis: 39
Generatio mala, et adultera signum quaerit:
et signum non dabitur ei, nisi signum Ionae
prophetae. Sicut enim fuit Ionas in ventre 40 Jona 2,1 2
ceti tribus diebus, et tribus noctibus; sic erit
Filius hominis in corde terrae tribus diebus,
et tribus noctibus. Viri Ninivitae surgent in 41 Jona 3,5.
iudicio cum generatione ista, et condemnabunt
eam: quia poenitentiam egerunt in praedica-
tione Ionae. Et ecce plus quàm Ionas hic.
Regina austri surget in iudicio cum genera- 42 3 Rg 10,1—10.
tione ista, et condemnabit eam: quia venit a
finibus terrae audire sapientiam Salomonis,
129/5 et ecce plus quàm Salomon hic. Cum autem 43
immundus spiritus exierit ab homine, ambulat
per loca arida, quaerens requiem, et non in-
venit. Tunc dicit: Revertar in domum meam, 44
unde exivi. Et veniens invenit eam vacantem,
scopis mundatam, et ornatam. Tunc vadit, et 45 2 P 2,20
assumit septem alios spiritus secum nequiores
se, et intrantes habitant ibi: et fiunt novis-
sima hominis illius peiora prioribus. Sic erit
et generationi huic pessimae.
130/2 Adhuc eo loquente ad turbas, ecce mater 46 46—50 Mc 3,31—35 L 8,19—21 18,66.
eius, et fratres stabant foris, quaerentes

41 ninevitae | q. Iona
43 immund. *etc*
44 — eam

47 loqui ei. Dixit autem ei quidam: Ecce mater
tua, et fratres tui foris stant quaerentes te.
L 8,46. 48 At ipse respondens dicenti sibi, ait: Quae est
49 mater mea, et qui sunt fratres mei? Et ex-
tendens manum in discipulos suos, dixit: Ecce
R 8,29. J 15,14. 50 mater mea, et fratres mei. Quicumque enim
fecerit voluntatem Patris mei, qui in caelis
est: ipse meus frater, et soror, et mater est.

1–23 Mc 4,1–20. L 8,4–10. 13 In illo die exiens Iesus de domo, sedebat $\frac{121}{2}$
2 secus mare. Et congregatae sunt ad eum
turbae multae, ita ut in naviculam ascendens
3 sederet: et omnis turba stabat in littore, [1] et
locutus est eis multa in parabolis, dicens:
4 Ecce exiit qui seminat, seminare. Et dum
seminat, quaedam ceciderunt secus viam, et
venerunt volucres caeli, et comederunt ea.
5 Alia autem ceciderunt in petrosa, ubi non
habebant terram multam: et continuo exorta
sunt, quia non habebant altitudinem terrae.
6 sole autem orto aestuaverunt: et quia non
7 habebant radicem, aruerunt. Alia autem ce-
ciderunt in spinas: et creverunt spinae, et
8 suffocaverunt ea. Alia autem ceciderunt in
terram bonam: et dabant fructum, aliud
centesimum, aliud sexagesimum, aliud trige-
9 simum. Qui habet aures audiendi, audiat.
10 Et accedentes discipuli dixerunt ei: Quare
11 in parabolis loqueris eis? Qui respon-
dens, ait illis: Quia vobis datum est
nosse mysteria regni caelorum: illis autem
25,29 Mc 4,25. L 8,18. 12 non est datum. Qui enim habet, dabitur $\frac{122}{5}$

48 ille   49 — suos   50 et frater
13,2 litore etc   7 ℌ seminare semen suum
4 — caeli   8 vero | tricesimum

ei, et abundabit: qui autem non habet, et
133/1 quod habet auferetur ab eo. Ideo in para- 13 Dt 29,3.
bolis loquor eis: quia videntes non vident, et
audientes non audiunt, neque intelligunt. Et 14 Is 6,9.10. J 12,40. Act 28,26.27.
adimpletur in eis prophetia Isaiae dicentis:

Auditu audietis, et non intelligetis:
et videntes videbitis, et non videbitis.
Incrassatum est enim cor populi huius, 15
et auribus graviter audierunt,
et oculos suos clauserunt:
nequando videant oculis,
et auribus audiant,
et corde intelligant, et convertantur,
et sanem eos.

134/5 Vestri autem beati oculi quia vident, et aures 16 L 10,23.24.
vestrae quia audiunt. Amen quippe dico vobis, 17
quia multi prophetae, et iusti cupierunt videre
quae videtis, et non viderunt: et audire quae
135/2 auditis, et non audierunt. Vos ergo audite 18
parabolam seminantis. Omnis, qui audit ver- 19
bum regni, et non intelligit, venit malus, et
rapit quod seminatum est in corde eius: hic
est qui secus viam seminatus est. Qui autem 20
super petrosa seminatus est, hic est, qui ver-
bum audit, et continuo cum gaudio accipit
illud: non habet autem in se radicem, sed 21
est temporalis: facta autem tribulatione et
persecutione propter verbum, continuo scan-
dalizatur. Qui autem seminatus est in spinis, 22 6,19–34. 1 T 6,9
hic est, qui verbum audit, et sollicitudo saeculi
istius, et fallacia divitiarum suffocat verbum,
et sine fructu efficitur. Qui vero in terram 23

14 𝔊 ut adimpleatur | — in | dicens | intelleg- *etc*
15 clauserant | ne quando | > oc vid.
20 supra
22 > est sem in spin.

bonam seminatus est, hic est qui audit ver-
bum, et intelligit, et fructum affert, et facit
aliud quidem centesimum, aliud autem sexa-
gesimum, aliud vero trigesimum.
30–43. 24 Aliam parabolam proposuit illis, dicens: 126 10
Simile factum est regnum caelorum homini,
qui seminavit bonum semen in agro suo.
25 Cum autem dormirent homines, venit inimicus
eius, et superseminavit zizania in medio tri-
26 tici, et abiit. Cum autem crevisset herba, et
fructum fecisset, tunc apparuerunt et zizania.
27 Accedentes autem servi patrisfamilias, dixe-
runt ei: Domine, nonne bonum semen semi-
nasti in agro tuo? Unde ergo habet zizania?
28 Et ait illis: Inimicus homo hoc fecit. Servi
autem dixerunt ei: Vis, imus, et colligimus
29 ea? Et ait: Non: ne forte colligentes zizania,
3,12 30 eradicetis simul cum eis et triticum. Sinite
utraque crescere usque ad messem, et in
tempore messis dicam messoribus: Colligite
primum zizania, et alligate ea in fasciculos
ad comburendum, triticum autem congregate
31 32 Mc 4,30–32 L 13,18 19 17,6. 31 in horreum meum. Aliam parabolam pro- 127 2
posuit eis dicens: Simile est regnum caelorum
grano sinapis, quod accipiens homo semi-
Dn 4,9 18 Ez 17,23, 31,6 Ps 104,12 32 navit in agro suo: quod minimum quidem
est omnibus seminibus: cum autem creverit,
maius est omnibus oleribus, et fit arbor,
ita ut volucres caeli veniant, et habitent
L 13,20 21 33 in ramis eius. Aliam parabolam lo- 128 5
cutus est eis: Simile est regnum caelorum
fermento, quod acceptum mulier abscondit

23 centum | sexaginta | triginta
27 patris fam. 30 — in 2°
32 holeribus

in farinae satis tribus, donec fermentatum
$\frac{130}{6}$ est totum. Haec omnia locutus est Iesus 34 Mc 4,33.34.
in parabolis ad turbas: et sine parabolis non
loquebatur eis: ut impleretur quod dictum 35 Ps 78,2.
erat per Prophetam dicentem:

Aperiam in parabolis os meum,
eructabo abscondita a constitutione mundi.

$\frac{140}{10}$ Tunc, dimissis turbis, venit in domum 36 24—30.
et accesserunt ad eum discipuli eius, dicentes.
Edissere nobis parabolam zizaniorum agri.
Qui respondens ait illis. Qui seminat bonum 37
semen, est Filius hominis. Ager autem, est 38 1 K 3,9
mundus. Bonum vero semen, hi sunt filii
regni. Zizania autem, filii sunt nequam.
Inimicus autem, qui seminavit ea, est dia- 39
bolus. Messis vero, consummatio saeculi est.
Messores autem, angeli sunt. ¹ Sicut ergo colli- 40 J 15,6.
guntur zizania, et igni comburuntur: sic erit
in consummatione saeculi. mittet filius ho- 41 Zph 1,3. 13,21—46 7,23.
minis angelos suos, et colligent de regno eius
omnia scandala, et eos, qui faciunt iniqui-
tatem: et mittent eos in caminum ignis. Ibi 42 8,12.
erit fletus, et stridor dentium. Tunc iusti 43 Dn 12,3.
fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum.
Qui habet aures audiendi, audiat. ¹ Simile 44 13,26 L 14,33 Ph 3,7 Prv 2,4
est regnum caelorum thesauro abscon-
dito in agro: quem qui invenit homo,
abscondit, et prae gaudio illius vadit,
et vendit universa quae habet, et emit
agrum illum. Iterum simile est regnum 45

35 adimpleretur
36 dissere
37 — illis
40 § igne
43 patr- sui | — audiendi

caelorum homini negotiatori, quaerenti bonas
Prv 8,10.11 46 margaritas. Inventa autem una pretiosa mar-
garita, abiit, et vendidit omnia quae habuit,
22,9.10. 47 et emit eam. Iterum simile est regnum
caelorum sagenae missae in mare, et ex
48 omni genere piscium congreganti. quam,
cum impleta esset, educentes, et secus littus
sedentes, elegerunt bonos in vasa, malos
25,32 49 autem foras miserunt. Sic erit in consum-
matione saeculi: exibunt angeli, et separa-
50 bunt malos de medio iustorum, et mittent
eos in caminum ignis: ibi erit fletus, et stridor
51 dentium. Intellexistis haec omnia? Dicunt
52 ei: Etiam. Ait illis: Ideo omnis scriba doctus
in regno caelorum, similis est homini patri-
familias, qui profert de thesauro suo nova
et vetera.
53-58 Mc 6,1-6. 53 Et factum est, cum consummasset Iesus
L 4,15-30 7,38; 11,1, 19,1; 26,1. 54 parabolas istas, transiit inde. Et veniens in
patriam suam, docebat eos in synagogis
eorum, ita ut mirarentur, et dicerent: Unde
huic sapientia haec, et virtutes? Nonne
55 hic est fabri filius? Nonne mater eius di-
citur Maria, et fratres eius, Iacobus, et
J 7,15 52. 56 Ioseph, et Simon, et Iudas? et sorores
eius, nonne omnes apud nos sunt? Unde
J 4,44. 57 ergo huic omnia ista? Et scandalizabantur
in eo. * Iesus autem dixit eis: Non est pro-
pheta sine honore nisi in patria sua, et in

47 — piscium
52 patri fam.

domo sua. Et non fecit ibi virtutes multas 58
propter incredulitatem illorum.

143/2 In illo tempore audivit Herodes tetrarcha 14 1–12 Mc 6,14.17–29
famam Iesu: et ait pueris suis: Hic est 2 L 9,7–9. 3,19.20
Ioannes Baptista: ipse surrexit a mortuis, et
144/2 ideo virtutes operantur in eo. Herodes enim 3 11,2.
tenuit Ioannem, et alligavit eum: et posuit in
carcerem propter Herodiadem uxorem fratris
sui. Dicebat enim illi Ioannes: Non licet tibi 4 Lv 18,16, 20,21
habere eam. Et volens illum occidere, timuit 5 21,26.
populum: quia sicut prophetam eum habe-
145/6 bant. Die autem natalis Herodis saltavit filia 6
Herodiadis in medio, et placuit Herodi. Unde 7
cum iuramento pollicitus est ei dare quod-
cumque postulasset ab eo. At illa praemo- 8
nita a matre sua, Da mihi, inquit, hic in
disco caput Ioannis Baptistae. Et contrista- 9
tus est rex: propter iuramentum autem, et
eos, qui pariter recumbebant, iussit dari.
Misitque et decollavit Ioannem in carcere. 10 17,12.
Et allatum est caput eius in disco, et datum 11
est puellae, et attulit matri suae. Et acce- 12
dentes discipuli eius, tulerunt corpus eius,
et sepelierunt illud: et venientes nuncia-
146/3 verunt Iesu. Quod cum audisset Iesus, 13 13–21: Mc 6,31–44. L 9,10–17. J 6,1–13
secessit inde in navicula, in locum deser-
tum seorsum: et cum audissent turbae,
secutae sunt eum pedestres de civitatibus.
Et exiens vidit turbam multam, et miser- 14 9,36.
tus est eis, et curavit languidos eorum.

14,*1* audiit *9* 𝔖 iusiurandum
11 talit *12* — eius 2°
13 𝔖 in naviculam
14 eis] eius

15 Vespere autem facto, accesserunt ad eum
discipuli eius, dicentes: Desertus est locus,
et hora iam praeterit: dimitte turbas, ut
16 euntes in castella, emant sibi escas. Iesus
autem dixit eis: Non habent necesse ire:
17 date illis vos manducare. Responderunt ei:
Non habemus hic nisi quinque panes, et duos
18 pisces. Qui ait eis: Afferte mihi illos huc.
19 Et cum iussisset turbam discumbere super
foenum, acceptis quinque panibus, et duobus
piscibus, aspiciens in caelum benedixit, et
fregit, et dedit discipulis panes, discipuli
2 Rg 4 44. 20 autem turbis. Et manducaverunt omnes, et
saturati sunt. Et tulerunt reliquias, duodecim
21 cophinos fragmentorum plenos. Manducan-
tium autem fuit numerus, quinque millia
virorum, exceptis mulieribus, et parvulis.
22—36 Mc 6,45–56. J 6,15–21. 22 Et statim compulit Iesus discipulos ascendere
in naviculam, et praecedere eum trans fretum,
L 6 12; 9,18. 23 donec dimitteret turbas. Et dimissa turba
ascendit in montem solus orare. * Vespere
24 autem facto solus erat ibi. navicula autem
in medio mari iactabatur fluctibus: erat
25 enim contrarius ventus. Quarta autem vigi-
lia noctis, venit ad eos ambulans super mare.
L 24,37. 26 Et videntes eum super mare ambulantem
turbati sunt, dicentes: Quia phantasma est.
27 Et prae timore clamaverunt. ¹ Statimque Iesus
locutus est eis, dicens: Habete fiduciam: ego

18 > illos mihi
19 supra | faenum *etc* | 𝔊 autem dederunt
21 mil̄ia *etc*
22 stat. iussit discipulos
25 26 𝔊𝔐 supra

151/10 sum, nolite timere. Respondens autem Petrus 28
dixit: Domine, si tu es, iube me ad te venire
super aquas. ¹ At ipse ait: veni. Et descen- 29
dens Petrus de navicula, ambulabat super
aquam ut veniret ad Iesum. Videns vero 30
ventum validum, timuit. et cum coepisset
mergi, clamavit dicens: Domine, salvum me
fac. Et continuo Iesus extendens manum, 31 8,26.
apprehendit eum: et ait illi: Modicae fidei,
152/4 quare dubitasti? Et cum ascendissent in 32
naviculam, cessavit ventus. Qui autem in 33
navicula erant, venerunt, et adoraverunt eum,
153/2 dicentes: Vere filius Dei es. Et cum trans- 34
fretassent, venerunt in terram Genesar. Et 35
cum cognovissent eum viri loci illius, mise-
runt in universam regionem illam, et obtule-
runt ei omnes male habentes: et rogabant 36 9,21. L 6,19
eum ut vel fimbriam vestimenti eius tangerent.
Et quicumque tetigerunt, salvi facti sunt.
154/1 Tunc accesserunt ad eum ab Ierosolymis 15 1–20 Mc 7,1–23.
Scribae, et Pharisaei, dicentes: Quare disci- 2 Dt 4,2. L 11,38
puli tui transgrediuntur traditionem seniorum?
non enim lavant manus suas cum panem
manducant. Ipse autem respondens ait illis: 3
Quare et vos transgredimini mandatum Dei
propter traditionem vestram? Nam Deus 4 Ex 20,12 21,17 Dt 5,16.
dixit: Honora patrem, et matrem. et: Qui
maledixerit patri, vel matri, morte moriatur.
Vos autem dicitis: Quicumque dixerit patri, 5
vel matri, Munus quodcumque est ex me,
tibi proderit: et non honorificabit patrem 6
suum, aut matrem suam: et irritum fecistis

28 > venire ad te 31 adpreh- *etc* 32 ℌ ascendisset 34 gennesar
15,2 ℌ traditiones 4 patr. tuum | male dixerit 6 — suam

mandatum Dei propter traditionem vestram.
Is 29,13 Lxx 7 Hypocritae, bene prophetavit de vobis Isaias, dicens:

8 Populus hic labiis me honorat:
cor autem eorum longe est a me.
9 Sine causa autem colunt me,
docentes doctrinas, et mandata hominum.

10 Et convocatis ad se turbis, dixit eis: Audite,
16,34. 1 T 4,4 11 et intelligite. Non quod intrat in os, coinquinat hominem: sed quod procedit ex ore,
12 hoc coinquinat hominem. Tunc accedentes discipuli eius, dixerunt ei: Scis quia Phari-
J 15,2 13 saei audito verbo hoc, scandalizati sunt? At ille respondens ait: Omnis plantatio, quam non plantavit Pater meus caelestis, eradica-
23,24. L 6,39. J 9,40. R 2,19. 14 bitur. Sinite illos: caeci sunt, et duces caecorum. caecus autem si caeco ducatum
15 praestet, ambo in foveam cadunt. Respondens autem Petrus dixit ei: Edissere nobis
16 parabolam istam. At ille dixit: Adhuc et vos
17 sine intellectu estis? Non intelligitis quia omne, quod in os intrat, in ventrem vadit,
18 et in secessum emittitur? Quae autem procedunt de ore, de corde exeunt, et ea coin-
Gn 8,21 19 quinant hominem: de corde enim exeunt cogitationes malae, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiae.
20 haec sunt, quae coinquinant hominem. Non lotis autem manibus manducare, non coinquinat hominem.

21–28 Mc 7,24–30 21 Et egressus inde Iesus secessit in
22 partes Tyri, et Sidonis. Et ecce mulier Chananaea a finibus illis egressa clamavit,

9 — et *12* — hoc *14* — et

dicens ei: Miserere mei Domine fili David:
filia mea male a daemonio vexatur. Qui non 23
respondit ei verbum. Et accedentes discipuli
eius rogabant eum dicentes: Dimitte eam:
158/5 quia clamat post nos. Ipse autem respon- 24 10,6.
dens, ait: Non sum missus nisi ad oves, quae
159/9 perierunt domus Israel. At illa venit, et ado- 25
ravit eum, dicens: Domine, adiuva me. Qui 26
respondens ait: Non est bonum sumere panem
filiorum, et mittere canibus. At illa dixit: 27
Etiam Domine: nam et catelli edunt de micis,
quae cadunt de mensa dominorum suorum.
Tunc respondens Iesus, ait illi: O mulier, 28 8,10.13.
magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. Et
sanata est filia eius ex illa hora.
160/6 Et cum transisset inde Iesus, venit secus 29 Mc 7,31.
Mare Galilaeae: et ascendens in montem,
sedebat ibi. Et accesserunt ad eum turbae 30 Mc 9,10.
multae, habentes secum mutos, caecos, clau-
dos, debiles, et alios multos: et proiecerunt
eos ad pedes eius, et curavit eos: ita ut 31 Mc 7,37
turbae mirarentur videntes mutos loquentes,
claudos ambulantes, caecos videntes: et magni-
ficabant Deum Israel. Iesus autem, convo- 32 32–39 Mc 8,1–10
catis discipulis suis, dixit: Misereor turbae, 14,14
quia triduo iam perseverant mecum, et non
habent quod manducent: et dimittere eos
ieiunos nolo, ne deficiant in via. Et dicunt 33
ei discipuli: Unde ergo nobis in deserto

28 eius] illius
30 mut. clodos caec
31 clodos

panes tantos, ut saturemus turbam tantam?
34 Et ait illis Iesus: Quot habetis panes? At
illi dixerunt: Septem, et paucos pisciculos.
35 Et praecepit turbae, ut discumberent super
36 terram. Et accipiens septem panes, et pisces,
et gratias agens, fregit, et dedit discipulis
37 suis, et discipuli dederunt populo. Et comederunt omnes, et saturati sunt. Et quod
superfuit de fragmentis, tulerunt septem
38 sportas plenas. Erant autem qui manducaverunt, quattuor millia hominum, extra
39 parvulos, et mulieres. Et, dimissa turba,
ascendit in naviculam: et venit in fines
Magedan.

1–12 Mc 8 11–21 16 Et accesserunt ad eum Pharisaei, et Sad-
12,38 ducaei tentantes: et rogaverunt eum ut signum
12,54–56 2 de caelo ostenderet eis. At ille respondens,
ait illis: Facto vespere dicitis: Serenum erit,
11,4 3 rubicundum est enim caelum. Et mane: Hodie
tempestas, rutilat enim triste caelum. *Faciem
ergo caeli diiudicare nostis: signa autem tem-
Iona 2,1 12,39.40 4 porum non potestis scire? Generatio mala et
adultera signum quaerit: et signum non dabitur ei, nisi signum Ionae prophetae. Et
5 relictis illis, abiit. Et cum venissent discipuli eius trans fretum, obliti sunt panes ac-
L 12,1 6 cipere. Qui dixit illis: Intuemini, et cavete
a fermento Pharisaeorum, et Sadducaeorum.
7 At illi cogitabant intra se dicentes: Quia panes
6,30 8 non accepimus. Sciens autem Iesus, dixit: Quid
cogitatis intra vos modicae fidei, quia panes non

34 > panes habetis
35 discumberet 38 mandocaverant
16,2 illis } eis
3 — scire 4 — prophetae
7.8 𝔖𝔄𝔐 inter

habetis? Nondum intelligitis, neque recorda- 9 14,17–21.
mini quinque panum in quinque millia homi-
num, et quot cophinos sumpsistis? neque 10 15,34–38.
septem panum in quattuor millia hominum,
et quot sportas sumpsistis? Quare non in- 11
telligitis, quia non de pane dixi vobis: Ca-
vete a fermento Pharisaeorum, et Sadducae-
orum? Tunc intellexerunt quia non dixerit 12 J 6,27
cavendum a fermento panum, sed a doctrina
Pharisaeorum, et Sadducaeorum.
106 Venit autem Iesus in partes Caesareae 13 13–20: Mc 8,27–30. L 9,18–21.
Philippi: et interrogabat discipulos suos, di-
cens: Quem dicunt homines esse Filium ho-
minis? At illi dixerunt: Alii Ioannem Bap- 14 14,2 17,10.
tistam, alii autem Eliam, alii vero Ieremiam,
aut unum ex prophetis. Dicit illis Iesus: Vos 15
autem quem me esse dicitis? Respondens 16 J 6,69.
Simon Petrus dixit: Tu es Christus, filius
107 Dei vivi. Respondens autem Iesus, dixit ei: 17 G 1,15 16. 17,4.5.
Beatus es Simon Bar Iona: quia caro, et
sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus,
qui in caelis est. Et ego dico tibi, quia tu 18 J 1,42. F 2,20 III 28 17. Is 28,16 Ps 9,14; 107 18 Sap 16,13
es Petrus, et super hanc petram aedificabo
ecclesiam meam, et portae inferi non prae-
valebunt adversus eam. Et tibi dabo claves 19 18,18. Ap 1,18.
regni caelorum. Et quodcumque ligaveris
super terram, erit ligatum et in caelis: et
quodcumque solveris super terram, erit solu-
108 tum et in caelis. Tunc praecepit discipulis 20 17,9.
suis ut nemini dicerent quia ipse esset Iesus
Christus.
Exinde coepit Iesus ostendere discipulis 21 21–28: Mc 8,31–9,1. L 9,22–27. 12,40 J 6,19.
suis, quia oporteret eum ire Ierosolymam,

9 qu. † milium † hom. *10* quatt. † milium † hom.
15 — Iesus *17* — ei | 2 Bariona
18 adversum *19* — ei 3° 5°

et multa pati a senioribus, et Scribis, et
principibus sacerdotum, et occidi, et tertia die
22 resurgere. Et assumens eum Petrus, coepit
increpare illum dicens: Absit a te, Domine:
Is 8,14 23 non erit tibi hoc. Qui conversus, dixit Petro:
Vade post me satana, scandalum es mihi:
quia non sapis ea, quae Dei sunt, sed ea,
10,38.39. 24 quae hominum. Tunc Iesus dixit discipulis
suis: Si quis vult post me venire, abneget
semetipsum, et tollat crucem suam, et se-
25 quatur me. Qui enim voluerit animam suam
salvam facere, perdet eam: qui autem perdi-
derit animam suam propter me, inveniet eam.
4,8. 26 Quid enim prodest homini, si mundum uni-
versum lucretur, animae vero suae detrimen-
tum patiatur? Aut quam dabit homo com-
J 5,27. R 2,6. Ps 62,13. Prv 24,12. 27 mutationem pro anima sua? Filius enim
hominis venturus est in gloria Patris sui cum
angelis suis: et tunc reddet unicuique se-
10,23. 28 cundum opera eius. Amen dico vobis, sunt
quidam de hic stantibus, qui non gustabunt
mortem, donec videant Filium hominis ve-
nientem in regno suo.
1–13: Mc 9,2–13. L 9,28–36. 17 Et post dies sex assumit Iesus Petrum,
et Iacobum, et Ioannem fratrem eius, et ducit
2 P 1,16–18 2 illos in montem excelsum seorsum: et trans-
figuratus est ante eos. Et resplenduit facies
eius sicut sol: vestimenta autem eius facta
3 sunt alba sicut nix. Et ecce apparuerunt
illis Moyses, et Elias cum eo loquentes.
4 Respondens autem Petrus, dixit ad Ie-
sum: Domine, bonum est nos hic esse: si

27 opus
17,1 assumit (*sic et corr* 20)] 𝔖𝔈 20 assumpsit 𝔚 as-
sumsit | 𝔖 duxit 3 apparuit | moses

vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi unum,
Moysi unum, et Eliae unum. Adhuc eo lo- 5 6,17
quente, ecce nubes lucida obumbravit eos. 16,16.17 Dt 18,15.
Et ecce vox de nube, dicens: Hic est Filius
meus dilectus, in quo mihi bene complacui:
ipsum audite. Et audientes discipuli ceciderunt 6
unt in faciem suam, et timuerunt valde. Et 7
accessit Iesus, et tetigit eos: dixitque eis:
Surgite, et nolite timere. Levantes autem 8
oculos suos, neminem viderunt, nisi solum
Iesum. Et descendentibus illis de monte, 9 16,20
praecepit eis Iesus, dicens: Nemini dixeritis
visionem, donec Filius hominis a mortuis re-
178/6 surgat. Et interrogaverunt eum discipuli, di- 10 11,14 Ml 4,5
centes: Quid ergo Scribae dicunt quòd Eliam
oporteat primum venire? At ille respondens, 11
ait eis: Elias quidem venturus est, et resti-
tuet omnia. dico autem vobis, quia Elias 12 14,9 10. L 23,24
iam venit, et non cognoverunt eum, sed fe-
cerunt in eo quaecumque voluerunt. Sic et
Filius hominis passurus est ab eis. Tunc in- 13 L 1,17.
tellexerunt discipuli, quia de Ioanne Baptista
dixisset eis.
179/2 Et cum venisset ad turbam, accessit ad 14 14—21 Mc 9,14—29.
eum homo genibus provolutus ante eum, di- 15 L 9,37—43
cens: Domine, miserere filio meo, quia luna-
ticus est, et male patitur. nam saepe cadit
in ignem, et crebro in aquam. et obtuli 16
eum discipulis tuis, et non potuerunt curare
eum. Respondens autem Iesus, ait: O gene- 17 Dt 32,5. J 14,9.
ratio incredula, et perversa, quousque ero

---

4 et mosi
5 nubis
9 — eis
17 — autem | quo usque

vobiscum? usquequo patiar vos? Afferte huc
18 illum ad me. Et increpavit illum Iesus, et
exiit ab eo daemonium, et curatus est puer
10,1. 19 ex illa hora. Tunc accesserunt discipuli ad 173/8
Iesum secreto, et dixerunt: Quare nos non
21,21. L 17,6. Mc 11,22. 20 potuimus eicere illum? Dixit illis Iesus:
Propter incredulitatem vestram. Amen quippe
dico vobis, si habueritis fidem, sicut granum
sinapis, dicetis monti huic, Transi hinc illuc,
et transibit, et nihil impossibile erit vobis.
21 Hoc autem genus non eicitur nisi per orationem, et ieiunium.

22 23 Mc 9,30—32. J 9,43—45 22 Conversantibus autem eis in Galilaea, 176/2
16,21. dixit illis Iesus: Filius hominis tradendus
23 est in manus hominum: et occident eum,
et tertia die resurget. Et contristati sunt
vehementer.

Ex 30,13. 24 Et cum venissent Capharnaum, accesserunt qui didrachma accipiebant, ad Petrum, 177/10
et dixerunt ei: Magister vester non solvit
25 didrachma? ¹ Ait: Etiam. Et cum intrasset in
domum, praevenit eum Iesus, dicens: Quid
tibi videtur Simon? Reges terrae a quibus
accipiunt tributum vel censum? a filiis suis,
26 an ab alienis? ¹ Et ille dixit: Ab alienis. Dixit
27 illi Iesus: Ergo liberi sunt filii. Ut autem
non scandalizemus eos, vade ad mare, et
mitte hamum: et eum piscem, qui primus
ascenderit, tolle: et aperto ore eius, invenies
staterem: illum sumens, da eis pro me, et te.

17 usque quo
18 illum] eum
20 dicit | — Iesus | ꝑꝑ — illuc | inposs- *etc*
23 tertio
24 didragma *bis* | — ei 25 — in

178/2 In illa hora accesserunt discipuli ad Ie- 18 1–9 Mc 9,33–47 L 9,46–48.
sum, dicentes: Quis putas, maior est in regno
caelorum? Et advocans Iesus parvulum, sta- 2
tuit eum in medio eorum, | et dixit: Amen 3 19,14. J 3,3.5.
dico vobis, nisi conversi fueritis, et efficiamini
sicut parvuli, non intrabitis in regnum caelo-
rum. Quicumque ergo humiliaverit se sicut 4
parvulus iste, hic est maior in regno caelo-
rum. Et qui susceperit unum parvulum talem 5 10,40. J 13,20
179/3 in nomine meo, me suscipit. qui autem scan- 6 L 17,1.2.
dalizaverit unum de pusillis istis, qui in me
credunt, expedit ei ut suspendatur mola asi-
naria in collo eius, et demergatur in profun-
dum maris. | Vae mundo a scandalis. Necesse 7
est enim ut veniant scandala: verumtamen
vae homini illi, per quem scandalum venit.
180/6 Si autem manus tua, vel pes tuus scandalizat 8 5,29.30
te: abscide eum, et proiice abs te: bonum
tibi est ad vitam ingredi debilem, vel claudum,
quàm duas manus, vel duos pedes habentem
mitti in ignem aeternum. Et si oculus tuus 9
scandalizat te, erue eum, et proiice abs te:
bonum tibi est cum uno oculo in vitam in-
trare, quàm duos oculos habentem mitti in
181/10 gehennam ignis. Videte ne contemnatis 10 H 1,14
unum ex his pusillis. dico enim vobis,
quia angeli eorum in caelis semper vident
faciem patris mei, qui in caelis est. Venit 11
enim filius hominis salvare quod perierat.
182/5 Quid vobis videtur? si fuerint alicui 12 12–14 L 15,4–7
centum oves, et erraverit una ex eis:
nonne relinquit nonagintanovem in monti-
bus, et vadit quaerere eam, quae erravit?

16,7 ab | — illi
8 𝕾 abscinde | clodum
9 est † unoculum † in 12 relinquet

13 et si contigerit ut inveniat eam: amen dico
vobis, quia gaudet super eam magis quàm
super nonagintanovem, quae non erraverunt.
14 Sic non est voluntas ante Patrem vestrum,
qui in caelis est, ut pereat unus de pusillis
Lv 19,17 L 17,3 G 6,1. 15 istis. Si autem peccaverit in te frater tuus,
vade, et corripe eum inter te, et ipsum solum.
Dt 19,15 16 si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. si
autem te non audierit, adhibe tecum adhuc
unum, vel duos, ut in ore duorum, vel trium
1 K 5,19 17 testium stet omne verbum. Quòd si non
audierit eos: dic ecclesiae. si autem ecclesiam
non audierit sit tibi sicut ethnicus, et publi-
16,19. J 20,23 18 canus. Amen dico vobis, quaecumque alliga-
veritis super terram, erunt ligata et in caelo
et quaecumque solveritis super terram, erunt
Mc 11,24 19 soluta et in caelo. Iterum dico vobis, quia
si duo ex vobis consenserint super terram,
de omni re quamcumque petierint, fiet illis a
28,20. J 14,23 20 patre meo, qui in caelis est. Ubi enim sunt
duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi
sum in medio eorum.
21 Tunc accedens Petrus ad eum, dixit: Do-
mine quoties peccabit in me frater meus, et
L 17,4 22 dimittam ei? usque septies? Dicit illi Iesus:
Non dico tibi usque septies: sed usque septua-
23 gies septies. Ideo assimilatum est regnum cae-
lorum homini regi, qui voluit rationem ponere
24 cum servis suis. Et cum coepisset rationem
ponere, oblatus est ei unus, qui debebat ei

---

13 gaudebit
16 > non te | > testium vel trium
17 aut et eccl
19 quaecumque
21 quotiens *etc*
23 adsimil.

decem milia talenta. Cum autem non haberet 25
unde redderet, iussit eum dominus eius ve-
numdari, et uxorem eius, et filios, et omnia,
quae habebat, et reddi. Procidens autem 26
servus ille, orabat eum, dicens: Patientiam
habe in me, et omnia reddam tibi. Misertus 27
autem dominus servi illius, dimisit eum, et
debitum dimisit ei. Egressus autem servus 28
ille invenit unum de conservis suis, qui debe-
bat ei centum denarios: et tenens suffocabat
eum, dicens: Redde quod debes. Et proci- 29
dens conservus eius, rogabat eum, dicens:
Patientiam habe in me, et omnia reddam tibi.
Ille autem noluit: sed abiit, et misit eum in 30
carcerem donec redderet debitum. Videntes 31
autem conservi eius quae fiebant, contristati
sunt valde: et venerunt, et narraverunt do-
mino suo omnia, quae facta fuerant. Tunc 32
vocavit illum dominus suus: et ait illi: Serve
nequam, omne debitum dimisi tibi quoniam
rogasti me: nonne ergo oportuit et te mise- 33
reri conservi tui, sicut et ego tui misertus
sum? Et iratus dominus eius tradidit eum 34 5,26.
tortoribus, quoadusque redderet universum
debitum. Sic et Pater meus caelestis faciet 35 6,14 15
vobis, si non remiseritis unusquisque fratri
suo de cordibus vestris.

180/5 Et factum est, cum consummasset 19 1—9 Mc 10,1—12
Iesus sermones istos, migravit a Galilaea, 7,28 11,1.
et venit in fines Iudaeae trans Iordanem, 13,53. 26,1

---

24 milia *etc*
25 — eius 1°
31 f. erant
33 non ergo

2 ¹et secutae sunt eum turbae multae, et curavit
eos ibi.
5,31.32. 3 Et accesserunt ad eum Pharisaei tentantes eum, et dicentes: Si licet homini dimittere uxorem suam, quacumque ex causa?
Gn 1,27. 4 Qui respondens, ait eis: Non legistis, quia
qui fecit hominem ab initio, masculum, et
Gn 2,24 5 feminam fecit eos? ¹ et dixit: Propter hoc
K 6,31. dimittet homo patrem, et matrem, et adhaerebit uxori suae, et erunt duo in carne una.
1 K 7,10 11 6 ¹itaque iam non sunt duo, sed una caro. Quod
Dt 24,1 7 ergo Deus coniunxit, homo non separet. Dicunt illi: Quid ergo Moyses mandavit dare
8 libellum repudii, et dimittere? Ait illis: Quoniam Moyses ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras: ab initio
L 16,18. 9 autem non fuit sic. Dico autem vobis, quia 190/2
quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, et aliam duxerit, moechatur:
10 et qui dimissam duxerit, moechatur. Dicunt 191/10
ei discipuli eius: Si ita est causa hominis
1 K 7,7 17 11 cum uxore, non expedit nubere. Qui dixit
illis: Non omnes capiunt verbum istud, sed
12 quibus datum est. Sunt enim eunuchi, qui de matris utero sic nati sunt: et sunt eunuchi, qui facti sunt ab hominibus: et sunt eunuchi, qui seipsos castraverunt propter regnum caelorum. Qui potest capere capiat.
13—15 Mc 10,13—16 L 18,15—17. 13 Tunc oblati sunt ei parvuli, ut 192/2
manus eis imponeret, et oraret. Disci-

19,4 — hominem
(5 ℭ *inc* v 5 Propter)
7 dari 8 > sic fuit
10 homini | ux] muliere
11 — illis
13 inpon- *etc*

pulı autem increpabant eos. Iesus vero ait 14 10,2.3
eis Sinite parvulos, et nolite eos prohibere
ad me venire: talium est enim regnum cae-
lorum. Et cum imposuisset eis manus, abiit 15
inde.
193/2 Et ecce unus accedens, ait illi: Magister 16 16-30 Mc 10,17-31 L 18,18-30.
bone, quid boni faciam ut habeam vitam
aeternam? Qui dixit ei Quid me interrogas 17 L 10,26-28.
de bono? Unus est bonus, Deus. Si autem
vis ad vitam ingredi, serva mandata Dicit 18 Ex 20,12-16. Dt 5,17-20
illi: Quae? Iesus autem dixit Non homi-
cidium facies. Non adulterabis Non facies
furtum: Non falsum testimonium dices ¹ Ho- 19 Ex 20,12. Lv 19,18 Dt 5,16.
nora patrem tuum, et matrem tuam, et diliges
proximum tuum sicut teipsum. Dicit illi ado- 20
lescens: Omnia haec custodivi a iuventute
194/2 mea, quid adhuc mihi deest? Ait illi Iesus 21 6,20. L 12,33.
Si vis perfectus esse, vade, vende quae habes,
et da pauperibus, et habebis thesaurum in
195/2 caelo: et veni, sequere me. Cum audisset 22 Ps 62,11.
autem adolescens verbum, abiit tristis: erat
enim habens multas possessiones. Iesus 23
autem dixit discipulis suis: Amen dico vobis,
quia dives difficile intrabit in regnum caelorum
Et iterum dico vobis: Facilius est camelum 24
per foramen acus transire, quàm divitem in-
trare in regnum caelorum. Auditis autem his, 25
discipuli mirabantur valde, dicentes: Quis ergo
poterit salvus esse? Aspiciens autem Iesus, 26 Gn 18,14. Job 42,2. Zch 8,6

19 — tuum *et* tuam
20 adulesc- *ete* | [illegible] — a iuv mea
21 vende | [illegible] + omnia

dixit illis: Apud homines hoc impossibile
est: apud Deum autem omnia possibilia
L 5,11 27 sunt. Tunc respondens Petrus, dixit ei:
Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus
L 22,28 28 te: quid ergo erit nobis? Iesus autem dixit
Dn 7,9.10 illis: Amen dico vobis, quod vos, qui secuti
estis me, in regeneratione cum sederit filius
hominis in sede maiestatis suae, * sedebitis et
vos super sedes duodecim, iudicantes duode-
H 10,34 29 cim tribus Israel. Et omnis, qui reliquerit
domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem,
aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros
propter nomen meum, centuplum accipiet, et
20,16. L 13,30 30 vitam aeternam possidebit. Multi autem erunt
20 primi novissimi, et novissimi primi. Simile
21,28 est regnum caelorum homini patrifamilias,
qui exiit primo mane conducere operarios in
2 vineam suam. Conventione autem facta cum
operariis ex denario diurno, misit eos in vi-
3 neam suam. Et egressus circa horam ter-
4 tiam, vidit alios stantes in foro otiosos, [1] et
dixit illis: Ite et vos in vineam meam, et
5 quod iustum fuerit dabo vobis. Illi autem
abierunt. Iterum autem exiit circa sextam,
6 et nonam horam: et fecit similiter. Circa
undecimam vero exiit, et invenit alios
stantes, et dicit illis: Quid hic statis
7 tota die otiosi? Dicunt ei: Quia nemo nos
conduxit. Dicit illis: Ite et vos in vineam
8 meam. Cum sero autem factum esset,
dicit dominus vineae procuratori suo: Voca

29 reliquit
20,1 est enim | patri fam.
4 > illis dixit
4.7 — meam

operarios, et redde illis mercedem incipiens a
novissimis usque ad primos. Cum venissent 9
ergo qui circa undecimam horam venerant,
acceperunt singulos denarios. Venientes autem 10
et primi, arbitrati sunt quòd plus essent ac-
cepturi: acceperunt autem et ipsi singulos
denarios. Et accipientes murmurabant ad- 11
versus patremfamilias, ¦ dicentes: Hi novis- 12
simi una hora fecerunt, et pares illos nobis
fecisti, qui portavimus pondus diei, et aestus
At ille respondens uni eorum, dixit: Amice 13
non facio tibi iniuriam: nonne ex denario
convenisti mecum? Tolle quod tuum est, et 14
vade: volo autem et huic novissimo dare sicut
et tibi. Aut non licet mihi quod volo, facere? 15 R 9,16.21 · 6 23.
an oculus tuus nequam est, quia ego bonus
sum? Sic erunt novissimi primi, et primi 16 19,30, 22,14
novissimi. multi enim sunt vocati, pauci vero
electi.

Et ascendens Iesus Ierosolymam, as- 17 17–19 Mc 10,32–34 L 18,31–33
sumpsit duodecim discipulos secreto, et ait
illis: Ecce ascendimus Ierosolymam, et filius 18 16,21, 17,22 23
hominis tradetur principibus sacerdotum, et
Scribis, et condemnabunt eum morte, ¦ et 19
tradent eum Gentibus ad illudendum, et
flagellandum, et crucifigendum, et tertia die
resurget.

Tunc accessit ad eum mater filiorum 20 20–28 Mc 10,35 45 · 10,2
Zebedaei cum filiis suis, adorans et petens
aliquid ab eo. Qui dixit ei: Quid vis? 21 19,28

11 patrem fam.
16 > sunt enim | vero] autem
19 deludendum

Ait illi: Dic ut sedeant hi duo filii mei, unus
ad dexteram tuam, et unus ad sinistram in
22 regno tuo. Respondens autem Iesus, dixit:
Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem,
quem ego bibiturus sum? Dicunt ei: Possu-
Act 12,2 Ap 1,9 23 mus. Ait illis: Calicem quidem meum bibe-
tis: sedere autem ad dexteram meam vel si-
nistram non est meum dare vobis, sed quibus
L 22,24–26 24 paratum est a Patre meo. Et audientes de-
cem, indignati sunt de duobus fratribus.
25 Iesus autem vocavit eos ad se, et ait: Scitis
quia principes gentium dominantur eorum:
et qui maiores sunt, potestatem exercent
23,11 26 in eos. Non ita erit inter vos: sed qui-
cumque voluerit inter vos maior fieri, sit
Mc 9,35 27 vester minister: et qui voluerit inter vos
L 22,27 28 primus esse, erit vester servus. sicut filius
hominis non venit ministrari, sed ministrare,
et dare animam suam, redemptionem pro
multis.
20,34 Mc 10,46–52 L 18,35–43 29 Et egredientibus illis ab Iericho, se-
15,22 30 cuta est eum turba multa, et ecce duo
caeci sedentes secus viam, audierunt,
quia Iesus transiret: et clamaverunt,
dicentes: Domine miserere nostri, fili
31 David. Turba autem increpabat eos ut

27 vel] et.
28 ℌ in redempt.
29 hiericho etc

tacerent. At illi magis clamabant, dicentes:
Domine, miserere nostri, fili David. Et stetit 32
Iesus, et vocavit eos, et ait· Quid vultis ut
faciam vobis? Dicunt illi Domine, ut ape- 33
riantur oculi nostri. Misertus autem eorum 34
Iesus, tetigit oculos eorum. Et confestim
viderunt, et secuti sunt eum.

206/2 Et cum appropinquassent Ierosolymis, et 21 1–11 Mc 11,1–10 L 19,29–38 J 12,12–19
venissent Bethphage ad Montem oliveti tunc
Iesus misit duos discipulos, ¹ dicens eis: Ite 2
in castellum, quod contra vos est, et statim
invenietis asinam alligatam, et pullum cum
ea: solvite, et adducite mihi: ¹ et siquis vobis 3 20,18
aliquid dixerit, dicite quia Dominus his opus
207/7 habet: et confestim dimittet eos. Hoc autem 4
totum factum est, ut adimpleretur quod dictum
est per Prophetam dicentem·

Dicite filiae Sion: 5 Zch 9,9 Is 62,11
Ecce rex tuus venit tibi
mansuetus, sedens super asinam,
et pullum filium subiugalis.

208/2 Euntes autem discipuli, fecerunt sicut 6
praecepit illis Iesus. Et adduxerunt asi- 7
nam, et pullum et imposuerunt super
eos vestimenta sua, et eum desuper se-
dere fecerunt. Plurima autem turba stra- 8 4 Rg 9,13
verunt vestimenta sua in via: alii autem
caedebant ramos de arboribus, et sterne-

21,1 bethfage
4 — totum | impleretur
5 et sedens
7 sup. eis

Ps 118,25 26 2 Sm 14,4 9 bant in via: turbae autem, quae praecedebant, 209/1
et quae sequebantur, clamabant, dicentes:
Hosanna filio David
benedictus, qui venit in nomine Domini:
hosanna in altissimis.
10 Et cum intrasset Ierosolymam, commota est 210/10
46 11 universa civitas, dicens: Quis est hic? Po-
puli autem dicebant: Hic est Iesus propheta
a Nazareth Galilaeae.

12—22 Mc 11,11—24 L 19,45—48 J 2,14—16 12 Et intravit Iesus in templum Dei, et 211/1
eiciebat omnes vendentes, et ementes in
templo, et mensas numulariorum, et cathedras
Is 56,7 Jr 7,11 13 vendentium columbas evertit: et dicit eis:
Scriptum est: Domus mea domus orationis
vocabitur: vos autem fecistis illam speluncam
14 latronum. Et accesserunt ad eum caeci, et 212/10
Ps 118,25 15 claudi in templo: et sanavit eos. Videntes 213/5
autem principes sacerdotum, et Scribae mira-
bilia, quae fecit, et pueros clamantes in
templo, et dicentes: Hosanna filio David:
Ps 8,3 16 indignati sunt, | et dixerunt ei: Audis quid
isti dicunt? Iesus autem dixit eis: Utique.
numquam legistis: Quia ex ore infantium, et
17 lactentium perfecisti laudem? Et relictis illis, 214/8
abiit foras extra Civitatem in Bethaniam:
ibique mansit.
18 Mane autem revertens in Civitatem, esuriit.
L 13,6 19 Et videns fici arborem unam secus viam, venit
ad eam: et nihil invenit in ea nisi folia tan-
tum, et ait illi: Numquam ex te fructus nas-
catur in sempiternum. Et arefacta est continuo

9 osanna *bis* | venturus est
12 nummular *15* osanna
16 dicant | dicit | lactantium

ficulnea. Et videntes discipuli, mirati sunt, 20
215/6 dicentes: Quomodo continuo aruit? Respon- 21 17,20
dens autem Iesus, ait eis: Amen dico vobis,
si habueritis fidem, et non haesitaveritis, non
solum de ficulnea facietis, sed et si monti
huic dixeritis, Tolle, et iacta te in mare, fiet.
216/4 Et omnia quaecumque petieritis in oratione 22
credentes, accipietis.

217/2 Et cum venisset in templum, accesserunt 23 23–27 Mc 11,27–33. L 20,1–8. J 2,18.
ad eum docentem, principes sacerdotum, et
seniores populi, dicentes: In qua potestate
haec facis? Et quis tibi dedit hanc potesta-
tem? Respondens Iesus dixit eis. Interro- 24
gabo vos et ego unum sermonem: quem si
dixeritis mihi, et ego vobis dicam in qua
potestate haec facio. Baptismus Ioannis unde 25 J 1,25.
erat? e caelo, an ex hominibus? At illi
cogitabant inter se, dicentes: Si dixerimus,
e caelo, dicet nobis: Quare ergo non credi-
distis illi? Si autem dixerimus, ex homini- 26 14,5.
bus, timemus turbam: omnes enim habebant
Ioannem sicut prophetam. Et respondentes 27
Iesu, dixerunt: Nescimus. Ait illis et ipse:
Nec ego dico vobis in qua potestate haec facio.
218/10 ¹Quid autem vobis videtur? Homo quidam 28
habebat duos filios, et accedens ad primum,
dixit: Fili, vade hodie, operare in vinea mea.
¹Ille autem respondens, ait: Nolo. Postea 29 7,21
autem, poenitentia motus, abiit. Accedens 30
autem ad alterum, dixit similiter. At ille re-

24 eis] illis
25 baptismum | (€ *mr.* v. 26 Si dixerimus)
26 habent
27 faciam
28 — quidam

L 18,14 31 spondens, ait: Eo, domine, et non ivit. quis
ex duobus fecit voluntatem patris? Dicunt
ei: Primus. Dicit illis Iesus: Amen dico
vobis, quia publicani, et meretrices praece-
L 7,29 32 dent vos in regnum Dei. Venit enim ad vos
Ioannes in via iustitiae, et non credidistis ei:
publicani autem, et meretrices crediderunt ei:
vos autem videntes nec poenitentiam habuistis
postea, ut crederetis ei.
33–46 Mc 12,1–12 L 20,9–19 33 Aliam parabolam audite: Homo erat pater-
familias, qui plantavit vineam, et sepem cir-
25,14 Is 5,1 2 cumdedit ei, et fodit in ea torcular, et aedi-
ficavit turrim, et locavit eam agricolis, et
34 peregre profectus est. Cum autem tempus
fructuum appropinquasset, misit servos suos
35 ad agricolas, ut acciperent fructus eius. Et
agricolae, apprehensis servis eius, alium ce-
ciderunt, alium occiderunt, alium vero lapida-
36 verunt. Iterum misit alios servos plures prio-
37 ribus, et fecerunt illis similiter. Novissime
autem misit ad eos filium suum, dicens: Vere-
27,18 38 buntur filium meum. Agricolae autem videntes
filium, dixerunt intra se: Hic est heres, venite,
occidamus eum, et habebimus hereditatem eius.
39 Et apprehensum eum eiecerunt extra vineam,
40 et occiderunt. Cum ergo venerit dominus vi-
41 neae, quid faciet agricolis illis? Aiunt illi:
Malos male perdet: et vineam suam locabit
aliis agricolis, qui reddant ei fructum tempo-
Ps 118,22 23 Act 4,11 E 2,20 1 P 2,6–8 42 ribus suis. Dicit illis Iesus: Numquam legistis
in Scripturis:

31 — ei | praecedunt
33 pater fam | saepe | turrem
37 vereb | S + forte
41 — suam

Lapidem, quem reprobaverunt aedificantes,
hic factus est in caput anguli?
A Domino factum est istud,
et est mirabile in oculis nostris:

ideo dico vobis, quia auferetur a vobis regnum 43
Dei, et dabitur genti facienti fructus eius. Et 44 Da 2,34 35 44 45.
qui ceciderit super lapidem istum, confringetur:
290 1 super quem vero ceciderit, conteret eum. Et 45
cum audissent principes sacerdotum, et Pharisaei parabolas eius, cognoverunt quòd de ipsis
diceret. Et quaerentes eum tenere, timuerunt 46 11
turbas: quoniam sicut prophetam eum habe-
221 5 bant. Et respondens Iesus, dixit iterum in 22 2-10 L 14,16-24
parabolis eis, dicens: Simile factum est regnum 2 J 3,29.
caelorum homini regi, qui fecit nuptias filio
suo. Et misit servos suos vocare invitatos 3
ad nuptias, et nolebant venire. Iterum misit 4 21,36.
alios servos, dicens: Dicite invitatis: Ecce
prandium meum paravi, tauri mei, et altilia
occisa sunt, et omnia parata: venite ad
nuptias. Illi autem neglexerunt: et abierunt, 5
alius in villam suam, alius vero ad negotia-
tionem suam: reliqui vero tenuerunt servos 6 23,37
eius, et contumeliis affectos occiderunt. Rex 7 24,2
autem cum audisset, iratus est: et missis
exercitibus suis, perdidit homicidas illos, et
civitatem illorum succendit. Tunc ait servis 8
suis: Nuptiae quidem paratae sunt, sed qui
invitati erant, non fuerunt digni. ite ergo 9 13,47, 21,43
ad exitus viarum, et quoscumque invene-
ritis, vocate ad nuptias. Et egressi servi 10

22,4 — sunt
6 contumelia | adfect-

eius in vias, congregaverunt omnes, quos in-
venerunt, malos et bonos: et impletae sunt
11 nuptiae discumbentium. Intravit autem rex 205/10
ut videret discumbentes, et vidit ibi hominem
12 non vestitum veste nuptiali. Et ait illi: Amice,
quomodo huc intrasti non habens vestem
8,12 13 nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit
rex ministris: Ligatis manibus, et pedibus
eius, mittite eum in tenebras exteriores: ibi
14 erit fletus, et stridor dentium. Multi enim
15–22 Mc 12,13–17 sunt vocati, pauci vero electi.
L 20,20–26 J 8,6 15 Tunc abeuntes Pharisaei, consilium inie- 206/2
Mc 6,6. J 3,2 16 runt ut caperent eum in sermone. Et mittunt
ei discipulos suos cum Herodianis dicentes:
Magister, scimus quia verax es, et viam Dei
in veritate doces, et non est tibi cura de
aliquo: non enim respicis personam hominum:
17 dic ergo nobis quid tibi videtur, licet censum
18 dare Caesari, an non? Cognita autem Iesus
nequitia eorum, ait: Quid me tentatis hypo-
19 critae? ostendite mihi numisma census. At
20 illi obtulerunt ei denarium. Et ait illis Iesus:
R 13,7 21 Cuius est imago haec, et superscriptio? Di-
cunt ei: Caesaris. Tunc ait illis: Reddite
ergo quae sunt Caesaris, Caesari: et quae
J 8,9 22 sunt Dei, Deo. Et audientes mirati sunt, et
23–33 relicto eo abierunt.
Mc 12,18–27. L 20,27–40. 23 In illo die accesserunt ad eum Sad-
Act 23,6.8. ducaei, qui dicunt non esse resurrec-
Gn 38,8. Dt 25,5.6. 24 tionem: et interrogaverunt eum, dicen-
tes: Magister, Moyses dixit: Si quis mor-
tuus fuerit non habens filium, ut ducat

13 > pedib eius et man
14 enim] autem
17 videatur | dari
19 nomisma 20 suprascriptio

frater eius uxorem illius, et suscitet semen
fratri suo. Erant autem apud nos septem 25
fratres: et primus, uxore ducta, defunctus
est: et non habens semen, reliquit uxorem
suam fratri suo. Similiter secundus, et ter- 26
tius usque ad septimum. Novissime autem 27
omnium et mulier defuncta est. In resurrec- 28
tione ergo cuius erit de septem uxor? omnes
enim habuerunt eam. Respondens autem Iesus, 29
ait illis: Erratis nescientes Scripturas, neque
virtutem Dei. In resurrectione enim neque 30
nubent, neque nubentur: sed erunt sicut angeli
Dei in caelo. De resurrectione autem mor- 31
tuorum non legistis quod dictum est a Deo
dicente vobis: Ego sum Deus Abraham, et 32 8,11 Ex 3,6
Deus Isaac, et Deus Iacob? Non est Deus
mortuorum, sed viventium. Et audientes 33 7,28
turbae, mirabantur in doctrina eius.
234/6 Pharisaei autem audientes quòd silentium 34 **34—40** Mc 12,28—31 L 10,25—28.
imposuisset Sadducaeis, convenerunt in unum:
et interrogavit eum unus ex eis legis doctor, 35
tentans eum: Magister, quod est mandatum 36
magnum in Lege? Ait illi Iesus: Diliges 37 Dt 6,5
Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et
in tota anima tua, et in tota mente tua. Hoc 38
est maximum, et primum mandatum. Secun- 39 Lv 19,18.
dum autem simile est huic: Diliges proxi-
mum tuum, sicut teipsum. In his duobus 40 7,12; R 13,10 G 5,14
mandatis universa lex pendet, et prophe- **41—46**
235/8 tae. Congregatis autem Pharisaeis, inter- 41 Mc 12,35—37 L 20,41—44
rogavit eos Iesus, | dicens: Quid vobis vide- 42 J 7,42
tur de Christo? cuius filius est? Dicunt ei

30 sunt
37 ex | in

43 David. Ait illis: Quomodo ergo David in
spiritu vocat eum Dominum, dicens:
26,64 Ps 110,1 Act 2,34 s. 44 Dixit Dominus Domino meo: sede a dextris
meis,
donec ponam inimicos tuos scabellum pedum
tuorum?
45 Si ergo David vocat eum Dominum, quomodo
46 filius eius est? et nemo poterat ei respon-
dere verbum: neque ausus fuit quisquam ex
illa die eum amplius interrogare.
Mc 12,38–40 L 20,45–47. L 11,39–52. 23 Tunc Iesus locutus est ad turbas, et ad
2 discipulos suos, ¹dicens: Super cathedram
Ml 2,7 s 3 Moysi sederunt Scribae, et Pharisaei. Omnia
ergo quaecumque dixerint vobis, servate, et
facite: secundum opera vero eorum nolite
4 facere: dicunt enim, et non faciunt. Alligant
enim onera gravia, et importabilia, et im-
ponunt in humeros hominum: digito autem
6,1. Ex 13,9. Nu 15,38 20. 5 suo nolunt ea movere. Omnia vero opera sua
faciunt ut videantur ab hominibus: dilatant
enim phylacteria sua, et magnificant fimbrias.
L 14,7. 6 5. J 5,44. 6 Amant autem primos recubitus in coenis, et
7 primas cathedras in synagogis, et saluta-
tiones in foro, et vocari ab hominibus Rabbi.
8 Vos autem nolite vocari Rabbi: unus est enim
Magister vester, omnes autem vos fratres
9 estis. Et patrem nolite vocare vobis super
terram: unus est enim Pater vester, qui in
10 caelis est. Nec vocemini magistri: quia Ma-
20,26.27 11 gister vester unus est, Christus. Qui maior
Prv 29 23. Iob 22 29. Ez 21,31 L 18,14 1 P 5,5 12 est vestrum, erit minister vester. Qui autem

44 scabillum 46 > resp. ei
23,4 enim] autem | import- | umeros
6 caenis etc
8 9 > enim est

se exaltaverit, humiliabitur: et qui se humi-
232/6 liaverit, exaltabitur. Vae autem vobis Scri- 13
bae, et Pharisaei hypocritae: quia clauditis
regnum caelorum ante homines vos enim non
intratis, nec introeuntes sinitis intrare. Vae 14
vobis Scribae, et Pharisaei hypocritae: quia
comeditis domos viduarum, orationes longas
orantes: propter hoc amplius accipietis iudi-
233/10 cium. Vae vobis Scribae, et Pharisaei hypo- 15
critae: quia circuitis mare, et aridam, ut fa-
ciatis unum proselytum: et cum fuerit factus,
facitis eum filium gehennae duplo quàm vos
Vae vobis duces caeci, qui dicitis: Quicumque 16 15,14.
iuraverit per templum, nihil est: qui autem
iuraverit in auro templi, debet. Stulti, et 17
caeci: Quid enim maius est, aurum, an
templum, quod sanctificat aurum? Et qui- 18
cumque iuraverit in altari, nihil est. qui-
cumque autem iuraverit in dono, quod est
super illud, debet. Caeci: Quid enim maius 19 Ex 29,37
est, donum, an altare, quod sanctificat donum?
Qui ergo iurat in altari, iurat in eo, et in 20
omnibus, quae super illud sunt. et quicumque 21
iuraverit in templo, iurat in illo, et in eo, qui
habitat in ipso: et qui iurat in caelo, iurat 22 5,34.
in throno Dei, et in eo, qui sedet super eum.
234/2 Vae vobis Scribae, et Pharisaei hypocritae 23 Lv 27,30 Mch 6,8
qui decimatis mentham, et anethum, et cy-
minum, et reliquistis quae graviora sunt legis,
iudicium, et misericordiam, et fidem haec
235/10 oportuit facere, et illa non omittere. Duces 24
caeci, excolantes culicem, camelum autem
236/5 glutientes. Vae vobis Scribae, et Pharisaei 25 Mc 7,4
hypocritae, quia mundatis quod deforis est ca-

14 om vers *21* quicumque] qui *23* 𝔊 hypo-
chritae | quia | mentam *25* quia] 𝔊 qui

licis, et paropsidis: intus autem pleni estis
Tt 1,15 J 9,40 26 rapina, et immunditia. Pharisaee caece, munda
prius quod intus est calicis, et paropsidis, ut
Act 23,3 27 fiat id, quod deforis est, mundum. Vae vobis
Scribae, et Pharisaei hypocritae: quia similes
estis sepulchris dealbatis, quae aforis parent
hominibus speciosa, intus vero plena sunt
L 16,15 28 ossibus mortuorum, et omni spurcitia. sic
et vos aforis quidem paretis hominibus iusti:
intus autem pleni estis hypocrisi, et iniqui-
29 tate. Vae vobis Scribae, et Pharisaei hypo-
critae, qui aedificatis sepulchra prophetarum,
30 et ornatis monumenta iustorum, [1] et dicitis:
Si fuissemus in diebus patrum nostrorum,
non essemus socii eorum in sanguine prophe-
Act 7,52 31 tarum. itaque testimonio estis vobismetipsis,
quia filii estis eorum, qui prophetas occide-
32 runt. Et vos implete mensuram patrum vestro-
3,7 33 rum. Serpentes genimina viperarum, quomodo
13,52 34 fugietis a iudicio gehennae? Ideo ecce ego
16,23 mitto ad vos prophetas, et sapientes, et scri-
1 Th 2,15 bas, et ex illis occidetis, et crucifigetis, et ex
eis flagellabitis in synagogis vestris, et per-
Gn 4,8 35 sequemini de civitate in civitatem: ut veniat
2 Chr 24,20.21 super vos omnis sanguis iustus, qui effusus
27,25 est super terram, a sanguine Abel iusti usque
ad sanguinem Zachariae, filii Barachiae, quem
36 occidistis inter templum et altare. Amen
dico vobis, venient haec omnia super
22,6 L 13,34 35 37 generationem istam. Ierusalem Ieru-
Act 7,59 1 Th 2,15 salem, quae occidis prophetas, et lapidas

25 parapsidis *etc* | pleni sunt
26 et id

eos, qui ad te missi sunt, quoties volui con-
gregare filios tuos, quemadmodum gallina
congregat pullos suos sub alas, et noluisti?
Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. 38 Jr 22,5; 12,7. 1 Rg 9,7.8.
Dico enim vobis, non me videbitis amodo, 39 21,9 Ps 118,26.
donec dicatis:

Benedictus, qui venit in nomine Domini.

242/2 Et egressus Iesus de templo, ibat. Et 24 Mc 13. L 21,5–36.
accesserunt discipuli eius, ut ostenderent ei
aedificationes templi. Ipse autem respondens 2 L 19,44.
dixit illis: Videtis haec omnia? Amen dico
vobis, non relinquetur hic lapis super lapidem,
243/7 qui non destruatur. Sedente autem eo super 3
Montem oliveti, accesserunt ad eum discipuli
secreto, dicentes: Dic nobis, quando haec
erunt? et quod signum adventus tui, et con-
summationis saeculi? Et respondens Iesus, 4
dixit eis: Videte nequis vos seducat. multi 5 24. J 5,43.
enim venient in nomine meo, dicentes: Ego Act 5,36 37. 1 J 2,18.
sum Christus: et multos seducent. Audituri 6 Dn 2,28.
enim estis praelia, et opiniones praeliorum.
Videte ne turbemini. oportet enim haec fieri,
sed nondum est finis. consurget enim gens 7
in gentem, et regnum in regnum, et erunt
pestilentiae, et fames, et terraemotus per
loca haec autem omnia initia sunt dolorum 8 Is 19,2 2 Chr 15,6.
244/1 Tunc tradent vos in tribulationem, et occi- 9 10,17.22.
dent vos: et eritis odio omnibus gentibus J 16,2.
245/10 propter nomen meum. Et tunc scandaliza- 10 Dn 11,41.
buntur multi, et invicem tradent, et odio
habebunt invicem Et multi pseudoprophetae 11 7,15. 1 J 4,1.

38 relinquitur
24,2 illis] eis
7 terrae mot.

2 Th 2,10. 2 T 3,1—5. 12 surgent, et seducent multos. Et quoniam
abundavit iniquitas, refrigescet charitas mul-
10,22. Ap 13,10. 13 torum. qui autem perseveraverit usque in
28,19. 10,18. 14 finem, hic salvus erit. Et praedicabitur hoc
Evangelium regni in universo orbe, in testi-
monium omnibus gentibus. et tunc veniet
Dn 9,27; 12,11. 15 consummatio. Cum ergo videritis abomina-
tionem desolationis, quae dicta est a Daniele
propheta, stantem in loco sancto, qui legit,
16 intelligat; tunc qui in Iudaea sunt, fugiant
L 17,31 17 ad montes: et qui in tecto, non descendat
18 tollere aliquid de domo sua: et qui in agro,
19 non revertatur tollere tunicam suam. Vae
autem praegnantibus, et nutrientibus in illis
Act 1,12 20 diebus Orate autem ut non fiat fuga vestra
Dn 12,1 Ioel 2,2. 21 in hieme, vel sabbato. erit enim tunc tribu-
latio magna, qualis non fuit ab initio mundi
22 usque modo, neque fiet. Et nisi breviati
fuissent dies illi, non fieret salva omnis caro
sed propter electos breviabuntur dies illi.
23 Tunc siquis vobis dixerit: Ecce hic est
5,11. Dt 13,2—4 2 Th 2,8.9 24 Christus, aut illic: nolite credere Surgent
enim pseudochristi, et pseudoprophetae: et
dabunt signa magna, et prodigia, ita ut in
errorem inducantur (si fieri potest) etiam
25 electi. Ecce praedixi vobis. * Si ergo dixerint
26 vobis, Ecce in deserto est, nolite exire: ecce
L 17,23.24. 27 in penetralibus, nolite credere. Sicut enim
fulgur exit ab Oriente, et paret usque in
Occidentem: ita erit et adventus Filii ho-
Iob 39,30. Hb 1,8. L 17,37. 28 minis. Ubicumque fuerit corpus, illic con-
29 gregabuntur et aquilae. Statim autem post

12 $\mathfrak{SM}$ abundabit | caritas
15 danihelo | $\mathfrak{SC}$ *primo* sancto (q ... intell) tunc
19 praegnatibus 26 — in
23 — est 28 illuc | — et

tribulationem dierum illorum sol obscurabitur,
et luna non dabit lumen suum, et stellae ca- Is 13,10; 34,4. 2 P 3,10.
dent de caelo, et virtutes caelorum commo-
vebuntur: et tunc parebit signum Filii ho- 30 Ap 1,7. 26,64.
269/2 minis in caelo: * et tunc plangent omnes tribus Dn 7,13.14.
terrae: et videbunt Filium hominis venientem Zch 12,10 ss. Ap 19,11.
in nubibus caeli cum virtute multa, et maie-
state. Et mittet angelos suos cum tuba, et 31 1 K 15,52. 1 Th 4,16.
voce magna: et congregabunt electos eius a Ap 8,1.2. Is 27,13.
quattuor ventis, a summis caelorum usque Zch 2,6. Dt 30,4.
ad terminos eorum. Ab arbore autem fici 32
discite parabolam: cum iam ramus eius tener
fuerit, et folia nata, scitis quia prope est
aestas: ita et vos cum videritis haec omnia, 33
scitote quia prope est in ianuis. Amen dico 34
vobis, quia non praeteribit generatio haec,
donec omnia haec fiant. Caelum, et terra 35 5,18.
transibunt, verba autem mea non praeteri-
280/5 bunt. De die autem illa, et hora nemo scit, 36 1 Th 5,1.2
281/5 neque angeli caelorum, nisi solus Pater. Sicut 37 Gn 6,11–13 L 17,26.27.
autem in diebus Noe, ita erit et adventus
Filii hominis. sicut enim erant in diebus 38 2 P 3,5 6. Gn 7,7.
ante diluvium comedentes et bibentes, nu-
bentes et nuptui tradentes, usque ad eum
diem, quo intravit Noe in arcam, | et non 39
cognoverunt donec venit diluvium, et tulit
282/5 omnes. ita erit et adventus Filii hominis. Tunc 40 L 17,35 36
duo erunt in agro: unus assumetur, et unus

34 > haec gener
35 aut.] vero
36 > pater solus
38 nuptum | > in arcam noe

41 relinquetur. duae molentes in mola: una
25,13. 42 assumetur, et una relinquetur. Vigilate ergo,
quia nescitis qua hora Dominus vester ven-
L 12,39-46. 43 turus sit. Illud autem scitote, quoniam si
sciret paterfamilias qua hora fur venturus
esset, vigilaret utique, et non sineret perfodi
Ap 16,15. 44 domum suam. Ideo et vos estote parati:
quia qua nescitis hora Filius hominis ven-
45 turus est. Quis, putas, est fidelis servus, et
prudens, quem constituit dominus suus super
familiam suam ut det illis cibum in tempore?
46 Beatus ille servus, quem cum venerit dominus
25,21.23. 47 eius, invenerit sic facientem. amen dico vobis,
quoniam super omnia bona sua constituet eum.
Eccl 8,11. 48 Si autem dixerit malus servus ille in corde
49 suo: Moram facit dominus meus venire: et
coeperit percutere conservos suos, manducet
50 autem, et bibat cum ebriosis: veniet dominus
servi illius in die, qua non sperat, et hora,
8,12. 51 qua ignorat: et dividet eum, partemque eius
ponet cum hypocritis. illic erit fletus, et
L 12,35.36 Ap 19,7. 25 stridor dentium. Tunc simile erit regnum
caelorum decem virginibus: quae accipientes
lampades suas exierunt obviam sponso, et
2 sponsae. Quinque autem ex eis erant fatuae,
3 et quinque prudentes: sed quinque fatuae,
acceptis lampadibus, non sumpserunt oleum
4 secum: prudentes vero acceperunt oleum
5 in vasis suis cum lampadibus. Moram
autem faciente sponso, dormitaverunt
6 omnes et dormierunt. Media autem nocte
clamor factus est: Ecce sponsus venit, exi-

42 ℟ Duo in lecto, unus assumetur, et unus relinquetur Vigil.
43 pater fam. | perfodiri
45 supra 49 ebriis

te obviam ei. Tunc surrexerunt omnes vir- 7
gines illae, et ornaverunt lampades suas.
Fatuae autem sapientibus dixerunt: Date 8
nobis de oleo vestro: quia lampades nostrae
extinguuntur. Responderunt prudentes, di- 9
centes: Ne forte non sufficiat nobis, et vobis,
ite potius ad vendentes, et emite vobis. Dum 10
autem irent emere, venit sponsus: et quae
paratae erant, intraverunt cum eo ad nuptias,
et clausa est ianua. Novissime vero veniunt 11 L 13,25.27.
et reliquae virgines, dicentes: Domine, Do-
mine, aperi nobis. At ille respondens, ait: 12 7,22.
Amen dico vobis, nescio vos. Vigilate itaque, 13 24,42
269/2 quia nescitis diem, neque horam. Sicut enim 14 14–30 L 19,12–27
homo peregre proficiscens, vocavit servos 21,33.
270/5 suos, et tradidit illis bona sua. Et uni dedit 15 R 12,6
quinque talenta, alii autem duo, alii vero
unum, unicuique secundum propriam virtu-
tem, et profectus est statim. Abiit autem 16
qui quinque talenta acceperat, et operatus
est in eis, et lucratus est alia quinque. Si- 17
militer et qui duo acceperat, lucratus est alia
duo. Qui autem unum acceperat, abiens fo- 18
dit in terram, et abscondit pecuniam domini
sui. Post multum vero temporis venit do- 19
minus servorum illorum, et posuit rationem
cum eis. Et accedens qui quinque talenta acce- 20
perat, obtulit alia quinque talenta, dicens: Do-
mine, quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia
quinque superlucratus sum. Ait illi dominus 21 24,45–47 L 16,10 R 12,3
eius: Euge serve bone, et fidelis, quia super
pauca fuisti fidelis, super multa te constituam,

25,*8* extinguntur *11* — vero
17 — et *18* in terra
20 > mihi tradidisti | et ecce
21 supra multa

22 intra in gaudium domini tui. Accessit autem
et qui duo talenta acceperat, et ait: Domine,
duo talenta tradidisti mihi, ecce alia duo
21. 23 lucratus sum. Ait illi dominus eius. Euge
serve bone, et fidelis, quia super pauca fuisti
fidelis, super multa te constituam, intra in
24 gaudium domini tui. Accedens autem et qui
unum talentum acceperat, ait. Domine, scio
quia homo durus es, metis ubi non seminasti,
25 et congregas ubi non sparsisti: et timens
abii, et abscondi talentum tuum in terra:
26 ecce habes quod tuum est. Respondens autem
dominus eius, dixit ei: Serve male, et piger,
sciebas quia meto ubi non semino, et con-
27 grego ubi non sparsi: oportuit ergo te com-
mittere pecuniam meam nummulariis, et veniens
ego recepissem utique quod meum est cum
28 usura. Tollite itaque ab eo talentum, et date
13,12. 29 ei, qui habet decem talenta. omni enim ha-
benti dabitur, et abundabit: ei autem, qui
non habet, et quod videtur habere, auferetur
8,12. 30 ab eo. Et inutilem servum eicite in tenebras
exteriores illic erit fletus, et stridor den-
16,27. Zch 14,5. Ap 20,11–13. 31 tium. Cum autem venerit Filius hominis
in maiestate sua, et omnes angeli cum
eo, tunc sedebit super sedem maiestatis
R 14,10. 32 suae: et congregabuntur ante eum omnes
gentes, et separabit eos ab invicem, sicut
Ez 34,17 33 pastor segregat oves ab hoedis: et statuet
oves quidem a dextris suis, hoedos autem a
34 sinistris. Tunc dicet rex his, qui a dextris
eius erunt Venite benedicti Patris mei,

23 supra multa 24 es et met
27 mittere | numm- | et | 𝔖 ut
31 𝔖 angeli eius
33 haedis etc

possidete paratum vobis regnum a constitu-
tione mundi. esurivi enim, et dedistis mihi 35 Is 58,7.
manducare: sitivi, et dedistis mihi bibere:
hospes eram, et collegistis me: ¹ nudus, et 36
cooperuistis me: infirmus, et visitastis me:
in carcere eram, et venistis ad me. Tunc 37 6,8.
respondebunt ei iusti, dicentes: Domine,
quando te vidimus esurientem, et pavimus
te: sitientem, et dedimus tibi potum? ¹ quando 38
autem te vidimus hospitem, et collegimus te:
aut nudum, et cooperuimus te? aut quando 39
te vidimus infirmum: aut in carcere, et veni-
mus ad te? Et respondens rex, dicet illis: 40 Prv 19,17 H 2,11.
Amen dico vobis, quamdiu fecistis uni ex his
fratribus meis minimis, mihi fecistis. Tunc 41 7,23. Ap 20,10.15.
dicet et his, qui a sinistris erunt: Discedite
a me maledicti in ignem aeternum, qui pa-
ratus est diabolo, et angelis eius. esurivi 42
enim, et non dedistis mihi manducare: sitivi,
et non dedistis mihi potum: hospes eram, 43
et non collegistis me: nudus, et non coope-
ruistis me: infirmus, et in carcere, et non
visitastis me. Tunc respondebunt ei et ipsi, 44
dicentes: Domine, quando te vidimus esurien-
tem, aut sitientem, aut hospitem, aut nudum,
aut infirmum, aut in carcere, et non ministra-
vimus tibi? Tunc respondebit illis dicens: Amen 45
dico vobis: Quamdiu non fecistis uni de minori-
bus his, nec mihi fecistis. Et ibunt hi in suppli- 46 J 5,29 Dn 12,2.
cium aeternum: iusti autem in vitam aeternam.

Et factum est: cum consummasset Iesus 26 7,28. 11,1. 13,53. 19,1.
sermones hos omnes, dixit discipulis suis:

36 operuistis *37* — te 2° *38* — te 3° *40* ex] de
41 praeparatus *43* operuistis *44* — ei | aut 5°] vel

2–5 Mc 14,1 2. L 22,1.2. 20 18 2 [1]Scitis quia post biduum Pascha fiet, et Filius
3 hominis tradetur ut crucifigatur. Tunc con-
gregati sunt principes sacerdotum, et seniores
populi in atrium principis sacerdotum, qui
4 dicebatur Caiphas: et consilium fecerunt ut
5 Iesum dolo tenerent, et occiderent. Dicebant
autem: Non in die festo, ne forte tumultus
6–13 Mc 14,3–9. L 7,36–50. J 12,1–8. fieret in populo.
6 Cum autem Iesus esset in Bethania in
7 domo Simonis leprosi, accessit ad eum mulier
habens alabastrum unguenti pretiosi, et effu-
8 dit super caput ipsius recumbentis. Videntes
autem discipuli, indignati sunt dicentes: Ut
9 quid perditio haec? potuit enim istud vaenun-
L 11,7. 10 dari multo, et dari pauperibus. Sciens autem
Iesus, ait illis: Quid molesti estis huic mu-
lieri? opus enim bonum operata est in me.
Dt 15,11 11 nam semper pauperes habetis vobiscum: me
12 autem non semper habetis. Mittens enim haec
unguentum hoc in corpus meum: ad sepelien-
13 dum me fecit. Amen dico vobis, ubicumque
praedicatum fuerit hoc evangelium in toto
mundo, dicetur et quòd haec fecit in memo-
14–16 Mc 14,10.11 L 22,3–6. 14 riam eius. Tunc abiit unus de duodecim,
qui dicebatur Iudas Iscariotes, ad principes
J 11,57 Zch 11,12. 15 sacerdotum | et ait illis: Quid vultis mihi
dare, et ego vobis eum tradam? At illi
1 T 6,9.10. 16 constituerunt ei triginta argenteos. Et exinde
quaerebat opportunitatem ut eum traderet.
17–19 Mc 14,12–16. L 22,7–13 Ex 12,18–20. 17 Prima autem die Azymorum accesserunt
discipuli ad Iesum, dicentes: Ubi vis paremus
21,2. 18 tibi comedere Pascha? At Iesus dixit: Ite in

26,3 caiaphas 6 > esset iesus 7 ungenti *etc*
9 venund 10 — huic | — enim
11 ⁊ hababitis *bis* 14 scarioth
16 oport- *etc* 17 — die

civitatem ad quemdam, et dicite ei: Magister
dicit: Tempus meum prope est, apud te facio
Pascha cum discipulis meis. Et fecerunt di- 19
scipuli sicut constituit illis Iesus, et parave- 20–30
runt Pascha. Vespere autem facto, discum- 20 Mc 14,17–26. L 22,14–23.
279/4 bebat cum duodecim discipulis suis. Et eden- 21 J 13,21–26.
tibus illis, dixit: Amen dico vobis, quia unus
280/1 vestrum me traditurus est. Et contristati 22
valde, coeperunt singuli dicere: Numquid ego
281/2 sum Domine? At ipse respondens, ait: Qui 23
intingit mecum manum in paropside, hic me
tradet. Filius quidem hominis vadit, sicut 24
282/6 scriptum est de illo: * vae autem homini illi,
per quem Filius hominis tradetur: bonum erat
283/10 ei, si natus non fuisset homo ille. Respon- 25
dens autem Iudas, qui tradidit eum, dixit:
Numquid ego sum Rabbi? Ait illi: Tu dixisti.
284/1 Coenantibus autem eis, accepit Iesus panem, 26 14,19. 1 K 11,23–26.
et benedixit, ac fregit, deditque discipulis
suis, et ait: Accipite, et comedite: hoc est
285/1 corpus meum. Et accipiens calicem gratias 27
egit: et dedit illis, dicens: Bibite ex hoc
omnes. Hic est enim sanguis meus novi 28 Ex 24,8. Jr 31,31.
testamenti, qui pro multis effundetur in re- Zch 9,11.
missionem peccatorum. Dico autem vobis: 29
Non bibam amodo de hoc genimine vitis
usque in diem illum, cum illud bibam vobis- Ps 113–118
286/6 cum novum in regno Patris mei. Et hymno 30 L 22,39. J 18,1
287/4 dicto, exierunt in Montem oliveti. Tunc 31 31–35
dicit illis Iesus: Omnes vos scandalum Mc 14,27–31 L 22,31–34.
288/6 patiemini in me, in ista nocte. * Scriptum est Zch 13,7. J 16,32.
enim: Percutiam pastorem et dispergentur
oves gregis. Postquam autem resurrexero, 32 28,7.

---

20 — suis 24 traditur
28 effunditur

33 praecedam vos in Galilaeam. Respondens
autem Petrus, ait illi: Et si omnes scandali-
zati fuerint in te, ego numquam scandali-
J 13,38 34 zabor. Ait illi Iesus: Amen dico tibi, quia
in hac nocte antequam Gallus cantet, ter me
38 35 negabis. Ait illi Petrus: Etiamsi oportuerit
me mori tecum, non te negabo. Similiter et
omnes discipuli dixerunt.
36—46 Mc 14,32—42 L 22,40—46 36 Tunc venit Iesus cum illis in villam, quae
dicitur Gethsemani, * et dixit discipulis suis:
H 5,7. 37 Sedete hic donec vadam illuc, et orem. Et
assumpto Petro, et duobus filiis Zebedaei,
Ps 42,6. J 12,27. 38 coepit contristari et maestus esse. Tunc ait
illis: Tristis est anima mea usque ad mortem
J 18,11. H 5,8. 39 sustinete hic, et vigilate mecum. Et pro-
gressus pusillum, procidit in faciem suam,
orans, et dicens: Pater mi, si possibile est,
transeat a me calix iste. * verumtamen non
40 sicut ego volo, sed sicut tu. Et venit ad
discipulos suos, et invenit eos dormientes, et
dicit Petro: Sic non potuistis una hora vigi-
H 2,14; 4,15. 41 lare mecum? Vigilate, et orate ut non in-
tretis in tentationem. * Spiritus quidem promp-
6,10. 42 tus est, caro autem infirma. Iterum secundo
abiit, et oravit, dicens: Pater mi, si non
potest hic calix transire nisi bibam illum, fiat
43 voluntas tua Et venit iterum, et invenit eos
dormientes: erant enim oculi eorum gravati
3 K 18,8 44 Et relictis illis, iterum abiit, et oravit tertio,
2 S 24,14 45 eundem sermonem dicens. Tunc venit ad

34 ante quam | 𝔖(𝔚) gallus
39 — mi
40 — suos | 𝔖. *pro?*
41 promtus *etc*

discipulos suos, et dicit illis: Dormite iam,
et requiescite: ecce appropinquavit hora, et
Filius hominis tradetur in manus peccatorum.
Surgite eamus. ecce appropinquavit qui me 46 J 14,31.
300/1 tradet. Adhuc eo loquente, ecce Iudas unus 47 47–56: Mc 14,43–50. L 22,47–53 J 18,2–12.
de duodecim venit, et cum eo turba multa
cum gladiis, et fustibus, missi a principibus
301/2 sacerdotum, et senioribus populi. Qui autem 48
tradidit eum, dedit illis signum, dicens: Quem-
cumque osculatus fuero, ipse est, tenete eum.
Et confestim accedens ad Iesum, dixit. Ave 49
Rabbi. Et osculatus est eum. ˡ Dixitque illi 50
Iesus: Amice, ad quid venisti? Tunc acces-
serunt, et manus iniecerunt in Iesum, et
302/7 tenuerunt eum. Et ecce unus ex his, qui 51
erant cum Iesu, extendens manum, exemit
gladium suum, et percutiens servum principis
303/10 sacerdotum amputavit auriculam eius. Tunc 52 Gn 9,6 Ap 13,10
ait illi Iesus: Converte gladium tuum in locum
suum. omnes enim, qui acceperint gladium,
gladio peribunt. An putas, quia non possum 53 Jn 3,11
rogare patrem meum, et exhibebit mihi modo
plusquam duodecim legiones angelorum? Quo- 54
modo ergo implebuntur Scripturae, quia sic
304/1 oportet fieri? In illa hora dixit Iesus turbis: 55
Tamquam ad latronem existis cum gladiis,
et fustibus comprehendere me: quotidie apud
vos sedebam docens in templo, et non me
305/6 tenuistis. Hoc autem totum factum est, ut 56 31.
adimplerentur Scripturae prophetarum. Tunc
discipuli omnes, relicto eo, fugerunt.
306/1 At illi tenentes Iesum, duxerunt ad 57 57–75: Mc 14,53–72 L 22,54–71 J 18,12–27

46 tradit *47* eo] ipso *49* bave *etc*
50 ad quod *53* 𝔊[illegible], *pro* ?
55 cotidie *etc* *56* implerentur

Caipham principem sacerdotum, ubi Scribae
58 et seniores convenerant. Petrus autem seque-
batur eum a longe, usque in atrium principis
sacerdotum Et ingressus intro, sedebat cum
59 ministris, ut videret finem. Principes autem
sacerdotum, et omne concilium quaerebant
falsum testimonium contra Iesum, ut eum
60 morti traderent: et non invenerunt, cum
multi falsi testes accessissent. * Novissime
J 2,19–21. 61 autem venerunt duo falsi testes, et dixerunt.
Hic dixit: Possum destruere templum Dei, et
62 post triduum reaedificare illud. Et surgens
princeps sacerdotum, ait illi: Nihil respondes
ad ea, quae isti adversum te testificantur?
27,12. 63 Iesus autem tacebat. Et princeps sacerdotum
ait illi: Adiuro te per Deum vivum, ut dicas
Ps 110,1; 66,25. 16,27; 24,30. Dn 7,13. Act 7,56. 64 nobis si tu es Christus filius Dei. Dicit illi
Iesus: Tu dixisti: verumtamen dico vobis,
amodo videbitis filium hominis sedentem a
dextris virtutis Dei, et venientem in nubibus
9,3. J 10,33. 65 caeli. Tunc princeps sacerdotum scidit
vestimenta sua, dicens: Blasphemavit. * quid
adhuc egemus testibus? ecce nunc audistis
J 10,7. Lv 24,16. 66 blasphemiam: quid vobis videtur? At illi
Is 50,6. 67 respondentes dixerunt: Reus est mortis. Tunc
expuerunt in faciem eius, et colaphis eum
ceciderunt, alii autem palmas in faciem eius
68 dederunt, dicentes: Prophetiza nobis Christe,
69 quis est qui te percussit? Petrus vero sede-
bat foris in atrio: et accessit ad eum una an-
70 cilla, dicens: Et tu cum Iesu Galilaeo eras. At
ille negavit coram omnibus, dicens: Nescio

57 caiaphan 61 aedificare 64 — dei
67 eius 2°] ei
(ad p. 77) 71 — ancilla 73 loquella etc 75 ploravit

315/1 quid dicis. Exeunte autem illo ianuam, vidit 71
eum alia ancilla, et ait his, qui erant ibi: Et
hic erat cum Iesu Nazareno. Et iterum negavit 72 J 8,55.
cum iuramento: Quia non novi hominem. Et 73
post pusillum accesserunt qui stabant, et
dixerunt Petro: Vere et tu ex illis es: nam
et loquela tua manifestum te facit. Tunc 74
coepit detestari, et iurare quia non novisset
316/2 hominem. Et continuo gallus cantavit. ¹ Et 75 34.
recordatus est Petrus verbi Iesu, quod dixe-
rat: Prius quàm gallus cantet, ter me negabis.
Et egressus foras, flevit amare.
317/2 Mane autem facto, consilium inierunt 27 Mc 15,1. L 22,66. J 18,28.
omnes principes sacerdotum, et seniores po-
puli adversus Iesum, ut eum morti traderent.
318/1 Et vinctum adduxerunt eum, et tradiderunt 2 L 23,1. J 18,31.32
319/10 Pontio Pilato praesidi. Tunc videns Iudas, 3 26,15.
qui eum tradidit, quòd damnatus esset;
poenitentia ductus, retulit triginta argenteos
principibus sacerdotum, et senioribus, ¹ di- 4
cens: Peccavi, tradens sanguinem iustum.
At illi dixerunt: Quid ad nos? tu videris.
Et proiectis argenteis in templo, recessit: et 5 Act 1,18. 2 Sm 17,23.
abiens laqueo se suspendit. Principes autem 6 Mc 12,41
sacerdotum, acceptis argenteis, dixerunt: Non
licet eos mittere in corbonam: quia pretium
sanguinis est. Consilio autem inito, emerunt 7
ex illis agrum figuli, in sepulturam peregri-
norum. Propter hoc vocatus est ager ille, 8 Act 1,19.
Haceldama, hoc est, ager sanguinis, usque
in hodiernum diem. Tunc impletum est 9 Zch 11,12s 16 Jr 32,6–9
quod dictum est per Ieremiam prophetam,
dicentem: Et acceperunt triginta argenteos
pretium appretiati, quem appretiaverunt

(cf p 76) **27**,3 rettulit *etc* 6 > mitt eos | corbanan 8 acheldemach | — hoc est 9 et tunc | adpret- *etc*

10 a filiis Israel: et dederunt eos in agrum
11-14 Mc 15,2-5 L 23,2.3. J 18,29-38 11 figuli, sicut constituit mihi Dominus. Iesus
autem stetit ante praesidem, et interrogavit
eum praeses, dicens: Tu es Rex Iudaeorum?
26,63 Is 53,7 12 Dicit illi Iesus: Tu dicis. Et cum accusaretur
a principibus sacerdotum, et senioribus, nihil
13 respondit. Tunc dicit ille Pilatus: Non audis
J 19,9. 14 quanta adversum te dicunt testimonia? Et
non respondit ei ad ullum verbum, ita ut
15-26 Mc 15,6-15 L 23,18-25 J 18,39-19,1 15 miraretur praeses vehementer. Per diem
autem sollemnem consueverat praeses populo
dimittere unum vinctum, quem voluissent.
16 habebat autem tunc vinctum insignem, qui
17 dicebatur Barabbas. Congregatis ergo illis,
dixit Pilatus: Quem vultis dimittam vobis:
Barabbam, an Iesum, qui dicitur Christus?
21,38 J 11,47 48 12,19 Act 7,9. 18 Sciebat enim quòd per invidiam tradidissent
19 eum. Sedente autem illo pro tribunali, misit
ad eum uxor eius, dicens: Nihil tibi, et iusto
illi: multa enim passa sum hodie per visum
20 propter eum. Principes autem sacerdotum,
et seniores persuaserunt populis ut peterent
21 Barabbam, Iesum vero perderent. Respondens
autem praeses, ait illis: Quem vultis vobis
de duobus dimitti? At illi dixerunt: Barab-
22 bam. Dicit illis Pilatus: Quid igitur faciam
de Iesu, qui dicitur Christus? Dicunt omnes:
23 Crucifigatur. Ait illis praeses: Quid enim
mali fecit? At illi magis clamabant di-
Dt 21,6 24 centes: Crucifigatur. Videns autem Pilatus
quia nihil proficeret, sed magis tumultus
fieret: accepta aqua, lavit manus coram
populo, dicens: Innocens ego sum a san-

11 illi] ei *13* dicant *15* > dim pop *17* barabban, *it 20 21 26.* *19* eum 1⁰] illum (*22* 𝕮 *inc. v. 23* Dicunt omnes)

guine iusti huius: vos videritis. Et respon- 25 Act 5,28. 18,06.
dens universus populus, dixit: Sanguis eius
super nos, et super filios nostros. Tunc di- 26
misit illis Barabbam: Iesum autem flagellatum
tradidit eis ut crucifigeretur.
Tunc milites praesidis suscipientes Iesum 27 27—30: Mc 15,16—19. J 19,2.3.
in praetorium, congregaverunt ad eum uni-
versam cohortem: et exuentes eum, chla- 28
mydem coccineam circumdederunt ei, et 29
plectentes coronam de spinis, posuerunt
super caput eius, et arundinem in dextera
eius. Et genu flexo ante eum, illudebant ei,
dicentes: Ave rex Iudaeorum. Et expuentes 30 Is 50,6.
in eum, acceperunt arundinem, et percutie-
bant caput eius. Et postquam illuserunt ei, 31 31—56: Mc 15,20—41. L 23,26 33—49. J 19,16—30.
exuerunt eum chlamyde, et induerunt eum
vestimentis eius, et duxerunt eum ut cruci-
figerent. Exeuntes autem invenerunt homi- 32
nem Cyrenaeum, nomine Simonem: hunc
angariaverunt ut tolleret crucem eius. Et 33
venerunt in locum, qui dicitur Golgotha, quod
est Calvariae locus. Et dederunt ei vinum 34 Ps 69,22.
bibere cum felle mistum. Et cum gustasset,
noluit bibere. Postquam autem crucifixerunt 35 Ps 22,19.
eum, diviserunt vestimenta eius, sortem
mittentes: ut impleretur quod dictum est
per Prophetam dicentem: Diviserunt sibi
vestimenta mea, et super vestem meam
miserunt sortem. Et sedentes servabant 36
eum. Et imposuerunt super caput eius cau- 37
sam ipsius scriptam: HIC EST IESUS REX
IUDAEORUM. Tunc crucifixi sunt cum eo duo 38 Is 53,12.

---

27 in praetorio *28* clamydem *etc*
29 inlud- *etc* *32* cyreneum
34 mixtum *35* GW — ut ... sortem

latrones: unus a dextris, et unus a sinistris.
Ps 22,8; 109,25. 39 Praetereuntes autem blasphemabant eum mo- 337/6
26,61. J 2,19 40 ventes capita sua, ¹ et dicentes: Vah qui
destruis templum Dei, et in triduo illud
reaedificas: salva temetipsum: si filius Dei
41 es, descende de cruce. Similiter et principes 338/2
sacerdotum illudentes cum Scribis, et senio-
42 ribus dicebant: Alios salvos fecit, seipsum
non potest salvum facere: si rex Israel est,
descendat nunc de cruce, et credimus ei:
Ps 22,6. Sap 2,18. 12—20. 43 ¹ confidit in Deo: liberet nunc, si vult eum:
44 dixit enim: Quia filius Dei sum. Idipsum 339/2
autem et latrones, qui crucifixi erant cum
45 eo, improperabant ei. A sexta autem hora 340/7
tenebrae factae sunt super universam terram
Ps 22,2. 46 usque ad horam nonam. Et circa horam 341/6
nonam clamavit Iesus voce magna, dicens:
Eli, Eli, lamma sabacthani? hoc est: Deus
meus, Deus meus ut quid dereliquisti me?
47 Quidam autem illic stantes, et audientes,
Ps 69,22. 48 dicebant: Eliam vocat iste. Et continuo cur- 342/1
rens unus ex eis acceptam spongiam implevit
aceto, et imposuit arundini, et dabat ei bi-
49 bere. Ceteri vero dicebant: Sine videamus
50 an veniat Elias liberans eum. Iesus autem 343/1
iterum clamans voce magna, emisit spi-
Ex 26,31 II 10,19.20 Am 8,8 Lxx, 9,1. 51 ritum. Et ecce velum templi scissum est 344/2
in duas partes a summo usque deorsum:
* et terra mota est, et petrae scissae 345/10

---

40 — uah | destruit *et* reaedificat | — dei
43 ℌ eum, si vult: (ℭ c. sert 18 si vult, eum:) 𝔇 eum si vult eum
44 inprop. *etc*
46 heli heli lema s. (ℌ lammasab ℌℭ c. 30 -ani)

sunt, ¦ et monumenta aperta sunt: et multa 52
corpora sanctorum, qui dormierant, surrexe-
runt. Et exeuntes de monumentis post re- 53 Act 26,23. Dn 12,2.
surrectionem eius, venerunt in sanctam ci-
346/2 vitatem, et apparuerunt multis. Centurio 54
autem, et qui cum eo erant, custodientes
Iesum, viso terraemotu et his, quae fiebant,
timuerunt valde, dicentes: Vere Filius Dei
347/6 erat iste. Erant autem ibi mulieres multae 55 L 8,2.3.
a longe, quae secutae erant Iesum a Galilaea,
ministrantes ei: inter quas erat Maria Mag- 56 20,20
dalene, et Maria Iacobi, et Ioseph mater, et
mater filiorum Zebedaei.
348/7 Cum autem sero factum esset, venit 57 57–61: Mc 15,42–47. L 23,50–55. J 19,38–42. Ex 34,25
quidam homo dives ab Arimathaea, nomine
Ioseph, qui et ipse discipulus erat Iesu. hic 58
accessit ad Pilatum, et petiit corpus Iesu.
349/7 Tunc Pilatus iussit reddi corpus. ¦ Et accepto 59
corpore, Ioseph involvit illud in sindone munda
et posuit illud in monumento suo novo, quod 60 Is 53,9
exciderat in petra. Et advolvit saxum magnum
350/6 ad ostium monumenti, et abiit. Erat autem 61 28,1
ibi Maria Magdalene, et altera Maria, se-
351/10 dentes contra sepulchrum. Altera autem 62
die, quae est post Parasceven, convenerunt
principes sacerdotum, et Pharisaei ad Pila-
tum, ¦ dicentes: Domine, recordati sumus, 63 20 19,40. 2 K 6,8.
quia seductor ille dixit adhuc vivens: Post
tres dies resurgam. Iube ergo custodiri 64
sepulchrum usque in diem tertium: ne forte
veniant discipuli eius, et furentur eum, et

54 terrae motu | > dei filius
57 > sero aut. | [illegible] Arimathia

dicant plebi: Surrexit a mortuis: et erit no-
65 vissimus error peior priore. Ait illis Pilatus:
Habetis custodiam, ite, custodite sicut scitis.
Dn 6,18 66 Illi autem abeuntes, munierunt sepulchrum,
signantes lapidem, cum custodibus.
1–10: Mc 16,1–10. L 24,1–10. J 20,1–18. 28 Vespere autem sabbati, quae lucescit in
27,61 prima sabbati, venit Maria Magdalene, et
2 altera Maria videre sepulchrum. Et ecce
terraemotus factus est magnus. Angelus
enim Domini descendit de caelo: et accedens
17,2 Act 1,10. 3 revolvit lapidem, et sedebat super eum: erat
autem aspectus eius sicut fulgur: et vesti-
4 mentum eius sicut nix. Prae timore autem
eius exterriti sunt custodes, et facti sunt
5 velut mortui. Respondens autem angelus
dixit mulieribus: Nolite timere vos: scio
enim, quòd Iesum, qui crucifixus est, quae-
12,40, 16,21, 17,23 20,19. Act 2,36. 6 ritis: non est hic: surrexit enim, sicut dixit.
venite, et videte locum, ubi positus erat Do-
26,32 7 minus. Et cito euntes, dicite discipulis eius
quia surrexit: et ecce praecedit vos in Gali-
laeam: ibi eum videbitis. ecce praedixi vobis.
8 Et exierunt cito de monumento cum timore,
et gaudio magno, currentes nunciare disci-
9 pulis eius. Et ecce Iesus occurrit illis,
dicens: Avete. Illae autem accesserunt, et
tenuerunt pedes eius, et adoraverunt eum.
H 2,11 10 Tunc ait illis Iesus: Nolite timere. Ite,
Gn 45,4, 50,19 nunciate fratribus meis ut eant in Galilaeam,
11 ibi me videbunt. Quae cum abiissent, ecce

28,2 terrae mot
3 𝔊 vestimenta
6 — et
7 𝔊 praecedet
8 > magno gaudio
11 abissent

quidam de custodibus venerunt in civitatem,
et nunciaverunt principibus sacerdotum omnia,
quae facta fuerant. Et congregati cum se- 12
nioribus consilio accepto, pecuniam copiosam
dederunt militibus, | dicentes: Dicite quia 13 27,64
discipuli eius nocte venerunt, et furati sunt
eum, nobis dormientibus. Et si hoc auditum 14
fuerit a praeside, nos suadebimus ei, et se-
curos vos faciemus. At illi accepta pecunia, 15
fecerunt sicut erant edocti. Et divulgatum
est verbum istud apud Iudaeos, usque in
hodiernum diem. Undecim autem discipuli 16 7
abierunt in Galilaeam in montem, ubi consti-
tuerat illis Iesus. Et videntes eum adora- 17
verunt: quidam autem dubitaverunt. Et ac- 18 11,27. E 1,20–22. Dn 7,14.
cedens Iesus locutus est eis, dicens: Data
est mihi omnis potestas in caelo, et in terra.
euntes ergo docete omnes gentes: baptizantes 19 Mc 16,15.16.
eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus
sancti: docentes eos servare omnia quae- 20 18,20 J 14,26.
cumque mandavi vobis: et ecce ego vobiscum
sum omnibus diebus, usque ad consumma-
tionem saeculi.

15 docti
Subscr. EXPLICIT EUANGELIUM SECUNDUM MATTHEUM.

SANCTVM IESV CHRISTI

EVANGELIVM
SECVNDVM MARCVM.

1 INITIUM Evangelii Iesu Christi, Filii Dei
2–8 Mt 3,1–12. L 3,3–18. J 1,19–30. 2 Sicut scriptum est in Isaia propheta:
Ecce ego mitto angelum meum ante faciem
tuam,
Ml 3,1 Mt 11,10. J 3,28. qui praeparabit viam tuam ante te.
Is 40,3. 3 Vox clamantis in deserto:
Parate viam Domini,
rectas facite semitas eius.
4 Fuit Ioannes in deserto baptizans, et praedi-
cans baptismum poenitentiae in remissionem
5 peccatorum. Et egrediebatur ad eum omnis
Iudaeae regio, et Ierosolymitae universi, et
baptizabantur ab illo in Iordanis flumine
2 Rg 1,8. Zch 13,4 6 confitentes peccata sua. Et erat Ioannes
vestitus pilis cameli, et zona pellicea circa
lumbos eius: et locustas, et mel silvestre
Act 13,25. 7 edebat. Et praedicabat dicens: *Venit for-
tior me post me: cuius non sum dignus pro-
cumbens solvere corigiam calceamentorum
8 eius. Ego baptizavi vos aqua, ille vero
baptizabit vos Spiritu sancto.

9–11 Mt 3,13–17 L 3,21 22 J 1,31–34 9 Et factum est: in diebus illis venit Ie-
L 2,51 sus a Nazareth Galilaeae, et baptizatus est

Inscr. EUANGELIUM SECUNDUM MARCUM
1,2 — ego | — ante te 5 eum] illam | iordane
6 𝔊 camelorum | pellicia | lucustas
7 (ℭ *inc.* v. 7 Venit) | 𝔊 veniet | corrig. calciam.
9 𝔊ℭ c.10 Galileae

a Ioanne in Iordane. Et statim ascendens 10 Io 1,1.
de aqua, vidit caelos apertos, et Spiritum
tamquam columbam descendentem, et manen- 9,7.
tem in ipso. Et vox facta est de caelis: Tu 11 Ps 2,7. Is 42,1.
6/8 es filius meus dilectus, in te complacui. Et 12 12.13: Mt 4,1–11.
statim Spiritus expulit eum in desertum. Et 13 L 4,1–13. Ps 91,13. J 1,51.
erat in deserto quadraginta diebus, et qua- Hi 5,22 s.
draginta noctibus: et tentabatur a satana:
7/6 *eratque cum bestiis, et angeli ministra-
bant illi.

8/4 Postquam autem traditus est Ioannes, 14 14.15: Mt 4,12–17. L 4,14.15.
9/6 venit Iesus in Galilaeam, *praedicans Evange-
lium regni Dei, | et dicens: Quoniam impletum 15 G 4,4.
est tempus, et appropinquavit regnum Dei:
poenitemini, et credite Evangelio. Et prae- 16 16–20 Mt 4,18–22. L 5,1–11.
teriens secus Mare Galilaeae, vidit Simonem,
et Andream fratrem eius, mittentes retia in
10/4 mare, (erant enim piscatores) | et dixit eis 17 Mt 13,47.
Iesus: Venite post me, et faciam vos fieri
piscatores hominum. Et protinus relictis re- 18
11/6 tibus, secuti sunt eum. Et progressus inde 19
pusillum, vidit Iacobum Zebedaei, et Ioannem
fratrem eius, et ipsos componentes retia in
navi: | et statim vocavit illos. Et relicto 20
patre suo Zebedaeo in navi cum mercenariis,
secuti sunt eum.

12/8 Et ingrediuntur Capharnaum: et statim 21 21–28 L 4,31–37.
sabbatis ingressus in synagogam, docebat eos. Mt 4,13.
13/2 Et stupebant super doctrina eius: erat enim 22 Mt 7,28.29.
docens eos, quasi potestatem habens, et

9 in Iord. ab Ioh
10 ℌ spiritum sanctum
12 expellit
19 > in navi comp. retia
20 mercenn-
21 — in

23 non sicut Scribae Et erat in synagoga
eorum homo in spiritu immundo: et excla-
5,7. Ps16,16. 24 mavit, ¹dicens: Quid nobis, et tibi Iesu Na-
zarene: venisti perdere nos? scio qui sis,
25 Sanctus Dei. Et comminatus est ei Iesus,
9,26 26 dicens: Obmutesce, et exi de homine. Et
discerpens eum spiritus immundus, et excla-
27 mans voce magna exiit ab eo. Et mirati
sunt omnes, ita ut conquirerent inter se di-
centes: Quidnam est hoc? quaenam doctrina
haec nova? quia in potestate etiam spiritibus
28 immundis imperat, et obediunt ei. Et pro-
cessit rumor eius statim in omnem regionem
29–34 Mt 8,14–16 L 4,38–41. 29 Galilaeae. Et protinus egredientes de sy-
nagoga, venerunt in domum Simonis, et
30 Andreae cum Iacobo, et Ioanne. Decumbebat
autem socrus Simonis febricitans: et statim
31 dicunt ei de illa. Et accedens elevavit eam,
apprehensa manu eius: et continuo dimisit
32 eam febris, et ministrabat eis. Vespere
autem facto cum occidisset sol, afferebant
ad eum omnes male habentes, et daemonia
33 habentes: et erat omnis civitas congregata
L 4,41 Act 16,17 18. 34 ad ianuam. Et curavit multos, qui vexaban-
tur variis languoribus, et daemonia multa
eiciebat, *et non sinebat ea loqui, quoniam
35–38 L 4,42–44 35 sciebant eum. Et diluculo valde surgens,
egressus abiit in desertum locum, ibique orabat
36 Et prosecutus est eum Simon, et qui cum illo
37 erant. Et cum invenissent eum, dixerunt ei:
38 Quia omnes quaerunt te. Et ait illis: Eamus

24 𝔊 venisti ante tempus | 𝔊 quod sis
27 quae | etiam] et
34 > loqui ea
36 persecutus

in proximos vicos, et civitates, ut et ibi prae-
dicem: ad hoc enim veni. Et erat praedicans 39
in synagogis eorum, et in omni Galilaea, et
daemonia eiciens.
18/2 Et venit ad eum leprosus deprecans eum: 40 40–45 Mt 8,2–4. L 5,12–16.
et genu flexo dixit ei: Si vis, potes me mun-
dare. Iesus autem misertus eius, extendit 41
manum suam: et tangens eum, ait illi: Volo:
Mundare. Et cum dixisset, statim discessit 42
ab eo lepra, et mundatus est. Et commi- 43 3,12, 7,36.
natus est ei, statimque eiecit illum: et dicit 44 Lv 13,49, 14,2–32.
ei: Vide nemini dixeris: sed vade, ostende te
principi sacerdotum, et offer pro emundatione
tua, quae praecepit Moyses in testimonium
19/10 illis. At ille egressus coepit praedicare, et 45
diffamare sermonem, ita ut iam non posset
manifeste introire in civitatem, sed foris in
desertis locis esset, et conveniebant ad eum
undique.
20/1 Et iterum intravit Capharnaum post dies, 2 1–12: Mt 9,1–8. L 5,17–26
et auditum est quòd in domo esset, ¹et con- 2
venerunt multi, ita ut non caperet neque ad
ianuam, et loquebatur eis verbum. Et venerunt 3
ad eum ferentes paralyticum, qui a quattuor
portabatur. Et cum non possent offerre eum 4
illi prae turba, nudaverunt tectum ubi erat:
et patefacientes submiserunt grabatum, in quo
paralyticus iacebat. Cum autem vidisset Iesus 5
fidem illorum, ait paralytico: Fili, dimittuntur
tibi peccata tua. Erant autem illic quidam 6
de Scribis sedentes, et cogitantes in cordibus

39 — in 2º 40 𝔊 dicit 43 — est | statim
45 > in civ. introire | esse
2,1 𝔊 dies octo | (𝔈 inc v. 2 et audit. est)
3 > fer ad eum 4 summis- | grabatt- etc
5 > eum vid. autem | — tua

Is 43,25. 7 suis: Quid hic sic loquitur? blasphemat.
Quis potest dimittere peccata, nisi solus
8 Deus? Quo statim cognito Iesus spiritu suo
quia sic cogitarent intra se, dicit illis: Quid
9 ista cogitatis in cordibus vestris? Quid est
facilius dicere paralytico: Dimittuntur tibi
peccata: an dicere: Surge, tolle grabatum
10 tuum, et ambula? Ut autem sciatis quia
Filius hominis habet potestatem in terra di-
11 mittendi peccata, (ait paralytico) tibi dico:
Surge, tolle grabatum tuum, et vade in do-
12 mum tuam. Et statim surrexit ille: et, sublato
grabato, abiit coram omnibus, ita ut miraren-
tur omnes, et honorificarent Deum, dicentes:
13—17 Mt 9,9—13 L 5,27—32 Quia numquam sic vidimus.
13 Et egressus est rursus ad mare: omnisque
J 1,43 14 turba veniebat ad eum, et docebat eos. Et
cum praeteriret, vidit Levi Alphaei sedentem
ad telonium, et ait illi: Sequere me. Et sur-
15 gens secutus est eum. Et factum est, cum
accumberet in domo illius, multi publicani,
et peccatores simul discumbebant cum Iesu,
et discipulis eius: erant enim multi, qui et
16 sequebantur eum. Et Scribae, et Pharisaei
videntes quia manducaret cum publicanis, et
peccatoribus, dicebant discipulis eius: Quare
cum publicanis, et peccatoribus manducat
17 et bibit Magister vester? Hoc audito Iesus,
ait illis: Non necesse habent sani medico,

9 surge et t.
10 > pot. hab. fil. hom.
12 > ille surr. | 𝔊 abiit inde | admirarentur
14 leuin | alphei | teloneum
15 𝔊 — et 4°
16 > mand. c. pecc. et publ. | 𝔊 dixerunt
17 medicum

sed qui male habent: non enim veni vocare
iustos, sed peccatores. Et erant discipuli 18 18–22 Mt 9,14–17 L 5,33–39
Ioannis, et Pharisaei ieiunantes: et veniunt,
et dicunt illi: Quare discipuli Ioannis, et
Pharisaeorum ieiunant, tui autem discipuli
non ieiunant? Et ait illis Iesus: Numquid 19
possunt filii nuptiarum, quamdiu sponsus cum
illis est, ieiunare? Quanto tempore habent
secum sponsum, non possunt ieiunare. Venient 20
autem dies cum auferetur ab eis sponsus: et
tunc ieiunabunt in illis diebus. Nemo assu- 21
mentum panni rudis assuit vestimento veteri:
alioquin aufert supplementum novum a veteri,
et maior scissura fit. Et nemo mittit vinum 22
novum in utres veteres: alioquin dirumpet
vinum utres, et vinum effundetur, et utres
peribunt: sed vinum novum in utres novos
mitti debet.
24/2 Et factum est iterum cum Dominus sab- 23 23–28: Mt 12,1–8. L 6,1–5.
batis ambularet per sata, et discipuli eius
coeperunt progredi, et vellere spicas. Phari- 24
saei autem dicebant ei: Ecce, quid faciunt
sabbatis quod non licet? Et ait illis: Num- 25
quam legistis quid fecerit David, quando ne-
cessitatem habuit, et esuriit ipse, et qui cum
eo erant? quomodo introivit in domum Dei 26 1 Sm 21,7 Lv 24,9.
sub Abiathar principe sacerdotum, et panes
propositionis manducavit, quos non licebat
manducare, nisi sacerdotibus, et dedit eis,
25/2 qui cum eo erant? Et dicebat eis: Sab- 27 Dt 5,14.
batum propter hominem factum est, et non

17 𝕾 malehabent 20 in illa die 21 auferet
22 novellum | effunditur
23 — dominus | 𝕾 — et 2° | praegredi
24 𝕾 fac discipuli tui
26 introiit *etc* | — in | licet | 𝕾 nisi solis sac.

28 homo propter sabbatum. Itaque Dominus est
1–6: Mt 12,9–14 L 6,6–11 3 filius hominis, etiam sabbati Et introivit
iterum in synagogam: et erat ibi homo habens
2 manum aridam. Et observabant eum, si sab-
3 batis curaret, ut accusarent illum. Et ait
homini habenti manum aridam: Surge in
4 medium. Et dicit eis: Licet sabbatis bene-
facere, an male? animam salvam facere, an
J 11,33. 5 perdere? At illi tacebant. ¹Et circumspiciens
eos cum ira, contristatus super caecitate
cordis eorum, dicit homini: Extende manum
tuam. Et extendit, et restituta est manus
Mt 22,16 12,15 6 illi. Exeuntes autem Pharisaei, statim cum 26/4
Herodianis consilium faciebant adversus eum
quomodo eum perderent.
7–12: Mt 12,15.16. L 6,17–19. 7 Iesus autem cum discipulis suis secessit
ad mare: *et multa turba a Galilaea, et 27/1
Mt 4,25. 8 Iudaea secuta est eum, et ab Ierosolymis,
et ab Idumaea, et trans Iordanem: et qui
circa Tyrum, et Sidonem, multitudo magna,
9 audientes, quae faciebat, venerunt ad eum. Et
dixit discipulis suis ut navicula sibi deserviret
Mt 15,30. 10 propter turbam, ne comprimerent eum. multos
enim sanabat ita ut irruerent in eum ut illum
L 4,41 11 tangerent quotquot habebant plagas. Et spi-
ritus immundi, cum illum videbant, procide-
bant ei: *et clamabant dicentes: Tu es Fi- 28/5
1,34 12 lius Dei Et vehementer comminabatur eis ne

3,6 > stat pharis.
7 at iesus c.
8 iordanen
9 𝕾 dix Iesus | 𝕾 in nav sibi deservirent
11 (𝕮 inc v. 12 Tu es)

manifestarent illum. Et ascendens in mon- 13 13–19. Mt 10,1–4. L 6,12–16.
tem vocavit ad se quos voluit ipse: et vene-
runt ad eum. Et fecit ut essent duodecim 14
cum illo: et ut mitteret eos praedicare. Et 15
dedit illis potestatem curandi infirmitates, et
eiiciendi daemonia. Et imposuit Simoni no- 16 J 1,42.
men Petrus: et Iacobum Zebedaei, et Ioan- 17 L 9,54.
nem fratrem Iacobi, et imposuit eis nomina
Boanerges, quod est, Filii tonitrui: et An- 18
dream, et Philippum, et Bartholomaeum, et
Matthaeum, et Thomam, et Iacobum Alphaei,
et Thaddaeum, et Simonem Cananaeum, ¹et 19
Iudam Iscariotem, qui et tradidit illum.

Et veniunt ad domum: et convenit iterum 20 6,31.
turba, ita ut non possent neque panem man-
ducare. Et cum audissent sui, exierunt tenere 21 J 7,20; 8,48 52; 10,20.
eum: dicebant enim: Quoniam in furorem
versus est. Et Scribae, qui ab Ierosolymis 22 22–30. Mt 12,24–32 L 11,15–22; 12,10.
descenderant, dicebant: Quoniam Beelzebub
habet, et quia in principe daemoniorum eiicit
daemonia. Et convocatis eis in parabolis 23
dicebat illis: Quomodo potest satanas sata-
nam eiicere? Et si regnum in se dividatur, 24
non potest regnum illud stare. Et si domus 25
super semetipsam dispertiatur, non potest
domus illa stare. Et si satanas consur- 26
rexerit in semetipsum, dispertitus est, et
non poterit stare, sed finem habet. Nemo 27
potest vasa fortis ingressus in domum

---

18 bartholomeum | mattheum | alphei | thaddeum 19 scarioth
22 daemonum 23 satanan
24 > stare regn. illud
25 poterit
26 consurrexit | potest

diripere, nisi prius fortem alliget, et tunc
28 domum eius diripiet. Amen dico vobis, quon-
iam omnia dimittentur filiis hominum peccata,
29 et blasphemiae, quibus blasphemaverint: qui
autem blasphemaverit in Spiritum sanctum,
non habebit remissionem in aeternum, sed
22. 30 reus erit aeterni delicti. Quoniam dicebant:
31–35; Mt 12,46–50 L 8,19–21. 31 Spiritum immundum habet. Et veniunt
mater eius et fratres: et foris stantes mise-
32 runt ad eum vocantes eum, et sedebat circa
eum turba: et dicunt ei: Ecce mater tua, et
33 fratres tui foris quaerunt te. Et respondens
eis, ait: Quae est mater mea, et fratres mei?
34 Et circumspiciens eos, qui in circuitu eius
sedebant, ait: Ecce mater mea, et fratres
35 mei. Qui enim fecerit voluntatem Dei, hic
frater meus, et soror mea, et mater est.
1–20 Mt 13,1–23, L 8,4–15 4 Et iterum coepit docere ad mare: et
congregata est ad eum turba multa, ita ut
navim ascendens sederet in mari, et omnis
2 turba circa mare super terram erat: et
docebat eos in parabolis multa, et dicebat
3 illis in doctrina sua: Audite: ecce exiit se-
4 minans ad seminandum. Et dum seminat,
aliud cecidit circa viam, et venerunt vo-
5 lucres caeli, et comederunt illud. Aliud vero
cecidit super petrosa, ubi non habuit terram
multam: et statim exortum est, quoniam

---

29 habet
4,1 in navem
2 eos] illos
4 — caeli

non habebat altitudinem terrae: et quando 6
exortus est sol, exaestuavit: et eo quòd non
habebat radicem, exaruit. Et aliud cecidit 7
in spinas: et ascenderunt spinae, et suffoca-
verunt illud, et fructum non dedit. Et aliud 8
cecidit in terram bonam: et dabat fructum
ascendentem, et crescentem, et afferebat
unum triginta, unum sexaginta, et unum cen-
tum. Et dicebat: Qui habet aures audiendi, 9
audiat.

Et cum esset singularis, interrogaverunt 10
eum hi, qui cum eo erant duodecim, para-
bolam. Et dicebat eis: Vobis datum est 11 1 a 8,12
37/7 nosse mysterium regni Dei: *illis autem, qui
foris sunt, in parabolis omnia fiunt:

ut videntes videant, et non videant: 12 Is 6,9 10. J 12,40. Act 28,26.
et audientes audiant, et non intelligant:
nequando convertantur, et dimittantur eis
peccata.

Et ait illis: Nescitis parabolam hanc? et quo- 13
38/2 modo omnes parabolas cognoscetis? Qui se- 14
minat, verbum seminat. Hi autem sunt, qui 15
circa viam, ubi seminatur verbum, et cum
audierint, confestim venit satanas, et aufert
verbum, quod seminatum est in cordibus
eorum. Et hi sunt similiter, qui super petrosa 16
seminantur: qui cum audierint verbum, sta-
tim cum gaudio accipiunt illud: et non habent 17
radicem in se, sed temporales sunt: deinde
orta tribulatione et persecutione propter ver-
bum, confestim scandalizantur. Et alii sunt, 18
qui in spinis seminantur: hi sunt, qui ver-
bum audiunt, [1] et aerumnae saeculi, et deceptio 19 10,23 24.

---

6 haberet *8* ℟ trigesimum | et un. sexag. | ℟ sexagesimum | ℟ centesimum *10* cum duodec | parabolas *11* scire *12* ne quando *15* cords

divitiarum, et circa reliqua concupiscentiae
introeuntes suffocant verbum, et sine fructu
20 efficitur. Et hi sunt, qui super terram bonam
seminati sunt, qui audiunt verbum, et susci-
piunt, et fructificant, unum triginta, unum
21–25 L 8,16–18. 21 sexaginta, et unum centum. Et dicebat illis
Mt 5,15 Numquid venit lucerna ut sub modio ponatur,
aut sub lecto? nonne ut super candelabrum
Mt 10,26 L 12,2. 22 ponatur? Non est enim aliquid absconditum,
quod non manifestetur: nec factum est oc-
23 cultum, sed ut in palam veniat. Si quis
Mt 7,2 24 habet aures audiendi, audiat. Et dicebat
illis: Videte quid audiatis. In qua mensura
mensi fueritis, remetietur vobis, et adicietur
Mt 13,12 25 vobis. Qui enim habet, dabitur illi: et qui
non habet, etiam quod habet auferetur ab eo.
26 Et dicebat: Sic est regnum Dei, quemad-
modum si homo iaciat sementem in terram,
Jc 5,7. 27 et dormiat, et exurgat nocte et die, et semen
28 germinet, et increscat dum nescit ille. Ultro
enim terra fructificat, primum herbam, deinde
spicam, deinde plenum frumentum in spica.
Joel 4,13. Ap 14,15. 29 Et cum produxerit fructus, statim mittit
30–34: Mt 13,31 32.34. L 13,18.19. 30 falcem, quoniam adest messis. Et dicebat:
Cui assimilabimus regnum Dei? aut cui para-
31 bolae comparabimus illud? Sicut granum
sinapis, quod cum seminatum fuerit in terra,
minus est omnibus seminibus, quae sunt in
Dn 4,9.18. Ez 17,23; 31,6 32 terra. et cum seminatum fuerit, ascendit, et
fit maius omnibus oleribus, et facit ramos
magnos, ita ut possint sub umbra eius aves caeli

---

20 𝔊 trigesimum *et* sexagesimum *et* centesimum
22 > enim est | sed ut] 𝔊 quod non
25 eo] illo 27 et die] ac die
29 𝔊 ex se prod. 𝔐 se prod.
32 𝔊 natum | 𝔊 asc. in arborem

45/6 habitare. Et talibus multis parabolis loque- 33
batur eis verbum, prout poterant audire:
sine parabola autem non loquebatur eis. 34
46/10 * seorsum autem discipulis suis disserebat
omnia.
47/2 Et ait illis in illa die, cum sero esset 35 35–41 Mt 8,18.23–27. L 8,22–25.
factum: Transeamus contra. Et dimittentes 36
turbam, assumunt eum ita ut erat in navi:
et aliae naves erant cum illo. Et facta est 37 Jon 1,4 ss.
procella magna venti, et fluctus mittebat in
navim, ita ut impleretur navis. Et erat ipse 38
in puppi super cervical dormiens: et excitant
eum, et dicunt illi: Magister, non ad te per-
tinet, quia perimus? Et exurgens comminatus 39 Ps 89,10. 107,23–32.
est vento, et dixit mari: Tace, obmutesce.
Et cessavit ventus: et facta est tranquillitas
magna. Et ait illis: Quid timidi estis? necdum 40
habetis fidem? Et timuerunt timore magno, 41
et dicebant ad alterutrum: Quis, putas, est
iste, quia et ventus et mare obediunt ei? Et 5 1–21 Mt 8,28–34. L 8,26–40.
venerunt trans fretum maris in regionem
Gerasenorum. Et exeunti ei de navi, statim 2
occurrit de monumentis homo in spiritu im-
mundo, qui domicilium habebat in monu- 3
mentis, et neque catenis iam quisquam
poterat eum ligare: quoniam saepe com- 4
pedibus et catenis vinctus, dirupisset ca-
tenas, et compedes comminuisset, et nemo
poterat eum domare. et semper die ac 5
nocte in monumentis, et in montibus erat,

35 — in   37 navem etc
38 supra | illi | ei
(40. 41 sn 𝔈 40)   41 > magno tim
5,2 occurr. ei
3 > eum pot.
5 > nocte ac die

6 clamans, et concidens se lapidibus. Videns
autem Iesum a longe, cucurrit, et adoravit
1,24 Mt 26,63. Jc 2,19. 7 eum. et clamans voce magna dixit: Quid
mihi, et tibi, Iesu fili Dei altissimi? adiuro
8 te per Deum, ne me torqueas. Dicebat enim
9 illi: Exi spiritus immunde ab homine. Et
interrogabat eum: Quod tibi nomen est? Et
dicit ei: Legio mihi nomen est, quia multi
10 sumus. Et deprecabatur eum multum, ne se
11 expelleret extra regionem. Erat autem ibi
circa montem grex porcorum magnus, pascens.
12 Et deprecabantur eum spiritus, dicentes: Mitte
13 nos in porcos ut in eos introeamus. Et concessit
ei statim Iesus. Et exeuntes spiritus
immundi introierunt in porcos: et magno impetu
grex praecipitatus est in mare ad duo
14 millia, et suffocati sunt in mari. Qui autem
pascebant eos, fugerunt, et nunciaverunt in
civitatem, et in agros. Et egressi sunt videre
15 quid esset factum: et veniunt ad Iesum: et
vident illum, qui a daemonio vexabatur, sedentem,
vestitum, et sanae mentis, et ti-
16 muerunt. Et narraverunt illis, qui viderant,
qualiter factum esset ei, qui daemonium ha-
17 buerat, et de porcis. Et rogare coeperunt
18 eum ut discederet de finibus eorum. Cumque
ascenderet navim, coepit illum deprecari, qui
a daemonio vexatus fuerat, ut esset cum illo,
19 et non admisit eum, sed ait illi: Vade in domum
tuam ad tuos, et annuncia illis quanta
7,31 Mt 4,25. 20 tibi Dominus fecerit, et misertus sit tui. Et
abiit, et coepit praedicare in Decapoli, quanta
sibi fecisset Iesus: et omnes mirabantur.

---

7 dicit | summi 8 𝕾 hom isto 9 > nom mihi 10 𝕾 deprecabantur 11 𝕾 pasc in agris 13 𝕾𝔚 eis | mare (2°) 14 facti 17 > eum coep. | de] a 18 — a

Et cum transcendisset Iesus in navi rursum 21
trans fretum, convenit turba multa ad eum, et
erat circa mare. Et venit quidam de archi- 22 22–43 Mt 9,18–26. L 8,41–56
synagogis nomine Iairus: et videns eum, pro-
cidit ad pedes eius, et deprecabatur eum 23 7,32
multùm, dicens: Quoniam filia mea in extre-
mis est, Veni, impone manum super eam, ut
salva sit, et vivat. Et abiit cum illo, et 24
sequebatur eum turba multa, et comprime-
bant eum. Et mulier, quae erat in profluvio 25
sanguinis annis duodecim, et fuerat multa 26
perpessa a compluribus medicis: et eroga-
verat omnia sua, nec quidquam profecerat,
sed magis deterius habebat. cum audisset 27
de Iesu, venit in turba retro, et tetigit vesti-
mentum eius: [1] dicebat enim: Quia si vel 28
vestimentum eius tetigero, salva ero. Et 29
confestim siccatus est fons sanguinis eius·
et sensit corpore quia sanata esset a plaga.
Et statim Iesus in semetipso cognoscens 30 L 6,19.
virtutem, quae exierat de illo, conversus ad
turbam, aiebat: Quis tetigit vestimenta mea?
Et dicebant ei discipuli sui: Vides turbam 31
comprimentem te, et dicis: Quis me tetigit?
Et circumspiciebat videre eam, quae hoc 32
fecerat. Mulier vero timens et tremens, 33
sciens quod factum esset in se, venit et
procidit ante eum, et dixit ei omnem veri-
tatem. Ille autem dixit ei. Filia, fides 34
tua te salvam fecit· vade in pace, et
esto sana a plaga tua. Adhuc eo loquente, 35
veniunt ab archisynagogo, dicentes: Quia
filia tua mortua est: quid ultra vexas Ma-

21 𝔊 ascendisset | rursus | eum] illum 22 𝔊 manum tuam 𝔐 manus 24 eum 2°] illum 26 quicquam 29 quia | quod 30 > cogn in semet ipso | de eo (cf p 98)

36 gistrum? Iesus autem audito verbo, quod
dicebatur, ait archisynagogo: Noli timere.
37 tantummodo crede. Et non admisit quem-
quam se sequi nisi Petrum, et Iacobum, et
38 Ioannem fratrem Iacobi. Et veniunt in domum
archisynagogi, et videt tumultum, et flentes,
J 11,31 39 et eiulantes multum. Et ingressus, ait illis:
Quid turbamini, et ploratis? puella non est
40 mortua, sed dormit. Et irridebant eum. Ipse
vero eiectis omnibus assumit patrem, et matrem
puellae, et qui secum erant, et ingreditur ubi
L 7,14 41 puella erat iacens. Et tenens manum puellae,
ait illi: Talitha cumi, quod est interpretatum
42 Puella (tibi dico) surge. et confestim surrexit
puella, et ambulabat: erat autem annorum
duodecim: et obstupuerunt stupore magno.
1,44 43 Et praecepit illis vehementer ut nemo id
sciret: et dixit dari illi manducare.
1–6: Mt 13,53–58. L 4,15–30. 6 Et egressus inde, abiit in patriam suam:
J 7,15 2 et sequebantur eum discipuli sui: et facto
sabbato coepit in synagoga docere: et multi
audientes admirabantur in doctrina eius, di-
centes: Unde huic haec omnia? et quae est
sapientia, quae data est illi: et virtutes tales,
L 2,34 s. 3 quae per manus eius efficiuntur? Nonne
hic est faber, filius Mariae, frater Iacobi,
et Ioseph, et Iudae, et Simonis? nonne
et sorores eius hic nobiscum sunt? Et
4 scandalizabantur in illo. Et dicebat illis:

(ad p 97) 33 mul. autem 35 𝔊 ven. nuncii ad archisynagogum
36 > verbo q. d. aud. 37 > sequi se 38 heiu lantes 39 eis 40 > erat puella 42 obstupuerunt] maximo 43 dix] 𝔊 iussit
6,1 illum 3 hic 1°] iste 4 eis

Jesus: Quia non est propheta sine honore
nisi in patria sua, et in domo sua, et in
cognatione sua. Et non poterat ibi virtutem 5 13.
ullam facere, nisi paucos infirmos impositis
manibus curavit: et mirabatur propter in- 6
2/I credulitatem eorum, * et circuibat castella in
circuitu docens.

7–13 Mt 10,1 9–15. L 9,1–6. L 10,1.

3/I Et vocavit duodecim. et coepit eos mit- 7
tere binos, et dabat illis potestatem spirituum
immundorum. Et praecepit eis ne quid tol- 8
lerent in via, nisi virgam tantum: non peram,
non panem, neque in zona aes, ¹ sed calceatos 9
sandalus, et ne induerentur duabus tunicis.
4/I Et dicebat eis: Quocumque introieritis in do- 10
55/2 mum. illic manete donec exeatis inde: ¹ et 11
quicumque non receperint vos, nec audierint
vos, exeuntes inde, excutite pulverem de pe-
56/8 dibus vestris in testimonium illis. Et exeuntes 12
praedicabant ut poenitentiam agerent: et 13 Jc 5,14.15
daemonia multa eiiciebant, et ungebant oleo
multos aegros, et sanabant.

14–29 Mt 14,1–12 L 9,7–9. 3,19 20

57/2 Et audivit rex Herodes, (manifestum enim 14
factum est nomen eius) et dicebat: Quia
Ioannes Baptista resurrexit a mortuis: et
propterea virtutes operantur in illo. Alii 15
autem dicebant: Quia Elias est. Alii vero
dicebant: Quia propheta est, quasi unus ex
58/10 prophetis. Quo audito Herodes ait: Quem 16
ego decollavi Ioannem, hic a mortuis resur-
59/2 rexit. Ipse enim Herodes misit, ac tenuit 17

---

4 > et in cogn. s et in d s. 6 illorum
7 convocavit 9 calciatos
11 (𝕮 ³⁰ c. corr — et)
13 aegrotos | 𝕾 sanabantur
14 > herod. rex | inoperantur virtutes
15 — quia 2° 16 iohannen

Ioannem, et vinxit eum in carcere propter
Herodiadem uxorem Philippi fratris sui, quia
Lv 18,16 18 duxerat eam. Dicebat enim Ioannes Herodi:
Non licet tibi habere uxorem fratris tui.
19 Herodias autem insidiabatur illi: et volebat
Act 24,24. 20 occidere eum, nec poterat. Herodes enim
metuebat Ioannem, sciens eum virum iustum
et sanctum: et custodiebat eum, et audito eo
Ap 6,15. 21 multa faciebat, et libenter eum audiebat. Et
cum dies opportunus accidisset, Herodes natalis sui coenam fecit principibus, et tribunis,
22 et primis Galilaeae. cumque introisset filia
ipsius Herodiadis, et saltasset, et placuisset
Herodi, simulque recumbentibus, rex ait
puellae: Pete a me quod vis, et dabo tibi:
Esth 5,3.6. 23 et iuravit illi: Quia quidquid petieris dabo
24 tibi, licet dimidium regni mei. Quae cum
exisset, dixit matri suae: Quid petam? At
L 1,39. 25 illa dixit: Caput Ioannis Baptistae. Cumque
introisset statim cum festinatione ad regem,
petivit dicens: Volo ut protinus des mihi
I 18,23. 26 in disco caput Ioannis Baptistae. Et contristatus est rex: propter iusiurandum, et
propter simul discumbentes noluit eam con-
27 tristare: sed misso spiculatore praecepit
afferri caput eius in disco. Et decollavit
28 eum in carcere, et attulit caput eius in
disco: et dedit illud puellae, et puella de-
29 dit matri suae. Quo audito, discipuli eius

17 iohannen | 𝔊 carcerem
20 iohannen
21 natali suo
23 quicquid
26 — est | (𝔈 c. corr et ω rex pr. iusiurandum) et 2°] 𝔊 sed | recumbentes
27 sed] 𝔊 et | speculatore

venerunt, et tulerunt corpus eius: et posuerunt illud in monumento.

67/8 Et convenientes Apostoli ad Iesum, renun- 30 L 9,10, 10,17
ciaverunt ei omnia, quae egerant, et docuerant.
68/10 Et ait illis: Venite seorsum in desertum locum, 31 3,20.
et requiescite pusillum. Erant enim qui ve-
niebant et redibant multi: et nec spatium
69/8 manducandi habebant. Et ascendentes in 32 32–44 Mt 14,13–21 L 9,11–17 J 6,1–13.
navim, abierunt in desertum locum seorsum.
Et viderunt eos abeuntes, et cognoverunt 33
multi: et pedestres de omnibus civitatibus
concurrerunt illuc, et praevenerunt eos. Et 34 Nu 27,17. Ez 34,5. Mt 9,36.
exiens vidit turbam multam Iesus: et miser-
tus est super eos, quia erant sicut oves non
habentes pastorem, et coepit illos docere
64/1 multa. Et cum iam hora multa fieret, acces- 35 8,1–9.
serunt discipuli eius, dicentes: Desertus est
locus hic, et iam hora praeterit: dimitte 36
illos, ut euntes in proximas villas, et vicos,
emant sibi cibos, quos manducent. Et re- 37
spondens ait illis: Date illis vos manducare.
Et dixerunt ei: Euntes emamus ducentis de-
nariis panes, et dabimus illis manducare. Et 38
dicit eis: Quot panes habetis? ite, et videte.
Et cum cognovissent, dicunt: Quinque, et
duos pisces. Et praecepit illis ut accumbere 39
facerent omnes secundum contubernia super
viride foenum. Et discubuerunt in partes 40

30 illi 31 rediebant | > mand. spat
32 in navi
34 > mult. turb. | > doc. ill.
35 praeterivit
37 date eis | > den. duc | eis
39 faenum

7,34 41 per centenos, et quinquagenos. Et acceptis
quinque panibus, et duobus piscibus, intuens
in caelum, benedixit, et fregit panes, et dedit
discipulis suis, ut ponerent ante eos: et duos
42 pisces divisit omnibus. Et manducaverunt
Dt 28,5. 43 omnes, et saturati sunt. Et sustulerunt reli-
quias, fragmentorum duodecim cophinos ple-
44 nos, et de piscibus. Erant autem qui man-
45—56: Mt 14,22—36 J 6,15—21 45 ducaverunt quinque millia virorum. Et
statim coegit discipulos suos ascendere na-
vim, ut praecederent eum trans fretum ad
Bethsaidam, dum ipse dimitteret populum.
46 Et cum dimisisset eos, abiit in montem orare.
47 Et cum sero esset, erat navis in medio mari,
Ps 77,20 Hi 9,8. Is 43,16 48 et ipse solus in terra. Et videns eos labo-
rantes in remigando, (erat enim ventus con-
trarius eis) et circa quartam vigiliam noctis
venit ad eos ambulans supra mare: et volebat
49 praeterire eos. At illi ut viderunt eum ambu-
lantem supra mare, putaverunt phantasma
J 16,33. 50 esse, et exclamaverunt. Omnes enim viderunt
eum, et conturbati sunt. Et statim locutus
est cum eis, et dixit eis: Confidite, ego sum,
4,39 51 nolite timere. Et ascendit ad illos in navim,
et cessavit ventus. Et plus magis intra se
52 stupebant: non enim intellexerunt de pani-
bus: erat enim cor eorum obcaecatum.
53 Et cum transfretassent, venerunt in ter-
54 ram Genesareth, et applicuerunt. Cumque
egressi essent de navi, continuo cogno-
55 verunt eum: et percurrentes univer-
sam regionem illam, coeperunt in graba-

40 et per q 45 navem, *it 51* 48 ℌ — et 2° | super, *it 49* 50 > eum vid | dix illis 52 in-tellexerant | illorum 53 pervenerunt | gennesareth

tis eos, qui se male habebant, circumferre,
ubi audiebant eum esse. Et quocumque in- 56 5,27 28. Act 5,15. 19,11 s
troibat, in vicos, vel in villas, aut civitates,
in plateis ponebant infirmos, et deprecabantur
eum, ut vel fimbriam vestimenti eius tan-
gerent, et quotquot tangebant eum, salvi
fiebant.

Et conveniunt ad eum Pharisaei, et quidam 7 1–23 Mt 15,1–20
de Scribis, venientes ab Ierosolymis. Et cum 2 L 11,38
vidissent quosdam ex discipulis eius com-
munibus manibus, idest non lotis, manducare
panes, vituperaverunt. Pharisaei enim, et 3
omnes Iudaei, nisi crebro laverint manus, non
manducant, tenentes traditionem seniorum:
et áforo nisi baptizentur, non comedunt: et 4
alia multa sunt, quae tradita sunt illis servare,
baptismata calicum, et urceorum, et aeramen-
torum, et lectorum: et interrogabant eum 5
Pharisaei, et Scribae: Quare discipuli tui non
ambulant iuxta traditionem seniorum, sed
communibus manibus manducant panem? At 6 Is 29,13 Lxx.
ille respondens, dixit eis: Bene prophetavit
Isaias de vobis hypocritis, sicut scriptum est

Populus hic labiis me honorat,
cor autem eorum longe est a me.
In vanum autem me colunt, 7
docentes doctrinas, et praecepta hominum.

Relinquentes enim mandatum Dei, tene- 8
tis traditionem hominum, baptismata ur-
ceorum, et calicum: et alia similia his
facitis multa. Et dicebat illis: Bene 9

---

56 aut in c
7,2 lavent
4 𝔅𝔐 a foro 𝔖 + venientes 5 interrogant
7 — et 8 𝔖 traditiones

irritum facitis praeceptum Dei, ut traditionem
Ex 20,12. 21,17. Dt 5,16. 10 vestram servetis. Moyses enim dixit: Honora
patrem tuum, et matrem tuam. Et Qui
maledixerit patri, vel matri, morte moriatur.
11 Vos autem dicitis: Si dixerit homo patri, aut
matri, Corban, (quod est donum) quodcumque
12 ex me, tibi profuerit: et ultra non dimittitis
eum quidquam facere patri suo, aut matri,
13 rescindentes verbum Dei per traditionem
vestram, quam tradidistis: et similia huius-
14 modi multa facitis. Et advocans iterum tur-
bam, dicebat illis: Audite me omnes, et in-
Act 10,14.15. 15 telligite. Nihil est extra hominem introiens
in eum, quod possit eum coinquinare, sed
quae de homine procedunt, illa sunt, quae
16 communicant hominem. Si quis habet aures
17 audiendi, audiat. Et cum introisset in do-
mum a turba, interrogabant eum discipuli
18 eius parabolam Et ait illis: Sic et vos im-
prudentes estis? Non intelligitis quia omne
extrinsecus introiens in hominem, non potest
19 eum communicare quia non intrat in cor
eius, sed in ventrem vadit, et in secessum
20 exit, purgans omnes escas? Dicebat autem,
quoniam quae de homine exeunt, illa communi-
21 cant hominem. Abintus enim de corde homi-
num malae cogitationes procedunt, adulteria,
Mt 5,28. 20,15. 22 fornicationes, homicidia, furta, avaritiae,
nequitiae, dolus, impudicitiae, oculus malus,
23 blasphemia, superbia, stultitia. Omnia haec

9 𝔖 fecistis 10 vel] aut
12 quicquam 14 intellег- etc
15 ‹𝔈 10 a. corr et intr-› | 𝔖 coinquinant
18 𝔖 coinquinare 19 introit | — vadit
20 𝔖 coinquinant, *et* 23
21 > cogit malae 22 inpudicitia

mala abintus procedunt, et communicant
hominem.
Et inde surgens abiit in fines Tyri, et 24 24–30 Mt 15,21–28.
Sidonis: et ingressus domum, neminem voluit
scire, et non potuit latere. Mulier enim statim 25
ut audivit de eo, cuius filia habebat spiritum
immundum, intravit, et procidit ad pedes eius.
Erat enim mulier Gentilis, Syrophoenissa 26
73 9 genere. *Et rogabat eum ut daemonium
eiceret de filia eius. Qui dixit illi: Sine 27
prius saturari filios: non est enim bonum
sumere panem filiorum, et mittere canibus.
At illa respondit, et dixit illi: Utique Domine, 28
nam et catelli comedunt sub mensa de micis
puerorum. Et ait illi: Propter hunc ser- 29
monem vade, exiit daemonium a filia tua.
Et cum abiisset domum suam, invenit puel- 30
lam iacentem supra lectum, et daemonium
74 10 exiisse. Et iterum exiens de finibus Tyri, 31 Mt 15,29–31.
venit per Sidonem ad Mare Galilaeae inter
medios fines Decapoleos. Et adducunt ei 32 8,23
surdum, et mutum, et deprecabantur eum, ut
imponat illi manum. Et apprehendens eum 33 8,23.
de turba seorsum, misit digitos suos in auri-
culas eius: et expuens, tetigit linguam eius:
et suspiciens in caelum, ingemuit, et ait illi 34 6,41; J 11,41
Ephphetha, quod est adaperire. Et statim 35
apertae sunt aures eius, et solutum est vinculum

25 > hab filia
26 en.] autem
28 dicit ei | > sub m comed.
29 a] de
30 abisset | (€ 33 c. corr et inv.) | exisse
32 deprecantur
33 — suas 1°
34 effetha

1,43–45. 36 linguae eius, et loquebatur recte. Et prae-
cepit illis ne cui dicerent. *Quanto autem 75/8
eis praecipiebat, tanto magis plus praedica-
Is 35,5. 37 bant: et eo amplius admirabantur, dicentes:
*Bene omnia fecit: et surdos fecit audire, 76/6
et mutos loqui.

1–10 Mt 15,32–39. 8 In diebus illis iterum cum turba multa
esset, nec haberent quod manducarent: con-
6,34–44. 2 vocatis discipulis, ait illis: Misereor super
turbam: quia ecce iam triduo sustinent me,
3 nec habent quod manducent: et si dimisero
eos ieiunos in domum suam, deficient in via:
4 quidam enim ex eis de longe venerunt. Et
responderunt ei discipuli sui: unde illos quis
poterit hic saturare panibus in solitudine?
5 Et interrogavit eos: Quot panes habetis?
6 Qui dixerunt: Septem. [1]Et praecepit turbae
discumbere super terram. Et accipiens septem
panes, gratias agens fregit, et dabat disci-
pulis suis ut apponerent, et apposuerunt
7 turbae. Et habebant pisciculos paucos: et
Dt 26,5 8 ipsos benedixit, et iussit apponi. Et man-
ducaverunt, et saturati sunt, et sustulerunt
quod superaverat de fragmentis, septem spor-
9 tas. Erant autem qui manducaverant, quasi
10 quattuor milia: et dimisit eos. Et statim
ascendens navim cum discipulis suis, venit
in partes Dalmanutha.

11–21 Mt 16,1–12 J 6,30 11 Et exierunt Pharisaei, et coeperunt con- 77/4
quirere cum eo, quaerentes ab illo signum
12 de caelo, tentantes eum. Et ingemiscens 78/4

8,1 > ill dieb. | 5 esset cum Iesu
4 istos | > pot quis
6 supra
9 manducaverunt
12 ingemescens

spiritu, ait: Quid generatio ista signum
quaerit? Amen dico vobis, si dabitur gene-
rationi isti signum. Et dimittens eos, ascendit 13
iterum navim, et abiit trans fretum. Et 14
obliti sunt panes sumere: et nisi unum pa-
nem non habebant secum in navi. Et prae- 15 L 12,1. 8,6.
cipiebat eis, dicens: Videte, et cavete a fer-
mento Pharisaeorum, et fermento Herodis.
Et cogitabant ad alterutrum, dicentes: Quia 16
panes non habemus. Quo cognito, ait illis 17 6,52.
Iesus: Quid cogitatis, quia panes non habetis?
nondum cognoscitis nec intelligitis? adhuc
caecatum habetis cor vestrum? oculos ha- 18 Jr 5,21. Ez 12,2.
bentes non videtis? et aures habentes non
auditis? Nec recordamini, quando quinque 19 6,41–44.
panes fregi in quinque millia: quot cophinos
fragmentorum plenos sustulistis? Dicunt ei:
Duodecim. Quando et septem panes in 20 8–8.
quattuor millia, quot sportas fragmentorum
tulistis? Et dicunt ei: Septem. Et dicebat 21
eis: Quomodo nondum intelligitis?

Et veniunt Bethsaidam, et adducunt ei 22 6,45.
caecum, et rogabant eum ut illum tangeret.
Et apprehensa manu caeci, eduxit eum extra 23 7,32.33. J 9,6.
vicum: et expuens in oculos eius impositis
manibus suis, interrogavit eum si quid videret.
Et aspiciens, ait: Video homines velut arbores 24
ambulantes. Deinde iterum imposuit manus 25
super oculos eius: et coepit videre. et
restitutus est ita ut clare videret omnia. Et 26 7,36.

12 > quaer. sign.
13 ascendens iter. abiit
14 > sum pan. 15 — et 2°
17 > ies ait illis 22 bethsaida
23 adprehendens manum | aliquid
25 > vid. clare

misit illum in domum suam, dicens: Vade in domum tuam. et si in vicum introieris, nemini dixeris.

27—9,1. Mt 16,13-28. L 9,18-27. 27 Et egressus est Iesus, et discipuli eius
in castella Caesareae Philippi: et in via in-
terrogabat discipulos suos, dicens eis: Quem
6,15. 28 me dicunt esse homines? Qui responderunt
illi, dicentes: Ioannem Baptistam, alii Eliam,
J 6,67-69. 29 alii vero quasi unum de prophetis. Tunc
dicit illis: Vos vero quem me esse dicitis?
Respondens Petrus, ait ei: Tu es Christus.
9,9. 30 Et comminatus est eis, ne cui dicerent de
31 illo. Et coepit docere eos quoniam oportet
filium hominis pati multa, et reprobari a se-
nioribus, et a summis sacerdotibus, et Scribis,
32 et occidi: et post tres dies resurgere. Et
palam verbum loquebatur. *Et apprehendens
33 eum Petrus, coepit increpare eum. Qui con-
versus, et videns discipulos suos, comminatus
est Petro, dicens: Vade retro me satana, quo-
niam non sapis quae Dei sunt, sed quae
34 sunt hominum. Et convocata turba cum
discipulis suis, dixit eis: Si quis vult me
sequi, deneget semetipsum: et tollat cru-
Mt 16,26. 35 cem suam, et sequatur me. Qui enim vo-
luerit animam suam salvam facere, perdet
eam: qui autem perdiderit animam suam
propter me, et Evangelium, salvam faciet

28 𝕾 Alii Ioann.
29 > dic. esse
31 illos | > multa pati
34 post me | se ipsam
35 > eam faciet

eam. Quid enim proderit homini, si lucretur 36
mundum totum: et detrimentum animae suae
faciat? Aut quid dabit homo commutationis 37
pro anima sua? Qui enim me confusus fuerit, 38 Mt 10,33.
et verba mea in generatione ista adultera et
peccatrice: et filius hominis confundetur eum,
cum venerit in gloria patris sui cum angelis
sanctis. Et dicebat illis: Amen dico vobis, 9
quia sunt quidam de hic stantibus, qui non
gustabunt mortem donec videant regnum Dei
veniens in virtute.
Et post dies sex assumit Iesus Petrum, 2 2–13 Mt 17,1–13. L 9,28–36.
et Iacobum, et Ioannem: et ducit illos in
montem excelsum seorsum solos, et trans-
figuratus est coram ipsis. Et vestimenta eius 3
facta sunt splendentia, et candida nimis velut
nix, qualia fullo non potest super terram
candida facere Et apparuit illis Elias cum 4
Moyse: et erant loquentes cum Iesu. Et 5
respondens Petrus, ait Iesu: Rabbi, bonum
est nos hic esse. et faciamus tria taberna-
cula, Tibi unum, et Moysi unum, et Eliae
unum. Non enim sciebat quid diceret: erant 6 14,40.
enim timore exterriti: et facta est nubes 7 1,11 2 P 1,17. Dt 18,15. Act 3,22.
obumbrans eos: et venit vox de nube, dicens·
Hic est Filius meus charissimus: audite illum.
Et statim circumspicientes, neminem amplius 8
viderunt, nisi Iesum tantum secum. Et 9 8,30.
descendentibus illis de monte, praecepit illis
ne cuiquam quae vidissent, narrarent: nisi
cum Filius hominis a mortuis resurrexerit.
Et verbum continuerunt apud se: conqui- 10

---

36 > fac. ani. suae *37* commutationem
38 𝔖 confessus *et* confitebitur | > mea verba
9 (𝔖 *9,1—50 in* 𝔈 *8,39—9,40*)
3 — et 2° | > sup. terr. non pot.
6 > hic nos | 𝔖 — et 3° *7* car· *sic* *9* cui

rentes quid esset: Cum a mortuis resurrexerit
11 Et interrogabant eum, dicentes: Quid ergo
dicunt Pharisaei, et Scribae, quia Eliam
Mt 4,23. Is 53,3. 12 oportet venire primum? Qui respondens, ait
illis: Elias cum venerit primo, restituet omnia
et quomodo scriptum est in Filium hominis,
Mt 11,14. 1 Rg 10,2 16. 13 ut multa patiatur et contemnatur. Sed dico
vobis quia et Elias venit (et fecerunt illi
quaecumque voluerunt) sicut scriptum est
de eo.
14–29 Mt 17,14–21. L 9,37–42. 14 Et veniens ad discipulos suos, vidit tur-
bam magnam circa eos, et Scribas conquirentes
15 cum illis. Et confestim omnis populus videns
Iesum, stupefactus est, et expaverunt, et accur-
16 rentes salutabant eum. Et interrogavit eos
17 Quid inter vos conquiritis? Et respondens,
unus de turba, dixit Magister, attuli filium
18 meum ad te habentem spiritum mutum: qui
ubicumque eum apprehenderit, allidit illum,
et spumat, et stridet dentibus, et arescit: et
dixi discipulis tuis ut eiicerent illum, et non
19 potuerunt. Qui respondens eis, dixit: O gene-
ratio incredula, quamdiu apud vos ero? quamdiu
20 vos patiar? afferte illum ad me. Et attulerunt
eum. Et cum vidisset eum, statim spiritus
conturbavit illum: et elisus in terram, voluta-
21 batur spumans. Et interrogavit patrem eius
Quantum temporis est ex quo ei hoc accidit?
22 At ille ait: Ab infantia: ¹et frequenter eum
in ignem, et in aquas misit ut eum perderet.
sed si quid potes, adiuva nos, misertus

11 oporteat
15 Ies] eum | est [expaverunt]
18 illum 1°] eum *19* dicit
20 vid. illum | conturb. eum
21 > hoc ei | at] § et *22* et in ign.

nostri. Iesus autem ait illi: Si potes credere, 23 11,23.
omnia possibilia sunt credenti. Et continuo 24 L 17,5.
exclamans pater pueri, cum lacrymis aiebat
Credo, Domine: adiuva incredulitatem meam.
Et cum videret Iesus concurrentem turbam, 25
comminatus est spiritui immundo, dicens illi:
Surde, et mute spiritus, ego praecipio tibi,
exi ab eo: et amplius ne introeas in eum.
Et exclamans, et multum discerpens eum, 26 1,26.
exiit ab eo, et factus est sicut mortuus, ita
ut multi dicerent: Quia mortuus est. Iesus 27
autem tenens manum eius, elevavit eum, et
surrexit. Et cum introisset in domum, disci- 28
puli eius secreto interrogabant eum: Quare
nos non potuimus eiicere eum? Et dixit 29
illis: Hoc genus in nullo potest exire, nisi in
oratione, et ieiunio. 30–32 Mt 17,22 23. L 9,43–45. J 7,1.
Et inde profecti praetergrediebantur Ga- 30
lilaeam: nec volebat quemquam scire. Doce- 31 8,31; 10,32–34
bat autem discipulos suos, et dicebat illis:
Quoniam filius hominis tradetur in manus
hominum, et occident eum, et occisus tertia
die resurget. At illi ignorabant verbum: et 32 L 9,45; 18,34
timebant interrogare eum. 33–50. Mt 18,1–6. L 9,46–50
Et venerunt Capharnaum. Qui cum domi 33
essent, interrogabat eos: Quid in via tracta- Mt 17,24
batis? At illi tacebant. siquidem in via inter se 34
disputaverant, quis eorum maior esset. Et re- 35 10,44
sidens vocavit duodecim, et ait illis: Si quis vult
primus esse, erit omnium novissimus, et om-
nium minister. Et accipiens puerum, statuit eum 36 10,16
in medio eorum: quem cum complexus esset,

23 — sunt 24 lacrim- etc | — domine 25 > tibi praec 26 clamans 27 illum 32 > eum interr. 33 esset 34 > inter se in via | q. esset illorum maior 36 eum] ut

Mt 10,40. J 13,20. 37 ait illis: Quisquis unum ex huiusmodi pueris
receperit in nomine meo, me recipit: * et
quicumque me susceperit, non me suscipit,
Nu 11,27.28. 38 sed eum, qui misit me. Respondit illi
Ioannes, dicens: Magister, vidimus quemdam
in nomine tuo eiicientem daemonia, qui non
1 K 12,3. 39 sequitur nos, et prohibuimus eum. Iesus
autem ait: Nolite prohibere eum. nemo est
enim qui faciat virtutem in nomine meo, et
Mt 12,30. 40 possit cito male loqui de me. qui enim non
Mt 10,42. 41 est adversum vos, pro vobis est. Quisquis
enim potum dederit vobis calicem aquae in
nomine meo, quia Christi estis: amen dico
42 vobis, non perdet mercedem suam. Et
quisquis scandalizaverit unum ex his pusillis
credentibus in me: bonum est ei magis si
circumdaretur mola asinaria collo eius, et in
Mt 5,30. 43 mare mitteretur. Et si scandalizaverit te
manus tua, abscinde illam: bonum est tibi
debilem introire in vitam, quàm duas manus
habentem ire in gehennam, in ignem inextin-
Is 66,24. 44 guibilem: ubi vermis eorum non moritur, et
45 ignis non extinguitur. Et si pes tuus te
scandalizat, amputa illum: bonum est tibi
claudum introire in vitam aeternam, quàm
duos pedes habentem mitti in gehennam
44. 46 ignis inextinguibilis: ubi vermis eorum non
Mt 5,29. 47 moritur, et ignis non extinguitur. Quòd
si oculus tuus scandalizat te, eiice eum:
bonum est tibi luscum introire in regnum
Dei, quàm duos oculos habentem mitti in

---

37 > me misit
38 quendam
41 𝔖 aquae frigidae
43 ℭ^{vg} 𝔚 abscide

gehennam ignis. ubi vermis eorum non mo- 48 44 46
ritur, et ignis non extinguitur. Omnis enim 49 Lv 2,13.
igne salietur, et omnis victima sale salietur.
102/2 Bonum est sal: quòd si sal insulsum fuerit: 50 Mt 5,13. L 14,34 Kol 4,6.
in quo illud condietis? Habete in vobis sal,
et pacem habete inter vos.
103/6 Et inde exurgens venit in fines Iudaeae 10 1–12 Mt 19,1–9.
ultra Iordanem: et conveniunt iterum turbae
ad eum: et sicut consueverat, iterum docebat 9,33.
illos. Et accedentes Pharisaei interrogabant 2
eum: Si licet viro uxorem dimittere: tentantes
eum. At ille respondens, dixit eis: Quid vobis 3
praecepit Moyses? Qui dixerunt: Moyses per- 4 Dt 24,1. Mt 5,31.32.
misit libellum repudii scribere, et dimittere.
Quibus respondens Iesus, ait: Ad duritiam 5
cordis vestri scripsit vobis praeceptum istud.
ab initio autem creaturae masculum, et fe- 6 Gn 1,27.
minam fecit eos Deus. Propter hoc relinquet 7 Gn 2,24
homo patrem suum, et matrem, et adhaerebit
ad uxorem suam: et erunt duo in carne una 8
Itaque iam non sunt duo, sed una caro. [1] Quod 9
104/12 ergo Deus coniunxit, homo non separet. Et 10
in domo iterum discipuli eius de eodem in-
105/2 terrogaverunt eum. Et ait illis: Quicumque 11 L 16,18.
dimiserit uxorem suam, et aliam duxerit,
adulterium committit super eam. Et si 12
uxor dimiserit virum suum, et alii nupserit,
moechatur.
106/2 Et offerebant illi parvulos ut tan- 13 13–16 Mt 19,13–15. L 18,15–17.
geret illos. Discipuli autem commina-
bantur offerentibus. Quos cum videret 14
Iesus, indigne tulit, et ait illis: Sinite

49 sallietur *bis* | — sale
10,*1* 𝔊 *prima* Et exit inde | iordanen
9 iunxit *11* dicit

parvulos venire ad me, et ne prohibueritis
Mt 18,3. 15 eos: talium enim est regnum Dei. Amen
dico vobis: Quisquis non receperit regnum
9,36 16 Dei velut parvulus, non intrabit in illud. Et
complexans eos, et imponens manus super
illos, benedicebat eos.
17–31: Mt 19,16–30. L 18,18–30. 17 Et cum egressus esset in viam, procur- 107/2
rens quidam genu flexo ante eum, rogabat
eum: Magister bone, quid faciam ut vitam
18 aeternam percipiam? Iesus autem dixit ei:
Quid me dicis bonum? Nemo bonus, nisi
Ex 20,12–17. Dt 5,16–20; 24,14. 19 unus Deus. Praecepta nosti: Ne adulteres,
Ne occidas, Ne fureris, Ne falsum testimo-
nium dixeris, Ne fraudem feceris, Honora
20 patrem tuum et matrem. At ille respondens,
ait illi: Magister, haec omnia observavi a
8,34. Mt 16,24 14,5. 21 iuventute mea. Iesus autem intuitus eum, 108/2
dilexit eum, et dixit ei: Unum tibi deest:
vade, quaecumque habes vende, et da paupe-
ribus, et habebis thesaurum in caelo: et veni,
22 sequere me. Qui contristatus in verbo, abiit 109/2
moerens: erat enim habens multas posses-
23 siones. Et circumspiciens Iesus, ait disci-
pulis suis: Quàm difficile qui pecunias ha-
Ps 62,11 1 T 6,17 24 bent, in regnum Dei introibunt! Discipuli
autem obstupescebant in verbis eius. At
Iesus rursus respondens ait illis: Filioli,
quàm difficile est, confidentes in pecuniis, in
25 regnum Dei introire! Facilius est, camelum
per foramen acus transire, quàm divitem

14 > est enim
17 𝔖 via | 𝔖 rog. eum dicens
18 𝔖 : *pro* ?
20 at] et | — illi
21 ei] illi
22 > possess. multas

intrare in regnum Dei. Qui magis admira- 26
bantur, dicentes ad semetipsos: Et quis potest
salvus fieri? Et intuens illos Iesus, ait. Apud 27 Gn 18,14. Job 42,2 Zch 8,6 Lxx
homines impossibile est, sed non apud Deum·
omnia enim possibilia sunt apud Deum. Et 28
coepit ei Petrus dicere: Ecce nos dimisimus
110/2 omnia, et secuti sumus te. Respondens Iesus, 29
ait: Amen dico vobis· Nemo est, qui reli-
querit domum, aut fratres, aut sorores, aut
patrem, aut matrem, aut filios, aut agros
propter me, et propter Evangelium, ¹ qui non 30
accipiat centies tantum, nunc in tempore
hoc: domos, et fratres, et sorores, et matres,
et filios, et agros, cum persecutionibus, et in
111/2 saeculo futuro vitam aeternam. Multi autem 31
erunt primi novissimi, et novissimi primi.

112/9 Erant autem in via ascendentes Ieroso- 32 32–34 Mt 20,17–19. L 18,31–34 J 11,16 ss. 9,31
lymam: et praecedebat illos Iesus, et stupe-
bant: et sequentes timebant. Et assumens
iterum duodecim, coepit illis dicere quae
essent ei eventura. Quia ecce ascendimus 33
Ierosolymam, et Filius hominis tradetur prin-
cipibus sacerdotum, et Scribis, et senioribus,
et damnabunt eum morte, et tradent eum
gentibus: et illudent ei, et conspuent eum, 34
et flagellabunt eum, et interficient eum: et
tertia die resurget.

---

28 — et 1° | > petrus ei
29 > matr aut patr
33 in hierosolyma, ft 33
?? — et senior.

35—45 Mt 20,20—28. 35 Et accedunt ad eum Iacobus, et Ioannes 118/4
filii Zebedaei, dicentes: Magister, volumus ut
36 quodcumque petierimus, facias nobis. At ille
37 dixit eis: Quid vultis ut faciam vobis? Et
dixerunt: Da nobis ut unus ad dexteram
tuam, et alius ad sinistram tuam sedeamus
14,36. L 12,50 R 6,3. 38 in gloria tua. Iesus autem ait eis: Nescitis
quid petatis. potestis bibere calicem, quem
ego bibo: aut baptismo, quo ego baptizor,
Act 12,2. Ap 1,9. 39 baptizari? At illi dixerunt ei: Possumus.
Iesus autem ait eis: Calicem quidem, quem
ego bibo, bibetis; et baptismo, quo ego bapti-
40 zor, baptizabimini: sedere autem ad dexteram
meam, vel ad sinistram, non est meum dare
41 vobis, sed quibus paratum est. Et audientes 114/2
decem coeperunt indignari de Iacobo, et
L 22,25—27 42 Ioanne. Iesus autem vocans eos, ait illis:
Scitis quia hi, qui videntur principari gentibus,
dominantur eis. et principes eorum potesta-
9,35. 43 tem habent ipsorum. Non ita est autem in
vobis, sed quicumque voluerit fieri maior, erit
44 vester minister: et quicumque voluerit in
45 vobis primus esse, erit omnium servus. Nam 115/4
et Filius hominis non venit ut ministraretur
ei, sed ut ministraret, et daret animam suam
redemptionem pro multis.

46—52 Mt 20,29—34. L 18,35—43. 46 Et veniunt Iericho: et proficiscente eo de 116/2
Iericho, et discipulis eius, et plurima multitu-
dine, filius Timaei Bartimaeus caecus, sede-
47 bat iuxta viam mendicans Qui cum audisset
quia Iesus Nazarenus est, coepit clamare, et

38 39 baptismum
40 — vobis
41 § dec· indignati sunt
46 bartimeus

dicere: Iesu fili David, miserere mei. Et 48
comminabantur ei multi ut taceret. At ille
multo magis clamabat: Fili David miserere
mei. Et stans Iesus praecepit illum vocari. 49
Et vocant caecum dicentes ei: Animaequior
esto: surge, vocat te. Qui proiecto vesti- 50
mento suo exiliens, venit ad eum. Et respon- 51
dens Iesus dixit illi: Quid tibi vis faciam?
Caecus autem dixit ei: Rabboni, ut videam.
Iesus autem ait illi: Vade, fides tua te salvum 52
fecit. Et confestim vidit, et sequebatur eum
in via.

117/2 Et cum appropinquarent Ierosolymae, et 11 1–10 Mt 21,1–9. L 19,29–38. J 12,12–16.
Bethaniae ad Montem olivarum, mittit duos
ex discipulis suis, [1] et ait illis: Ite in castellum, 2
quod contra vos est, et statim introeuntes L 23,53.
illuc, invenietis pullum ligatum, super quem
nemo adhuc hominum sedit: solvite illum, et
adducite. Et si quis vobis dixerit: Quid facitis? 3 14,14.
dicite, quia Domino necessarius est: et con-
118/2 tinuo illum dimittet huc. Et abeuntes in- 4
venerunt pullum ligatum ante ianuam foris
in bivio: et solvunt eum. Et quidam de 5
illic stantibus dicebant illis: Quid facitis
solventes pullum? Qui dixerunt eis sicut 6
praeceperat illis Iesus, et dimiserunt eis.
Et duxerunt pullum ad Iesum: et imponunt 7
illi vestimenta sua, et sedit super eum.
Multi autem vestimenta sua straverunt in 8

---

47 > fili dauid iesu
51 > vis tibi
11,2 > est contra vos | illuc] illud
6 ℣ dimis. eos

via: alii autem frondes caedebant de arbo-
Ps 118,25.26. 9 ribus, et sternebant in via. Et qui praeibant,
et qui sequebantur clamabant, dicentes
Hosanna:
10 Benedictus, qui venit in nomine Domini:
benedictum quod venit regnum patris nostri
David:
Hosanna in excelsis.
11–24 Mt 21,12–22, L 19,45–48. 11 Et introivit Ierosolymam in templum: et cir-
cumspectis omnibus, cum iam vespera esset
hora, exiit in Bethaniam cum duodecim.
12 Et alia die cum exirent a Bethania, esuriit.
L 3,9; 13,6–9. 13 Cumque vidisset a longe ficum habentem folia,
venit si quid forte inveniret in ea: et cum
venisset ad eam, nihil invenit praeter folia:
20. 14 non enim erat tempus ficorum. Et respon-
dens dixit ei: Iam non amplius in aeternum
ex te fructum quisquam manducet. Et audie-
J 2,14–16. 15 bant discipuli eius. Et veniunt Ierosolymam.
*Et cum introisset in templum, coepit eiicere
vendentes, et ementes in templo: et mensas
numulariorum, et cathedras vendentium co-
16 lumbas evertit. et non sinebat ut quisquam
Is 56,7 Jr 7,11 17 transferret vas per templum: et docebat, dicens
eis: Nonne scriptum est: Quia domus mea,
domus orationis vocabitur omnibus gentibus?
Vos autem fecistis eam speluncam latronum.
18 Quo audito principes sacerdotum, et Scribae
quaerebant quomodo eum perderent: timebant
enim eum, quoniam universa turba admira-
19 batur super doctrina eius. Et cum vespera
14. 20 facta esset, egrediebatur de civitate. Et cum

9 osanna *etc* 11 hierosolyma, *it* 15. 27
14 > quisq. fract. ex te
15 𝔊 ven. iterum | — in 1° 17 non

mane transirent, viderunt ficum aridam factam
a radicibus. Et recordatus Petrus, dixit ei: 21
Rabbi, ecce ficus, cui maledixisti, aruit. Et 22 J 14,1
respondens Iesus ait illis: Habete fidem Dei.
amen dico vobis, quia quicumque dixerit huic 23 Mt 17,20. L 17,6.
monti: Tollere, et mittere in mare, et non
haesitaverit in corde suo, sed crediderit, quia
quodcumque dixerit, fiat, fiet ei. Propterea 24 Mt 7,7. J 14,13, 16,23.
dico vobis, omnia quaecumque orantes petitis,
credite quia accipietis, et evenient vobis. Et 25 Mt 5,23.
cum stabitis ad orandum, dimittite si quid
habetis adversus aliquem: ut et Pater vester Mt 6,14.15.
qui in caelis est, dimittat vobis peccata vestra.
Quòd si vos non dimiseritis: nec Pater vester, 26
qui in caelis est, dimittet vobis peccata vestra.
Et veniunt rursus Ierosolymam. Et cum 27 27–33 Mt 21,23–27. L 20,1–8.
ambularet in templo, accedunt ad eum summi
sacerdotes, et Scribae, et seniores: et dicunt 28
ei: In qua potestate haec facis? et quis dedit
tibi hanc potestatem ut ista facias? Iesus 29
autem respondens, ait illis: Interrogabo vos
et ego unum verbum, et respondete mihi. et
dicam vobis in qua potestate haec faciam.
Baptismus Ioannis, de caelo erat, an ex ho- 30
minibus? Respondete mihi. At illi cogitabant 31
secum, dicentes: Si dixerimus, De caelo, dicet,
Quare ergo non credidistis ei? Si dixerimus, 32
Ex hominibus, timemus populum. omnes enim
habebant Ioannem quia vere propheta esset. Et 33
respondentes dicunt Iesu: Nescimus. Et re-
spondens Iesus ait illis: Neque ego dico vobis
in qua potestate haec faciam. Et coepit illis 12 1–12 Mt 21,33–46. L 20,9–19

21 dicit 24 veniet 27 cf 11 28 ei] illi | > tibi dedit 30 baptismum 31 ♃ dicet nobis 32 dicemus | timebant 33 — et 2°

Is 5,1.2 in parabolis loqui: Vineam pastinavit homo,
et circumdedit sepem, et fodit lacum, et aedi-
ficavit turrim, et locavit eam agricolis, et
2 peregre profectus est. Et misit ad agricolas
in tempore servum ut ab agricolis acciperet
3 de fructu vineae. Qui apprehensum eum
4 ceciderunt, et dimiserunt vacuum. Et iterum
misit ad illos alium servum: et illum in capite
5 vulneraverunt, et contumeliis affecerunt. Et
rursum alium misit, et illum occiderunt: et
plures alios: quosdam caedentes, alios vero
6 occidentes. Adhuc ergo unum habens filium
charissimum: et illum misit ad eos novissi-
mum, dicens: Quia reverebuntur filium meum.
7 Coloni autem dixerunt ad invicem: Hic est
heres: venite, occidamus eum: et nostra erit
H 13,12. 8 hereditas. Et apprehendentes eum, occiderunt
9 et eiecerunt extra vineam. Quid ergo faciet
Dominus vineae? Veniet, et perdet colonos
Ps 118,22.23 10 et dabit vineam aliis. Nec scripturam hanc
legistis:

Lapidem, quem reprobaverunt aedificantes,
hic factus est in caput anguli:
11 A Domino factum est istud,
et est mirabile in oculis nostris?

12 Et quaerebant eum tenere: et timuerunt
turbam. cognoverunt enim quoniam ad eos
parabolam hanc dixerit. Et relicto eo
abierunt.

12—17
Mt 22,15—22
L 20,20—26
3,6 13 Et mittunt ad eum quosdam ex Phari-
saeis, et Herodianis, ut eum caperent in
14 verbo. Qui venientes dicunt ei: Magister,

12,1 turrem

scimus quia verax es, et non curas quemquam: nec enim vides in faciem hominum,
sed in veritate viam Dei doces. licet dari
tributum Caesari, an non dabimus? Qui 15
sciens versutiam illorum, ait illis: Quid me
tentatis? afferte mihi denarium ut videam.
At illi attulerunt ei. Et ait illis: Cuius est 16
imago haec, et inscriptio? Dicunt ei: Caesaris. Respondens autem Iesus dixit illis: 17 R 13,7.
Reddite igitur quae sunt Caesaris, Caesari:
et quae sunt Dei, Deo. Et mirabantur
super eo.

Et venerunt ad eum Sadducaei, qui 18 18—27 Mt 22,23—33. L 20,27—38
dicunt resurrectionem non esse: et interrogabant eum dicentes: Magister, Moyses nobis 19 Dt 25,5 6. Gn 38,8.
scripsit, ut si cuius frater mortuus fuerit, et
dimiserit uxorem, et filios non reliquerit, accipiat frater eius uxorem ipsius, et resuscitet
semen fratri suo. Septem ergo fratres erant: 20
et primus accepit uxorem, et mortuus est
non relicto semine. Et secundus accepit 21
eam, et mortuus est: et nec iste reliquit
semen. Et tertius similiter. Et acceperunt 22
eam similiter septem: et non reliquerunt
semen. Novissima omnium defuncta est et
mulier. In resurrectione ergo cum resur- 23
rexerint, cuius de his erit uxor? septem enim
habuerunt eam uxorem. Et respondens Iesus, 24
ait illis: Nonne ideo erratis, non scientes
Scripturas, neque virtutem Dei? Cum enim 25
a mortuis resurrexerint, neque nubent,
neque nubentur, sed sunt sicut angeli

14 𝔖 dare
16 — ei 1° | ei 2°] illi
24 non
25 𝔖 erunt | 𝔖 angeli Dei

Ex 3,6.6 Mt 6,11 Lc 16,22 26 in caelis. De mortuis autem quòd resurgant,
non legistis in libro Moysi, super rubum quo-
modo dixerit illi Deus, inquiens: Ego sum
Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Iacob?
27 ¹ Non est Deus mortuorum, sed vivorum. Vos
ergo multum erratis.
28–34 Mt 22,34–40 L 20,39.40. L 10,25–28. 28 Et accessit unus de Scribis, qui audierat
illos conquirentes, et videns quoniam bene
illis responderit, interrogavit eum quod esset
Dt 6,4.6. 29 primum omnium mandatum. Iesus autem re-
spondit ei: Quia primum omnium mandatum
est: Audi Israel, Dominus Deus tuus, Deus
J 15,12 30 unus est: et diliges Dominum Deum tuum
ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et
ex tota mente tua, et ex tota virtute tua.
Lv 19,18. 31 Hoc est primum mandatum. ¹ Secundum autem
simile est illi: Diliges proximum tuum tam-
quam teipsum. Maius horum aliud mandatum
Dt 6,4; 4,35. 32 non est. Et ait illi Scriba: Bene Magister,
in veritate dixisti, quia unus est Deus, et
1 Sm 15,22 33 non est alius praeter eum. Et ut diligatur
ex toto corde, et ex toto intellectu, et ex
tota anima, et ex tota fortitudine: et diligere
proximum tamquam seipsum, maius est om-
Act 26,27–29 34 nibus holocautomatibus, et sacrificiis. Iesus
autem videns quòd sapienter respondisset, dixit
illi: Non es longe a regno Dei. * Et nemo iam
35–37 Mt 22,41–46. L 20,41–44. 35 audebat eum interrogare. Et respondens
Iesus dicebat, docens in templo: Quomodo
dicunt Scribae Christum filium esse David?
Ps 110,1 2 Sm 23,2. J 7,40 36 Ipse enim David dicit in Spiritu sancto:

29 tuus] noster
32 — deus
33 [illegible] holocaustomatihus

Dixit Dominus Domino meo, sede a dextris
meis,
donec ponam inimicos tuos scabellum pedum
tuorum.

Ipse ergo David dicit eum Dominum, et unde 37 Lc 16,48 21,38
est filius eius? Et multa turba eum libenter
audivit. 38–40.
135/2 Et dicebat eis in doctrina sua: Cavete 38 Mt 23 L 20,45–47. J 5,44.
a Scribis, qui volunt in stolis ambulare, et
salutari in foro, et in primis cathedris sedere 39
in synagogis, et primos discubitus in coenis:
136/2 qui devorant domos viduarum sub obtentu 40
prolixae orationis: hi accipient prolixius iudicium.
Et sedens Iesus contra gazophyla- 41 41–44: L 21,1–4. 3 Rg 12,10.
cium, aspiciebat quomodo turba iactaret aes
in gazophylacium, et multi divites iactabant
multa. Cum venisset autem vidua una pauper, 42
misit duo minuta, quod est quadrans, [1] et 43
convocans discipulos suos, ait illis: Amen
dico vobis, quoniam vidua haec pauper plus
omnibus misit, qui miserunt in gazophyla-
cium. Omnes enim ex eo, quod abundabat 44 2 K 8,12.
illis, miserunt: haec vero de penuria sua
omnia quae habuit misit totum victum suum.
137/2 Et cum egrederetur de templo, ait illi unus 13 Mt 24. L 21,5–38
ex discipulis suis: Magister, aspice quales
lapides, et quales structurae. Et respondens 2
Iesus, ait illi: Vides has omnes magnas aedi-
ficationes? Non relinquetur lapis super lapi-
138/2 dem, qui non destruatur. Et cum sederet 3

42 > una vidua

in Monte olivarum contra templum, interro-
gabant eum separatim Petrus, et Iacobus, et
4 Ioannes, et Andreas: Dic nobis, quando ista
fient? et quod signum erit, quando haec
omnia incipient consummari?
5 Et respondens Iesus coepit dicere illis
6 Videte ne quis vos seducat: multi enim
venient in nomine meo dicentes, quia ego
7 sum: et multos seducent. Cum audieritis
autem bella, et opiniones bellorum, ne ti-
mueritis: oportet enim haec fieri: sed nondum
Is 19,2 2 Chr 15,6 8 finis. Exurget enim gens contra gentem, et
regnum super regnum, et erunt terraemotus
per loca, et fames. Initium dolorum haec
9–13 Mt 10,17–22 L 21,12–17 9 Videte autem vosmetipsos. Tradent enim vos
in conciliis, et in synagogis vapulabitis, et
ante praesides, et reges stabitis propter me,
10,18 10 in testimonium illis. Et in omnes gentes
11 primum oportet praedicari Evangelium. Et
cum duxerint vos tradentes, nolite praecogi-
tare quid loquamini: sed quod datum vobis
fuerit in illa hora, id loquimini: non enim
vos estis loquentes, sed Spiritus sanctus
Mch 7,6 12 Tradet autem frater fratrem in mortem, et
pater filium: et consurgent filii in parentes,
J 15,21 13 et morte afficient eos. Et eritis odio omnibus
propter nomen meum. Qui autem sustinuerit
Dn 9,27 Dn 12,4.10 14 in finem, hic salvus erit. Cum autem vide-
ritis abominationem desolationis stantem, ubi
non debet, qui legit, intelligat: *tunc qui in
15 Iudaea sunt, fugiant in montes: et qui super
tectum, ne descendat in domum, nec introeat
16 ut tollat quid de domo sua: et qui in

13,3 montem 7 — haec 8 super gent | terrae mot 9 — in 1° 11 > estis vos

agro erit, non revertatur retro tollere vesti-
144/2 mentum suum. Vae autem praegnantibus, et 17
145/6 nutrientibus in illis diebus. Orate vero ut 18
146/2 hieme non fiant. Erunt enim dies illi tribu- 19 Dn 12,1. Joel 2,2
lationes tales, quales non fuerunt ab initio
creaturae, quam condidit Deus usque nunc,
147/6 neque fient. Et nisi breviasset Dominus dies, 20
non fuisset salva omnis caro: sed propter
148/2 electos, quos elegit, breviavit dies. Et tunc 21
si quis vobis dixerit: Ecce hic est Christus,
149/6 ecce illic, ne credideritis. Exurgent enim 22 Dt 13,1
pseudochristi, et pseudoprophetae, et dabunt
signa, et portenta ad seducendos, si fieri
potest, etiam electos. Vos ergo videte: ecce 23
150/2 praedixi vobis omnia. Sed in illis diebus 24 Is 13,10.
post tribulationem illam sol contenebrabitur,
et luna non dabit splendorem suum: et 25 Is 34,4.
stellae caeli erunt decidentes, et virtutes,
151/2 quae in caelis sunt, movebuntur. Et tunc 26 Dn 7,13
videbunt filium hominis venientem in nubibus
cum virtute multa, et gloria. Et tunc mittet 27 Zch 2,6. Dt 30,4 Mt 13,41
angelos suos, et congregabit electos suos a
quattuor ventis, a summo terrae usque ad
summum caeli. A ficu autem discite para- 28
bolam. Cum iam ramus eius tener fuerit,
et nata fuerint folia, cognoscatis quia in
proximo sit aestas: sic et vos cum videritis 29
haec fieri, scitote quòd in proximo sit
in ostiis. Amen dico vobis, quoniam 30
non transibit generatio haec, donec omnia

17 praegnatabus
22 > pot. fieri
25 > sunt in caelis

31 ista fiant. Caelum, et terra transibunt, verba
32 autem mea non transibunt. De die autem
illo, vel hora nemo scit, neque angeli in
33 caelo, neque Filius, nisi Pater. Videte, vigi-
late, et orate: nescitis enim quando tempus
Mt 25,14 L 19,12 34 sit. Sicut homo, qui peregre profectus reli-
quit domum suam, et dedit servis suis po-
testatem cuiusque operis, et ianitori praecepit
L 12,38 35 ut vigilet. Vigilate ergo, (nescitis enim quando
dominus domus veniat: sero, an media nocte,
36 an galli cantu, an mane) ne cum venerit
37 repente, inveniat vos dormientes. Quod autem
vobis dico, omnibus dico: Vigilate.

1-2: Mt 26,1-5 L 22,1.2 14 Erat autem Pascha et Azyma post bi-
duum: et quaerebant summi sacerdotes, et
Scribae quomodo eum dolo tenerent, et oc-
2 ciderent. Dicebant autem: Non in die festo,
ne forte tumultus fieret in populo.
3-9: Mt 26,6-13 J 12,1-8 L 7,36 3 Et cum esset Bethaniae in domo Si-
monis leprosi, et recumberet: venit mulier
habens alabastrum unguenti nardi spicati
pretiosi, et fracto alabastro, effudit super
4 caput eius. Erant autem quidam indigne
ferentes intra semetipsos, et dicentes: Ut
10,21 5 quid perditio ista unguenti facta est? Po-
terat enim unguentum istud vaenundari
plus quam trecentis denariis, et dari pau-
6 peribus. Et fremebant in eam. Iesus autem

34 praecipiat
14,2 dic. enim | fier. populi
3,4 ungent-

dixit: Sinite eam, quid illi molesti estis?
Bonum opus operata est in me. ¹semper enim 7 Dt 15,11.
pauperes habetis vobiscum: et cum volueritis,
potestis illis benefacere. me autem non semper
139/4 habetis. Quod habuit haec, fecit: praevénit 8 Act 9,6
ungere corpus meum in sepulturam. Amen 9
dico vobis: Ubicumque praedicatum fuerit
Evangelium istud in universo mundo, et quod
160/8 fecit haec, narrabitur in memoriam eius. Et 10 10 11 Mt 26,14–16 L 22,3–6.
Iudas Iscariotes unus de duodecim abiit ad
summos sacerdotes, ut proderet eum illis.
Qui audientes gavisi sunt: et promiserunt ei 11
pecuniam se daturos. Et quaerebat quomodo
illum opportune traderet.
Et primo die Azymorum quando Pascha 12 12–16 Mt 26,17–19 L 22,7–13.
immolabant, dicunt ei discipuli: Quo vis
eamus, et paremus tibi ut manduces Pascha?
Et mittit duos ex discipulis suis, et dicit eis: 13
Ite in civitatem: et occurret vobis homo
lagenam aquae baiulans, sequimini eum: et 14 11,3.
quocumque introierit, dicite domino domus,
quia magister dicit: Ubi est refectio mea, ubi
Pascha cum discipulis meis manducem? Et 15
ipse vobis demonstrabit coenaculum grande,
stratum: et illic parate nobis. Et abierunt 16
discipuli eius, et venerunt in civitatem: et
invenerunt sicut dixerat illis, et paraverunt 17–25. Mt 26,20–29
161/4 Pascha. Vespere autem facto, venit cum 17 L 22,14–23.
duodecim. Et discumbentibus eis, et man- 18 J 13,21–26.
ducantibus, ait Iesus: Amen dico vobis, Ps 41,10
quia unus ex vobis tradet me, qui manducat
162/7 mecum. At illi coeperunt contristari, et dicere 19

10 scariotis
13 laguenam
18 > me tradet

20 ei singulatim. Numquid ego? Qui ait illis:
Unus ex duodecim, qui intingit mecum manum
21 in catino. Et Filius quidem hominis vadit
sicut scriptum est de eo: vae autem homini
illi, per quem Filius hominis tradetur. *bonum
1 K 11,23–26. 22 erat ei, si non esset natus homo ille. Et
manducantibus illis, accepit Iesus panem: et
benedicens fregit, et dedit eis, et ait: Sumite,
23 hoc est corpus meum. Et accepto calice,
gratias agens dedit eis: et biberunt ex illo
Ex 24,8. Zch 9,11. 24 omnes. Et ait illis: Hic est sanguis meus
novi testamenti, qui pro multis effundetur.
25 Amen dico vobis, quia iam non bibam de
28–31 Mt 26,30–35. L 22,31–34.39. hoc genimine vitis usque in diem illum, cum
Ps 113–118. 26 illud bibam novum in regno Dei. Et hymno
Zch 13,7. 27 dicto exierunt in Montem olivarum. Et ait
eis Iesus: Omnes scandalizabimini in me in
nocte ista: quia scriptum est: Percutiam pa-
16,7 28 storem, et dispergentur oves. Sed postquam
resurrexero, praecedam vos in Galilaeam.
29 Petrus autem ait illi: Et si omnes scandali-
J 13,38. 30 zati fuerint in te, sed non ego. Et ait illi
Iesus: Amen dico tibi, quia tu hodie in nocte
hac, priusquam gallus vocem bis dederit, ter
J 11,16. 31 me es negaturus. At ille amplius loquebatur:
Et si oportuerit me simul commori tibi, non
te negabo: Similiter autem et omnes dicebant.
32–42 Mt 26,36–46. L 22,40–46. 32 Et veniunt in praedium, cui nomen
J 18,1. Gethsemani *Et ait discipulis suis:
33 Sedete hic donec orem Et assumit

19 singillatim *20* — manum
21 traditur | erat] est *24* effunditur
25 quia] quod | — hoc *27* — in me
28 postea quam | surrexero *29* si | — in te
30 > gall. voc. bis

Petrum, et Iacobum, et Ioannem secum. et
4 coepit pavere, et taedere. Et ait illis Tristis 34 J 12,27 Ps 42 5.
est anima mea usque ad mortem· sustinete
5 hic, et vigilate. Et cum processisset paulu- 35
lum, procidit super terram· et orabat, ut si
fieri posset, transiret ab eo hora. et dixit 36 10,38.
Abba pater, omnia tibi possibilia sunt, transfer
176/1 calicem hunc a me, * sed non quod ego volo,
177/2 sed quod tu. Et venit, et invenit eos dor- 37
mientes Et ait Petro· Simon, dormis? non
potuisti una hora vigilare? Vigilate, et orate 38
178/4 ut non intretis in tentationem. * Spiritus
179/6 quidem promptus est, caro vero infirma Et 39
iterum abiens oravit eumdem sermonem,
dicens. Et reversus, denuo invenit eos dor- 40 9,6.
mientes, (erant enim oculi eorum gravati) et
180/4 ignorabant quid responderent ei. Et venit 41
tertio, et ait illis· Dormite iam, et requiescite
Sufficit· venit hora: ecce Filius hominis tra-
detur in manus peccatorum. Surgite, eamus 42 J 14,31.
181/1 ecce qui me tradet, prope est. Et, adhuc 43 43–54 Mt 26,47–58. L 22,47–55. J 18,2–18.
eo loquente, venit Iudas Iscariotes unus de
duodecim, et cum eo turba multa cum
gladiis, et lignis, a summis sacerdotibus, et
182/2 Scribis, et senioribus. Dederat autem tra- 44
ditor eius signum eis, dicens: Quemcumque
osculatus fuero, ipse est, tenete eum, et du-
cite caute. Et cum venisset, statim accedens 45
ad eum, ait: Ave Rabbi· et osculatus est

34 — est
39 𝕾𝖂 eumdem | (𝕾𝖂 —,)
40 illorum | ingrauati
41 traditur filius hom
43 scarioth | ex | cum illo | 𝕾 missi a | a scrib | a senior
45 — ave

46 eum. At illi manus iniecerunt in eum, et
47 tenuerunt eum. Unus autem quidam de cir-
cumstantibus educens gladium, percussit ser-
vum summi sacerdotis: et amputavit illi
48 auriculam. Et respondens Iesus, ait illis:
Tamquam ad latronem existis cum gladiis,
49 et lignis comprehendere me? quotidie eram
apud vos in templo docens, et non me te-
J 18,22. 50 nuistis. Sed ut impleantur Scripturae. Tunc
discipuli eius relinquentes eum, omnes fuge-
51 runt. Adolescens autem quidam sequebatur
eum amictus sindone super nudo: et tenuerunt
52 eum. At ille reiecta sindone, nudus profugit
ab eis.

53 Et adduxerunt Iesum ad summum sacer-
dotem: et convenerunt omnes sacerdotes, et
54 Scribae, et seniores. Petrus autem a longe
secutus est eum usque intro in atrium summi
sacerdotis: et sedebat cum ministris ad ignem,
55-65 Mt 26,59-68 L 22,63-71 J 18,19-24. 55 et calefaciebat se. Summi vero sacerdotes,
et omne concilium quaerebant adversus Iesum
testimonium, ut eum morti traderent, nec
56 inveniebant. Multi enim testimonium falsum
dicebant adversus eum: et convenientia testi-
57 monia non erant. Et quidam surgentes, fal-
sum testimonium ferebant adversus eum,
J 2,19, 4,21 23. 58 dicentes: Quoniam nos audivimus eum di-
centem: Ego dissolvam templum hoc manu
factum, et per triduum aliud non manu-
59 factum aedificabo. Et non erat conveniens
60 testimonium illorum. Et exurgens summus
sacerdos in medium, interrogavit Iesum, di-
cens: Non respondes quidquam ad ea, quae

46 𝔊 in Iesum 46 —? 49 adimpleantur 53 conveniunt 54 — intro | > cal. se ad ign. 58 per] 𝔊 post | 𝔊 𝔐 manu factum

tibi obiiciuntur ab his? Ille autem tacebat, 61 15,5. Is 53,7.
et nihil respondit. Rursum summus sacerdos
interrogabat eum, et dixit ei: Tu es Christus
191/7 filius Dei benedicti? Iesus autem dixit illi: 62 Da 7,13 Ps 110,1
Ego sum: et videbitis Filium hominis seden-
tem a dextris virtutis Dei, et venientem cum
192/6 nubibus caeli. Summus autem sacerdos scin- 63
193/2 dens vestimenta sua, ait: * Quid adhuc desi-
deramus testes? Audistis blasphemiam: quid 64 J 10,7.
vobis videtur? Qui omnes condemnaverunt
194/1 eum esse reum mortis. Et coeperunt quidam 65
conspuere eum, et velare faciem eius, et co-
laphis eum caedere, et dicere ei: Prophetiza:
195/1 et ministri alapis eum caedebant. Et cum 66 66-72 Mt 26,69-75 L 22,56-62. J 18,17 25-27
esset Petrus in atrio deorsum, venit una ex
ancillis summi sacerdotis: et cum vidisset 67
Petrum calefacientem se, aspiciens illum, ait:
Et tu cum Iesu Nazareno eras. At ille negavit, 68
196/1 dicens: Neque scio, neque novi quid dicas. * Et
exiit foras ante atrium, et gallus cantavit.
Rursus autem cum vidisset illum ancilla, coepit 69
dicere circumstantibus: Quia hic ex illis est.
At ille iterum negavit. Et post pusillum rursus 70
qui astabant, dicebant Petro: Vere ex illis
es, nam et Galilaeus es. Ille autem coepit 71
anathematizare, et iurare: Quia nescio ho-
minem istum, quem dicitis. Et statim gallus 72 30.
197/2 iterum cantavit. * Et recordatus est Petrus
verbi, quod dixerat ei Iesus: Prius quàm gallus

61 dicit | — Dei
62 > a dextr. sed. | — Dei
70 adstabant
72 > it. gallus

cantet bis, ter me negabis. Et coepit
flere.

Mt 27,1 2. L 22,66; 23,1. J 18,28. 15 Et confestim, mane consilium facientes
summi sacerdotes cum senioribus, et Scribis,
et universo concilio, * vincientes Iesum,
2–15 Mt 27,11–26. L 23,2–25. J 18,29–19,16. 2 duxerunt, et tradiderunt Pilato. Et interro-
gavit eum Pilatus: Tu es rex Iudaeorum?
3 At ille respondens, ait illi: Tu dicis. † Et
accusabant eum summi sacerdotes in multis.
4 Pilatus autem rursum interrogavit eum, dicens:
Non respondes quidquam? vide in quantis te
Is 53,7 5 accusant. Iesus autem amplius nihil respondit,
6 ita ut miraretur Pilatus. Per diem autem
festum solebat dimittere illis unum ex vinctis,
7 quemcumque petissent. Erat autem qui dice-
batur Barabbas, qui cum seditiosis erat vinctus,
8 qui in seditione fecerat homicidium. Et cum
ascendisset turba, coepit rogare, sicut semper
9 faciebat illis. Pilatus autem respondit eis, et
dixit: Vultis dimittam vobis regem Iudaeorum?
J 11,48; 12,19 Mt 21,38 10 Sciebat enim quòd per invidiam tradidissent
11 eum summi sacerdotes. Pontifices autem
concitaverunt turbam, ut magis Barabbam
12 dimitteret eis. Pilatus autem iterum re-
spondens, ait illis: Quid ergo vultis faciam
13 regi Iudaeorum? At illi iterum clama-
14 verunt: Crucifige eum. Pilatus vero dice-
bat illis: Quid enim mali fecit? At illi
15 magis clamabant: Crucifige eum. Pilatus
autem volens populo satisfacere, dimisit illis

15,6 > dim. sol.
11 barabban, it 1.
14 eis

Barabbam, et tradidit Iesum flagellis caesum,
ut crucifigeretur
207/4 Milites autem duxerunt eum in atrium 16
praetorii, et convocant totam cohortem, ¹ et 17
induunt eum purpura, et imponunt ei plec-
tentes spineam coronam. Et coeperunt salu- 18
tare eum· Ave rex Iudaeorum Et percutie- 19
bant caput eius arundine: et conspuebant
208/6 eum, et ponentes genua, adorabant eum. Et 20 20–41 Mt 27,31–56 L 23,26–49 J 19,16–30
postquam illuserunt ei, exuerunt illum pur-
pura, et induerunt eum vestimentis suis et
209/7 educunt illum ut crucifigerent eum. Et 21 a 16,12
angariaverunt praetereuntem quempiam, Si-
monem Cyrenaeum venientem de villa, patrem
Alexandri, et Ruli, ut tolleret crucem eius.
210/7 Et perducunt illum in Golgotha locum: quod 22
211/4 est interpretatum Calvariae locus. Et dabant 23 Ps 69,22
ei bibere myrrhatum vinum: et non accepit
212/7 Et crucifigentes eum, diviserunt vestimenta 24 Ps 22,19.
eius, mittentes sortem super eis, quis quid
213/10 tolleret. Erat autem hora tertia· et cruci- 25
214/7 fixerunt eum Et erat titulus causae eius 26
215/7 inscriptus· REX IUDAEORUM. Et cum eo cruci- 27
figunt duos latrones: unum a dextris, et alium
216/8 a sinistris eius Et impleta est scriptura, quae 28
217/6 dieit Et cum iniquis reputatus est. Et prae- 29 Ps 22,8, 109,25 74,28.
tereuntes blasphemabant eum, moventes capita
sua, et dicentes· Vah qui destruis templum Dei,
et in tribus diebus reaedificas salvum fac 30

18 haue
21 cyreneum
23 murratum
28 adimpleta
29 ua | destruit | — Dei | aedificat

31 temetipsum descendens de cruce. Similiter
et summi sacerdotes illudentes, ad alterutrum
cum Scribis dicebant: Alios salvos fecit,
Mt 16,1 4. 32 seipsum non potest salvum facere. Christus
rex Israel descendat nunc de cruce, ut videa-
mus, et credamus. * Et qui cum eo crucifixi
Am 8,9 33 erant, convitiabantur ei. Et facta hora sexta,
tenebrae factae sunt per totam terram usque
Ps 22,2. 34 in horam nonam. Et hora nona exclamavit
Iesus voce magna, dicens: Eloi, eloi, lamma
sabacthani? quod est interpretatum: Deus
meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?
35 Et quidam de circumstantibus audientes, dice-
Ps 69,22 36 bant: Ecce Eliam vocat. Currens autem unus,
et implens spongiam aceto, circumponensque
calamo, potum dabat ei, dicens: Sinite, videa-
mus si veniat Elias ad deponendum eum.
37 Iesus autem emissa voce magna expiravit.
38 Et velum templi scissum est in duo, a summo
39 usque deorsum. Videns autem Centurio, qui
ex adverso stabat, quia sic clamans expirasset,
L 8,2.3. 40 ait: Vere hic homo Filius Dei erat. Erant
autem et mulieres de longe aspicientes: inter
quas erat Maria Magdalene, et Maria Iacobi
41 minoris, et Ioseph mater, et Salome: et cum
esset in Galilaea, sequebantur eum, et mi-
nistrabant ei, et aliae multae, quae simul cum
42–47 Mt 27,57–61 L 23,50–56 J 19,38–42 42 eo ascenderant Ierosolymam. Et cum
iam sero esset factum (quia erat parasceve,

31 ludentes
34 heloi *bis* | lama (Ꞩ lammasab-)
38 a sursum
40 erat] et
41 hierosolyma

(quod est ante sabbatum) ¹ venit Ioseph ab 43
Arimathaea nobilis decurio, qui et ipse erat
expectans regnum Dei, et audacter introivit
ad Pilatum, et petiit corpus Iesu. Pilatus 44
autem mirabatur si iam obiisset. Et accer-
sito centurione, interrogavit eum si iam mor-
tuus esset. Et cum cognovisset a centurione, 45
228/1 donavit corpus Ioseph. Ioseph autem mercatus 46
sindonem, et deponens eum involvit sindone,
et posuit eum in monumento, quod erat ex-
cisum de petra, et advolvit lapidem ad ostium
229/6 monumenti. Maria autem Magdalene, et Maria 47
Ioseph aspiciebant ubi poneretur.

230/9 Et cum transisset sabbatum, Maria Mag- 16 1–8 Mt 28,1–8. L 24,1–12 J 20,1–10
dalene, et Maria Iacobi, et Salome emerunt
231/1 aromata ut venientes ungerent Iesum. Et 2
valde mane una sabbatorum, veniunt ad
monumentum, orto iam sole. Et dicebant 3
ad invicem: Quis revolvet nobis lapidem ab
ostio monumenti? Et respicientes viderunt 4
revolutum lapidem. Erat quippe magnus valde.
Et introeuntes in monumentum viderunt 5

43 𝔊𝔚 Arimathia | introiit
44 obisset
46 𝔊 in sind.
16,*1* ung. eum
4 vident

iuvenem sedentem in dextris, coopertum stola
6 candida, et obstupuerunt. Qui dicit illis:
Nolite expavescere: Iesum quaeritis Nazare-
num, crucifixum: surrexit, non est hic, ecce
14,28 7 locus ubi posuerunt eum. Sed ite, dicite
discipulis eius, et Petro quia praecedit vos
in Galilaeam: ibi eum videbitis, sicut dixit
8 vobis. At illae exeuntes, fugerunt de monu-
mento: invaserat enim eas tremor et pavor:
et nemini quidquam dixerunt: timebant enim.

L 8,2; J 20,11-18, 9 Surgens autem mane, prima sabbati,
apparuit primo Mariae Magdalene, de qua
10 eiecerat septem daemonia. Illa vadens nun-
ciavit his, qui cum eo fuerant, lugentibus, et
11 flentibus. Et illi audientes quia viveret, et
L 24,13-35 12 visus esset ab ea, non crediderunt. Post
haec autem duobus ex his ambulantibus
ostensus est in alia effigie, euntibus in
13 villam: et illi euntes nunciaverunt ceteris:
14-18 L 24,36-49. J 20,19-23 14 nec illis crediderunt. Novissime recum-
bentibus illis undecim apparuit: et expro-
1 K 15,5 bravit incredulitatem eorum et duritiam cor-
dis: quia iis, qui viderant eum resurrexisse,
Mt 28,18-20 15 non crediderunt. Et dixit eis: Euntes in
mundum universum praedicate Evangelium

5 obstipuerant
7 𝕾 praecedet
9 𝕾 aut Iesus | magdalenae
12 eis
14 𝕾 noviss autem | illorum | his

omni creaturae. Qui crediderit, et baptizatus 16 Act 2,38
fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit,
condemnabitur. Signa autem eos, qui credi- 17 Act 16,18 Act 2,4 11; 10,46.
derint, haec sequentur: In nomine meo dae-
monia eicient: linguis loquentur novis: ser- 18 L 10,19. Act 28,3–6. Jo 8,14 15.
pentes tollent: et si mortiferum quid biberint,
non eos nocebit: super aegros manus imponent, 19: L 24,50–53.
et bene habebunt. Et Dominus quidem Iesus 19 Act 1,4–11 1 T 3,16
postquam locutus est eis, assumptus est in Ps 110,1
caelum, et sedet a dextris Dei. Illi autem 20 Act 7,55. 2 Rg 2,11.
profecti praedicaverunt ubique Domino coope- H 2,4.
rante, et sermonem confirmante, sequentibus Act 14,3.
signis.

18 eos | aegrotos
19 — Iesus | sedit
20 *fin* + amen
Subscr. EXPLICIT EUANGELIUM SECUNDUM MARCUM

SANCTVM IESV CHRISTI

EVANGELIVM
SECVNDVM LVCAM.

Kol 4,14. Ph 24. 2 T 4,11. (2 K 8,18)
1 QUONIAM quidem multi conati sunt or-
dinare narrationem, quae in nobis completae
J 15,27. 2 sunt, rerum: sicut tradiderunt nobis, qui ab
initio ipsi viderunt, et ministri fuerunt ser-
Act 1,1. 3 monis: visum est et mihi, assecuto omnia a
principio diligenter, ex ordine tibi scribere,
4 optime Theophile, ¦ ut cognoscas eorum ver-
borum, de quibus eruditus es, veritatem.

1 Chr 24,10. Ex 6,23. Neh 12,17. 5 Fuit in diebus Herodis, regis Iudaeae,
sacerdos quidam nomine Zacharias de vice
Abia, et uxor illius de filiabus Aaron, et
6 nomen eius Elisabeth. Erant autem iusti
ambo ante Deum, incedentes in omnibus man-
datis, et iustificationibus Domini sine querela,
7 et non erat illis filius eo quòd esset Elisabeth
sterilis, et ambo processissent in diebus
8 suis. Factum est autem, cum sacerdotio
fungeretur in ordine vicis suae ante Deum,
Ex 30,7. 9 secundum consuetudinem sacerdotii, ¦ sorte
exiit ut incensum poneret, ingressus in
10 templum Domini: et omnis multitudo populi
11 erat orans foris hora incensi. Apparuit
autem illi Angelus Domini, stans a dextris

Inscr EUANGELIUM SECUNDUM LUCAM
1,3 *s* princ omnibus | diligenter *cum seqq com*
5 uxor illi *8* 𝕲 fung. Zacharias *10* > erat pop.

altaris incensi. Et Zacharias turbatus est 12
videns, et timor irruit super eum. Ait autem 13
ad illum Angelus: Ne timeas Zacharia, quo-
niam exaudita est deprecatio tua: et uxor
tua Elisabeth pariet tibi filium, et vocabis
nomen eius Ioannem: et erit gaudium tibi, 14
et exultatio, et multi in nativitate eius gaude-
bunt: [1] erit enim magnus coram Domino: et 15 Nu 6,3. Jdc 13,4.5 1 Sm 1,11.
vinum, et siceram non bibet, et Spiritu sancto
replebitur adhuc ex utero matris suae: et 16
multos filiorum Israel convertet ad Dominum
Deum ipsorum: et ipse praecedet ante illum 17 Mt 17,11–13 Ml 3,1 22 24.
in spiritu, et virtute Eliae: ut convertat corda
patrum in filios, et incredulos ad prudentiam
iustorum, parare Domino plebem perfectam.
Et dixit Zacharias ad Angelum: Unde hoc 18 Gn 18,11. R 4,19 ss
sciam? ego enim sum senex, et uxor mea
processit in diebus suis. Et respondens Ange- 19 Dn 8,16, 9,21 H 1,14.
lus dixit ei: Ego sum Gabriel, qui asto ante
Deum: et missus sum loqui ad te, et haec
tibi evangelizare. Et ecce eris tacens, et non 20 45
poteris loqui usque in diem, quo haec fiant,
pro eo quòd non credidisti verbis meis, quae
implebuntur in tempore suo. Et erat plebs 21
expectans Zachariam: et mirabantur quòd
tardaret ipse in templo. Egressus autem 22
non poterat loqui ad illos, et cognoverunt
quòd visionem vidisset in templo. Et ipse erat
innuens illis, et permansit mutus. Et factum 23
est, ut impleti sunt dies officii eius, abiit in

13 𝔖 — et 1º
15 𝔖 — et 1º | sicera
17 incredibiles
19 gabrihel, *it 26*

24 domum suam: post hos autem dies con-
cepit Elisabeth uxor eius, et occultabat se
Gn 30,23. 25 mensibus quinque, dicens: Quia sic fecit
mihi Dominus in diebus, quibus respexit
auferre opprobrium meum inter homines.
26 In mense autem sexto, missus est Ange-
lus Gabriel a Deo in civitatem Galilaeae, cui
2,5. Mt 1,16.18. 27 nomen Nazareth, ad Virginem desponsatam
viro, cui nomen erat Ioseph, de domo David,
Idc 6,24. 28 et nomen virginis Maria. Et ingressus Ange-
lus ad eam dixit: Ave gratia plena: Dominus
29 tecum: Benedicta tu in mulieribus. Quae cum
audisset, turbata est in sermone eius, et
30 cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait
Angelus ei: Ne timeas Maria, invenisti enim
Idc 13,3. 31 gratiam apud Deum: ecce concipies in utero,
Is 7,14. Mt 1,21—23. et paries filium, et vocabis nomen eius IESUM:
Is 9,7. 32 hic erit magnus, et Filius Altissimi vocabitur,
2 Sm 7,12.13.16. et dabit illi Dominus Deus sedem David patris
Mch 4,7. Dn 7,14. 33 eius: et regnabit in domo Iacob in aeternum, et
J 3,9. 34 regni eius non erit finis. Dixit autem Maria
ad Angelum: Quomodo fiet istud, quoniam
Ex 13,12. 35 virum non cognosco? Et respondens Angelus
Mt 1,18.20. J 10,36. 2 K 12,9. dixit ei: Spiritus sanctus superveniet in te, et
virtus Altissimi obumbrabit tibi. Ideoque et
quod nascetur ex te Sanctum, vocabitur Filius
36 Dei. Et ecce Elisabeth cognata tua, et ipsa
concepit filium in senectute sua: et hic mensis
Gn 18,14. 37 sextus est illi, quae vocatur sterilis: quia
non erit impossibile apud Deum omne verbum.
38 Dixit autem Maria: Ecce ancilla Domini, fiat

25 > mihi fecit 26 cf. 19 28 hanc
29 vidisset
35 — ex te
36 senecta | > est sextus

mihi secundum verbum tuum. Et discessit
ab illa Angelus. Exurgens autem Maria in 39 Mc 3,25.
diebus illis abiit in montana cum festinatione,
in civitatem Iuda: Et intravit in domum 40
Zachariae, et salutavit Elisabeth. Et factum 41 16. Gn 25,22 Lxx.
est, ut audivit salutationem Mariae Elisabeth,
exultavit infans in utero eius: et repleta est
Spiritu sancto Elisabeth: et exclamavit voce 42 Dt 28,5 Jdc 5,24.
magna, et dixit: Benedicta tu inter mulieres,
et benedictus fructus ventris tui. Et unde 43 Mt 3,11. Mc 1,7. J 3,31
hoc mihi ut veniat mater Domini mei ad me?
Ecce enim ut facta est vox salutationis tuae 44
in auribus meis, exultavit in gaudio infans in
utero meo. et beata, quae credidisti, quoniam 45 20, 11,28.
perficientur ea, quae dicta sunt tibi a Domino.
Et ait Maria: 46 1 Sm 2,1-10.

Magnificat anima mea Dominum:
et exultavit spiritus meus in Deo salutari 47
meo.
Quia respexit humilitatem ancillae suae: 48 38. 1 Sm 1,11. Ps 113,5 6. 11,27.
ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes
generationes.
Quia fecit mihi magna qui potens est: 49 Ps 111,9.
et sanctum nomen eius.
Et misericordia eius a progenie in progenies 50 Ps 103,13 17.
timentibus eum.
Fecit potentiam in brachio suo: 51 Ps 89,11. 2 Sm 22,28.
dispersit superbos mente cordis sui.

45 credidit | tibi | ei
50 in progenies et prog.

Ps 147,9. Job 12 19; 5,11 1 Sm 2,7. 52 Deposuit potentes de sede,
et exaltavit humiles.
1 Sm 2,5. Ps 34,11; 107,9 53 Esurientes implevit bonis:
et divites dimisit inanes.
Is 41,8. Ps 98,3. 54 Suscepit Israel puerum suum,
recordatus misericordiae suae.
Mch 7,20. Gn 17,7; 18,18; 22,17 55 Sicut locutus est ad patres nostros,
Abraham, et semini eius in saecula.

56 Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus
tribus: et reversa est in domum suam.
57 Elisabeth autem impletum est tempus
58 pariendi, et peperit filium. Et audierunt vi-
cini, et cognati eius quia magnificavit Do-
minus misericordiam suam cum illa, et con-
Gn 17,12 59 gratulabantur ei. Et factum est in die
octavo, venerunt circumcidere puerum, et
vocabant eum nomine patris sui Zachariam.
13 60 Et respondens mater eius, dixit: Nequaquam,
61 sed vocabitur Ioannes. Et dixerunt ad illam:
Quia nemo est in cognatione tua, qui vocetur
62 hoc nomine. Innuebant autem patri eius, quem
63 vellet vocari eum. Et postulans pugillarem
scripsit, dicens: Ioannes est nomen eius. Et
64 mirati sunt universi. Apertum est autem illico
os eius, et lingua eius, et loquebatur bened-
65 cens Deum. Et factus est timor super omnes
vicinos eorum: et super omnia montana Iu-
66 daeae divulgabantur omnia verba haec: et
posuerunt omnes, qui audierant in corde suo, di-
centes: Quis, putas, puer iste erit? Etenim ma-
67 nus Domini erat cum illo. Et Zacharias pater

54 memorari ¦ — suas
59 sui ¦ eius
64 Ilico

eius repletus est Spiritu sancto et prophetavit, dicens.

68 Benedictus Dominus Deus Israel, 7,16. Ps 41,14; 72,18; 106,48; 111,9
quia visitavit, et fecit redemptionem plebis suae:

69 Et erexit cornu salutis nobis 1 Sm 2,10. Ps 132,17; 18,3.
in domo David pueri sui.

70 Sicut locutus est per os sanctorum, qui a
saeculo sunt, prophetarum eius:

71 Salutem ex inimicis nostris, et de manu Ps 106,10.
omnium, qui oderunt nos:

72 Ad faciendam misericordiam cum patribus Ps 105,8. 106,45. Gn 17,7. Lv 26,42.
nostris:
et memorari testamenti sui sancti.

73 Iusiurandum, quod iuravit ad Abraham Gn 22,16 17. Heb 7,20.
patrem nostrum,

74 daturum se nobis: Ut sine timore, de Tt 2,12 14.
manu inimicorum nostrorum liberati,

75 serviamus illi. In sanctitate, et iustitia
coram ipso, omnibus diebus nostris.

76 Et tu puer, propheta Altissimi vocaberis Ml 3,1. Mt 3,3.
praeibis enim ante faciem Domini parare
vias eius:

77 Ad dandam scientiam salutis plebi eius Jr 31,34.
in remissionem peccatorum eorum:

78 Per viscera misericordiae Dei nostri: Nu 24,17. Is 60,1.2 Ml 3,20.
in quibus visitavit nos, oriens ex alto:

79 Illuminare his, qui in tenebris, et in umbra Mt 4,16. Is 9,1; 58,8. 59,9. Mt 3,17.
mortis sedent:
ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.

80 Puer autem crescebat, et confortabatur Mt 3,1.
spiritu: et erat in desertis usque in diem
ostensionis suae ad Israel.

---

67 impletus
68 plebi
80 deserto

Act 17,7. 2 Factum est autem in diebus illis, exiit
edictum a Caesare Augusto ut describeretur
2 universus orbis. Haec descriptio prima, facta
3 est a praeside Syriae Cyrino: et ibant omnes
ut profiterentur singuli in suam civitatem.
4 Ascendit autem et Ioseph a Galilaea de civitate Nazareth in Iudaeam in civitatem David,
quae vocatur Bethlehem: eo quòd esset de
1,27. 5 domo, et familia David, ut profiteretur cum
Maria desponsata sibi uxore praegnante.
6 Factum est autem, cum essent ibi, impleti
Mt 1,25. 7 sunt dies ut pareret. Et peperit filium suum
primogenitum, et pannis eum involvit, et
reclinavit eum in praesepio: quia non erat
Mich 4,8 8 eis locus in diversorio. Et pastores erant
in regione eadem vigilantes, et custodientes
9 vigilias noctis super gregem suum. Et ecce
angelus Domini stetit iuxta illos, et claritas
Dei circumfulsit illos, et timuerunt timore
10 magno. Et dixit illis angelus: Nolite timere:
ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum,
11 quod erit omni populo: quia natus est vobis
hodie Salvator, qui est Christus Dominus in
Is 1,3. 12 civitate David. Et hoc vobis signum: Invenietis infantem pannis involutum, et posi-
Dn 7,10. 13 tum in praesepio. Et subito facta est cum
angelo multitudo militiae caelestis laudantium
Deum, et dicentium:
19,38. Is 57 19. E 2,14 17. 14 Gloria in altissimis Deo,
et in terra pax hominibus bonae voluntatis.
15 Et factum est, ut discesserunt ab eis Angeli in

2,2 — a | quirino
4 — in 2° | bethleem *etc*
5 praegnate
7 eis] ℣ ei
8 supra 14 in homin

caelum: pastores loquebantur ad invicem:
Transeamus usque Bethlehem, et videamus
hoc verbum, quod factum est, quod Dominus
ostendit nobis. Et venerunt festinantes: et 16
invenerunt Mariam, et Ioseph, et infantem
positum in praesepio. Videntes autem cogno- 17 10–12.
verunt de verbo, quod dictum erat illis de
puero hoc. Et omnes, qui audierunt, mirati 18
sunt: et de his, quae dicta erant a pastoribus
ad ipsos. Maria autem conservabat omnia 19 51
verba haec, conferens in corde suo. Et re- 20
versi sunt pastores glorificantes, et laudantes
Deum in omnibus, quae audierant, et viderant
sicut dictum est ad illos.
Et postquam consummati sunt dies octo 21 1,31 59 Lv 12,3 ss. G 4,4.
ut circumcideretur puer: vocatum est nomen
eius Iesus, quod vocatum est ab angelo prius
quam in utero conciperetur.
Et postquam impleti sunt dies purga- 22 Lv 12.
tionis eius secundum legem Moysi, tulerunt
illum in Ierusalem, ut sisterent eum Do-
mino, sicut scriptum est in lege Domini: 23 Ex 13,2.12.15
Quia omne masculinum adaperiens vulvam,
sanctum Domino vocabitur. et ut darent 24 Lv 12,8, 5,11
hostiam secundum quod dictum est in lege
Domini par turturum, aut duos pullos colum-
barum Et ecce homo erat in Ierusalem, 25 Is 40,1. 40,13. Gn 49,18. Ps 112,10 6,24.
cui nomen Simeon, et homo iste iustus, et
timoratus, expectans consolationem Israel, et
Spiritus sanctus erat in eo Et responsum 26
acceperat a Spiritu sancto, non visurum se
mortem, nisi prius videret Christum Domini. Et 27
venit in spiritu in templum. Et cum inducerent

15 𝕳 usque ad | 𝕳 est, quod fecit Dom. et ostend
21 — puer 25 symeon 26 ab

puerum Iesum parentes eius, ut facerent se-
28 cundum consuetudinem legis pro eo: et ipse
accepit eum in ulnas suas, et benedixit Deum,
et dixit:

Gn 46,30 29 Nunc dimittis servum tuum Domine,
secundum verbum tuum in pace:
Is 40,5, 52,10 5,6 30 Quia viderunt oculi mei salutare tuum,
31 Quod parasti ante faciem omnium populorum.
Is 42,6, 49,6, 25,7, 60,13 Act 13,47. 32 Lumen ad revelationem gentium,
et gloriam plebis tuae Israel.

33 Et erat pater eius et mater mirantes super
Is 8,14 Mt 21,42. 1 R 1,35. 1 P 2,8. J 6,58. 34 his, quae dicebantur de illo. Et benedixit
illis Simeon, et dixit ad Mariam matrem eius:
Ecce positus est hic in ruinam, et in resur-
rectionem multorum in Israel: et in signum,
35 cui contradicetur: et tuam ipsius animam
pertransibit gladius ut revelentur ex multis
36 cordibus cogitationes. Et erat Anna prophe-
tissa, filia Phanuel, de tribu Aser: haec pro-
cesserat in diebus multis, et vixerat cum viro
1 T 5,5. 37 suo annis septem a virginitate sua. Et haec
vidua usque ad annos octoginta quattuor:
quae non discedebat de templo, ieiuniis, et
Is 52,9 24,21 38 obsecrationibus serviens nocte, ac die. Et
haec, ipsa hora superveniens, confitebatur
Domino: et loquebatur de illo omnibus, qui
expectabant redemptionem Israel.
39 Et ut perfecerunt omnia secundum legem
Domini, reversi sunt in Galilaeam in civitatem
suam Nazareth.

33 𝔖 > pater et mat eius
34 — in 2°
37 𝔖 vidua erat
38 Israel] hierusalem

Puer autem crescebat, et confortabatur 40 52. 1,80
plenus sapientia: et gratia Dei erat in illo.
Et ibant parentes eius per omnes annos 41 Ex 23,14-17.
in Ierusalem, in die sollemni Paschae. Et 42
cum factus esset annorum duodecim, ascen-
dentibus illis Ierosolymam secundum consue-
tudinem diei festi, consummatisque diebus, 43 Ex 12,18.
cum redirent, remansit puer Iesus in Ieru-
salem, et non cognoverunt parentes eius.
Existimantes autem illum esse in comitatu, 44
venerunt iter diei, et requirebant eum inter
cognatos, et notos. Et non invenientes, 45
regressi sunt in Ierusalem, requirentes eum.
Et factum est, post triduum invenerunt illum 46
in templo sedentem in medio doctorum, audien-
4/9 tem illos, et interrogantem eos. Stupebant 47
autem omnes, qui eum audiebant, super pru-
dentia, et responsis eius. Et videntes admi- 48
5/10 rati sunt. * Et dixit mater eius ad illum
Fili, quid fecisti nobis sic? ecce pater tuus,
et ego dolentes quaerebamus te. Et ait ad 49 J 2,16 28,40.
illos: Quid est quòd me quaerebatis? nes-
ciebatis quia in his, quae patris mei sunt,
oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt 50
verbum, quod locutus est ad eos. Et des- 51 19
cendit cum eis, et venit Nazareth: et erat
subditus illis. Et mater eius conservabat
omnia verba haec in corde suo. Et Iesus 52 1 Sa 2,26 Prv 3,4. R 14,18.
proficiebat sapientia, et aetate, et gratia
apud Deum, et hominibus.

42 in hierosolyma
46 — eos
50 illos

3 Anno autem quintodecimo imperii Tiberii
Caesaris, procurante Pontio Pilato Iudaeam
tetrarcha autem Galilaeae Herode, Philippo
autem fratre eius tetrarcha Ituraeae, et
Trachonitidis regionis, et Lysania Abilinae
2 tetrarcha, sub principibus sacerdotum Anna,
et Caipha: factum est verbum Domini super
3-18 Mt 3,1-12. Mc 1,2-8. 3 Ioannem, Zachariae filium, in deserto. Et
venit in omnem regionem Iordanis, praedicans
baptismum poenitentiae in remissionem pec-
Is 40,3-5. 4 catorum, sicut scriptum est in Libro sermo-
num Isaiae prophetae:

Vox clamantis in deserto:
Parate viam Domini:
rectas facite semitas eius.
5 omnis vallis implebitur
et omnis mons, et collis humiliabitur:
et erunt prava in directa:
et aspera in vias planas:
Act 28,28. 6 et videbit omnis caro salutare Dei.

Mt 23,33. 7 3,36 7 Dicebat ergo ad turbas quae exibant ut
baptizarentur ab ipso: Genimina viperarum
quis ostendit vobis fugere a ventura ira?
8 Facite ergo fructus dignos poenitentiae, et ne
coeperitis dicere: Patrem habemus Abraham.
Dico enim vobis quia potens est Deus de
9 lapidibus istis suscitare filios Abrahae. Iam
enim securis ad radicem arborum posita est.
Omnis ergo arbor non faciens fructum
bonum, excidetur, et in ignem mitte-
10 tur. Et interrogabant eum turbae, di-
11 centes: Quid ergo faciemus? Respondens
autem dicebat illis: Qui habet duas tunicas,

3,1 itureae 2 caiapha | dom.] dei
7 exiebant 8 poteat
9 ≈ arboris | — bonum | exciditur | mittitur

det non habenti: et qui habet escas, similiter
faciat. Venerunt autem et publicani ut bapti- 12
zarentur, et dixerunt ad illum: Magister, quid
faciemus? At ille dixit ad eos: Nihil amplius, 13
quàm quod constitutum est vobis, faciatis.
Interrogabant autem eum et milites, dicentes: 14
Quid faciemus et nos? Et ait illis: Neminem
concutiatis, neque calumniam faciatis: et con-
tenti estote stipendiis vestris. Existimante 15 J 1,19–28
autem populo, et cogitantibus omnibus in
cordibus suis de Ioanne, ne forte ipse esset
Christus: respondit Ioannes, dicens omnibus: 16 Act 13,25. J 13,6.
Ego quidem aqua baptizo vos: veniet autem
fortior me, cuius non sum dignus solvere
corrigiam calceamentorum eius: ipse vos bapti-
zabit in Spiritu sancto, et igni: cuius venti- 17
labrum in manu eius, et purgabit aream suam,
et congregabit triticum in horreum suum,
paleas autem comburet igni inextinguibili.
Multa quidem, et alia exhortans evangelizabat 18
populo. Herodes autem tetrarcha cum cor- 19 Mt 14,3.4. Mc 6,17.18.
riperetur ab illo de Herodiade uxore fratris
sui, et de omnibus malis, quae fecit Herodes,
adiecit et hoc super omnia, et inclusit Ioan- 20
nem in carcere.

21 22: Mt 3,13–17 Mc 1,9–11. J 1,32.

Factum est autem cum baptizaretur omnis 21 Es 1,1.
populus, et Iesu baptizato, et orante, apertum
est caelum: et descendit Spiritus sanctus 22 9,35. Ps 2,7. Is 42,1.
corporali specie sicut columba in ipsum: et
vox de caelo facta est: Tu es filius meus

13 — quod
14 et 4°] 𝔖 sed
16 venit | 𝔖 — eius | 𝔖 igne, it 17
18 populum
20 supra

23–38: Mt 1,1–17. 23 dilectus, in te complacui mihi. Et ipse
4,22. Iesus erat incipiens quasi annorum triginta,
24 ut putabatur, filius Ioseph, qui fuit Heli, ¹ qui
fuit Mathat, qui fuit Levi, qui fuit Melchi,
25 qui fuit Iamne, qui fuit Ioseph, ¹ qui fuit
Mathathiae, qui fuit Amos, qui fuit Nahum,
26 qui fuit Hesli, qui fuit Nagge, ¹ qui fuit
Mahath, qui fuit Mathathiae, qui fuit Semei,
1 Chr 3,17. Esra 3,2 27 qui fuit Ioseph, qui fuit Iuda, ¹ qui fuit Ioanna,
qui fuit Resa, qui fuit Zorobabel, qui fuit
28 Salathiel, qui fuit Neri, ¹ qui fuit Melchi, qui
fuit Addi, qui fuit Cosan, qui fuit Elmadam,
29 qui fuit Her, ¹ qui fuit Iesu, qui fuit Eliezer,
qui fuit Iorim, qui fuit Mathat, qui fuit Levi,
30 ¹qui fuit Simeon, qui fuit Iuda, qui fuit Ioseph,
1 Sm 16,1.13. 2 Sm 5,14. 31 qui fuit Iona, qui fuit Eliakim, ¹ qui fuit Melea,
qui fuit Menna, qui fuit Mathatha, qui fuit
Rth 4,22 32 Nathan, qui fuit David, ¹ qui fuit Iesse, qui
fuit Obed, qui fuit Booz, qui fuit Salmon,
1 Chr 2,1 ss Gn 29,35 33 qui fuit Naasson, ¹ qui fuit Aminadab, qui fuit
Aram, qui fuit Esron, qui fuit Phares, qui fuit
Gn 21,2 3, 11,10–26. 34 Iudae, ¹ qui fuit Iacob, qui fuit Isaac, qui fuit
1 Chr 1,24–27 35 Abrahae, qui fuit Thare, qui fuit Nachor, ¹ qui
fuit Sarug, qui fuit Ragau, qui fuit Phaleg,
Gn 5,3–32 1 Chr 1 4 36 qui fuit Heber, qui fuit Sale, ¹ qui fuit Cainan,
qui fuit Arphaxad, qui fuit Sem, qui fuit Noe,
Gn 11,12, 4,25. 37 qui fuit Lamech, ¹ qui fuit Mathusale, qui fuit
Henoch, qui fuit Iared, qui fuit Malaleel, qui
Gn 5,1–8 38 fuit Cainan, ¹ qui fuit Henos, qui fuit Seth,
qui fuit Adam, qui fuit Dei.
1–13 Mt 4,1–11. Mc 1,12 13 3,22 4 Iesus autem plenus Spiritu sancto regres-
sus est a Iordane et agebatur a Spiritu in
2 desertum ¹ diebus quadraginta, et tentabatur a

23 complacuit   24 matthat, *it* 29. | 𝕾 iamne 𝕸 iannae   25 matthathiae, *it* 26 | naum | esli | naggae
26 maath | iosech | ioda   27 iohanna (*cf. p.* 151)

diabolo. * Et nihil manducavit in diebus
illis: et consummatis illis esuriit. Dixit autem 3
illi diabolus: Si filius Dei es, dic lapidi huic
ut panis fiat. Et respondit ad illum Iesus: 4 Dt 8,3.
Scriptum est: Quia non in solo pane vivit
homo, sed in omni verbo Dei. Et duxit 5
illum diabolus in montem excelsum, et osten-
dit illi omnia regna orbis terrae in momento
temporis, ‖ et ait illi: Tibi dabo potestatem 6
hanc universam, et gloriam illorum: quia
mihi tradita sunt: et cui volo do illa. Tu 7
ergo si adoraveris coram me, erunt tua omnia.
Et respondens Iesus, dixit illi: Scriptum est: 8 Dt 6,13.14.
Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli
servies. Et duxit illum in Ierusalem, et 9 Ex 8,8.
statuit eum super pinnam templi, et dixit
illi: Si filius Dei es, mitte te hinc deorsum.
Scriptum est enim quòd Angelis suis man- 10 Ps 91,11.12
davit de te, ut conservent te: et quia in 11
manibus tollent te, ne forte offendas ad lapi-
dem pedem tuum. Et respondens Iesus, ait 12 Dt 6,16.
illi: Dictum est: Non tentabis Dominum Deum
tuum. Et consummata omni tentatione, dia- 13 H 4,15
bolus recessit ab illo, usque ad tempus.
27/7 Et regressus est Iesus in virtute Spiritus 14 14 15 Mt 4,12–17 Mc 1,14 15.
in Galilaeam, et fama exiit per universam
regionem de illo. Et ipse docebat in syna- 15
gogis eorum, et magnificabatur ab omnibus.
18/70 Et venit Nazareth, ubi erat nutritus, 16 16–30 Mt 13,53–58 Mc 6,1–6.

(ad p 150) *28* cosam | helmadam *29 cf 24* *30* symeon | eliachim *31* 𝔖 Melcha | mattbata *33* esrom *34* abraham | tharae *35* seruch | phalec | aber *36* arfaxat *37* enoch | malelehel | qui 5°] 𝔈 qui *38* enos 4,*1* ab iord. | ageb in spir.

4 > pane solo | vivat *5* — in mont exc. *6* illi] ei *7* 𝔖 ergo procidens *10* mandabit

Act 17,2; 22,3 et intravit secundum consuetudinem suam die
Is 61,1.2; 58,6. 17 sabbati in synagogam, et surrexit legere. Et
traditus est illi Liber Isaiae prophetae. Et ut
revolvit librum, invenit locum ubi scriptum erat
Mt 3,3; 11,5. 18 Spiritus Domini super me:
propter quod unxit me, evangelizare paup-
ribus
misit me, sanare contritos corde,
praedicare captivis remissionem, et caec-
visum,
dimittere confractos in remissionem,
Lv 25,10; Act 3,15. 19 praedicare annum Domini acceptum, et diem
retributionis.
20 Et cum plicuisset librum, reddidit ministro, et
sedit. Et omnium in synagoga oculi erant in-
Mt 5,17. 21 tendentes in eum. Coepit autem dicere ad illos:
Quia hodie impleta est haec scriptura in auribu-
J 6,42. E 4,39. 22 vestris. Et omnes testimonium illi dabant: et
mirabantur in verbis gratiae, quae procedebant
de ore ipsius, et dicebant: Nonne hic est filiu-
Mt 4,10. 23 Ioseph? Et ait illis: Utique dicetis mihi hanc
similitudinem: Medice cura teipsum: quanta
audivimus facta in Capharnaum, fac et hic
J 4,44. 24 in patria tua. Ait autem: Amen dico vobis,
quia nemo propheta acceptus est in patria
1 Rg 17,1.9; 18,1. Jc 5,17. 25 sua. In veritate dico vobis, multae viduae
erant in diebus Eliae in Israel, quando clau-
sum est caelum annis tribus, et mensibus sex:
cum facta esset fames magna in omni terra:
26 et ad nullam illarum missus est Elias, nisi
in Sarepta Sidoniae, ad mulierem viduam.
2 Rg 5,14. 27 Et multi leprosi erant in Israel sub Elisaeo
propheta: et nemo eorum mundatus est nisi

17 > proph. esaiae *18* 𝔊 pauperibus, misit me s. | — san. contr. corde | (𝔈 *me* v. *19* praedicare capt.) *22* > filius est *25* esset | est *26* sarepthe (*cf. p.* 153)

Naaman Syrus. Et repleti sunt omnes in 28
synagoga ira, haec audientes. Et surrexerunt, 29
et eiecerunt illum extra civitatem: et duxerunt
illum usque ad supercilium montis, super quem
civitas illorum erat aedificata ut praecipita-
rent eum. Ipse autem transiens per medium 30
illorum, ibat. 31–37 Mc 1,21–28.
Et descendit in Capharnaum civitatem 31 Mt 4,13. J 2,12.
Galilaeae, ibique docebat illos sabbatis. Et 32 Mt 7,28.29 J 7,46.
stupebant in doctrina eius, quia in potestate
erat sermo ipsius. Et in synagoga erat homo 33
habens daemonium immundum, et exclamavit
voce magna, dicens: Sine, quid nobis, et tibi 34
Iesu Nazarene? venisti perdere nos? scio te
qui sis, Sanctus Dei. Et increpavit illum 35
Iesus, dicens: Obmutesce, et exi ab eo. Et
cum proiecisset illum daemonium in medium,
exiit ab illo, nihilque illum nocuit. Et factus 36
est pavor in omnibus, et colloquebantur ad
invicem, dicentes: Quod est hoc verbum,
quia in potestate et virtute imperat immundis
spiritibus, et exeunt? Et divulgabatur fama 37
de illo in omnem locum regionis. Surgens 38 38–44 Mt 8,14–17 Mc 1,29–39
autem Iesus de synagoga, introivit in domum
Simonis. Socrus autem Simonis tenebatur
magnis febribus: et rogaverunt illum pro
ea. Et stans super illam imperavit febri: et 39
dimisit illam. Et continuo surgens, ministra-
bat illis. Cum autem sol occidisset: 40 Mt 11,28 Mc 6,23
omnes, qui habebant infirmos variis lan-
guoribus, ducebant illos ad eum. At ille

(ad p. 152) 27 helisaeo | neman
29 supra 34 qui] 𝔈[23] quis
35 incr illi | ab illo
38 — Iesus
40 > sol ant

Mt 8,29 Mc 3,11.12 41 singulis manus imponens, curabat eos. Exi-
bant autem daemonia a multis clamantia, et
dicentia: Quia tu es filius Dei: et increpans
non sinebat ea loqui: quia sciebant ipsum
42 esse Christum. Facta autem die egressus
ibat in desertum locum, et turbae requirebant
eum, et venerunt usque ad ipsum: et detine-
8,1 43 bant illum ne discederet ab eis. Quibus ille
ait: Quia et aliis civitatibus oportet me
evangelizare regnum Dei: quia ideo missus
Mt 4,23 44 sum. Et erat praedicans in synagogis Ga-
lilaeae.

1–11 Mt 4,18–22 Mc 1,16–20. 5 Factum est autem, cum turbae irruerent
in eum, ut audirent verbum Dei, et ipse
2 stabat secus stagnum Genesareth. Et vidit
duas naves stantes secus stagnum: piscatores
3 autem descenderant, et lavabant retia. Ascen-
dens autem in unam navim, quae erat Si-
monis, rogavit eum a terra reducere pusillum.
J 21,6. 4 Et sedens docebat de navicula turbas. Ut ces-
savit autem loqui, dixit ad Simonem: Duc in
5 altum, et laxate retia vestra in capturam. Et
respondens Simon, dixit illi: Praeceptor, per
totam noctem laborantes, nihil cepimus: in verbo
6 autem tuo laxabo rete. Et cum hoc fecissent,
concluserunt piscium multitudinem copiosam:
7 rumpebatur autem rete eorum. Et annuerunt
sociis, qui erant in alia navi ut venirent, et

41 exiebant
5,3 navem

adiuvarent eos Et venerunt, et impleverunt
ambas naviculas, ita ut pene mergerentur.
31/10 Quod cum videret Simon Petrus, procidit ad 8 Act 10,26.
genua Iesu, dicens: Exi a me, quia homo
peccator sum, Domine. Stupor enim circum- 9
dederat eum, et omnes, qui cum illo erant, in
captura piscium, quam ceperant: Similiter 10 Mt 13,47.
autem Iacobum, et Ioannem, filios Zebedaei,
32/2 qui erant socii Simonis. *Et ait ad Simonem
Iesus: Noli timere: ex hoc iam homines eris
capiens. Et subductis ad terram navibus, 11 Mt 19,27.
relictis omnibus secuti sunt eum.
33/2 Et factum est, cum esset in una civita- 12 12—16 Mt 8,2—4. Mc 1,40—45.
tum, et ecce vir plenus lepra, et videns Iesum,
et procidens in faciem, rogavit eum, dicens.
Domine, si vis, potes me mundare. Et exten- 13
dens manum, tetigit eum dicens: Volo: Mun-
dare. Et confestim lepra discessit ab illo.
et ipse praecepit illi ut nemini diceret: sed, 14 Lv 13,49; 14,2—32.
Vade, ostende te sacerdoti, et offer pro emun-
datione tua, sicut praecepit Moyses, in testi-
34/7 monium illis. Perambulabat autem magis 15
sermo de illo. et conveniebant turbae multae
ut audirent, et curarentur ab infirmitatibus
35/8 suis. Ipse autem secedebat in desertum, et 16 Mc 1,35.
orabat.

7 — pene
8 $\mathfrak{S}$ > Domine q. h. p. sum
11 illam
13 illum | $\mathfrak{S}$ Iesus dicens
16 deserto

17—26 Mt 9,1—8 Mc 2,1—12
17 Et factum est in una dierum, et ipse
sedebat docens. Et erant Pharisaei sedentes,
et legis doctores, qui venerant ex omni
castello Galilaeae, et Iudaeae, et Ierusalem
18 et virtus Domini erat ad sanandum eos. Et
ecce viri portantes in lecto hominem, qui erat
paralyticus: et quaerebant eum inferre, et
19 ponere ante eum. Et non invenientes qua
parte illum inferrent prae turba, ascenderunt
supra tectum, et per tegulas summiserunt
20 eum cum lecto in medium ante Iesum. Quo-
7,48 rum fidem ut vidit, dixit: Homo remittuntur
Is 43,25; 55,7. J 5,12 Ps 130,4 21 tibi peccata tua. Et coeperunt cogitare Scri-
bae, et Pharisaei, dicentes: Quis est hic, qui
loquitur blasphemias? Quis potest dimittere
22 peccata, nisi solus Deus? Ut cognovit autem
Iesus cogitationes eorum, respondens, dixit
ad illos: Quid cogitatis in cordibus vestris?
23 Quid est facilius dicere: Dimittuntur tibi
24 peccata: an dicere: Surge, et ambula? Ut
autem sciatis quia Filius hominis habet po-
testatem in terra dimittendi peccata, (ait
paralytico) Tibi dico, surge, tolle lectum
25 tuum, et vade in domum tuam. Et confestim
consurgens coram illis, tulit lectum, in quo
iacebat: et abiit in domum suam, magnificans
26 Deum. Et stupor apprehendit omnes, et
magnificabant Deum. Et repleti sunt timore,
dicentes: Quia vidimus mirabilia hodie.

17 > erat domini
19 eum] illum
22 & cogit mala
24 > pot habet | dimittere
25 surgens] — lectum

Et post haec exiit, et vidit publicanum 27 27–32 Mt 9,9–13. Mc 2,13–17.
nomine Levi, sedentem ad Telonium, et ait
illi: Sequere me. Et relictis omnibus, surgens 28
secutus est eum. Et fecit ei convivium 29 15,1.
magnum Levi in domo sua: et erat turba
multa publicanorum, et aliorum, qui cum illis
erant discumbentes. Et murmurabant Phari- 30
saei, et Scribae eorum dicentes ad discipulos
eius: Quare cum publicanis, et peccatoribus
manducatis, et bibitis? Et respondens Iesus, 31
dixit ad illos: Non egent qui sani sunt me-
dico, sed qui male habent. Non veni vocare 32
iustos, sed peccatores ad poenitentiam. At 33 33–39 Mt 9,14–17. Mc 2,18–22.
illi dixerunt ad eum: Quare discipuli Ioannis
ieiunant frequenter, et obsecrationes faciunt,
similiter et Pharisaeorum: tui autem edunt,
et bibunt? Quibus ipse ait: Numquid potestis 34
filios sponsi, dum cum illis est sponsus, facere
ieiunare? Venient autem dies: cum ablatus 35
fuerit ab illis sponsus, tunc ieiunabunt in illis
diebus. Dicebat autem et similitudinem ad 36
illos: Quia nemo commissuram a novo vesti-
mento immittit in vestimentum vetus: alio-
quin et novum rumpit, et veteri non convenit
commissura a novo. Et nemo mittit vinum 37
novum in utres veteres: alioquin rumpet
vinum novum utres, et ipsum effundetur, et
utres peribunt. sed vinum novum in utres 38

27 teloneum
32 in paenit.
36 > vestim. novo

novos mittendum est. et utraque conser-
39 vantur. Et nemo bibens vetus, statim vult
novum, dicit enim: Vetus melius est.
1-5 Mt 12,1-8. Mc 2,23-28. 6 Factum est autem in sabbato secundo, 6/1
primo, cum transiret per sata, vellebant disci-
Dt 23,25. puli eius spicas, et manducabant confricantes
J 5,10. 2 manibus. Quidam autem Pharisaeorum, dice-
bant illis: Quid facitis quod non licet in sab-
1 Sm 21,7. 3 batis? Et respondens Iesus ad eos, dixit:
Nec hoc legistis quod fecit David, cum
Lv 24,9 4 esurisset ipse, et qui cum illo erant? quo-
modo intravit in domum Dei, et panes pro-
positionis sumpsit, et manducavit, et dedit
his, qui cum ipso erant: quos non licet man-
5 ducare nisi tantum sacerdotibus? Et dicebat 6/1
illis: Quia Dominus est Filius hominis, etiam
sabbati.
6-11 Mt 12,9-14 Mc 3,1-6. 6 Factum est autem et in alio sabbato, ut
intraret in synagogam, et doceret. Et erat
ibi homo, et manus eius dextra erat arida.
14,1. 7 Observabant autem Scribae, et Pharisaei si
in sabbato curaret: ut invenirent unde ac-
8 cusarent eum. Ipse vero sciebat cogita-
tiones eorum: et ait homini, qui habebat
manum aridam: Surge, et sta in medium
9 Et surgens stetit. | Ait autem ad illos Iesus:

6,1 𝔇 secundo primo 𝔚 secundoprimo
3 illo] eo
7 — in | inven. accusare illum

Interrogo vos si licet sabbatis benefacere, an
male: animam salvam facere, an perdere?
Et circumspectis omnibus dixit homini: Ex- 10
tende manum tuam. Et extendit: et restituta
est manus eius. Ipsi autem repleti sunt in- 11
sipientia, et colloquebantur ad invicem, quid-
nam facerent Iesu.

43/2 Factum est autem in illis diebus, exiit 12 12—18 Mc 3,13—19
in montem orare, et erat pernoctans in ora-
44/2 tione Dei. Et cum dies factus esset, vocavit 13 Mt 10,2—4. J 6,70. Act 1,13.
discipulos suos: et elegit duodecim ex ipsis
(quos et Apostolos nominavit) ¹Simonem, quem 14
cognominavit Petrum, et Andream fratrem
eius, Iacobum, et Ioannem, Philippum, et
Bartholomaeum, ¹ Matthaeum, et Thomam, 15
Iacobum Alphaei, et Simonem, qui vocatur
zelotes, ¹et Iudam Iacobi, et Iudam Iscariotem, 16
46/2 qui fuit proditor. Et descendens cum illis, 17 17—19: Mt 4,25—5,1 Mc 3,7—12
stetit in loco campestri, et turba discipulorum
eius, et multitudo copiosa plebis ab omni
Iudaea, et Ierusalem, et maritima, et Tyri, et
Sidonis, ¹ qui venerant ut audirent eum, et 18
sanarentur a languoribus suis. Et qui vexa-
bantur a spiritibus immundis, curabantur.
Et omnis turba quaerebat eum tangere: 19 5,17; 8,46 Mc 5,30.
quia virtus de illo exibat, et sanabat omnes.

---

9 sabbato bene facere
11 ℌ de Iesu
14 bartholomeum
15 mattheum | alphei
16 — et 1° | scarioth
18 venerunt
19 quaerebant | exiebat

20–23 Mt 5,3.4.6.11.12. 20 Et ipse elevatis oculis in discipulos suos
dicebat:
Beati pauperes: quia vestrum est regnum
Dei.
Ap 7,16.17 Ps 126,5.6. Is 61,3. 21 Beati, qui nunc esuritis: quia saturabimini.
*Beati, qui nunc fletis: quia ridebitis.
J 15,18. 16,2. 22 Beati eritis cum vos oderint homines, et
cum separaverint vos, et exprobraverint, et
eiecerint nomen vestrum tamquam malum
23 propter Filium hominis. Gaudete in illa die,
et exultate: ecce enim merces vestra multa
est in caelo: secundum haec enim faciebant
Prophetis patres eorum.
Jc 5,1. I. 3,26. 24 Verumtamen vae vobis divitibus, quia
habetis consolationem vestram.
Is 6,22 25 Vae vobis, qui saturati estis: quia esurietis.
Vae vobis, qui ridetis nunc: quia lugebitis
et flebitis.
Jc 4,4. Mch 2,11. 26 Vae cum benedixerint vobis homines: se-
cundum haec enim faciebant pseudoprophetis
27–36 Mt 5,39–48 27 patres eorum. Sed vobis dico, qui auditis:
Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui
28 oderunt vos. Benedicite maledicentibus vobis,
29 et orate pro calumniantibus vos. Et qui te
percutit in maxillam, praebe et alteram. Et
ab eo, qui aufert tibi vestimentum, etiam
30 tunicam noli prohibere. Omni autem petenti
te, tribue: et qui aufert quae tua sunt, ne re-
Mt 7,12 31 petas. Et prout vultis ut faciant vobis homi-
32 nes, et vos facite illis similiter. Et si diligitis
eos, qui vos diligunt, quae vobis est gratia?

23 — est 24 𝔖 qui
26 bene vobis dixerint | 𝔖𝔚 omnes hom. |
— enim | prophetis
27 > vos oderunt 28 — et
29 𝔖 max. unam | 𝔖 praebe illi

nam et peccatores diligentes se diligunt. Et 33
si benefeceritis his, qui vobis benefaciunt,
quae vobis est gratia? siquidem et peccatores
hoc faciunt. Et si mutuum dederitis his, a 34 Lv 25,35 36.
quibus speratis recipere; quae gratia est
vobis? nam et peccatores peccatoribus foene-
rantur, ut recipiant aequalia. Verumtamen 35
diligite inimicos vestros: benefacite, et mu-
tuum date, nihil inde sperantes: et erit merces
vestra multa, et eritis filii Altissimi, quia ipse
benignus est super ingratos et malos. Estote 36
ergo misericordes sicut et Pater vester miseri-
56/2 cors est. Nolite iudicare, et non iudicabimini: 37 37-49 Mt 7. Mc 6,14.
nolite condemnare, et non condemnabimini.
Dimittite, et dimittemini. Date, et dabitur 38 Mc 4,24.
vobis mensuram bonam, et confertam, et
coagitatam, et supereffluentem dabunt in
sinum vestrum. Eadem quippe mensura, qua
57/5 mensi fueritis, remetietur vobis. Dicebat 39 Mt 15,14. 23,16.24.
autem illis et similitudinem. Numquid potest
caecus caecum ducere? nonne ambo in fo-
58/5 veam cadunt? Non est discipulus super 40 Mt 10,24.25. J 15,20.
magistrum: perfectus autem omnis erit, si
59/2 sit sicut magister eius. Quid autem vides 41
festucam in oculo fratris tui, trabem autem,
quae in oculo tuo est, non consideras? Aut 42
quomodo potes dicere fratri tuo: Frater
sine eiiciam festucam de oculo tuo: ipse in
oculo tuo trabem non videns? Hypocrita
eiice primum trabem de oculo tuo: et tunc
perspicies ut educas festucam de oculo

35 et bene facite
38 — et 2º
39 cadent
40 — si sit
42 aut] et

43 fratris tui. Non est enim arbor bona, quae
facit fructus malos: neque arbor mala, faciens
44 fructum bonum. Unaquaeque enim arbor de
fructu suo cognoscitur. *Neque enim de spi-
nis colligunt ficus: neque de rubo vindemiant
Mt 12,34.35 45 uvam. Bonus homo de bono thesauro cordis
sui profert bonum: et malus homo de malo
thesauro profert malum. Ex abundantia enim
1,8. Mt 7,21 46 cordis os loquitur. Quid autem vocatis
me Domine, Domine: et non facitis quae
47 dico? Omnis, qui venit ad me, et audit
sermones meos, et facit eos: ostendam vobis
48 cui similis sit: similis est homini aedificanti
domum, qui fodit in altum, et posuit funda-
mentum super petram. inundatione autem
facta, illisum est flumen domui illi, et non
potuit eam movere: fundata enim erat super
49 petram. Qui autem audit, et non facit: si-
milis est homini aedificanti domum suam
super terram sine fundamento: in quam illi-
sus est fluvius, et continuo cecidit: et facta
1-10 Mt 8,5-13. 7 est ruina domus illius magna. Cum autem
implesset omnia verba sua in aures plebis,
intravit Capharnaum.
J 4,47. 2 Centurionis autem cuiusdam servus
male habens, erat moriturus: qui illi erat
3 pretiosus. Et cum audisset de Iesu, misit
ad eum seniores Iudaeorum, rogans eum ut
4 veniret, et salvaret servum eius. At illi cum
venissent ad Iesum, rogabant eum sollicite,

45 — thesauro 2°
48 fundamenta | 𝔐𝔊𝔐 supra *bis*, *it* 49.
49 audivit . . fecit
7,3 𝔖 sanaret

dicentes ei: Quis dignus est ut hoc illi
praestes. diligit enim gentem nostram: et 5
synagogam ipse aedificavit nobis. Iesus 6 15,20.
autem ibat cum illis. Et cum iam non longe
esset a domo, misit ad eum Centurio amicos,
dicens: Domine noli vexari: Non enim sum
dignus ut sub tectum meum intres. propter 7
quod et meipsum non sum dignum arbitratus
ut venirem ad te: sed dic verbo, et sanabitur
puer meus. nam et ego homo sum sub po- 8
testate constitutus, habens sub me milites:
et dico huic vade, et vadit: et alii veni, et
venit: et servo meo, fac hoc, et facit. Quo 9 18,8 Jr 5,3.
audito Iesus miratus est: et conversus se-
quentibus se turbis, dixit: Amen dico vobis,
nec in Israel tantam fidem inveni. Et reversi, 10
qui missi fuerant domum, invenerunt servum,
qui languerat, sanum. Et factum est 11
deinceps ibat in civitatem, quae vocatur
Naim: et ibant cum eo discipuli eius, et
turba copiosa. Cum autem appropinquaret 12 8,42 1 Rg 17,17.
portae civitatis, ecce defunctus efferebatur
filius unicus matris suae: et haec vidua
erat: et turba civitatis multa cum illa.
Quam cum vidisset Dominus, misericordia 13
motus super eam, dixit illi: Noli flere. Et 14
accessit, et tetigit loculum. (Hi autem, qui
portabant, steterunt.) Et ait: Adolescens, tibi
dico, surge. Et resedit qui erat mortuus, 15 1 Rg 17,23 2 Rg 4,36.
et coepit loqui. Et dedit illum matri suae.

---

6 > dignus sum
8 𝔊𝔐 alio
11 𝔊 ibat Iesus | eo) illo
12 et ecce | matri
13 ea

1,68. 19,44 16 Accepit autem omnes timor: et magnificabant
Deum, dicentes: Quia propheta magnus sur-
rexit in nobis: et quia Deus visitavit plebem
17 suam. Et exiit hic sermo in universam Iu-
daeam de eo, et in omnem circà regionem

18—35: Mt 11,2—19 18 Et nunciaverunt Ioanni discipuli eius de
omnibus his. Et convocavit duos de disci-
Ps 40,8. 118,26 Mt 3,11 Dn 9,26 19 pulis suis Ioannes, et misit ad Iesum, dicens
Tu es qui venturus es, an alium expectamus?
20 Cum autem venissent ad eum viri, dixerunt
Ioannes Baptista misit nos ad te dicens: Tu
es, qui venturus es, an alium expectamus?
21 (in ipsa autem hora multos curavit a languo-
ribus, et plagis, et spiritibus malis, et caecis
Is 35,5. 61,1 22 multis donavit visum.) Et respondens, dixit
illis: Euntes renunciate Ioanni quae audistis,
et vidistis: Quia caeci vident, claudi ambu-
lant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui
23 resurgunt, pauperes evangelizantur: et beatus
est quicumque non fuerit scandalizatus in
Jo 1,16 24 me. Et cum discessissent nuncii Ioannis,
coepit de Ioanne dicere ad turbas: Quid
existis in desertum videre? arundinem vento
Mt 3,4 25 agitatam? Sed quid existis videre? ho-
minem mollibus vestimentis indutum? Ecce
qui in veste pretiosa sunt et deliciis, in do-
1,76 26 mibus regum sunt. Sed quid existis vi-
dere? prophetam? Utique dico vobis, et

17 — in 2°
(*18* € *inc. v. 19* Et convocavit)
19 Ies.] dominum
21 > cur. multos
22 nuntiate | > vid. et aud
24 > dic. de ioh | videre harund. vento moveri?

plusquam Prophetam: hic est, de quo 27 Ml 3,1
scriptum est:

Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam,
qui praeparabit viam tuam ante te.

Dico enim vobis: Maior inter natos mulierum 28 1,15
propheta Ioanne Baptista nemo est: qui
autem minor est in regno Dei, maior est illo.
Et omnis populus audiens et publicani, iusti- 29 3,7.12 Mt 21,32.
ficaverunt Deum, baptizati baptismo Ioannis.
Pharisaei autem, et legis periti consilium Dei 30 Act 18,46.
spreverunt in semetipsos, non baptizati ab
eo. Ait autem Dominus: Cui ergo similes 31
dicam homines generationis huius? et cui
similes sunt? Similes sunt pueris sedentibus 32
in foro, et loquentibus adinvicem, et dicentibus:

Cantavimus vobis tibiis, et non saltastis:
lamentavimus, et non plorastis.

Venit enim Ioannes Baptista, neque man- 33
ducans panem, neque bibens vinum, et dicitis:
Daemonium habet. Venit Filius hominis man- 34 15,2
ducans, et bibens, et dicitis: Ecce homo devorator, et bibens vinum, amicus publicanorum, et peccatorum. Et iustificata est sapientia 35
ab omnibus filiis suis.

Rogabat autem illum quidam de Phari- 36 11,37
saeis ut manducaret cum illo. Et ingressus
domum Pharisaei discubuit. Et ecce mulier, 37
quae erat in civitate peccatrix, ut cognovit
quòd accubuisset in domo Pharisaei, attulit
alabastrum unguenti: et stans retro secus 38 Mt 26,7–13. J 12,3–8.
pedes eius, lacrymis coepit rigare pedes

31 — ait aut. dom
37 ✠ quod Iesus | accubuit

eius, et capillis capitis sui tergebat, et oscu-
labatur pedes eius, et unguento ungebat.
J 4,19. 39 Videns autem Pharisaeus, qui vocaverat eum,
ait intra se dicens: Hic si esset propheta,
sciret utique, quae, et qualis est mulier, quae
40 tangit eum: quia peccatrix est. Et respon-
dens Iesus, dixit ad illum: Simon, habeo tibi
aliquid dicere. At ille ait: Magister, dic.
41 Duo debitores erant cuidam foeneratori: unus
debebat denarios quingentos, et alius quinqua-
42 ginta. Non habentibus illis unde redderent,
donavit utrisque. Quis ergo eum plus diligit?
43 Respondens Simon dixit: Aestimo quia is, cui
plus donavit. At ille dixit ei: Recte iudicasti.
Gn 18,4. 44 Et conversus ad mulierem, dixit Simoni: Vides
hanc mulierem? Intravi in domum tuam, aquam
pedibus meis non dedisti: haec autem lacry-
mis rigavit pedes meos, et capillis suis tersit.
R 16,16. 45 Osculum mihi non dedisti: haec autem ex
quo intravit, non cessavit osculari pedes meos.
46 Oleo caput meum non unxisti: haec autem
47 unguento unxit pedes meos. Propter quod
dico tibi: Remittuntur ei peccata multa, quo-
niam dilexit multum. Cui autem minus di-
5,20 21 48 mittitur, minus diligit. Dixit autem ad illam:
49 Remittuntur tibi peccata. Et coeperunt qui
simul accumbebant, dicere intra se: Quis est
5,48; 17,19; 18,42. 50 hic, qui etiam peccata dimittit? Dixit autem
ad mulierem: Fides tua te salvam fecit: vade
in pace.
4,43. 8 Et factum est deinceps, et ipse iter faciebat
per civitates, et castella praedicans, et evangeli-

39 — est 1° 41 — et 42 diliget 44 𝔖 — in
47 remittentur 48 𝔖 pecc. tua
8,1 civitatem et castellum

zans regnum Dei: et duodecim cum illo, et 2 Mc 9,10; 15,40.41; 16,9.
mulieres aliquae, quae erant curatae a spiri-
tibus malignis, et infirmitatibus: Maria quae
vocatur Magdalene, de qua septem daemonia
exierant, et Ioanna uxor Chusae procuratoris 3 23,14; 24,10; Mt 14,2; J 4,46-53.
Herodis, et Susanna, et aliae multae, quae
70/2 ministrabant ei de facultatibus suis. Cum 4 4-18 Mt 13,1-23. Mc 4,1-20.
autem turba plurima convenirent, et de civi-
tatibus properarent ad eum, dixit per simili-
tudinem: Exiit qui seminat, seminare semen 5
suum: et dum seminat, aliud cecidit secus
viam, et conculcatum est, et volucres caeli
comederunt illud. Et aliud cecidit supra 6
petram: et natum aruit, quia non habebat
humorem. Et aliud cecidit inter spinas, et 7
simul exortae spinae suffocaverunt illud. Et 8
aliud cecidit in terram bonam: et ortum fecit
fructum centuplum. Haec dicens clamabat:
Qui habet aures audiendi, audiat. Inter- 9
rogabant autem eum discipuli eius, quae esset
haec parabola. Quibus ipse dixit: Vobis datum 10 Is 6,9-10.
77/1 est nosse mysterium regni Dei, *ceteris autem
in parabolis: ut videntes non videant, et audien-
78/2 tes non intellegant. Est autem haec parabola: 11 1 P 1,23
Semen est verbum Dei. Qui autem secus 12 1 K 1,21.
viam, hi sunt qui audiunt: deinde venit dia-
bolus, et tollit verbum de corde eorum, ne
credentes salvi fiant. Nam qui supra petram: 13
qui cum audierint, cum gaudio suscipiunt
verbum: et hi radices non habent: qui ad
tempus credunt, et in tempore tentationis re-

2 > daem. sept.
3 iohanna | chuza | eis
4 conveniret 6 super
12 — hi 13 qui 3°] 𝔊 quia

14 cedunt. Quod autem in spinas cecidit: hi
sunt, qui audierunt, et a solicitudinibus, et
divitiis, et voluptatibus vitae euntes, suffo-
Act 16,14 Jo 10,36 Ap 3,10 15 cantur, et non referunt fructum. Quod autem
in bonam terram: hi sunt, qui in corde bono
et optimo audientes verbum retinent, et fruc-
16–18 Mc 4,21–25 16 tum afferunt in patientia. Nemo autem lu-
Mt 5,15 cernam accendens, operit eam vase, aut sub-
tus lectum ponit: sed supra candelabrum
Mt 10,26 17 ponit, ut intrantes videant lumen. Non est
enim occultum, quod non manifestetur: nec
absconditum, quod non cognoscatur, et in
19,26 18 palam veniat. Videte ergo quomodo audiatis?
Qui enim habet, dabitur illi: et quicumque
non habet, etiam quod putat se habere
auferetur ab illo.
19–21 Mt 12,46–50 Mc 3,31–35 19 Venerunt autem ad illum mater, et fratres
eius, et non poterant adire eum prae turba.
Jo 7,5 Act 1,14 20 Et nunciatum est illi: Mater tua, et fratres
21 tui stant foris, volentes te videre. Qui re-
spondens, dixit ad eos: Mater mea, et fratres
mei hi sunt, qui verbum Dei audiunt, et faciunt.
22–25 Mt 8,18.23–27 Mc 4,35–41 22 Factum est autem in una dierum: et
ipse ascendit in naviculam, et discipuli eius,
et ait ad illos: Transfretemus trans stagnum.
23 Et ascenderunt. Et navigantibus illis, ob-
dormivit, et descendit procella venti in
stagnum, et complebantur, et periclita-
Act 27,22.34 24 bantur. Accedentes autem suscitaverunt
eum, dicentes: Praeceptor, perimus. At
ille surgens, increpavit ventum, et tem-
pestatem aquae, et cessavit: et facta est
25 tranquillitas. Dixit autem illis: Ubi est fides

14 spinis *17* > enim est
18 auditis (—?) *19* adire ad
23 et navig] navig autem | 𝔖 compellebantur

vestra? Qui timentes, mirati sunt ad invicem,
dicentes: Quis putas hic est, quia et ventis,
et mari imperat, et obediunt ei? Et na- 26 26–39 Mt 8,28–34 Mc 5,1–20.
vigaverunt ad regionem Gerasenorum, quae
est contra Galilaeam. Et cum egressus esset 27
ad terram, occurrit illi vir quidam, qui habe-
bat daemonium iam temporibus multis, et
vestimento non induebatur, neque in domo
manebat, sed in monumentis. Is, ut vidit 28
Iesum, procidit ante illum: et exclamans voce
magna, dixit: Quid mihi, et tibi est Iesu Fili
Dei Altissimi? obsecro te, ne me torqueas.
Praecipiebat enim spiritui immundo ut exiret 29
ab homine. Multis enim temporibus arripiebat
illum, et vinciebatur catenis, et compedibus
custoditus: et ruptis vinculis agebatur a dae-
monio in deserta. Interrogavit autem illum 30
Iesus, dicens: Quod tibi nomen est? At ille
dixit: Legio: quia intraverant daemonia multa
in eum. Et rogabant illum ne imperaret illis 31
ut in abyssum irent. Erat autem ibi grex 32
porcorum multorum pascentium in monte: et
rogabant eum, ut permitteret eis in illos
ingredi. Et permisit illis. Exierunt ergo dae- 33
monia ab homine, et intraverunt in porcos:
et impetu abiit grex per praeceps in stagnum,
et suffocatus est. Quod ut viderunt factum 34
qui pascebant, fugerunt, et nunciaverunt

---

25 > dic. ad inv. | 𝕾 — et 1° | > imper. et mari
26 Enavigaverunt autem ad
27 𝕾 cum de navi egr.
30 intraverunt
31 eum

35 in civitatem, et in villas. Exierunt autem
videre quod factum est, et venerunt ad Iesum
et invenerunt hominem sedentem, a quo
daemonia exierant, vestitum, ac sana mente
36 ad pedes eius, et timuerunt. Nunciaverunt
autem illis et qui viderant, quomodo sanus
40. 37 factus esset a legione: et rogaverunt illum
omnis multitudo regionis Gerasenorum ut
discederet ab ipsis: quia magno timore tenebantur.
*Ipse autem ascendens navim, re-
38 versus est. Et rogabat illum vir, a quo daemonia
exierant, ut cum eo esset. Dimisit
39 autem eum Iesus, dicens: Redi in domum
tuam, et narra quanta tibi fecit Deus. Et
abiit per universam civitatem, praedicans
quanta illi fecisset Iesus.
40—56 Mt 9,18–26. Mc 5,21–43 37. 40 Factum est autem cum redisset Iesus,
excepit illum turba. erant enim omnes ex-
41 pectantes eum. Et ecce venit vir, cui nomen
Iairus, et ipse princeps synagogae erat: et
cecidit ad pedes Iesu, rogans eum ut intraret
7,12. 42 in domum eius. quia unica filia erat ei fere
annorum duodecim, et haec moriebatur. Et
contigit, dum iret, a turbis comprimebatur.
43 Et mulier quaedam erat in fluxu sanguinis ab
annis duodecim, quae in medicos erogaverat
omnem substantiam suam, nec ab ullo potuit
44 curari: accessit retro, et tetigit fimbriam
vestimenti eius: et confestim stetit fluxus

37 > tim. magno | navem
39 — in
40 redisset
42 > filia unica | illi

sanguinis eius. Et ait Iesus: Quis est, qui 45
me tetigit? Negantibus autem omnibus dixit
Petrus, et qui cum illo erant: Praeceptor,
turbae te comprimunt, et affligunt, et dicis:
Quis me tetigit? Et dixit Iesus: Tetigit me 46 6,19.
aliquis. nam ego novi virtutem de me exisse.
Videns autem mulier, quia non latuit, tremens 47
venit, et procidit ante pedes eius: et ob quam
causam tetigerit eum, indicavit coram omni
populo: et quemadmodum confestim sanata
sit. At ipse dixit ei: Filia, fides tua salvam 48 7,50.
te fecit: vade in pace. Adhuc illo loquente, 49
venit quidam ad principem synagogae, dicens
ei: Quia mortua est filia tua, noli vexare
illum. Iesus autem, audito hoc verbo, re- 50
spondit patri puellae: Noli timere, crede tan-
tum, et salva erit. Et cum venisset domum, 51
non permisit intrare secum quemquam, nisi
Petrum, et Iacobum, et Ioannem, et patrem,
et matrem puellae. Flebant autem omnes, et 52 7,38.
plangebant illam. At ille dixit: Nolite flere,
non est mortua puella, sed dormit. Et deride- 53
bant eum, scientes quòd mortua esset. Ipse 54
autem tenens manum eius clamavit, dicens:
Puella, surge. Et reversus est spiritus eius, 55
et surrexit continuo. Et iussit illi dari man-
ducare. Et stupuerunt parentes eius, quibus 56 5,14. Mc 7,36
praecepit ne alicui dicerent quod factum erat.

86 / 2 Convocatis autem duodecim Apostolis, dedit 9 1–6 Mt 10,1.7.9–11. 14. Mc 6,7–10
illis virtutem, et potestatem super omnia daemo-
nia, et ut languores curarent. Et misit illos prae- 2

45 (𝔈 [70] omnibus,) 46 𝔖𝔐 nam et ego | exisse 47 illius 48 illi | > te salvam 49 — quidem | a principe 51 ↗ ioh et iac. 52 — puella 53 quia 9,1 𝔖 autem Iesus

3 dicare regnum Dei, et sanare infirmos. Et
ait ad illos: Nihil tuleritis in via, neque
virgam, neque peram, neque panem, neque
10,5-7. 4 pecuniam, neque duas tunicas habeatis. Et
in quamcumque domum intraveritis, ibi ma-
10,11. 5 nete, et inde ne exeatis. Et quicumque non
receperint vos: exeuntes de civitate illa, etiam
pulverem pedum vestrorum excutite in testi-
6 monium supra illos. Egressi autem circui-
bant per castella evangelizantes, et curantes
7–9 Mt 14,1.2. Mc 6,14–16. 7 ubique. Audivit autem Herodes tetrarcha
omnia, quae fiebant ab eo, et haesitabat eo
quòd diceretur a quibusdam: Quia Ioannes
8 surrexit a mortuis: [1]a quibusdam vero: Quia
Elias apparuit: ab aliis autem: Quia propheta
23,8. 9 unus de antiquis surrexit. Et ait Herodes:
Ioannem ego decollavi: Quis est autem iste,
de quo ego talia audio? Et quaerebat videre
10–17 Mt 14,13–21. Mc 6,30–44. J 6,1–13. 10 eum. Et reversi Apostoli, narraverunt illi
quaecumque fecerunt: * et assumptis illis se-
cessit seorsum in locum desertum, qui est
11 Bethsaidae. Quod cum cognovissent turbae,
secutae sunt illum: et excepit eos, et loque-
batur illis de regno Dei, et eos, qui cura in-
12 digebant, sanabat. Dies autem coeperat decli-
nare. Et accedentes duodecim dixerunt illi:
Dimitte turbas, ut euntes in castella, villasque
quae circa sunt, divertant, et inveniant escas:
13 quia hic in loco deserto sumus. Ait autem
ad illos: Vos date illis manducare. At illi
dixerunt: Non sunt nobis plus quam quinque
panes, et duo pisces: nisi forte nos eamus, et

7 (ℭ om. v. 8 a quibusdam: Quia)
9 > aut est | > audio ego talia
10 bethsaida 11 exc. illos
12 devertant

emamus in omnem hanc turbam escas. Erant 14
autem fere viri quinque millia. Ait autem ad
discipulos suos: Facite illos discumbere per
convivia quinquagenos. ¹ Et ita fecerunt. Et 15
discumbere fecerunt omnes. Acceptis autem 16
quinque panibus, et duobus piscibus, respexit
in caelum, et benedixit illis: et fregit, et
distribuit discipulis suis, ut ponerent ante
turbas. Et manducaverunt omnes, et saturati 17 2 Rg 4,44.
sunt. Et sublatum est quod superfuit illis,
fragmentorum cophini duodecim.

Et factum est cum solus esset orans, 18 18–27 Mt 16,13–28. Mc 8,27–9,1.
erant cum illo et discipuli: et interrogavit
illos, dicens: Quem me dicunt esse turbae?
At illi responderunt, et dixerunt: Ioannem 19 7.
Baptistam, alii autem Eliam, alii vero quia
unus Propheta de prioribus surrexit. Dixit 20 I 6,69.
autem illis: Vos autem quem me esse dicitis?
Respondens Simon Petrus dixit. Christum Dei.
At ille increpans illos, praecepit ne cui dicerent 21
hoc, ¹ dicens: Quia oportet filium hominis multa 22 44. 18,32 s.
pati, et reprobari a senioribus, et principibus
sacerdotum, et Scribis, et occidi, et tertia
die resurgere. Dicebat autem ad omnes: 23 14,27.
Si quis vult post me venire, abneget se-
metipsum, et tollat crucem suam quotidie,
et sequatur me. Qui enim voluerit animam 24 17,33. Mt 10,39. I 12,25.
suam salvam facere, perdet illam: nam qui
perdiderit animam suam propter me, sal-
vam faciet illam. quid enim proficit homo, 25

15 𝔊 discubuerunt
19 — vero | > proph unus
23 se ipsum

si lucretur universum mundum, se autem
ipsum perdat, et detrimentum sui faciat?
Mt 16,28. 26 Nam qui me erubuerit, et meos sermones: 27/1
hunc Filius hominis erubescet cum venerit
in maiestate sua, et Patris, et sanctorum
27 angelorum. Dico autem vobis vere: sunt 28/6
aliqui hic stantes, qui non gustabunt mortem
donec videant regnum Dei.
28—36. Mt 17,1—9. Mc 9,2—9. 28 Factum est autem post haec verba fere
dies octo, et assumpsit Petrum, et Iacobum,
et Ioannem, et ascendit in montem ut oraret
Ex 34,29. Ap 1,16; 10,1. 29 Et facta est, dum oraret, species vultus eius
altera: et vestitus eius albus et refulgens.
30 ¹Et ecce duo viri loquebantur cum illo. Erant
22. 2 P 1,15. 31 autem Moyses, et Elias, ¹visi in maiestate:
et dicebant excessum eius, quem completurus
2 P 1,16—18. J 1,14. 32 erat in Ierusalem. Petrus vero, et qui cum
illo erant, gravati erant somno. Et evigi-
lantes viderunt maiestatem eius, et duos
33 viros, qui stabant cum illo. Et factum est
cum discederent ab illo, ait Petrus ad Iesum:
Praeceptor, bonum est nos hic esse: et fa-
ciamus tria tabernacula, unum Tibi, et unum
Moysi, et unum Eliae: nesciens quid diceret.
34 Haec autem illo loquente, facta est nubes, et
obumbravit eos: et timuerunt, intrantibus illis
3,22. 35 in nubem. Et vox facta est de nube, dicens:
36 Hic est Filius meus dilectus, ipsum audite. Et
dum fieret vox, inventus est Iesus solus. Et

27 vere *cum seqq com*
28 > Ioh. et Iacob
29 factum | — et 2°
32 — erant 1°

ipsi tacuerunt, et nemini dixerunt in illis
diebus quidquam ex his, quae viderant
99/2 Factum est autem in sequenti die, descen- 37 37–48 Mt 17,14–23. Mc 9,14–32
dentibus illis de monte, occurrit illis turba
multa. Et ecce vir de turba exclamavit, di- 38
cens. Magister, obsecro te, respice in filium
meum quia unicus est mihi et ecce spiritus 39
apprehendit eum, et subito clamat, et elidit,
et dissipat eum cum spuma, et vix discedit
dilanians eum· et rogavi discipulos tuos ut 40
eiicerent illum, et non potuerunt. Respondens 41
autem Iesus, dixit O generatio infidelis, et
perversa, usquequo ero apud vos, et patiar
vos? Adduc huc filium tuum. ¹ Et cum ac- 42 7,15.
cederet, elisit illum daemonium, et dissipavit
Et increpavit Iesus spiritum immundum, et
sanavit puerum, et reddidit illum patri eius.
100/8 Stupebant autem omnes in magnitudine 43 2 P 1,16.
101/2 Dei: * omnibusque mirantibus in omnibus,
quae faciebat, dixit ad discipulos suos: ¹ Ponite 44 22
vos in cordibus vestris sermones istos. Filius 9,22. 21,14.
enim hominis futurum est ut tradatur in
manus hominum. At illi ignorabant verbum 45 18,34. 24,16. Mc 9 32
istud, et erat velatum ante eos ut non sen-
tirent illud: et timebant eum interrogare de 46–50
102/2 hoc verbo. Intravit autem cogitatio in 46 Mt 18 1–5 Mc 9,33–40
eos, quis eorum maior esset. At Iesus 47 6,8. Mt 9,4.
videns cogitationes cordis illorum, appre-
hendit puerum, et statuit illum secus se, ¹ et 48 Mt 10,40.

37 occ. illi
39 eum 1°] illum
42 43 (𝕮 inc v 43 Et incr., v 44 Stupebant)
45 > interrog. eum
47 adprehendens puerum statuit eum

ait illis: Quicumque susceperit puerum istum
in nomine meo, me recipit. et quicumque me
receperit, recipit eum, qui me misit. Nam
qui minor est inter vos omnes, hic maior
49 est. Respondens autem Ioannes dixit: Prae- 106/6
ceptor, vidimus quendam in nomine tuo eii-
cientem daemonia, et prohibuimus eum: quia
11,23. Ph 1,18. 50 non sequitur nobiscum. Et ait ad illum Iesus:
Nolite prohibere: qui enim non est adversum
vos, pro vobis est.

Mt 19,1. Mc 10,32. J 7,1. Act 2,1. 1 T 3,16. 51 Factum est autem dum complerentur dies 108/10
assumptionis eius, et ipse faciem suam fir-
J 4,4. 17,36. 52 mavit ut iret in Ierusalem. Et misit nuncios
ante conspectum suum: et euntes intraverunt
in civitatem Samaritanorum ut pararent illi.
J 4,9. 53 Et non receperunt eum, quia facies eius erat
2 Rg 1,10.12. 54 euntis in Ierusalem. Cum vidissent autem
discipuli eius Iacobus, et Ioannes, dixerunt:
Domine, vis dicimus ut ignis descendat de
55 caelo, et consumat illos? Et conversus in-
crepavit illos, dicens: Nescitis cuius spiritus
J 3,17; 12,47. 56 estis. Filius hominis non venit animas perdere,
sed salvare. Et abierunt in aliud castellum.
57–60 Mt 8,19–22 57 Factum est autem: ambulantibus illis 109/5
in via, dixit quidam ad illum: Sequar
58 te quocumque ieris. Dixit illi Iesus:
Vulpes foveas habent, et volucres caeli
nidos: Filius autem hominis non habet ubi

48 > omnes vos
49 𝔊 seq. nos
50 adversus
51 — in
53 — in
55 et dixit
58 et ait

caput reclinet. Ait autem ad alterum: Se- 59
quere me. ille autem dixit: Domine permitte
mihi primum ire, et sepelire patrem meum.
Dixitque ei Iesus: Sine ut mortui sepeliant 60
mortuos suos: tu autem vade, et annuncia
106/10 regnum Dei. Et ait alter: Sequar te Domine, 61 1 Rg 19,20. 14,53.
sed permitte mihi primum renuntiare his,
quae domi sunt. Ait ad illum Iesus: Nemo 62 Ph 3,13.
mittens manum suam ad aratrum, et respi-
ciens retro, aptus est regno Dei.

107/10 Post haec autem designavit Dominus et 10 1–12: Mt 10,7–16.
alios septuaginta duos. et misit illos binos 9,2. Mc 6,7–11
ante faciem suam in omnem civitatem, et
108/5 locum, quò erat ipse venturus. Et dicebat 2 J 4,35 Mt 9,37.38.
illis: Messis quidem multa, operarii autem
pauci. Rogate ergo dominum messis ut mittat
109/5 operarios in messem suam. Ite: ecce ego 3
110/7 mitto vos sicut agnos inter lupos. Nolite 4 9,3–5. 2 Rg 4,29.
portare sacculum, neque peram, neque cal-
ceamenta, et neminem per viam salutaveritis.
111/5 In quamcumque domum intraveritis, primum 5
dicite: pax huic domui: et si ibi fuerit 6 1 P 4,14.
filius pacis, requiescet super illum pax
112/7 vestra: sin autem, ad vos revertetur. In 7 1 T 5,18 1 K 9,6–14.
eadem autem domo manete edentes, et
bibentes quae apud illos sunt: dignus
113/10 est enim operarius mercede sua. * Nolite
transire de domo in domum. Et in quam- 8 1 K 10,27.
cumque civitatem intraveritis, et suscepe-
rint vos, manducate quae apponuntur vobis:

58 𝔊 cap. suum
60 — et | (𝔊 annuntia 𝔐 adnuntia)
61 > prim. perm. mihi | quae] qui
62 ad 2º] in | aspiciens
10,6 illam
7 > enim est

9 et curate infirmos, qui in illa sunt, et dicite
10 illis: Appropinquavit in vos regnum Dei. In
quamcumque autem civitatem intraveritis, et
non susceperint vos, exeuntes in plateas eius,
Act 13,51 11 dicite: Etiam pulverem, qui adhaesit nobis
de civitate vestra, extergimus in vos: tamen
hoc scitote, quia appropinquavit regnum Dei.
12 Dico vobis, quia Sodomis in die illa remissius
Mt 11,21–23. Jon 3,6. 13 erit, quam illi civitati. Vae tibi Corozain,
vae tibi Bethsaida: quia si in Tyro, et Sidone
factae fuissent virtutes, quae factae sunt in
vobis, olim in cilicio, et cinere sedentes poe-
14 niterent. Verumtamen Tyro, et Sidoni remis-
Is 14,13.15. 15 sius erit in iudicio, quam vobis. Et tu Ca-
pharnaum usque ad caelum exaltata, usque
Mt 10,40. J 5,23. 12,48; 15,23. 1 Th 4,8 16 ad infernum demergeris. Qui vos audit, me
audit: et qui vos spernit, me spernit. Qui
autem me spernit, spernit eum, qui misit
17 me. Reversi sunt autem septuaginta duo
cum gaudio, dicentes: Domine, etiam daemo-
J 12,31. Ap 12,8.9. 18 nia subiiciuntur nobis in nomine tuo. Et ait
illis: Videbam satanam sicut fulgur de caelo
Mc 16,18. Ps 90,13. 19 cadentem. Ecce dedi vobis potestatem cal-
candi supra serpentes, et scorpiones, et super
omnem virtutem inimici: et nihil vobis no-
Ex 32,32. Ph 4,3. Ap 3,5. Mt 7,22 20 cebit. Verumtamen in hoc nolite gaudere
quia spiritus vobis subiiciuntur: gaudete
autem, quòd nomina vestra scripta sunt
21 22 Mt 11,25–27. 21 in caelis. In ipsa hora exultavit Spiritu
sancto, et dixit: Confiteor tibi pater, Do-
mine caeli et terrae, quod abscondisti haec
a sapientibus, et prudentibus, et revelasti

10 receperint
13 corazain | > in vobis f. sunt
15 ad 1°] in *16* > me misit *18* satanan
19 super] supra *21* S in Sp. s

ea parvulis. Etiam Pater: quoniam sic pla-
9/5 cuit ante te. Omnis mihi tradita sunt a 22
Patre meo. Et nemo scit quis sit Filius, nisi
Pater: et quis sit Pater, nisi Filius, et cui
10/5 voluerit Filius revelare. Et conversus ad 23 Mt 13,16.17.
discipulos suos, dixit: Beati oculi, qui vident
quae vos videtis. Dico enim vobis, quòd 24 1 P 1,10.
multi prophetae, et reges voluerunt videre
quae vos videtis, et non viderunt: et audire
quae auditis, et non audierunt.
121/2 Et ecce quidam Legisperitus surrexit ten- 25 25–28 Mt 22,35–40 Mc 12,28–34 18,18–20.
tans illum, et dicens: Magister, quid faciendo
vitam aeternam possidebo? At ille dixit ad 26
eum: In lege quid scriptum est? quomodo
legis? Ille respondens dixit: Diliges Dominum 27 Dt 6,5. Lv 19,18.
Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota
anima tua, et ex omnibus viribus tuis, et ex
omni mente tua: et proximum tuum sicut
teipsum. Dixitque illi: Recte respondisti: hoc 28 Lv 18,5.
122/10 fac, et vives. Ille autem volens iustificare 29 Mt 19,17.
seipsum, dixit ad Iesum: Et quis est meus
proximus? Suscipiens autem Iesus, dixit: 30
Homo quidam descendebat ab Ierusalem in
Iericho, et incidit in latrones, qui etiam despo-
liaverunt eum: et plagis impositis abierunt
semivivo relicto. Accidit autem ut sacerdos 31
quidam descenderet eadem via: et viso illo
praeterivit. Similiter et Levita, cum esset 32
secus locum, et videret eum, pertransiit. Sa- 33
maritanus autem quidam iter faciens, venit
secus eum: et videns eum, misericordia

21 quoniam] quia
22 — meo | qui bis
23 ℭ[23] dicit | — vos
30 𝔊 suspiciens

34 motus est. Et appropians alligavit vulnera
eius, infundens oleum, et vinum: et imponens
illum in iumentum suum, duxit in stabulum,
35 et curam eius egit. Et altera die protulit
duos denarios, et dedit stabulario, et ait:
Curam illius habe: et quodcumque superero-
36 gaveris, ego cum rediero reddam tibi. Quis
horum trium videtur tibi proximus fuisse illi
J 13,17 37 qui incidit in latrones? At ille dixit: Qui
fecit misericordiam in illum. Et ait illi Iesus:
Vade, et tu fac similiter.
J 11,1, 12,2 s. 38 Factum est autem, dum irent, et ipse
intravit in quoddam castellum: et mulier
quaedam Martha nomine, excepit illum in
39 domum suam, et huic erat soror nomine
Maria, quae etiam sedens secus pedes Do-
40 mini, audiebat verbum illius. Martha autem
satagebat circa frequens ministerium: quae
stetit, et ait: Domine, non est tibi curae
quòd soror mea reliquit me solam ministrare?
41 dic ergo illi, ut me adiuvet. Et respondens
dixit illi Dominus: Martha, Martha, solicita
Mt 6,33 42 es, et turbaris erga plurima. Porro unum est
necessarium. Maria optimam partem elegit
quae non auferetur ab ea.
11 Et factum est: cum esset in quodam
5,33 loco orans, ut cessavit, dixit unus ex
discipulis eius ad eum: Domine, doce
nos orare, sicut docuit et Ioannes disci-

41 circa
11,*1* > loco quod | > et ioh docuit

pulos suos. Et ait illis: Cum oratis, dicite: 2 2—4 Mt 6,9—13
Pater, sanctificetur nomen tuum. Adveniat
regnum tuum. Panem nostrum quotidianum 3
da nobis hodie. Et dimitte nobis peccata 4
nostra, siquidem et ipsi dimittimus omni
debenti nobis. Et ne nos inducas in tenta-
136/10 tionem. Et ait ad illos: Quis vestrum ha- 5
bebit amicum, et ibit ad illum media nocte,
et dicet illi: Amice, commoda mihi tres panes,
quoniam amicus meus venit de via ad me, 6
et non habeo quod ponam ante illum: et ille 7 Mt 26,10. 18,5
deintus respondens dicat: Noli mihi molestus
esse, iam ostium clausum est, et pueri mei
mecum sunt in cubili: non possum surgere,
et dare tibi. Et si ille perseveraverit pul- 8 18,5.
sans: dico vobis, etsi non dabit illi surgens
eo quòd amicus eius sit, propter improbitatem
tamen eius surget, et dabit illi quotquot habet
138/7 necessarios. Et ego dico vobis. Petite, et 9 9—13 Mt 7,7—11. 19,9.
dabitur vobis: quaerite, et invenietis: pul-
sate, et aperietur vobis. Omnis enim, qui 10 18,28 R 10,12
petit, accipit: et qui quaerit, invenit: et pul-
santi aperietur. Quis autem ex vobis patrem 11
petit panem, numquid lapidem dabit illi? Aut
piscem: numquid pro pisce serpentem dabit
illi? Aut si petierit ovum: numquid porriget 12
illi scorpionem? Si ergo vos cum sitis mali, 13 18,19
nostis bona data dare filiis vestris: quanto

2 *fin* 𝔊 + fiat voluntas tua sicut in caelo et in terra

3 cotidie

8 — Et . . . pulsans | quot

9 > vobis dico

11 aut si pisc.

magis Pater vester de caelo dabit spiritum
bonum petentibus se?
14–26 Mt 12,22–30. 43–45. Mc 3,22–27. 14 Et erat eiciens daemonium, et illud erat 126/5
mutum. Et cum eiecisset daemonium, locutus
15 est mutus, et admiratae sunt turbae. Quidam 127/2
autem ex eis dixerunt: In Beelzebub principe
Mc 8,11. 16 daemoniorum eicit daemonia. Et alii ten- 128/5
tantes, signum de caelo quaerebant ab eo.
17 Ipse autem ut vidit cogitationes eorum, dixit 129/2
eis: Omne regnum in seipsum divisum deso-
18 labitur, et domus supra domum cadet. Si
autem et Satanas in seipsum divisus est:
quomodo stabit regnum eius? quia dicitis in
19 Beelzebub me eicere daemonia. Si autem
ego in Beelzebub eiicio daemonia: filii vestri
in quo eiciunt? Ideo ipsi iudices vestri erunt.
Ex 8,15. 20 Porro si in digito Dei eicio daemonia: pro-
21 fecto pervenit in vos regnum Dei. Cum fortis
armatus custodit atrium suum, in pace sunt
Kol 2,15. 1 Sa 17,50 s. 22 ea, quae possidet. Si autem fortior eo
superveniens vicerit eum, universa arma
eius auferet, in quibus confidebat, et
9,50. J 11,52. 23 spolia eius distribuet. Qui non est mecum,
contra me est: et qui non colligit mecum,
24 dispergit. Cum immundus spiritus exierit 130/5
de homine, ambulat per loca inaquosa,
quaerens requiem: et non inveniens dicit:
25 Revertar in domum meam unde exivi. ¹ Et

13 𝔖 vester caelestis de c.
17 desolatur
18 (𝔈⁹³, *pro* :) | regn. ipsius | > eicere me
20 praevenit
21 ea] 𝔖 omnia
22 illo
23 adversum
24 perambulat

cum venerit, invenit eam scopis mundatam,
et ornatam. Tunc vadit, et assumit septem 26 J 5,14
alios spiritus secum, nequiores se, et ingressi
habitant ibi. Et fiunt novissima hominis illius
137/10 peiora prioribus. Factum est autem, cum 27 1,28.42.48. 23 29 Mt 12,46.
haec diceret, extollens vocem quaedam mulier
de turba dixit illi: Beatus venter, qui te
portavit, et ubera, quae suxisti. At ille dixit: 28 8,16.21. 1 Th 2,7 s. 1 P 2,2 s. Jc 1,22–25.
Quinimmo beati, qui audiunt verbum Dei, et
custodiunt illud.
138/5 Turbis autem concurrentibus coepit dicere: 29 29–32 Mt 12,38–42
Generatio haec, generatio nequam est: signum 1 K 1,22.
quaerit, et signum non dabitur ei, nisi signum
Ionae prophetae. Nam sicut fuit Ionas signum 30
Ninivitis: ita erit et Filius hominis genera-
tioni isti. Regina Austri surget in iudicio 31 3 Rg 10,1.
cum viris generationis huius, et condemnabit
illos: quia venit a finibus terrae audire sa-
pientiam Salomonis: et ecce plus quàm Sa-
lomon hic. Viri Ninivitae surgent in iudicio 32 Jona 3,5
cum generatione hac, et condemnabunt
illam: quia poenitentiam egerunt ad praedi-
cationem Ionae, et ecce plus quàm Ionas
139/2 hic. Nemo lucernam accendit, et in 33 8,16. Mt 5,15
abscondito ponit, neque sub modio: sed
supra candelabrum, ut qui ingrediuntur, lu-
136/5 men videant. Lucerna corporis tui, est oculus 34 34–36 Mt 6,22.23
tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, totum
corpus tuum lucidum erit: si autem nequam
fuerit, etiam corpus tuum tenebrosum erit.

25 — eam | — et ornatam
26 et tunc | — secum | sunt
28 quippini | — illud
29 illi | — prophetae
30 > ionas fuit | ninevitis
31 plus salomone
32 ninevitae | plus iona

35 Vide ergo ne lumen, quod in te est, tenebrae
36 sint. Si ergo corpus tuum totum lucidum
fuerit, non habens aliquam partem tenebra-
rum, erit lucidum totum, et sicut lucerna
fulgoris illuminabit te.
7,36; 14,1. 37 Et cum loqueretur, rogavit illum quidam
Pharisaeus ut pranderet apud se. Et ingres-
Mt 15,2 38 sus recubuit. Pharisaeus autem coepit intra
se reputans dicere, quare non baptizatus esset
39–52 Mt 23,1–36. 39 ante prandium. Et ait Dominus ad illum:
Nunc vos Pharisaei quod deforis est calicis,
et catini, mundatis: quod autem intus est
vestrum, plenum est rapina et iniquitate.
40 Stulti nonne qui fecit quod deforis est, etiam
41 id, quod deintus est, fecit? Verumtamen quod
superest, date eleemosynam: et ecce omnia
42 munda sunt vobis. Sed vae vobis Pharisaeis,
quia decimatis mentham, et rutam, et omne
olus, et praeteritis iudicium, et charitatem
Dei: haec autem oportuit facere, et illa non
20,46 43 omittere. Vae vobis Pharisaeis, quia diligitis
primas cathedras in synagogis, et salutationes
44 in foro. Vae vobis, quia estis ut monumenta,
quae non apparent, et homines ambulantes
45 supra, nesciunt. Respondens autem quidam
ex Legisperitis, ait illi: Magister, haec
46 dicens etiam contumeliam nobis facis. At
ille ait: Et vobis Legisperitis vae: quia
oneratis homines oneribus, quae portare
non possunt, et ipsi uno digito vestro
47 non tangitis sarcinas. Vae vobis, qui aedi-

37 et 2°] 𝕾 Iesus autem
42 𝕾 qui, *it 43 44 52* | mentam
44 parent *45* > nobis cont.
46 portari *47* quia

ficatis monumenta Prophetarum: patres autem
vestri occiderunt illos. Profecto testificamini 48
quòd consentitis operibus patrum vestrorum:
quoniam ipsi quidem eos occiderunt, vos
141/5 autem aedificatis eorum sepulchra. Propterea 49
et sapientia Dei dixit: Mittam ad illos Prophe-
tas, et Apostolos, et ex illis occident, et per-
sequentur: ut inquiratur sanguis omnium 50
Prophetarum, qui effusus est a constitutione
mundi a generatione ista, a sanguine Abel, 51 Gn 4,8
usque ad sanguinem Zachariae, qui periit 2 Chr 24,20.
inter altare, et aedem. Ita dico vobis, re-
142/5 quiretur ab hac generatione. Vae vobis 52
Legisperitis, quia tulistis clavem scientiae,
ipsi non introistis, et eos, qui introibant, pro-
143/10 hibuistis. Cum autem haec ad illos diceret, 53
coeperunt Pharisaei, et Legisperiti graviter
insistere, et os eius opprimere de multis,
[1] insidiantes ei, et quaerentes aliquid capere 54 20,20.
de ore eius, ut accusarent eum.
Multis autem turbis circumstantibus, 12 Mt 16,6. Mc 8,15.
ita ut se invicem conculcarent, coepit
144/2 dicere ad discipulos suos: * Attendite a
fermento Pharisaeorum, quod est hypocri-
145/5 sis. Nihil autem opertum est, quod non re- 2 2–9 Mt 10,26–33
veletur: neque absconditum, quod non scia- 8,17
tur. Quoniam quae in tenebris dixistis, in 3

48 > quid. ipsi
52 cf 42
53 — autem
54 insidiantes *c. praec. coni et* — ei | > capere aliquid | ex
12,*1* ℭ concurrentibus
2 ℭ nih. enim

lumine dicentur: et quod in aurem locuti
estis in cubiculis, praedicabitur in tectis
4 Dico autem vobis amicis meis. Ne terrea-
mini ab his, qui occidunt corpus, et post
5 haec non habent amplius quid faciant. Osten-
dam autem vobis quem timeatis: timete eum,
qui, postquam occiderit, habet potestatem
mittere in gehennam. ita dico vobis, hunc
6 timete. Nonne quinque passeres vaeneunt di-
pondio, et unus ex illis non est in oblivione
21,18 7 coram Deo? Sed et capilli capitis vestri
omnes numerati sunt. Nolite ergo timere:
8 multis passeribus pluris estis vos. Dico
autem vobis: Omnis, quicumque confessus
fuerit me coram hominibus, et Filius hominis
9,26 9 confitebitur illum coram Angelis Dei: qui 146/2
autem negaverit me coram hominibus, nega-
Mt 12,32 Mc 3,28.29. 10 bitur coram Angelis Dei. Et omnis, qui dicit 147/2
verbum in Filium hominis, remittetur illi: ei
autem, qui in Spiritum sanctum blasphema-
21,14.15. Mt 10,19.20 11 verit, non remittetur. Cum autem inducent 148/2
vos in synagogas, et ad magistratus, et
potestates, nolite solliciti esse qualiter, aut
12 quid respondeatis, aut quid dicatis. Spiritus
enim sanctus docebit vos in ipsa hora quid
oporteat vos dicere.
13 Ait autem ei quidam de turba: Magister, 149/10
dic fratri meo ut dividat mecum hereditatem.
Act 7,27 14 At ille dixit illi: Homo, quis me constituit
1 T 6,9.10 15 iudicem, aut divisorem super vos? Dixitque
ad illos: Videte, et cavete ab omni avaritia:
quia non in abundantia cuiusquam vita eius

4 quod 7 — vos
8 in me | in illo
9 denegabitur 12 quae | — vos 2°
13 > quid. ei 14 SU dix. ei

est ex his quae possidet. Dixit autem si- 16
militudinem ad illos, dicens: Hominis cuius-
dam divitis uberes fructus ager attulit: et 17
cogitabat intra se dicens: Quid faciam, quia
non habeo quo congregem fructus meos? Et 18
dixit: Hoc faciam: Destruam horrea mea, et
maiora faciam: et illuc congregabo omnia
quae nata sunt mihi, et bona mea, ¹ et dicam 19 Jc 4,13 s.
animae meae: Anima, habes multa bona po-
sita in annos plurimos: requiesce, comede,
bibe, epulare. Dixit autem illi Deus. Stulte, 20 S 9,37
hac nocte animam tuam repetunt a te: quae
autem parasti, cuius erunt? Sic est qui sibi 21 Mt 6,20. 1 T 6,17 ss.
thesaurizat, et non est in Deum dives. Dixit- 22 22-31 Mt 6,25-33
que ad discipulos suos: Ideo dico vobis: Nolite
soliciti esse animae vestrae quid manducetis
neque corpori quid induamini. Anima plus 23
est quàm esca, et corpus plus quàm vesti-
mentum. Considerate corvos quia non se- 24 Ps 147,9 E 1,20
minant, neque metunt, quibus non est cella-
rium, neque horreum, et Deus pascit illos.
Quanto magis vos pluris estis illis? ¹ Quis autem 25
vestrum cogitando potest adiicere ad staturam
suam cubitum unum? Si ergo neque quod 26
minimum est potestis, quid de ceteris soliciti
estis? Considerate lilia quomodo crescunt: 27 E 1,20
non laborant, neque nent. dico autem vobis,
nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur
sicut unum ex istis. Si autem foenum, 28

17 quia] quod
22 – vestrae | vestiamini
23 – plus 2°
27 neque] non

quod hodie est in agro, et cras in clibanum
mittitur, Deus sic vestit: quanto magis vos
29 pusillae fidei? Et vos nolite quaerere quid
manducetis, aut quid bibatis: et nolite in
30 sublime tolli: haec enim omnia gentes mundi
quaerunt. Pater autem vester scit quoniam
31 his indigetis. Verumtamen quaerite primum
regnum Dei, et iustitiam eius: et haec omnia
29,30 Is 41,14 32 adicientur vobis. Nolite timere pusillus grex, 131/II
quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.
33.34 Mt 6,20.21 33 Vendite quae possidetis, et date eleemosynam. 132/2
16,9, 18,22 *Facite vobis sacculos, qui non veterascunt, 133/5
thesaurum non deficientem in caelis: quo fur
39–48 Mt 24,43–51. 34 non appropiat, neque tinea corrumpit. Ubi
enim thesaurus vester est, ibi et cor vestrum
Ex 12,11 1 P 1,13 35 erit. Sint lumbi vestri praecincti, et lucer- 134/10
Mt 25,1–13 36 nae ardentes in manibus vestris, et vos si-
miles hominibus expectantibus dominum suum
quando revertatur a nuptiis: ut, cum venerit,
J 13,4 37 et pulsaverit, confestim aperiant ei. Beati 135/5
servi illi, quos cum venerit dominus, invenerit
vigilantes: amen dico vobis, quòd praecinget
se, et faciet illos discumbere, et transiens
38 ministrabit illis. Et si venerit in secunda
vigilia, et si in tertia vigilia venerit, et ita
1 Th 5,2. 39 invenerit, beati sunt servi illi. Hoc autem 136/8
scitote, quoniam si sciret paterfamilias, qua
hora fur veniret, vigilaret utique, et non
40 sineret perfodi domum suam. Et vos estote
parati: quia qua hora non putatis, Filius
41 hominis veniet. Ait autem ei Petrus: 137/5
Domine, ad nos dicis hanc parabolam:

28 > in agro est
31 — primum | — et iust. eius
33 veterescant 36 — in manibus vestris
39 quon] quia, *sl* 44 | perfodiri 40 venit

an et ad omnes? Dixit autem Dominus: 42 2 T 2,15 1 P 4,10
Quis, putas, est fidelis dispensator, et pru-
dens, quem constituit Dominus supra fami-
liam suam, ut det illis in tempore tritici
mensuram? Beatus ille servus, quem cum 43
venerit Dominus, invenerit ita facientem.
Vere dico vobis, quoniam supra omnia, quae 44 Mt 25,21
156/5 possidet, constituet illum. Quòd si dixerit 45
servus ille in corde suo: Moram facit domi-
nus meus venire: et coeperit percutere ser-
vos, et ancillas, et edere, et bibere, et
inebriari: veniet dominus servi illius in die, 46
qua non sperat, et hora, qua nescit, et di-
videt eum, partemque eius cum infidelibus
159/10 ponet. Ille autem servus, qui cognovit volun- 47 Jc 4,17
tatem domini sui, et non praeparavit, et non
fecit secundum voluntatem eius, vapulabit
multis: qui autem non cognovit, et fecit 48
digna, plagis vapulabit paucis. Omni autem,
cui multum datum est, multum quaeretur ab
eo: et cui commendaverunt multum, plus
160/5 petent ab eo. Ignem veni mittere in terram, 49
et quid volo nisi ut accendatur? Baptismo 50 Mt 20,22 Mt 10,38 J 12,27
autem habeo baptizari: et quomodo coarctor
usquedum perficiatur? Putatis quia pacem 51 51–53 Mt 10,34–35
veni dare in terram? Non, dico vobis,
sed separationem: erunt enim ex hoc 52
quinque in domo una divisi, tres in
duos, et duo in tres | dividentur: pater 53 Mch 7,6.
in filium, et filius in patrem suum, mater in
filiam, et filia in matrem, socrus in nurum
161/5 suam, et nurus in socrum suam. Dicebat 54 Mt 16,2.3

42 constituet | super 44 cf 39
45 pueros 47 𝔊 se praep.
48 𝔊 digna plagis, (𝔐 —,) 49 — ut
50 baptisma | coartor 52 duos] duo

autem et ad turbas: Cum videritis nubem
orientem ab occasu, statim dicitis. Nimbus
55 venit: et ita fit. et cum austrum flantem,
56 dicitis: Quia aestus erit: et fit. Hypocritae
faciem caeli, et terrae nostis probare: hoc
57 autem tempus quomodo non probatis? Quid
autem et a vobis ipsis non iudicatis quod
Mt 5,25.26 58 iustum est? Cum autem vadis cum adver- 197/5
sario tuo ad principem, in via da operam
liberari ab illo, ne forte trahat te ad iudicem,
et iudex tradat te exactori, et exactor mittat
59 te in carcerem. Dico tibi, non exies inde,
donec etiam novissimum minutum reddas.
Act 5,37. 13 Aderant autem quidam ipso in tempore, 193/10
nunciantes illi de Galilaeis, quorum sanguinem
J 9,2 2 Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum. Et re-
spondens dixit illis: Putatis quod hi Galilaei
prae omnibus Galilaeis peccatores fuerint,
Ps 7,13. 3 quia talia passi sunt? Non, dico vobis: sed
nisi poenitentiam habueritis, omnes similiter
4 peribitis. Sicut illi decem et octo, supra quos
cecidit turris in Siloe, et occidit eos: putatis
quia et ipsi debitores fuerint praeter omnes
5 homines habitantes in Ierusalem? Non,
dico vobis: sed si poenitentiam non egeritis,
3,9. Mt 3,10; 21,19. Mc 11,13. 6 omnes similiter peribitis. Dicebat autem 194/10
et hanc similitudinem: Arborem fici habe-
bat quidam plantatam in vinea sua, et
venit quaerens fructum in illa, et non in-
7 venit. Dixit autem ad cultorem vineae:
Ecce anni tres sunt ex quo venio quaerens

56 > terrae et caeli
58 in via *c. praec. coni.* | ad] apud
13,*2* fuerunt
4 siloam | fuerunt
5 > non paenit. | ag.] **5** habueritis *6* — et 1°

fructum in ficulnea hac, et non invenio: suc-
cide ergo illam: ut quid etiam terram occu-
pat? At ille respondens, dicit illi: Domine 8 2 P 3,9.15.
dimitte illam et hoc anno, usque dum fodiam
circa illam, et mittam stercora: et siquidem 9
fecerit fructum: sin autem, in futurum suc-
cides eam.

Erat autem docens in synagoga eorum 10
sabbatis. Et ecce mulier, quae habebat spiri- 11
tum infirmitatis annis decem et octo: et erat
inclinata, nec omnino poterat sursum respi-
cere. Quam cum videret Iesus, vocavit eam 12
ad se, et ait illi: Mulier, dimissa es ab infir-
mitate tua. Et imposuit illi manus, et con- 13 Mc 7,32.
165/2 festim erecta est, et glorificabat Deum. Re- 14 Ex 20,9. Dt 5,13
spondens autem archisynagogus, indignans
quia sabbato curasset Iesus: dicebat turbae:
Sex dies sunt, in quibus oportet operari: in
his ergo venite, et curamini, et non in die
sabbati. Respondens autem ad illum Dominus 15 14,5
dixit: Hypocritae, unusquisque vestrum sab-
bato non solvit bovem suum, aut asinum a
praesepio, et ducit adaquare? Hanc autem 16 19,9. Act 3,25
filiam Abrahae, quam alligavit satanas, ecce
decem et octo annis non oportuit solvi a vin-
166/10 culo isto die sabbati? Et cum haec diceret, 17
erubescebant omnes adversarii eius: et omnis
populus gaudebat in universis, quae gloriose
167/2 fiebant ab eo. Dicebat ergo: Cui simile 18 18–21 Mt 13,31–33 Mc 4,30–32
est regnum Dei, et cui simile aestimabo illud?
Simile est grano sinapis, quod acceptum 19 Da 4,9.18. Ez 17,23; 31,6

8 dixit
12 vidisset | — eam
15 respondit . . . et d
18 s. esse existimabo

homo misit in hortum suum, et crevit, et
factum est in arborem magnam: et volucres
20 caeli requieverunt in ramis eius. Et iterum 168/5
dixit: Cui simile aestimabo regnum Dei?
21 Simile est fermento, quod acceptum mulier
abscondit in farinae sata tria, donec fermen-
taretur totum.
22 Et ibat per civitates, et castella docens, 169/10
23 et iter faciens in Ierusalem. Ait autem illi 170/5
quidam: Domine, si pauci sunt, qui salvantur?
Mt 7,13 14 Ph 3,12 1 T 6,12 24 Ipse autem dixit ad illos: ¹ Contendite intrare
per angustam portam: quia multi, dico vobis,
Mt 25,11.12 25 quaerent intrare, et non poterunt. Cum autem 171/5
intraverit paterfamilias, et clauserit ostium,
incipietis foris stare, et pulsare ostium, di-
centes: Domine, aperi nobis: et respondens
Mt 7,22 23 26 dicet vobis: Nescio vos unde sitis: ¹ tunc in-
cipietis dicere: Manducavimus coram te, et
Ps 6,9 27 bibimus, et in plateis nostris docuisti. Et
dicet vobis: Nescio vos unde sitis: discedite
28.29. Mt 8,11 12 28 a me omnes operarii iniquitatis. Ibi erit fletus,
et stridor dentium: * cum videritis Abraham, 172/5
et Isaac, et Iacob, et omnes Prophetas in
Ml 1,11 Is 49,12, 59,19 Ps 107,3 14,19 29 regno Dei, vos autem expelli foras. Et venient
ab Oriente, et Occidente, et Aquilone, et Austro,
Mt 19,30 30 et accumbent in regno Dei. Et ecce sunt no- 173/2
vissimi qui erunt primi, et sunt primi qui
31 erunt novissimi. In ipsa die accesse- 174/10
runt quidam Pharisaeorum, dicentes illi:
Exi, et vade hinc: quia Herodes vult te
32 occidere. Et ait illis: Ite, et dicite vulpi

24 quaerunt
25 cluserit | et incip.
30 ✠ erant *bis*
32 — et 2°

illi: Ecce eiicio daemonia, et sanitates per-
ficio hodie, et cras, et tertia die consummor.
Verumtamen oportet me hodie et cras et se- 33
quenti die ambulare: quia non capit prophe-
175/5 tam perire extra Ierusalem. Ierusalem, Ieru- 34 34 35: Mt 23,37–39.
salem, quae occidis Prophetas, et lapidas eos,
qui mittuntur ad te, quoties volui congregare
filios tuos quemadmodum avis nidum suum
sub pennis, et noluisti? Ecce relinquetur 35 Jr 22,5. 12,7 Ps 69,26; 118,26
vobis domus vestra deserta. Dico autem
vobis, quia non videbitis me donec veniat
cum dicetis:
Benedictus, qui venit in nomine Domini.

176/10 Et factum est cum intraret Iesus in do- 14 6,6–11, 11,37
mum cuiusdam principis Pharisaeorum sab-
bato manducare panem, et ipsi observabant
eum. Et ecce homo quidam hydropicus erat 2
177/1 ante illum. Et respondens Iesus dixit ad 3
Legisperitos, et Pharisaeos, dicens: Si licet
sabbato curare? ¹ At illi tacuerunt Ipse vero 4 13,15; Mt 12,11
apprehensum sanavit eum, ac dimisit. Et re- 5
spondens ad illos dixit: Cuius vestrum asinus,
aut bos in puteum cadet, et non continuo
extrahet illum die sabbati? Et non poterant 6
178/10 ad haec respondere illi. Dicebat autem et 7 Mt 23,6.
ad invitatos parabolam, intendens quomodo
primos accubitus eligerent, dicens ad illos:
Cum invitatus fueris ad nuptias, non discum- 8 Prv 25,6.
bas in primo loco, ne forte honoratior te sit
invitatus ab illo, ¹ et veniens is, qui te et illum 9

32 — die, *et 33*
34 quotiens | pinnis
35 relinquitur | — deserta
14,*1* ∽ introisset | — Iesus
8 ab eo

vocavit, dicat tibi. Da huic locum: et tunc
incipias cum rubore novissimum locum tenere.
10 sed cum vocatus fueris, vade, recumbe in
novissimo loco: ut, cum venerit qui te in-
vitavit, dicat tibi. Amice, ascende superius.
Tunc erit tibi gloria coram simul discumben-
18,14. Mt 23,12 11 tibus: quia omnis, qui se exaltat, humilia- 179/5
12 bitur: et qui se humiliat, exaltabitur. Di- 180/10
cebat autem et ei, qui se invitaverat: Cum
facis prandium, aut coenam, noli vocare ami-
cos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos,
neque vicinos divites. ne forte te et ipsi
Dt 14,32. 13 reinvitent, et fiat tibi retributio. sed cum
facis convivium, voca pauperes, debiles, clau-
J 6,29. 14 dos, et caecos: et beatus eris, quia non
habent retribuere tibi: retribuetur enim tibi in
13,29 15 resurrectione iustorum. Haec cum audisset
quidam de simul discumbentibus, dixit illi·
Beatus, qui manducabit panem in regno Dei.
16–24 Mt 22,2–10. 16 At ipse dixit ei: Homo quidam fecit coenam 181/5
17 magnam, et vocavit multos. Et misit servum
suum hora coenae dicere invitatis ut veni-
18 rent, quia iam parata sunt omnia. Et
coeperunt simul omnes excusare. Primus
dixit ei· Villam emi, et necesse habeo exire,
et videre illam: rogo te habe me excusatum.
19 Et alter dixit: Iuga boum emi quinque,
et eo probare illa· rogo te habe me ex-
1 K 7,33 20 cusatum. Et alius dixit: Uxorem duxi, et
21 ideo non possum venire. Et reversus ser-
vus nunciavit haec domino suo. Tunc iratus

---

12 ⸎ vic. neque div. | > et ipsi te
13 — et

paterfamilias, dixit servo suo: Exi cito in
plateas, et vicos civitatis: et pauperes, ac
debiles, et caecos, et claudos introduc huc.
Et ait servus: Domine, factum est ut impe- 22
rasti, et adhuc locus est. Et ait dominus 23
servo: Exi in vias, et sepes: et compelle in-
trare, ut impleatur domus mea. Dico autem 24
vobis quòd nemo virorum illorum, qui vocati
sunt, gustabit coenam meam.
Ibant autem turbae multae cum eo: et 25 26 27 Mt 10,37.38.
conversus dixit ad illos: Si quis venit ad 26 Dt 33,9.10. 18,29 30 J 12,25
me, et non odit patrem suum, et matrem, et
uxorem, et filios, et fratres, et sorores, adhuc
autem et animam suam, non potest meus
esse discipulus. Et qui non baiulat crucem 27 9,23
suam, et venit post me, non potest meus
esse discipulus. Quis enim ex vobis volens 28
turrim aedificare, non prius sedens computat
sumptus, qui necessarii sunt, si habeat ad
perficiendum, | ne, posteaquàm posuerit fun- 29
damentum, et non potuerit perficere, omnes,
qui vident, incipiant illudere ei, | dicentes: 30
Quia hic homo coepit aedificare, et non
potuit consummare? Aut quis rex iturus 31
committere bellum adversus alium regem,
non sedens prius cogitat, si possit cum
decem millibus occurrere ei, qui cum viginti
millibus venit ad se? alioquin adhuc illo 32
longe agente, legationem mittens rogat
ea, quae pacis sunt. Sic ergo omnis ex 33
vobis, qui non renunciat omnibus, quae

26 > dhac esse
27 > esse mens
28 turrem | ⁊ onns | habet

possidet, non potest meus esse discipulus.
Mt 5,13. 34 ¹Bonum est sal. Si autem sal evanuerit, in 186/2
Mc 9,50. 35 quo condietur? Neque in terram, neque in
sterquilinium utile est, sed foras mittetur.
Qui habet aures audiendi, audiat.
15 Erant autem appropinquantes ei publi- 186/2
5,30. 19,7 G 2,12. 2 cani, et peccatores ut audirent illum. Et
murmurabant Pharisaei, et Scribae, dicentes:
Quia hic peccatores recipit, et manducat cum
3 illis. Et ait ad illos parabolam istam, dicens: 187/2
4–7: Mt 18,12–14. Ez 34,11.16 19,10. 4 Quis ex vobis homo, qui habet centum oves:
et si perdiderit unam ex illis, nonne dimittit
nonagintanovem in deserto, et vadit ad illam,
5 quae perierat, donec inveniat eam? Et cum
invenerit eam, imponit in humeros suos gau-
R 12,15. 6 dens: et veniens domum convocat amicos,
et vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi
7 quia inveni ovem meam, quae perierat? Dico
vobis quòd ita gaudium erit in caelo super
uno peccatore poenitentiam agente, quàm
super nonagintanovem iustis, qui non indi-
8 gent poenitentia. Aut quae mulier habens 188/10
drachmas decem, si perdiderit drachmam
unam, nonne accendit lucernam, et everrit
domum, et quaerit diligenter, donec inveniat?
9 Et cum invenerit, convocat amicas, et vici-
nas, dicens: Congratulamini mihi quia inveni
E 3,10 10 drachmam, quam perdideram? Ita dico vobis, 189/8
gaudium erit coram angelis Dei super uno
11 peccatore poenitentiam agente. Ait autem: 190/10
12 Homo quidam habuit duos filios: ¹et dixit ado-
lescentior ex illis patri: Pater, da mihi portionem
substantiae, quae me contingit. Et divisit illis

34 sal quoque ev.
15,4 eam] illam 7 ag.] habente 8 dragm- etc
| 𝔖 evertit 𝔚 † everrit † | 𝔖 inv. eam 9 fin — ?

substantiam. Et non post multos dies, con- 13 Prv 29,3. 10,12.
gregatis omnibus, adolescentior filius peregre
profectus est in regionem longinquam, et ibi
dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose.
Et postquam omnia consummasset, facta est 14
fames valida in regione illa, et ipse coepit
egere. Et abiit, et adhaesit uni civium re- 15
gionis illius. Et misit illum in villam suam ut
pasceret porcos. Et cupiebat implere ventrem 16 Prv 23,21.
suum de siliquis, quas porci manducabant:
et nemo illi dabat. In se autem reversus, 17
dixit: Quanti mercenarii in domo patris mei
abundant panibus, ego autem hic fame pereo!
Surgam, et ibo ad patrem meum, et dicam 18 Jr 3,12.13. Ps 51,6.
ei: Pater, peccavi in caelum, et coram te:
iam non sum dignus vocari filius tuus: fac 19
me sicut unum de mercenariis tuis. Et sur- 20 7,6
gens, venit ad patrem suum. Cum autem
adhuc longe esset, vidit illum pater ipsius,
et misericordia motus est, et accurrens ceci-
dit super collum eius, et osculatus est eum.
Dixitque ei filius: Pater, peccavi in caelum, 21
et coram te, iam non sum dignus vocari
filius tuus. Dixit autem pater ad servos 22
suos: Cito proferte stolam primam, et induite
illum, et date annulum in manum eius, et
calceamenta in pedes eius: et adducite vi- 23
tulum saginatum, et occidite, et manducemus,
et epulemur: quia hic filius meus mortuus 24 E 2,1.5; 5,14
erat, et revixit: perierat, et inventus est.
Et coeperunt epulari. ¹ Erat autem filius eius 25

17 — in domo
18 illi
19 et iam
20 supra | illum
22 — eius 2°

senior in agro: et cum veniret, et appropin-
quaret domui, audivit symphoniam, et chorum:
26 et vocavit unum de servis, et interrogavit quid
27 haec essent. Isque dixit illi: Frater tuus venit,
et occidit pater tuus vitulum saginatum, quia
s. 28 salvum illum recepit. Indignatus est autem,
et nolebat introire. Pater ergo illius egressus,
29 coepit rogare illum. At ille respondens, dixit
patri suo: Ecce tot annis servio tibi, et num-
quam mandatum tuum praeterivi, et numquam
dedisti mihi hoedum ut cum amicis meis epu-
30 larer: sed postquam filius tuus hic, qui de-
voravit substantiam suam cum meretricibus,
J 17,10 31 venit, occidisti illi vitulum saginatum. At
ipse dixit illi: Fili, tu semper mecum es, et
32 omnia mea tua sunt: epulari autem, et
gaudere oportebat, quia frater tuus hic, mor-
tuus erat, et revixit: perierat, et inventus est.
16 Dicebat autem et ad discipulos suos:
Homo quidam erat dives, qui habebat villi-
cum: et hic diffamatus est apud illum quasi
2 dissipasset bona ipsius. Et vocavit illum, et
ait illi: Quid hoc audio de te? redde rationem
villicationis tuae: iam enim non poteris villi-
18,4 3 care. Ait autem villicus intra se: Quid faciam
quia dominus meus aufert a me villicationem?
4 fodere non valeo, mendicare erubesco. Scio
quid faciam, ut, cum amotus fuero a villica-
5 tione, recipiant me in domos suas. Convo-
catis itaque singulis debitoribus domini sui,
dicebat primo: Quantum debes domino meo?

26 quae
29 praeterii
16,1 vilic- etc.

[1] At ille dixit: Centum cados olei. Dixitque 6
illi: Accipe cautionem tuam: et sede cito,
scribe quinquaginta. Deinde alii dixit: Tu 7
vero quantum debes? Qui ait: Centum coros
tritici. Ait illi: Accipe litteras tuas, et scribe
octoginta. Et laudavit dominus villicum ini- 8 E 6,8. 1 Th 5,5 18,6
quitatis, quia prudenter fecisset: quia filii
huius saeculi prudentiores filiis lucis in gene-
ratione sua sunt. Et ego vobis dico: facite 9 14,14. Mt 6,20 10,40 10,21
vobis amicos de mammona iniquitatis: ut,
cum defeceritis, recipiant vos in aeterna
tabernacula. Qui fidelis est in minimo, et in 10 16,17.
maiori fidelis est: et qui in modico iniquus
est, et in maiori iniquus est. Si ergo in 11
iniquo mammona fideles non fuistis: quod
verum est, quis credet vobis? Et si in alieno 12
fideles non fuistis: quod vestrum est, quis
dabit vobis? Nemo servus potest duobus 13 Mt 6,24
dominis servire: aut enim unum odiet, et
alterum diliget: aut uni adhaerebit, et alterum
contemnet: non potestis Deo servire, et mam-
monae. Audiebant autem omnia haec Phari- 14 Mt 23,14
saei, qui erant avari: et deridebant illum. Et 15 18,9–14. Mt 23,28 Ps 7,10. Prv 6,16.17.
ait illis: Vos estis, qui iustificatis vos coram
hominibus: Deus autem novit corda vestra:
quia quod hominibus altum est, abominatio
est ante Deum. Lex, et prophetae usque ad 16 Mt 11,12.13.
Ioannem: ex eo regnum Dei evangelizatur,
et omnis in illud vim facit. Facilius est 17 Mt 5,18.
autem caelum, et terram praeterire, quàm
de Lege unum apicem cadere. Omnis, qui 18 Mt 5,32. 19,9.

7 𝔊𝔐 alio
9 mamona *etc*
16 iohannen

dimittit uxorem suam, et alteram ducit,
moechatur et qui dimissam a viro ducit,
19 moechatur. Homo quidam erat dives, qui
induebatur purpura, et bysso: et epulabatur
20 quotidie splendide. Et erat quidam mendicus,
nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuam eius,
Mt 15,27. 21 ulceribus plenus, | cupiens saturari de micis,
quae cadebant de mensa divitis, et nemo illi
dabat: sed et canes veniebant, et lingebant
H 1,14. 22 ulcera eius. Factum est autem ut moreretur
mendicus, et portaretur ab Angelis in sinum
Abrahae. Mortuus est autem et dives, et
23 sepultus est in inferno. Elevans autem oculos
suos, cum esset in tormentis, vidit Abraham
24 a longe, et Lazarum in sinu eius: et ipse
clamans dixit: Pater Abraham, miserere
mei, et mitte Lazarum ut intingat extremum
digiti sui in aquam ut refrigeret linguam
6,24. 25 meam, quia crucior in hac flamma. Et dixit
illi Abraham: Fili, recordare quia recepisti
bona in vita tua, et Lazarus similiter mala:
nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris:
26 et in his omnibus inter nos, et vos chaos
magnum firmatum est: ut hi, qui volunt
hinc transire ad vos, non possint, neque
27 inde huc transmeare. Et ait: Rogo ergo
te pater ut mittas eum in domum patris
28 mei. habeo enim quinque fratres, ut teste-
tur illis, ne et ipsi veniant in hunc locum
2 T 3,16 29 tormentorum. Et ait illi Abraham: Habent

---

18 > duc. alt.
19 qui] et
20 (§ vulceribus)
21 — et nemo i. dab.
23 videbat
28 > loc. hunc

Moysen, et prophetas: audiant illos. At ille 30
dixit: Non, pater Abraham: sed si quis ex
mortuis ierit ad eos, poenitentiam agent. Ait 31 J 11,43–53.
autem illi: Si Moysen, et prophetas non
audiunt, neque si quis ex mortuis resur-
rexerit, credent.

197/2 Et ait ad discipulos suos: Impossibile 17
est ut non veniant scandala: vae autem illi,
per quem veniunt. Utilius est illi si lapis 2 Mt 18,6.7.
molaris imponatur circa collum eius, et proii-
ciatur in mare, quàm ut scandalizet unum de
198/5 pusillis istis. Attendite vobis: Si peccaverit 3 Mt 18,15.
in te frater tuus, increpa illum: et si poeni-
199/5 tentiam egerit, dimitte illi. Et si septies in 4 Mt 18,21 22
die peccaverit in te, et septies in die con-
versus fuerit ad te, dicens: Poenitet me, di-
200/5 mitte illi. Et dixerunt Apostoli Domino: 5 Mc 9,24
Adauge nobis fidem. Dixit autem Dominus: 6 Mt 13,31, 17,20, 21,21.
Si habueritis fidem, sicut granum sinapis,
dicetis huic arbori moro: Eradicare, et trans-
201/10 plantare in mare: et obediet vobis. Quis 7
autem vestrum habens servum arantem aut
pascentem, qui regresso de agro dicat illi:
Statim transi, recumbe: ¹ et non dicat ei: Para 8
quod coenem, et praecinge te, et ministra mihi
donec manducem, et bibam, et post haec tu
manducabis, et bibes? Numquid gratiam 9
habet servo illi, quia fecit quae ei impera-
verat? Non puto. ¹ Sic et vos cum feceritis 10
omnia, quae praecepta sunt vobis, dicite:

17,1 > Et ad disc. suos ait
3 ∸ in te
6 haberetis ... diceretis ... oboediret
7 𝕲 pasc. boves | dicet
8 dicet
9 sibi | (𝕮 om. v. 10 Non puto)

Servi inutiles sumus: quod debuimus facere,
fecimus.

9,51, 13,22. 11 Et factum est, dum iret in Ierusalem,
transibat per mediam Samariam, et Galilaeam.
Lv 13,45.46. 12 Et cum ingrederetur quoddam castellum, oc-
currerunt ei decem viri leprosi, qui steterunt
13 a longe: ¹ et levaverunt vocem, dicentes: Iesu
5,14. Lv 13,49; 14,2.3. 14 praeceptor, miserere nostri. Quos ut vidit,
dixit: Ite, ostendite vos sacerdotibus. Et
15 factum est, dum irent, mundati sunt. Unus
autem ex illis, ut vidit quia mundatus est,
regressus est, cum magna voce magnificans
16 Deum, et cecidit in faciem ante pedes eius,
17 gratias agens: et hic erat Samaritanus. Re-
spondens autem Iesus, dixit: Nonne decem
18 mundati sunt? et novem ubi sunt? Non est
inventus qui rediret, et daret gloriam Deo,
7,50 19 nisi hic alienigena. Et ait illi: Surge, vade:
quia fides tua te salvum fecit.
J 18,36, 3,3 20 Interrogatus autem a Pharisaeis: Quando
venit regnum Dei? respondens eis, dixit:
Non venit regnum Dei cum observatione:
Mt 24,23. J 1,26, 10,38. 21 ¹ neque dicent: Ecce hic, aut ecce illic.
Ecce enim regnum Dei intra vos est.
22 Et ait ad discipulos suos: Venient dies
quando desideretis videre unum diem Filii
21,8 23 hominis, et non videbitis. Et dicent vobis:
Ecce hic, et ecce illic. Nolite ire, neque
Mt 24,26.27. 24 sectemini: nam, sicut fulgur coruscans de

11 transiebat
20 respondit eis et | ✠ non veniet
22 — suos
23 — et 2°

sub caelo in ea, quae sub caelo sunt, fulget
206/9 ita erit Filius hominis in die sua. Primum 25 9,22
autem oportet illum multa pati, et reprobari
207/5 a generatione hac. Et sicut factum est in 26 Mt 24,37–39
diebus Noe, ita erit et in diebus Filii hominis.
Edebant, et bibebant: uxores ducebant, et 27 Gn 7,7–23.
dabantur ad nuptias, usque in diem, qua
intravit Noe in arcam: et venit diluvium, et
208/10 perdidit omnes. Similiter sicut factum est in 28 Gn 18,20
diebus Lot Edebant, et bibebant: emebant,
et vendebant: plantabant, et aedificabant:
qua die autem exiit Lot a Sodomis, pluit 29 Gn 19,15 24 25
ignem, et sulphur de caelo, et omnes perdidit:
secundum haec erit qua die Filius hominis 30
209/2 revelabitur. In illa hora qui fuerit in tecto, 31 Mt 24,17.18
et vasa eius in domo, ne descendat tollere
210/10 illa: et qui in agro, similiter non redeat retro.
211/9 Memores estote uxoris Lot. Quicumque quae- 32 Gn 19,26. 33 9,24
sierit animam suam salvam facere, perdet
illam: et quicumque perdiderit illam, vivifi-
212/5 cabit eam. Dico vobis: in illa nocte erunt 34
duo in lecto uno: unus assumetur, et alter
relinquetur: duae erunt molentes in unum: 35 Mt 24,40.41
una assumetur, et altera relinquetur: ¦ duo in 36
agro: unus assumetur, et alter relinquetur.
213/5 * Respondentes dicunt illi: Ubi Domine? ¦ Qui 37 Job 39,30. Mt 24,28
dixit illis: Ubicumque fuerit corpus, illuc
congregabuntur et aquilae.
214/10 Dicebat autem et parabolam ad illos, 18 R 12,12. Kol 4,2. 1 Th 5,17
quoniam oportet semper orare et non
deficere, ¦ dicens: Iudex quidam erat 2
in quadam civitate, qui Deum non

28.32 loth 34 — in 1°
36 (ℭ inc : 36 Respondentes)
37 eis ¦ — et

1 P 4,8. 3 timebat, et hominem non reverebatur. Vidua
autem quaedam erat in civitate illa, et ve-
niebat ad eum, dicens: Vindica me de ad-
10,8. 4 versario meo. Et nolebat per multum tempus.
Post haec autem dixit intra se: Etsi Deum
11,7.8. 5 non timeo, nec hominem revereor: tamen
quia molesta est mihi haec vidua, vindicabo
illam, ne in novissimo veniens sugillet me.
16,8. 6 Ait autem Dominus: Audite quid iudex ini-
7 quitatis dicit· Deus autem non faciet vin-
dictam electorum suorum clamantium ad se
die ac nocte, et patientiam habebit in illis?
7,9. Jr 3,3. 8 Dico vobis quia cito faciet vindictam illorum.
Verumtamen Filius hominis veniens, putas,
inveniet fidem in terra?
9 Dixit autem et ad quosdam, qui in se
confidebant tamquam iusti, et aspernabantur
10 ceteros, parabolam istam· Duo homines ascen-
derunt in templum ut orarent· unus Phari-
Is 58,2.3. 16,15. 11 saeus, et alter publicanus. Pharisaeus stans,
haec apud se orabat· Deus gratias ago tibi,
quia non sum sicut ceteri hominum· raptores,
iniusti, adulteri: velut etiam hic publicanus.
Mt 23,23. 12 ieiuno bis in sabbato: decimas do omnium,
Ps 51,3. 13 quae possideo. Et publicanus a longe stans,
nolebat nec oculos ad caelum levare: sed per-
cutiebat pectus suum, dicens· Deus propitius
14,11. Mt 23,12 Ez 21,31 14 esto mihi peccatori. Dico vobis, descendit hic
iustificatus in domum suam ab illo, *quia omnis, ²¹³/₈

18,5 𝔖 suggilet 𝔚 suggillet
8 𝔈 Veruntamen
9 fin 𝔖 + dicens
10 𝔖 ascendebant

qui se exaltat, humiliabitur: et qui se humiliat
exaltabitur
216/8 Afferebant autem ad illum et infantes, ut 15 16–17 Mt 19,13–15. Mc 10,13–16.
eos tangeret. Quod cum viderent discipuli,
increpabant illos. Iesus autem convocans illos, 16
dixit: Sinite pueros venire ad me, et nolite
vetare eos: talium est enim regnum Dei.
217/1 Amen dico vobis: Quicumque non acceperit 17 Mt 18,3.
regnum Dei sicut puer, non intrabit in illud.
218/7 Et interrogavit eum quidam princeps, 18 18–30 Mt 19,16–29 Mc 10,17–30.
dicens: Magister bone, quid faciens vitam
aeternam possidebo? Dixit autem ei Iesus: 19
Quid me dicis bonum? nemo bonus nisi solus
Deus. Mandata nosti: Non occides: Non 20 Ex 20,12–16. Dt 5,16–20
moechaberis: Non furtum facies. Non falsum
testimonium dices: Honora patrem tuum, et
matrem. Qui ait: Haec omnia custodivi a 21
219/7 iuventute mea. Quo audito, Iesus ait ei: 22 Mt 6,20. 12,33
Adhuc unum tibi deest: omnia quaecumque
habes vende, et da pauperibus, et habebis
thesaurum in caelo: et veni, sequere me.
220/7 His ille auditis, contristatus est: quia dives 23 Mc 4,26.
erat valde. Videns autem Iesus illum tristem 24
factum, dixit: Quàm difficile, qui pecunias
habent, in regnum Dei intrabunt. Facilius 25
est enim camelum per foramen acus
transire, quàm divitem intrare in regnum
Dei. Et dixerunt qui audiebant: Et quis 26
potest salvus fieri? Ait illis: Quae impos- 27
sibilia sunt apud homines, possibilia sunt
apud Deum. Ait autem Petrus: Ecce nos 28 J 19,27

---

16 > eos vetare
24 > illum iesus

29 dimisimus omnia, et secuti sumus te. Qui 231/2
dixit eis: Amen dico vobis, nemo est, qui
reliquit domum, aut parentes, aut fratres,
aut uxorem, aut filios propter regnum Dei,
30 et non recipiat multo plura in hoc tempore,
et in saeculo venturo vitam aeternam.
31–34: Mt 20,17–19. Mc 10,32–34. 9,22.44. J 5,39. 31 Assumpsit autem Iesus duodecim, et ait 232/2
illis: Ecce ascendimus Ierosolymam, et con-
summabuntur omnia, quae scripta sunt per
32 prophetas de Filio hominis: tradetur enim
Gentibus, et illudetur, et flagellabitur, et
33 conspuetur: et postquam flagellaverint, oc-
Mc 9,32. 34 cident eum, et tertia die resurget. Et ipsi 233/10
nihil horum intellexerunt, et erat verbum
istud absconditum ab eis, et non intelligebant
quae dicebantur.
35–43 Mt 20,29–34 Mc 10,46–52. 35 Factum est autem, cum appropinquaret 234/1
Iericho, caecus quidam sedebat secus viam,
36 mendicans. Et cum audiret turbam prae-
tereuntem, interrogabat quid hoc esset.
37 Dixerunt autem ei, quòd Iesus Nazarenus
38 transiret. Et clamavit, dicens: Iesu fili David
39 miserere mei. Et qui praeibant, increpabant
eum ut taceret. Ipse vero multo magis cla-
40 mabat: Fili David miserere mei. Stans autem
Iesus iussit illum adduci ad se. Et cum ap-
41 propinquasset, interrogavit illum, dicens:
quid tibi vis faciam? At ille dixit: Domine
17,19. 42 ut videam. Et Iesus dixit illi: Respice, fides
43 tua te salvum fecit. Et confestim vidit, et
sequebatur illum magnificans Deum. Et omnis
plebs ut vidit, dedit laudem Deo.

---

31 hierosolyma
33 > die tertia

Et ingressus perambulabat Iericho. Et 19 2
ecce vir nomine Zachaeus: et hic princeps
erat publicanorum, et ipse dives: et quaere- 3
bat videre Iesum, quis esset. et non poterat
prae turba, quia statura pusillus erat. Et 4
praecurrens ascendit in arborem sycomorum
ut videret eum: quia inde erat transiturus.
Et cum venisset ad locum, suspiciens Iesus 5
vidit illum, et dixit ad eum: Zachaee festinans
descende: quia hodie in domo tua oportet me
manere. Et festinans descendit, et excepit 6
illum gaudens. Et cum viderent omnes, mur- 7 15,2.
murabant, dicentes quòd ad hominem pecca-
torem divertisset. Stans autem Zachaeus, 8 Ex21,37, 22,1 Nu 5,6.7.
dixit ad Dominum: Ecce dimidium bonorum
meorum, Domine, do pauperibus: et si quid
aliquem defraudavi, reddo quadruplum. Ait 9 13,16. Act 2,25, 13,21.
Iesus ad eum: Quia hodie salus domui huic
facta est: eo quòd et ipse filius sit Abrahae.
Venit enim Filius hominis quaerere, et salvum 10 Ez 34,16. J 3,17. 5,32 1 T 1,15
facere quod perierat.
Haec illis audientibus adiciens, dixit 11 11–27 Mt 25,14–30
parabolam, eo quòd esset prope Ierusalem: 24,21 Act 1,6
et quia existimarent quòd confestim regnum
Dei manifestaretur. Dixit ergo: Homo qui- 12 Mc 13,34. 18,18.
dam nobilis abiit in regionem longinquam ac-
cipere sibi regnum, et reverti. Vocatis autem 13
decem servis suis, dedit eis decem mnas,
et ait ad illos: Negotiamini dum venio.
Cives autem eius oderant eum: et mise- 14 J 1,11; 15,18 27. Mt 23,37. Ps 2,2 8
runt legationem post illum, dicentes: No-

19,*2* zacchæus, *it s* { > erat prnc
4 illum *5* zacchee
8 dom } $ Iesum
13 eis] illis
14 eum] illum

15 lumus hunc regnare super nos. Et factum
est ut rediret accepto regno: et iussit vocari
servos, quibus dedit pecuniam, ut sciret
16 quantum quisque negotiatus esset. Venit
autem primus dicens: Domine, mna tua
16,10 17 decem mnas acquisivit. Et ait illi: Euge
bone serve, quia in modico fuisti fidelis, eris
18 potestatem habens super decem civitates. Et
alter venit, dicens: Domine, mna tua fecit
19 quinque mnas. Et huic ait: Et tu esto super
20 quinque civitates. Et alter venit, dicens:
Domine, ecce mna tua, quam habui repositam
21 in sudario: timui enim te, quia homo austerus
es: tollis quod non posuisti, et metis quod
22 non seminasti. Dicit ei: De ore tuo te iudico
serve nequam. sciebas quòd ego homo austerus
sum, tollens quod non posui, et metens quod
23 non seminavi: et quare non dedisti pècuniam
meam ad mensam, ut ego veniens cum usuris
24 utique exegissem illam? Et astantibus dixit:
Auferte ab illo mnam, et date illi, qui decem
25 mnas habet. Et dixerunt ei: Domine, habet
8,18. Mt 13,12. 26 decem mnas. Dico autem vobis, quia omni 220/7
habenti dabitur, et abundabit: ab eo autem,
qui non habet, et quod habet, auferetur ab
14 Ps 2,9 Is 63,1—6. 1 K 15,33 27 eo. Verumtamen inimicos meos illos, qui no- 228/5
luerunt me regnare super se, adducite huc:
et interficite ante me.
28—38 Mt 21,1—9 Mc 11,1—10 J 12,12—16. 28 Et his dictis, praecedebat ascendens Iero- 229/2
29 solymam. Et factum est, cum appropinquasset

17 > fid. fuisti | supra , *it* 19
21 austeris , *it* 22
22 > aust homo
23 𝔖 — et 1° | ut] et | exigissem illud.
24 (𝔖𝔈^w ast ,) 26 — et abundabit
28 hierosolyma

ad Bethphage, et Bethaniam ad montem, qui
vocatur Oliveti, misit duos discipulos suos,
dicens: Ite in castellum, quod contra est: in 30 22,13
quod introeuntes, invenietis pullum asinae
alligatum, cui nemo umquam hominum sedit
solvite illum, et adducite. Et si quis vos 31
interrogaverit: Quare solvitis? sic dicetis ei:
Quia Dominus operam eius desiderat. Abie- 32
runt autem qui missi erant: et invenerunt,
sicut dixit illis, stantem pullum. Solventibus 33
autem illis pullum, dixerunt domini eius ad
illos: Quid solvitis pullum? At illi dixerunt: 34
Quia Dominus eum necessarium habet. Et 35
duxerunt illum ad Iesum. Et iactantes vesti-
menta sua supra pullum, imposuerunt Iesum
Eunte autem illo, substernebant vestimenta 36 2 Rg 9,13
sua in via. Et cum appropinquaret iam ad 37
descensum Montis oliveti, coeperunt omnes
turbae discipulorum gaudentes laudare Deum
voce magna super omnibus, quas viderant,
virtutibus, dicentes. 38 Ps 118,26. 2,14

Benedictus, qui venit
rex in nomine Domini,
pax in caelo,
et gloria in excelsis

Et quidam Pharisaeorum de turbis, dixerunt 39
ad illum: Magister, increpa discipulos tuos.
Quibus ipse ait: Dico vobis, quia si hi ta- 40 44.
cuerint, lapides clamabunt. Et ut appropin- 41 2 Rg 9,11 J 11,35.
quavit, videns civitatem flevit super illam,

29 bethfage
30 𝔖 contra vos
37 discip.] 𝔖 descendentium 𝔚 discentium

Dt 32,29. Mt 13,14. J 12,38. 42 ¦ dicens: Quia si cognovisses et tu, et quidem
in hac die tua, quae ad pacem tibi, nunc
43 autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia
venient dies in te: et circumdabunt te inimici
tui vallo, et circumdabunt te: et coangusta-
21,6. Ps 137,9. 40. 1,68 78. 7,16. 44 bunt te undique: et ad terram prosternent
te, et filios tuos, qui in te sunt, *et non re-
45–48 Mt 21,12–16. Mc 11,15–18. J 2,13–16. linquent in te lapidem super lapidem: eo quòd
45 non cognoveris tempus visitationis tuae. Et
ingressus in templum, coepit eiicere vendentes
Is 56,7. Jr 7,11 46 in illo, et ementes, ¦ dicens illis: Scriptum est:
Quia domus mea domus orationis est. Vos
autem fecistis illam speluncam latronum
21,37. 22,53. J 18,20. 47 Et erat docens quotidie in templo. Prin-
cipes autem sacerdotum, et Scribae, et Prin-
21,38. Mc 12,37. 48 cipes plebis quaerebant illum perdere: et
non inveniebant quid facerent illi. Omnis
enim populus suspensus erat, audiens illum.

1–8 Mt 21,23–27. Mc 11,27–33. 20 Et factum est in una dierum, docente
illo populum in templo, et evangelizante, con-
venerunt principes sacerdotum, et Scribae
2 cum senioribus, et aiunt dicentes ad illum:
Dic nobis, in qua potestate haec facis? aut:
Quis est, qui dedit tibi hanc potestatem?
3 Respondens autem Iesus, dixit ad illos:
Interrogabo vos et ego unum verbum. Re-
4 spondete mihi: Baptismus Ioannis de caelo
5 erat, an ex hominibus? At illi cogita-
bant intra se, dicentes: Quia si dixerimus,
De caelo, dicet, Quare ergo non credidistis
6 illi? Si autem dixerimus, Ex hominibus,
plebs universa lapidabit nos: certi sunt
7 enim, Ioannem prophetam esse. Et respon-

(42 € inc. v. Quia)
20,3 – Iesus 4 baptismum 5 inter, it 14

derunt se nescire unde esset. Et Iesus ait 8
illis: Neque ego dico vobis in qua potestate
haec facio. Coepit autem dicere ad plebem 9 9–19 Mt 21,33–46. Mc 12,1–12
parabolam hanc: Homo plantavit vineam, et
locavit eam colonis: et ipse peregre fuit Is 5,1.
multis temporibus. Et in tempore misit ad 10 2 Chr 36,15.16.
cultores servum, ut de fructu vineae darent
illi. Qui caesum dimiserunt eum inanem. Et 11
addidit alterum servum mittere. Illi autem
hunc quoque caedentes, et afficientes con-
tumelia, dimiserunt inanem. Et addidit ter- 12
tium mittere: qui et illum vulnerantes eiece-
runt. Dixit autem dominus vineae: Quid 13
faciam? mittam filium meum dilectum: forsi-
tan, cum hunc viderint, verebuntur. Quem 14
cum vidissent coloni, cogitaverunt intra se,
dicentes: Hic est heres, occidamus illum, ut
nostra fiat hereditas. Et eiectum illum extra 15
vineam, occiderunt. Quid ergo faciet illis
dominus vineae? veniet, et perdet colonos 16
istos, et dabit vineam aliis. Quo audito, dixe-
runt illi: Absit. Ille autem aspiciens eos ait: 17 Ps 117,22.
Quid est ergo hoc, quod scriptum est:

Lapidem, quem reprobaverunt aedificantes,
hic factus est in caput anguli?

Omnis, qui ceciderit super illum lapidem, 18 Is 8,14
conquassabitur: super quem autem ceci-
derit, comminuet illum. Et quaerebant 19 19,48
principes sacerdotum, et Scribae mittere
in illum manus illa hora: et timuerunt
populum: cognoverunt enim quod ad ipsos
dixerit similitudinem hanc. Et obser- 20 20–26 Mt 22,15–22. Mc 12,13–17

9 𝔊 homo quidam
10 𝔊 temp illo
14 cf 5 16 supra *bis*
19 in illa h. | istam

vantes miserunt insidiatores, qui se iustos
11,54. simularent, ut caperent eum in sermone, ut
traderent illum principatui, et potestati prae-
21 sidis Et interrogaverunt eum, dicentes: Ma-
gister, scimus quia recte dicis, et doces: et
non accipis personam, sed viam Dei in veri-
22 tate doces: licet nobis tributum dare Caesari,
23 an non? Considerans autem dolum illorum,
24 dixit ad eos: Quid me tentatis? Ostendite
mihi denarium. Cuius habet imaginem, et
inscriptionem? Respondentes dixerunt ei:
25 Caesaris. Et ait illis: Reddite ergo quae sunt
26 Caesaris, Caesari: et quae sunt Dei, Deo. Et
non potuerunt verbum eius reprehendere coram
plebe et mirati in responso eius, tacuerunt.
27–40 Mt 22,23–33.46 Mc 12,18–27.34. 27 Accesserunt autem quidam Sadducaeorum,
qui negant esse resurrectionem, et interroga-
Gn 38,8. Dt 25,5 6. 28 verunt eum, dicentes: Magister, Moyses scripsit
nobis' Si frater alicuius mortuus fuerit habens
uxorem, et hic sine liberis fuerit, ut accipiat
eam frater eius uxorem, et suscitet semen
29 fratri suo: septem ergo fratres erant: et
primus accepit uxorem, et mortuus est sine
30 filiis. Et sequens accepit illam, et ipse mor-
31 tuus est sine filio. Et tertius accepit illam.
Similiter et omnes septem, et non reliquerunt
32 semen, et mortui sunt. Novissime omnium
33 mortua est et mulier In resurrectione ergo,
cuius eorum erit uxor? siquidem septem habue-
34 runt eam uxorem. Et ait illis Iesus: Filii huius
Ph 3,11 35 saeculi nubunt, et traduntur ad nuptias: illi
vero, qui digni habebuntur saeculo illo, et

20 𝔖 caperet (*cal. corr.*) | ut 2°] 𝔖𝔐𝔅 et 21 illum | > in ver. viam dei 22 > dare trib. caes. 24 — ei 25 > caesaris sunt | > dei sunt 28 sine filiis 32 novissima 34 > saec. huius

resurrectione ex mortuis, neque nubent, neque
ducent uxores: neque enim ultra mori pote- 36 1 J 3,1.2.
runt: aequales enim Angelis sunt, et filii sunt
Dei: cum sint filii resurrectionis. Quia vero 37 Ex 3,2.6
resurgant mortui, et Moyses ostendit secus
rubum, sicut dicit Dominum, Deum Abraham,
et Deum Isaac, et Deum Iacob. Deus autem 38 R 14,8.
non est mortuorum, sed vivorum: omnes
enim vivunt ei. Respondentes autem quidam 39
Scribarum, dixerunt ei: Magister, bene dixisti.
244/2 Et amplius non audebant eum quidquam 40 41–44
245/2 interrogare. Dixit autem ad illos: Quomodo 41 Mt 22,41–45 Mc 12,35–37
dicunt Christum, filium esse David? et ipse 42 Ps 110,1. J 7,42.
David dicit in libro Psalmorum:

Dixit Dominus Domino meo, sede a dextris
meis,
donec ponam inimicos tuos, scabellum pedum 43
tuorum?

David ergo Dominum illum vocat: et quo- 44
modo filius eius est?
246/2 Audiente autem omni populo, dixit disci- 45 46–47 Mt 23,1–7.14.
pulis suis: Attendite a Scribis, qui volunt 46 Mc 12,38–40
ambulare in stolis, et amant salutationes in 11,43.
foro, et primas cathedras in synagogis, et
247/8 primos discubitus in conviviis: qui devorant 47
domos viduarum, simulantes longam oratio-
nem. Hi accipient damnationem maiorem.
Respiciens autem vidit eos, qui mittebant 21 1–4 Mc 12,41–44
munera sua in gazophylacium, divites.
Vidit autem et quandam viduam pauper- 2
culam mittentem aera minuta duo. Et dixit: 3 2 K 8,12
Vere dico vobis, quia vidua haec pauper,

35 nubunt ... ducunt
36 𝔖 neq. etiam
37 𝔖 resurgent
39 — ei 41 > david esse

12,18. 4 plus quàm omnes misit. Nam omnes hi ex
abundanti sibi miserunt in munera Dei: haec
autem ex eo, quod deest illi, omnem victum
suum, quem habuit, misit.
5-24 Mt 24,1-21 Mc 13,1-19. 5 Et quibusdam dicentibus de templo quòd
bonis lapidibus, et donis ornatum esset, dixit:
19,44 6 Haec, quae videtis, venient dies, in quibus
non relinquetur lapis super lapidem, qui non
7 destruatur. Interrogaverunt autem illum, di-
centes: Praeceptor, quando haec erunt, et
Dn 7,22. 8 quod signum cum fieri incipient? Qui dixit:
Videte ne seducamini: multi enim venient in
nomine meo, dicentes quia ego sum: et tempus
Dn 2,28. 9 appropinquavit: nolite ergo ire post eos. Cum
autem audieritis praelia, et seditiones, nolite
terreri: oportet primum haec fieri, sed non-
Is 12,2 2 Chr 15,6. 10 dum statim finis. Tunc dicebat illis: Surget
gens contra gentem, et regnum adversus
11 regnum. Et terraemotus magni erunt per
loca, et pestilentiae, et fames, terroresque
12,11 12 de caelo, et signa magna erunt. Sed ante haec
omnia inicient vobis manus suas, et perse-
quentur tradentes in synagogas, et custodias,
trahentes ad reges, et praesides propter nomen
13 meum: continget autem vobis in testimonium.
Mt 10,19 14 Ponite ergo in cordibus vestris non praeme-
Act 6,10 15 ditari quemadmodum respondeatis. ego enim
dabo vobis os, et sapientiam, cui non poterunt
resistere, et contradicere omnes adversarii
16 vestri. Trademini autem a parentibus, et

21,4 quod] 𝔖 quo
5 > lapid. bonis
8 post illos
9 𝔖 oport enim | non

fratribus, et cognatis, et amicis, et morte
afficient ex vobis: et eritis odio omnibus 17 Mt 10,22 22
propter nomen meum: et capillus de capite 18 12,7. 1 S 14 45
vestro non peribit. In patientia vestra pos- 19 2 Chr 15,7.
sidebitis animas vestras. Cum autem vi- 20 H 10,36.
deritis circumdari ab exercitu Ierusalem, tunc
scitote quia appropinquavit desolatio eius:
tunc qui in Iudaea sunt, fugiant ad montes: 21
et qui in medio eius, discedant: et qui in 23,29 Dt 32,35
regionibus, non intrent in eam. quia dies 22 Hos 9,7. Jr 5,29.
ultionis hi sunt, ut impleantur omnia, quae 1 Th 2,16.
scripta sunt. Vae autem praegnantibus, et 23 1 K 7,26
nutrientibus in illis diebus. *erit enim pres-
sura magna super terram, et ira populo huic. Dt 28,64. Zch 12,3.
Et cadent in ore gladii: et captivi ducentur 24 Is 63,18 Ps 79,1 Dn 8,10, 9,26; 12,7
in omnes Gentes. et Ierusalem calcabitur R 11,25. Ap 11,2
a Gentibus: donec impleantur tempora na-
tionum. Et erunt signa in sole, et luna, 25 25–28 Mt 24,29 30 Mc 13,24–26.
et stellis, et in terris pressura Gentium prae Ps 65,8.
confusione sonitus maris, et fluctuum: arescen- 26 Is 34,4.
tibus hominibus prae timore, et expectatione,
quae supervenient universo orbi: nam virtutes
caelorum movebuntur: et tunc videbunt filium 27 Dn 7,13 Mt 26,64.
hominis venientem in nube cum potestate
magna, et maiestate. His autem fieri in- 28 Ps 4,4.5
cipientibus, respicite, et levate capita vestra:
quoniam appropinquat redemptio vestra. Et 29 29–33 Mt 24,32–35 Mc 13,28–31
dixit illis similitudinem: Videte ficulneam,
et omnes arbores: cum producunt iam 30
ex se fructum, scitis quoniam prope est
aestas. Ita et vos cum videritis haec fieri, 31

17 𝔖 omn. hominibus
21 ad] in
23 praegnatibus

32 scitote quoniam prope est regnum Dei. Amen
dico vobis, quia non praeteribit generatio
10,17. 33 haec, donec omnia fiant. Caelum, et terra
transibunt: verba autem mea non transibunt.
17,27. Mc 4,19. Mt 24,49. 1s 5,11-13. 34 Attendite autem vobis, ne forte graventur 290/10
corda vestra in crapula, et ebrietate, et
curis huius vitae: et superveniat in vos
Is 24,17. 1 Th 5,3. 35 repentina dies illa tamquam laqueus enim
superveniet in omnes, qui sedent super faciem
Mc 13,33. Ap 6,17. 36 omnis terrae. Vigilate itaque, omni tempore
orantes, ut digni habeamini fugere ista
omnia, quae futura sunt, et stare ante Filium
hominis.
19,47. J 8,1 ss. 37 Erat autem diebus docens in templo:
noctibus vero exiens, morabatur in monte,
19,48. Mc 12,37. 38 qui vocatur Oliveti. Et omnis populus mani-
cabat ad eum in templo audire eum.

1.2 Mt 26,1-5. Mc 14,1.2. 22 Appropinquabat autem dies festus Azy- 290/1
20,19. 2 morum, qui dicitur Pascha: et quaerebant 291/1
principes sacerdotum, et Scribae, quomodo
3-6 Mt 26,14-16. Mc 14,10.11. J 13,2.27. Iesum interficerent: timebant vero plebem.
3 Intravit autem satanas in Iudam, qui cogno- 292/9
4 minabatur Iscariotes, unum de duodecim. et 293/9
abiit, et locutus est cum principibus sacer-
dotum, et magistratibus, quemadmodum illum
5 traderet eis. Et gavisi sunt, et pacti sunt
6 pecuniam illi dare. Et spopondit. Et quaerebat
7-23: Mt 26,17-29. Mc 14,12-25. Ex 12,18-20. opportunitatem ut traderet illum sine turbis.
7 Venit autem dies Azymorum, in qua necesse
8 erat occidi pascha. Et misit Petrum, et Ioannem,

22,3 Iesum] eum
J scarioth

dicens: Euntes parate nobis pascha, ut man-
ducemus. At illi dixerunt: Ubi vis paremus? 9
Et dixit ad eos: Ecce introeuntibus vobis in 10 J 8 10,3
civitatem, occurret vobis homo quidam am-
phoram aquae portans: sequimini eum in
domum, [1] in quam intrat, et dicetis patri- 11
familias domus: Dicit tibi Magister: Ubi est
diversorium, ubi pascha cum discipulis meis
manducem? Et ipse ostendet vobis coena- 12
culum magnum stratum, et ibi parate.
Euntes autem invenerunt sicut dixit illis, et 13 19,32.
paraverunt pascha. Et cum facta esset 14
hora, discubuit, et duodecim Apostoli cum
eo. et ait illis: Desiderio desideravi hoc 15
pascha manducare vobiscum, antequam pa-
tiar. Dico enim vobis, quia ex hoc non 16 13,29
manducabo illud, donec impleatur in regno
Dei. Et accepto calice gratias egit, et dixit: 17
Accipite, et dividite inter vos. dico enim vobis 18
quòd non bibam de generatione vitis, donec
regnum Dei veniat. Et accepto pane gratias 19 1 K 11,23–25 Act 27,35. Ex 12,14
egit, et fregit, et dedit eis, dicens: Hoc est
corpus meum, quod pro vobis datur: hoc fa-
cite in meam commemorationem. Similiter et 20 Ex 24,8. Jr 31,31 Zch 9,11
calicem, postquam coenavit, dicens: Hic est
calix novum testamentum in sanguine meo,
qui pro vobis fundetur. Verumtamen ecce 21 J 13,21 22.
manus tradentis me, mecum est in mensa.
Et quidem Filius hominis, secundum quod 22
definitum est, vadit. verumtamen vae homini

---

10 — quidam
12 > vob. ostend

23 illi, per quem tradetur. Et ipsi coeperunt
quaerere inter se, quis esset ex eis, qui hoc
9,46. 24 facturus esset. Facta est autem et con-
tentio inter eos, quis eorum videretur esse
25 26 Mt 20,25 27 Mc 10,42—44. 25 maior. Dixit autem eis: Reges Gentium do-
minantur eorum: et qui potestatem habent
9,48. 26 super eos, benefici vocantur. Vos autem non
sic: sed qui maior est in vobis, fiat sicut
minor: et qui praecessor est, sicut ministrator.
J 13,4—14. 27 Nam quis maior est, qui recumbit, an qui
ministrat? nonne qui recumbit? Ego autem
in medio vestrum sum, sicut qui ministrat:
J 6,67; 11,8. 28 vos autem estis, qui permansistis mecum in
12,32. 29 tentationibus meis: Et ego dispono vobis
Mt 19,28. 30 sicut disposuit mihi Pater meus regnum, ut
edatis, et bibatis super mensam meam in
31—34 Mt 26,31—35 Mc 14,27—31 J 13,36—38 regno meo: *et sedeatis super thronos iudi-
31 cantes duodecim tribus Israel. Ait autem
2 K 9,11. Am 9,9. Dominus: Simon, Simon, ecce satanas expe-
J 17,11.15 20 Ps 51,15. 32 tivit vos ut cribraret sicut triticum: ego
autem rogavi pro te ut non deficiat fides tua:
*et tu aliquando conversus confirma fratres
33 tuos. Qui dixit ei: Domine, tecum paratus
34 sum et in carcerem, et in mortem ire. At
ille dixit: Dico tibi Petre, non cantabit
hodie gallus, donec ter abneges nosse me.
9,3; 10,4 35 Et dixit eis: Quando misi vos sine sac-
culo, et pera, et calceamentis, numquid
36 aliquid defuit vobis? At illi dixerunt:
Nihil. Dixit ergo eis: Sed nunc qui habet
sacculum, tollat similiter et peram: et qui non
habet, vendat tunicam suam, et emat gla-
Is 53,12 37 dium. Dico enim vobis, quoniam adhuc hoc,

26 min.] iunior
31 𝔖 Dominus Simoni : Simon
34 at] et

quod scriptum est, oportet impleri in me: Et 37
cum iniquis deputatus est. Etenim ea, quae
278/10 sunt de me, finem habent. At illi dixerunt: 38
Domine, ecce duo gladii hic. At ille dixit
eis: Satis est.
279/1 Et egressus ibat secundum consuetudinem 39 39—46 Mt 26,30.36—46. Mc 14,26.32—42. 21,37. J 18,1.
in Montem olivarum. Secuti sunt autem illum
280/2 et discipuli. Et cum pervenisset ad locum, 40
dixit illis: Orate ne intretis in tentationem.
281/1 Et ipse avulsus est ab eis quantum iactus 41
est lapidis: et positis genibus orabat,[1] dicens: 42 Mt 6,10
Pater si vis, transfer calicem istum a me:
282/7 * Verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat
283/10 Apparuit autem illi Angelus de caelo, confor- 43 1 Rg 19,5. Dt 32,43 Lxx. J 12,29.
tans eum. Et factus in agonia, prolixius ora-
bat. Et factus est sudor eius, sicut guttae 44
284/2 sanguinis decurrentis in terram. Et cum sur- 45
rexisset ab oratione, et venisset ad discipulos
suos, invenit eos dormientes prae tristitia. Et 46
ait illis: Quid dormitis? surgite, orate, ne in-
285/1 tretis in tentationem. Adhuc eo loquente 47 47—53 Mt 26,47—56. Mc 14,43—49. J 18,2—11.
ecce turba: et qui vocabatur Iudas, unus de
duodecim, antecedebat eos, et appropinquavit
286/2 Iesu ut oscularetur eum. Iesus autem dixit 48
287/1 illi: Iuda, osculo Filium hominis tradis? Vi- 49
dentes autem hi, qui circa ipsum erant, quod
futurum erat, dixerunt ei: Domine, si percu-
timus in gladio? Et percussit unus ex 50
illis servum principis sacerdotum, et ampu-
tavit auriculam eius dexteram. Respondens 51

37 et quod cum iniustis
38 > gladii duo
48 ei

autem Iesus, ait: Sinite usque huc. * Et cum 286/10
37 52 tetigisset auriculam eius, sanavit eum. Dixit 289/1
autem Iesus ad eos, qui venerant ad se, principes sacerdotum, et magistratus templi, et seniores: Quasi ad latronem existis cum gla-
J 7,30; 8,20 Kol 1,13. 53 diis, et fustibus? Cum quotidie vobiscum
fuerim in templo, non extendistis manus in me: sed haec est hora vestra, et potestas
54–62 Mt 26,57.58 69–75. tenebrarum.
Mc 14,53.54 66–72 54 Comprehendentes autem eum, duxerunt 290/1
J 18,12–18. ad domum principis sacerdotum: * Petrus vero 291/1
25–27. 55 sequebatur a longe. Accenso autem igne in
medio atrii, et circumsedentibus illis, erat
56 Petrus in medio eorum. Quem cum vidisset
ancilla quaedam sedentem ad lumen, et eum
fuisset intuita, dixit: Et hic cum illo erat.
57 * At ille negavit eum, dicens: Mulier, non 292/1
58 novi illum. Et post pusillum alius videns
eum, dixit: Et tu de illis es. Petrus vero ait:
59 O homo, non sum. Et intervallo facto quasi
horae unius, alius quidam affirmabat, dicens:
Vere et hic cum illo erat: nam et Galilaeus
60 est. Et ait Petrus: Homo, nescio, quid dicis.
Et continuo adhuc illo loquente cantavit gallus.
34 61 ¹ Et conversus Dominus respexit Petrum. Et recordatus est Petrus verbi Domini, sicut dixe- 293/2
rat: Quia prius quàm gallus cantet, ter me
62 negabis. Et egressus foras Petrus flevit
63–65 Mt 26,67.68 Mc 14,65 63 amare. Et viri, qui tenebant illum, illudebant 294/1

52 fin — ?
54 ⸿ seq. eum
55 igni | atrio
61 dixit
63 ten. eum

ei, caedentes. Et velaverunt eum, et per- 64
cutiebant faciem eius: et interrogabant eum,
dicentes: Prophetiza, quis est, qui te per-
cussit? Et alia multa blasphemantes dice- 65
bant in eum.
Et ut factus est dies, convenerunt seniores 66 66–71 Mt 26,59–66. Mc 14,55–64
plebis, et principes sacerdotum, et Scribae,
et duxerunt illum in concilium suum, di- 67 J 3,12. 8,45. 10,24.
centes: Si tu es Christus, dic nobis. *Et ait
illis: Si vobis dixero, non credetis mihi: si 68
autem et interrogavero, non respondebitis
mihi, neque dimittetis. Ex hoc autem erit 69 Dn 7,13 Ps 110,1.
Filius hominis sedens a dextris virtutis Dei.
Dixerunt autem omnes: Tu ergo es Filius 70
Dei? Qui ait: Vos dicitis, quia ego sum.
At illi dixerunt: Quid adhuc desideramus 71
testimonium? ipsi enim audivimus de ore
eius. Et surgens omnis multitudo eorum, 23 1–26 Mt 27,2.11–31. Mc 15,1–20. J 18,28–19,12
duxerunt illum ad Pilatum. Coeperunt autem 2 23,25.
illum accusare, dicentes: Hunc invenimus
subvertentem gentem nostram, et prohiben-
tem tributa dare Caesari, et dicentem se
Christum regem esse. Pilatus autem inter- 3 1 T 6,13.
rogavit eum, dicens: Tu es rex Iudaeorum?
At ille respondens ait: Tu dicis. ¹ Ait 4
autem Pilatus ad principes sacerdotum, et
turbas: Nihil invenio causae in hoc ho-
mine. At illi invalescebant, dicentes: Com- 5
movet populum docens per universam Iu-
daeam, incipiens a Galilaea usque huc. Pi- 6

67 (𝔊 *inc. c.* Et ait)
23,2 > accus illum | 𝔊𝔐 dari
5 𝔊 commovit | et incip-

latus autem audiens Galilaeam, interrogavit
7 si homo Galilaeus esset. Et ut cognovit quòd
de Herodis potestate esset, remisit eum ad
Herodem, qui et ipse Ierosolymis erat illis
8 diebus. Herodes autem viso Iesu, gavisus est
valde. erat enim cupiens ex multo tempore
videre eum, eo quòd audierat multa de eo,
et sperabat signum aliquod videre ab eo fieri.
9 Interrogabat autem eum multis sermonibus.
10 At ipse nihil illi respondebat. ' Stabant autem
principes sacerdotum, et Scribae constanter
11 accusantes eum. Sprevit autem illum Herodes
cum exercitu suo: et illusit indutum veste
12 alba, et remisit ad Pilatum. Et facti sunt
amici Herodes et Pilatus in ipsa die: nam
13 antea inimici erant ad invicem. Pilatus autem
convocatis principibus sacerdotum, et magistra-
Act 28,18. 14 tibus, et plebe, ' dixit ad illos: Obtulistis mihi
hunc hominem, quasi avertentem populum, et
ecce ego coram vobis interrogans, nullam
causam inveni in homine isto ex his, in
15 quibus eum accusatis. Sed neque Herodes:
nam remisi vos ad illum, et ecce nihil
16 dignum morte actum est ei. Emendatum
17 ergo illum dimittam. Necesse autem habe-
bat dimittere eis per diem festum, unum.
18 Exclamavit autem simul universa turba,
dicens: Tolle hunc, et dimitte nobis Barab-
19 bam, qui erat propter seditionem quan-
dam factam in civitate et homicidium, mis-
20 sus in carcerem. Iterum autem Pilatus
locutus est ad eos, volens dimittere Iesum.

8 audiret] de illo
9 aut. illum *10* aut] etiam
18 barabban
20 ad illos

At illi succlamabant, dicentes: Crucifige, cru- 21
cifige eum. Ille autem tertio dixit ad illos: 22
Quid enim mali fecit iste? nullam causam
mortis invenio in eo: corripiam ergo illum,
et dimittam. At illi instabant vocibus magnis 23
postulantes ut crucifigeretur: et invalescebant
voces eorum. Et Pilatus adiudicavit fieri 24
petitionem eorum. Dimisit autem illis eum, 25 Mt 27,26.
qui propter homicidium, et seditionem missus
fuerat in carcerem, quem petebant, Iesum
vero tradidit voluntati eorum.

Et cum ducerent eum, apprehenderunt 26 Mt 27,32 Mc 15,21.
Simonem quendam Cyrenensem venientem de
villa: et imposuerunt illi crucem portare post
Iesum. Sequebatur autem illum multa turba 27
populi, et mulierum: quae plangebant, et
lamentabantur eum. Conversus autem ad 28 Ap 1,7.
illas Iesus, dixit: Filiae Ierusalem, nolite
flere super me, sed super vos ipsas flete, et
super filios vestros. Quoniam ecce venient 29 11,27. 21,23.
dies, in quibus dicent: Beatae steriles, et
ventres, qui non genuerunt, et ubera, quae
non lactaverunt. Tunc incipient dicere mon- 30 Hos 10,8. Ap 6,16. 9,6.
tibus: Cadite super nos, et collibus: Operite
nos. Quia si in viridi ligno haec faciunt, in 31 1 P 4,17. Is 11,9.
arido quid fiet? Ducebantur autem et alii 32
duo nequam cum eo, ut interficerentur. Et 33 33–49: Mt 27,33–56. Mc 15,22–41. J 19,17–30.
postquam venerunt in locum, qui vocatur
Calvariae, ibi crucifixerunt eum: *et la-
trones, unum a dextris, et alterum a si-
nistris. Iesus autem dicebat: Pater, dimitte 34 Mt 5,44. Is 53,12. Ps 21,19.
illis: non enim sciunt quid faciunt. *Divi-
dentes vero vestimenta eius, miserunt sortes.

21 eum] illum

Ps 22,8 35 Et stabat populus spectans, * et deridebant
eum principes cum eis, dicentes: Alios salvos
fecit, se salvum faciat, si hic est Christus
Ps 69,22 36 Dei electus. Illudebant autem ei et milites
37 accedentes, et acetum offerentes ei, ¹ et di-
centes: Si tu es rex Iudaeorum, salvum te
38 fac. Erat autem et superscriptio scripta super
eum litteris Graecis, et Latinis, et Hebraicis:
39 Hic est rex Iudaeorum. Unus autem de his,
qui pendebant, latronibus, blasphemabat eum,
dicens: Si tu es Christus, salvum fac temet-
40 ipsum, et nos. Respondens autem alter in-
crepabat eum, dicens: Neque tu times Deum,
41 quód in eadem damnatione es. Et nos quidem
iuste, nam digna factis recipimus: hic vero
Gn 40,14. Mt 16,28. 42 nihil mali gessit. Et dicebat ad Iesum:
Domine, memento mei, cum veneris in
2 K 12,4. Ap 2,7 43 regnum tuum. Et dixit illi Iesus: Amen
dico tibi: Hodie mecum eris in paradiso.
Am 8,9. 44 Erat autem fere hora sexta, et tenebrae
Ex 36,35. factae sunt in universam terram usque in
Am 8,9 (Lxx), 9,1 45 horam nonam. Et obscuratus est sol: * et
Ps 31,6. 46 velum templi scissum est medium. Et cla-
Act 7,59. 1 P 4,19. mans voce magna Iesus ait: Pater, in ma-
nus tuas commendo spiritum meum. Et
7,16. 47 haec dicens, expiravit. Videns autem Cen-
turio quod factum fuerat, glorificavit Deum,

35 der. illum
36 off. illi
37 — et
38 inscripta s. illum
40 incr. illum | quod] 5 qui
44 universa terra

331/10 dicens: Vere hic homo iustus erat. Et omnis 48
turba eorum, qui simul aderant ad specta-
culum istud, et videbant quae fiebant, per-
cutientes pectora sua revertebantur. Stabant 49 Ps 88,9, 38,12.
autem omnes noti eius a longe: et mulieres, 8,7.
quae secutae eum erant a Galilaea haec
videntes. 50—56:
332/1 Et ecce vir nomine Ioseph, qui erat 50 Mt 27 57—61. Mc 15,42—47.
decurio, vir bonus, et iustus: hic non 51 J 19,38—42
consenserat consilio, et actibus eorum, ab
Arimathaea civitate Iudaeae, qui expecta- 2,25 38
bat et ipse regnum Dei. hic accessit 52
333/1 ad Pilatum, et petiit corpus Iesu: et 53 19,30.
depositum involvit sindone, et posuit eum
in monumento exciso, in quo nondum
334/10 quisquam positus fuerat. Et dies erat pa- 54
rasceves, et sabbatum illucescebat. Subse- 55 49
cutae autem mulieres, quae cum eo vene-
rant de Galilaea, viderunt monumentum, et
335/8 quemadmodum positum erat corpus eius. Et 56 Ex 19,10, 20,10. Lv 23,8.
revertentes paraverunt aromata, et unguenta:
et sabbato quidem siluerunt secundum man-
datum.
336/7 Una autem sabbati valde diluculo venerunt 24 1—12 Mt 28,1—8 Mc 16,1—8. J 20,1—18.
ad monumentum, portantes, quae paraverant,
aromata: et invenerunt lapidem revolutum a 2

---

49 > erant eum
51 [illegible] Arimathia
55 cum ipso

R 1,4. 3 monumento. Et ingressae non invenerunt
Act 1,10. 4 corpus Domini Iesu. Et factum est, dum
mente consternatae essent de isto, ecce duo
viri steterunt secus illas in veste fulgenti.
Ap 1,18. 5 Cum timerent autem, et declinarent vultum
in terram, dixerunt ad illas: Quid quaeritis
6 viventem cum mortuis? non est hic, sed
surrexit: recordamini qualiter locutus est
Mt 17,22 23. 7 vobis, cum adhuc in Galilaea esset, dicens:
Quia oportet filium hominis tradi in manus
hominum peccatorum, et crucifigi, et die tertia
8 resurgere. Et recordatae sunt verborum eius.
9 Et regressae a monumento nunciaverunt haec
8,2.3 10 omnia illis undecim, et ceteris omnibus. Erat
autem Maria Magdalene, et Ioanna, et Maria
Iacobi, et ceterae, quae cum eis erant, quae
Gn 45,26 11 dicebant ad Apostolos haec. Et visa sunt
ante illos, sicut deliramentum verba ista: et
12 non crediderunt illis. Petrus autem surgens
cucurrit ad monumentum: et procumbens
vidit linteamina sola posita, et abiit secum
mirans quod factum fuerat.
13—35 Mc 16,12 13. 13 Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in
9.23 castellum, quod erat in spatio stadiorum
14 sexaginta ab Ierusalem, nomine Emmaus. et
ipsi loquebantur ad invicem de his omnibus,
Mt 18,20 15 quae acciderant. Et factum est, dum fabula-
rentur, et secum quaererent: et ipse Iesus ap-
31. 16 propinquans ibat cum illis: oculi autem illorum

24,*10* iohanna
11 credebant
12 — sola
16 eorum

tenebantur ne eum agnoscerent. Et ait ad 17 Mt 6,16.
illos: Qui sunt hi sermones, quos confertis
ad invicem ambulantes, et estis tristes? Et 18
respondens unus, cui nomen Cleophas, dixit
ei: Tu solus peregrinus es in Iersualem, et
non cognovisti quae facta sunt in illa his
diebus? [1] Quibus ille dixit: Quae? Et dixe- 19 Mt 21,11. Act 2,22.
runt: De Iesu Nazareno, qui fuit vir propheta,
potens in opere, et sermone coram Deo, et
omni populo: Et quomodo eum tradiderunt 20
summi sacerdotes, et principes nostri in
damnationem mortis, et crucifixerunt eum.
nos autem sperabamus quia ipse esset re- 21 1,68; 2,38; 19,11 Act 1,6.
demptorus Israel: et nunc super haec omnia,
tertia dies est hodie quòd haec facta sunt.
Sed et mulieres quaedam ex nostris terrue- 22 1–11.
runt nos, quae ante lucem fuerunt ad monu-
mentum, [1] et, non invento corpore eius, vene- 23
runt, dicentes se etiam visionem angelorum
vidisse, qui dicunt eum vivere. Et abierunt 24 12. J 20,3–10.
quidam ex nostris ad monumentum: et ita
invenerunt sicut mulieres dixerunt, ipsum vero
non invenerunt. Et ipse dixit ad eos: O 25
stulti, et tardi corde ad credendum in
omnibus, quae locuti sunt Prophetae! Nonne 26
haec oportuit pati Christum, et ita intrare
in gloriam suam? Et incipiens a Moyse, 27 Dt 18,15. Ps 22 Is 53.
et omnibus Prophetis, interpretabatur illis
in omnibus scripturis, quae de ipso
erant. Et appropinquaverunt castello quo 28
ibant: et ipse se finxit longius ire. Et co- 29

18 cleopas
21 — est
24 inven.] viderunt
28 — se

egerunt illum, dicentes: Mane nobiscum,
quoniam advesperascit, et inclinata est iam
23,19. 30 dies. Et intravit cum illis. ¹ Et factum est,
dum recumberet cum eis, accepit panem, et
3 Rg 6,17. 16. 31 benedixit, ac fregit, et porrigebat illis. Et
aperti sunt oculi eorum, et cognoverunt eum:
Is 43,8. 32 et ipse evanuit ex oculis eorum. Et dixerunt
ad invicem: Nonne cor nostrum ardens erat
in nobis dum loqueretur in via, et aperiret
33 nobis Scripturas? Et surgentes eadem hora
regressi sunt in Ierusalem: et invenerunt
congregatos undecim, et eos, qui cum illis
1 K 15,4.5 34 erant, ¹ dicentes: Quód surrexit Dominus vere,
35 et apparuit Simoni. Et ipsi narrabant quae
gesta erant in via: et quomodo cognoverunt
36-48 Mc 16,14-18. J 20,19-23. 1 K 15,5. 36 eum in fractione panis. Dum autem haec
loquuntur, stetit Iesus in medio eorum, et
dicit eis: Pax vobis: ego sum, nolite timere.
Mt 14,26. 37 Conturbati vero, et conterriti, existimabant
38 se spiritum videre. Et dixit eis: Quid tur-
bati estis, et cogitationes ascendunt in corda
1 J 1,1. Act 17,27. 39 vestra? Videte manus meas, et pedes, quia
ego ipse sum: palpate, et videte: quia spiritus
carnem, et ossa non habet, sicut me videtis
40 habere. Et cum hoc dixisset, ostendit eis
41 manus, et pedes. Adhuc autem illis non cre-
dentibus, et mirantibus prae gaudio, dixit:
J 21,5.10. 42 Habetis hic aliquid, quod manducetur? At

---

30 c illis
33 c ipsis
36 > haec aut. | > iesus stetit
39 > ipse ego

illi obtulerunt ei partem piscis assi, et favum
mellis. Et cum manducasset coram eis, su- 43 Act 10,41.
mens reliquias dedit eis. Et dixit ad eos: 44 9,22 43, 18,31–33. 27. J 5,46.
Haec sunt verba, quae locutus sum ad vos,
cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse
est impleri omnia, quae scripta sunt in lege
Moysi, et Prophetis, et Psalmis de me. Tunc 45
aperuit illis sensum ut intelligerent Scripturas.
et dixit eis: Quoniam sic scriptum est, et sic 46 1 T 3,16.
oportebat Christum pati, et resurgere a mor-
tuis tertia die: et praedicari in nomine eius 47 Act 17,30.
poenitentiam, et remissionem peccatorum in
omnes gentes, incipientibus ab Ierosolyma. Vos 48
autem testes estis horum Et ego mitto pro- 49 J 15 26, 13,7. Act 1,4.
missum Patris mei in vos. vos autem sedete
in civitate, quoadusque induamini virtute
ex alto.

Eduxit autem eos foras in Bethaniam: 50 50–53 Mc 16,19.
et elevatis manibus suis benedixit eis. Et 51 Act 1,4–14.
factum est, dum benediceret illis, recessit ab
eis, et ferebatur in caelum. Et ipsi adorantes 52 J 16,22; 14,28.
regressi sunt in Ierusalem cum gaudio magno:
et erant semper in templo, laudantes, et 53
benedicentes Deum Amen.

46 > die tertia
48 > estis testes
49 𝔊 mittam | virtutem
Subscr. EXPLICIT EUANGELIUM SECUNDUM LUCAM.

SANCTVM IESV CHRISTI

EVANGELIVM

SECVNDVM IOANNEM.

1 J 1,1.2. 17,5. Ap 19,13. 1 IN principio erat verbum, et verbum erat
Prv 8,23 2 apud Deum, et Deus erat verbum. Hoc erat
Kol 1,16.17 H 1,2. 3 in principio apud Deum. Omnia per ipsum
facta sunt· et sine ipso factum est nihil
5,26. 4 quod factum est, ¹ in ipso vita erat, et vita
3,19, 12,35. 5 erat lux hominum· et lux in tenebris lucet,
L 1,13–17 57–80. Mt 3,1. Mc 1,4. 6 et tenebrae eam non comprehenderunt. Fuit
homo missus a Deo, cui nomen erat Ioannes.
L 3,3. 7 Hic venit in testimonium ut testimonium
perhiberet de lumine, ut omnes crederent
20. 8 per illum. non erat ille lux, sed ut testimo-
9 nium perhiberet de lumine. Erat lux vera,
quae illuminat omnem hominem venientem in
3–6 10 hunc mundum. in mundo erat, et mundus
per ipsum factus est, et mundus eum non
Mt 21,38. 11 cognovit. In propria venit, et sui eum non
G 3,26 12 receperunt quotquot autem receperunt eum,
dedit eis potestatem filios Dei fieri, his,
3,5 6. 13 qui credunt in nomine eius: qui non ex
sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque
Is 7,14 2 P 1,16 17. Is 60,1. Lc 9 32. Ap 21,3. 14 ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Et
verbum caro factum est, et habitavit in no-
bis. et vidimus gloriam eius, gloriam quasi
unigeniti a patre plenum gratiae, et veri-

Inscr EUANGELIUM SECUNDUM IOHANNEM
1,3 𝔊 nihil (𝔐𝔇) 3.4 𝔊𝔐𝔇 est in ipso 9 — hunc

tatus. Ioannes testimonium perhibet de ipso, 15 27.30 Mt 3,11.
et clamat dicens: Hic erat, quem dixi: Qui
post me venturus est, ante me factus est:
quia prior me erat. Et de plenitudine eius 16 6,34. Kol 1,19
nos omnes accepimus, et gratiam pro gratia. R 6,14. 10,4. Ex 34,6.
quia lex per Moysen data est, gratia, et 17 Ps 25,10. 40,11. 85,11.
veritas per Iesum Christum facta est Deum 18 6,46 1 J 4,12. Mt 11,27. L 10,22. 1 T 6,16.
nemo vidit umquam: unigenitus filius, qui
est in sinu patris, ipse enarravit.
Et hoc est testimonium Ioannis, quando 19 L 3,15 16.
miserunt Iudaei ab Ierosolymis sacerdotes et
Levitas ad eum ut interrogarent eum Tu
quis es? Et confessus est, et non negavit: 20 Act 13,25
et confessus est: Quia non sum ego Christus.
Et interrogaverunt eum: Quid ergo? Elias 21 Mt 11,14. 17,10. Dt 18,15. 6,14. 7,40.
es tu? Et dixit: Non sum. Propheta es tu?
Et respondit Non. Dixerunt ergo ei: Quis 22
es ut responsum demus his, qui miserunt
nos? quid dicis de teipso? Ait: Ego vox 23 Is 40,3. Mt 3,3 Mc 1,3. L 3,4.
clamantis in deserto: Dirigite viam Domini,
sicut dixit Isaias propheta. Et qui missi 24
fuerant, erant ex Pharisaeis. Et interrogave- 25 Mt 21,25
runt eum, et dixerunt ei: Quid ergo baptizas,
si tu non es Christus, neque Elias, neque
Propheta? Respondit eis Ioannes, dicens: 26 Mt 3,11 Mc 1,7.8 31.33.
Ego baptizo in aqua: medius autem vestrum
stetit, quem vos nescitis. Ipse est, qui post 27 3,30. Act 13,25
me venturus est, qui ante me factus est:
cuius ego non sum dignus ut solvam eius corrigiam calceamenti. Haec in Bethania facta 28 Mt 3,6.13
sunt trans Iordanem, ubi erat Ioannes bapti-

15 dixi vobis
21 dicit
26 non scitis
28 iordanen

30. Is 53,4.7
Jr 11,19. Mt 8,17. Ap 5,6 & 12. 29 zans. Altera die vidit Ioannes Iesum
venientem ad se, et ait: Ecce agnus Dei,
15.27. 30 ecce qui tollit peccatum mundi. Hic est, de
quo dixi: Post me venit vir, qui ante me
26. 31 factus est: quia prior me erat et ego nescie-
bam eum, sed ut manifestetur in Israel,
Mt 3,16. Mc 1,10. L 3,22. 32 propterea veni ego in aqua baptizans. Et
testimonium perhibuit Ioannes, dicens: Quia
vidi Spiritum descendentem quasi columbam
L 3,2. Mt 3,11. 26 33 de caelo, et mansit super eum. Et ego nescie-
bam eum: sed qui misit me baptizare in
aqua, ille mihi dixit: Super quem videris
Spiritum descendentem, et manentem super
eum, hic est, qui baptizat in Spiritu sancto.
Mt 3,17. 34 Et ego vidi: et testimonium perhibui quia
hic est Filius Dei.
35 Altera die iterum stabat Ioannes, et ex
29. Is 53,7. Jr 11,19. 36 discipulis eius duo. Et respiciens Iesum am-
40. 37 bulantem, dicit: Ecce agnus Dei. Et audie-
runt eum duo discipuli loquentem, et secuti
38 sunt Iesum. Conversus autem Iesus, et vi-
dens eos sequentes se, dicit eis: Quid quae-
ritis? Qui dixerunt ei: Rabbi, (quod dicitur
39 interpretatum Magister) ubi habitas? Dicit
eis: Venite, et videte. Venerunt, et vide-
runt ubi maneret, et apud eum manserunt
Mt 4,18 ss. 37. 40 die illo: hora autem erat quasi decima. Erat
autem Andreas frater Simonis Petri unus
ex duobus, qui audierant a Ioanne, et secuti
1 Sm 9,10. 4,25. Ps 9,2. 41 fuerant eum. Invenit hic primum fratrem

29 videt | — ecce | 𝔖 peccata
31 — in 1°
36 𝔊 m. c. corr. dixit
40 ab ioh.

suum Simonem, et dicit ei: Invenimus Mes-
siam. (quod est interpretatum Christus.) Et 42 Mt 16,18. Mc 3,16.
adduxit eum ad Iesum. Intuitus autem eum
Iesus, dixit: Tu es Simon filius Iona· tu vo-
caberis Cephas. quod interpretatur Petrus.
In crastinum voluit exire in Galilaeam, et in- 43 Mt 8,22. Mc 2,14.
venit Philippum. Et dicit ei Iesus: Sequere
me. Erat autem Philippus a Bethsaida, civi- 44
tate Andreae, et Petri. Invenit Philippus 45 Dt 18,18. Is 7,14 53,2. Jr 23,5 Ez 34,23.
Nathanael, et dicit ei: Quem scripsit Moyses
in lege, et Prophetae, invenimus Iesum filium
Ioseph a Nazareth. Et dixit ei Nathanael: 46 7,41.52.
A Nazareth potest aliquid boni esse? Dicit
ei Philippus: Veni, et vide. Vidit Iesus Natha- 47 Ps 32,2; 73,1. Gn 25,27. 32,29
nael venientem ad se, et dicit de eo: Ecce
vere Israelita, in quo dolus non est. Dicit 48 21,2.
ei Nathanael: Unde me nosti? Respondit
Iesus, et dixit ei: Priusquam te Philippus
vocaret, cum esses sub ficu, vidi te. Re- 49 2 Sm 7,14. 6,69 Ps 2,7 Mt 14,33; 16,16
spondit ei Nathanael, et ait: Rabbi, tu es
Filius Dei, tu es Rex Israel. Respondit Iesus, 50
et dixit ei: Quia dixi tibi: Vidi te sub ficu,
credis: maius his videbis. Et dicit ei: Amen, 51 Gn 28,12. Mt 4,11. Mc 1,13.
amen dico vobis, videbitis caelum apertum,
et Angelos Dei ascendentes, et descendentes
supra Filium hominis.

Et die tertia nuptiae factae sunt in 2 1,43.45. 21,2.
Cana Galilaeae: et erat mater Iesu ibi.
Vocatus est autem et Iesus, et discipuli eius 2

---

42 𝔖 Ioanna 𝔚 iohanna
50 credis?
2,1 tertio

3 ad nuptias. Et deficiente vino, dicit mater
19,26. Mt 12,48. Mc 1,24. 4 Iesu ad eum: Vinum non habent. Et dicit ei
Iesus: Quid mihi, et tibi est mulier? nondum
5 venit hora mea. Dicit mater eius ministris:
Mc 7,3.4. 6 Quodcumque dixerit vobis, facite. Erant
autem ibi lapideae hydriae sex positae se-
cundum purificationem Iudaeorum, capientes
7 singulae metretas binas vel ternas. Dicit eis
Iesus: Implete hydrias aqua. Et impleverunt
8 eas usque ad summum. Et dicit eis Iesus:
Haurite nunc, et ferte architriclino. Et tule-
9 runt. Ut autem gustavit architriclinus aquam
vinum factam, et non sciebat unde esset, mi-
nistri autem sciebant, qui hauserant aquam:
10 vocat sponsum architriclinus, [1] et dicit ei:
Omnis homo primum bonum vinum ponit: et
cum inebriati fuerint, tunc id, quod deterius
est: Tu autem servasti bonum vinum usque
1,14. 11,40. 11 adhuc. Hoc fecit initium signorum Iesus in
Cana Galilaeae: et manifestavit gloriam suam,
et crediderunt in eum discipuli eius.

7,3. Mt 4,13. 12 Post hoc descendit Capharnaum ipse, et
mater eius, et fratres eius, et discipuli eius:
et ibi manserunt non multis diebus.

6,4. 11,55. 13 Et prope erat Pascha Iudaeorum, et
14—16: Mt 21,12.13. Mc 11,15—17. L 19,45.46. 14 ascendit Iesus Ierosolymam: et invenit in
templo vendentes boves, et oves, et colum-
15 bas, et numularios sedentes. Et cum fe-
cisset quasi flagellum de funiculis, omnes
eiecit de templo, oves quoque, et boves, et

10 — autem
12 ₰ Post haec
13 hierosolyma iesus

numulariorum effudit aes, et mensas sub-
vertit. Et his, qui columbas vendebant, dixit: 16 L 2,49.
Auferte ista hinc, et nolite facere domum
patris mei, domum negotiationis. Recordati 17 Ps 69,10.
sunt vero discipuli eius quia scriptum est:
Zelus domus tuae comedit me. Responderunt 18 Mt 21,23. 3,2.
ergo Iudaei, et dixerunt ei: Quod signum
ostendis nobis quia haec facis? Respondit 19 Mt 26,61. 27,40.
Iesus, et dixit eis: Solvite templum hoc, et
in tribus diebus excitabo illud. Dixerunt ergo 20
Iudaei: Quadraginta et sex annis aedificatum
est templum hoc, et tu in tribus diebus ex-
citabis illud? Ille autem dicebat de templo 21 1 K 6,19.
corporis sui. Cum ergo resurrexisset a mor- 22 12,16. 14,26.
tuis, recordati sunt discipuli eius, quia hoc
dicebat, et crediderunt scripturae, et sermoni,
quem dixit Iesus.

Cum autem esset Ierosolymis in pascha 23
in die festo, multi crediderunt in nomine eius,
videntes signa eius, quae faciebat. Ipse autem 24
Iesus non credebat semetipsum eis, eo quod
ipse nosset omnes, et quia opus ei non erat 25 Mc 2,8.
ut quis testimonium perhiberet de homine:
ipse enim sciebat quid esset in homine.

Erat autem homo ex Pharisaeis, Nicode- 3 7,50. 19,39.
mus nomine, princeps Iudaeorum. Hic venit 2 Mt 22,16. Act 2,22.
ad Iesum nocte, et dixit ei: Rabbi, scimus
quia a Deo venisti magister, nemo enim
potest haec signa facere, quae tu facis,
nisi fuerit Deus cum eo. Respondit Iesus, et 3 Mt 18,3. L 17,21. 1 P 1,23. Jc 1,17 s.
dixit ei: Amen, amen dico tibi, nisi quis re-
natus fuerit denuo, non potest videre regnum
Dei. Dicit ad eum Nicodemus: Quomodo 4

16 — et 2° *17* > vero sunt *20* — in
3,2 ad eum *3* natus

potest homo nasci, cum sit senex? numquid
potest in ventrem matris suae iterato introire,
Ez 36,25–27. E 5,26. Tt 3,5. 5 et renasci? Respondit Iesus: Amen, amen
dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua, et
Spiritu sancto, non potest introire in regnum
1,13. Gn 5,3. 6 Dei. Quod natum est ex carne, caro est: et
Ps 51,7. 7 quod natum est ex spiritu, spiritus est. Non
mireris quia dixi tibi: oportet vos nasci de-
Mc 4,41. Eccl 11,5. 8 nuo. Spiritus ubi vult spirat: et vocem eius
audis, sed nescis unde veniat, aut quo vadat:
L 1,34. 9 sic est omnis, qui natus est ex spiritu. Re-
spondit Nicodemus, et dixit ei: Quomodo
10 possunt haec fieri? Respondit Iesus, et dixit
ei: Tu es magister in Israel, et haec ignoras?
7,16; 8,26.28, 12,49. 11 Amen, amen dico tibi, quia quod scimus loqui-
mur, et quod vidimus testamur, et testimo-
L 22,67. 12 nium nostrum non accipitis. Si terrena dixi
vobis, et non creditis: quomodo, si dixero
Prv 30,4. 6,62. E 4,9 13 vobis caelestia, credetis? Et nemo ascendit
in caelum, nisi qui descendit de caelo, Fi-
Nu 21,8.9. 14 lius hominis, qui est in caelo. Et sicut
Moyses exaltavit serpentem in deserto; ita
15 exaltari oportet Filium hominis: ut omnis,
qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat
R 8,8; 8,32. 1 J 4,9 16 vitam aeternam. Sic enim Deus dilexit
mundum, ut Filium suum unigenitum
daret: ut omnis, qui credit in eum, non
5,22; 12,47. 17 pereat, sed habeat vitam aeternam. Non

---

4 > senex sit | nasci
5 — sancto
8 non scis | aut] et
15 in ipso
16 > dilexit deus

enim misit Deus Filium suum in mundum, ut L 19,10. Act 17,31.
iudicet mundum, sed ut salvetur mundus per
ipsum. Qui credit in eum, non iudicatur: qui 18 5,24.
autem non credit, iam iudicatus est: quia
non credit in nomine unigeniti Filii Dei. Hoc 19 1,5.9–11; 12,48.
est autem iudicium: quia lux venit in mundum, et dilexerunt homines magis tenebras,
quàm lucem: erant enim eorum mala opera.
Omnis enim, qui male agit, odit lucem, et non 20 E 5,13.
venit ad lucem, ut non arguantur opera eius:
qui autem facit veritatem, venit ad lucem, ut 21
manifestentur opera eius, quia in Deo sunt facta.

Post haec venit Iesus, et discipuli eius 22 2,12, 4,1 2, 5,1; 6,1, 7,1.
in terram Iudaeam: et illic demorabatur cum
eis, et baptizabat. Erat autem et Ioannes 23 Mt 4,12.
baptizans in Aennon, iuxta Salim: quia aquae
multae erant illic, et veniebant, et baptizabantur. Nondum enim missus fuerat Ioannes 24 Mt 14,3.
in carcerem.
Facta est autem quaestio ex discipulis 25 1,26–34.
Ioannis cum Iudaeis de Purificatione. Et vene- 26
runt ad Ioannem, et dixerunt ei: Rabbi, qui
erat tecum trans Iordanem, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat, et omnes
veniunt ad eum. Respondit Ioannes, et dixit: 27 H 5,4 1 K 4,7.
Non potest homo accipere quidquam, nisi
fuerit ei datum de caelo. Ipsi vos mihi testi- 28 1,20.23 27. Mc 1,2. Mt 11,10.
monium perhibetis, quòd dixerim: Non sum
ego Christus: sed quia missus sum ante illum.
Qui habet sponsam, sponsus est: amicus 29 Mt 9,15; 22,2.
autem sponsi, qui stat, et audit eum, gaudio

18 credit 3°] credidit *20* mala *21* > eius opera
22 > iudaeam terram *23* aenon | adveniebant
24 > in carc ioh *25* aut] ergo *26* iordanen
27 > ei fuerit *28* > ego non sum

gaudet propter vocem sponsi. Hoc ergo
2 Sm 3,1. 30 gaudium meum impletum est. Illum oportet
6,33. 31 crescere, me autem minui. Qui desursum
venit, super omnes est. Qui est de terra, de
terra est, et de terra loquitur. Qui de caelo
11. 32 venit, super omnes est. Et quod vidit, et
audivit, hoc testatur: et testimonium eius
33 nemo accipit. Qui accepit eius testimonium,
1,33.34. 34 signavit quia Deus verax est. Quem enim
misit Deus, verba Dei loquitur: non enim ad
5,20. 17,2. Mt 11,27. 35 mensuram dat Deus spiritum. Pater diligit
18. L 8,7. 1 J 5,12 36 Filium: et omnia dedit in manu eius. Qui
credit in Filium, habet vitam aeternam: qui
autem incredulus est Filio, non videbit vitam,
sed ira Dei manet super eum

3,22 26. 4 Ut ergo cognovit Iesus quia audierunt
Pharisaei quod Iesus plures discipulos facit,
1 K 1,17 2 et baptizat, quam Ioannes ¦ (quamquam Iesus
3 non baptizaret, sed discipuli eius) ¦ reliquit
L 8,52. 4 Iudaeam, et abiit iterum in Galilaeam. oporte-
Gn 48,22. Jos 24,32. 5 bat autem eum transire per Samariam. Venit
ergo in civitatem Samariae, quae dicitur Sichar:
iuxta praedium, quod dedit Iacob Ioseph filio
13,26. 6 suo. ¦ Erat autem ibi fons Iacob. Iesus ergo
fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem.
7 Hora erat quasi sexta. ¦ Venit mulier de Sa-
maria haurire aquam. Dicit ei Iesus: Da
8 mihi bibere. (Discipuli enim eius abierant
L 2,58. 9 in civitatem ut cibos emerent.) Dicit ergo ei

31 supra *bis*
33 ℌ qui autem | accipit
4,1 quod] quia
4 ℌ per mediam
6 super | ℌ hora autem

mulier illa Samaritana: Quomodo tu Iudaeus
cum sis, bibere a me poscis, quae sum mulier
Samaritana? non enim coutuntur Iudaei Sa-
maritanis. Respondit Iesus, et dixit ei: Si 10 7,38.39.
scires donum Dei, et quis est, qui dicit tibi:
Da mihi bibere: tu forsitan petisses ab eo,
et dedisset tibi aquam vivam. Dicit ei mulier: 11
Domine, neque in quo haurias habes, et pu-
teus altus est: unde ergo habes aquam vi-
vam? Numquid tu maior es patre nostro 12 8,53.
Iacob, qui dedit nobis puteum, et ipse ex eo
bibit, et filii eius, et pecora eius? Respondit 13 6,58.
Iesus, et dixit ei: Omnis, qui bibit ex aqua
hac, sitiet iterum: qui autem biberit ex aqua, 14 6,27.35, 7,37–39.
quam ego dabo ei, non sitiet in aeternum:
sed aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons
aquae salientis in vitam aeternam. Dicit ad 15
eum mulier: Domine, da mihi hanc aquam,
ut non sitiam: neque veniam huc haurire.
Dicit ei Iesus: Vade, voca virum tuum, et 16
veni huc. Respondit mulier, et dixit: Non 17
habeo virum. Dicit ei Iesus: Bene dixisti,
quia non habeo virum: quinque enim viros 18
habuisti, et nunc, quem habes, non est tuus
vir: hoc vere dixisti. Dicit ei mulier: Do- 19 1 K 14,24 25 9,17. L 7,39
mine, video quia Propheta es tu. Patres 20 Dt 12,5 Ps 122.
nostri in monte hoc adoraverunt, et vos
dicitis, quia Ierosolymis est locus, ubi
adorare oportet. Dicit ei Iesus: Mulier 21 Mc 14,58.
crede mihi, quia venit hora, quando neque
in monte hoc, neque in Ierosolymis adora-
bitis Patrem. Vos adoratis quod nescitis: 22 3 Rg 17,29–41. Is 2,3.

14 (𝕮 *inc. v.* sed aqua)
18 nunc] 𝕾 hunc
20 in hierosol.

nos adoramus quod scimus, quia salus ex
5,25. E 3,18. 23 Iudaeis est. Sed venit hora, et nunc est
quando veri adoratores adorabunt Patrem in
spiritu et veritate. Nam et Pater tales quaerit,
R 12,1 2 K 3,17. 24 qui adorent eum. Spiritus est Deus: et eos,
qui adorant eum, in spiritu et veritate oportet
1,41. 25 adorare. Dicit ei mulier: Scio quia Messias
venit, (qui dicitur Christus.) cum ergo venerit
9,37; 10,25. 26 ille, nobis annunciabit omnia. Dicit ei Iesus:
27 Ego sum, qui loquor tecum. Et continuo
venerunt discipuli eius: et mirabantur quia
cum muliere loquebatur. Nemo tamen dixit:
Quid quaeris, aut quid loqueris cum ea?
28 Reliquit ergo hydriam suam mulier, et abiit
39 29 in civitatem, et dicit illis hominibus: Venite
et videte hominem, qui dixit mihi omnia
quaecumque feci: numquid ipse est Christus?
30 Exierunt ergo de civitate, et veniebant ad
31 eum. Interea rogabant eum discipuli, di-
34. 32 centes: Rabbi, manduca. Ille autem dicit eis:
Ego cibum habeo manducare, quem vos nesci-
33 tis. Dicebant ergo discipuli ad invicem: Num-
17,4 34 quid aliquis attulit ei manducare? Dicit eis
Iesus: Meus cibus est ut faciam voluntatem
eius, qui misit me, ut perficiam opus eius.
Mt 9,37. L 10,2. 35 Nonne vos dicitis, quòd adhuc quattuor menses
sunt, et messis venit? Ecce dico vobis: Le-
vate oculos vestros, et videte regiones, quia
36 albae sunt iam ad messem. Et qui metit,
mercedem accipit, et congregat fructum in
vitam aeternam: ut, et qui seminat, simul
Mch 6,15. 37 gaudeat, et qui metit. In hoc enim est verbum

25 venerit, ille nobis
29 — et 30 — ergo
32 dixit | non scitis

verum: quia alius est qui seminat, et alius
est qui metit. Ego misi vos metere quod vos 38
non laborastis: alii laboraverunt, et vos in
labores eorum introistis.

Ex civitate autem illa multi crediderunt 39 28.
in eum Samaritanorum, propter verbum mu-
lieris testimonium perhibentis: Quia dixit mihi
omnia quaecumque feci. Cum venissent ergo 40
ad illum Samaritani, rogaverunt eum ut ibi
maneret. Et mansit ibi duos dies. Et multo 41
plures crediderunt in eum propter sermonem
eius. Et mulieri dicebant: Quia iam non 42 1 J 4,14.
propter tuam loquelam credimus: ipsi enim
audivimus, et scimus quia hic est vere Sal-
vator mundi.

Post duos autem dies exiit inde: et abiit 43 Mt 4,12.
in Galilaeam. Ipse enim Iesus testimonium 44 Mt 13,57. Mc 6,4 L 4,24.
perhibuit quia Propheta in sua patria honorem
non habet. Cum ergo venisset in Galilaeam, 45 2,23.
exceperunt eum Galilaei, cum omnia vidissent
quae fecerat Ierosolymis in die festo: et ipsi
enim venerant ad diem festum.

Venit ergo iterum in Cana Galilaeae, 46 2,1 s. L 8,2.
ubi fecit aquam vinum. Et erat quidam
regulus, cuius filius infirmabatur Caphar-
naum. Hic cum audisset quia Iesus ad- 47 L 7,2 s.
veniret a Iudaea in Galilaeam, abiit ad eum,
et rogabat eum ut descenderet, et sanaret
filium eius: incipiebat enim mori. Dixit 48 2,18. 1 K 1,22.
ergo Iesus ad eum: Nisi signa, et prodigia
videritis, non creditis. Dicit ad eum regulus: 49

38 laborem
41 ∼ in eum
45 ad] in

Domine, descende prius quam moriatur filius
50 meus. Dicit ei Iesus: Vade, filius tuus vivit.
Credidit homo sermoni, quem dixit ei Iesus,
Mt 8,6. 51 et ibat. Iam autem eo descendente, servi
occurrerunt ei, et nunciaverunt dicentes, quia
52 filius eius viveret. Interrogabat ergo horam
ab eis, in qua melius habuerit. Et dixerunt
ei: Quia heri hora septima reliquit eum febris.
L 18,9 53 Cognovit ergo pater, quia illa hora erat, in
Act 16,15.31. qua dixit ei Iesus: Filius tuus vivit: et cre-
2,11.23. 54 didit ipse, et domus eius tota. Hoc iterum
secundum signum fecit Iesus, cum venisset
a Iudaea in Galilaeam.

6,4 5 Post haec erat dies festus Iudaeorum, et $\frac{36}{4}$
9,7. 2 ascendit Iesus Ierosolymam. Est autem Iero-
solymis Probatica piscina, quae cognominatur
Hebraice Bethsaida, quinque porticus habens.
3 In his iacebat multitudo magna languentium,
caecorum, claudorum, aridorum expectantium
4 aquae motum. Angelus autem Domini descen-
debat secundum tempus in piscinam: et mo-
vebatur aqua. Et qui prior descendisset in
piscinam post motionem aquae, sanus fiebat
5 a quacumque detinebatur infirmitate. Erat
autem quidam homo ibi triginta et octo an-
6 nos habens in infirmitate sua. Hunc cum
vidisset Iesus iacentem, et cognovisset quia
iam multum tempus haberet, dicit ei: Vis
7 sanus fieri? Respondit ei languidus: Domine,
hominem non habeo, ut cum turbata fuerit

53 quia | quod
5,1 hierosolymis
2 super probatica, pisc.
4 — vers
6 > multum iam | habet

aqua, mittat me in piscinam: dum venio enim
ego, alius ante me descendit. Dicit ei Iesus: 8 Mt 9,6.
Surge, tolle grabatum tuum, et ambula. Et 9 9,14.
statim sanus factus est homo ille: et sustulit
grabatum suum, et ambulabat. Erat autem
sabbatum in die illo. Dicebant ergo Iudaei 10 Jr 17,21. L 6,2
illi, qui sanatus fuerat: Sabbatum est, non
licet tibi tollere grabatum tuum. Respondit 11
eis: Qui me sanum fecit, ille mihi dixit: Tolle
grabatum tuum, et ambula. Interrogaverunt 12 L 5,21.
ergo eum: Quis est ille homo, qui dixit tibi,
Tolle grabatum tuum, et ambula? Is autem, 13
qui sanus fuerat effectus, nesciebat quis esset.
Iesus enim declinavit a turba constituta in
loco. Postea invenit eum Iesus in templo, 14 8,11.
et dixit illi: Ecce sanus factus es: iam noli
peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.
Abiit ille homo, et nunciavit Iudaeis quia 15
Iesus esset, qui fecit eum sanum.

Propterea persequebantur Iudaei Iesum, 16 Mt 12,14
quia haec faciebat in sabbato. Iesus autem 17 9,4.
respondit eis: Pater meus usque modo ope-
ratur, et ego operor. Propterea ergo magis 18 7,1.30. 10,33.
quaerebant eum Iudaei interficere: quia non
solum solvebat sabbatum, sed et patrem
suum dicebat Deum, aequalem se faciens
Deo. Respondit itaque Iesus, et dixit eis: 19 3,11.32. 30. 15,5
Amen, amen dico vobis: non potest Filius a
se facere quidquam, nisi quod viderit Patrem
facientem: quaecumque enim ille fecerit, haec
et Filius similiter facit. Pater enim diligit 20 3,35.
Filium, et omnia demonstrat ei, quae ipse

9 − ille | > illo die
11 > me fecit san. | 𝔊 − tuum
13 − a
19 (𝔈 *inc. v.* Amen amen)

facit: et maiora his demonstrabit ei opera,
21 ut vos miremini. Sicut enim Pater suscitat
mortuos, et vivificat: sic et Filius, quos vult,
Dn 7,13.14 Act 17,31 22 vivificat. Neque enim Pater iudicat quem-
Ph 2,10.11 1 J 2,23 L 10,16. 23 quam: sed omne iudicium dedit Filio, ut
omnes honorificent Filium, sicut honorificant
Patrem: qui non honorificat Filium, non
3,16.18; 3,36. 11,25 s. 1 J 3,14. 24 honorificat Patrem, qui misit illum. Amen,
amen dico vobis, quia qui verbum meum
audit, et credit ei, qui misit me, habet vitam
aeternam, et in iudicium non venit, sed tran-
4,23. Mt 8,22. E 2,5.6. 25 siit a morte in vitam. Amen, amen dico
vobis, quia venit hora, et nunc est, quando
mortui audient vocem Filii Dei: et qui audie-
1,1-4. 26 rint, vivent. Sicut enim Pater habet vitam
in semetipso: sic dedit et Filio habere vitam
Dn 7,10.14. 22. 1 K 6,2. 27 in semetipso: et potestatem dedit ei iudicium
28 facere, quia Filius hominis est. Nolite mirari
hoc, quia venit hora, in qua omnes, qui in
monumentis sunt, audient vocem Filii Dei:
6,40 Dn 12,2. Mt 16,27 29 et procedent qui bona fecerunt, in resurrec-
tionem vitae: qui vero mala egerunt, in re-
16 8,28. 30 surrectionem iudicii. Non possum ego a me-
ipso facere quidquam. Sicut audio, iudico: et
iudicium meum iustum est: quia non quaero
voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui
8,14. 31 misit me. Si ego testimonium perhibeo de
meipso, testimonium meum non est verum.
36,37. 1 J 5,9. 32 Alius est, qui testimonium perhibet de me:
et scio quia verum est testimonium, quod
1,19-34. 18,37. 33 perhibet de me. Vos misistis ad Ioan-
nem: et testimonium perhibuit veritati.
34 Ego autem non ab homine testimonium ac-
1 1,17. 35 cipio: sed haec dico ut vos salvi sitis. Ille

22 > iudic. omne 24 ₰ transiet 26 > vitam habere
27 et iudic. 28 voc eius 31 — ipso 32 ₰ test. eius (2°)

erat lucerna ardens, et lucens. Vos autem
voluistis ad horam exultare in luce eius. Ego 36 1 J 5,9. 1,28; 3,2
autem habeo testimonium maius Ioanne. Opera
enim, quae dedit mihi Pater ut perficiam ea:
ipsa opera, quae ego facio, testimonium per-
hibent de me, quia Pater misit me: et qui 37 Mt 3,17. Dt 4,12.
misit me Pater, ipse testimonium perhibuit
44/3 de me: *neque vocem eius umquam audistis,
45/5 neque speciem eius vidistis. et verbum eius 38
non habetis in vobis manens: quia quem
misit ille, huic vos non creditis. Scrutamini 39 L 24,27.44 2 T 3,15–17. 1 P 1,11.
Scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam
aeternam habere: et illae sunt, quae testimo-
nium perhibent de me: et non vultis venire 40
ad me ut vitam habeatis. Claritatem ab 41
hominibus non accipio. Sed cognovi vos, 42
quia dilectionem Dei non habetis in vobis.
Ego veni in nomine Patris mei, et non ac- 43 Mt 24,5. 7,18.
cipitis me: si alius venerit in nomine suo, illum
accipietis. Quomodo vos potestis credere, qui 44 12,43. Mt 23,5–7
gloriam abinvicem accipitis: et gloriam, quae
a solo Deo est, non quaeritis? Nolite putare 45 Dt 31,26.
quia ego accusaturus sim vos apud Patrem:
est qui accusat vos Moyses, in quo vos spe-
ratis. Si enim crederetis Moysi, crederetis 46 Gn 3,15; 49,10 Dt 18,15. L 24,44.
forsitan et mihi: de me enim ille scripsit.
Si autem illius litteris non creditis: quomodo 47 7,19. L 16,31.
verbis meis credetis?

46/1 Post haec abiit Iesus trans mare 6 1–15: Mt 14,13–21. 15,32–39. Mc 6,32–44. 8,1–10. L 9,10–17
Galilaeae, quod est Tiberiadis: et seque- 2
batur eum multitudo magna, quia videbant

35 > exult ad horam
36 > me misit 43 𝔖 accepistis
44 > potestis vos | > est deo
45 𝔖𝔐 acc. vos, 47 > meis verbis

signa, quae faciebat super his, qui infirma-
Mt 5,6. 3 bantur. Subiit ergo in montem Iesus: et
2,13. 11,55. L. 22,1. 4 ibi sedebat cum discipulis suis. Erat autem
5 proximum Pascha dies festus Iudaeorum. Cum
sublevasset ergo oculos Iesus, et vidisset quia
multitudo maxima venit ad eum, dixit ad
Philippum: Unde ememus panes, ut mandu-
6 cent hi? Hoc autem dicebat tentans eum:
7 ipse enim sciebat quid esset facturus. Re-
spondit ei Philippus: Ducentorum denariorum
panes non sufficiunt eis, ut unusquisque mo-
8 dicum quid accipiat. Dicit ei unus ex disci-
Rg 4,42 43. 9 pulis eius, Andreas frater Simonis Petri: Est
puer unus hic, qui habet quinque panes
ordeaceos, et duos pisces: sed haec quid
10 sunt inter tantos? Dixit ergo Iesus: Facite
homines discumbere. Erat autem foenum
multum in loco. Discubuerunt ergo viri, nu-
11 mero quasi quinque millia. Accepit ergo Iesus
panes: et cum gratias egisset, distribuit dis-
cumbentibus: similiter et ex piscibus quantum
12 volebant. Ut autem impleti sunt, dixit disci-
pulis suis: Colligite quae superaverunt frag-
13 menta, ne pereant. Collegerunt ergo, et
impleverunt duodecim cophinos fragmento-
rum ex quinque panibus ordeaceis, quae
Dt 18,15. 14 superfuerunt his, qui manducaverant. Illi
ergo homines cum vidissent quod Iesus
fecerat signum, dicebant: Quia hic est vere
12,13. 18,30. 15 propheta, qui venturus est in mundum. Iesus
ergo cum cognovisset quia venturi essent
ut raperent eum, et facerent eum regem,
16—21: Mt 14,22—33. Mc 6,45—52. 16 *fugit iterum in montem ipse solus. Ut

6,5 dicit 9 hordiac., it 13 11 > panes Iesus
13 𝔖 ord et duobus piscibus | manducaverant
14 — Iesus

autem sero factum est, descenderunt discipuli
eius ad mare. Et cum ascendissent navim, 17
venerunt trans mare in Capharnaum: et
tenebrae iam factae erant: et non venerat
ad eos Iesus. Mare autem, vento magno 18
flante, exurgebat. Cum remigassent ergo 19
quasi stadia viginti quinque aut triginta,
vident Iesum ambulantem supra mare, et
proximum navi fieri, et timuerunt. Ille autem 20
dicit eis: Ego sum, nolite timere. Voluerunt 21
ergo accipere eum in navim: et statim navis
fuit ad terram, in quam ibant.
53 10 Altera die, turba, quae stabat trans mare, 22
vidit quia navicula alia non erat ibi nisi una,
et quia non introisset cum discipulis suis
Iesus in navim, sed soli discipuli eius abiis-
sent: aliae vero supervenerunt naves a Tibe- 23 11.
riade iuxta locum ubi manducaverant panem,
gratias agente Domino. Cum ergo vidisset 24
turba quia Iesus non esset ibi, neque discipuli
eius, ascenderunt in naviculas, et venerunt
Capharnaum quaerentes Iesum. Et cum in- 25
venissent eum trans mare, dixerunt ei: Rabbi,
quando huc venisti? Respondit eis Iesus, et 26
dixit: Amen, amen dico vobis: quaeritis me
non quia vidistis signa, sed quia manducastis
ex panibus, et saturati estis. Operamini non 27 4,14. 5,36 Mt 16,12
cibum, qui perit, sed qui permanet in vitam
aeternam, quem Filius hominis dabit vobis.

17 navem, || 21.22
19 super
21 > fuit navis
22 abiissant
23 § agentes Deo
24 — in
27 > vobis dabit

28 Hunc enim Pater signavit Deus. ¹ Dixerunt
ergo ad eum: Quid faciemus ut operemur
1 J 3,23. 29 opera Dei? Respondit Iesus, et dixit eis:
Hoc est opus Dei, ut credatis in eum quem
2,18. Mc 8,11. 30 misit ille. Dixerunt ergo ei: Quod ergo tu 55/4
facis signum ut videamus, et credamus tibi?
Ex 16,13 14. Ps 78,24. 31 quid operaris? Patres nostri manducaverunt 56/10
manna in deserto, sicut scriptum est: Panem
49. 32 de caelo dedit eis manducare. Dixit ergo eis
Iesus: Amen, amen dico vobis: Non Moyses
dedit vobis panem de caelo, sed Pater meus
51. 33 dat vobis panem de caelo verum. Panis enim
Dei est, qui de caelo descendit, et dat vitam
34 mundo. Dixerunt ergo ad eum: Domine,
48. 4,14, 7,37. 35 semper da nobis panem hunc. Dixit autem 58/1
eis Iesus: Ego sum panis vitae: qui venit ad
me, non esuriet: et qui credit in me, non
25 20. 36 sitiet umquam. Sed dixi vobis quia et vidi-
17,6–8. Mt 11,28. 37 stis me, et non creditis. Omne, quod dat 58/10
mihi Pater, ad me veniet: et eum, qui venit
4,34. Mt 26,39. 38 ad me, non eiciam foras: quia descendi de 57/1
caelo, non ut faciam voluntatem meam, sed
10,28.29, 17,12. 39 voluntatem eius, qui misit me. Haec est 58/10
autem voluntas eius, qui misit me, Patris:
ut omne, quod dedit mihi, non perdam ex
eo, sed resuscitem illud in novissimo die.
5,29, 11,24. 40 Haec est autem voluntas Patris mei, qui
misit me: ut omnis, qui videt Filium, et
credit in eum, habeat vitam aeternam, et
51. 41 ego resuscitabo eum in novissimo die. Mur- 59/1

31 > manna manduc.
33 Dei] 𝔖 verus | > descend. de caelo
35 𝔖𝔈 ei | umq.] 𝔖 in aeternum
36 𝔖 credidistis
39 illum
40 aut.] enim | > resusc. ego

murabant ergo Iudaei de illo, quia dixisset:
Ego sum panis vivus, qui de caelo descendi,
et dicebant: Nonne hic est Iesus filius Ioseph, 42 L 4,22
cuius nos novimus patrem, et matrem? Quo-
modo ergo dicit hic: Quia de caelo descendi?
Respondit ergo Iesus, et dixit eis: Nolite mur- 43
murare in invicem: nemo potest venire ad 44 65.
me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum:
et ego resuscitabo eum in novissimo die. Est 45 Is 54,13. Jr 31,33,34.
scriptum in Prophetis: Et erunt omnes doci-
biles Dei. Omnis, qui audivit a Patre, et
didicit, venit ad me. Non quia Patrem vidit 46 1,18.
quisquam, nisi is, qui est a Deo, hic vidit
Patrem. Amen, amen dico vobis: Qui credit 47 3,18.
in me, habet vitam aeternam. Ego sum panis 48 35.
vitae. Patres vestri manducaverunt manna in 49 31-37.
deserto, et mortui sunt. Hic est panis de 50 1 K 10,3.5
caelo descendens: ut si quis ex ipso mandu-
caverit, non moriatur. Ego sum panis vivus, 51 H 10,5 16.
qui de caelo descendi. Si quis manducaverit
ex hoc pane, vivet in aeternum: et panis,
quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita.
Litigabant ergo Iudaei ad invicem, dicentes: 52 60
Quomodo potest hic nobis carnem suam
dare ad manducandum? Dixit ergo eis Iesus: 53 6,20, 4,14
Amen, amen dico vobis: Nisi manducaveritis
carnem Filii hominis, et biberitis eius sangui-
nem, non habebitis vitam in vobis. Qui 54

41 — vivus
49 > in des. manna
51 (𝕮 *inc. v. 52* Si quis *et numerat 52–72 pro 52–71*)
52 > carn. suam nob. dare
53 habetis

manducat meam carnem, et bibit meum sangui-
nem, habet vitam aeternam: et ego resuscitabo
55 eum in novissimo die. Caro enim mea, vere 67/1
est cibus: et sanguis meus, vere est potus
12,4 56 qui manducat meam carnem, et bibit meum 68/10
1 J 3,24. 2,24 57 sanguinem, in me manet, et ego in illo. Sicut
misit me vivens Pater, et ego vivo propter
Patrem: et qui manducat me, et ipse vivet
58 propter me. Hic est panis, qui de caelo
descendit. Non sicut manducaverunt patres
vestri manna, et mortui sunt Qui manducat
59 hunc panem, vivet in aeternum. Haec dixit
60 in synagoga docens, in Capharnaum. Multi
ergo audientes ex discipulis eius, dixerunt
Durus est hic sermo, et quis potest eum
41. 61 audire? Sciens autem Iesus apud semetipsum
quia murmurarent de hoc discipuli eius, dixit
3,13 62 eis: Hoc vos scandalizat? Si ergo videritis 69/1
Filium hominis ascendentem ubi erat prius?
2 K 3,6. 63 Spiritus est, qui vivificat: caro non prodest 70/4
1 P 3,18. quidquam. *verba, quae ego locutus sum 71/10
13,11 64 vobis, spiritus et vita sunt. Sed sunt quidam
ex vobis, qui non credunt *Sciebat enim ab 72/4
initio Iesus qui essent non credentes, et quis
44 65 traditurus esset eum. Et dicebat: Propterea 73/10
dixi vobis, quia nemo potest venire ad me,
66 nisi fuerit ei datum a Patre meo. Ex hoc
multi discipulorum eius abierunt retro: et
11,8 L 22,28. 67 iam non cum illo ambulabant. Dixit ergo
Iesus ad duodecim: Numquid et vos vultis

60 — et
64 𝔊𝔚 — non 2°

74/1 abire? Respondit ergo ei Simon Petrus: 68 68.
Domine, ad quem ibimus? verba vitae aeter-
nae habes. et nos credidimus, et cognovimus 69 1,49, 11,27 Mt 14,33, 16,16
75/10 quia tu es Christus Filius Dei. Respondit 70 15,16
eis Iesus: Nonne ego vos duodecim elegi: et
ex vobis unus diabolus est? Dicebat autem 71 64.
Iudam Simonis Iscariotem: hic enim erat
traditurus eum, cum esset unus ex duodecim.

Post haec autem ambulabat Iesus in 7 5,18, 8,1. Mc 9,30. L 9,51.
Galilaeam, non enim volebat in Iudaeam
ambulare: quia quaerebant eum Iudaei inter-
ficere. Erat autem in proximo dies festus 2 Lv 23,34.
Iudaeorum, Scenopegia. Dixerunt autem ad 3 2,12 Mt 12,46 Act 1,14.
eum fratres eius: Transi hinc, et vade in
Iudaeam, ut et discipuli tui videant opera
tua, quae facis. Nemo quippe in occulto 4 Mt 13,16.
quid facit, et quaerit ipse in palam esse: si
haec facis, manifesta teipsum mundo. Neque 5 Mt 13,55.
enim fratres eius credebant in eum. Dicit 6 2,4
ergo eis Iesus: Tempus meum nondum ad-
venit: tempus autem vestrum semper est
paratum. Non potest mundus odisse vos: me 7 15,18.
autem odit: quia ego testimonium perhibeo
de illo quòd opera eius mala sunt. Vos 8
ascendite ad diem festum hunc, ego autem
non ascendo ad diem festum istum: quia meum
tempus nondum impletum est. Haec cum dixis- 9
set, ipse mansit in Galilaea. Ut autem as- 10

69 𝔖 credimus   70 elegi? . . . est.
71 𝔖 de iuda | 𝔖 iscariotis 𝔐 scariotis
7,1 — autem   2 𝔖 scenophegia
4 𝔖 quidquam 𝔐 aliquid
7 quod } quia
8 — autem | 𝔖 ascendam

cenderunt fratres eius, tunc et ipse ascendit
ad diem festum non manifeste, sed quasi in
11 occulto. Iudaei ergo quaerebant eum in die
47. Mt 27,63. 12 festo, et dicebant: Ubi est ille? Et murmur
multum erat in turba de eo. Quidam enim
dicebant: Quia bonus est. Alii autem dice-
9,22; 12,42; 19,38. 13 bant: Non, sed seducit turbas. Nemo tamen
palam loquebatur de illo propter metum Iu-
daeorum.
37. 14 Iam autem die festo mediante, ascendit
Mt 13,54 L 2,47. 15 Iesus in templum, et docebat. Et mirabantur
Iudaei, dicentes: Quomodo hic litteras scit,
12,49. 16 cum non didicerit? Respondit eis Iesus, et
dixit: Mea doctrina non est mea, sed eius,
17 qui misit me. Si quis voluerit voluntatem
eius facere: cognoscet de doctrina, utrum ex
5,41–44. 18 Deo sit, an ego a me ipso loquar. Qui a
semetipso loquitur, gloriam propriam quaerit:
qui autem quaerit gloriam eius, qui misit
5,47. Act 7,53. eum, hic verax est, et iniustitia in illo non
5,16 18 R 2,17–29. 19 est. Nonne Moyses dedit vobis legem: et
Mc 3,21 s. 8,48.52; 10,20. 20 nemo ex vobis facit legem? Quid me quae-
ritis interficere? Respondit turba, et dixit:
Daemonium habes: quis te quaerit inter-
5,16. 21 ficere? Respondit Iesus, et dixit eis: Unum
Gn 17,10–12. Lv 12,3 s. 22 opus feci, et omnes miramini. Propterea
Moyses dedit vobis circumcisionem: (non quia
ex Moyse est, sed ex patribus) et in sabbato
5,8. 23 circumciditis hominem. Si circumcisionem
accipit homo in sabbato, ut non solvatur
lex Moysi: mihi indignamini quia totum

---

12 𝔊𝔚 multus | > de eo erat in t.
17 𝔊 meipso (*de* 𝔈 *hic et 4; 8,18 dubitari potest*)
18 eum] illum
19 legem? . — legem.

hominem sanum feci in sabbato? Nolite 24 5,15.
iudicare secundum faciem, sed iustum iudi-
cium iudicate. Dicebant ergo quidam ex 25 1,19. 5,18.
Ierosolymis: Nonne hic est, quem quaerunt
interficere? Et ecce palam loquitur, et nihil 26
ei dicunt. Numquid vere cognoverunt prin-
cipes quia hic est Christus? Sed hunc scimus 27 41.
unde sit: Christus autem cum venerit, nemo
76/2 scit unde sit. Clamabat ergo Iesus in templo 28
docens, et dicens: Et me scitis, et unde sim
scitis et a me ipso non veni, sed est verus,
qui misit me, quem vos nescitis. Ego scio 29 Mt 11,27.
eum: quia ab ipso sum, et ipse me misit.
77/1 Quaerebant ergo eum apprehendere: et nemo 30 8,20. 13,1. L 22,53.
misit in illum manus, quia nondum venerat
78/10 hora eius. De turba autem multi credide- 31 8,30; 10,42; 11,45. 12,42.
runt in eum, et dicebant: Christus cum ve-
nerit, numquid plura signa faciet quàm quae
hic facit? Audierunt Pharisaei turbam mur- 32
79/1 murantem de illo haec: *et miserunt prin-
cipes, et Pharisaei ministros ut apprehenderent
80/10 eum. Dixit ergo eis Iesus: Adhuc modicum 33 13,33.
tempus vobiscum sum: et vado ad eum, qui
81/10 me misit. Quaeretis me, et non invenietis: 34 8,21, 13,36; 17,24.
et ubi ego sum, vos non potestis venire.
Dixerunt ergo Iudaei ad semetipsos: Quò 35 12,20. Jc 1,1. 1 P 1,1.
hic iturus est, quia non inveniemus eum?
numquid in dispersionem Gentium iturus est,
et docturus Gentes? Quis est hic sermo, quem 36
dixit: Quaeretis me, et non invenietis: et
ubi sum ego, vos nos potestis venire?

---

28 > doc in templo iesus
33 — eis | > misit me
34 quaeritis | > sum ego
35 se ipsos
36 quaeritis

4,10.14. Lv 23,36. 37 In novissimo autem die magno festivitatis
Is 44,3; 55,1; 58,11. stabat Iesus, et clamabat, dicens: Si quis
Ez 47,1 ss. 38 sitit, veniat ad me, et bibat. Qui credit in
Zch 13,1. 14,8. me, sicut dicit Scriptura, flumina de ventre
Joel 3,1.23. 20,22. 39 eius fluent aquae vivae. Hoc autem dixit de
Act 2,33 Spiritu, quem accepturi erant credentes in
16,7. 2 K 3,17. eum: nondum enim erat Spiritus datus, quia
6,14. Dt 18,15. 40 Iesus nondum erat glorificatus. Ex illa ergo 82/7
turba cum audissent hos sermones eius, dice-
1,46 41 bant: Hic est vere propheta. Alii dicebant:
Hic est Christus. * Quidam autem dicebant. 83/7
2 Sm 7,12. 42 Numquid a Galilaea venit Christus? Nonne
Mch 5,1. Mt 2,5.6. 22,42. Scriptura dicit: Quia ex semine David, et de
Ps 89,4 s. Bethlehem castello, ubi erat David, venit
9,16. 43 Christus? Dissensio itaque facta est in turba 84/10
30. 44 propter eum. Quidam autem ex ipsis vole- 85/1
bant apprehendere eum: sed nemo misit super
32. 45 eum manus. Venerunt ergo ministri ad Ponti- 86/10
fices, et Pharisaeos. Et dixerunt eis illi: Quare
Mt 7,28.29. 46 non adduxistis illum? Responderunt ministri:
Numquam sic locutus est homo, sicut hic homo.
12. Mt 27,63. 47 Responderunt ergo eis Pharisaei: Numquid et
12,42 48 vos seducti estis? Numquid ex principibus
aliquis credidit in eum, aut ex Pharisaeis?
49 sed turba haec, quae non novit legem, male-
3,1 s. 50 dicti sunt. Dixit Nicodemus ad eos, ille, qui
venit ad eum nocte, qui unus erat ex ipsis:
Dt 1,16.17. 19,15 51 Numquid lex nostra iudicat hominem, nisi
prius audierit ab ipso, et cognoverit quid

38 dixit 39 non enim] fuerat gl
41 > christus venit
44 eum] illum
45 illum] eum
48 > aliq. ex princ.
50 dicit
51 > aud. ab ipso prius

faciat? Responderunt, et dixerunt ei: Num- 52 41. 1,46. Mt 4,14-16.
quid et tu Galilaeus es? Scrutare Scrip-
turas, et vide quia a Galilaea propheta non
surgit. Et reversi sunt unusquisque in 53 L 21,37 s.
domum suam.
Iesus autem perrexit in montem Oliveti: 8
et diluculo iterum venit in templum, et omnis 2
populus venit ad eum, et sedens docebat eos.
Adducunt autem Scribae, et Pharisaei mu- 3
lierem in adulterio deprehensam: et statue-
runt eam in medio, ¹ et dixerunt ei: Magister, 4
haec mulier modo deprehensa est in adulterio Lv 20,10
In lege autem Moyses mandavit nobis huius- 5 Dt 22,22-24. Mt 22,15
modi lapidare. Tu ergo quid dicis? ¹ Hoc 6
autem dicebant tentantes eum, ut possent
accusare eum. Iesus autem inclinans se deor-
sum, digito scribebat in terra. Cum ergo 7 Dt 17,7.
perseverarent interrogantes eum, erexit se,
et dixit eis: Qui sine peccato est vestrum,
primus in illam lapidem mittat. Et iterum 8
se inclinans, scribebat in terra. Audientes 9 Mt 22,22. R 2,20
autem unus post unum exibant, incipientes a
senioribus: et remansit solus Iesus, et mulier
in medio stans. Erigens autem se Iesus, dixit 10
ei: Mulier, ubi sunt, qui te accusabant? nemo
te condemnavit? Quae dixit: Nemo, Domine. 11 5,14.
Dixit autem Iesus: Nec ego te condemnabo:
Vade, et iam amplius noli peccare.

---

52 — scripturas | > proph. a galil.
8,*6* haec
7 ergo] autem
9 ℌ aut. haec | exiebant | — Iesus
10 — qui te accus.
11 > ampl. iam

Is 49,6. 1,5.9. 12,46. Mt 5,14. 12 Iterum ergo locutus est eis Iesus, dicens:
Ego sum lux mundi: qui sequitur me, non
ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitae.
13 Dixerunt ergo ei Pharisaei: Tu de te ipso
testimonium perhibes testimonium tuum non
5,31. 14 est verum. Respondit Iesus, et dixit eis: Et
si ego testimonium perhibeo de meipso, verum
est testimonium meum: quia scio unde veni,
et quo vado: vos autem nescitis unde venio,
7,24; 12,47. 15 aut quò vado. Vos secundum carnem iudi-
29 16 catis: ego non iudico quemquam: [1] et si iu-
dico ego, iudicium meum verum est, quia
solus non sum: sed ego, et qui misit me,
Dt 17,6; 19,15 17 Pater. Et in lege vestra scriptum est, quia
1 J 5,9. 18 duorum hominum testimonium verum est. Ego
sum, qui testimonium perhibeo de me ipso:
et testimonium perhibet de me, qui misit me,
14,7. 19 Pater. Dicebant ergo ei: Ubi est Pater tuus?
*Respondit Iesus: Neque me scitis, neque Pa-
trem meum: si me sciretis, forsitan et Patrem
7,30; 18,1 L 22,53 20 meum sciretis. Haec verba locutus est Iesus
in gazophylacio, docens in templo: et nemo ap-
prehendit eum, quia necdum venerat hora eius.
7,34; 13,33. Prv 1,28. 21 Dixit ergo iterum eis Iesus: Ego vado,
et quaeretis me, et in peccato vestro morie-
mini. Quò ego vado, vos non potestis venire.
7,35. 22 Dicebant ergo Iudaei: Numquid interficiet se-
metipsum, quia dixit: Quò ego vado, vos non
3,31. 23 potestis venire? Et dicebat eis: Vos de deorsum
estis, ego de supernis sum. Vos de mundo
24 hoc estis, ego non sum de hoc mundo: Dixi
ergo vobis quia moriemini in peccatis vestris:

12 ambulabit | lucem
13 ✠ teipso 16 > me misit
20 — Iesus 21 quaeritis
22 dicit 23 ✠ de superius

si enim non credideritis quia ego sum, moriemini
in peccato vestro. Dicebant ergo ei: Tu quis es? 25 14.
Dixit eis Iesus: Principium, qui et loquor vobis.
Multa habeo de vobis loqui, et iudicare. sed qui 26 38. 18,40
me misit, verax est: et ego quae audivi ab eo,
haec loquor in mundo Et non cognoverunt 27
quia Patrem eius dicebat Deum. Dixit ergo 28 3,14; 12,32. 38.
eis Iesus: Cum exaltaveritis Filium hominis,
tunc cognoscetis quia ego sum, et a meipso
facio nihil, sed sicut docuit me Pater, haec
loquor· et qui me misit, mecum est, et non 29 16. Mt 27,46.
reliquit me solum· quia ego quae placita sunt
ei, facio semper Haec illo loquente, multi 30 7,31 10,42, 12,11 42
crediderunt in eum. Dicebat ergo Iesus ad 31 15,14.
eos, qui crediderunt ei, Iudaeos· Si vos man-
seritis in sermone meo, vere discipuli mei
eritis: et cognoscetis veritatem, et veritas 32
liberabit vos. Responderunt ei. Semen Abra- 33 Mt 3,9. Neh 9,36.
hae sumus, et nemini servivimus umquam:
quomodo tu dicis: Liberi eritis? Respondit 34 R 6,16.20 1 J 3,8.
eis Iesus: Amen, amen dico vobis: quia
omnis, qui facit peccatum, servus est peccati.
servus autem non manet in domo in aeter- 35 G 4,30.
num: filius autem manet in aeternum. si 36 R 6,18.22.
ergo vos filius liberaverit, vere liberi eritis.
Scio quia filii Abrahae estis: sed quaeritis me 37
interficere, quia sermo meus non capit in
vobis. Ego quod vidi apud Patrem meum, 38
loquor: et vos quae vidistis apud patrem
vestrum, facitis. Responderunt, et dixerunt ei: 39 Mt 3,9

25 qui] quia 26 > misit me
27 eius] eis | — Deum
29 — et 2° 35 — autem 2°
36 > filius vos
38 — meum

Pater noster Abraham est Dicit eis Iesus:
Si filii Abrahae estis, opera Abrahae facite.
40 Nunc autem quaeritis me interficere, hominem,
qui veritatem vobis locutus sum, quam audivi
Gn 3,15 Dt 28,3 Lxx. 41 a Deo: hoc Abraham non fecit. Vos facitis
opera patris vestri. Dixerunt itaque ei: Nos
ex fornicatione non sumus nati: unum patrem
J 3,1 42 habemus Deum. Dixit ergo eis Iesus: Si
Deus pater vester esset: diligeretis utique me.
ego enim ex Deo processi, et veni: neque
12,36. 43 enim a me ipso veni, sed ille me misit. Quare
Mt 12,34; 26,75. R 8,7. loquelam meam non cognoscitis? Quia non
1 J 3,8-15 Gn 3,4. 2 P 2,4. 44 potestis audire sermonem meum. Vos ex
patre diabolo estis: et desideria patris vestri
vultis facere. ille homicida erat ab initio, et
in veritate non stetit. quia non est veritas
in eo: cum loquitur mendacium, ex propriis
L 22,67. 45 loquitur, quia mendax est, et pater eius. Ego
autem si veritatem dico, non creditis mihi.
2 K 5,21 1 P 2,22. 46 Quis ex vobis arguet me de peccato? Si
veritatem dico vobis, quare non creditis mihi?
15,37 1 J 4,6 47 Qui ex Deo est, verba Dei audit. Propterea
vos non auditis, quia ex Deo non estis.
7,20 Mc 3,21 s. 48 Responderunt ergo Iudaei, et dixerunt ei:
Nonne bene dicimus nos quia Samaritanus
49 es tu, et daemonium habes? Respondit
Iesus: Ego daemonium non habeo: sed
honorifico Patrem meum, et vos inhono-
5,41. 50 rastis me. Ego autem non quaero glo-
riam meam: est qui quaerat, et iudicet.
5,24; 8,40.47, 11,25. 51 Amen, amen dico vobis: si quis sermonem

42 $ meipso 45 si] quia
46 arguit | — vobis | quare vos
47 > est ex deo 48 resp igitur
49 inhonoratis
50 quaerit et iudicat

meum servaverit, mortem non videbit in
aeternum. Dixerunt ergo Iudaei: Nunc cogno- 52 Mc 3,1.
vimus quia daemonium habes Abraham mor-
tuus est, et Prophetae: et tu dicis: Si quis
sermonem meum servaverit, non gustabit
mortem in aeternum. Numquid tu maior es 53 4,12.
patre nostro Abraham, qui mortuus est? et
Prophetae mortui sunt. Quem te ipsum facis?
Respondit Iesus: Si ego glorifico me ipsum, 54
gloria mea nihil est: est Pater meus, qui
glorificat me, quem vos dicitis quia Deus
vester est, [1] et non cognovistis eum: ego 55 7,28. Mt 26,72.
autem novi eum: Et si dixero quia non scio
eum, ero similis vobis, mendax. Sed scio
eum, et sermonem eius servo. Abraham pater 56 1 P 1,8
vester exultavit ut videret diem meum: vidit,
et gavisus est. Dixerunt ergo Iudaei ad eum: 57
Quinquaginta annos nondum habes, et Abra-
ham vidisti? Dixit eis Iesus: Amen, amen 58 ss
dico vobis, antequam Abraham fieret, ego sum.
Tulerunt ergo lapides, ut iacerent in eum: 59 10,31.
Iesus autem abscondit se, et exivit de templo

Et praeteriens Iesus vidit hominem cae- 9 Act 3,2, 14,8.
cum a nativitate: et interrogaverunt eum 2 L 13,2 Ex 20,5.
discipuli eius: Rabbi, quis peccavit, hic,
aut parentes eius, ut caecus nasceretur?
Respondit Iesus: Neque hic peccavit, neque 3 11,4.
parentes eius: sed ut manifestentur opera
Dei in illo. Me oportet operari opera 4 5,17.30, 11,9.
eius, qui misit me, donec dies est:
venit nox, quando nemo potest operari.
quamdiu sum in mundo, lux sum mundi. 5 8,12; 12,36.
Haec cum dixisset, expuit in terram, et fecit 6 Mc 8,23.

54 ℭ ergo | d noster 56 et vidit
9,1 — Iesus 2 disc. sui
5 > in mundo sum

lutum ex sputo, et linivit lutum super oculos
s,s. 7 eius, ¹ et dixit ei: Vade, lava in natatoria
Siloe (quod interpretatur Missus.) Abiit ergo,
8 et lavit, et venit videns. Itaque vicini, et
qui viderant eum prius quia mendicus erat,
dicebant: Nonne hic est, qui sedebat, et
9 mendicabat? Alii dicebant: Quia hic est.
Alii autem: Nequaquam, sed similis est ei.
10 Ille vero dicebat: Quia ego sum. ¹ Dicebant
11 ergo ei: Quomodo aperti sunt tibi oculi? Re-
spondit: Ille homo, qui dicitur Iesus, lutum
fecit: et unxit oculos meos, et dixit mihi:
Vade ad natatoria Siloe, et lava. Et abii, et
12 lavi, et video. Et dixerunt ei: Ubi est ille?
13 Ait: Nescio. ¹ Adducunt eum ad Pharisaeos,
5,9. 14 qui caecus fuerat. Erat autem sabbatum
quando lutum fecit Iesus, et aperuit oculos
15 eius. Iterum ergo interrogabant eum Phari-
saei quomodo vidisset. Ille autem dixit eis:
Lutum mihi posuit super oculos, et lavi, et
31.33. 7,48. 16 video. Dicebant ergo ex Pharisaeis quidam:
0,2
Non est hic homo a Deo, qui sabbatum non
custodit. Alii autem dicebant: Quomodo potest
homo peccator haec signa facere? Et scisma
4,19. 17 erat inter eos. Dicunt ergo caeco iterum:
Tu quid dicis de illo, qui aperuit oculos
tuos? Ille autem dixit: Quia propheta est.
18 Non crediderunt ergo Iudaei de illo, quia
caecus fuisset et vidisset, donec vocaverunt

---

6 levit *7* 𝕾 vade et | siloae, *it 11* *8* videbant
9 (𝕮 *inc* p. Alii autem) | ei] eius | — vero
10 > oculi tibi
11 natatoriam | 𝕮ᵐ — et 5º | vidi
12 — Et | est² ille ait
15 > pos mihi
16 qui] quia | — autem | 𝕸𝕮ᵐ schisma | in eis
17 de eo

parentes eius, qui viderat· et interrogaverunt 19
eos, dicentes: Hic est filius vester, quem vos
dicitis quia caecus natus est? Quomodo ergo
nunc videt? Responderunt eis parentes eius, 20
et dixerunt: Scimus quia hic est filius noster,
et quia caecus natus est· quomodo autem 21
nunc videat, nescimus· aut quis eius aperuit
oculos, nos nescimus: ipsum interrogate:
aetatem habet, ipse de se loquatur. Haec 22 7,13, 12,42. 16,2.
dixerunt parentes eius, quoniam timebant
Iudaeos: iam enim conspiraverant Iudaei, ut
si quis eum confiteretur esse Christum, extra
synagogam fieret. Propterea parentes eius 23
dixerunt: Quia aetatem habet, ipsum inter-
rogate. Vocaverunt ergo rursum hominem, 24 Jos 7,19.
qui fuerat caecus, et dixerunt ei: Da gloriam
Deo. nos scimus quia hic homo peccator est.
Dixit ergo eis ille: Si peccator est, nescio 25
unum scio, quia caecus cum essem, modo
video. Dixerunt ergo illi: Quid fecit tibi? 26
quomodo aperuit tibi oculos? Respondit eis: 27
Dixi vobis iam, et audistis· quid iterum vultis
audire? numquid et vos vultis discipuli eius
fieri? Maledixerunt ergo ei, et dixerunt: 28
Tu discipulus illius sis: nos autem Moysi
discipuli sumus. Nos scimus quia Moysi 29
locutus est Deus· hunc autem nescimus
unde sit. Respondit ille homo, et dixit eis: 30
In hoc enim mirabile est quia vos nescitis
unde sit, et aperuit meos oculos: scimus 31 Is 1,15. Prv 15,29. Act 10,35.
autem quia peccatores Deus non audit: sed

22 quia | — esse
25 — eis
28 — ergo | sis] es

si quis Dei cultor est, et voluntatem eius
32 facit, hunc exaudit. A saeculo non est audi-
16. 33 tum quia quis aperuit oculos caeci nati. Nisi
esset hic a Deo, non poterat facere quid-
1. Ps 51,7. 34 quam. Responderunt, et dixerunt ei: In pec-
catis natus es totus, et tu doces nos? Et
35 eiecerunt eum foras. Audivit Iesus quia
eiecerunt eum foras: et cum invenisset eum,
36 dixit ei: Tu credis in Filium Dei? Respondit
ille, et dixit: Quis est, Domine, ut credam in
4,26; 10,25. 37 eum? Et dixit ei Iesus: Et vidisti eum, et
38 qui loquitur tecum, ipse est. At ille ait:
Credo Domine. Et procidens adoravit eum.
Mt 18,11–15. L 2,34. 39 Et dixit Iesus: In iudicium ego in hunc
mundum veni: ut qui non vident videant, et
Mt 23,26, 15 14. 40 qui vident caeci fiant. Et audierunt quidam
ex Pharisaeis, qui cum ipso erant, et dixerunt
Prv 26,12. 41 ei: Numquid et nos caeci sumus? Dixit eis
Iesus: Si caeci essetis, non haberetis pec-
catum: nunc vero dicitis: Quia videmus. Pec-
10 catum vestrum manet. Amen, amen dico
vobis: qui non intrat per ostium in ovile
ovium, sed ascendit aliunde: ille fur est,
2 et latro. Qui autem intrat per ostium,
3 pastor est ovium. Huic ostiarius aperit,
et oves vocem eius audiunt, et proprias
4 oves vocat nominatim, et educit eas. Et
cum proprias oves emiserit, ante eas vadit:
et oves illum sequuntur, quia sciunt vocem
27. 5 eius. Alienum autem non sequuntur, sed

32 > aperuit quis
39 — Et 1° | 𝔊𝔐 ei Iesus
40 — quidam
10,5 sequentur . . . fugient

fugiunt ab eo: quia non noverunt vocem alie-
norum. ¹ Hoc proverbium dixit eis Iesus. Illi 6 16,25.
autem non cognoverunt quid loqueretur eis. Ps 118,20.
Dixit ergo eis iterum Iesus: Amen, amen dico 7 14,6. Mt 7,13.14.
vobis, quia ego sum ostium ovium. Omnes 8 Jr 23,1 2.
quotquot venerunt, fures sunt, et latrones,
et non audierunt eos oves. Ego sum ostium. 9 Ps 118,20. 14,6 1 K 6,15.
Per me si quis introierit, salvabitur: et ingre-
dietur, et egredietur, et pascua inveniet. Fur 10
non venit nisi ut furetur, et mactet, et perdat.
Ego veni ut vitam habeant, et abundantius
habeant. ¹ Ego sum pastor bonus. Bonus 11 Ps 22,1. L 15,4–7.
pastor animam suam dat pro ovibus suis.
Mercenarius autem, et qui non est pastor, 12 Is 40,11. Ez 34,11–28, 37,24
cuius non sunt oves propriae, videt lupum 13,13 Mt 10,16
venientem, et dimittit oves, et fugit: et lupus Act 20,29
rapit, et dispergit oves: mercenarius autem 13 T1,11 1 P 5,2.3
fugit, quia mercenarius est, et non pertinet
ad eum de ovibus. Ego sum pastor bonus: 14 2 T 2,19
et cognosco meas, et cognoscunt me meae.
Sicut novit me Pater, et ego agnosco Patrem. 15 Mt 11,27.
et animam meam pono pro ovibus meis.
Et alias oves habeo, quae non sunt ex hoc 16 Ez 37,24, 34,23 11,52.
ovili: et illas oportet me adducere, et 1 P 2,25.
vocem meam audient, et fiet unum ovile, E 4,5.
et unus pastor. Propterea me diligit Pater: 17 Ph 2,8.9
quia ego pono animam meam, ut iterum
sumam eam. Nemo tollit eam a me: sed 18 5,26. 19,11.
ego pono eam a meipso, et potestatem
habeo ponendi eam: et potestatem ha-
beo iterum sumendi eam. Hoc mandatum

6 eis] illis 8 et 2°] sed
11 — suis 12 — autem
14 ♃ cognosco oves 15 — meis
17 > pater diligit
18 — et 1°

7,43; 9,16. 19 accepi a Patre meo. Dissensio iterum facta
7,20; 8,48 20 est inter Iudaeos propter sermones hos. Dice-
Mc 3,21 s Act 26,24. bant autem multi ex ipsis: Daemonium habet,
21 et insanit: quid eum auditis? Alii dicebant:
Haec verba non sunt daemonium habentis:
numquid daemonium potest caecorum oculos
aperire?

1 Mc 4,59. 22 Facta sunt autem Encaenia in Ierosolymis:
3,11; 8,12 23 et hiems erat. Et ambulabat Iesus in templo,
24 in porticu Salomonis. Circumdederunt ergo
L 22,67. eum Iudaei, et dicebant ei: Quousque animam
nostram tollis? si tu es Christus, dic nobis
4,26, 5,36. 25 palam. Respondit eis Iesus: Loquor vobis,
9,37. et non creditis. opera, quae ego facio in no-
mine Patris mei, haec testimonium perhibent
6,64, 8,45. 26 de me: sed vos non creditis, quia non estis
3.4. 8,47 27 ex ovibus meis. Oves meae vocem meam
audiunt. et ego cognosco eas, et sequuntur
6,39, 6,39 28 me: et ego vitam aeternam do eis: et non
17,12; 18,9. peribunt in aeternum, et non rapiet eas quis-
29 quam de manu mea. Pater meus quod dedit
mihi, maius omnibus est: et nemo potest
30 rapere de manu Patris mei. Ego, et Pater
8,59. 31 unum sumus. Sustulerunt ergo lapides Iu-
32 daei, ut lapidarent eum. Respondit eis Iesus.
Multa bona opera ostendi vobis ex Patre
meo, propter quod eorum opus me lapi-
5,18. Mt 26,65. 33 datis? Responderunt ei Iudaei: De bono
opere non lapidamus te, sed de blasphe-
mia: et quia tu homo cum sis, facis
Ps 82,6. 34 teipsum Deum. Respondit eis Iesus: Nonne

22 encenia
31 — ergo
32 > opera bona
33 § Iudei

scriptum est in lege vestra: quia Ego dixi,
dii estis? Si illos dixit deos, ad quos sermo 35 Mt 5,17.18.
Dei factus est, et non potest solvi scriptura:
quem Pater sanctificavit, et misit in mundum, 36 5,17–20. L 1,36.
vos dicitis: Quia blasphemas: quia dixi, Fi-
lius Dei sum? Si non facio opera Patris 37
mei, nolite credere mihi. Si autem facio: et 38 14,11.
si mihi non vultis credere, operibus credite,
ut cognoscatis, et credatis quia Pater in me
95/4 est, et ego in Patre. Quaerebant ergo eum 39 8,59 L 4,30
apprehendere: et exivit de manibus eorum.

Et abiit iterum trans Iordanem in eum 40 1,28.
locum, ubi erat Ioannes baptizans primum:
96/10 et mansit illic: et multi venerunt ad eum, 41
et dicebant: Quia Ioannes quidem signum
fecit nullum. Omnia autem quaecumque dixit 42 8,30.
Ioannes de hoc, vera erant. Et multi credi-
derunt in eum.

Erat autem quidam languens Lazarus a 11 L 10,38.39.
Bethania, de castello Mariae, et Marthae
sororis eius (Maria autem erat, quae unxit 2 12,3.
Dominum unguento, et extersit pedes eius
capillis suis: cuius frater Lazarus infirma-
batur.) Miserunt ergo sorores eius ad eum 3
dicentes: Domine, ecce quem amas infir-
matur. Audiens autem Iesus dixit eis: In- 4 9,3
firmitas haec non est ad mortem, sed pro
gloria Dei, ut glorificetur Filius Dei per eam.
Diligebat autem Iesus Martham, et sororem 5
eius Mariam, et Lazarum. Ut ergo audivit 6
quia infirmabatur, tunc quidem mansit in

38 > in me est pater
40 iordanen
11,1 ⅋ sororum
3 — eius

7 eodem loco duobus diebus. deinde post haec
dixit discipulis suis: Eamus in Iudaeam iterum.
8,59. 10,31 6,61. Lc 22,28. 8 Dicunt ei discipuli: Rabbi, nunc quaerebant
9,4 s. 1 J 2,10. 9 te Iudaei lapidare, et iterum vadis illuc? Re-
spondit Iesus: Nonne duodecim sunt horae
diei? Si quis ambulaverit in die, non offendit,
12,35. 1 J 2,11. 10 quia lucem huius mundi videt: si autem am-
bulaverit in nocte, offendit, quia lux non est
Mt 9,24 L 8,52. 11 in eo. Haec ait, et post haec dixit eis: La-
zarus amicus noster dormit: sed vado ut a
12 somno excitem eum. Dixerunt ergo discipuli
13 eius: Domine, si dormit, salvus erit. Dixerat
autem Iesus de morte eius: illi autem puta-
14 verunt quia de dormitione somni diceret. Tunc
ergo Iesus dixit eis manifeste: Lazarus mor-
15 tuus est: et gaudeo propter vos, ut credatis,
quoniam non eram ibi. sed eamus ad eum.
Mc 10,32; 14,31 20,24; 21,2 16 Dixit ergo Thomas, qui dicitur Didymus, ad
condiscipulos: Eamus et nos, ut moriamur
17 cum eo. Venit itaque Iesus: et invenit
eum quattuor dies iam in monumento
18 habentem. (Erat autem Bethania iuxta Ie-
19 rosolymam quasi stadiis quindecim.) Multi
autem ex Iudaeis venerant ad Martham,
et Mariam, ut consolarentur eas de fratre
20 suo. Martha ergo ut audivit quia Iesus
venit, occurrit illi: Maria autem domi sede-
5,39. 21 bat. Dixit ergo Martha ad Iesum: Domine,
si fuisses hic, frater meus non fuisset mor-
22 tuus: sed et nunc scio quia quaecumque

7 dicit   8 > lapid. iudaei
9 > horae sunt   10 — is 1°
11 post hoc dicit | exsuscitem
14 > dixit eis iesus
16 ut } 𝔖 et
18 hierosolyma

poposceris a Deo, dabit tibi Deus. Dicit illi 23
Iesus: Resurget frater tuus. Dicit ei Martha: 24 5,29. 6,40. L. 14,14.
Scio quia resurget in resurrectione in novis-
simo die. Dixit ei Iesus: Ego sum resur- 25
rectio, et vita: qui credit in me, etiam si
mortuus fuerit, vivet: et omnis, qui vivit, et 26 5,24; 8,51.
credit in me, non morietur in aeternum.
Credis hoc? ' Ait illi: Utique Domine, ego 27 6,69.
credidi, quia tu es Christus filius Dei vivi,
qui in hunc mundum venisti. Et cum haec 28
dixisset, abiit, et vocavit Mariam sororem
suam silentio, dicens: Magister adest, et
vocat te. Illa ut audivit, surgit cito, et venit 29
ad eum: nondum enim venerat Iesus in 30 20.
castellum: sed erat adhuc in illo loco, ubi
occurrerat ei Martha. Iudaei ergo, qui erant 31
cum ea in domo, et consolabantur eam, cum
vidissent Mariam quia cito surrexit, et exiit,
secuti sunt eam dicentes: Quia vadit ad
monumentum, ut ploret ibi. Maria ergo, cum 32 21.
venisset ubi erat Iesus, videns eum, cecidit
ad pedes eius, et dicit ei: Domine, si fuisses
hic, non esset mortuus frater meus. Iesus 33 18,21.
ergo, ut vidit eam plorantem, et Iudaeos,
qui venerant cum ea, plorantes, infremuit
spiritu, et turbavit seipsum, ' et dixit: Ubi 34
posuistis eum? Dicunt ei: Domine, veni, et
vide. Et lacrymatus est Iesus. Dixerunt 35 L. 19,41.
ergo Iudaei: Ecce quomodo amabat eum. 36
Quidam autem ex ipsis dixerunt: Non poterat 37
hic, qui aperuit oculos caeci nati, facere ut

27 — vivi | — hunc
29 𝔊 surrexit 31 ergo] igitur
32 dixit 33 fremuit
37 > dix ex ipsis | — nati | ut et

Mt 27,60. 38 hic non moreretur? Iesus ergo rursum fre-
mens in semetipso, venit ad monumentum.
erat autem spelunca: et lapis superpositus
20,1. 39 erat ei. Ait Iesus: Tollite lapidem. Dicit ei
Martha soror eius, qui mortuus fuerat: Do-
mine, iam foetet, quatriduanus est enim.
4 23.25 26 40 Dicit ei Iesus: Nonne dixi tibi quoniam si
3 Rg 18,36 s. 41 credideris, videbis gloriam Dei? Tulerunt
ergo lapidem: Iesus autem elevatis sursum
oculis, dixit: Pater gratias ago tibi quoniam
12,30 42 audisti me. ego autem sciebam quia semper
me audis, sed propter populum, qui circumstat,
Act 14,10. 43 dixi: ut credant quia tu me misisti. Haec cum
dixisset, voce magna clamavit: Lazare veni
44 foras. Et statim prodiit qui fuerat mortuus,
ligatus pedes, et manus institis, et facies illius
sudario erat ligata. Dixit eis Iesus: Solvite
45–53 L 16,31 45 eum, et sinite abire. Multi ergo ex Iudaeis,
10,42, 12,42. qui venerant ad Mariam, et Martham, et
viderant quae fecit Iesus, crediderunt in eum.
46 Quidam autem ex ipsis abierunt ad Phari-
47 saeos, et dixerunt eis quae fecit Iesus. Col-
legerunt ergo Pontifices et Pharisaei conci-
lium, et dicebant: Quid facimus, quia hic
48 homo multa signa facit? Si dimittimus
eum sic, omnes credent in eum: et venient
Romani, et tollent nostrum locum, et gentem.
49 Unus autem ex ipsis Caiphas nomine, cum
esset Pontifex anni illius, dixit eis: Vos
18,14. 50 nescitis quidquam, nec cogitatis quia ex-
pedit vobis ut unus moriatur homo pro

39 quadriduanas | > enim est
44 dicit | > eis iesus
45 – et Martham | – Iesus
48 nostrum et l.
49 caiaphas cum 50 nobis

populo, et non tota gens pereat. Hoc autem 51 Gn 49,10. Ex 28,30. Nu 27,21.
a semetipso non dixit: sed cum esset Ponti-
fex anni illius, prophetavit, quòd Iesus mori-
turus erat pro gente, et non tantum pro 52 10,16. 1 J 2,2. Mt 12,30.
gente, sed ut filios Dei, qui erant dispersi,
95/4 congregaret in unum. Ab illo ergo die cogita- 53
verunt ut interficerent eum.
Iesus ergo iam non in palam ambulabat 54
apud Iudaeos, sed abiit in regionem iuxta
desertum, in civitatem, quae dicitur Ephrem,
96/1 et ibi morabatur cum discipulis suis. Proxi- 55 2 Chr 30,17. Mc 10,32. Act 21,24.26. 2,13; 6,4.
97/10 mum autem erat Pascha Iudaeorum: * et
ascenderunt multi Ierosolymam de regione
ante Pascha, ut sanctificarent se ipsos. Quae- 56 12,9.
rebant ergo Iesum: et colloquebantur ad in-
vicem, in templo stantes: Quid putatis, quia
non venit ad diem festum? Dederant autem
Pontifices, et Pharisaei mandatum, ut si quis
cognoverit ubi sit, indicet, ut apprehen-
dant eum.
Iesus ergo ante sex dies Paschae venit 12 1–8. Mt 26,6–13. Mc 14,3–9. 11,1.43.
Bethaniam, ubi Lazarus fuerat mortuus, quem
98/1 suscitavit Iesus. Fecerunt autem ei coenam 2 L 10,40.
ibi: et Martha ministrabat, Lazarus vero
unus erat ex discumbentibus cum eo. Maria 3 L 7,38.
ergo accepit libram unguenti nardi pistici,
pretiosi, et unxit pedes Iesu, et extersit
pedes eius capillis suis: et domus impleta
est ex odore unguenti. Dixit ergo unus ex 4
discipulis eius, Iudas Iscariotes, qui erat eum

51 quod] quia — 52 sed et ut
55 hierosolyma — 56 veniat
12,1 > fuerat lazarus
3 > cap suis ped. eius
4 dicit | scariotis

5 traditurus. Quare hoc unguentum non venit
L 8,3. 12,29. 6 trecentis denariis, et datum est egenis? Dixit
autem hoc, non quia de egenis pertinebat ad
eum, sed quia fur erat, et loculos habens, ea,
7 quae mittebantur, portabat. Dixit ergo Iesus:
Sinite illam ut in diem sepulturae meae servet
Dt 15,11. 8 illud. Pauperes enim semper habetis vobiscum:
11,45 s. 9 me autem non semper habetis. Cognovit ergo 10/10
turba multa ex Iudaeis quia illic est: et vene-
runt, non propter Iesum tantum, sed ut La-
zarum viderent, quem suscitavit a mortuis.
10 Cogitaverunt autem principes sacerdotum ut
11 et Lazarum interficerent: quia multi propter
illum abibant ex Iudaeis, et credebant in
Iesum.
12—19: Mt 21,1—11. Mc 11,1—10. L 19,29—40. 12 In crastinum autem turba multa, quae 200/1
venerat ad diem festum, cum audissent quia
Ps 118,25 26. Lv 23,40. 6,15. 13 venit Iesus Ierosolymam: acceperunt ramos
palmarum, et processerunt obviam ei, et
clamabant:

Hosanna,
benedictus, qui venit in nomine Domini,
Rex Israel.

Zch 9,9. 14 Et invenit Iesus asellum, et sedit super eum, 101/7
sicut scriptum est:
15 Noli timere filia Sion:
ecce rex tuus venit
sedens super pullum asinae.
7,39. 9,32; 14,26. 16 Haec non cognoverunt discipuli eius primum: 108/10
sed quando glorificatus est Iesus, tunc re-
cordati sunt quia haec erant scripta de eo:
17 et haec fecerunt ei. Testimonium ergo
perhibebat turba, quae erat cum eo quando

---

7 sine   *8* 𝔖 habebitis *bis*
12 hierosolyma   *13* osanna

Lazarum vocavit de monumento, et suscitavit
eum a mortuis. Propterea et obviam venit 18 1a.
ei turba: quia audierunt eum fecisse hoc
signum. Pharisaei ergo dixerunt ad se- 19 11,48.
metipsos: Videtis quia nihil proficimus? ecce
mundus totus post eum abiit.
Erant autem quidam Gentiles ex his, qui 20 7,35; 11,55.
ascenderant ut adorarent in die festo. Hi 21 1,44 L 19,3; 23,8.
ergo accesserunt ad Philippum, qui erat a
Bethsaida Galilaeae, et rogabant eum, di-
centes: Domine, volumus Iesum videre. Venit 22
Philippus, et dicit Andreae: Andreas rursum,
103/4 et Philippus dixerunt Iesu. Iesus autem re- 23 13,31.
spondit eis, dicens: Venit hora, ut clarificetur
104/10 Filius hominis. Amen, amen dico vobis, nisi 24 R 14,9 1 K 15,36.
granum frumenti cadens in terram, mortuum
fuerit; ipsum solum manet. si autem mor-
105/8 tuum fuerit, multum fructum affert. † Qui amat 25 Mt 10,39 L 14,26, 17,33
animam suam, perdet eam: et qui odit animam
suam in hoc mundo, in vitam aeternam custodit
106/10 eam. Si quis mihi ministrat, me sequatur: et 26 14,3, 17,24
ubi sum ego, illic et minister meus erit. Si
quis mihi ministraverit, honorificabit eum
107/4 Pater meus. Nunc anima mea turbata est. 27 Ps 6,4, 42,6. Mt 26,38
Et quid dicam? Pater, salvifica me ex hac
108/10 hora. * Sed propterea veni in horam hanc.
† Pater, clarifica nomen tuum. Venit ergo vox 28 1,51; 5,37 Mt 3,17, 17,5.
de caelo: Et clarificavi, et iterum clarificabo.
Turba ergo, quae stabat, et audierat, dice- 29 L 22,43.
bat tonitruum esse factum. Alii dicebant:
Angelus ei locutus est. Respondit Iesus, et 30 12,28.
dixit: Non propter me haec vox venit, sed

---

19 — ? *20* > gent. quidam *22* dicunt
23 glorificetur *24* (𝕮 *inc. v. 25* ipsum sol.)
27 > hora hac *28* > tuum nomen | 𝕾 caelo dicens
29 > fact. esse | 𝕾 Alii autem *30* > vox haec

14,30; 16,11 L 10,18 31 propter vos. Nunc iudicium est mundi: nunc
6,28; 17,24 32 princeps huius mundi eicietur foras. Et ego
si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad
33 me ipsum. (hoc autem dicebat, significans
Ps 110,4 Is 9,7 Dn 7,14 34 qua morte esset moriturus.) Respondit ei
turba: Nos audivimus ex lege, quia Christus
manet in aeternum: et quomodo tu dicis,
Oportet exaltari Filium hominis? Quis est
8,12; 9,5 11,10 1,5. 35 iste Filius hominis? Dixit ergo eis Iesus:
Adhuc modicum, lumen in vobis est. Ambu-
late dum lucem habetis, ut non vos tenebrae
comprehendant: et qui ambulat in tenebris,
E 4,9 Mt 23,30 36 nescit quo vadat. Dum lucem habetis, credite
in lucem, ut filii lucis sitis. Haec locutus
est Iesus: et abiit, et abscondit se ab eis.
37 Cum autem tanta signa fecisset coram eis,
Is 53,1 R 10,16 38 non credebant in eum: ut sermo Isaiae
prophetae impleretur, quem dixit: Domine,
quis credidit auditui nostro? et brachium
Is 6,9 10 Mt 13,14,15 39 Domini cui revelatum est? Propterea non
poterant credere, quia iterum dixit Isaias:
Act 28,26 s. 40 Excaecavit oculos eorum, et induravit cor
eorum: ut non videant oculis, et non intelli-
gant corde, et convertantur, et sanem eos.
Is 6,1 41 Haec dixit Isaias, quando vidit gloriam eius,
7,48; 9,22 42 et locutus est de eo. Verumtamen et ex
principibus multi crediderunt in eum: sed
propter Pharisaeos non confitebantur, ut e
5,44. 43 synagoga non eicerentur. dilexerunt enim
gloriam hominum magis, quàm gloriam
Mt 10,40 44 Dei. Iesus autem clamavit, et dixit:
Qui credit in me, non credit in me,

32 S meipsum
34 S Et quis 35 > teneb. vos
38 S — prophetae
40 > eorum cor | — non 2° 42 e] de

sed in eum, qui misit me. Et qui videt me, 45 14,9.
118/10 videt eum, qui misit me. Ego lux in mundum 46 35. 8,12
veni: ut omnis, qui credit in me, in tenebris
non maneat. Et si quis audierit verba mea, 47 3,17. L 9,56 5,18.
et non custodierit: ego non iudico eum. non
enim veni ut iudicem mundum, sed ut salvi-
ficem mundum. Qui spernit me, et non ac- 48 L 10,16. H 4,12 Ap 19,15.
cipit verba mea: habet qui iudicet eum.
sermo, quem locutus sum, ille iudicabit eum
in novissimo die. Quia ego ex me ipso non 49
sum locutus, sed qui misit me Pater, ipse
mihi mandatum dedit quid dicam, et quid
loquar. Et scio quia mandatum eius vita 50 8,20.28.
aeterna est. Quae ergo ego loquor, sicut dixit
mihi Pater, sic loquor.

Ante diem festum Paschae, sciens Iesus 13 7,30. 8,20. 15,13. G 2,20 1 J 3,16.
quia venit hora eius ut transeat ex hoc mundo
ad Patrem: cum dilexisset suos, qui erant in
115/9 mundo, in finem dilexit eos. Et coena facta, 2 L 22,3.
cum diabolus iam misisset in cor ut traderet
124/6 eum Iudas Simonis Iscariotae: sciens quia 3 3,35; 16,28 17,2.
115/10 omnia dedit ei Pater in manus, *et quia a
Deo exivit, et ad Deum vadit: surgit a coena, 4 Mt 11,29. 20,28. L 12,37.
et ponit vestimenta sua: et cum accepisset
linteum, praecinxit se. Deinde mittit aquam 5 L 8,16.
in pelvim, et coepit lavare pedes discipulorum,
et extergere linteo, quo erat praecinctus.
Venit ergo ad Simonem Petrum. Et dicit ei 6 1 P 5,5.
Petrus: Domine, tu mihi lavas pedes? Re- 7
spondit Iesus, et dixit ei: Quod ego facio, tu

49 𝕾 meipso
13,1 diem autem | > eius hora
2 corde | 𝕾 Iscariotis 𝕸 scariotis, it 26
5 𝕾 misit | pelvem
7 dicit

13. 8 nescis modo, scies autem postea. Dicit ei
Petrus: Non lavabis mihi pedes in aeternum.
Respondit ei Iesus: Si non lavero te, non
9 habebis partem mecum. Dicit ei Simon Pe-
trus: Domine, non tantum pedes meos, sed
15,3 10 et manus, et caput. Dicit ei Iesus: Qui lotus
est, non indiget nisi ut pedes lavet, sed est
mundus totus. Et vos mundi estis, sed non
6,64.70.71 11 omnes. Sciebat enim quisnam esset qui tra-
deret eum: propterea dixit: Non estis mundi
12 omnes. Postquam ergo lavit pedes eorum,
et accepit vestimenta sua: cum recubuisset
iterum, dixit eis: Scitis quid fecerim vobis?
Mt 23,8.10. 13 Vos vocatis me Magister, et Domine: et bene 156/5
L 22,27. 14 dicitis: sum etenim. Si ergo ego lavi pedes 217/10
1 T 5,10. 1 J 3,16. vestros, Dominus, et Magister: et vos debetis
Ph 2,5. R 15,1.5. 15 alter alterius lavare pedes. Exemplum enim
1 P 2,21. dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis,
Mt 10,24. 16 ita et vos faciatis. Amen, amen dico vobis: 159/2
Mt 7,24. Non est servus maior Domino suo: neque
L 10,37. Je 1,25. 17 apostolus maior est eo, qui misit illum. Si
Ps 41,10. 18 haec scitis, beati eritis si feceritis ea. Non de 156/10
omnibus vobis dico: ego scio quos elegerim:
sed ut adimpleatur Scriptura: Qui manducat
mecum panem, levabit contra me calcaneum
14,29. 19 suum. Amodo dico vobis, priusquam fiat: ut
cum factum fuerit, credatis, quia ego sum.
Mt 10,40 20 Amen, amen dico vobis: Qui accipit si quem 120/1
misero, me accipit: qui autem me accipit, ac-

8 > iesus ei | habes
10 indig. ut lavet | sed] 𝕾 et
12 𝕾 — et | 𝕾 sua et
16 — est 2°
18 impleatur | levavit
19 > cred. c. f. fuerit

121/4 cipit eum, qui me misit. Cum haec dixisset 21 21–30 Mt 26,21–25 Mc 14,18–21 L 22,21–23. 13,27.
Iesus, turbatus est spiritu: et protestatus est,
et dixit: Amen, amen dico vobis: Quia unus
122/1 ex vobis tradet me. Aspiciebant ergo ad in- 22
vicem discipuli, haesitantes de quo diceret.
123/10 Erat ergo recumbens unus ex discipulis eius 23 19,26 20,2. 21,7 20.
in sinu Iesu, quem diligebat Iesus. Innuit 24
ergo huic Simon Petrus, et dixit ei: Quis est,
de quo dicit? Itaque cum recubuisset ille 25 4,6.
supra pectus Iesu, dicit ei: Domine quis est?
Respondit Iesus: Ille est, cui ego intinctum 26
124/9 panem porrexero. *Et cum intinxisset panem,
dedit Iudae Simonis Iscariotae. Et post buc- 27 2.
125/10 cellam, introivit in eum satanas. *Et dixit
ei Iesus: Quod facis, fac citius. Hoc autem 28
nemo scivit discumbentium ad quid dixerit ei.
Quidam enim putabant, quia loculos habebat 29 12,6.
Iudas, quod dixisset ei Iesus: Eme ea, quae
opus sunt nobis ad diem festum: aut egenis
ut aliquid daret. Cum ergo accepisset ille 30 L 22,53.
buccellam, exivit continuo. Erat autem nox.
Cum ergo exisset, dixit Iesus: Nunc clari- 31
ficatus est filius hominis, et Deus clarificatus
est in eo. Si Deus clarificatus est in eo, 32 12,23; 17,1–5.
et Deus clarificabit eum in semetipso: et
continuo clarificabit eum. Filioli, adhuc 33 7,33 8,21.
modicum vobiscum sum. Quaeretis me: et
sicut dixi Iudaeis: Quò ego vado, vos non
potestis venire: et vobis dico modo. Mandatum 34 15,12 15,17. 1 J 2,8.10.
novum do vobis: Ut diligatis invicem, sicut
dilexi vos, ut et vos diligatis invicem. In hoc 35 17,23.

24 dixit] dicit
26 cui resp. | cf 2
27 bucc. tunc | illum | — et | dicit
29 quod] quia | dicit
31 dicit
33 quaeritis

36–38 cognoscent omnes quia discipuli mei estis,
Mt 26,33–35 Mc 14,29–31 36 si dilectionem habueritis ad invicem. Dicit 196/1
L 22,31–34. ei Simon Petrus: Domine, quo vadis? Re-
7,34, 21,18.19. spondit Iesus. Quò ego vado, non potes me
37 modo sequi: sequéris autem postea. Dicit ei
Petrus: Quare non possum te sequi modo?
38 animam meam pro te ponam. Respondit ei
Iesus: Animam tuam pro me pones? Amen,
amen dico tibi: Non cantabit gallus, donec
27 Mc 11,22. 14 ter me neges. Non turbetur cor vestrum. 197/10
2 Creditis in Deum, et in me credite. ¹ In domo
Patris mei mansiones multae sunt. si quo
minus dixissem vobis. Quia vado parare vobis
12,26, 17,24. 3 locum. Et si abiero, et praeparavero vobis
locum: iterum venio, et accipiam vos ad
4 meipsum, ut ubi sum ego, et vos sitis. Et
5 quò ego vado scitis, et viam scitis. Dicit ei
Thomas: Domine, nescimus quò vadis: et quo
H 10,20 6 modo possumus viam scire? Dicit ei Iesus:
Mt 11,27 11,25. R 5,1.2 Ego sum via, et veritas, et vita. nemo venit
7 ad Patrem, nisi per me. Si cognovissetis
me, et Patrem meum utique cognovissetis:
et amodo cognoscetis eum, et vidistis eum.
8 Dicit ei Philippus: Domine, ostende nobis
12,45 H 1,3. Mt 17,17. 9 Patrem, et sufficit nobis. Dicit ei Iesus:
Tanto tempore vobiscum sum: et non
cognovistis me? Philippe, qui videt me,
videt et Patrem. Quomodo tu dicis:
12,49. 10 Ostende nobis Patrem? Non creditis quia

35 > mei discip
38 — ei | ponis | > me ter
14,*3* 𝕮 utabi
6 𝕿 — et 1°
7 cognoscitis
9 me philippe? | vidit *bis*
10 credis

ego in Patre, et Pater in me est? Verba,
quae ego loquor vobis, a me ipso non loquor.
Pater autem in me manens, ipse facit opera.
Non creditis quia ego in Patre, et Pater in 11 20. 10,38 09.
me est? Alioquin propter opera ipsa credite.
Amen, amen dico vobis, qui credit in me, 12 Mc 16,17.20.
opera, quae ego facio, et ipse faciet, et
maiora horum faciet: quia ego ad Patrem
126/4 vado. Et quodcumque petieritis Patrem in 13 15,7 Mc 11,24. 1 J 5,14.
nomine meo, hoc faciam: ut glorificetur Pater
in Filio. Si quid petieritis me in nomine 14 16,23.24.
meo, hoc faciam. Si diligitis me: mandata 15 15,10. 1 J 5,3.
mea servate. Et ego rogabo Patrem, et alium 16 26, 15,26; 16,7. 1 J 2,1.
paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum
in aeternum, Spiritum veritatis, quem mundus 17 16,13. 7,39. Mt 10,20. R 8,26.
non potest accipere, quia non videt eum, nec
scit eum. vos autem cognoscetis eum: quia
apud vos manebit, et in vobis erit. Non 18
relinquam vos orphanos: veniam ad vos.
Adhuc modicum: et mundus me iam non 19 16,16.
videt. Vos autem videtis me: quia ego vivo,
et vos vivetis. In illo die vos cognoscetis quia 20 17,21–23.
ego sum in Patre meo, et vos in me, et ego
in vobis. Qui habet mandata mea, et servat 21 2 K 3,18. 1 J 5,3.
129/1 ea: ille est, qui diligit me. *Qui autem diligit
me, diligetur a Patre meo: et ego diligam
130/10 eum, et manifestabo ei me ipsum. Dicit ei 22 Act 10,41.
Iudas, non ille Iscariotes: Domine, quid factum
est, quia manifestaturus es nobis teipsum, et
non mundo? Respondit Iesus, et dixit ei: 23 21, 13,34. Prv 8,17. Mt 18,20; 28,20. E 3,17. 2 K 6,16.

11 (ℭ *inc. v.* 12 Alioquin)
13 — patrem
16 paraclet-, *it 26, 15,26; 16,7.*
17 cognoscitis
18 orfanos
22 scariotis | > nobis manif. 22

Si quis diligit me, sermonem meum servabit,
et Pater meus diliget eum, et ad eum vene-
7,16. 1 J 2,6. 24 mus, et mansionem apud eum faciemus: qui
non diligit me, sermones meos non servat.
*Et sermonem, quem audistis, non est meus 126/3
25 sed eius, qui misit me, Patris. Haec locu-
16. Mt 10,19 s. 1 J 2,27. 26 tus sum vobis apud vos manens. Paraclitus 127/10
autem Spiritus sanctus, quem mittet Pater in
nomine meo, ille vos docebit omnia, et sug-
geret vobis omnia, quaecumque dixero vobis.
1 16,33 Ph 4,7. 27 Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis:
non quomodo mundus dat, ego do vobis. Non
3 16,6. Lc 24,38. 28 turbetur cor vestrum, neque formidet. Audistis
quia ego dixi vobis: Vado, et venio ad vos.
Si diligeretis me, gauderetis utique, quia vado
13,19 29 ad Patrem: quia Pater maior me est. Et
nunc dixi vobis prius quàm fiat: ut cum
12,31 E 2,2 30 factum fuerit, credatis. Iam non multa loquar
vobiscum. venit enim princeps mundi huius,
10,18. Mt 26,46. Mc 14,42. 31 et in me non habet quidquam. Sed ut
cognoscat mundus quia diligo Patrem, et
sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio.
Surgite, eamus hinc.
Jr 2,21 Ps 80 9 ss. Is 5 1s. Sir 24,17(23) Mt 21,33. 15 Ego sum vitis vera: et Pater meus
Mt 15,13. 2 agricola est. Omnem palmitem in me non
ferentem fructum, tollet eum: et omnem,
qui fert fructum, purgabit eum, ut fructum
3 plus afferat. Iam vos mundi estis propter
4 sermonem, quem locutus sum vobis. Ma-
nete in me: et ego in vobis. Sicut
palmes non potest ferre fructum a se-
metipso, nisi manserit in vite: sic nec vos,

---

26 cf 16

nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos 5 1 K 12,12.27 2 K 3,6.
palmites: qui manet in me, et ego in eo, 5,19.
hic fert fructum multum: quia sine me nihil
potestis facere. Si quis in me non manserit: 6 Mt 3,10, 13,6.40.
mittetur foras sicut palmes, et arescet, et
colligent eum, et in ignem mittent, et ardet.
136/4 Si manseritis in me, et verba mea in vobis 7 Mc 11,24.
manserint: quodcumque volueritis petetis, et
136/10 fiet vobis. In hoc clarificatus est Pater meus, 8 Mt 5,16.
ut fructum plurimum afferatis, et efficiamini
mei discipuli. Sicut dilexit me Pater, et ego 9
dilexi vos. Manete in dilectione mea. Si 10 14,15. 8,29 1 J 3,4.5.
praecepta mea servaveritis, manebitis in di-
lectione mea, sicut et ego Patris mei prae-
cepta servavi, et maneo in eius dilectione.
Haec locutus sum vobis: ut gaudium meum 11 13,34, 17,13. 1 J 1,4.
in vobis sit, et gaudium vestrum impleatur.
Hoc est praeceptum meum ut diligatis in- 12 13,34. 1 J 3,11 Mc 12,30
136/4 vicem, sicut dilexi vos. Maiorem hac di- 13 10,12. 1 J 3,10.
lectionem nemo habet, ut animam suam ponat
136/10 quis pro amicis suis. Vos amici mei estis, si 14 8,31 Mt 12,50 22,20.
feceritis quae ego praecipio vobis. Iam non 15 Act 20,27.
dicam vos servos: quia servus nescit quid
faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos:
quia omnia quaecumque audivi a Patre meo,
nota feci vobis. Non vos me elegistis: sed 16 13,18, 3,70
ego elegi vos, et posui vos ut eatis, et
fructum afferatis: et fructus vester maneat:
137/4 ut quodcumque petieritis Patrem in nomine
138/10 meo, det vobis. Haec mando vobis, ut diligatis 17
invicem. Si mundus vos odit, scitote quia 18 7,7. 1 J 3,13.
me priorem vobis odio habuit. Si de mundo 19 1 J 4,5. 17,14. L 9,22.

15,6 aruit | eos | mittunt | ardent
13 > quis ponat
15 dico | facit

fuissetis: mundus quod suum erat diligeret:
quia vero de mundo non estis, sed ego elegi
vos de mundo, propterea odit vos mundus.
13,16. 20 Mementote sermonis mei, quem ego dixi vobis 139/3
Mt 10,24. Non est servus maior domino suo. * Si me 140/10
persecuti sunt, et vos persequentur: si ser-
monem meum servaverunt, et vestrum serva-
10,22; 16,3 Mt 5,11. Mc 13,13. 21 bunt. Sed haec omnia facient vobis propter 141/1
nomen meum: * quia nesciunt eum, qui misit 142/3
22 me. Si non venissem, et locutus fuissem eis, 143/10
peccatum non haberent: nunc autem excusa-
3,18. 1 J 2,23. Lc 10,16. 23 tionem non habent de peccato suo. Qui me 144/1
14,11 24 odit: et Patrem meum odit. Si opera non 145/10
fecissem in eis, quae nemo alius fecit, pec-
catum non haberent: nunc autem et viderunt,
Ps 35,19; 69,5 25 et oderunt et me, et Patrem meum. Sed ut
adimpleatur sermo, qui in lege eorum scriptus
14,26. L 24,49 26 est: Quia odio habuerunt me gratis. Cum
autem venerit Paraclitus, quem ego mittam
vobis a Patre, spiritum veritatis, qui a Patre
procedit, ille testimonium perhibebit de me:
Lc 1,2 Act 1,8; 5,32. 27 et vos testimonium perhibebitis, quia ab initio
14,29. 16 mecum estis. Haec locutus sum vobis, ut
9,22 2 non scandalizemini. Absque synagogis facient
Mt 5,11; 24,9 L 6,22. vos: * sed venit hora, ut omnis, qui interficit 146/1
vos, arbitretur obsequium se praestare Deo.
15,21. 3 et haec facient vobis, quia non noverunt
Lc 22,53. 17,12. 4 Patrem, neque me. Sed haec locutus sum
vobis: ut cum venerit hora eorum, reminisca-
mini, quia ego dixi vobis. * Haec autem 147/10
vobis ab initio non dixi, quia vobiscum eram:
7,33 5 Et nunc vado ad eum, qui misit me; et nemo
6 ex vobis interrogat me, Quo vadis? Sed
quia haec locutus sum vobis, tristitia implevit

22 § non fuiss   25 impleatur | > me hab
26 cf 14, 16   27 perhibetis | quia] § qui (cf p. 281)

cor vestrum. Sed ego veritatem dico vobis: 7 16,16.28.28.
expedit vobis ut ego vadam: si enim non
abiero, Paraclitus non veniet ad vos: si autem
abiero, mittam eum ad vos. Et cum venerit 8 1 K 14,24 H 4,12. Act 24,25.
ille, arguet mundum de peccato, et de iustitia,
et de iudicio. de peccato quidem: quia non 9 3,18 R 1,18.
crediderunt in me:[1] de iustitia vero: quia ad 10 Act 5,31 R 4,25.
Patrem vado: et iam non videbitis me: De 11 12,31, 14,30.
iudicio autem: quia princeps huius mundi iam
iudicatus est. Adhuc multa habeo vobis di- 12 1 K 3,1.
cere: sed non potestis portare modo. Cum 13 14,26. 1 J 2,27. Act 8,31. 1 T 4,1.
autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit
vos omnem veritatem. non enim loquetur a
semetipso: sed quaecumque audiet loquetur,
et quae ventura sunt annunciabit vobis. Ille 14
me clarificabit: quia de meo accipiet, et an-
168/8 nunciabit vobis. Omnia quaecumque habet 15 17,10.
169/10 Pater, mea sunt. *Propterea dixi: quia de meo
accipiet, et annunciabit vobis. Modicum, et 16 14,19.
iam non videbitis me: et iterum modicum, et
videbitis me: quia vado ad Patrem. Dixerunt 17
ergo ex discipulis eius ad invicem: Quid est
hoc, quod dicit nobis: Modicum, et non vide-
bitis me: et iterum modicum, et videbitis me,
et quia vado ad Patrem? Dicebant ergo: 18
Quid est hoc, quod dicit, Modicum? nescimus
quid loquitur. Cognovit autem Iesus, quia 19 L 9,45 8,2
volebant eum interrogare, et dixit eis: De hoc
quaeritis inter vos quia dixi, Modicum, et non
videbitis me: et iterum modicum, et videbitis
me. Amen, amen dico vobis: quia plora- 20
bitis, et flebitis vos, mundus autem gaudebit

(*ad p.* 280) 15,3 — vobis 4 eorum,] 𝔊 —, (𝔈 *mc* *r* 5 Haec n) 6 et 1°] at | > me misit
7 *cf* 14, 16 8 venerit, ille arg 9 credunt
11 > mundi huius | — iam 17 me² et quia

vos autem contristabimini, sed tristitia vestra
Is 26,17. 21 vertetur in gaudium. Mulier cum parit, tristi-
tiam habet, quia venit hora eius: cum autem
pepererit puerum, iam non meminit pressurae
propter gaudium quia natus est homo in
Is 66,14. 20,20. 22 mundum. Et vos igitur nunc quidem tristi-
tiam habetis, iterum autem videbo vos, et
gaudebit cor vestrum: et gaudium vestrum
11,20. 14,13.14. 23 nemo tollet a vobis. Et in illo die me non
1 J 5,14. Mt 7,7. Mc 11,24. rogabitis quidquam. *Amen, amen dico vobis: 130/4
siquid petieritis Patrem in nomine meo, dabit
15,11; 17,13. 1 J 1,4. 24 vobis. Usque modo non petistis quidquam in
nomine meo: Petite, et accipietis, ut gaudium
10,6. 25 vestrum sit plenum. Haec in proverbiis 181/10
locutus sum vobis. Venit hora cum iam non
in proverbiis loquar vobis, sed palam de Patre
26 annunciabo vobis. in illo die in nomine meo
petetis et non dico vobis quia ego rogabo
14,21. 27 Patrem de vobis: Ipse enim Pater amat vos,
quia vos me amastis, et credidistis, quia ego
28 a Deo exivi. Exivi a Patre, et veni in mun-
dum: iterum relinquo mundum, et vado ad
25. 29 Patrem. Dicunt ei discipuli eius: Ecce nunc
palam loqueris, et proverbium nullum dicis.
6,25. 30 nunc scimus quia scis omnia, et non opus
est tibi ut quis te interroget: in hoc credimus
31 quia a Deo existi. Respondit eis Iesus: Modo 132/4
Zch 13,7. 32 creditis? Ecce venit hora, et iam venit, ut
Mt 26,31.45. Mc 14,27.50. 8,29; 19,27. dispergamini unusquisque in propria, et me
solum relinquatis: et non sum solus, quia
14,27. R 8,1. 1 J 5,4. 33 Pater mecum est. Haec locutus sum vobis, ut 133/10

26 ∼ in 1°
27 amatis

in me pacem habeatis. In mundo pressuram
habebitis: sed confidite, ego vici mundum.
Haec locutus est Iesus: et sublevatis 17 11,41, 16,1.
oculis in caelum, dixit: Pater venit hora,
clarifica filium tuum, ut filius tuus clarificet
te: Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, 2 Mt 11,27.
ut omne, quod dedisti ei, det eis vitam
aeternam. Haec est autem vita aeterna Ut 3 1 J 5 20 1 Th 1,9.
cognoscant te, solum Deum verum, et quem
misisti Iesum Christum Ego te clarificavi 4 4,34.
super terram. opus consummavi, quod dedisti
mihi ut faciam: et nunc clarifica me tu Pater 5 24. 1,1. Ph 2,6.
apud temetipsum, claritate, quam habui prius,
quam mundus esset, apud te. Manifestavi 6 9 Mt 6,9.
nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de
mundo: Tui erant, et mihi eos dedisti: et
sermonem tuum servaverunt. Nunc cognove- 7
runt quia omnia, quae dedisti mihi, abs te
sunt: quia verba, quae dedisti mihi, dedi eis: 8 16,30.
et ipsi acceperunt, et cognoverunt vere quia
a te exivi, et crediderunt quia tu me misisti.
Ego pro eis rogo: Non pro mundo rogo, sed 9 6,37 44 65
pro his, quos dedisti mihi: quia tui sunt:[1] et 10 16,15. L 15,31.
mea omnia tua sunt, et tua mea sunt: et
clarificatus sum in eis: Et iam non sum in 11 10,30. Mt 6,13.
mundo, et hi in mundo sunt, et ego ad te
venio. Pater sancte, serva eos in nomine tuo,
quos dedisti mihi: ut sint unum, sicut et nos.
Cum essem cum eis, ego servabam eos in 12 6,39 Ps 41,10; 105,8.

— — —

17,3 > verum deum
5 S fieret

2 Th 2,3. nomine tuo. Quos dedisti mihi, custodivi: et
nemo ex eis periit, nisi filius perditionis, ut
15,11. 16,24. 1 J 1,4. 13 Scriptura impleatur. Nunc autem ad te venio:
et haec loquor in mundo, ut habeant gaudium
15,19. 14 meum impletum in semetipsis. Ego dedi eis
sermonem tuum, et mundus eos odio habuit,
2 Th 3,3. quia non sunt de mundo, sicut et ego non
1 J 5,18. Mt 6,13. 15 sum de mundo. Non rogo ut tollas eos de
L 22,32. 16 mundo, sed ut serves eos a malo. De mundo
non sunt, sicut et ego non sum de mundo.
6,63. 17 Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas
20,21. 18 est. Sicut tu me misisti in mundum, et ego
H 10,10. 19 misi eos in mundum. Et pro eis ego sancti-
fico meipsum: ut sint et ipsi sanctificati in
9. 20 veritate. Non pro eis autem rogo tantum,
sed et pro eis, qui credituri sunt per verbum
G 3,28. 21 eorum in me: ut omnes unum sint, sicut tu
Pater in me, et ego in te, ut et ipsi in nobis
unum sint: ut credat mundus, quia tu me
Act 4,32. 22 misisti. Et ego claritatem, quam dedisti mihi,
dedi eis: ut sint unum, sicut et nos unum
1 K 6,17. G 2,20. 23 sumus. Ego in eis, et tu in me: ut sint con-
summati in unum: et cognoscat mundus quia tu
me misisti, et dilexisti eos, sicut et me dilexisti.
10,30. 12,26 ss. E 1,4. 24 Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi sum ego,
et illi sint mecum: ut videant claritatem meam,
quam dedisti mihi: quia dilexisti me ante con-
25 stitutionem mundi. Pater iuste, mundus te 186/2
non cognovit. ego autem te cognovi: *et hi 186/10

12 𝔊 ego custod. | his | perivit
14 > odio eos 15 a] ex
18 — tu | 𝔊 ita et 20 his
21 > mund. credat
22 𝔊 quam tu | illis | — et 2º
24 > ego sum
25 et mundus

cognoverunt, quis tu me misisti. Et notum 26 R 5,32
feci eis nomen tuum, et notum faciam: ut
dilectio, qua dilexisti me, in ipsis sit, et ego
in ipsis.

156/7 Haec cum dixisset Iesus, egressus est 18 Mt 26,36 Mc 14,32 L 22,39 2 Sm 15,23
cum discipulis suis trans Torrentem Cedron,
ubi erat hortus, in quem introivit ipse, et 2–11
157/10 discipuli eius. Sciebat autem et Iudas, qui 2 Mt 26,47–56 Mc 14,43–52 L 22,47–53
tradebat eum, locum: quia frequenter Iesus L 22,37.
158/7 convenerat illuc cum discipulis suis. Iudas 3
ergo cum accepisset cohortem, et a Ponti-
ficibus, et Pharisaeis ministros, venit illuc
159/10 cum laternis, et facibus, et armis. Iesus 4 19,28.
itaque sciens omnia, quae ventura erant super
eum, processit, et dixit eis: Quem quaeritis?
[1] Responderunt ei: Iesum Nazarenum. Dicit 5
eis Iesus: Ego sum. Stabat autem et Iudas,
qui tradebat eum, cum ipsis. Ut ergo dixit 6
eis: Ego sum: abierunt retrorsum, et ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogavit eos: 7
Quem quaeritis? Illi autem dixerunt: Iesum
Nazarenum. Respondit Iesus: Dixi vobis, quia 8 Act 10,21.
ego sum: si ergo me quaeritis, sinite hos
abire. Ut impleretur sermo, quem dixit: Quia 9 17,12.
quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quem-
160/1 quam. Simon ergo Petrus habens gladium 10
eduxit eum: et percussit pontificis servum: et
abscidit auriculam eius dexteram. Erat autem
161/7 nomen servo Malchus. Dixit ergo Iesus Petro: 11 Mt 26,39.
Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem,
quem dedit mihi Pater, non bibam illum?

18,3 lanternis 4 dicit
7 > eos interrog. 9 ipsis
10 > eius auric | dextram
11 — tuum | 𝔊 non vis ut b

12–27: Mt 26,57–75. Mc 14,53–72. L 22,54–71.
12 Cohors ergo, et tribunus, et ministri Iu- 162/7
daeorum comprehenderunt Iesum, et ligave-
13 runt eum: Et adduxerunt eum ad Annam 163/10
primum, erat enim socer Caiphae, qui erat
11,49.50. 14 pontifex anni illius. Erat autem Caiphas, qui
consilium dederat Iudaeis: Quia expedit, unum
20,8; 21,20. Act 3,1. 15 hominem mori pro populo. Sequebatur 164/4
autem Iesum Simon Petrus, et alius disci-
pulus. * Discipulus autem ille erat notus 165/10
pontifici, et introivit cum Iesu in atrium
16 pontificis. Petrus autem stabat ad ostium 166/7
foris * Exivit ergo discipulus alius, qui erat 167/10
notus pontifici, et dixit ostiariae: et introduxit
17 Petrum. Dicit ergo Petro ancilla ostiaria: 168/1
Numquid et tu ex discipulis es hominis istius?
18 Dicit ille: Non sum. † Stabant autem servi, et 169/10
ministri ad prunas: quia frigus erat, et cale-
faciebant se: erat autem cum eis et Petrus
19 stans, et calefaciens se. Pontifex ergo inter-
rogavit Iesum de discipulis suis, et de doctrina
7,14.26. Mt 10,27. 20 eius. Respondit ei Iesus: Ego palam locutus 170/4
sum mundo: ego semper docui in synagoga,
et in templo, quo omnes Iudaei conveniunt:
21 et in occulto locutus sum nihil. Quid me 171/10
interrogas? interroga eos, qui audierunt quid
locutus sim ipsis: ecce hi sciunt quae dixerim
19,3. Act 23,2. 22 ego. Haec autem cum dixisset, unus assistens 172/4
ministrorum dedit alapam Iesu, dicens: Sic
23 respondes pontifici? Respondit ei Iesus: 173/10
Si male locutus sum, testimonium perhibe
de malo: si autem bene, quid me caedis?

---

13 caiaphae
14 caiaphas
18 calefiebant.
21 sam

174/1 Et misit eum Annas ligatum ad Caipham pon- 24
175/1 tificem Erat autem Simon Petrus stans, 25
et calefaciens se. Dixerunt ergo ei: Numquid
et tu ex discipulis eius es? Negavit ille, et
dixit: Non sum. Dicit ei unus ex servis pon- 26
tificis, cognatus eius, cuius abscidit Petrus
auriculam: Nonne ego te vidi in horto cum
illo? Iterum ergo negavit Petrus: et statim 27
gallus cantavit.
176/1 Adducunt ergo Iesum a Caipha in prae- 28 28–19,16 Mt 27,2.11–30. Mc 15,1–19. L 23,1–25
177/10 torium Erat autem mane: *et ipsi non in-
troierunt in praetorium, ut non contamina-
rentur, sed ut manducarent Pascha Exivit 29 Ps 68,12
ergo Pilatus ad eos foras, et dixit Quam ac-
cusationem affertis adversus hominem hunc?
Responderunt, et dixerunt ei: Si non esset 30
hic malefactor, non tibi tradidissemus eum.
Dixit ergo eis Pilatus: Accipite eum vos, et 31 19,6.7. Act 18,15.
secundum legem vestram iudicate eum. Dixe-
runt ergo ei Iudaei: Nobis non licet interficere
quemquam Ut sermo Iesu impleretur, quem 32 3,14. 8,28. 12,32 33. Mt 20,19
dixit, significans qua morte esset moriturus.
178/1 Introivit ergo iterum in praetorium Pilatus, 33
et vocavit Iesum, et dixit ei: Tu es rex Iu-
179/10 daeorum? Respondit Iesus: A temetipso hoc 34 Mt 16,13.
dicis, an alii dixerunt tibi de me? Respondit 35 1,11. Mt 21,30
Pilatus: Numquid ego Iudaeus sum? Gens
tua, et pontifices tradiderunt te mihi. quid
fecisti? Respondit Iesus: Regnum meum 36 16,19. L 23,25
non est de hoc mundo. si ex hoc mundo
esset regnum meum, ministri mei utique

24 caiaphan 26 — ei
28 caiapha | — ut 2°
32 > esset morte
34 et resp | > tibi dix
35 $ pontif tui
36 > hoc mundo | — utique

decertarent ut non traderer Iudaeis: nunc
1 T 6,13. 8 47 10,37 37 autem regnum meum non est hinc. Dixit
itaque ei Pilatus: Ergo rex es tu? Respondit
Iesus: Tu dicis quia rex sum ego. * Ego in
hoc natus sum, et ad hoc veni in mundum,
ut testimonium perhibeam veritati: omnis,
38 qui est ex veritate, audit vocem meam. Dicit
ei Pilatus: Quid est veritas? Et cum hoc
dixisset, iterum exivit ad Iudaeos, * et dicit
39 eis: Ego nullam invenio in eo causam. Est
autem consuetudo vobis ut unum dimittam
vobis in Pascha: vultis ergo dimittam vobis
40 regem Iudaeorum? Clamaverunt ergo rursum
omnes, dicentes: Non hunc, sed Barabbam.
Erat autem Barabbas latro.
19 Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum, et
2 flagellavit. Et milites plectentes coronam de
spinis, imposuerunt capiti eius: et veste pur-
18,32 3 purea circumdederunt eum. Et veniebant ad
eum, et dicebant: Ave rex Iudaeorum: et
4 dabant ei alapas. Exivit ergo iterum Pi-
latus foras, et dicit eis: Ecce adduco vobis
eum foras, ut cognoscatis quia nullam inve-
5 nio in eo causam. (Exivit ergo Iesus portans
coronam spineam, et purpureum vestimen-
6 tum:) Et dicit eis: Ecce homo. * Cum ergo
vidissent eum Pontifices, et ministri, clama-
bant, dicentes: Crucifige, crucifige eum. * Di-
cit eis Pilatus: Accipite eum vos, et crucifi-
gite: * ego enim non invenio in eo causam.

37 > meam vocem
40 [illegible] — ergo | barabban
19,3 have
4 exiit, it 5 | — ergo | > in eo nul. caus. invenio
5 > spin coron
6 — eum

Responderunt ei Iudaei: Nos legem habemus, 7 5,18; 10,33 Lv 24,16.
et secundum legem debet mori, quia filium
Dei se fecit. Cum ergo audisset Pilatus 8
hunc sermonem, magis timuit. Et ingressus 9
est praetorium iterum: et dixit ad Iesum:
Unde es tu? Iesus autem responsum non
dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus: Mihi non 10
loqueris? nescis quia potestatem habeo cruci-
figere te, et potestatem habeo dimittere te?
Respondit Iesus: Non haberes potestatem ad- 11 10,18. Act 2,23.
versum me ullam, nisi tibi datum esset desuper.
Propterea qui me tradidit tibi, maius pecca-
tum habet. Et exinde quaerebat Pilatus dimit- 12 Act 17,7.
tere eum. Iudaei autem clamabant dicentes:
Si hunc dimittis, non es amicus Caesaris. omnis
enim, qui se regem facit, contradicit Caesari.
Pilatus autem cum audisset hos sermones, 13
adduxit foras Iesum: et sedit pro tribunali, in
loco, qui dicitur Lithóstrotos, Hebraice autem
Gabbatha. Erat autem parasceve Paschae, 14
hora quasi sexta, et dicit Iudaeis: Ecce rex
vester. Illi autem clamabant: Tolle, tolle, 15 *.
crucifige eum. *Dicit eis Pilatus: Regem
vestrum crucifigam? Responderunt Pontifices:
Non habemus Regem, nisi Caesarem. Tunc 16 16–30 Mt 27,31–50. Mc 15,20–37. L 23,26–46.
ergo tradidit eis illum ut crucifigeretur. *Susce-
perunt autem Iesum, et eduxerunt.

Et baiulans sibi crucem exivit in eum, 17 Gn 22,6.
qui dicitur Calvariae, locum, Hebraice autem
Golgotha: ubi crucifixerunt eum, *et cum eo 18
alios duos hinc et hinc, medium autem Iesum.

9 dicit 11 > esset dat | > trad me
12 — Et | — enim
13 aut-] ergo | locum | lithostrotus
15 Dixit 17 — autem
18 > eum crucifix.

19 Scripsit autem et titulum Pilatus: et posuit 199/1
super crucem. Erat autem scriptum Iesus
20 Nazarenus, Rex Iudaeorum. Hunc ergo titu- 200/10
lum multi Iudaeorum legerunt: quia prope
civitatem erat locus, ubi crucifixus est Iesus:
Et erat scriptum Hebraice, Graece, et Latine.
21 Dicebant ergo Pilato Pontifices Iudaeorum:
Noli scribere, Rex Iudaeorum: sed quia ipse
22 dixit: Rex sum Iudaeorum. Respondit Pilatus
Quod scripsi, scripsi.
23 Milites ergo cum crucifixissent eum, ac- 201/1
ceperunt vestimenta eius, (et fecerunt quat-
tuor partes: unicuique militi partem) et tuni-
cam. Erat autem tunica inconsutilis, desuper
Ps 22,19. 24 contexta per totum. Dixerunt ergo ad in-
vicem: Non scindamus eam, sed sortiamur
de illa cuius sit. Ut Scriptura impleretur,
dicens: Partiti sunt vestimenta mea sibi: et
in vestem meam miserunt sortem. Et milites
25 quidem haec fecerunt. Stabant autem iuxta 202/10
crucem Iesu mater eius, et soror matris eius,
13,23. 26 Maria Cleophae, et Maria Magdalene. Cum
vidisset ergo Iesus matrem, et discipulum
stantem, quem diligebat, dicit matri suae
16,21. 27 Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo:
Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam
13,1; 17,4 Ps 22,16. 28 discipulus in sua. Postea sciens Iesus quia 203/4
omnia consummata sunt, ut consummaretur
Ps 69,22. 29 Scriptura, dixit: Sitio. Vas ergo erat positum
aceto plenum. Illi autem spongiam plenam
aceto, hyssopo circumponentes, obtulerunt

20 > leg. iud.
24 impleatur 25 cleopae
28 iam omnia | dicit
29 > pos. erat | hysopo

204/1 ori eius. Cum ergo accepisset Iesus acetum, 30 Job 19,26.27 LXX.
dixit: Consummatum est. Et inclinato capite
205/10 tradidit spiritum. Iudaei ergo, (quoniam 31 Dt 21,23.
Parasceve erat) ut non remanerent in cruce
corpora sabbato, (erat enim magnus dies ille
Sabbati) rogaverunt Pilatum ut frangerentur
eorum crura, et tollerentur. Venerunt ergo 32
milites: et primi quidem fregerunt crura, et
alterius, qui crucifixus est cum eo. Ad Iesum 33
autem cum venissent, ut viderunt eum iam
mortuum, non fregerunt eius crura, | sed unus 34
militum lancea latus eius aperuit, et continuo
exivit sanguis, et aqua. Et qui vidit, testi- 35
monium perhibuit: et verum est testimonium
eius. Et ille scit quia vera dicit: ut et vos Ex 12,46
credatis. Facta sunt enim haec ut Scriptura 36 Nu 9,12. Ps 34,21
impleretur: Os non comminuetis ex eo. Et 37 Zch 12,10. Ap 1,7.
iterum alia Scriptura dicit: Videbunt in quem
transfixerunt.
38–42: Mt 27,57–61. Mc 15,42–47. L 23,50–56.
206/1 Post haec autem rogavit Pilatum Ioseph 38
ab Arimathaea, (eo quòd esset discipulus Iesu,
occultus autem propter metum Iudaeorum) ut
tolleret corpus Iesu. Et permisit Pilatus. Venit
207/10 ergo, et tulit corpus Iesu. Venit autem et 39 3,2. Mt 2,11.
Nicodemus, qui venerat ad Iesum nocte pri-
mum, ferens mixturam myrrhae, et aloes,
208/1 quasi libras centum. Acceperunt ergo cor- 40
pus Iesu, et ligaverunt illud linteis cum
aromatibus, sicut mos est Iudaeis sepelire.
Erat autem in loco, ubi crucifixus est, 41
hortus: et in horto monumentum novum,
in quo nondum quisquam positus erat.

---

35 > eius testim. 36 impleatur
38 [illegible] Arimathia 39 murrae
40 illud] eum | > ind. est

42 Ibi ergo propter Parasceven Iudaeorum, quia
iuxta erat monumentum, posuerunt Iesum.
1–18 Mt 28,1–10. Mc 16,1–11 L 24,1–12 20 Una autem sabbati, Maria Magdalene venit 209/3
mane, cum adhuc tenebrae essent, ad monu-
mentum: et vidit lapidem sublatum a monu-
13,23 2 mento. Cucurrit ergo, et venit ad Simonem 210/10
Petrum, et ad alium discipulum, quem amabat
Iesus, et dicit illis: Tulerunt Dominum de
monumento, et nescimus ubi posuerunt eum.
3 Exiit ergo Petrus, et ille alius discipulus, et
4 venerunt ad monumentum. Currebant autem
duo simul, et ille alius discipulus praecucurrit
citius Petro, et venit primus ad monumentum.
5 Et cum se inclinasset, vidit posita linteamina,
6 non tamen introivit. Venit ergo Simon Petrus
sequens eum, et introivit in monumentum, et
11,44 7 vidit linteamina posita, [1] et sudarium, quod
fuerat super caput eius, non cum linteamini-
bus positum, sed separatim involutum in unum
8 locum. Tunc ergo introivit et ille discipulus,
qui venerat primus ad monumentum: et vidit,
1 K 15,4. Act 2,24–32. 9 et credidit: nondum enim sciebant Scriptu-
ram, quia oportebat eum a mortuis resurgere.
10 Abierunt ergo iterum discipuli ad semetipsos.
11 Maria autem stabat ad monumentum foris, 211/1
plorans: Dum ergo fleret, inclinavit se, et
12 prospexit in monumentum: et vidit duos
angelos in albis, sedentes, unum ad caput,
et unum ad pedes, ubi positum fuerat
13 corpus Iesu. Dicunt ei illi: Mulier, quid 212/8
ploras? Dicit eis: Quia tulerunt Dominum

20,*1* videt *2* eis
5 videt *6* videt
9 oportet
10 > ad semet ips. disc.

meum: et nescio ubi posuerunt eum. Haec 14
cum dixisset, conversa est retrorsum, et vidit
Iesum stantem: et non sciebat quia Iesus est.
Dicit ei Iesus: Mulier, quid ploras? quem 15
quaeris? Illa existimans quia hortulanus esset,
dicit ei: Domine, si tu sustulisti eum, dicito
mihi ubi posuisti eum: et ego eum tollam.
Dicit ei Iesus: Maria. Conversa illa, dicit ei: 16
Rabboni (quod dicitur Magister). Dicit ei Iesus: 17 H 2,11.12. R 8,29. 7,8.
Noli me tangere, nondum enim ascendi ad
Patrem meum: vade autem ad fratres meos,
et dic eis: Ascendo ad Patrem meum, et
Patrem vestrum, Deum meum, et Deum
vestrum. Venit Maria Magdalene annuncians 18
discipulis: Quia vidi Dominum, et haec dixit
mihi.

Cum ergo sero esset die illo, una sabba- 19 19–23 Mc 16,14–18. L 24,36–49
torum, et fores essent clausae, ubi erant
discipuli congregati propter metum Iudaeorum: 7,13; 9,22 19,38.
venit Iesus, et stetit in medio, et dixit eis:
Pax vobis. Et cum hoc dixisset, ostendit eis 20 1 J 1,1. 16,22.
manus, et latus. * Gavisi sunt ergo discipuli,
viso Domino. Dixit ergo eis iterum: Pax 21 17,18.
vobis. Sicut misit me Pater, et ego mitto
vos. Haec cum dixisset, insufflavit: et dixit 22 7,39 Gn 2,7. 1 K 15,45.
eis: Accipite Spiritum sanctum: quorum re- 23 Mt 16,19; 18,18
miseritis peccata, remittuntur eis: et quorum
retinueritis, retenta sunt.

Thomas autem unus ex duodecim, qui dicitur 24 11,16; 14,5.
Didymus, non erat cum eis quando venit Iesus.

14 videt
17 et deum m
19 > esset ergo sero | — congregati | dicit
22 hoc | insufflavit | dicit

19,34. 25 Dixerunt ergo ei alii discipuli: Vidimus Do-
minum. Ille autem dixit eis: Nisi videro in
manibus eius fixuram clavorum, et mittam
digitum meum in locum clavorum, et mittam
manum meam in latus eius, non credam.
19 26 Et post dies octo, iterum erant discipuli eius 217/9
intus et Thomas cum eis. Venit Iesus ianuis
clausis, et stetit in medio, et dixit: Pax vobis.
27 Deinde dicit Thomae: Infer digitum tuum huc,
et vide manus meas, et affer manum tuam,
et mitte in latus meum: et noli esse incredu-
1,1. 28 lus, sed fidelis. Respondit Thomas, et dixit 218/10
1 P 1,8. 29 ei: Dominus meus, et Deus meus. Dixit ei
Iesus: Quia vidisti me Thoma, credidisti:
beati, qui non viderunt, et crediderunt.
30 Multa quidem, et alia signa fecit Iesus in
conspectu discipulorum suorum, quae non sunt
1 J 5,13. 31 scripta in libro hoc. Haec autem scripta sunt
R 1,17. ut credatis, quia Iesus est Christus Filius
Dei: et ut credentes, vitam habeatis in no-
mine eius.

21 Postea manifestavit se iterum Iesus disci- 219/9
pulis ad mare Tiberiadis. Manifestavit autem
1,45. 2 sic: Erant simul Simon Petrus, et Thomas, qui
dicitur Didymus, et Nathanael, qui erat a Cana
Galilaeae, et filii Zebedaei, et alii ex disci-
3 pulis eius duo. Dicit eis Simon Petrus: Vado
piscari. Dicunt ei: Venimus et nos tecum. Et
exierunt, et ascenderunt in navim: et illa nocte

26 𝔖 dixit eis
27 𝔖 dixit
29 dicit | — Thoma
21,1 𝔖𝔐 — discipulis
2 nathanahel
3 navem

nihil prendiderunt. Mane autem facto stetit 4 20,14. L 24,16.
Iesus in littore: non tamen cognoverunt disci-
puli quia Iesus est. Dixit ergo eis Iesus: 5 L 24,41.
Pueri numquid pulmentarium habetis? Re-
sponderunt ei: Non. Dicit eis: Mittite in 6 L 5,4-7
dexteram navigii rete: et invenietis. Miserunt
ergo: et iam non valebant illud trahere prae
230/10 multitudine piscium. Dixit ergo discipulus 7 13,23 a.
ille, quem diligebat Iesus, Petro: Dominus
est. Simon Petrus cum audisset quia Dominus
est, tunica succinxit se (erat enim nudus) et
misit se in mare. Alii autem discipuli navigio 8
venerunt: (non enim longe erant a terra, sed
quasi cubitis ducentis) trahentes rete piscium.
231/9 Ut ergo descenderunt in terram, viderunt 9
prunas positas, et piscem superpositum, et
panem. Dicit eis Iesus: Afferte de piscibus, 10
232/9 quos prendidistis nunc. Ascendit Simon Pe- 11
trus, et traxit rete in terram, plenum magnis
piscibus centum quinquaginta tribus. Et cum
233/9 tanti essent, non est scissum rete. Dicit eis 12
234/10 Iesus: Venite, prandete. *Et nemo audebat
discumbentium interrogare eum: Tu quis es?
235/8 scientes, quia Dominus est. Et venit Iesus, et 13 6,11.
accipit panem, et dat eis, et piscem similiter.
236/10 Hoc iam tertio manifestatus est Iesus disci- 14 20,19.26.
pulis suis cum resurrexisset a mortuis.
237/9 Cum ergo prandissent, *dicit Simoni Pe- 15 1,42
tro Iesus: Simon Ioannis diligis me plus his?
Dicit ei: Etiam Domine, tu scis quia amo

4 aut iam f. 5 dicit
6 𝔖𝔄𝔐 dixit | prae] a
7 dicit | tunicam
12 discumb.] discentium | esset
13 𝔖𝔄𝔐 accepit | 𝔖 dabat
14 — suis

1 P 5,2.4 16 te Dicit ei: Pasce agnos meos ¹ Dicit ei 229/10
iterum: Simon Ioannis, diligis me? Ait illi:
Etiam Domine, tu scis quia amo te. * Dicit 229/8
13,36. 16,30. 17 ei: Pasce agnos meos. Dicit ei tertio: Simon 230/10
Ioannis, amas me? Contristatus est Petrus,
quia dixit ei tertio, Amas me? et dixit ei:
Domine tu omnia nosti: tu scis quia amo te 231
Mt 16,22, 26,39. 18 * Dixit ei: Pasce oves meas. ¹ Amen, amen dico 8/232
tibi cum esses iunior, cingebas te, et ambu- 10
labas ubi volebas: cum autem senueris, ex-
tendes manus tuas, et alius te cinget, et ducet
12,33 19 quò tu non vis. Hoc autem dixit significans
qua morte clarificaturus esset Deum. Et cum
13,23 20 hoc dixisset, dicit ei Sequere me. Conversus
Petrus vidit illum discipulum, quem diligebat
Iesus, sequentem, qui et recubuit in coena
super pectus eius, et dixit: Domine quis est
21 qui tradet te? Hunc ergo cum vidisset Petrus,
22 dixit Iesu: Domine hic autem quid? Dicit
ei Iesus: Sic eum volo manere donec veniam,
23 quid ad te? tu me sequere. Exiit ergo sermo
iste inter fratres quia discipulus ille non mori-
tur. Et non dixit ei Iesus: Non moritur. sed:
Sic eum volo manere donec veniam, quid ad te?
15,27 24 Hic est discipulus ille, qui testimonium
perhibet de his, et scripsit haec: et scimus,
20,30 25 quia verum est testimonium eius. Sunt autem
et alia multa, quae fecit Iesus: quae si scri-
bantur per singula, nec ipsum arbitror mundum
capere posse eos, qui scribendi sunt, libros.

16 ei 2°] 𝔊 + iterum *17* dixit *bis*] dicit *bis* | nosti] scis *18* — tu *19* > hoc cum *20* tradit *21* dicit *22* 𝔊 dixit | si sic *23* exivit | in fr | si sic *24* — ille *25* — posse | *fin* + amen

Subscr. EXPLICIT EUANGELIUM SECUNDUM IOHANNEM.

ACTVS APOSTOLORVM.

(1) PRIMUM quidem sermonem feci de om- 1 L 1,3
mbus o Theophile, quae coepit Iesus facere,
et docere [1] usque in diem, qua praecipiens 2 L 6,13. J 20,22.
Apostolis per Spiritum sanctum, quos elegit,
assumptus est: quibus et praebuit seipsum 3
vivum post passionem suam in multis argu-
mentis, per dies quadraginta apparens eis, et
1 loquens de regno Dei. Et convescens, prae- 4 16,41. J 15,26. L 24,49. Mt 26,29.
cepit eis ab Ierosolymis ne discederent, sed
expectarent promissionem Patris, quam audistis
(inquit) per os meum: quia Ioannes quidem 5 11,16. Mt 3,11.
baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spi-
ritu sancto non post multos hos dies. Igitur 6 L 24,21. 3,21 Mt 6,10.
qui convenerant, interrogabant eum, dicentes:
Domine si in tempore hoc restitues regnum
Israel? Dixit autem eis: Non est vestrum 7 Mc 13,32.
nosse tempora vel momenta, quae Pater
posuit in sua potestate: sed accipietis virtu- 8 16,30.
tem supervenientis Spiritus sancti in vos, et
eritis mihi testes in Ierusalem, et in omni Iu-
daea, et Samaria, et usque ad ultimum terrae.

1,4 — inquit
6 convenerant

Mc 16,19. 9 Et cum haec dixisset, videntibus illis, elevatus
L 24,51. J 6,62. est. et nubes suscepit eum ab oculis eorum.
L 24,4. 10 Cumque intuerentur in caelum euntem illum,
ecce duo viri astiterunt iuxta illos in vestibus
Mt 26,64. 11 albis, qui et dixerunt: Viri Galilaei quid statis
L 21,27. 1 T 3,16. aspicientes in caelum? hic Iesus, qui assumptus
Ap 1,7. est a vobis in caelum, sic veniet quemadmo-
L 24,50 52.53. 12 dum vidistis eum euntem in caelum. Tunc
reversi sunt Ierosolymam a monte, qui vocatur
Oliveti, qui est iuxta Ierusalem, sabbati habens
L 6,13-16. 13 iter. Et cum introissent in coenaculum, ascen-
derunt ubi manebant Petrus, et Ioannes, Ia-
cobus, et Andreas, Philippus, et Thomas,
Bartholomaeus, et Matthaeus, Iacobus Alphaei,
J 7,3.5. 14 et Simon Zelotes, et Iudas Iacobi. hi omnes
Mt 13,55. erant perseverantes unanimiter in oratione
cum mulieribus, et Maria matre Iesu, et fratri-
bus eius.

15 In diebus illis exurgens Petrus in medio 2
fratrum dixit (erat autem turba hominum
Ps 41,10. 16 simul, fere centum viginti.) Viri fratres, oportet
impleri Scripturam, quam praedixit Spiritus
sanctus per os David de Iuda, qui fuit dux
17 eorum, qui comprehenderunt Iesum: qui con-
numeratus erat in nobis, et sortitus est sor-
Mt 27,3-10. 18 tem ministerii huius. Et hic quidem possedit
agrum de mercede iniquitatis, et suspensus

13 coenaculum,] —, | bartholomeus | mattheus | alphei
15 Et in d.
17 quia

crepuit medius: et diffusa sunt omnia viscera
eius. Et notum factum est omnibus habitan- 19
tibus Ierusalem, ita ut appellaretur ager ille,
lingua eorum, Haceldama, hoc est, ager san-
guinis. Scriptum est enim in libro Psalmorum: 20 Ps 69,26; 109,8.

Fiat commoratio eorum deserta,
et non sit qui inhabitet in ea:

et

episcopatum eius accipiat alter.

Oportet ergo ex his viris, qui nobiscum sunt 21 J 15,27.
congregati in omni tempore, quo intravit et
exivit inter nos Dominus Iesus, incipiens a 22
baptismate Ioannis usque in diem, qua as-
sumptus est a nobis, testem resurrectionis
eius nobiscum fieri unum ex istis. Et sta- 23
tuerunt duos, Ioseph, qui vocabatur Barsabas,
qui cognominatus est Iustus: et Mathiam. Et 24 J 2,24.25; 6,70 15,8.
orantes dixerunt: Tu Domine, qui corda nosti
omnium, ostende, quem elegeris ex his duo-
bus unum ! accipere locum ministerii huius, et 25
apostolatus, de quo praevaricatus est Iudas
ut abiret in locum suum. Et dederunt sortes 26 Prv 16,33.
eis, et cecidit sors super Mathiam, et an-
numeratus est cum undecim Apostolis.

2 Et cum complerentur dies Pentecostes, erant 2 Lv 23,15-21. 1,14. L 6,51
omnes pariter in eodem loco: et factus est re- 2 4,31.
pente de caelo sonus, tamquam advenientis
spiritus vehementis, et replevit totam domum

---

19 𝔊 Hacheldame 𝔐 acheldemach
20 habitet | alius
21 > congreg. sunt
23 barsabbas | matthiam
24 25 𝔊 duobus, unum acc
26 matthiam
2,1 𝔊 Et dum

Mt 3,11. 3 ubi erant sedentes. Et apparuerunt illis disper-
titae linguae tamquam ignis, seditque supra
4,31, 10,44—46, 19,6 4 singulos eorum: et repleti sunt omnes Spiritu
sancto, et coeperunt loqui variis linguis, prout
12,36 5 Spiritus sanctus dabat eloqui illis. Erant
autem in Ierusalem habitantes Iudaei, viri
religiosi ex omni natione, quae sub caelo est
6 Facta autem hac voce, convenit multitudo, et
mente confusa est, quoniam audiebat unus-
7 quisque lingua sua illos loquentes. Stupebant
autem omnes, et mirabantur, dicentes Nonne
ecce omnes isti, qui loquuntur, Galilaei sunt,
8 et quomodo nos audivimus unusquisque lin-
9 guam nostram, in qua nati sumus? Parthi,
et Medi, et Aelamitae, et qui habitant Meso-
potamiam, Iudaeam, et Cappadociam, Pontum,
10 et Asiam, ¹Phrygiam, et Pamphyliam, Aegyp-
tum, et partes Libyae, quae est circa Cyrenen,
11 et advenae Romani, ¹Iudaei quoque, et Pro-
selyti, Cretes, et Arabes: audivimus eos lo-
12 quentes nostris linguis magnalia Dei. Stupe-
bant autem omnes, et mirabantur ad invicem
Job 32,18.19 LXX. 13 dicentes: Quidnam vult hoc esse? Alii autem
irridentes dicebant: Quia musto pleni sunt
Job 32,10 LXX 14 isti. Stans autem Petrus cum undecim le- 4
vavit vocem suam, et locutus est eis
Viri Iudaei, et qui habitatis Ieru-

4 variis] alia
8 lingua nostra | *fin* — ¹
9 elamitae | et iudaeam
10 pamphiliam | lybiae
11 *fin* ?
12 > hoc vult

salem universi, hoc vobis notum sit, et auri-
bus percipite verba mea Non enim, sicut 15
vos aestimatis, hi ebrii sunt, cum sit hora
diei tertia· sed hoc est, quod dictum est per 16 Joel 3,1–5.
prophetam Ioel:

Et erit in novissimis diebus (dicit Dominus) 17 21,9.
effundam de Spiritu meo super omnem
carnem:
et prophetabunt filii vestri, et filiae vestrae,
et iuvenes vestri visiones videbunt,
et seniores vestri somnia somniabunt.
Et quidem super servos meos, et super 18'
ancillas meas
in diebus illis effundam de Spiritu meo,
et prophetabunt:
et dabo prodigia in caelo sursum, 19
et signa in terra deorsum,
sanguinem, et ignem, et vaporem fumi:
Sol convertetur in tenebras, 20
et luna in sanguinem,
antequam veniat dies Domini magnus et
manifestus.
Et erit omnis, quicumque invocaverit nomen 21 47 R 10,13.
Domini, salvus erit.

Viri Israelitae, audite verba haec: Iesum Naza- 22 J 3,2 L 24,19.
renum, virum approbatum a Deo in vobis, virtu-
tibus, et prodigiis, et signis, quae fecit Deus per
illum in medio vestri, sicut et vos scitis: hunc 23 4,28. 1 P 1,20.

---

22 > per illum deus | — et 3º

definito consilio, et praescientia Dei traditum,
per manus iniquorum affigentes interemistis:
3,15. 24 quem Deus suscitavit, solutis doloribus inferni,
Ps 18,6 Lxx, 116,3 Lxx. iuxta quod impossibile erat teneri illum ab
Ps 16,8–11. 25 eo David enim dicit in eum:

Providebam Dominum in conspectu meo semper.
quoniam a dextris est mihi ne commovear
26 Propter hoc laetatum est cor meum, et exultavit lingua mea,
insuper et caro mea requiescet in spe:
13,35. 27 Quoniam non derelinques animam meam in inferno,
nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem.
28 Notas mihi fecisti vias vitae
et replebis me iucunditate cum facie tua.

13,36. 29 Viri fratres, liceat audenter dicere ad vos de
1 Rg 2 10. patriarcha David quoniam defunctus est, et
sepultus: et sepulchrum eius est apud nos
Ps 89,4.5. 30 usque in hodiernum diem. Propheta igitur
2 Sm 7,12 13. cum esset, et sciret quia iureiurando iurasset
Ps 132,11. illi Deus de fructu lumbi eius sedere super
Ps 16,10. 31 sedem eius: providens locutus est de re-
surrectione Christi, quia neque derelictus
est in inferno, neque caro eius vidit cor-
32 ruptionem. Hunc Iesum resuscitavit Deus,
1,4. 33 cuius omnes nos testes sumus. Dextera
igitur Dei exaltatus, et promissione Spiritus
sancti accepta a Patre, effudit hunc, quem

23 adfigentes
25 dom. coram me semp. | dextr. meis est
27 neque
28 > fec. mihi | — et
29 quon. et def. | 𝔊𝔚 sepult. est
32 𝔊 hoc donum quod

vos videtis, et auditis. Non enim David 34 Ps 110,1. Mt 22,44.
ascendit in caelum: dixit autem ipse:

Dixit Dominus Domino meo, sede a dextris meis
donec ponam inimicos tuos scabellum pedum 35
tuorum.

Certissime sciat ergo omnis domus Israel, quia 36 5,31.
et Dominum eum, et Christum fecit Deus, hunc
Iesum, quem vos crucifixistis. His autem 37 16,30.
auditis, compuncti sunt corde, et dixerunt ad
Petrum, et ad reliquos Apostolos: Quid facie-
6 mus, viri fratres? Petrus vero ad illos: Poeni- 38 3,17—19. L 24,47
tentiam (inquit) agite, et baptizetur unusquisque
vestrum in nomine Iesu Christi in remissionem
peccatorum vestrorum: et accipietis donum
Spiritus sancti. Vobis enim est repromissio, 39 Joel 3,5. Is 57,19.
et filiis vestris, et omnibus, qui longe sunt,
quoscumque advocaverit Dominus Deus noster.
Aliis etiam verbis plurimis testificatus est, et 40 Dt 32,5. Ph 2,15.
exhortabatur eos, dicens: Salvamini a genera-
7 tione ista prava. Qui ergo receperunt ser- 41 4,4, 5,14.
monem eius, baptizati sunt: et appositae sunt
in die illa animae circiter tria millia. Erant 42 20,7, 27,35
autem perseverantes in doctrina Apostolorum,
et communicatione fractionis panis, et oratio-
nibus. Fiebat autem omni animae timor: 43
multa quoque prodigia, et signa per Apostolos
in Ierusalem fiebant, et metus erat magnus in
universis. Omnes etiam, qui credebant, erant 44 4,35.
pariter, et habebant omnia communia. Posses- 45

34 caelos | dicit aut
36 > ergo sciat | > deus fecit
37 — autem
38 > sancti spir
40 pluribus 41 > illa die
43 > fieb. in hierus

siones et substantias vendebant, et dividebant
12, 27,28. 46 illa omnibus, prout cuique opus erat. Quotidie
quoque perdurantes unanimiter in templo, et
frangentes circa domos panem, sumebant
cibum cum exultatione, et simplicitate cordis,
4,4; 5,14; 47 [1] collaudantes Deum, et habentes gratiam ad
11,21; 14,1. omnem plebem. Dominus autem augebat qui
salvi fierent quotidie in idipsum.

3 Petrus autem, et Ioannes ascendebant in 8
14,8. J 9,1. 2 templum ad horam orationis nonam. Et qui-
dam vir, qui erat claudus ex utero matris
suae, baiulabatur: quem ponebant quotidie
ad portam templi, quae dicitur Speciosa, ut
peteret eleemosynam ab introeuntibus in
3 templum. Is cum vidisset Petrum, et Ioan-
nem incipientes introire in templum, rogabat
14,9. 4 ut eleemosynam acciperet. Intuens autem in
eum Petrus cum Ioanne, dixit: Respice in nos.
5 At ille intendebat in eos, sperans se aliquid
16. 6 accepturum ab eis. Petrus autem dixit: Argen-
Mc 14,8. tum et aurum non est mihi: quod autem habeo,
hoc tibi do: In nomine Iesu Christi Nazareni
7 surge, et ambula. Et apprehensa manu eius
dextera, allevavit eum, et protinus consoli-
J 5,14. 8 datae sunt bases eius, et plantae. Et exi-
liens stetit, et ambulabat: et intravit cum illis
in templum ambulans, et exiliens, et laudans
9 Deum. Et vidit omnis populus eum ambu-
10 lantem, et laudantem Deum. Cognoscebant

3,7 > eius manu

autem illum, quòd ipse erat, qui ad eleemo-
synam sedebat ad Speciosam portam templi:
et impleti sunt stupore et extasi in eo, quod
contigerat illi. Cum teneret autem Petrum, 11 3,12.
et Ioannem, cucurrit omnis populus ad eos
ad porticum, quae appellatur Salomonis, stu-
pentes. Videns autem Petrus, respondit ad 12
populum: Viri Israelitae quid miramini in hoc,
aut nos quid intuemini, quasi nostra virtute
aut potestate fecerimus hunc ambulare? Deus 13 Ex 3,6 3,30 Is 52,13; 53,11 2,23. 28,18
Abraham, et Deus Isaac, et Deus Iacob, Deus
patrum nostrorum glorificavit filium suum Ie-
sum, quem vos quidem tradidistis, et negastis
ante faciem Pilati, iudicante illo dimitti. Vos 14 Mt 27,20.21 23,14 1 J 2,1
autem sanctum, et iustum negastis, et petistis
virum homicidam donari vobis: auctorem vero 15 4,10. 5,31 H 2,10.
vitae interfecistis, quem Deus suscitavit a
mortuis, cuius nos testes sumus. Et in fide 16
nominis eius, hunc, quem vos vidistis, et
nostis, confirmavit nomen eius: et fides, quae
per eum est, dedit integram sanitatem istam
in conspectu omnium vestrum. Et nunc 17 13,27; 17,30 L 23 34 1 T 1,13.
fratres scio quia per ignorantiam fecistis,
sicut et principes vestri. Deus autem, quae 18 L 24,27
praenunciavit per os omnium prophetarum,
pati Christum suum, sic implevit. Poenitemini 19 2,38.
igitur, et convertimini ut deleantur peccata

10 quoniam ipse
11 ten.] 𝔊 viderent | concurrit
12 pot.] pietate
16 ∼ vos | videtis
18 𝔊𝔈 (c. 20) qui | > implevit sic
19 > vestra peccata

20 vestra: ut cum venerint tempora refrigerii
a conspectu Domini, et miserit eum, qui
1,11. Kol 3,1. Ap 19,11. 21 praedicatus est vobis, Iesum Christum, ¹ quem
oportet quidem caelum suscipere usque in
tempora restitutionis omnium, quae locutus
est Deus per os sanctorum suorum a saeculo
Dt 18,15.19. 7,37. 22 Prophetarum. Moyses quidem dixit: Quoniam
Prophetam suscitabit vobis Dominus Deus
vester de fratribus vestris, tamquam me,
ipsum audietis iuxta omnia quaecumque locu-
Lv 23,29. 23 tus fuerit vobis. Erit autem: omnis anima,
quae non audierit Prophetam illum, exter-
E 11,38 24 minabitur de plebe. Et omnes prophetae a
Samuel, et deinceps, qui locuti sunt, annun-
Gn 12,3, 22,18. G 3,8. 25 ciaverunt dies istos. Vos estis filii prophe-
tarum et testamenti, quod disposuit Deus ad
patres nostros, dicens ad Abraham: Et in
semine tuo benedicentur omnes familiae ter-
13,46. 26 rae. Vobis primum Deus suscitans Filium
suum, misit eum benedicentem vobis: ut con-
L 22,4.52 4 vertat se unusquisque a nequitia sua. Lo- 9
quentibus autem illis ad populum, supervene-
runt sacerdotes, et magistratus templi, et Sad-
23,8. 2 ducaei, ¹ dolentes quòd docerent populum, et
annunciarent in Iesu resurrectionem ex mor-
5,1 3 tuis: et iniecerunt in eos manus, et posuerunt
eos in custodiam in crastinum: erat enim iam
2,47. 4 vespera. Multi autem eorum, qui audierant

20 ut cum] † cum †
21 > cael. quid.
22 > vobis suscit. [𝔖 —, bis 𝔐 2º
23 quaecumque
24 et adnunt
25 vestros
4,2 𝔖𝔈 ᵛᵒᵃᵃ in Iesum
3 in eis

verbum, crediderunt: et factus est numerus
virorum quinque millia.
Factum est autem in crastinum, ut con- 5
gregarentur principes eorum, et seniores, et
scribae in Ierusalem. et Annas princeps sacer- 6
dotum, et Caiphas, et Ioannes, et Alexander,
et quotquot erant de genere sacerdotali. Et 7 Mt 21,23.
statuentes eos in medio, interrogabant: In
qua virtute, aut in quo nomine fecistis hoc
vos? Tunc repletus Spiritu sancto Petrus, 8 Mt 10,19.20.
dixit ad eos: Principes populi, et seniores
audite. Si nos hodie diiudicamur in bene- 9
facto hominis infirmi, in quo iste salvus factus
est, ¹notum sit omnibus vobis, et omni plebi 10 2,6.38–36.
Israel: quia in nomine Domini nostri Iesu
Christi Nazareni, quem vos crucifixistis, quem
Deus suscitavit a mortuis, in hoc iste astat
coram vobis sanus. Hic est lapis, qui repro- 11 Mt 21,42 Ps 118,22.
batus est a vobis aedificantibus, qui factus
est in caput anguli: et non est in alio aliquo 12 Mt 1,21
salus. Nec enim aliud nomen est sub caelo
datum hominibus, in quo oporteat nos salvos
fieri. Videntes autem Petri constantiam, et 13
Ioannis, comperto quòd homines essent
sine litteris, et idiotae, admirabantur, et
cognoscebant eos quoniam cum Iesu fue-
rant: hominem quoque videntes stantem 14 3,8 6.
cum eis, qui curatus fuerat, nihil pote-
rant contradicere. Iusserunt autem eos fo- 15
ras extra concilium secedere: et conferebant
ad invicem, ¹dicentes: Quid faciemus ho- 16 J 11,47.

8 > petr. replet. spir. s. | — audite
9 iudicamur
10 — Domini nostri
12 > nom. al

minibus istis? quoniam quidem notum signum
factum est per eos, omnibus habitantibus
Ierusalem: manifestum est, et non possumus
5,28. 17 negare. Sed ne amplius divulgetur in popu-
lum, comminemur eis, ne ultra loquantur in
18 nomine hoc ulli hominum. Et vocantes eos,
denunciaverunt ne omnino loquerentur, neque
5,29. 19 docerent in nomine Iesu. Petrus vero, et
Ioannes respondentes, dixerunt ad eos: Si
iustum est in conspectu Dei, vos potius audire
20 quàm Deum, iudicate. non enim possumus
21 quae vidimus et audivimus non loqui. At illi
comminantes dimiserunt eos: non invenientes
quomodo punirent eos propter populum, quia
omnes clarificabant id, quod factum fuerat
22 in eo quod acciderat. Annorum enim erat
amplius quadraginta homo, in quo factum
23 fuerat signum istud sanitatis. Dimissi 11
autem venerunt ad suos et annunciaverunt
eis quanta ad eos principes sacerdotum, et
Ex 20,11. Ps 146,6. 24 seniores dixissent. Qui cum audissent, unani-
Is 37,16. miter levaverunt vocem ad Deum, et dixerunt:
Jr 32,17. L 1,19. Ap 6,10. Domine, tu es qui fecisti caelum, et terram,
Ps 2,1 2. 25 mare, et omnia, quae in eis sunt: qui Spiritu
sancto per os patris nostri David, pueri tui,
dixisti:

Quare fremuerunt Gentes,
et populi meditati sunt inania?

---

21 clarif. ... accid] † clarif deum in eo quod factum erat †
22 fuerat] erat
24 — es | et mare

Astiterunt reges terrae, 26
et principes convenerunt in unum
adversus Dominum, et adversus Christum
eius?
convenerunt enim vere in civitate ista adversus 27 L 23,12.
sanctum puerum tuum Iesum, quem unxisti,
Herodes, et Pontius Pilatus cum Gentibus, et
populis Israel, facere quae manus tua, et 28 2,23.
consilium tuum decreverunt fieri. Et nunc 29 E 6,19.
Domine respice in minas eorum, et da servis
tuis cum omni fiducia loqui verbum tuum,
in eo quòd manum tuam extendas ad sani- 30
tates, et signa, et prodigia fieri per nomen
sancti filii tui Iesu. Et cum orassent, motus 31 2,2.4, 16 26.
est locus, in quo erant congregati: et repleti
sunt omnes Spiritu sancto, et loquebantur
verbum Dei cum fiducia.
12 Multitudinis autem credentium erat cor 32 2,44.
unum, et anima una: nec quisquam eorum,
quae possidebat, aliquid suum esse dicebat,
sed erant illis omnia communia. Et virtute 33 2,47.
magna reddebant Apostoli testimonium resur-
rectionis Iesu Christi Domini nostri: et gratia
magna erat in omnibus illis. Neque enim quis- 34 2,45.
quam egens erat inter illos. Quotquot enim
possessores agrorum, aut domorum erant ven-
dentes afferebant pretia eorum, quae vende-
bant, et ponebant ante pedes Apostolorum. 35
Dividebatur autem singulis prout cuique opus
erat. Ioseph autem, qui cognominatus est 36 11,22.24. 13,4; 15,39
Barnabas ab Apostolis, (quod est interpre-
tatum Filius consolationis) Levites, Cyprius

26 — ? 30 quod] cum | — ad
32 — unum 33 — nostri
35 dividebantur

37 genere, ¹ cum haberet agrum, vendidit eum,
et attulit pretium, et posuit ante pedes
Apostolorum.
5 Vir autem quidam nomine Ananias, cum 13
4,37. 2 Saphira uxore sua vendidit agrum, et frau-
davit de pretio agri, conscia uxore sua: et
afferens partem quamdam, ad pedes Aposto-
J 13,2. 3 lorum posuit. Dixit autem Petrus: Anania,
cur tentavit satanas cor tuum, mentiri te
Spiritui sancto, et fraudare de pretio agri?
4 Nonne manens tibi manebat, et venundatum
in tua erat potestate? Quare posuisti in corde
tuo hanc rem? Non es mentitus hominibus,
5 sed Deo. Audiens autem Ananias haec verba,
cecidit, et expiravit. Et factus est timor
6 magnus super omnes, qui audierunt. Sur-
gentes autem iuvenes amoverunt eum, et
7 efferentes sepelierunt. Factum est autem
quasi horarum trium spatium, et uxor ipsius,
8 nesciens quod factum fuerat, introivit. Dixit
autem ei Petrus: Dic mihi mulier, si tanti
agrum vendidistis? At illa dixit: Etiam tanti.
9 Petrus autem ad eam: Quid utique convenit
vobis tentare Spiritum Domini? Ecce pedes
eorum, qui sepelierunt virum tuum ad ostium,
10 et efferent te. Confestim cecidit ante pedes
eius, et expiravit. Intrantes autem iuvenes
invenerunt illam mortuam: et extulerunt, et
11 sepelierunt ad virum suum. Et factus est
timor magnus in universa ecclesia, et in
omnes, qui audierunt haec.

---

37 illum
5,3 Petrus] 𝔊 + ad Ananiam
5 super] in | audierant
7 introiit
8 Dix.] respondit | — mulier

14 Per manus autem Apostolorum fiebant 12 5,11.
signa, et prodigia multa in plebe. Et erant
unanimiter omnes in porticu Salomonis. Ce- 13
terorum autem nemo audebat se coniungere
illis: sed magnificabat eos populus. Magis 14 2,47; 6,7 21,20.
autem augebatur credentium in Domino mul-
titudo virorum, ac mulierum, ita ut in plateas 15 19,11 12 Mc 3,50.
eiicerent infirmos, et ponerent in lectulis ac
grabatis, ut, veniente Petro, saltem umbra
illius obumbraret quemquam illorum, et libe-
rarentur ab infirmitatibus suis. Concurrebat 16
autem et multitudo vicinarum civitatum Ieru-
salem, afferentes aegros, et vexatos a spiri-
tibus immundis: qui curabantur omnes.
15 Exurgens autem princeps sacerdotum, et 17 4,1 6; 13,45. Mt 27,18.
omnes, qui cum illo erant, (quae est haeresis
Sadducaeorum) repleti sunt zelo: et iniece- 18
runt manus in Apostolos, et posuerunt eos
in custodia publica. Angelus autem Domini 19 12,7. H 1,14
per noctem aperiens ianuas carceris, et
educens eos, dixit: Ite, et stantes loqui- 20 Ph 2,16
mini in templo plebi omnia verba vitae
huius. Qui cum audissent, intraverunt dilu- 21
culo in templum, et docebant. Adveniens
autem princeps sacerdotum, et qui cum eo
erant, convocaverunt concilium, et omnes
seniores filiorum Israel: et miserunt ad car-
cerem ut adducerentur. Cum autem venis- 22
sent ministri, et aperto carcere non invenis-
sent illos, reversi nunciaverunt, dicentes: 23

---

13 > coniung. se
15 ac] et | saltim | eorum | — et lib. o ab inf. s
16 ab
18 illos
22 > ven. aut.

Carcerem quidem invenimus clausum cum
omni diligentia, et custodes stantes ante ia-
nuas: aperientes autem neminem intus inve-
24 nimus. Ut autem audierunt hos sermones
magistratus templi, et principes sacerdotum
25 ambigebant de illis quidnam fieret. Adveniens
autem quidam nunciavit eis: Quia ecce viri,
quos posuistis in carcerem, sunt in templo
26 stantes, et docentes populum. Tunc abiit
magistratus cum ministris, et adduxit illos
sine vi: timebant enim populum ne lapida-
27 rentur. Et cum adduxissent illos, statuerunt
in concilio: Et interrogavit eos princeps sa-
Mt 27,25. 28 cerdotum, [1] dicens: Praecipiendo praecepimus
vobis ne doceretis in nomine isto: et ecce
replestis Ierusalem doctrina vestra: et vultis
inducere super nos sanguinem hominis istius.
Dn 3,18 29 Respondens autem Petrus, et Apostoli, dixe-
runt: Obedire oportet Deo magis, quam ho-
Dt 21,22 30 minibus. Deus patrum nostrorum suscitavit
3,15. Iesum, quem vos interemistis, suspendentes
2,33. 31 in ligno. Hunc principem, et salvatorem Deus
2,13. 13,3. exaltavit dextera sua ad dandam poenitentiam
L 24,48. 32 Israeli, et remissionem peccatorum. et nos
J 15,26.27 sumus testes horum verborum, et Spiritus
sanctus, quem dedit Deus omnibus obedienti-
7,54. 33 bus sibi. Haec cum audissent, dissecabantur, et
22,3. 34 cogitabant interficere illos. Surgens autem
quidam in concilio Pharisaeus, nomine Gama-
liel, legisdoctor honorabilis universae plebi,
35 iussit foras ad breve homines fieri. dixitque ad

23 ad ian
25 in carcere
31 > deus princ. et salv. | israhel

illos: Viri Israelitae attendite vobis super ho-
minibus istis quid acturi sitis. Ante hos enim 36 21,38.
dies extitit Theodas, dicens se esse aliquem,
cui consensit numerus virorum circiter quadrin-
gentorum: qui occisus est: et omnes, qui cre-
debant ei, dissipati sunt, et redacti ad nihilum.
Post hunc extitit Iudas Galilaeus in diebus 37 L 2,2, 13,1
professionis, et avertit populum post se, et
ipse periit: et omnes, quotquot consenserunt
ei, dispersi sunt. Et nunc itaque dico vobis, 38 Mt 15,13.
discedite ab hominibus istis, et sinite illos:
quoniam si est ex hominibus consilium hoc,
aut opus, dissolvetur: si vero ex Deo est, 39 9,5. Sap 12,14.
non poteritis dissolvere illud, ne forte et Deo
16 repugnare inveniamini. * Consenserunt autem
illi. Et convocantes Apostolos, caesis denun- 40 22,10
ciaverunt ne omnino loquerentur in nomine
Iesu, et dimiserunt eos. Et illi quidem ibant 41 Mt 5,10–12 1 P 4,13.
gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni
habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.
Omni autem die non cessabant in templo, 42 18,5.
et circa domos docentes, et evangelizantes
Christum Iesum.

17 In diebus autem illis, crescente nu- 6 4,35.
mero discipulorum, factum est murmur
Graecorum adversus Hebraeos, eo quòd
despicerentur in ministerio quotidiano vi-
duae eorum. Convocantes autem duo- 2
decim multitudinem discipulorum dixerunt

36 > viror. num | quicumque | redactus est
39 illud] eos
40 — omnino
42 > in templo et c. dom. non cess
6,1 factus

Non est aequum nos derelinquere verbum
1 T 3,7.8 3 Dei, et ministrare mensis. Considerate ergo
fratres, viros ex vobis boni testimonii septem,
plenos Spiritu sancto, et sapientia, quos
4 constituamus super hoc opus. Nos vero ora-
tioni, et ministerio verbi instantes erimus.
8,6. 5 ¹Et placuit sermo coram omni multitudine. Et
elegerunt Stephanum, virum plenum fide, et
Spiritu sancto, et Philippum, et Prochorum,
et Nicanorem, et Timonem, et Parmenam, et
1,24; 13,3; 14,23. 6 Nicolaum advenam Antiochenum. Hos sta-
tuerunt ante conspectum Apostolorum: et
orantes imposuerunt eis manus.
19,20 7 Et verbum Domini crescebat, et multipli-
cabatur numerus discipulorum in Ierusalem
valde: multa etiam turba sacerdotum obedie-
bat fidei.
8 Stephanus autem plenus gratia, et forti- 18
tudine faciebat prodigia, et signa magna in
9 populo. Surrexerunt autem quidam de sy-
nagoga, quae appellatur Libertinorum, et
Cyrenensium, et Alexandrinorum, et eorum
qui erant a Cilicia, et Asia, disputantes cum
L 21,15. 10 Stephano: et non poterant resistere sapien-
Mt 26,60-66. 11 tiae, et Spiritui, qui loquebatur. Tunc sum-
miserunt viros, qui dicerent se audivisse eum
dicentem verba blasphemiae in Moysen, et in
12 Deum. Commoverunt itaque plebem, et se-

3 — sancto
7 Dom.] dei
11 audisse | — in 2°

niores, et Scribas: et concurrentes rapuerunt
13 eum, et adduxerunt in concilium, ¹ et statuerunt falsos testes, qui dicerent: Homo iste Jr 26,11. 21,28.
non cessat loqui verba adversus locum sanctum,
14 et legem. audivimus enim eum dicentem: quoniam Iesus Nazarenus hic, destruet locum
istum, et mutabit traditiones, quas tradidit
15 nobis Moyses. Et intuentes eum omnes, qui L 4,20.
sedebant in concilio, viderunt faciem eius
7 tamquam faciem Angeli. Dixit autem princeps sacerdotum: Si haec ita se habent? 17,11.
2 Qui ait: Ps 29,3. Gn 11,31; 15,7.
19 Viri fratres, et patres audite: Deus gloriae apparuit patri nostro Abrahae cum esset
in Mesopotamia, prius quàm moraretur in
3 Charan, ¹ et dixit ad illum: Exi de terra tua, Gn 12,1; 48,4.
et de cognatione tua, et veni in terram, quam
4 monstravero tibi. Tunc exiit de terra Chaldaeorum, et habitavit in Charan. Et inde, Gn 11,31 s., 15,5.
postquam mortuus est pater eius, transtulit
illum in terram istam, in qua nunc vos habi-
5 tatis. Et non dedit illi hereditatem in ea nec Gn 12,7; 13,15; 17,8; 48,4. Dt 2,5.
passum pedis: sed repromisit dare illi eam in
possessionem, et semini eius post ipsum, cum
6 non haberet filium. Locutus est autem ei Deus. Gn 15,13 14. Ex 2,22; 12,40.
Quia erit semen eius accola in terra aliena, et
servituti eos subiicient, et male tractabunt eos
7 annis quadringentis: et gentem, cui servierint, Ex 3,12
iudicabo ego, dixit Dominus. et post haec

13 testes falsos dicentes
15 S tanquam
7,*1* S haberent
2 abraham | charram
3 > tibi monstr
4 charram *5* sed] et
6 — ei | eius] S tuam *7* Dom.] deus

Gn 17,10, 21,4. 8 exibunt, et servient mihi in loco isto. Et dedit
illi testamentum circumcisionis. et sic genuit
Gn 37,11.28, Isaac, et circumcidit eum die octavo: et Isaac,
39,2.3.21, 45,4 9 Iacob: et Iacob, duodecim Patriarchas. Et
9,17. Mt 27,19 Patriarchae aemulantes, Ioseph vendiderunt
Gn 39,21; 41,38-43 10 in Aegyptum. et erat Deus cum eo: [1] et
Ps 105,21 eripuit eum ex omnibus tribulationibus eius.
et dedit ei gratiam, et sapientiam in conspectu Pharaonis regis Aegypti, et constituit
eum praepositum super Aegyptum, et super
Gn 41,54, 42,5. 11 omnem domum suam. Venit autem fames in
universam Aegyptum, et Chanaan, et tribulatio magna: et non inveniebant cibos patres
Gn 42,2. 12 nostri. Cum audisset autem Iacob esse frumentum in Aegypto: misit patres nostros pri-
Gn 45,3.16 13 mum: et in secundo cognitus est Ioseph a
fratribus suis, et manifestatum est Pharaoni
Gn 45,9—11, 46,27 Ex 1,5. Dt 10,22 14 genus eius. Mittens autem Ioseph accersivit
Iacob patrem suum, et omnem cognationem
Gn 46,1, 49,33 Ex 1,6. 15 suam in animabus septuagintaquinque. Et
descendit Iacob in Aegyptum: et defunctus
Gn 23,16.17, 33,19, 49,29; 50,13. Jos 24,32 16 est ipse, et patres nostri. Et translati sunt
in Sichem, et positi sunt in sepulchro, quod
emit Abraham pretio argenti a filiis Hemor
Ex 1,7. 17 filii Sichem. Cum autem appropinquaret
tempus promissionis, quam confessus erat
Deus Abrahae, crevit populus, et multipli-
18 catus est in Aegypto, quoadusque surrexit
alius rex in Aegypto, qui non sciebat Ioseph.
Gn 24,7 Ex 1,9.22 19 Hic circumveniens genus nostrum, afflixit
patres nostros ut exponerent infantes suos,

8 octava | ℌ Isaac (2°) et (*sed et atramento del.*)
14 — suam *16* sychem *bis* | emmor
17 > adprop sut. | repromissionis
18 > rex alius *19* — nostros

ne vivificarentur. Eodem tempore natus est 20 Ex 2,2. H 11,23
Moyses, et fuit gratus Deo, qui nutritus est
tribus mensibus in domo patris sui. Exposito 21 Ex 2,5.10
autem illo, sustulit eum filia Pharaonis, et
nutrivit eum sibi in filium. Et eruditus est 22
Moyses omni sapientia Aegyptiorum, et erat
potens in verbis, et in operibus suis. Cum 23 Ex 2,11.
autem impleretur ei quadraginta annorum
tempus, ascendit in cor eius ut visitaret
fratres suos filios Israel. Et cum vidisset 24 Ex 2,12.
quendam iniuriam patientem, vindicavit illum:
et fecit ultionem ei, qui iniuriam sustinebat,
percusso Aegyptio. Existimabat autem in- 25
telligere fratres, quoniam Deus per manum
ipsius daret salutem illis: at illi non intellexe-
runt. Sequenti vero die apparuit illis litigan- 26 Ex 2,13.
tibus, et reconciliabat eos in pace, dicens:
Viri, fratres estis, ut quid nocetis alterutrum?
Qui autem iniuriam faciebat proximo, repulit 27 Ex 2,14 L 12,14
eum, dicens: Quis te constituit principem,
et iudicem super nos? numquid interficere 28
me tu vis, quemadmodum interfecisti heri
Aegyptium? Fugit autem Moyses in verbo 29 Ex 2,15.22, 18,3.4.
isto: et factus est advena in terra Madian,
ubi generavit filios duos. Et expletis annis 30 Ex 3,2. Dt 33,16.
quadraginta, apparuit illi in deserto montis
Sina Angelus in igne flammae rubi. Moyses 31
autem videns, admiratus est visum. Et ac-
cedente illo ut consideraret, facta est ad
eum vox Domini, dicens: ¹ Ego sum Deus 32 Ex 3,6
patrum tuorum, Deus Abraham, Deus Isaac, et

---

21 enutrivit 26 in pacem
29 madiam
31 — ad eum | — dicens
32 — sum | abrah et

Deus Iacob. Tremefactus autem Moyses, non
Ex 3,5. 33 audebat considerare. Dixit autem illi Domi-
nus: Solve calceamentum pedum tuorum: locus
Ex 3,7.10; 2,24. 34 enim, in quo stas, terra sancta est. Videns
vidi afflictionem populi mei, qui est in Aegypto,
et gemitum eorum audivi, et descendi liberare
eos. Et nunc veni, et mittam te in Aegyptum.
Ex 2,14. 35 Hunc Moysen, quem negaverunt, dicentes:
3,13.14; 6,31. Quis te constituit principem, et iudicem? hunc
Deus principem, et redemptorem misit, cum
Ex 7,3.10. 36 manu Angeli, qui apparuit illi in rubo. Hic
14,21. eduxit illos faciens prodigia, et signa in terra
Nu 14,33. Aegypti, et in rubro mari, et in deserto annis
3,22. Dt 18,15. 37 quadraginta. Hic est Moyses, qui dixit filiis
Israel: Prophetam suscitabit vobis Deus de
fratribus vestris, tamquam me, ipsum audietis.
36. Ex 19,3 38 Hic est, qui fuit in Ecclesia in solitudine cum
Dt 9,10; Angelo, qui loquebatur ei in monte Sina, et
33,2 Lxx. cum patribus nostris: qui accepit verba vitae
Nu 14,3. 39 dare nobis. Cui noluerunt obedire patres no-
stri: sed repulerunt, et aversi sunt cordibus
Ex 32,1.23. 40 suis in Aegyptum, dicentes ad Aaron: Fac
nobis deos, qui praecedant nos: Moyses enim
hic, qui eduxit nos de terra Aegypti, nescimus
Ex 32,4.6. 41 quid factum sit ei. Et vitulum fecerunt in
diebus illis, et obtulerunt hostiam simulachro,
et laetabantur in operibus manuum suarum.
Jr 7,18 Lxx 42 Convertit autem Deus, et tradidit eos servire
19,13 militiae caeli, sicut scriptum est in Libro
Am 5,25–27. Prophetarum:

37 > vobis suscit. | 𝔖 meipsum (𝔐 me ipsum)
40 hic] 𝔖 huic
41 > illis dieb

Numquid victimas, et hostias obtulistis mihi
annis quadraginta in deserto, domus Israel?
Et suscepistis tabernaculum Moloch, 43
et sidus Dei vestri Rempham,
figuras, quas fecistis, adorare eas.
Et transferam vos trans Babylonem.
Tabernaculum testimonii fuit cum patribus 44 Ex 26,40.
nostris in deserto, sicut disposuit illis Deus,
loquens ad Moysen, ut faceret illud secundum
formam, quam viderat. Quod et induxerunt, 45 Gn 17,8; 48,4. Dt 32,49. Jos 3,14; 18,1.
suscipientes patres nostri cum Iesu in pos-
sessionem Gentium, quas expulit Deus a facie
patrum nostrorum, usque in diebus David,
qui invenit gratiam ante Deum, et petiit ut 46 2 Sm 7,2. Ps 131,5
inveniret tabernaculum Deo Iacob. Salomon 47 1 Rg 6,1.
autem aedificavit illi domum. Sed non Ex- 48 Is 66,1 2.
celsus in manufactis habitat, sicut Propheta
dicit:

Caelum mihi sedes est: 49
terra autem scabellum pedum meorum.
Quam domum aedificabitis mihi, dicit Do-
minus?
aut quis locus requietionis meae est?
Nonne manus mea fecit haec omnia? 50 Ex 32,9; 33,3.

Dura cervice, et incircumcisis cordibus, et 51 Lv 26,41. Nu 27,14. Jr 2,29; 6,10. Is 63,10.
auribus, vos semper Spiritui sancto resistitis,
sicut Patres vestri, ita et vos. Quem Prophe- 52 2 Chr 36,16. Mt 23,31. 2,23; 3,15. 4,10; 3,30.
tarum non sunt persecuti patres vestri? Et
occiderunt eos, qui praenunciabant de adventu
Iusti, cuius vos nunc proditores, et homicidae

43 et 2°] 𝔊𝔐 aut
43 trans] 𝔊 in
44 — cum | — illis Deus
46 𝔊 per prophetam 49 — ? 1°
51 duri | incircumcisi | — ita

Ex 20. G 3,19. 38. H 2,2 53 fuistis: qui accepistis legem in dispositione
Angelorum, et non custodistis.
5,33 54 Audientes autem haec dissecabantur cor- 20
dibus suis, et stridebant dentibus in eum.
L 23,20. 55 Cum autem esset plenus Spiritu sancto, in-
tendens in caelum, vidit gloriam Dei, et Iesum
Mt 26,64 56 stantem a dextris Dei. Et ait: Ecce video
caelos apertos, et filium hominis stantem a
57 dextris Dei. Exclamantes autem voce magna
continuerunt aures suas, et impetum fecerunt
22,20 58 unanimiter in eum. Et eiicientes eum extra
civitatem lapidabant: et testes deposuerunt
vestimenta sua secus pedes adolescentis, qui
Ps 31,6 L 23,46. 59 vocabatur Saulus. Et lapidabant Stephanum
invocantem, et dicentem: Domine Iesu suscipe
L 23,34. 60 spiritum meum. Positis autem genibus, cla-
mavit voce magna, dicens: Domine, ne sta-
tuas illis hoc peccatum. Et cum hoc dixisset,
obdormivit in Domino. Saulus autem erat
consentiens neci eius.
7,58, 11,19 22,20. 8 Facta est autem in illa die persecutio 21
magna in Ecclesia, quae erat Ierosolymis, et
omnes dispersi sunt per regiones Iudaeae, et
Mt 14,12 2 Samariae praeter Apostolos. Curaverunt autem
Stephanum viri timorati, et fecerunt planctum
9,1, 22,4. 3 magnum super eum. Saulus autem devastabat
Ecclesiam per domos intrans, et trahens viros,
ac mulieres, tradebat in custodiam.

4 Igitur qui dispersi erant per-
transibant, evangelizantes verbum Dei.
6,5 5 Philippus autem descendens in

53 in dispositionem 56 > a dextris stant |
𝔖 virtutis Dei 60 — in Domino
8,1 𝔖 Iudaeae 2 a illum 3 aut] vero
4 pertransiebant | — Dei

civitatem Samariae, praedicabat illis Chri-
stum. Intendebant autem turbae his, quae 6
a Philippo dicebantur unanimiter audientes,
et videntes signa quae faciebat. Multi enim 7 Mc 16,17.
eorum, qui habebant spiritus immundos, cla-
mantes voce magna, exibant. Multi autem
paralytici, et claudi curati sunt. Factum est 8 J 4,40–42
22 ergo gaudium magnum in illa civitate. Vir 9
autem quidam nomine Simon, qui ante fuerat
in civitate magus, seducens gentem Samariae,
dicens se esse aliquem magnum: cui auscul- 10
tabant omnes a minimo usque ad maximum,
dicentes: Hic est virtus Dei, quae vocatur
magna. Attendebant autem eum: propter quod 11
multo tempore magiis suis dementasset eos.
Cum vero credidissent Philippo evangelizanti 12 Mt 28,19
de regno Dei, in nomine Iesu Christi baptiza-
bantur viri, ac mulieres. Tunc Simon et ipse 13
credidit: et cum baptizatus esset, adhaerebat
Philippo. Videns etiam signa, et virtutes
maximas fieri, stupens admirabatur. Cum 14 3,1.
autem audissent Apostoli, qui erant Ierosoly-
mis, quòd recepisset Samaria verbum Dei,
miserunt ad eos Petrum, et Ioannem: Qui cum 15
venissent, oraverunt pro ipsis ut acciperent
Spiritum sanctum: Nondum enim in quem- 16
quam illorum venerat, sed baptizati tantum
erant in nomine Domini Iesu. Tunc impone- 17 1 T 4,14
bant manus super illos, et accipiebant Spiri-
23 tum sanctum. Cum vidisset autem Simon 18
quia per impositionem manus Apostolorum
daretur Spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam,

---

7 exiebant 8 > magn. gaud.
11 SW magicis 12 in] † et | † baptiz.
14 quia recepit | illos

19 ¹dicens: Date et mihi hanc potestatem, ut
cuicumque imposuero manus, accipiat Spiri-
20 tum sanctum. Petrus autem dixit ad eum:
Pecunia tua tecum sit in perditionem: quo-
niam donum Dei existimasti pecunia possi-
Ps 78,37. E 3,8 21 deri Non est tibi pars, neque sors in ser-
mone isto cor enim tuum non est rectum
22 coram Deo. Poenitentiam itaque age ab hac
nequitia tua: et roga Deum, si forte remit-
Dt 29,18. Is 58,6 H 12,15. 23 tatur tibi haec cogitatio cordis tui. In felle
enim amaritudinis, et obligatione iniquitatis
24 video te esse. Respondens autem Simon, dixit:
Precamini vos pro me ad Dominum, ut nihil
25 veniat super me horum, quae dixistis. Et
illi quidem testificati, et locuti verbum Domini,
redibant Ierosolymam, et multis regionibus
Samaritanorum evangelizabant.
26 Angelus autem Domini locutus est ad 24
Philippum, dicens: Surge, et vade contra meri-
dianum ad viam, quae descendit ab Ierusalem
Is 56,3—7 Ps 68,32 27 in Gazam: haec est deserta. Et surgens abiit.
Et ecce vir Aethiops, eunuchus, potens Candacis
Reginae Aethiopum, qui erat super omnes gazas
28 eius: venerat adorare in Ierusalem: ¹et reverte-
batur sedens super currum suum, legensque
29 Isaiam prophetam. Dixit autem Spiritus Phi-
lippo: Accede, et adiunge te ad currum istum.
30 Accurrens autem Philippus, audivit eum

---

20 (𝔈 inc. e Pecunia)
25 rediebant
28 > proph. esaiam

legentem Isaiam prophetam, et dixit: Putasne
intelligis quae legis? Qui ait: Et quomodo 31 J 16,13.
possum, si non aliquis ostenderit mihi? Ro-
gavitque Philippum ut ascenderet, et sederet
secum. Locus autem Scripturae, quam lege- 32 Is 53,7.8
bat, erat hic:

Tamquam ovis ad occisionem ductus est:
et sicut agnus coram tondente se, sine voce,
sic non aperuit os suum.
In humilitate iudicium eius sublatum est. 33
Generationem eius quis enarrabit,
quoniam tolletur de terra vita eius?

Respondens autem eunuchus Philippo, dixit, 34
Obsecro te, de quo Propheta dicit hoc? de
se, an de alio aliquo? Aperiens autem Phi- 35
lippus os suum, et incipiens a Scriptura ista,
evangelizavit illi Iesum. Et dum irent per 36 10,47.
viam, venerunt ad quandam aquam: et ait
Eunuchus: Ecce aqua, quid prohibet me
baptizari? Dixit autem Philippus: Si credis 37
ex toto corde, licet. Et respondens ait: Credo,
Filium Dei esse Iesum Christum. Et iussit 38
stare currum: et descenderunt uterque in
aquam, Philippus, et Eunuchus, et baptizavit
eum. Cum autem ascendissent de aqua, Spi- 39 1 Rg 18,12 1 Th 4,17.
ritus Domini rapuit Philippum, et amplius
non vidit eum Eunuchus. Ibat autem per
viam suam gaudens. Philippus autem in- 40 21,8.9.
ventus est in Azoto, et pertransiens evange-
lizabat civitatibus cunctis, donec veniret
Caesaream.

---

33 gen. illius | tollitur
35 ab *37* ∽ *vers.*
39 aut. 2°] enim

1–20 22,3–21; 26,9–20. 9 Saulus autem adhuc spirans minarum, et
caedis in discipulos Domini, accessit ad prin-
8,3. 2 cipem Sacerdotum, et petiit ab eo epistolas
in Damascum ad synagogas: ut si quos in-
venisset huius viae viros, ac mulieres, vinctos
1 R 15,8 3 perduceret in Ierusalem. Et cum iter fa-
ceret, contigit ut appropinquaret Damasco:
Eph 5,30 4 et subito circumfulsit eum lux de caelo. Et
cadens in terram audivit vocem dicentem
5,39. 5 sibi: Saule, Saule, quid me persequeris? Qui
dixit: Quis es Domine? Et ille: Ego sum
Iesus, quem tu persequeris. durum est tibi
6 contra stimulum calcitrare. Et tremens, ac
stupens dixit: Domine, quid me vis facere?
Et Dominus ad eum: Surge, et ingredere
civitatem, et ibi dicetur tibi quid te oporteat
Sap 18,1. 7 facere. Viri autem illi, qui comitabantur cum
eo, stabant stupefacti, audientes quidem vo-
8 cem, neminem autem videntes. Surrexit autem
Saulus de terra, apertisque oculis nihil vide-
bat. Ad manus autem illum trahentes, intro-
9 duxerunt Damascum. Et erat ibi tribus diebus
non videns, et non manducavit, neque bibit.
10,17. 16,9. 10 Erat autem quidam discipulus Damasci, no-
mine Ananias: et dixit ad illum in visu Domi-
nus: Anania. At ille ait: Ecce ego, Domine.
21,39 11 Et Dominus ad eum: Surge, et vade in vicum,
qui vocatur rectus: et quaere in domo Iudae
Saulum nomine Tharsensem: ecce enim orat.
12 (Et vidit virum Ananiam nomine, introeuntem,
et imponentem sibi manus ut visum recipiat.)
13 Respondit autem Ananias: Domine, audivi a
multis de viro hoc, quanta mala fecerit sanctis

9,1 aspirans 5 6 durum ... ad eum] sed 6 (𝔊 numerat 7 Et Dominus ... 7 Viri) | — ibi , 8 9 11 ad illum | — et 2° | 𝔖𝔊 Tarsensem 13 > sanct. t fec.

tuis in Ierusalem: et hic habet potestatem 14 1 K 1,2 22,16. 2 T 2,22
a principibus sacerdotum alligandi omnes,
qui invocant nomen tuum. Dixit autem ad 15 R 1,1
eum Dominus: Vade, quoniam vas electionis 25,16; 27,24 2 K 4,7.
est mihi iste, ut portet nomen meum coram
gentibus, et regibus, et filiis Israel Ego enim 16 20 29 2 K 11,23—28 Kol 1,24.
ostendam illi quanta oporteat eum pro nomine
meo pati. Et abiit Ananias, et introivit in 17
domum: et imponens ei manus, dixit: Saule
frater, Dominus misit me Iesus, qui apparuit
tibi in via, qua veniebas, ut videas, et im-
plearis Spiritu sancto. Et confestim ecide- 18
runt ab oculis eius tamquam squamae, et
visum recepit: et surgens baptizatus est. Et
cum accepisset cibum, confortatus est. 19 27,36.
Fuit autem cum discipulis, qui erant
Damasci, per dies aliquot. Et continuo in 20
synagogis praedicabat Iesum, quoniam hic
est Filius Dei. Stupebant autem omnes, qui 21 1,14; 8,1; 26,10.
audiebant, et dicebant: Nonne hic est, qui
expugnabat in Ierusalem eos, qui invocabant
nomen istud: et huc ad hoc venit ut vinctos
illos duceret ad principes sacerdotum? Saulus 22 18,28.
autem multo magis convalescebat, et confun-
debat Iudaeos, qui habitabant Damasci, affir-
mans quoniam hic est Christus. Cum autem 23 23,12—22
implerentur dies multi, consilium fecerunt in
unum Iudaei ut eum interficerent. Notae autem 24 23,16
factae sunt Saulo insidiae eorum Custodiebant
autem et portas die ac nocte, ut eum interfice-
rent. Accipientes autem eum discipuli nocte, 25 2 K 11,32 33
per murum dimiserunt eum, submittentes

20 𝔖 ingressus in synagogas
23 > impler aut | — in unum
25 — eum 1º | 𝔖𝔚 discip. eius | summittentes

G 1,17-19 26 in sporta. Cum autem venisset in Ierusa-
lem, tentabat se iungere discipulis, et omnes
timebant eum, non credentes quod esset disci-
20. 27 pulus. Barnabas autem apprehensum illum
duxit ad Apostolos: et narravit illis quomodo
in via vidisset Dominum, et quia locutus est
ei, et quomodo in Damasco fiducialiter egerit
28 in nomine Iesu. Et erat cum illis intrans, et
exiens in Ierusalem, et fiducialiter agens in
29 nomine Domini. Loquebatur quoque Genti-
bus, et disputabat cum Graecis: illi autem
11,25 G 1,21 30 quaerebant occidere eum. Quod cum cogno-
vissent fratres, deduxerunt eum Caesaream,
et dimiserunt Tharsum.

1 K 14,9 31 Ecclesia quidem per totam Iudaeam, et
Galilaeam, et Samariam habebat pacem, et
aedificabatur ambulans in timore Domini, et
consolatione sancti Spiritus replebatur.
32 Factum est autem, ut Petrus dum per- 27
transiret universos, deveniret ad sanctos, qui
33 habitabant Lyddae. Invenit autem ibi homi-
nem quendam, nomine Aeneam, ab annis octo
34 iacentem in grabato, qui erat paralyticus. Et
ait illi Petrus: Aenea, sanat te Dominus
Iesus Christus: surge, et sterne tibi. Et
35 continuo surrexit. Et viderunt eum omnes,
qui habitabant Lyddae, et Saronae: qui con-
36 versi sunt ad Dominum. In Ioppe autem
fuit quaedam discipula, nomine Tabitha,

26 > iungere se | quia
28 — et 3° 29 — Gentibus
30 𝔖𝔈 31 Tarsum
34 aeneas | 𝔖 sanet | — Dominus
35 illum 36 tabita

quae interpretata dicitur Dorcas. Haec erat
plena operibus bonis, et eleemosynis, quas
faciebat. Factum est autem in diebus illis, 37
ut infirmata moreretur. Quam cum lavissent,
posuerunt eam in coenaculo. Cum autem 38
prope esset Lydda ad Ioppen, discipuli
audientes quia Petrus esset in ea, miserunt
duos viros ad eum, rogantes: Ne pigriteris
venire usque ad nos. Exurgens autem Petrus 39
venit cum illis. Et cum advenisset, duxerunt
illum in coenaculum: et circumsteterunt illum
omnes viduae flentes, et ostendentes ei tunicas,
et vestes, quas faciebat illis Dorcas. Eiectis 40 Mc 5,40 41
autem omnibus foras: Petrus ponens genua
oravit: et conversus ad corpus, dixit: Tabitha, surge. At illa aperuit oculos suos: et
viso Petro, resedit. Dans autem illi manum, 41 22.
erexit eam. Et cum vocasset sanctos, et viduas, assignavit eam vivam. Notum autem 42
factum est per universam Ioppen: et crediderunt multi in Domino Factum est autem 43 10,6.
ut dies multos moraretur in Ioppe, apud
Simonem quendam coriarium.

28 Vir autem quidam erat in Caesarea, nomine 10 Mt 8,5. 27,1.
Cornelius, Centurio cohortis, quae dicitur Italica,[1] religiosus, ac timens Deum cum omni domo 2
sua, faciens eleemosynas multas plebi, et deprecans Deum semper: is vidit in visu manifeste, 3 8,1.
quasi hora diei nona, Angelum Dei introeuntem
ad se, et dicentem sibi, Corneli. At ille intuens 4
eum, timore correptus, dixit: Quid est, Domine?
Dixit autem illi: Orationes tuae, et eleemo-

---

38 ab ioppe 39 𝔊 circumsteterunt | — ei
40 tabita 43 > quend. simonem
10,2 ac] et 3 — is | > nona diei 4 𝔊 quis es

synae tuae ascenderunt in memoriam in con-
5 spectu Dei. Et nunc mitte viros in Ioppen,
et accersi Simonem quendam, qui cognomi-
9,43. 6 natur Petrus: hic hospitatur apud Simonem
quendam coriarium, cuius est domus iuxta
mare: hic dicet tibi quid te oporteat facere.
7 Et cum discessisset Angelus, qui loquebatur
illi, vocavit duos domesticos suos, et militem
metuentem Dominum ex his, qui illi parebant
8 Quibus cum narrasset omnia, misit illos in
9 Ioppen. Postera autem die iter illis facien-
tibus, et appropinquantibus civitati, ascendit
Petrus in superiora ut oraret circa horam
10 sextam Et cum esuriret, voluit gustare.
Parantibus autem illis, cecidit super eum
11,5–17. 11 mentis excessus: et vidit caelum apertum,
et descendens vas quoddam, velut linteum
magnum, quattuor initiis submitti de caelo
12 in terram, in quo erant omnia quadrupedia,
13 et serpentia terrae, et volatilia caeli. Et facta
est vox ad eum: Surge Petre, occide, et
Ez 4,14; Lv 11 14 manduca. Ait autem Petrus: Absit Domine,
quia numquam manducavi omne commune, et
Mt 15,11; Mc 7,15 19 15 immundum. Et vox iterum secundo ad eum:
Quod Deus purificavit, tu commune ne dixeris.
16 Hoc autem factum est per ter: et statim re-
12,8 17 ceptum est vas in caelum. Et dum intra se
haesitaret Petrus quidnam esset visio, quam
vidisset: ecce viri, qui missi erant a Cornelio, in-
quirentes domum Simonis, astiterunt ad ianuam.
18 Et cum vocassent, interrogabant, si Simon,
qui cognominatur Petrus, illic haberet hospi-
15,7; 15,28. 19 tium Petro autem cogitante de visione, dixit

6 — hic .. facere   *10* eis
15 quae | > ne commune

Spiritus ei: Ecce viri tres quaerunt te. Surge 20
itaque, descende, et vade cum eis nihil dubi-
tans: quia ego misi illos. Descendens autem 21 J 16,8.
Petrus ad viros, dixit: Ecce ego sum, quem
quaeritis: quae causa est, propter quam
venistis? Qui dixerunt: Cornelius Centurio, 22
vir iustus, et timens Deum, et testimonium
habens ab universa gente Iudaeorum, respon-
sum accepit ab Angelo sancto accersire te in
domum suam, et audire verba abs te. Intro- 23 11,12
ducens ergo eos, recepit hospitio. Sequenti
autem die surgens profectus est cum illis: et
quidam ex fratribus ab Ioppe comitati sunt
eum. Altera autem die introivit Caesaream. 24
29 * Cornelius vero expectabat illos, convocatis
cognatis suis, et necessariis amicis. Et factum 25
est cum introisset Petrus, obvius venit ei Cor-
nelius, et procidens ad pedes eius adoravit.
Petrus vero elevavit eum, dicens: Surge, et 26 14,15 I 5,8. Ap 19,10
ego ipse homo sum. Et loquens cum illo in- 27
travit, et invenit multos, qui convenerant.
| dixitque ad illos: Vos scitis quomodo abomi- 28
natum sit viro Iudaeo coniungi, aut accedere ad
alienigenam: sed mihi ostendit Deus, neminem
communem aut immundum dicere hominem.
Propter quod sine dubitatione veni accersitus. 29
Interrogo ergo, quam ob causam accersistis

---

20 itaque et d
23 ergo] igitur , ft 33 | eis
25 — venit
26 levavit
28 sed] et

30 me? Et Cornelius ait: A nudiusquarta die
usque ad hanc horam, orans eram hora nona
in domo mea, et ecce vir stetit ante me in
31 veste candida, ¹et ait: Corneli, exaudita est
oratio tua, et elemosynae tuae commemo-
32 ratae sunt in conspectu Dei. Mitte ergo in
Ioppen, et accersi Simonem, qui cognominatur
Petrus: hic hospitatur in domo Simonis co-
33 riarii iuxta mare. Confestim ergo misi ad
te: et tu bene fecisti veniendo. Nunc ergo
omnes nos in conspectu tuo adsumus audire
omnia quaecumque tibi praecepta sunt a
Dt 10,17 1 Sm 16,7 R 2,11 34 Domino. Aperiens autem Petrus os suum,
dixit: In veritate comperi quia non est per-
J 9,31; 16,40 16,14 35 sonarum acceptor Deus, sed in omni gente
Ps 107,20; 147,18 qui timet eum, et operatur iustitiam, acceptus
Is 52,7 Nah 2,1 Mt 28,18 E 2,17; 3,10 36 est illi. Verbum misit Deus filiis Israel, an-
nuncians pacem per Iesum Christum: (hic
Mt 4,12—17 37 est omnium Dominus) Vos scitis quod
factum est verbum per universam Iudaeam:
incipiens enim a Galilaea post baptismum,
Is 61,1 Mt 3,16 38 quod praedicavit Ioannes, ¹Iesum a Nazareth:
quomodo unxit eum Deus Spiritu sancto, et
virtute, qui pertransiit benefaciendo, et sa-
nando omnes oppressos a diabolo, quoniam
Dt 21,22 1,8 39 Deus erat cum illo. Et nos testes sumus om-
nium, quae fecit in regione Iudaeorum, et Ieru-

---

30 nudius quartana | ad ℑ in
31 (ℭ inc. v. Corneli)
32 cf 23
34 — suum | quoniam
36 — Deus
38 pertransivit

salem, quem occiderunt suspendentes in ligno.
Hunc Deus suscitavit tertia die, et dedit eum 40 1 K 15,4–7.
manifestum fieri | non omni populo, sed testi- 41 J 14,19.22, 15,27.
bus praeordinatis a Deo: nobis, qui manduca- 1,4 L 24,30 43
vimus, et bibimus cum illo postquam resur- J 21,13. Mt 26,29.
rexit a mortuis. Et praecepit nobis praedicare 42 17,31
populo, et testificari quia ipse est, qui consti- R 14,9.10 1 P 4,5. 2 T 4,1
tutus est a Deo iudex vivorum, et mortuorum.
Huic omnes Prophetae testimonium perhibent 43 Is 33,24 53,5.6
remissionem peccatorum accipere per nomen Jr 31,34. Ez 34,16.
eius omnes, qui credunt in eum. Adhuc 44 Dn 9,24.
loquente Petro verba haec, cecidit Spiritus
sanctus super omnes, qui audiebant verbum.
Et obstupuerunt ex circumcisione fideles, qui 45
venerant cum Petro, quia et in nationes
gratia Spiritus sancti effusa est. Audiebant 46 2,4. 19,6.
enim illos loquentes linguis, et magnificantes Mc 16,17
Deum. Tunc respondit Petrus: | Numquid 47
aquam quis prohibere potest ut non bapti-
zentur hi, qui Spiritum sanctum acceperunt
sicut et nos? Et iussit eos baptizari in no- 48 J 4,40
mine Domini Iesu Christi. Tunc rogaverunt
eum ut maneret apud eos aliquot diebus.
31 Audierunt autem Apostoli, et fratres, 11
qui erant in Iudaea: quoniam et Gen-
tes receperunt verbum Dei. Cum autem 2 10,45.
ascendisset Petrus Ierosolymam, discepta-
bant adversus illum, qui erant ex

---

45 obstipuerunt
46 (G inc. v. 47 Tunc resp.)
48 in nomine iesu chr baptizari | — apud eos
11,2 > ascend. unt | in hieros.

1, 3,12 E 2,11 3 circumcisione, ¹ dicentes: Quare introisti ad
viros praeputium habentes, et manducasti
4 cum illis? Incipiens autem Petrus exponebat
10 9 48, 10,9. 5 illis ordinem, dicens: ¹ Ego eram in civitate
Ioppe orans, et vidi in excessu mentis visio-
nem, descendens vas quoddam velut linteum
magnum quattuor initiis summitti de caelo,
6 et venit usque ad me. In quod intuens con-
siderabam, et vidi quadrupedia terrae, et
7 bestias, et reptilia, et volatilia caeli. Audivi
autem et vocem dicentem mihi: Surge Petre,
8 occide, et manduca. Dixi autem: Nequaquam
Domine: quia commune aut immundum num-
9 quam introivit in os meum. Respondit autem
vox secundo de caelo: Quae Deus mundavit,
10 tu ne commune dixeris. Hoc autem factum
est per ter: et recepta sunt omnia rursum in
11 caelum. Et ecce viri tres confestim astiterunt
in domo, in qua eram, missi a Caesarea ad
10,23 12 me. Dixit autem Spiritus mihi ut irem cum
illis, nihil haesitans. Venerunt autem mecum
et sex fratres isti, et ingressi sumus in do-
13 mum viri. Narravit autem nobis, quomodo
vidisset Angelum in domo sua, stantem et
dicentem sibi: Mitte in Ioppen, et accersi
14 Simonem, qui cognominatur Petrus, ¹ qui lo-
quetur tibi verba, in quibus salvus eris tu, et
15 universa domus tua. Cum autem coepissem lo-
qui, cecidit Spiritus sanctus super eos, sicut et

---

5 𝔊 mentis meae
10 > rursum omnia
11 > conf tres viri
15 decedit

in nos in initio. Recordatus sum autem verbi 16 1,5.
Domini, sicut dicebat: Ioannes quidem bapti-
zavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu
sancto. Si ergo eandem gratiam dedit illis 17 15,8
Deus, sicut et nobis, qui credidimus in Do-
minum Iesum Christum: ego quis eram, qui
possem prohibere Deum? His auditis, tacue- 18 13,48, 14,27 L 7,16, 23,47
runt: et glorificaverunt Deum, dicentes: Ergo
et Gentibus poenitentiam dedit Deus ad vitam.

Et illi quidem, qui dispersi fuerant a 19 8,1-4.
tribulatione, quae facta fuerat sub Stephano,
perambulaverunt usque Phoenicen, et Cyprum,
et Antiochiam, nemini loquentes verbum, nisi
solis Iudaeis. Erant autem quidam ex eis 20 13,1
viri Cyprii, et Cyrenaei, qui cum introissent
Antiochiam, loquebantur et ad Graecos, an-
nunciantes Dominum Iesum. Et erat manus 21 2,47
Domini cum eis: multusque numerus creden-
tium conversus est ad Dominum. Pervenit 22 4,36.
autem sermo ad aures ecclesiae, quae erat
Ierosolymis super istis: et miserunt Barna-
bam usque ad Antiochiam. Qui cum per- 23 13,43
venisset, et vidisset gratiam Dei, gavisus
est: et hortabatur omnes in proposito cordis
permanere in Domino: quia erat vir bonus, 24 6,5; 5,14
et plenus Spiritu sancto, et fide. Et appo-
sita est multa turba Domino. Profectus est 25 9,30.
autem Barnabas Tarsum, ut quaereret Saulum:
quem cum invenisset, perduxit Antiochiam. 26 G 2,11

---

18 > deus paenit ad vit. dedit
20 cyrenei
22 barnaban | — ad 2°
23 — in 1°
24 > turba multa
25 — Barnabas | tharsum

Et annum totum conversati sunt ibi in Ec-
clesia: et docuerunt turbam multam, ita ut
26,28. cognominarentur primum Antiochiae discipuli,
1 P 4,16. Christiani.

13,1. 16,32 27 In his autem diebus supervenerunt ab 32
21,10 28 Ierosolymis prophetae Antiochiam: et surgens
unus ex eis nomine Agabus, significabat per
spiritum famem magnam futuram in universo
orbe terrarum, quae facta est sub Claudio.
G 2,10 R 15,26 2 K 8,1ff 29 Discipuli autem, prout quis habebat, propo-
suerunt singuli in ministerium mittere habi-
12,25 30 tantibus in Iudaea fratribus: quod et fece-
runt, et mittentes ad seniores per manus
Barnabae, et Sauli.

4,3 12 Eodem autem tempore misit Herodes rex 33
manus, ut affligeret quosdam de Ecclesia.
Mt 20,22 s 2 Occidit autem Iacobum fratrem Ioannis gladio.
24,27. 22,9 K 8,36 3 Videns autem quia placeret Iudaeis, apposuit
ut apprehenderet et Petrum. Erant autem
4 dies Azymorum. Quem cum apprehendisset,
misit in carcerem, tradens quattuor quater-
nionibus militum custodiendum, volens post
Jc 5,16 5 Pascha producere eum populo. Et Petrus
quidem servabatur in carcere. Oratio autem
fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad

---

26 (𝕮 *mc. r.* Et annum) | — ibi
29 — singuli
12,*3* adposuit adprehendere
4 𝕯 ad cust. 𝖂 custodire eum

Deum pro eo. Cum autem producturus eum 6 5,22 28.
esset Herodes, in ipsa nocte erat Petrus dormiens
inter duos milites, vinctus catenis duabus: et custodes ante ostium custodiebant
carcerem. Et ecce Angelus Domini astitit: 7 5,19. H 1,14.
et lumen refulsit in habitaculo: percussoque
latere Petri, excitavit eum, dicens: Surge
velociter. Et ceciderunt catenae de manibus
eius. Dixit autem Angelus ad eum: Praecin- 8
gere, et calcea te caligas tuas. Et fecit sic.
Et dixit illi: Circumda tibi vestimentum tuum,
et sequere me. Et exiens sequebatur eum, 9 10,17.
et nesciebat quia verum est, quod fiebat per
angelum: existimabat autem se visum videre.
Transeuntes autem primam et secundam custo- 10
diam, venerunt ad portam ferream, quae ducit
ad civitatem: quae ultro aperta est eis. Et
exeuntes processerunt vicum unum: et con-
tinuo discessit Angelus ab eo. Et Petrus ad 11
se reversus, dixit: Nunc scio vere quia misit
Dominus Angelum suum, et eripuit me de
manu Herodis, et de omni expectatione
plebis Iudaeorum. Consideransque venit ad 12 26. 13,5.13; 15,37.
domum Mariae matris Ioannis, qui cogno-
minatus est Marcus, ubi erant multi congregati, et orantes. Pulsante autem eo ostium 13 16,16
ianuae, processit puella ad audiendum, no-
mine Rhode. Et ut cognovit vocem Petri, 14
prae gaudio non aperuit ianuam, sed in-
tro currens nunciavit stare Petrum ante ia-

7 suscitavit
8 calcia | galliculas
9 aestimabat | aut.] 𝔖 enim
13 aud.] 𝔖 videndum

20,24 L 24,37 15 nuam. [1] At illi dixerunt ad eam. Insanis. Illa
autem affirmabat sic se habere. Illi autem
16 dicebant. Angelus eius est. Petrus autem per-
severabat pulsans. Cum autem aperuissent,
17 viderunt eum, et obstupuerunt. Annuens
autem eis manu ut tacerent, narravit quo-
modo Dominus eduxisset eum de carcere,
dixitque: Nunciate Iacobo, et fratribus haec.
5,21-22 18 Et egressus abiit in alium locum. [1] Facta 34
autem die, erat non parva turbatio inter
19 milites, quidnam factum esset de Petro. He-
rodes autem cum requisisset eum, et non
invenisset, inquisitione facta de custodibus,
iussit eos duci: descendensque a Iudaea in
1 Rg 5,25[11] Ez 27,17 20 Caesaream, ibi commoratus est. Erat autem
iratus Tyriis, et Sidoniis. At illi unanimes
venerunt ad eum, et persuaso Blasto, qui erat
super cubiculum regis, postulabant pacem, eo
21 quòd alerentur regiones eorum ab illo. Statuto
autem die Herodes vestitus veste regia, sedit
Ez 28,2 22 pro tribunali, et concionabatur ad eos. Po-
pulus autem acclamabat: Dei voces, et non
Dn 5,20 23 hominis. Confestim autem percussit eum
Angelus Domini, eo quòd non dedisset hono-
rem Deo: et consumptus a vermibus, expira-
6,7 Is 55,11 24 vit. Verbum autem Domini crescebat, et
11,29.13,5.15,37 25 multiplicabatur. Barnabas autem et Saulus
reversi sunt ab Ierosolymis expleto mini-
sterio, assumpto Ioanne, qui cognominatus
est Marcus.

---

16 𝔊 sper. ostium | obstip.
18 > de petro fact. esset
21 contion-

Erant autem in Ecclesia, quae erat An- 13 11,20.27.
tiochiae, prophetae, et doctores, in quibus
Barnabas, et Simon, qui vocabatur Niger, et
Lucius Cyrenensis, et Manahen, qui erat He-
rodis Tetrarchae collactaneus, et Saulus. Mi- 2 9,15
nistrantibus autem illis Domino, et ieiunan-
tibus, dixit illis Spiritus sanctus: Segregate
mihi Saulum, et Barnabam in opus, ad quod
assumpsi eos. Tunc ieiunantes, et orantes, 3 14,26. 6,6. 1 T 4,14; 5,22
imponentesque eis manus, dimiserunt illos.
Et ipsi quidem missi a Spiritu sancto 4 15,39
abierunt Seleuciam; et inde navigaverunt
Cyprum. Et cum venissent Salaminam, prae- 5 13,12 26. 18.
dicabant verbum Dei in synagogis Iudaeorum.
Habebant autem et Ioannem in ministerio.
Et cum perambulassent universam insulam 6
usque Paphum, invenerunt quendam virum
magum pseudoprophetam, Iudaeum, cui no-
men erat Bariesu, qui erat cum Proconsule 7
Sergio Paulo viro prudente. Hic, accersitis
Barnaba, et Saulo, desiderabat audire verbum
Dei. Resistebat autem illis Elymas magus, 8 2 T 3,8.
(sic enim interpretatur nomen eius) quaerens
avertere Proconsulem a fide. Saulus autem, 9 2,4. 4,8. 7,55.
qui et Paulus, repletus Spiritu sancto, in-
tuens in eum, dixit: O plene omni dolo, et 10 Hos 14,10.
omni fallacia, fili diaboli, inimice omnis
iustitiae, non desinis subvertere vias Domini

13,1 symeon | manaen | conlact-
2 — illis 2° | separate | barnaban et saul. | — ad
4 ab
5 salamina
6 𝔖 usque ad | ℭ 22 (s. corr.). 98 magnum | 𝔖 Bariesu
7 paulo

9,8. J 9,39 22,11. 11 rectas. Et nunc ecce manus Domini super
te, et eris caecus, non videns solem usque
ad tempus. Et confestim cecidit in eum ca-
ligo, et tenebrae, et circuiens quaerebat qui
12 ei manum daret. Tunc Proconsul cum vidisset
factum, credidit admirans super doctrina
Domini.

12,12.25, 15,38 Mt 21,30. 13 Et cum a Papho navigassent Paulus, et 36
qui cum eo erant, venerunt Pergen Pamphy-
liae. Ioannes autem discedens ab eis, reversus
14 est Ierosolymam. Illi vero pertranseuntes
Pergen, venerunt Antiochiam Pisidiae: et in-
gressi synagogam die sabbatorum, sederunt.
15,21. 28,17. 15 Post lectionem autem legis, et Prophetarum,
miserunt principes synagogae ad eos, dicen-
tes: Viri fratres, si quis est in vobis sermo
21,40. 16 exhortationis ad plebem, dicite. Surgens autem
Paulus, et manu silentium indicens, ait: Viri
Is 1,2. Ex 6,1.6. 12,37 41, 14,8. 17 Israelitae, et qui timetis Deum, audite: Deus
plebis Israel elegit patres nostros, et plebem
exaltavit cum essent incolae in terra Aegypti,
Ex 16,35. Nu 14,34. Dt 1,31. 18 et in brachio excelso eduxit eos ex ea, [1] et per
quadraginta annorum tempus mores eorum
Dt 7,1 Jos 14,2. 19 sustinuit in deserto. Et destruens gentes
septem in terra Chanaan, sorte distribuit
Jud 3,11. 1 Sm 3,20. 20 eis terram eorum, quasi post quadrin-
gentos et quinquaginta annos: et post
haec dedit iudices, usque ad Samuel
1 Sm 8,5 10,21 24. 21 Prophetam. Et exinde postulaverunt re-
gem: et dedit illis Deus Saul filium Cis,
virum de tribu Beniamin, annis quadra-
Ps 89,21 Js 44,28. 1 Sm 16,12 13; 13,14. H 1,5; 5,5. 22 ginta. et amoto illo, suscitavit illis David

10 fis ? *11* circumiens
12 s. doctrinam
13 — erant | pamphiliae

regem: cui testimonium perhibens, dixit: In-
veni David filium Iesse, virum secundum cor
meum, qui faciet omnes voluntates meas.
Huius Deus ex semine secundum promissio- 23 2 Sm 7,12. Is 11,1
nem eduxit Israel salvatorem Iesum, prae- 24 L 3,2.
dicante Ioanne ante faciem adventus eius
baptismum poenitentiae omni populo Israel.
Cum impleret autem Ioannes cursum suum, 25 J 1,20 27. L 3,16. Mc 1,7.
dicebat: Quem me arbitramini esse, non sum
ego, sed ecce venit post me, cuius non sum
37 dignus calceamenta pedum solvere. Viri 26 Ps 107,20 46.
fratres, filii generis Abraham, et qui in vobis
timent Deum, vobis verbum salutis huius
missum est. Qui enim habitabant Ierusalem, 27 3,17. J 16,3.
et principes eius hunc ignorantes, et voces
prophetarum, quae per omne sabbatum legun-
tur, iudicantes impleverunt, ¹et nullam causam 28 Mt 27,20 22
mortis invenientes in eo, petierunt a Pilato,
ut interficerent eum. Cumque consummassent 29 Mt 27,59 60
omnia, quae de eo scripta erant, deponentes
eum de ligno, posuerunt eum in monumento.
Deus vero suscitavit eum a mortuis tertia 30 3,15.
die: qui visus est per dies multos his, qui 31 1,3.
simul ascenderant cum eo de Galilaea in
Ierusalem: qui usque nunc sunt testes eius
ad plebem. Et nos vobis annunciamus 32 23.
eam, quae ad patres nostros repromissio
facta est: quoniam hanc Deus adimplevit 33 Ps 2,7. R 1,4
filiis nostris resuscitans Iesum, sicut et in

---

22 cui et t. | 𝔖 Iessae
28 in eum
29 — eum 2°
31 (𝔊 inc. v. qui simul)
32 ea
33 𝔖 vestris

Psalmo secundo scriptum est: Filius meus
Is 55,3 34 es tu, ego hodie genui te. Quòd autem
suscitavit eum a mortuis, amplius iam non
reversurum in corruptionem, ita dixit: Quia
2,27 Ps 16,10 35 dabo vobis sancta David fidelia. Ideoque et
alias dicit: Non dabis Sanctum tuum videre
1 Rg 2,10 Jud 2,10. 2,29. 36 corruptionem. David enim in sua generatione
cum administrasset, voluntati Dei dormivit:
et appositus est ad patres suos, et vidit cor-
37 ruptionem. Quem vero Deus suscitavit a
10,43. 38 mortuis, non vidit corruptionem. Notum
Nu 15,30. H 9,9, 13,20. igitur sit vobis viri fratres, quia per hunc
vobis remissio peccatorum annunciatur, et ab
omnibus, quibus non potuistis in lege Moysi
R 10,4. 39 iustificari, in hoc omnis, qui credit, iustifica-
Hb 1,5. 40 tur. Videte ergo ne superveniat vobis quod
dictum est in Prophetis:

41 Videte contemptores, et admiramini, et disperdimini:
quia opus operor ego in diebus vestris,
opus quod non credetis, siquis enarraverit vobis.

42 Exeuntibus autem illis rogabant ut se-
quenti sabbato loquerentur sibi verba haec.
11,23 43 Cumque dimissa esset synagoga, secuti
sunt multi Iudaeorum, et colentium advena-
rum, Paulum, et Barnabam: qui loquentes
suadebant eis ut permanerent in gratia
44 Dei. Sequenti vero sabbato pene universa

---

34 suscitaverit
36 — in | vol. dei *c. praec. coni.*
37 — a mortuis
38 — et
43 ℌ colent. Deum | barnaban

civitas convenit audire verbum Dei. Videntes
45 autem turbas Iudaei, repleti sunt zelo, et 30 14 2; 17,5. 5,17. R 15,19
contradicebant his, quae a Paulo dicebantur,
blasphemantes. Tunc constanter Paulus, et
46 Barnabas dixerunt: Vobis oportebat primum 3,26 Mt 10,6. L 7,30. 18,6
loqui verbum Dei: sed quoniam repellitis illud,
et indignos vos iudicatis aeternae vitae, ecce
convertimur ad Gentes. sic enim praecepit
47 nobis Dominus: Is 49,6. L 2,32

Posui te in lucem Gentium,
ut sis in salutem usque ad extremum terrae.

Audientes autem Gentes gavisae sunt, et
48 glorificabant verbum Domini: et crediderunt 11,18 R 8,29
quotquot erant praeordinati ad vitam aeternam.
Disseminabatur autem verbum Domini
49 per universam regionem. Iudaei autem con-
50 citaverunt mulieres religiosas, et honestas, et
primos civitatis, et excitaverunt persecutionem
in Paulum, et Barnabam: et eiecerunt eos de
finibus suis. At illi excusso pulvere pedum
51 in eos, venerunt Iconium. Discipuli quoque 18,6 Mt 10,14
52 repiebantur gaudio, et Spiritu sancto.

38 Factum est autem Iconii, ut simul in-
14 troirent in synagogam Iudaeorum, et lo-
querentur, ita ut crederet Iudaeorum, et
Graecorum copiosa multitudo. Qui vero
2 increduli fuerunt Iudaei, suscitaverunt, 19,43
et ad iracundiam concitaverunt animas

44 Dei] domini
46 indicastis
47 gentibus
50 > relig. mul. | barnaban
14,1 in iconio (𝔊𝔈 ?? —,) | — in

19,11 H 2,4. Mc 16,20 20,32 3 Gentium adversus fratres. Multo igitur tem-
pore demorati sunt, fiducialiter agentes in
Domino, testimonium perhibente verbo gra-
tiae suae, dante signa, et prodigia fieri per
4 manus eorum. Divisa est autem multitudo
civitatis: et quidam quidem erant cum Iu-
19,2 T 3,11 5 daeis, quidam vero cum Apostolis. Cum
autem factus esset impetus Gentilium, et
Iudaeorum cum principibus suis, ut contume-
Mt 10,23. 6 liis afficerent, et lapidarent eos, intelligentes
confugerunt ad civitates Lycaoniae Lystram,
et Derben, et universam in circuitu regio-
11,19 20. 7
9,2. 9,33. J 9,1. 8 nem, et ibi evangelizantes erant. Et qui- 39
dam vir Lystris infirmus pedibus sedebat,
claudus ex utero matris suae, qui numquam
3,4. Mt 9,28. 9 ambulaverat. Hic audivit Paulum loquentem.
Qui intuitus eum, et videns quia fidem haberet
J 11,43. 10 ut salvus fieret, dixit magna voce: Surge
super pedes tuos rectus. Et exilivit, et am-
28,6. 11 bulabat. Turbae autem cum vidissent quod
fecerat Paulus, levaverunt vocem suam Ly-
caonicè dicentes: Dii similes facti hominibus,
12 descenderunt ad nos. Et vocabant Barnabam
Iovem, Paulum vero Mercurium: quoniam ipse
13 erat dux verbi. Sacerdos quoque Iovis, qui
erat ante civitatem, tauros, et coronas ante
iannas afferens, cum populis volebat sacri-
14 ficare. Quod ubi audierunt Apostoli, Barnabas,
et Paulus, conscissis tunicis suis exilierunt in

---

6 𝔖 Licaoniae
7 (𝔈 = 6) *fin* 𝔖 + Et commota est omnis multitudo in doctrina eorum. Paulus autem, et Barnabas morabantur Lystris
8—28 (𝔈 7—27)
8 in lystris   9 > haberet fidem
11 𝔖 Licaonicè   12 barnaban

turbas clamantes, [1] et dicentes: Viri, quid haec 15 Ex 20,11.
facitis? et nos mortales sumus, similes vobis Ps 145,6.
homines, annunciantes vobis ab his vanis Is 37,16.
converti ad Deum vivum, qui fecit caelum, Jr 32,17. 10,26. Jc 5,17
et terram, et mare, et omnia, quae in eis
sunt: qui in praeteritis generationibus di- 16 17,30.
misit omnes gentes ingredi vias suas. Et 17 Ps 146,18; 147,8. Jr 5,24.
quidem non sine testimonio semetipsum reli-
quit, benefaciens de caelo, dans pluvias, et
tempora fructifera, implens cibo, et laetitia
corda nostra. Et haec dicentes, vix sedave- 18
runt turbas ne sibi immolarent. Supervene- 19 2 K 11,25
runt autem quidam ab Antiochia, et Iconio 2 T 3,11.
Iudaei: et persuasis turbis lapidantesque Pau- 2 K 6,9.
lum, traxerunt extra civitatem, existimantes
eum mortuum esse. Circumdantibus autem 20
eum discipulis, surgens intravit civitatem, et
postera die profectus est cum Barnaba in
Derben. Cumque evangelizassent civitati 21 Mt 28,19.
illi, et docuissent multos, reversi sunt Lystram,
et Iconium, et Antiochiam, [1] confirmantes ani- 22 11,23. 1 Th 3,3. Mt 7,14.
mas discipulorum, exhortantesque ut perma-
nerent in fide: et quoniam per multas tribu-
lationes oportet nos intrare in regnum Dei.
Et cum constituissent illis per singulas ec- 23 13,3, 20,32
clesias presbyteros, et orassent cum ieiuna-
tionibus, commendaverunt eos Domino, in
quem crediderunt. Transeuntesque Pisi- 24
diam, venerunt in Pamphiliam, [1] et loquen- 25
tes verbum Domini in Perge, descenderunt

---

17 nostra] S eorum M vestra
19 aestimantes
25 > in pergen (-en et S) verb. domini

13,1.2; 15,40. 26 in Attaliam: et inde navigaverunt Antiochiam,
unde erant traditi gratiae Dei in opus, quod
1 K 16,9 11,18 27 compleverunt. Cum autem venissent, et
congregassent Ecclesiam, retulerunt quanta
fecisset Deus cum illis, et quia aperuisset
28 Gentibus ostium fidei. Morati sunt autem
tempus non modicum cum discipulis.

G 5,2 15 Et quidam descendentes de Iudaea, do-
cebant fratres: Quia nisi circumcidamini
secundum morem Moysi, non potestis salvari.
11,30. G 2,1 2 Facta ergo seditione non minima Paulo, et
Barnabae adversus illos, statuerunt ut as-
cenderent Paulus, et Barnabas, et quidam
alii ex aliis ad Apostolos, et presbyteros in
3 Ierusalem super hac quaestione. Illi ergo
deducti ab Ecclesia pertransibant Phoenicem,
et Samariam, narrantes conversionem Gen-
tium: et faciebant gaudium magnum omni-
14,27 4 bus fratribus. Cum autem venissent Iero-
solymam, suscepti sunt ab Ecclesia, et ab
Apostolis, et senioribus, annunciantes quanta
5 Deus fecisset cum illis. Surrexerunt autem
quidam de haeresi Pharisaeorum, qui cre-
diderunt, dicentes: Quia oportet circum-
cidi eos, praecipere quoque servare legem
Moysi.

---

27 — et 2°
15,*2* ex illis
3 ergo] igitur , *it 30* | phoenicen
4 a senior
5 crediderant

Conveneruntque Apostoli, et seniores vi- 6
dere de verbo hoc. Cum autem magna con- 7 10,44. 11,15.
quisitio fieret, surgens Petrus dixit ad eos:
Viri fratres, vos scitis quoniam ab antiquis
diebus Deus in nobis elegit, per os meum
audire Gentes verbum Evangelii, et credere.
Et qui novit corda Deus, testimonium perhi- 8 1,24; 11,17.
buit, dans illis Spiritum sanctum, sicut et
nobis, et nihil discrevit inter nos et illos, 9 10,34.
fide purificans corda eorum. Nunc ergo quid 10 G 3,10. 5,1 Mt 11,30; 23,4
tentatis Deum, imponere iugum super cervices
discipulorum, quod neque patres nostri, neque
nos portare potuimus? Sed per gratiam Do- 11 G 2,16 E 2,4–10.
mini Iesu Christi credimus salvari, quemad-
modum et illi. Tacuit autem omnis multi- 12
tudo: et audiebant Barnabam, et Paulum
narrantes quanta Deus fecisset signa, et
prodigia in Gentibus per eos. Et postquam 13 21,18. G 2,9
tacuerunt, respondit Iacobus, dicens: Viri
fratres, audite me. Simon narravit quemad- 14 7–9 L 1,68.
modum primum Deus visitavit sumere ex
Gentibus populum nomini suo. Et huic con- 15 Am 9,11 12.
cordant verba Prophetarum, sicut scriptum est:

Post haec revertar, 16 Jr 12,15.
et reaedificabo tabernaculum David, quod
decidit:
et diruta eius reaedificabo,
et erigam illud.

---

7 > in nob eleg deus
10 cervicem
11 — Christi
12 barnabun , *it 36* | > fec deus
14 simeon
16 aedificabo tab

17 ut requirant ceteri hominum Dominum,
et omnes gentes, super quas invocatum
est nomen meum,
dicit Dominus faciens haec.
Is 45,21 18 Notum a saeculo est Domino opus suum

19 Propter quod ego iudico non inquietari eos,
Gn 9,4 20 qui ex Gentibus convertuntur ad Deum, ¹ sed
Lv 3,17; 5,2. 17,10-16. scribere ad eos ut abstineant se a contami-
nationibus simulachrorum, et fornicatione, et
13,15. 21 suffocatis, et sanguine. Moyses enim a tem-
poribus antiquis habet in singulis civitatibus
qui eum praedicent in synagogis, ubi per
22 omne sabbatum legitur. Tunc placuit Apo-
stolis, et senioribus cum omni Ecclesia, eligere
viros ex eis, et mittere Antiochiam cum Paulo,
et Barnaba, Iudam, qui cognominabatur Bar-
sabas, et Silam viros primos in fratribus,
23 ¹scribentes per manus eorum *APOSTOLI et 41
seniores fratres, his, qui sunt Antiochiae, et
Syriae, et Ciliciae fratribus ex Gentibus, sa-
1 24 lutem. Quoniam audivimus quia quidam ex
nobis exeuntes, turbaverunt vos verbis, ever-
tentes animas vestras, quibus non mandavi-
25 mus: placuit nobis collectis in unum, eligere
viros, et mittere ad vos cum charissimis nostris
R 16 4. 26 Barnaba, et Paulo, ¹hominibus, qui tradiderunt
animas suas pro nomine Domini nostri Iesu

---

19 Deum] dominum
20 𝔈 ²³ c. ccm. fornicationis
22 cognominatur, *it 37* | barsabbas

Christi. Misimus ergo Iudam, et Silam, qui 27
et ipsi vobis verbis referent eadem. Visum 28 Mt 23,4
est enim Spiritui sancto, et nobis nihil ultra
imponere vobis oneris quàm haec necessaria:
ut abstineatis vos ab immolatis simulachro- 29
rum, et sanguine, et suffocato, et fornicatione,
a quibus custodientes vos, bene agetis. Valete.
42 Illi ergo dimissi, descenderunt Antiochiam; 30
et congregata multitudine tradiderunt episto-
lam. Quam cum legissent, gavisi sunt super 31
consolatione. Iudas autem, et Silas, et ipsi 32 11,27, 18,1
cum essent Prophetae, verbo plurimo conso-
lati sunt fratres, et confirmaverunt. Facto 33
autem ibi aliquanto tempore, dimissi sunt
cum pace a fratribus ad eos, qui miserant
illos. Visum est autem Silae ibi remanere 34
Iudas autem solus abiit Ierusalem. Paulus 35
autem, et Barnabas demorabantur Antiochiae
docentes: et evangelizantes cum aliis pluribus
verbum Domini.

Post aliquot autem dies, dixit ad Barnabam 36 1 Th 3,5.
Paulus: Revertentes visitemus fratres per uni-
versas civitates, in quibus praedicavimus ver-
bum Domini, quomodo se habeant. Barnabas 37 12,12.25.
autem volebat secum assumere et Ioannem, qui
cognominabatur Marcus. Paulus autem rogabat 38 13,13. Kol 4,10 2 T 4,11.
eum (ut qui discessisset ab eis de Pamphilia,
et non isset cum eis in opus) non debere re-
cipi. Facta est autem dissensio, ita ut dis- 39 4,36; 18,4 17,16 1 K 13,5.

28 necessario
29 sanguine [suffocato]
30 cf 3 33 — aliquanto
34 — vers 36 cf 13 37 cf 22
38 — ut | 2 Pamphylia | recipi eum

cederent ab invicem, et Barnabas quidem
14,26. 40 assumpto Marco navigaret Cyprum. Paulus
2 K 1,12. vero electo Sila profectus est, traditus gra-
41 tiae Dei a fratribus. Perambulabat autem
Syriam, et Ciliciam, confirmans Ecclesias.
praecipiens custodire praecepta Apostolorum,
17,14. 19,22 16 et seniorum. Pervenit autem Derben, et
2 T 1,5 Ph 2,19–22. Lystram. *Et ecce discipulus quidam erat ibi 43
nomine Timotheus, filius mulieris Iudaeae fide- (2)
6,3. 2 lis, patre Gentili. Huic testimonium bonum
reddebant qui in Lystris erant, et Iconio
3 fratres Hunc voluit Paulus secum proficisci:
et assumens circumcidit eum propter Iudaeos,
qui erant in illis locis. Sciebant enim omnes
15,23–29 4 quod pater eius erat Gentilis. Cum autem
pertransirent civitates, tradebant eis custodire
dogmata, quae erant decreta ab Apostolis et
5 senioribus, qui erant Ierosolymis. Et Ec-
clesiae quidem confirmabantur fide, et abun-
dabant numero quotidie.
18,23. 6 Transeuntes autem Phrygiam, et Galatiae (43)
regionem, vetati sunt a Spiritu sancto loqui
7 verbum Dei in Asia. Cum venissent autem in
Mysiam, tentabant ire in Bithyniam: et non
8 permisit eos Spiritus Iesu. Cum autem per- 44
transissent Mysiam, descenderunt Troadem:
11,5. 18,9 9 [1] et visio per noctem Paulo ostensa est: Vir
Macedo quidam erat stans, et deprecans eum, et

39 — quidem *40* Dei] domini
41 — praecip. . . senior.
16,*1* 𝔖𝔚 in Derben
2 — bonum
3 gentilis esset
4 qui essent
6 > sancto spiritu (𝔖 spiritu) | — Dei
7 — in 2°

dicens: Transiens in Macedoniam, adiuva nos.
Ut autem visum vidit, statim quaesivimus 10
proficisci in Macedoniam, certi facti quòd
vocasset nos Deus evangelizare eis.
Navigantes autem a Troade, recto cursu 11
venimus Samothraciam, et sequenti die Nea-
polim: et inde Philippos, quae est prima 12
partis Macedoniae civitas, colonia. Eramus
autem in hac Urbe diebus aliquot, conferentes.
Die autem sabbatorum egressi sumus foras 13
portam iuxta flumen, ubi videbatur oratio
esse: et sedentes loquebamur mulieribus,
45 (4) quae convenerant. Et quaedam mulier no- 14 J 6,44. 10,35.
mine Lydia, purpuraria civitatis Thyatiren-
orum, colens Deum, audivit: cuius Dominus
aperuit cor intendere his, quae dicebantur a
Paulo. Cum autem baptizata esset, et domus 15
eius, deprecata est dicens: Si iudicastis me
fidelem Domino esse, introite in domum meam,
46 (5) et manete. Et coegit nos. ¹ Factum est 16 19,13; 19,24.
autem euntibus nobis ad orationem, puellam
quandam habentem spiritum pythonem obviare
nobis, quae quaestum magnum praestabat do-
minis suis divinando. Haec subsecuta Paulum, 17 Mc 1,24 34
et nos, clamabat dicens: Isti homines servi
Dei excelsi sunt, qui annunciant vobis viam
salutis. Hoc autem faciebat multis diebus. 18 19,13. Mc 16,17.

---

10 quod] quia
12 philippis | ✠ consistentes

Dolens autem Paulus, et conversus, spiritui
dixit: Praecipio tibi in nomine Iesu Christi
19,35. 19 exire ab ea. Et exiit eadem hora. [1] Videntes
autem domini eius quia exivit spes quaestus
eorum, apprehendentes Paulum, et Silam per-
17,6. 20 duxerunt in forum ad principes: et offerentes
1 Es. 18,17. eos magistratibus, dixerunt: Hi homines con-
turbant civitatem nostram, cum sint Iudaei:
21 et annunciant morem, quem non licet nobis
suscipere, neque facere, cum simus Romani.
2 K 11,25. 22 Et cucurrit plebs adversus eos: et magistra-
Ph 1,30 1 Th 2,2. tus, scissis tunicis eorum, iusserunt eos virgis
23 caedi. Et cum multas plagas eis imposuis-
sent, miserunt eos in carcerem, praecipientes
24 custodi ut diligenter custodiret eos. Qui cum
tale praeceptum accepisset, misit eos in in-
teriorem carcerem, et pedes eorum strinxit
25 ligno. Media autem nocte Paulus, et Silas
orantes, laudabant Deum: et audiebant eos,
4,31 26 qui in custodia erant. Subito vero ter-
raemotus factus est magnus, ita ut move-
rentur fundamenta carceris. Et statim
aperta sunt omnia ostia: et universorum
27 vincula soluta sunt. Expergefactus autem
custos carceris, et videns ianuas apertas
carceris, evaginato gladio volebat se inter-
28 ficere, aestimans fugisse vinctos. Clamavit
autem Paulus voce magna, dicens: Nihil tibi

---

22 — eos 2°
24 in ligno
25 adorantes
26 > et aperta sunt stat. ostia omnia
27 > apertas ianuas
28 > magna voce

mali feceris: universi enim hic sumus. Peti- 29
toque lumine, introgressus est: et tremefactus
procidit Paulo et Silae ad pedes: et produ- 30 2,37.
cens eos foras, ait: Domini, quid me oportet
facere, ut salvus fiam? At illi dixerunt: 31
Crede in Dominum Iesum: et salvus eris tu,
et domus tua. Et locuti sunt ei verbum 32
Domini cum omnibus, qui erant in domo
eius. Et tollens eos in illa hora noctis, lavit 33
plagas eorum: et baptizatus est ipse, et
omnis domus eius continuo. Cumque per- 34
duxisset eos in domum suam, apposuit eis
mensam, et laetatus est cum omni domo
sua credens Deo. Et cum dies factus 35
esset, miserunt magistratus lictores, di-
centes: Dimitte homines illos. Nunciavit 36
autem custos carceris verba haec Paulo: Quia
miserunt magistratus ut dimittamini, nunc
igitur exeuntes, ite in pace. Paulus autem 37 22,25.
dixit eis: Caesos nos publice, indemnatos,
homines Romanos miserunt in carcerem, et
nunc occulte nos eiciunt? Non ita: sed
veniant, et ipsi nos eiciant. Nunciaverunt 38
autem magistratibus lictores verba haec.
Timueruntque audito quòd Romani essent:
et venientes deprecati sunt eos, et edu- 39 Mt 8,34.
centes rogabant ut egrederentur de Urbe.

---

28 > fec tibi mali
29 — ad pedes
31 in domino iesu
32 omn. dom.] omnes
35 dimittite
37 (C *lac. v. 38* et ipsi)

40 Exeuntes autem de carcere, introierunt ad
Lydiam: et visis fratribus consolati sunt eos,
et profecti sunt
1 Th 2,2 17 Cum autem perambulassent Amphipolim,
et Apolloniam, venerunt Thessalonicam, ubi
L 4,16. 2 erat synagoga Iudaeorum. Secundum con-
suetudinem autem Paulus introivit ad eos, et
per sabbata tria disserebat eis de Scripturis,
L 24,26.27. 45.46. 3 adaperiens et insinuans quia Christum opor-
tuit pati, et resurgere a mortuis: et quia hic
est Iesus Christus, quem ego annuncio vobis.
4 Et quidam ex eis crediderunt, et adiuncti
sunt Paulo, et Silae, et de colentibus, Gen-
tilibusque multitudo magna, et mulieres
13,45 5 nobiles non paucae. Zelantes autem Iudaei, 47 (6)
assumentesque de vulgo viros quosdam
malos, et turba facta, concitaverunt civi-
tatem. et assistentes domui Iasonis quaere-
16,20. 6 bant eos producere in populum. Et cum
non invenissent eos, trahebant Iasonem,
et quosdam fratres ad principes civitatis,
clamantes: Quoniam hi, qui Urbem conci-
L 23,2. J 19,12 R 16,21 Ph 1,17 7 tant, et huc venerunt, ¹ quos suscepit Iason,
et hi omnes contra decreta Caesaris faciunt,
8 regem alium dicentes esse, Iesum. Concita-
verunt autem plebem, et principes civitatis

17,3 > christus iesus
6 orbem

audientes haec. Et accepta satisfactione a 9
Iasone, et a ceteris, dimiserunt eos. Fratres 10
vero confestim per noctem dimiserunt Paulum,
et Silam in Beroeam. Qui cum venissent, in
synagogam Iudaeorum introierunt. Hi autem 11 J 5,39 7,1.
erant nobiliores eorum, qui sunt Thessalonicae,
qui susceperunt verbum cum omni aviditate,
quotidie scrutantes Scripturas, si haec
ita se haberent. Et multi quidem crediderunt 12
ex eis, et mulierum Gentilium honestarum, et
viri non pauci. Cum autem cognovissent in 13 1 Th 2,14
Thessalonica Iudaei, quia et Beroeae praedicatum
est a Paulo verbum Dei, venerunt et
illuc commoventes, et turbantes multitudinem.
Statimque tunc Paulum dimiserunt fratres, 14 16,1.
ut iret usque ad mare: Silas autem, et
Timotheus remanserunt ibi. Qui autem de- 15
ducebant Paulum, perduxerunt eum usque
Athenas, et accepto mandato ab eo ad Silam,
et Timotheum ut quàm celeriter venirent ad
illum, profecti sunt.

Paulus autem cum Athenis eos expectaret, 16
incitabatur spiritus eius in ipso, videns idololatriae
deditam civitatem. Disputabat igitur 17
in synagoga cum Iudaeis, et colentibus, et
in foro, per omnes dies ad eos, qui aderant.
Quidam autem Epicurei, et Stoici philosophi 18 1 K 4,12.

---

9 accepto satis ab
10 advenissent
12 > gentil. mul.
15 — eum | ℭ[38] Sylam
16 idolatriae

disserebant cum eo, et quidam dicebant: Quid
vult seminiverbius hic, dicere? Alii vero:
Novorum daemoniorum videtur annunciator
esse: quia Iesum, et resurrectionem annun-
19 ciabat eis. Et apprehensum eum ad Areopagum
duxerunt, dicentes: Possumus scire quae est
20 haec nova, quae a te dicitur, doctrina? nova
enim quaedam infers auribus nostris: Volu-
mus ergo scire quidnam velint haec esse.
21 (Athenienses autem omnes, et advenae hospi-
tes, ad nihil aliud vacabant nisi aut dicere,
22 aut audire aliquid novi.) Stans autem Paulus 48
in medio Areopagi, ait: Viri Athenienses per
23 omnia quasi superstitiosiores vos video. Prae-
teriens enim, et videns simulachra vestra,
inveni et aram, in qua scriptum erat:
IGNOTO DEO. Quod ergo ignorantes co-
1 Rg 8,27. Is 42,5. Mt 11,25. 7,48. 24 litis, hoc ego annuncio vobis. Deus, qui
fecit mundum, et omnia quae in eo sunt,
hic caeli et terrae cum sit Dominus, non in
Ps 50,12. 25 manufactis templis habitat, nec manibus hu-
manis colitur indigens aliquo, cum ipse det
omnibus vitam, et inspirationem, et omnia:
Dt 32,8. 26 fecitque ex uno omne genus hominum inhabi-
tare super universam faciem terrae, definiens
statuta tempora, et terminos habitationis
Is 55,6 L 24,39 1 J 1,1 27 eorum, quaerere Deum si forte attrectent
eum, aut inveniant, quamvis non longe sit ab
Ps 148,18 Jr 23,23 28 unoquoque nostrum. In ipso enim vivimus,

---

19 ariopag- , it 22 14
24 inhabitat
27 adtractent

et movemur, et sumus: sicut et quidam vestrorum Poetarum dixerunt:

Ipsius enim et genus sumus.

Genus ergo cum simus Dei, non debemus 29 Gn 1,27 Is 40,18 19,26. 1 K 12,2.
aestimare auro, aut argento, aut lapidi,
sculpturae artis, et cogitationis hominis, Di-
vinum esse simile. Et tempora quidem huius 30 28, 14,16 J. 24,47 Mr 29,7.
ignorantiae despiciens Deus, nunc annunciat
hominibus ut omnes ubique poenitentiam
agant, eo quòd statuit diem, in quo iudica- 31 Ps 9,9; 96,13, 98,9 10,42. R 16,14.
turus est orbem in aequitate, in viro, in quo
statuit, fidem praebens omnibus, suscitans
eum a mortuis. Cum audissent autem resur- 32
rectionem mortuorum, quidam quidem irride-
bant, quidam vero dixerunt: Audiemus te de
hoc iterum. Sic Paulus exivit de medio eorum 33
49 Quidam vero viri adhaerentes ei, crediderunt: 34
in quibus et Dionysius Areopagita, et mulier
nomine Damaris, et alii cum eis.

(48) Post haec egressus ab Athenis, venit 18
Corinthum: et inveniens quendam Iudaeum 2 R 16,3. 26.
nomine Aquilam, Ponticum genere, qui nuper
venerat ab Italia, et Priscillam uxorem eius,
(eo quòd praecepisset Claudius discedere
omnes Iudaeos a Roma) accessit ad eos. Et 3 20,34. 1 K 4,12.
quia eiusdem erat artis, manebat apud eos,
et operabatur: (erant autem scenofacto-
riae artis.) Et disputabat in synagoga per 4

28 vestrum
31 quo 1°] qua
34 dionisius | cf 19
18,3 erant] erat
4 — vero.

omne sabbatum, interponens nomen Domini
17,14.15. 5 Iesu, suadebatque Iudaeis, et Graecis. Cum
venissent autem de Macedonia Silas et Ti-
motheus, instabat verbo Paulus, testificans
13,46.51. 20,26. 6 Iudaeis esse Christum Iesum. Contradicentibus
autem eis, et blasphemantibus, excutiens vesti-
menta sua, dixit ad eos. Sanguis vester super
caput vestrum: mundus ego, ex hoc ad Gentes
7 vadam. Et migrans inde, intravit in domum
cuiusdam, nomine Titi Iusti, colentis Deum,
1 K 1,14. 8 cuius domus erat coniuncta synagogae. Crispus
autem archisynagogus credidit Domino cum
omni domo sua: et multi Corinthiorum audien-
1 K 2,3. 9 tes credebant, et baptizabantur. Dixit autem
Dominus nocte per visionem Paulo: Noli ti-
Ex 3,12. Jos 1,5.9. 10 mere, sed loquere, et ne taceas: propter
Is 41,10. 43,5. Jr 1,8. quod ego sum tecum: et nemo apponetur
Hos 2,23. 22,18. J 10,16. tibi ut noceat te: quoniam populus est mihi
11 multus in hac civitate. Sedit autem ibi an-
num et sex menses, docens apud eos verbum
12 Dei. Gallione autem proconsule Achaiae,
insurrexerunt uno animo Iudaei in Paulum,
13 et adduxerunt eum ad tribunal, [1] dicentes:
Quia contra legem hic persuadet homini-
23,18–30. 14 bus colere Deum. Incipiente autem Paulo
aperire os, dixit Gallio ad Iudaeos: Si

---

6 — sua
11 — ibi

quidem esset iniquum aliquid, aut facinus
pessimum o viri Iudaei, recte vos sustinerem.
Si vero quaestiones sunt de verbo, et nomi- 15 J 18,31.
nibus, et lege vestra, vos ipsi videritis: Iudex
ego horum nolo esse. Et minavit eos a tri- 16
bunali. Apprehendentes autem omnes Sosthe- 17 1 K 1,1.
nem principem synagogae, percutiebant eum
ante tribunal: et nihil eorum Gallioni curae
erat. Paulus vero cum adhuc sustinuisset 18 21,23 s. Nu 6,9.18.
dies multos, fratribus valefaciens, navigavit
in Syriam, (et cum eo Priscilla, et Aquila)
qui sibi totonderat in Cenchris caput: habebat
enim votum. Devenitque Ephesum, et illos 19
ibi reliquit Ipse vero ingressus synagogam,
disputabat cum Iudaeis Rogantibus autem 20
eis ut amphori tempore maneret, non consen-
sit, [1] sed valefaciens, et dicens, Iterum revertar 21 R 1,10. 1 K 4,19. Jc 4,15.
ad vos Deo volente, profectus est ab Epheso.
Et descendens Caesaream, ascendit, et salu- 22 21,18.
tavit Ecclesiam, et descendit Antiochiam. Et 23
facto ibi aliquanto tempore profectus est,
perambulans ex ordine Galaticam regionem,
et Phrygiam, confirmans omnes discipulos.
31 Iudaeus autem quidam, Apollo nomine, 24 1 K 3,6.
(I) Alexandrinus genere, vir eloquens, devenit
Ephesum, potens in scripturis Hic erat 25 19,3. R 12,11. Ap 3,15.
edoctus viam Domini: et fervens spiritu lo-
quebatur, et docebat diligenter ea, quae sunt

15 $ — et 2° | $MW legis vestrae
17 sosthenen
18 — in | totonderant *et* habebant | cenceris
23 $ Galatiam
24 gen] natione

3. 26 Iesu, sciens tantum baptisma Ioannis. Hic
ergo coepit fiducialiter agere in synagoga.
Quem cum audissent Priscilla et Aquila, as-
sumpserunt eum, et diligentius exposuerunt ei
2 K 3,1 Kol 4,10. 27 viam Domini. Cum autem vellet ire Achaiam,
exhortati fratres, scripserunt discipulis ut
susciperent eum. Qui cum venisset, contulit
9,22; 17,3. 28 multum his, qui crediderant. Vehementer
enim Iudaeos revincebat publice, ostendens
per Scripturas, esse Christum Iesum.
19 Factum est autem, cum Apollo esset
Corinthi, ut Paulus peragratis superioribus
partibus veniret Ephesum, et inveniret
2,38. 2 quosdam Discipulos: ¹ dixitque ad eos: Si
Spiritum sanctum accepistis credentes? At
illi dixerunt ad eum: Sed neque si Spiritus
3 sanctus est, audivimus. Ille vero ait: In quo
ergo baptizati estis? Qui dixerunt: In Ioan-
Mt 3,11 4 nis baptismate. Dixit autem Paulus: Ioannes
baptizavit baptismo poenitentiae populum,
dicens: In eum, qui venturus esset post
5 ipsum, ut crederent, hoc est, in Iesum. His
auditis, baptizati sunt in nomine Domini Iesu.
8,17. 10,44.46. 6 Et cum imposuisset illis manus Paulus, venit
Spiritus sanctus super eos, et loquebantur

27 Dom.] dei
28 publice *c. seqq. coni.*
19,1 𝔊 de discipulis
2 — dixerunt
4 baptisma

linguis, et prophetabant. Erant autem omnes 7
viri fere duodecim. Introgressus autem 8 18,20; 28,23-31
synagogam, cum fiducia loquebatur per tres
menses, disputans, et suadens de regno Dei.
Cum autem quidam indurarentur, et non 9 9,2. 2 T 1,15. T 3,10.11. 2 K 6,17 2 J 10.
crederent, maledicentes viam Domini coram
multitudine, discedens ab eis, segregavit disci-
pulos, quotidie disputans in schola tyranni
cuiusdam. Hoc autem factum est per bien- 10
nium, ita ut omnes, qui habitabant in Asia,
audirent verbum Domini, Iudaei atque Gen-
tiles. Virtutesque non quaslibet faciebat 11 14,3.
Deus per manum Pauli: ita ut etiam super 12 5,15. Mc 6,28.
languidos deferentur a corpore eius sudaria,
et semicinctia, et recedebant ab eis languores,
52 (1) et spiritus nequam egrediebantur. Tenta- 13 L 9,49.
verunt autem quidam et de circumeuntibus
Iudaeis exorcistis, invocare super eos, qui
habebant spiritus malos, nomen Domini Iesu,
dicentes: Adiuro vos per Iesum, quem Paulus
praedicat. Erant autem quidam Iudaei Scevae 14
principis sacerdotum septem filii, qui hoc fa-
ciebant. Respondens autem spiritus nequam 15 Mc 1,24. L 4,41.
dixit eis: Iesum novi, et Paulum scio: vos
autem qui estis? Et insiliens in eos homo, in 16
quo erat daemonium pessimum, et dominatus
amborum, invaluit contra eos, ita ut nudi, et

8 per tres mens. c. seqq. coni
9 — Domini | — cuiusdam
11 𝕾 non modicas quasl. | > deus fac | manus
12 et 1°] vel
14 quid] 𝕾 cuiusdam | 𝕾 ind nomine Sc
𝔐 > scevae iudaei
16 > homo in eos

6,8.11 17 vulnerati effugerent de domo illa Hoc autem
notum factum est omnibus Iudaeis, atque
Gentilibus, qui habitabant Ephesi: et cecidit
timor super omnes illos, et magnificabatur
18 nomen Domini Iesu. Multique credentium
veniebant confitentes, et annunciantes actus
19 suos. Multi autem ex eis, qui fuerant curiosa
sectati, contulerunt libros, et combusserunt
coram omnibus: et computatis pretiis illorum,
invenerunt pecuniam denariorum quinquaginta
6,7; 12,24 20 millium Ita fortiter crescebat verbum Dei, et
confirmabatur.

23,11 R 1,13. 21 His autem expletis, proposuit Paulus in
Spiritu, transita Macedonia et Achaia ire
Ierosolymam, dicens: quoniam postquam fuero
17,14 R 15,23. 1 K 4,17 22 ibi, oportet me et Romam videre. Mittens
autem in Macedoniam duos ex ministrantibus
sibi, Timotheum, et Erastum, ipse remansit
9. 2 K 1,8 9 23 ad tempus in Asia. Facta est autem illo 53 (2)
tempore turbatio non minima de via Domini.
16,16. 24 Demetrius enim quidam nomine, argentarius,
faciens aedes argenteas Dianae, praestabat
16,16 25 artificibus non modicum quaestum: quos
convocans, et eos, qui huiusmodi erant opi-
fices, dixit· Viri, scitis quia de hoc artificio
17,29. 26 est nobis acquisitio: et videtis, et auditis
quia non solum Ephesi, sed pene totius
Asiae, Paulus hic suadens avertit multam
turbam, dicens: Quoniam non sunt dii, qui

19 eis] his | 𝔊 comb. eos
20 > verb dei cresc.
23 in illo t. | — Domini
26 > adquis. est nobis

manibus fiunt. Non solum autem haec pericli- 27
tabitur nobis pars in redargutionem venire,
sed et magnae Dianae templum in nihilum
reputabitur, sed et destrui incipiet maiestas
eius, quam tota Asia, et orbis colit. His 28
auditis, repleti sunt ira, et exclamaverunt
dicentes: Magna Diana Ephesiorum. Et im- 29 20,4, 21,29
pleta est civitas confusione, et impetum fece-
runt uno animo in theatrum, rapto Gaio, et
Aristarcho Macedonibus, comitibus Pauli.
Paulo autem volente intrare in populum, non 30
permiserunt discipuli. Quidam autem et de 31
Asiae principibus, qui erant amici eius, mise-
runt ad eum rogantes ne se daret in theatrum:
alii autem aliud clamabant. Erat enim Eccle- 32
sia confusa: et plures nesciebant qua ex
causa convenissent. De turba autem detraxe- 33
runt Alexandrum, propellentibus eum Iudaeis.
Alexander autem manu silentio postulato,
volebat reddere rationem populo. Quem ut 34
cognoverunt Iudaeum esse, vox facta una
est omnium, quasi per horas duas clamant-
tium: Magna Diana Ephesiorum. Et cum 35
sedasset scriba turbas, dixit: Viri Ephesii,
quis enim est hominum, qui nesciat Ephesio-
rum civitatem cultricem esse magnae Dianae,
Iovisque prolis? Cum ergo his contradici 36
non possit, oportet vos sedatos esse, et nihil

---

31 𝔊 darent
33 aut 2°] ergo | > rat reddere
34 > est una

37 temere agere. Adduxistis enim homines istos,
neque sacrilegos, neque blasphemantes deam
38 vestram. Quòd si Demetrius, et qui cum eo
sunt artifices, habent adversus aliquem causam,
conventus forenses aguntur, et proconsules
39 sunt, accusent invicem. Si quid autem alterius
rei quaeritis: in legitima Ecclesia poterit ab-
40 solvi. Nam et periclitamur argui seditionis
hodiernae: cum nullus obnoxius sit (de quo
possimus reddere rationem) concursus istius.
Et cum haec dixisset, dimisit Ecclesiam.

20 Postquam autem cessavit tumultus, vo- 54 (3)
catis Paulus discipulis, et exhortatus eos,
valedixit, et profectus est ut iret in Macedo-
2 niam. Cum autem perambulasset partes illas,
et exhortatus eos fuisset multo sermone,
3 venit ad Graeciam: ubi cum fecisset men-
ses tres, factae sunt illi insidiae a Iudaeis
navigaturo in Syriam. habuitque consilium
17,10. 19,29. R 16,21 4 ut reverteretur per Macedoniam. Comitatus
est autem eum Sopater Pyrrhi Beroeensis,
Thessalonicensium vero Aristarchus, et Se-
cundus, et Gaius Derbeus, et Timotheus:
16,8. 5 Asiani vero Tychicus, et Trophimus. Hi
cum praecessissent, sustinuerunt nos Tro-
6 ade: nos vero navigavimus post dies

---

38 pro consulibus
20 3 fec.] fuisset
4 S Sosipater | pyrri | beroensis
5 sustinebant

Azymorum a Philippis, et venimus ad eos
Troadem in diebus quinque, ubi demorati
sumus diebus septem. Una autem Sabbati 7 1 K 16,2. 2,42.46.
cum convenissemus ad frangendum panem,
Paulus disputabat cum eis profecturus in
crastinum, protraxitque sermonem usque in
mediam noctem. Erant autem lampades co- 8
piosae in coenaculo, ubi eramus congregati.
Sedens autem quidam adolescens nomine 9
Eutychus super fenestram, cum mergeretur
somno gravi, disputante diu Paulo, ductus
somno cecidit de tertio coenaculo deorsum,
et sublatus est mortuus. Ad quem cum 10 1 Rg 17,21.
descendisset Paulus, incubuit super eum: et
complexus dixit. Nolite turbari, anima enim
ipsius in ipso est. Ascendens autem, fran- 11
gensque panem, et gustans, satisque allocutus
usque in lucem, sic profectus est. Adduxerunt 12
autem puerum viventem, et consolati sunt
non minimè. Nos autem ascendentes na- 13
vem, navigavimus in Asson, inde suscepturi
Paulum: sic enim disposuerat ipse per ter-
ram iter facturus. Cum autem convenisset 14
nos in Asson, assumpto eo, venimus Mi-
tylenen. Et inde navigantes, sequenti die 15
venimus contra Chium, et alia applicuimus
Samum, et sequenti die venimus Miletum.
proposuerat enim Paulus transnavigare 16 18,21.
Ephesum, nequa mora illi fieret in Asia
Festinabat enim, si possibile sibi esset,

7 In una | — cum 2°
9 eductus
10 ipso] eo
11 𝔊 alloc. est. et sic | usq. ad
13 enavigavimus
14 𝔊 convenissemus in | mytilenen
15 alia] 𝔊𝔐 + die

ut diem Pentecostes faceret Ieroso-
lymis.
17 A Mileto autem mittens Ephesum, voca-
19,10; 16,10. 18 vit maiores natu Ecclesiae. Qui cum venis-
sent ad eum, et simul essent, dixit eis: Vos
scitis a prima die, qua ingressus sum in
Asiam, qualiter vobiscum per omne tempus
3. 19 fuerim, serviens Domino cum omni humili-
tate, et lacrymis, et tentationibus, quae mihi
20 acciderunt ex insidiis Iudaeorum: quomodo
nihil subtraxerim utilium, quo minus annun-
ciarem vobis, et docerem vos publice, et per
21 domos, [1] testificans Iudaeis, atque Gentilibus
in Deum poenitentiam, et fidem in Dominum
19,21. 22 nostrum Iesum Christum. Et nunc ecce alli-
gatus ego spiritu, vado in Ierusalem: quae
9,16; 21,4.11. 23 in ea ventura sint mihi, ignorans: nisi quòd
Spiritus sanctus per omnes civitates mihi
protestatur, dicens: quoniam vincula, et tri-
21,13. 24 bulationes Ierosolymis me manent. Sed nihil
2 T 4,7. horum vereor: nec facio animam meam pretio-
siorem quàm me, dummodo consummem cursum
meum, et ministerium verbi, quod accepi a Do-
mino Iesu, testificari Evangelium gratiae Dei.
25 Et nunc ecce ego scio quia amplius non vide-
bitis faciem meam vos omnes, per quos tran-
18,6. 26 sivi praedicans regnum Dei. Quapropter con-
testor vos hodierna die, quia mundus sum a

---

16 pentecosten
20 ℌ subtrax. vobis
22 sunt
23 > protest. mihi | — Ierosolymis
24 — verbi

sanguine omnium. Non enim subterfugi, quo- 27 J 16,15.
minus annunciarem omne consilium Dei vobis.
Attendite vobis, et universo gregi, in quo vos 28 Ps 74,2. 1 T 4,16. 1 P 5,2.
Spiritus sanctus posuit episcopos regere Ec-
clesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo.
Ego scio quoniam intrabunt post discessionem 29 Mt 7,15, 10,16. J 10,12.
meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi.
Et ex vobis ipsis exurgent viri loquentes per- 30 1 J 2,19. G 4,17.
versa, ut abducant discipulos post se. Propter 31 Mc 13,35.37. 1 Th 2,11
quod vigilate memoris retinentes: quoniam
per triennium nocte et die non cessavi, cum
lacrymis monens unumquemque vestrum. Et 32 Dt 33,3. 14,3 23. Kol 1,12.
nunc commendo vos Deo, et verbo gratiae
ipsius, qui potens est aedificare, et dare here-
ditatem in sanctificatis omnibus. Argentum, 33 Mt 10,8. 1 K 9,12. 1 Sm 12,3
et aurum, aut vestem nullius concupivi, sicut
ipsi scitis: quoniam ad ea, quae mihi opus 34 18,3. 1 K 4,12. 1 Th 2,9.
erant, et his, qui mecum sunt, ministraverunt
manus istae. Omnia ostendi vobis, quoniam 35
sic laborantes, oportet suscipere infirmos, ac
meminisse verbi Domini Iesu, quoniam ipse
dixit: Beatius est magis dare, quàm accipere.
Et cum haec dixisset, positis genibus suis 36 21,5.
oravit cum omnibus illis. Magnus autem fletus 37 21,6. R 16,16. 1 P 5,14.
factus est omnium: et procumbentes super
collum Pauli, osculabantur eum, dolentes 38 25. Kol 2,1
maxime in verbo, quod dixerat, quoniam
amplius faciem eius non essent visuri. Et
deducebant eum ad navem.

---

29 rap] graves
33 et] aut | — sicut
36 > cum omn illis oravit

21 Cum autem factum esset ut navigaremus 56 (4)
abstracti ab eis, recto cursu venimus Coum,
et sequenti die Rhodum, et inde Pataram.
2 Et cum invenissemus navem transfretantem
3 in Phoenicen, ascendentes navigavimus. Cum
apparuissemus autem Cypro, relinquentes eam
ad sinistram, navigavimus in Syriam, et veni-
mus Tyrum: ibi enim navis expositura erat
11,12. 20,23. 4 onus. Inventis autem discipulis, mansimus
ibi diebus septem: qui Paulo dicebant per
20,36. 5 Spiritum ne ascenderet Ierosolymam. Et ex-
pletis diebus profecti ibamus, deducentibus
nos omnibus cum uxoribus, et filiis usque
foras civitatem. et positis genibus in littore,
J 10,32; 16,27. 6 oravimus. Et cum valefecissemus invicem,
ascendimus navem: illi autem redierunt in
7 sua. Nos vero navigatione expleta a Tyro
descendimus Ptolemaidam. et salutatis fratri-
8,40. 8 bus, mansimus die una apud illos. Alia autem
die profecti, venimus Caesaream. Et intrantes
domum Philippi evangelistae, qui erat unus de
2,17. 9 septem, mansimus apud eum. Huic autem erant
11,28. 10 quattuor filiae virgines prophetantes. Et cum 57 (5)
moraremur per dies aliquot, supervenit quidam
20,23. 11 a Iudaea propheta, nomine Agabus. Is cum
venisset ad nos, tulit zonam Pauli: et alligans
sibi pedes, et manus dixit. Haec dicit Spiri-
tus sanctus: Virum, cuius est zona haec, sic

21,*1* cho | patara *2* — in
3 paruissemus | et relinqu | > erat expos
5 explicitis
6 in navem
7 explicita | ptolomaida
8 in domum | — unus
9 > filiae quatt
10 𝔖 quidam vir

alligabunt in Ierusalem Iudaei, et tradent in
manus Gentium. Quod cum audissemus, roga- 12 Mt 16,22.
bamus nos, et qui loci illius erant, ne ascen-
deret Ierosolymam. Tunc respondit Paulus, 13 20,24.
et dixit: Quid facitis flentes, et affligentes
cor meum? Ego enim non solum alligari, sed
et mori in Ierusalem paratus sum propter
nomen Domini Iesu. Et cum ei suadere non 14 Mt 26,39. J 21,19.
possemus, quievimus, dicentes: Domini vo-
luntas fiat.

58 (6) Post dies autem istos praeparati, ascen- 15
debamus in Ierusalem. Venerunt autem et ex 16
discipulis a Caesarea nobiscum, adducentes
secum apud quem hospitaremur Mnasonem
quendam Cyprium, antiquum discipulum. Et 17
cum venissemus Ierosolymam, libenter excepe-
runt nos fratres. Sequenti autem die introi- 18 15,13. G 1,19
bat Paulus nobiscum ad Iacobum, omnesque
collecti sunt seniores. Quos cum salutasset, 19
narrabat per singula, quae Deus fecisset in
Gentibus per ministerium ipsius. At illi cum 20 15,1.
audissent, magnificabant Deum, dixeruntque ei:
Vides frater, quot millia sunt in Iudaeis, qui
crediderunt, et omnes aemulatores sunt legis.
Audierunt autem de te quia discessionem do- 21 16,3. R 10,4.

---

15 — in
16 et] 𝔖 quidam | — secum | 𝔖 Iasonem
19 > fec. deus

ceas a Moyse eorum, qui per Gentes sunt,
Iudaeorum: dicens non debere eos circum-
cidere filios suos, neque secundum consuetu-
22 dinem ingredi. Quid ergo est? utique oportet
convenire multitudinem: audient enim te super-
23 venisse. Hoc ergo fac quod tibi dicimus: Sunt
nobis viri quattuor, votum habentes super
18,18. 24 se. His assumptis, sanctifica te cum illis: et
impende in illis ut radant capita: et scient
omnes quia quae de te audierunt, falsa sunt,
15,20.29. 25 sed ambulas et ipse custodiens legem. De
his autem, qui crediderunt ex Gentibus, nos
scripsimus, iudicantes ut abstineant se ab
idolis, immolato, et sanguine, et suffocato, et
Nu 6,9–20 1 K 9 20 1 Mc 3,49.50. 26 fornicatione. Tunc Paulus, assumptis viris, 59 (7)
postera die purificatus cum illis intravit in
templum, annuncians expletionem dierum
purificationis, donec offerretur pro unoquoque
eorum oblatio.
27 Dum autem septem dies consummarentur,
hi, qui de Asia erant, Iudaei, cum vidissent
eum in templo, concitaverunt omnem populum,
6,13. Ez 44,7. 28 et miecerunt ei manus, ' clamantes: Viri Israe-
litae, adiuvate: hic est homo, qui adversus
populum, et legem, et locum hunc, omnes
ubique docens, insuper et Gentiles induxit
in templum, et violavit sanctum locum
20,4. 2 T 4,20 29 istum. Viderant enim Trophimum Ephesium
in civitate cum ipso, quem aestimaverunt

---

25 idolis (— ,)
27 de] ab
28 (𝕮 *inc. c.* VIII)
29 𝕾 Throphimum

quoniam in templum introduxisset Paulus.
Commotaque est civitas tota, et facta est 30 19,29.
concursio populi. Et apprehendentes Paulum,
trahebant eum extra templum: et statim clau-
sae sunt ianuae Quaerentibus autem eum 31
occidere, nunciatum est tribuno cohortis:
Quia tota confunditur Ierusalem. Qui statim 32
assumptis militibus, et centurionibus, decurrit
ad illos. Qui cum vidissent tribunum, et
milites, cessaverunt percutere Paulum. Tunc 33 11. 20,23.
accedens tribunus apprehendit eum, et iussit
eum alligari catenis duabus: et interrogabat
quis esset, et quid fecisset. Alii autem aliud 34
clamabant in turba. Et cum non posset cer-
tum cognoscere prae tumultu, iussit duci eum
in castra Et cum venisset ad gradus, contigit 35
ut portaretur a militibus propter vim populi.
Sequebatur enim multitudo populi, clamans: 36 22,22. L 23,18.
Tolle eum. Et cum coepisset induci in 37
castra Paulus, dicit tribuno: Si licet mihi
loqui aliquid ad te? Qui dixit: Graecè
nosti? Nonne tu es Aegyptius, qui ante hos 38 5,36 37.
dies tumultum concitasti, et eduxisti in de-
sertum quattuor millia virorum sicariorum?
Et dixit ad eum Paulus: Ego homo sum 39 9,11.
quidem Iudaeus a Tharso Ciliciae, non ignotae
civitatis municeps. Rogo autem te, permitte
mihi loqui ad populum Et cum ille permi- 40 13,16.
sisset, Paulus stans in gradibus, annuit manu

32 descurrit
33 — eum 2°
37 dixit] 𝔊 + ei
39 𝔊 Tarso | Ciliciae,] —,

ad plebem, et magno silentio facto, allocutus
est lingua Hebraea, dicens:
7 2, 13,26 22 Viri fratres, et patres, audite quam ad 40
21,40 2 vos nunc reddo rationem. Cum audissent
autem quia Hebraea lingua loqueretur ad
illos, magis praestiterunt silentium. Et dicit:
3-21 9,1-29, 26,9-20 3 Ego sum vir Iudaeus, natus in Tharso Cili-
ciae, nutritus autem in ista civitate, secus
34: R 10,2 L 4,36. pedes Gamaliel eruditus iuxta veritatem pater-
nae legis, aemulator legis, sicut et vos omnes
8,3 4 estis hodie: qui hanc viam persecutus sum
usque ad mortem, alligans et tradens in custo-
5 dias viros ac mulieres, sicut princeps sacer-
dotum mihi testimonium reddit, et omnes
maiores natu, a quibus et epistolas accipiens
ad fratres Damascum pergebam, ut adducerem
6 inde vinctos in Ierusalem ut punirentur. Factum
est autem, eunte me, et appropinquante Da-
masco media die, subito de caelo circumfulsit
7 me lux copiosa: et decidens in terram,
audivi vocem dicentem mihi: Saule, Saule,
8 quid me persequeris? Ego autem respondi:
Quis es Domine? Dixitque ad me: Ego
sum Iesus Nazarenus, quem tu persequeris.
Sap 18,1. 9 Et qui mecum erant, lumen quidem vide-
runt, vocem autem non audierunt eius,
10 qui loquebatur mecum. Et dixi: Quid
faciam, Domine? Dominus autem dixit ad
me: Surgens vade Damascum: et ibi tibi
dicetur de omnibus, quae te oporteat facere.

40 > hebr. lingua
22,2 loquitur | (𝔈 *inc. v. 3* Et dicit) | 𝔖𝔐 dixit
3 ∼ in 1° | 𝔖 Tarso | 𝔖 Gamalielis

Et cum non viderem prae claritate luminis 11 18,11.
illius, ad manum deductus a comitibus, veni
61 Damascum. Ananias autem quidam, vir se- 12 2,2; 8,2.
cundum legem testimonium habens ab omnibus
cohabitantibus Iudaeis, ¹ veniens ad me, et 13
astans dixit mihi: Saule frater respice. Et
ego eadem hora respexi in eum. At ille dixit: 14 8,14.
Deus patrum nostrorum praeordinavit te, ut
cognosceres voluntatem eius, et videres iustum,
et audires vocem ex ore eius: quia eris testis 15
illius ad omnes homines eorum, quae vidisti,
et audisti. ⁴ Et nunc quid moraris? Exurge, 16 2 T 2,22.
et baptizare, et ablue peccata tua invocato
nomine ipsius. Factum est autem reverenti 17 2,26. 11,30. G1,18.19.
mihi in Ierusalem, et oranti in templo, fieri
me in stupore mentis, et videre illum dicen- 18 18,16.
tem mihi: Festina, et exi velociter ex Ieru-
salem: quoniam non recipient testimonium
tuum de me. Et ego dixi: Domine ipsi 19 4.
sciunt quia ego eram concludens in carcerem,
et caedens per synagogas eos, qui credebant
in te: et cum funderetur sanguis Stephani 20 7,58. 8,1
testis tui, ego astabam, et consentiebam, et
custodiebam vestimenta interficientium illum.
Et dixit ad me: Vade quoniam ego in na- 21 9,15. 13,2.
tiones longe mittam te. Audiebant autem 22 21,36.
eum usque ad hoc verbum, et levaverunt
vocem suam dicentes: Tolle de terra huius-
modi: non enim fas est eum vivere.
Vociferantibus autem eis, et proiicientibus 23
vestimenta sua, et pulverem iactantibus
in aerem, iussit tribunus induci eum in 24

12 habitantibus
16 — et 2°
22 eiusmodi

castra, et flagellis caedi, et torqueri eum, ut
sciret propter quam causam sic acclamarent
16,37; 22,29. 25 ei. Et cum astrinxissent eum loris, dicit
astanti sibi Centurioni Paulus: Si hominem
Romanum et indemnatum licet vobis flagel-
26 lare? Quo audito, Centurio accessit ad tri-
bunum, et nunciavit ei, dicens: Quid acturus
27 es? hic enim homo civis Romanus est. Ac-
cedens autem tribunus, dixit illi: Dic mihi si
28 tu Romanus es? At ille dixit: Etiam. Et
respondit tribunus: Ego multa summa civili-
tatem hanc consecutus sum. Et Paulus ait:
29 Ego autem et natus sum. Protinus ergo
discesserunt ab illo, qui eum torturi erant.
Tribunus quoque timuit postquam rescivit,
quia civis Romanus esset, et quia alligas-
set eum.
30 Postera autem die volens scire diligentius
qua ex causa accusaretur a Iudaeis, solvit
eum, et iussit sacerdotes convenire, et omne
concilium, et producens Paulum, statuit inter
22,1; 24,16. 23 illos. Intendens autem in concilium Paulus 62 (59)
ait: Viri fratres, ego omni conscientia bona
conversatus sum ante Deum usque in hodier-
J 18,22.23. 2 num diem. Princeps autem sacerdotum
Ananias praecepit astantibus sibi percutere
Mt 23,27. Ez 13,10–15 Lv 19,15 3 os eius. Tunc Paulus dixit ad eum: Percu-
tiet te Deus, paries dealbate. Et tu sedens
iudicas me secundum legem, et contra legem
4 iubes me percuti? Et qui astabant dixerunt:

25 dixit
26 — ei
27 — si
28 civitatem
23,1 — in 1°
3 > ad eum dix

Summum sacerdotem Dei maledicis? Dixit 5 Ex 22,27.
autem Paulus: Nesciebam fratres quia prin-
ceps est sacerdotum. Scriptum est enim:
Principem populi tui non maledices. Sciens 6 4,2; 22,3; 26,5.
autem Paulus quia una pars esset Saddu-
caeorum, et altera Pharisaeorum, exclamavit
in concilio: Viri fratres, ego Pharisaeus sum,
filius Pharisaeorum, de spe et resurrectione
mortuorum ego iudicor. Et cum haec dixisset, 7
facta est dissensio inter Pharisaeos, et Sad-
ducaeos, et soluta est multitudo. Sadducaei 8 Mt 22,23.
enim dicunt, non esse resurrectionem, neque
Angelum, neque Spiritum: Pharisaei autem
utraque confitentur. Factus est autem clamor 9 25,25; 5,39.
magnus. Et surgentes quidam Pharisaeorum,
pugnabant, dicentes: Nihil mali invenimus in
homine isto: quid si Spiritus locutus est ei,
aut Angelus? Et cum magna dissensio facta 10
esset, timens tribunus ne discerperetur Paulus
ab ipsis, iussit milites descendere, et rapere
eum de medio eorum, ac deducere eum in
castra. Sequenti autem nocte assistens ei 11 16,9; 18,9; 19,21; 27,23; 28,16,23.
Dominus, ait: Constans esto: sicut enim testi-
ficatus es de me in Ierusalem, sic te oportet
63 et Romae testificari. Facta autem die col- 12
legerunt se quidam ex Iudaeis, et devoverunt
se dicentes, neque manducaturos, neque bi-
bituros donec occiderent Paulum. Erant 13
autem plus quàm quadraginta viri, qui
hanc coniurationem fecerant: qui accesse- 14 J 19,2,3; B 9,5.
runt ad principes sacerdotum, et seniores,
et dixerunt: Devotione devovimus nos

11 — in
13 — viri

nihil gustaturos, donec occidamus Paulum
15 Nunc ergo vos notum facite tribuno cum
concilio, ut producat illum ad vos, tamquam
aliquid certius cogituri de eo. Nos vero
prius quam appropiet, parati sumus inter-
16 ficere illum. Quòd cum audisset filius soro-
ris Pauli insidias, venit, et intravit in castra,
17 nunciavitque Paulo. Vocans autem Paulus ad
se unum ex Centurionibus, ait: Adolescentem
hunc perduc ad tribunum, habet enim aliquid
18 indicare illi. Et ille quidem assumens eum
duxit ad tribunum, et ait: Vinctus Paulus
rogavit me hunc adolescentem perducere ad
19 te, habentem aliquid loqui tibi. Apprehendens
autem tribunus manum illius, secessit cum
eo seorsum, et interrogavit illum: Quid est,
20 quod habes indicare mihi? Ille autem dixit:
Iudaeis convenit rogare te, ut crastina die
producas Paulum in concilium, quasi aliquid
21 certius inquisituri sint de illo: tu vèro ne cre-
dideris illis, insidiantur enim ei ex eis viri
amplius quàm quadraginta, qui se devoverunt
non manducare, neque bibere donec interficiant
eum: et nunc parati sunt, expectantes promis-
22 sum tuum. Tribunus igitur dimisit adolescen- 64
tem, praecipiens ne cui loqueretur quoniam (0)
23 haec nota sibi fecisset. Et vocatis duobus
Centurionibus, dixit illis: Parate milites du-
centos ut eant usque Caesaream, et equites
septuaginta, et lancearios ducentos a tertia

---

18 paul. vocans rog.
20 > paul. produeas
21 — quam
22 § praecip. ei

hora noctis: et iumenta praeparate ut in- 24
ponentes Paulum, salvum perducerent ad
Felicem praesidem, (Timuit enim ne forte
raperent eum Iudaei, et occiderent, et ipse
postea calumniam sustineret, tamquam accep-
turus pecuniam) scribens epistolam continen- 25
tem haec: CLAUDIUS Lysias optimo Praesidi, 26 L 1,3.
Felici salutem. Virum hunc comprehensum 27 21,33, 22,25.
a Iudaeis, et incipientem interfici ab eis, super-
veniens cum exercitu eripui, cognito quia Ro-
manus est: Volensque scire causam, quam 28 22,30.
obiiciebant illi, deduxi eum in concilium eorum
Quem inveni accusari de quaestionibus legis 29 c 9. 18,14 15.
ipsorum, nihil vero dignum morte aut vin-
culis habentem criminis. Et cum mihi per- 30 24,8.
latum esset de insidiis, quas paraverant illi,
misi eum ad te denuncians: et accusatoribus
65 (1) ut dicant apud te, Vale. Milites ergo se- 31
cundum praeceptum sibi, assumentes Paulum,
duxerunt per noctem in Antipatridem. Et 32
postera die dimissis equitibus ut cum eo
irent, reversi sunt ad castra. Qui cum venis- 33
sent Caesaream, et tradidissent epistolam prae-
sidi, statuerunt ante illum et Paulum. Cum 34 25,3.
legisset autem, et interrogasset de qua pro-
vincia esset: et cognoscens quia de Cilicia,
Audiam te, inquit, cum accusatores tui vene- 35
rint. Iussitque in praetorio Herodis custo-
diri eum.

---

25 26 (𝔊 *numerat* 25 Timuit ... 26 scribens) | 𝔖 scrib. et
29 nih.] 𝔖 nullum | 𝔖𝔚 crimen
30 paraverunt ei | — eum | *ante, non post* denuntians *distinx.* | — Vale
32 > irent cum eo
35 cum et

24 Post quinque autem dies descendit prin- 66 (4)
ceps sacerdotum, Ananias, cum senioribus
quibusdam, et Tertullo quodam oratore, qui
2 adierunt praesidem adversus Paulum. Et ci-
tato Paulo coepit accusare Tertullus, dicens:
Cum in multa pace agamus per te, et multa
23,26. 26,25 3 corrigantur per tuam providentiam, semper
et ubique suscipimus, optime Felix, cum omni
4 gratiarum actione. Ne diutius autem te pro-
traham, oro, breviter audias nos pro tua cle-
17,6. 5 mentia. Invenimus hunc hominem pestiferum,
et concitantem seditiones omnibus Iudaeis in
universo orbe, et auctorem seditionis sectae
21,28. 6 Nazarenorum: qui etiam templum violare co-
natus est, quem et apprehensum voluimus
7 secundum legem nostram iudicare. Super-
veniens autem tribunus Lysias, cum vi magna
eripuit eum de manibus nostris, iubens accu-
23,30. 8 satores eius ad te venire: a quo poteris ipse
iudicans, de omnibus istis cognoscere, de qui-
7,1; 17,11 9 bus nos accusamus eum. Adiecerunt autem
10 et Iudaei, dicentes haec ita se habere. Re- 67
spondit autem Paulus, (annuente sibi Praeside
dicere) Ex multis annis te esse iudicem genti
huic sciens, bono animo pro me satisfaciam.
21,17 11 Potes enim cognoscere quia non plus sunt
mihi dies quam duodecim, ex quo ascendi
12 adorare in Ierusalem: et neque in templo
invenerunt me cum aliquo disputantem, aut
concursum facientem turbae, neque in sy-
13 nagogis, neque in civitate: neque probare

24,1 𝔖 ut aud.
6 7 adprehendimus *et* — vol. . . . venire | (𝔈 *inc.* *v. 8* iubens)
10 > esse te   11 > dies mihi
13 (𝔈 *inc. v. 13* neque in civ.)

possunt tibi de quibus nunc me accusant.
Confiteor autem hoc tibi, quòd secundum 14 5.
sectam, quam dicunt haeresim, sic deservio
Patri, et Deo meo, credens omnibus, quae in
Lege, et Prophetis scripta sunt: spem habens 15 Dn 12,2. J 5,28.29.
in Deum, quam et hi ipsi expectant, resur-
rectionem futuram iustorum, et iniquorum. In 16 23,1.
hoc et ipse studeo sine offendiculo conscien-
tiam habere ad Deum, et ad homines semper.
Post annos autem plures eleemosynas facturus 17 R 15,25.26. G 2,10.
in gentem meam, veni, et oblationes, et vota.
in quibus invenerunt me purificatum in templo: 18 21,27
non cum turba, neque cum tumultu. Quidam 19
autem ex Asia Iudaei, quos oportebat apud
te praesto esse, et accusare siquid haberent
adversum me: aut hi ipsi dicant siquid in- 20
venerunt in me iniquitatis cum stem in con-
cilio, nisi de una hac solummodo voce, qua 21 23,6.
clamavi inter eos stans: Quoniam de resur-
rectione mortuorum ego iudicor hodie a vobis.
68 Distulit autem illos Felix, certissime sciens 22 23,30
de via hac, dicens: Cum Tribunus Lysias
descenderit, audiam vos. Iussitque Centurioni 23 27,3.
custodire eum, et habere requiem, nec quem-
quam de suis prohibere ministrare ei. Post 24 Mc 6,20.
aliquot autem dies veniens Felix cum Drusilla
uxore sua, quae erat Iudaea, vocavit Paulum,
et audivit ab eo fidem, quae est in Christum
Iesum. Disputante autem illo de iustitia, et 25 J 16,8
castitate, et de iudicio futuro, tremefactus

13 > accus. me *14* patrio deo m.
18 fin 𝔊 + et apprehenderunt me clamantes, et dicentes: tolle inimicum nostrum.
22 — hac
23 custodiri | > prohib. de suis
24 > iesum christum *25* timefactus

Felix respondit: Quod nunc attinet, vade:
26 tempore autem opportuno accersam te: ¹ simul
et sperans, quòd pecunia ei daretur a Paulo,
propter quod et frequenter accersens eum,
12,2. 25,9. L 23,23 R 8,26 27 loquebatur cum eo. Biennio autem expleto,
accepit successorem Felix Portium Festum.
Volens autem gratiam praestare Iudaeis Felix,
reliquit Paulum vinctum.

25 Festus ergo cum venisset in provinciam,
post triduum ascendit Ierosolymam a Caesa-
24,1. 2 rea. Adieruntque eum principes sacerdotum,
et primi Iudaeorum adversus Paulum: et ro-
23,15 s. 3 gabant eum, postulantes gratiam adversus
eum, ut iuberet perduci eum in Ierusalem,
insidias tendentes ut interficerent eum in via.
4 Festus autem respondit servari Paulum in
Caesarea: se autem maturius profecturum.
5 Qui ergo in vobis (ait) potentes sunt, descen-
dentes simul, si quod est in viro crimen, ac-
21,34. 22,30. 6 cusent eum. Demoratus autem inter eos dies
non amplius quàm octo, aut decem, descendit
Caesaream, et altera die sedit pro tribunali,
7 et iussit Paulum adduci. Qui cum perductus
esset, circumsteterunt eum, qui ab Ierosolyma
descenderant Iudaei, multas, et graves causas
8 obiicientes, quas non poterant probare, ¹ Paulo
rationem reddente: Quoniam neque in legem
Iudaeorum, neque in templum, neque in
24,27. 9 Caesarem quidquam peccavi. Festus autem
volens gratiam praestare Iudaeis, re-

25 𝔖𝔐 accersiam
26 sper. quia | — ei | 𝔖𝔐 accersiens
27 porcium
25,3 — in 1° | > eum interf. 4 𝔖 serv. quidem
8 paulo autem 9 > iudaeis grat. praest

spondens Paulo, dixit: Vis Ierosolymam ascen-
dere, et ibi de his iudicari apud me? Dixit 10
autem Paulus: Ad tribunal Caesaris sto, ibi
me oportet iudicari: Iudaeis non nocui, sicut
tu melius nosti. Si enim nocui, aut dignum 11
morte aliquid feci, non recuso mori: si vero
nihil est eorum, quae hi accusant me, nemo
potest me illis donare. Caesarem appello.
Tunc Festus cum concilio locutus, respondit: 12
Caesarem appellasti? ad Caesarem ibis.
69 (4) Et cum dies aliquot transacti essent: 13 9,15
Agrippa rex, et Bernice descenderunt Caesa-
ream ad salutandum Festum. Et cum dies 14 24,27.
plures ibi demorarentur, Festus regi indicavit
de Paulo, dicens: Vir quidam est derelictus
a Felice vinctus, de quo cum essem Ieroso- 15
lymis, adierunt me principes sacerdotum, et
seniores Iudaeorum, postulantes adversus illum
damnationem. Ad quos respondi: Quia non 16
est Romanis consuetudo damnare aliquem
hominem prius quàm is, qui accusatur, prae-
sentes habeat accusatores, locumque defen-
dendi accipiat ad abluenda crimina. Cum 17
ergo huc convenissent sine ulla dilatione, se-
quenti die sedens pro tribunali, iussi adduci
virum. De quo, cum stetissent accusatores, 18
nullam causam deferebant, de quibus ego
suspicabar malum: Quaestiones vero quas- 19 18,15
dam de sua superstitione habebant adversus

10 ubi
12 consilio | — ?
14 𝔊 morarentur
16 > consuet. rom | donare | 𝔊 crimina, quae ei obiciuntur
17 (𝔊 *quoque* sine u. dil *cum praec. coni.*)
18 𝔊 caussam | malam

eum, et de quodam Iesu defuncto, quem af-
20 firmabat Paulus vivere. Haesitans autem ego
de huiusmodi quaestione, dicebam si vellet
21 ire Ierosolymam, et ibi iudicari de istis. Paulo
autem appellante ut servaretur ad Augusti
cognitionem, iussi servari eum, donec mittam
L 23,5. 22 eum ad Caesarem. Agrippa autem dixit ad
Festum: Volebam et ipse hominem audire.
Mt 10,18 23 Cras, inquit, audies eum. [1] Altera autem die
cum venisset Agrippa, et Bernice cum multa
ambitione, et introissent in auditorium cum
tribunis, et viris principalibus civitatis, iu-
2.7. 22,22 24 bente Festo, adductus est Paulus. Et dicit
Festus: Agrippa rex, et omnes, qui simul
adestis nobiscum viri, videtis hunc, de quo
omnis multitudo Iudaeorum interpellavit me
Ierosolymis, petentes et acclamantes non opor-
25 tere eum vivere amplius. Ego vero comperi
nihil dignum morte eum admisisse. Ipso autem
hoc appellante ad Augustum, iudicavi mittere
26 De quo quid certum scribam domino, non
habeo. Propter quod produxi eum ad vos, et
maxime ad te rex Agrippa, ut interrogatione
27 facta habeam quid scribam. Sine ratione enim
mihi videtur mittere vinctum, et causas eius
13,16. 21,40 26 non significare. Agrippa vero ad Paulum
ait: Permittitur tibi loqui pro temetipso. * Tunc 70 (65)
Paulus extenta manu coepit rationem red-
2 dere. De omnibus, quibus accusor a Iudaeis,
rex Agrippa, aestimo me beatum, apud te

21 𝕮[ss] Caesaream
22 — dixit *26* et iub
24 dixit | 𝕾 hunc hominem | petens et hic clamantes (—, *ante* pet.)
25 > eum morte | 𝕾 appellante, ad Augustum iud (𝕬𝕺 —,)

cum sim defensurus me hodie, maxime te 3
sciente omnia, et quae apud Iudaeos sunt
consuetudines, et quaestiones: propter quod
obsecro patienter me audias. Et quidem 4
vitam meam a iuventute, quae ab initio fuit
in gente mea in Ierosolymis, noverunt omnes
Iudaei: praescientes me ab initio (si velint 5 23,6. Ph 3,5.
testimonium perhibere) quoniam secundum
certissimam sectam nostrae religionis vixi
Pharisaeus. Et nunc in spe, quae ad patres 6 28,20.
nostros repromissionis facta est a Deo, sto
iudicio subiectus: in quam duodecim tribus 7 24,15.
nostrae nocte ac die deservientes, sperant
devenire. De qua spe accusor a Iudaeis, rex.
Quid incredibile iudicatur apud vos, si Deus 8
mortuos suscitat? Et ego quidem existima- 9 9–20. 9,1–29. 22,3–21. J 16,2. Ap 2,10
veram, me adversus nomen Iesu Nazareni
debere multa contraria agere. quod et feci 10
Ierosolymis, et multos sanctorum ego in
carceribus inclusi, a principibus sacerdotum
potestate accepta: et cum occiderentur, de-
tuli sententiam. Et per omnes synagogas 11
frequenter puniens eos, compellebam blasphe-
mare: et amplius insaniens in eos, perse-
quebar usque in exteras civitates. In qui- 12
bus dum irem Damascum cum potestate,
et permissu principum sacerdotum, 7 die me- 13
dia in via, vidi, rex, de caelo supra splen-
dorem solis circumfulsisse me lumen, et eos,
qui mecum simul erant. Omnesque nos cum 14
decidissemus in terram, audivi vocem lo-

26,3 — et 1°
7 in qua

quentem mihi Hebraica lingua: Saule, Saule,
quid me persequeris? durum est tibi contra
15 stimulum calcitrare. Ego autem dixi: Quis
es Domine? Dominus autem dixit: Ego sum
Ez 2,1.3. 16 Iesus, quem tu persequeris. Sed exurge, et
sta super pedes tuos: ad hoc enim apparui
tibi, ut constituam te ministrum, et testem
eorum, quae vidisti, et eorum, quibus appa-
Jr 1,7. 1 Chr 16,35. 17 rebo tibi, ¹ eripiens te de populo, et gentibus,
Dt 33,3 18 in quas nunc ego mitto te, ¹ aperire oculos
Is 35,5, 42,7 16, 61,1. eorum, ut convertantur a tenebris ad lucem,
20,32. E 2,2 Kol 1,13. et de potestate satanae ad Deum, ut acci-
piant remissionem peccatorum, et sortem inter
G 1,16. 19 sanctos per fidem, quae est in me. Unde
rex Agrippa, non fui incredulus caelesti vi-
Mt 3,8. 20 sioni: sed his, qui sunt Damasci primum, et
Ierosolymis, et in omnem regionem Iudaeae,
et Gentibus annunciabam, ut poenitentiam
agerent, et converterentur ad Deum, digna
21,30.31 21 poenitentiae opera facientes. Hac ex causa
me Iudaei, cum essem in templo, comprehen-
L 24,44–47. 22 sum tentabant interficere. Auxilio autem adiu-
tus Dei usque in hodiernum diem sto, testi-
ficans minori, atque maiori, nihil extra dicens
quàm ea, quae Prophetae locuti sunt futura
1 K 15,20. 23 esse, et Moyses, ¹ si passibilis Christus, si
primus ex resurrectione mortuorum, lumen
annunciaturus est populo, et Gentibus.
J 10,20. 24 Haec loquente eo, et rationem reddente, 71 (66)
Festus magna voce dixit: Insanis Paule:
multae te litterae ad insaniam convertunt.
25 Et Paulus: Non insanio (inquit) optime Feste,

17 𝔊 populis
19 caelestis visionis
22 > sunt locuti
25 Et] at

sed veritatis, et sobrietatis verba loquor. Scit 26 J 18,20.
enim de his rex, ad quem et constanter lo-
quor: latere enim eum nihil horum arbitror.
Neque enim in angulo quidquam horum gestum
est. Credis rex Agrippa prophetis? Scio quia 27
credis. Agrippa autem ad Paulum: In modico 28 11,26 1 P 4,16
suades me Christianum fieri. Et Paulus: Opto 29
apud Deum, et in modico, et in magno, non
tantum te, sed etiam omnes, qui audiunt,
hodie fieri tales, qualis et ego sum, exceptis
vinculis his. Et exurrexit rex, et praeses, 30
et Bernice, et qui assidebant eis Et cum 31
secessissent, loquebantur ad invicem, dicentes:
Quia nihil morte, aut vinculis dignum quid
fecit homo iste. Agrippa autem Festo dixit: 32 25,11
Dimitti poterat homo hic, si non appellasset
Caesarem.

(69) Ut autem iudicatum est navigare eum 27 25,12
in Italiam, et tradi Paulum cum reliquis
custodiis centurioni nomine Iulio cohortis
72 Augustae, ascendentes navem Adrumetinam, 2 19,29, 20,4
incipientes navigare circa Asiae loca, sustu-
limus, perseverante nobiscum Aristarcho Ma-
cedone Thessalonicensi. Sequenti autem die 3 24,23, 28 2.16 43
devenimus Sidonem. Humane autem trac-
tans Iulius Paulum, permisit ad amicos

25 eloquor
29 etiam] et | omnes hos
27,1 > eum navig.
2 ascend autem | hadrumetinam | incipientem
| thessalonicense

4 ire, et curam sui agere. Et inde cum sustu-
lissemus, subnavigavimus Cyprum, propterea
5 quòd essent venti contrarii. Et pelagus Cili-
ciae, et Pamphiliae navigantes, venimus Lys-
6 tram, quae est Lyciae: et ibi inveniens cen-
turio navem Alexandrinam navigantem in
7 Italiam, transposuit nos in eam. Et cum
multis diebus tarde navigaremus, et vix de-
venissemus contra Gnidum, prohibente nos
vento, adnavigavimus Cretae iuxta Salmónem:
8 et vix iuxta navigantes, venimus in locum
quendam, qui vocatur Boniportus, cui iuxta
2 K 11,26.26. Lv 16,29. 9 erat civitas Thalassa. Multo autem tem-
pore peracto, et cum iam non esset tuta
navigatio, eo quòd et ieiunium iam praeteri-
10 isset, consolabatur eos Paulus, [1] dicens eis·
Viri, video quoniam cum iniuria, et multo
damno non solum oneris, et navis, sed etiam
animarum nostrarum incipit esse navigatio.
11 Centurio autem gubernatori et nauclero magis
credebat, quàm his, quae a Paulo dicebantur.
12 Et cum aptus portus non esset ad hiemam-
dum, plurimi statuerunt consilium navigare
inde, si quomodo possent, devenientes Phoe-
nicen, hiemare, portum Cretae respicientem
13 ad Africum, et ad Corum. Aspirante autem
Austro, aestimantes propositum se tenere,
cum sustulissent de Asson, legebant Cretam.
14 Non post multum autem misit se contra ip-
sam ventus Typhonicus, qui vocatur Eurosquilo.
15 Cumque arrepta esset navis, et non posset

4 cypro 5 𝔖 Pamphyliae
7 eandem | iuxta | secundum
9 𝔖 — et 2° | 𝔖𝔚 praeterisset | — eos
11 nauclerio 13 chorum

conari in ventum, 'dsta nave flatibus, fere-
bamur. In insulam autem quandam decur- 16
rentes, quae vocatur Cauds, potuimus vix
obtinere scapham. Qua sublata, adiutoriis 17
utebantur, accingentes navem, timentes ne
in Syrtim inciderent, summisso vase sic fere-
bantur. Valida autem nobis tempestate iactatis, 18
sequenti die iactum fecerunt: et tertia die 19 Jon 1,5
suis manibus armamenta navis proiecerunt.
Neque autem sole, neque sideribus apparenti- 20
bus per plures dies, et tempestate non exigua
imminente, iam ablata erat spes omnis salutis
nostrae. Et cum multa ieiunatio fuisset, tunc 21 10.
stans Paulus in medio eorum, dixit: Oporte-
bat quidem, o viri, audito me, non tollere a
Creta, lucrique facere iniuriam hanc, et iac-
turam. Et nunc suadeo vobis bono animo 22
esse. amissio enim nullius animae erit ex
vobis, praeterquàm navis. Astitit enim mihi 23
hac nocte Angelus Dei, cuius sum ego, et cui
deservio, [1] dicens: Ne timeas Paule, Caesari te 24 3,18, 23,11
oportet assistere: et ecce donavit tibi Deus
omnes, qui navigant tecum. Propter quod 25
bono animo estote viri: credo enim Deo, quia
sic erit, quemadmodum dictum est mihi. In 26 28,1.
insulam autem quandam oportet nos devenire.
73 (68) Sed posteaquàm quartadecima nox supervenit, 27
navigantibus nobis in Adria circa mediam
noctem, suspicabantur nautae apparere sibi
aliquam regionem. Qui et summittentes boli- 28
dem, invenerunt passus viginti: et pusillum inde
separati, invenerunt passus quindecim. Timen- 29

16 — In 18 valide
20 > sole autem 27 hadria
28 — et 1° ¦ — bolidem

tes autem ne in aspera loca incideremus, de
puppi mittentes anchoras quattuor, optabant
30 diem fieri. Nautis vero quaerentibus fugere
de navi, cum misissent scapham in mare, sub
obtentu quasi inciperent a prora anchoras
31 extendere, [1] dixit Paulus Centurioni, et militi-
bus: Nisi hi in navi manserint, vos salvi fieri
32 non potestis. Tunc absciderunt milites funes
21 27. 2,46. 33 scaphae, et passi sunt eam excidere Et cum
lux inciperet fieri, rogabat Paulus omnes
sumere cibum, dicens: Quartadecima die hodie
expectantes ieiuni permanetis, nihil accipientes.
1 Sm 14,45 2 Sm 14,11 Mt 10,30 34 Propter quod rogo vos accipere cibum pro
salute vestra: quia nullius vestrum capillus
J 6,11. 1 T 4,4. L 22,19. 35 de capite peribit. Et cum haec dixisset,
sumens panem, gratias egit Deo in conspectu
omnium: et cum fregisset, coepit manducare.
2,10. 36 Animaequiores autem facti omnes, et ipsi
37 sumpserunt cibum. Eramus vero universae
38 animae in navi ducentae septuaginta sex. Et
satiati cibo alleviabant navem, iactantes tri-
39 ticum in mare. Cum autem dies factus esset,
terram non agnoscebant: sinum vero quendam
considerabant habentem littus, in quem cogi-
40 tabant, si possent, eiicere navem. Et cum
anchoras sustulissent, committebant se mari,
simul laxantes iuncturas gubernaculorum: et
levato artemone secundum aurae flatum ten-
41 debant ad littus. Et cum incidissemus in
locum dithalassum, impegerunt navem: et

---

30 > a prora incip
33 > hodie die
36 adsumserunt
39 possent eic. (— ,)
40 abstulissent | > flat. aurae
41 bithalassum

prora quidem fixa manebat immobilis, puppis
vero solvebatur a vi maris. Militum autem 42
consilium fuit ut custodias occiderent: ne-
quis cum enatasset, effugeret. Centurio autem 43 s.
volens servare Paulum, prohibuit fieri: ius-
sitque eos, qui possent natare, emittere se
primos, et evadere, et ad terram exire: et 44 30–35.
ceteros alios in tabulis ferebant: quosdam
super ea, quae de navi erant. Et sic factum
est, ut omnes animae evaderent ad terram.

(69) Et cum evasissemus, tunc cognovimus quia 28
Melita insula vocabatur. Barbari vero prae- 2 27,3. 2 K 11,27
stabant non modicam humanitatem nobis.
Accensa enim pyra, reficiebant nos omnes
propter imbrem, qui imminebat, et frigus. Cum 3
congregasset autem Paulus sarmentorum ali-
quantam multitudinem, et imposuisset super
ignem, vipera a calore cum processisset, in-
vasit manum eius. Ut vero viderunt Barbari 4
pendentem bestiam de manu eius, ad invicem
dicebant: Utique homicida est homo hic, qui
cum evaserit de mari, ultio non sinit eum
vivere. Et ille quidem excutiens bestiam in 5 Mc 16,18. L 10,19.
ignem, nihil mali passus est. At illi existima- 6 14,11
bant eum in tumorem convertendum, et subito
casurum, et mori. Diu autem illis expectanti-
bus, et videntibus nihil mali in eo fieri, conver-
tentes se, dicebant eum esse Deum. In locis 7
autem illis erant praedia principis insulae,

43 mittere | 𝔊 se in mare prim
44 essent
28,*1* militene
2 (𝔊 *inc.* v. Accensa)
4 > eum non sinit
6 sperantibus

nomine Publii, qui nos suscipiens, triduo be-
Mc 1,30 L 10,9 8 nigne exhibuit. Contigit autem, patrem Publii
febribus, et dysenteria vexatum iacere. Ad
quem Paulus intravit: et cum orasset, et im-
9 posuisset ei manus, salvavit eum. Quo facto,
omnes, qui in insula habebant infirmitates,
10 accedebant, et curabantur: qui etiam multis
honoribus nos honoraverunt, et navigantibus
imposuerunt quae necessaria erant.
11 Post menses autem tres navigavimus in 74 (0)
navi Alexandrina, quae in insula hiemaverat,
12 cui erat insigne Castorum. Et cum venisse-
13 mus Syracusam, mansimus ibi triduo. Inde
circumlegentes devenimus Rhegium: et post
unum diem flante Austro, secunda die veni-
14 mus Puteolos; ubi inventis fratribus rogati
sumus manere apud eos dies septem: et sic
R 1,7 15 venimus Romam. Et inde cum audissent
fratres, occurrerunt nobis usque ad Appii
forum, ac tres Tabernas. Quos cum vidisset
Paulus, gratias agens Deo, accepit fiduciam.
27,3 16 Cum autem venissemus Romam, permissum
est Paulo manere sibimet cum custodiente se
milite.
13,15, 20,1 17 Post tertium autem diem convocavit
primos Iudaeorum. Cumque convenis-
sent, dicebat eis: Ego, viri fratres,
nihil adversus plebem faciens, aut

---

7 𝔊 se exhib
9 et omnes
12 syracusas
13 regium
15 ac] et | tribus tabernis
16 > ven. autem

morem paternum, vinctus ab Ierosolymis
traditus sum in manus Romanorum, qui cum 18 Lc 23,14 s. 3,12.
interrogationem de me habuissent, voluerunt
me dimittere, eo quòd nulla esset causa mor-
tis in me. Contradicentibus autem Iudaeis, 19 25,11
coactus sum appellare Caesarem, non quasi
gentem meam habens aliquid accusare. Pro- 20 26,6.7
pter hanc igitur causam rogavi vos videre, et
alloqui. Propter spem enim Israel catena hac
circumdatus sum. At illi dixerunt ad eum: 21
Nos neque litteras accepimus de te a Iudaea,
neque adveniens aliquis fratrum nunciavit,
aut locutus est quid de te malum. Rogamus 22 24,14. 1 2,34.
autem a te audire quae sentis: nam de secta
hac notum est nobis quia ubique ei contra-
dicitur. Cum constituissent autem illi diem, 23 19,8
venerunt ad eum in hospitium plurimi, qui-
bus exponebat testificans regnum Dei, sua-
densque eis de Iesu ex Lege Moysi, et Pro-
phetis a mane usque ad vesperam. Et quidam 24
credebant his, quae dicebantur: quidam vero
non credebant. Cumque invicem non essent 25
consentientes, discedebant dicente Paulo unum
verbum: Quia bene Spiritus sanctus locutus
est per Isaiam prophetam ad Patres nostros,
dicens: 26

Vade ad populum istum, et dic ad eos: Is 6,9.10. Mt 13,14. Mc 4,12 J 12,40.
Aure audietis, et non intelligetis:

18 > causa esset
23 plures | eos
26 — ad eos

et videntes videbitis, et non perspicietis.
2 K 3,14 ss. 27 Incrassatum est enim cor populi huius,
et auribus graviter audierunt,
et oculos suos compresserunt:
ne forte videant oculis,
et auribus audiant,
et corde intelligant, et convertantur,
et sanem eos.

Ps 97,3; 98,3. 12,46. L 3,3. 28 Notum ergo sit vobis, quoniam Gentibus
missum est hoc salutare Dei, et ipsi audient.
29 Et cum haec dixisset, exierunt ab eo Iudaei,
multam habentes inter se quaestionem
30 Mansit autem biennio toto in suo con-
ducto: et suscipiebat omnes, qui ingredie-
32 1,3 19,2 2 T 2,2. 31 bantur ad eum, ' praedicans regnum Dei, et
docens quae sunt de Domino Iesu Christo
cum omni fiducia, sine prohibitione

27 eos] illos
28 > ipsi et
29 — *vers.*
31 *fin* + amen.
Subsc. EXPLICIT ACTUS APOSTOLORUM.

EPISTOLA

BEATI PAVLI APOSTOLI

AD ROMANOS.

1 PAULUS, servus Iesu Christi, vocatus 1 Act 9,15, 13,2. G 1,15
Apostolus, segregatus in Evangelium Dei, ¦ quod 2 Tt 1,2 16,25 26.
ante promiserat per Prophetas suos in Scrip-
turis sanctis ¦ de Filio suo, qui factus est ei 3 9,5 2 Sm 7,12. Mt 22,42 2Tm 2,8.
ex semine David secundum carnem, qui prae- 4 Act 13,33
destinatus est Filius Dei in virtute secundum
spiritum sanctificationis ex resurrectione mor-
tuorum Iesu Christi Domini nostri: per quem 5 Act 26,16–18 15,16. G 2,7 9
accepimus gratiam, et Apostolatum ad obe-
diendum fidei in omnibus Gentibus pro nomine
eius, in quibus estis et vos vocati Iesu Christi: 6
omnibus qui sunt Romae, dilectis Dei, vocatis 7 1 K 1,2 2 K 1,1 E 1,1. Nu 6,25 26. Act 28,15.
sanctis. Gratia vobis, et pax a Deo Patre
nostro, et Domino Iesu Christo.
2 Primum quidem gratias ago Deo meo per 8 16,19 1 Th 1,8.
Iesum Christum pro omnibus vobis: quia
fides vestra annunciatur in universo mundo.
Testis enim mihi est Deus, cui servio in spi- 9 Ph 1,8 E 1 16.
ritu meo in Evangelio filii eius, quòd sine
intermissione memoriam vestri facio ¦ semper in 10 Act 19,21. 15,23 32.

Inscr. Epistula 𝔏𝔈 | — beati 𝔊 | — b. P. A. 𝔉
1,1 > Chr. I. 3 — ei *F*²
5 accipimus *A*² *F*¹
7 dil.] in dilectione *A* in caritate *F*¹
8 univ.] omni *F*¹
9 > est enim mihi *F*

orationibus meis: obsecrans, si quomodo tan-
dem aliquando prosperum iter habeam in
Act 28,31 11 voluntate Dei veniendi ad vos. Desidero enim
videre vos: ut aliquid impertiar vobis gratiae
2 P 1,1. 12 spiritualis ad confirmandos vos: id est, simul
consolari in vobis per eam, quae invicem est,
J 15,13 13 fidem vestram, atque meam. Nolo autem vos 3
ignorare fratres: quia saepe proposui venire
ad vos, (et prohibitus sum usque adhuc) ut
aliquem fructum habeam et in vobis, sicut et
14 in ceteris gentibus. Graecis, ac Barbaris,
15 sapientibus, et insipientibus debitor sum: ita
(quod in me) promptum est et vobis, qui Ro-
Ps 119,46. 16 mae estis, evangelizare. Non enim erubesco
1 K 1,18.24. Act 13,46 Evangelium. Virtus enim Dei est in salutem
omni credenti, Iudaeo primum, et Graeco.
3,21 — 17 Iustitia enim Dei in eo revelatur ex fide in fidem:
G 3,11. Mb 2,4. H 10,38. sicut scriptum est: Iustus autem ex fide vivit.
J 16,9 18 Revelatur enim ira Dei de caelo super omnem 4
2 Th 2,12 impietatem, et iniustitiam hominum eorum, qui
19—32 Sap 13—15 19 veritatem Dei in iniustitia detinent: quia quod
Act 14,15—17, 17,24—28 notum est Dei, manifestum est in illis. Deus
Ps 19,2. H 11,3 20 enim illis manifestavit. Invisibilia enim ipsius,
Job 12,7—9. a creatura mundi, per ea quae facta sunt, in-
tellecta, conspiciuntur: sempiterna quoque eius
virtus, et divinitas: ita ut sint inexcusabiles.
E 4,18 21 Quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum
Ap 14,7. glorificaverunt, aut gratias egerunt: sed eva-
nuerunt in cogitationibus suis, et obscuratum
Jr 10,14 22 est insipiens cor eorum: dicentes enim se esse
1 K 1,20 Ps 106,20. 23 sapientes, stulti facti sunt. Et mutaverunt
Dt 4,15—19. Sap 12,24

11 > grat. vob 𝕮AF¹ | spiritalis 12 adque 𝕮AF¹ 13 aut.] enim F | — et 2° 𝕮[𝕮]F | — et 3° A 15 in vobis [𝕮]AF¹ 16 salute A 17 revelabitur F | in fide A aut] + [mens] 18 sup] in F¹ | — Dei 2° 𝕮 AF | in iniustitiam 𝕮A (F?) 19 qui A 20 et] ac A | — ita [𝕮]F | sint] + ipsi F 21 magnificaverunt F

gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem
imaginis corruptibilis hominis, et volucrum, et
quadrupedum, et serpentium. Propter quod 24 Act 14,16.
tradidit illos Deus in desideria cordis eorum,
in immunditiam: ut contumeliis afficiant cor-
pora sua in semetipsis: qui commutaverunt 25 6,5
veritatem Dei in mendacium: et coluerunt,
et servierunt creaturae potius quàm Creatori,
qui est benedictus in saecula. Amen. Pro- 26
pterea tradidit illos Deus in passiones ignomi-
niae. Nam feminae eorum immutaverunt na-
turalem usum in eum usum, qui est contra
naturam. Similiter autem et masculi, relicto 27 Lv 18,22; 20,13 1 K 6,9
naturali usu feminae, exarserunt in desideriis
suis in invicem, masculi in masculos turpi-
tudinem operantes, et mercedem, quam opor-
tuit, erroris sui in semetipsis recipientes. Et 28 16,15 L 18,11 1 K 5,10; 6,9 2 K 12,20. E 4,31; 5,35. Kol 3,5 8 1 T 1,9. 2 T 3,2–4
sicut non probaverunt Deum habere in notitia,
tradidit illos Deus in reprobum sensum: ut
faciant ea, quae non conveniunt, ¹ repletos 29
omni iniquitate, malitia, fornicatione, avaritia,
nequitia, plenos invidia, homicidio, contentione,
dolo, malignitate, susurrones, ¹ detractores, Deo 30
odibiles, contumeliosos, superbos, elatos, in-
ventores malorum, parentibus non obedientes,
¹ insipientes, incompositos, sine affectione, abs- 31
que foedere, sine misericordia. Qui cum 32 3 Tb 2,12
iustitiam Dei cognovissent, non intellexerunt
quoniam qui talia agunt, digni sunt morte:
et non solum qui ea faciunt, sed etiam qui
consentiunt facientibus.

---

23 serpentum *F* 25 mendacio | — Amen *A*¹ 27 (— et merc . recip) | semetipsos *F* 28 notitiam 𝕮 *A F* | eos *F* | — ea [𝕮] *F* | convenit *A* 29 homicidiis *F* 31 — foed. sine [𝕮] *F*¹ 32 — et 1° | — qui 3° 4° 𝕮 *A*¹ | illa 𝕮 *F* | etiam] et

Mt 7,2 J 8,7 **2** Propter quod inexcusabilis es o homo 6
omnis, qui iudicas. In quo enim iudicas alterum,
teipsum condemnas: eadem enim agis quae
2 iudicas. Scimus enim quoniam iudicium Dei
est secundum veritatem in eos, qui talia agunt.
3 Existimas autem hoc o homo, qui iudicas eos,
qui talia agunt, et facis ea, quia tu effugies
2 P 3,15. 4 iudicium Dei? An divitias bonitatis eius, et
patientiae, et longanimitatis contemnis? ignoras
quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te
5 adducit? Secundum autem duritiam tuam, et
Ps 62,13. Prv 24,12. impoenitens cor, thesaurizas tibi iram in die
Mt 16,27. 6 irae, et revelationis iusti iudicii Dei, [1] qui reddet
2 K 5,10. J 5,29 7 unicuique secundum opera eius: iis quidem,
qui secundum patientiam boni operis, gloriam,
et honorem, et incorruptionem quaerunt, vitam
2 Th 1,8. 8 aeternam: iis autem, qui sunt ex contentione,
et qui non acquiescunt veritati, credunt autem
1,18, 3,9. 9 iniquitati, ira, et indignatio. Tribulatio, et
angustia in omnem animam hominis operantis
10 malum, Iudaei primum, et Graeci: gloria
autem, et honor, et pax omni operanti bonum,
Act 10,34 1 P 1,17. 11 Iudaeo primum, et Graeco: non enim est
12 acceptio personarum apud Deum. Quicum-
que enim sine lege peccaverunt, sine lege
peribunt: et quicumque in lege peccaverunt,
Mt 7,21 1 J 3,7 Jc 1,22 25 13 per legem iudicabuntur. Non enim audi-
tores legis iusti sunt apud Deum, sed fac-
Act 10,35 14 tores legis iustificabuntur. Cum enim Gen-
tes, quae legem non habent, naturaliter ea,
quae legis sunt, faciunt, eiusmodi legem

2,1 > alt iud F | quae] qui 𝔊 1   2 quia F   4 ignorans | *fin* 5   5 > dur. aut. 𝔏𝔊 1 | > cor im-poenit. F | diem F   6 retribuet F[1]   7 his | quaerentibus   8 his | — sunt | non adq.] diffidunt F[1]   11 > est enim | > pers accept.   12 perib] *pr* et [𝔏]𝔊 A F   14 — ea [𝔏]𝔊 A | [sunt] | > non hab. leg A

non habentes, ipsi sibi sunt lex: qui osten- 15 1,32
dunt opus legis scriptum in cordibus suis, te-
stimonium reddente illis conscientia ipsorum,
et inter se invicem cogitationibus accusanti-
bus, aut etiam defendentibus, ¹ in die, cum 16 ε T 2,8
iudicabit Deus occulta hominum, secundum
Evangelium meum per Iesum Christum. Si 17 Jr 9,19.
autem tu Iudaeus cognominaris, et requiescis
in lege, et gloriaris in Deo, ¹ et nosti volun- 18 Ph 1,10.
tatem eius, et probas utiliora, instructus per
legem, confidis teipsum esse ducem caecorum, 19 Mt 15,14. L 18,9.
lumen eorum, qui in tenebris sunt, ¹ eruditorem 20 ε T 3,5
insipientium, magistrum infantium, habentem
formam scientiae, et veritatis in lege. Qui 21 Ps 50,16—21. Mt 23,3.4.
ergo alium doces, teipsum non doces: qui
praedicas non furandum, furaris: qui dicis 22
non moechandum, moecharis: qui abominaris
idola, sacrilegium facis: qui in lege gloriaris, 23
per praevaricationem legis Deum inhonoras.
(Nomen enim Dei per vos blasphematur inter 24 Is 52,5 Ez 36,20.
Gentes, sicut scriptum est.)
Circumcisio quidem prodest, si legem ob- 25 Jr 4,4; 9,24.25.
serves: si autem praevaricator legis sis, cir-
cumcisio tua praeputium facta est. Si igitur 26 G 5,6
praeputium iustitias legis custodiat: nonne
praeputium illius in circumcisionem reputabi-
tur? et iudicabit id, quod ex natura est prae- 27
putium, legem consummans, te, qui per lit-
teram, et circumcisionem praevaricator legis es?
Non enim qui in manifesto, Iudaeus est: neque 28 J 8,15.39; 7,24
quae in manifesto, in carne, est circumcisio:
¹ sed qui in abscondito Iudaeus est: et circum- 29 Gn 42,8. Dt 30,6. Kol 2,11.

15 [et] qui | — illis [𝔊]F¹ | consc illorum F | cogitationum accusantium | aut] vel F | defendentium 𝔊𝔗A excusantium F 18 — eius 𝔗F¹ dei F² 19 confidens A²F¹ | > duc esse 21—23 doces? . . furaris? . moecharis? . facis? . . inhonoras? 𝔊𝔗A 22 execraris F¹ 24 in gentibus F 25 > sis legis F 26 in circumcisione 𝔊F¹ 27 — id | quod. praep] naturalis praeputiatio 𝔊F 28 manif 1°] + est 𝔖 | neque in palam F² | manifesto in carne est, est 𝔖 | — est 2° 29 absc.] + est 𝔖 | absconso F | — est 1° [𝔊]𝔗A

cisio cordis in spiritu, non littera: cuius laus
3 non ex hominibus, sed ex Deo est. Quid 7
ergo amplius Iudaeo est? aut quae utilitas
Di 4,7 8. Ps 147,19 20, 103,7. 1 P 4 11. 2 circumcisionis? Multum per omnem modum.
Primum quidem quia credita sunt illis eloquia
9,6, 11,29 2 T 2,13. 3 Dei. quid enim si quidam illorum non crediderunt? Numquid incredulitas illorum fidem
Ps 116,11. Ps 51,6. 4 Dei evacuabit? ¦ Absit. Est autem Deus verax:
omnis autem homo mendax, sicut scriptum est:

Ut iustificeris in sermonibus tuis:
et vincas cum iudicaris.

5 Si autem iniquitas nostra iustitiam Dei com- 8
mendat, quid dicemus? Numquid iniquus est
Deus, qui infert iram? (secundum hominem
6 dico.) ¦ Absit. alioquin quo modo iudicabit
7 Deus hunc mundum? Si enim veritas Dei in
meo mendacio abundavit in gloriam ipsius
quid adhuc et ego tamquam peccator iudicor?
6,1.2. 8 et non (sicut blasphemamur, et sicut aiunt
quidam nos dicere) faciamus mala ut veniant
bona: quorum damnatio iusta est.
1 18—2,24 9 Quid ergo? praecellimus eos? Nequaquam 9
Causati enim sumus Iudaeos, et Graecos om-
Ps 14,1—3, 53,2 4 10 nes sub peccato esse, sicut scriptum est:

Quia non est iustus quisquam:
11 non est intelligens, non est requirens
Deum.

29 cord. qui non lit. sed spir. *F*
3,1 (Iudaeo 𝔏) est Iudaeo ℭ*A* Iudaeis est *F*[1]
3 (in ℭ deest „3“) incred. eorum *F* | evacuavit 𝔖
4 (ℭ inc. v. Est aut.)
5 — est
6 — hunc [𝔏]ℭ*A*
8 et 2°] + [non] | dicunt *F* | > nos quidam 𝔏*AF*
9 ergo²] igitur ℭ*A*

Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, 12
non est qui faciat bonum, non est usque
ad unum.
Sepulchrum patens est guttur eorum, 13 Ps 5,10 Ps 140,4.
linguis suis dolose agebant:
Venenum aspidum sub labiis eorum·
Quorum os maledictione, et amaritudine 14 Ps 10,7.
plenum est:
Veloces pedes eorum ad effundendum 15 Is 59,7.8. Prv 1,16.
sanguinem:
Contritio, et infelicitas in viis eorum: 16
et viam pacis non cognoverunt: 17 L 1,79.
Non est timor Dei ante oculos eorum. 18 Ps 36,2.
Scimus autem quoniam quaecumque lex lo- 19 2,10. G 3,22
quitur, iis, qui in lege sunt, loquitur: ut omne
os obstruatur, et subditus fiat omnis mundus
Deo: quia ex operibus legis non iustificabitur 20 Ps 143,2 7,7. G 2,16
omnis caro coram illo. Per legem enim cog-
nitio peccati.
Nunc autem sine lege iustitia Dei mani- 21 Act 10,43. 1,17.
festata est: testificata a lege et Prophetis.
Iustitia autem Dei per fidem Iesu Christi in 22
omnes, et super omnes, qui credunt in eum:
non enim est distinctio. Omnes enim pecca- 23 3,19. 5,2.
verunt, et egent gloria Dei. Iustificati gratis 24 3,1 E 2,8. Tt 3,7
per gratiam ipsius, per redemptionem, quae
est in Christo Iesu, quem proposuit Deus pro- 25 Lv 16,10—15. H 4,16 E 1,7
pitiationem per fidem in sanguine ipsius, ad
ostensionem iustitiae suae propter remissio-
nem praecedentium delictorum | in susten- 26
tatione Dei, ad ostensionem iustitiae eius in

16 — in viis *F* *19* his *20* > non iustif. ex op. leg. *F* | ipso *F* *21* per legem et prophetas *F* *22* — in omnes et [𝔊]𝔈 *A* | — in eum [𝔊]𝔈 *A* *23* gloriam *AF*¹ *24* > ips. gr. 𝔊 *F* *25* propitiatorem 𝔊 *F* | per fid.] fidei *F* | ad] in *F*

hoc tempore: ut sit ipse iustus, et iustificans
1 K 1,29 s. 27 eum, qui est ex fide Iesu Christi. Ubi est
ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per quam
legem? Factorum? Non: sed per legem fidei.
G 2,16. 28 Arbitramur enim iustificari hominem per fidem
10,12. 29 sine operibus legis. An Iudaeorum Deus tan-
tum? nonne et Gentium? Immo et Gentium.
4,11.12. 30 quoniam quidem unus est Deus, qui iustificat
circumcisionem ex fide, et praeputium per
21 4,2; 8,4. Mt 5,17. 31 fidem. Legem ergo destruimus per fidem?
Absit: sed legem statuimus.
4 Quid ergo dicemus invenisse Abraham
2 patrem nostrum secundum carnem? Si enim
Abraham ex operibus iustificatus est, habet
Gn 15,6. G 3,6. Je 2,23. 3 gloriam, sed non apud Deum. Quid enim
dicit Scriptura? Credidit Abraham Deo: et
11,6. Mt 20,7.14. 4 reputatum est illi ad iustitiam. Ei autem,
qui operatur, merces non imputatur secundum
5 gratiam, sed secundum debitum. Ei vero,
qui non operatur, credenti autem in eum, qui
iustificat impium, reputatur fides eius ad iusti-
Ps 32,1-2. 6 tiam secundum propositum gratiae Dei. Sicut
et David dicit beatitudinem hominis, cui Deus
accepto fert iustitiam sine operibus:
7 Beati, quorum remissae sunt iniquitates, et
quorum tecta sunt peccata.
8 Beatus vir, cui non imputavit Dominus
peccatum.
Gn 15,6. 9 Beatitudo ergo haec in circumcisione
tantum manet, an etiam in praeputio?
Dicimus enim quia reputata est Abra-
10 hae fides ad iustitiam. Quomodo ergo

26 — et *F* | > ex fide est | — Christi [𝔖]𝔗 4 *F*[1] *30* — est | iustificavit 𝔖*A* -abit 𝔗
4,2 op. legis 𝔖*F* *3* > script. dic. | et *F* *4* reputatur *F* *5* vero] autem *A* | — sec. ... Dei [𝔖]𝔗 4 *8* imputabit 𝔗*A* *9* — ergo *A* | — tant. manet | an et *F*

reputata est? in circumcisione, an in prae-
putio? Non in circumcisione, sed in prae-
putio. Et signum accepit circumcisionis, 11 Gn 17,10.11.
signaculum iustitiae fidei, quae est in prae-
putio. ut sit pater omnium credentium per
praeputium, ut reputetur et illis ad iustitiam:
et sit pater circumcisionis non iis tantum, 12 Mt 3,9. 1 P 3,21. 2 K 12,18.
qui sunt ex circumcisione, sed et iis, qui
sectantur vestigia fidei, quae est in praeputio
patris nostri Abrahae. Non enim per legem 13 Gn 18,18; 22,17.18.
promissio Abrahae, aut semini eius ut heres
esset mundi: sed per iustitiam fidei. Si enim 14
qui ex lege, heredes sunt. exinanita est fides,
abolita est promissio. Lex enim iram ope- 15 2,20. 5,13, 7,8 20.
ratur. Ubi enim non est lex: nec praevari-
catio. Ideo ex fide, ut secundum gratiam 16
firma sit promissio omni semini, non ei, qui
ex lege est solum, sed et ei qui ex fide est
Abrahae, qui pater est omnium nostrum! (sicut 17 Gn 17,5. Is 48,19
scriptum est: Quia patrem multarum gentium
posui te) ante Deum, cui credidit, qui vivi-
ficat mortuos, et vocat ea quae non sunt,
tamquam ea quae sunt. qui contra spem in 18 Gn 15,5.
spem credidit, ut fieret pater multarum gen-
tium secundum quod dictum est ei: Sic erit
semen tuum. Et non infirmatus est fide, nec 19 Gn 17,17.
consideravit corpus suum emortuum, cum iam
fere centum esset annorum: et emortuam vul-
vam Sarae: In repromissione etiam Dei non 20 H 11,7 11.34
haesitavit diffidentia, sed confortatus est fide,

12 et 1°] ut *F* | iis *bis* | vest. eius *F* | > quae est in pr. fidei *14* > sunt haer. *F* ([𝔊] — sunt) *16* ut firma 𝔗*A* | — et [𝔊]*F* | > est pater *17* credidisti 𝔖*F* | — ea]° 𝔊𝔗*A* *18* — ei [𝔊]𝔗*AF* | *fin* + sicut stellae caeli, et arena maris 𝔖 *19* > est inf 𝔖 | — est *et* nec 𝔊𝔗*AF*² | in fide 𝔖*F*¹ | — iam 𝔊𝔗*A* | > ann esset | Sarrae

21 dans gloriam Deo: plenissime sciens quia quae-
3. Gn 15,6. 22 cumque promisit, potens est et facere. Ideo
15,6. 23 et reputatum est illi ad iustitiam. Non est
autem scriptum tantum propter ipsum quia re-
1 P 1,21. 24 putatum est illi ad iustitiam: sed et propter nos,
quibus reputabitur credentibus in eum, qui
suscitavit Iesum Christum Dominum nostrum a
Is 53,4 s. 25 mortuis, qui traditus est propter delicta nostra,
1 K 15,17. et resurrexit propter iustificationem nostram.

3,24 28; 4,24. Is 53,5. 5 Iustificati ergo ex fide, pacem habeamus 11
ad Deum per Dominum nostrum Iesum Chri-
E 3,12. 6,28. 2 stum: per quem et habemus accessum per
fidem in gratiam istam, in qua stamus, et gloria-
Jc 1,2.3. 1 P 1,5–7. 3 mur in spe gloriae filiorum Dei. Non solum
autem, sed et gloriamur in tribulationibus:
scientes quòd tribulatio patientiam operatur:
4 patientia autem probationem, probatio vero
Ps 22,6; 25,20. H 6,18 19. 5 spem, spes autem non confundit: quia charitas
Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum
6 sanctum, qui datus est nobis. Ut quid enim 12
Christus, cum adhuc infirmi essemus secundum
7 tempus pro impiis mortuus est? Vix enim pro
iusto quis moritur: nam pro bono forsitan quis
J 6,15. 1 J 4,10. 8 audeat mori. Commendat autem charitatem
suam Deus in nobis: quoniam cum adhuc pec-
catores essemus, secundum tempus Christus pro
1,18; 3,5.9. 1 Th 1,10. 9 nobis mortuus est: multo igitur magis nunc
iustificati in sanguine ipsius, salvi erimus ab ira
8,7 10 per ipsum. Si enim cum inimici essemus, re-
conciliati sumus Deo per mortem filii eius: multo

21 credens *F* | prom. deus [𝔏]𝔊 *22* ideoque rep. *F* *23* — ad iustitiam [𝔏]ℭ 𝔄 *F* *24* — Christum | — nostrum *F*² | ex *F* *5,1* ergo] igitur *2* — et 1° 𝔊 | > acc. hab. | per fid.] fide 𝔊ℭ𝔄 in fide *F* | in 1°] per *F* *6* Ut quid] Si *F*¹ *8* > suam. car. | in nos ℭ 𝔄 | quoniam si 𝔊 | ℭ⁹² essemus. | — sec. temp. (ℭ *inc v 9* Christus) *9* > mag. ig. 𝔄 — ig. *F*¹ | > iustif. nunc.

magis reconciliati, salvi erimus in vita ipsius
Non solum autem: sed et gloriamur in Deo 11
per Dominum nostrum Iesum Christum, per
quem nunc reconciliationem accepimus.
Propterea sicut per unum hominem pec- 12 Gn 2,17. 3,19. 6,28.
catum in hunc mundum intravit, et per pec-
catum mors, et ita in omnes homines mors
pertransiit, in quo omnes peccaverunt: Usque 13 4,15.
ad legem enim peccatum erat in mundo: pec-
catum autem non imputabatur, cum lex non
13 esset. Sed regnavit mors ab Adam usque 14 1 K 15,21 22 45 53.
ad Moysen etiam in eos, qui non peccaverunt
in similitudinem praevaricationis Adae, qui
14 est forma futuri. Sed non sicut delictum, ita 15
et donum: si enim unius delicto multi mortui
sunt: multo magis gratia Dei et donum in
gratia unius hominis Iesu Christi in plures
abundavit. Et non sicut per unum peccatum, 16
ita et donum: nam iudicium quidem ex uno
in condemnationem: gratia autem ex multis
delictis in iustificationem. Si enim unius de- 17
licto mors regnavit per unum: multo magis
abundantiam gratiae, et donationis, et iustitiae
accipientes, in vita regnabunt per unum Iesum
Christum. Igitur sicut per unius delictum in 18 1 K 15,22
omnes homines in condemnationem: sic et per
unius iustitiam in omnes homines in iustifi-
cationem vitae. Sicut enim per inobedientiam 19 Is 53,11.

12 > in hunc mund. pecc. | — mors 2° *F*
13 in (+ hunc *F*¹) mundum *F* | imputatur 𝔊𝔉*A* | est 𝔊𝔉*AF*²
15 don. in gratiam u. *A*
16 unius *F*¹ | peccantem 𝔊𝔉*AF*² delictum *F*¹ | — quidem *AF*¹ | iustif. vitae *F*¹
17 unius] *pr* in [𝔊]𝔉*A* | magis quia *F*² | — et 1° *F* | acc. in vita, 𝔖 | in vitam *A* | regnabimus *F* | — unum *F*
18 — in 1° 3° *F*¹

unius hominis, peccatores constituti sunt multi:
ita et per unius obeditionem, iusti consti-
4,15. 7,8. 20 tuentur multi Lex autem subintravit ut ab-
G 3,19. undaret delictum Ubi autem abundavit de-
6,23 21 lictum, superabundavit gratia. ut sicut regna-
vit peccatum in mortem: ita et gratia regnet
per iustitiam in vitam aeternam, per Iesum
Christum Dominum nostrum.
3,5–8. 6 Quid ergo dicemus? permanebimus in
1 P 4,1. 2 peccato ut gratia abundet? Absit. Qui enim
mortui sumus peccato, quo modo adhuc vive-
G 3,27. 3 mus in illo? An ignoratis quia quicumque
baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ip-
1 P 3,21. Kol 2,12. 4 sius baptizati sumus? Consepulti enim sumus
cum illo per baptismum in mortem: ut quo-
modo Christus surrexit a mortuis per gloriam
Patris, ita et nos in novitate vitae ambulemus.
Ph 3,10 11. 5 Si enim complantati facti sumus similitudini
G 5,24 6 mortis eius: simul et resurrectionis erimus. Hoc
scientes, quia vetus homo noster simul cruci-
fixus est, ut destruatur corpus peccati, et ultra
1 P 4,1 7 non serviamus peccato. Qui enim mortuus
4 8 est, iustificatus est a peccato. Si autem mortui
sumus cum Christo · credimus quia simul etiam
9 vivemus cum Christo: scientes quod Christus
resurgens ex mortuis iam non moritur, mors
H 9,26–28. G 2,19 1 P 3,18. 10 illi ultra non dominabitur. Quod enim mortuus
est peccato, mortuus est semel: quod autem
2 K 5,15. 1 P 2,24 11 vivit, vivit Deo. Ita et vos existimate, vos
mortuos quidem esse peccato, viventes autem

19 oboedientiam *F* | constituuntur *F* *20* del. 2°] peccatum *F*[1] | et gratia 𝕳 *21* morte | — Christum *F* *6,1* dicimus 𝕮*F* | manebimus 𝕳 *3* ignor.] + fratres 𝕳*F*[1] | mortem *F*[1] *4* ipso *F* | quemadmodum *F*[1] | > surr. Chr | — ita *F*[1] | ambulamus *F* *6* cruci fixus 𝕮 | et] ut *8* > etiam simul *F* | vivamus *F* (* -imus) | Christi 2°] illo 𝕳 ipso 𝕮*F* *9* surgens 𝕮𝕿*AF*[1] | a | et mors 𝕳*A* *10* est, peccato m. *A* *11* > mortuus vos *F* | — quidem *F*

(16) Deo, in Christo Iesu Domino nostro. Non 12 Gn 4,7.
ergo regnet peccatum in vestro mortali cor-
pore ut obediatis concupiscentiis eius. Sed 13 19,1. E 2,5. 5,14
neque exhibeatis membra vestra arma ini-
quitatis peccato: sed exhibete vos Deo, tam-
quam ex mortuis viventes: et membra vestra
arma iustitiae Deo. Peccatum enim vobis 14 1 J 3,6.
non dominabitur: non enim sub lege estis,
sed sub gratia. Quid ergo? peccabimus, 15 6,1 21.
quoniam non sumus sub lege, sed sub gratia?
16 Absit. [1] Nescitis quoniam cui exhibetis vos 16 J 8,34. 2 P 2,19
servos ad obediendum, servi estis eius, cui
obeditis, sive peccati ad mortem, sive obe-
ditionis ad iustitiam? Gratias autem Deo quòd 17
fuistis servi peccati, obedistis autem ex corde
in eam formam doctrinae, in quam traditi
estis. Liberati autem a peccato, servi facti 18 J 8,32
estis iustitiae. Humanum dico, propter in- 19
firmitatem carnis vestrae: sicut enim ex-
hibuistis membra vestra servire immunditiae,
et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete
membra vestra servire iustitiae in sanctifi-
cationem. Cum enim servi essetis peccati, 20
liberi fuistis iustitiae. Quem ergo fructum 21 Ez 16,61.63. 8,6,13.
habuistis tunc in illis, in quibus nunc erube-
scitis? Nam finis illorum mors est. [1] Nunc 22 1 P 1,9
vero liberati a peccato, servi autem facti Deo,
habetis fructum vestrum in sanctificationem,
finem vero vitam aeternam. Stipendia enim 23 5,12.
peccati, mors. Gratia autem Dei, vita aeterna,
in Christo Iesu Domino nostro.

11 — Dom. nostro *12* ad obediendam desideriis eius *F* *13* exhibite *F* cf *19* *14* in vobis *F* *15* peccavimus 𝔊*AF* *16* An nescitis 𝔊*F* | obedistis 𝔊 *AF* | — ad mort. *A* in mort. *F* *17* obedistis *F*[1] | qua 𝔊 *AF* *19* cf *13* *21* in illis] [2] 𝔊ℭ*A* in his *F* | — [2] 𝔊ℭ *A* | — est 𝔊*F* *23* aut.] enim *F*

7 An ignoratis fratres (scientibus enim 17
legem loquor) quia lex in homine dominatur
1 K 7,39 2 quanto tempore vivit? Nam quae sub viro
est mulier, vivente viro, alligata est legi: si
autem mortuus fuerit vir eius, soluta est a
3 lege viri. Igitur, vivente viro, vocabitur ad-
ultera si fuerit cum alio viro: si autem mor-
tuus fuerit vir eius, liberata est a lege viri:
ut non sit adultera si fuerit cum alio viro.
Kol 2,14. 4 Itaque fratres mei et vos mortificati estis legi
per corpus Christi: ut sitis alterius, qui ex
7–25. 6,21 5 mortuus resurrexit, ut fructificemus Deo. Cum
enim essemus in carne, passiones peccatorum,
quae per legem erant, operabantur in mem-
6,1.2. 6,2 4. 2,29. 2 K 3,6. 6 bris nostris, ut fructificarent morti. nunc
autem soluti sumus a lege mortis, in qua
detinebamur, ita ut serviamus in novitate
Ex 20,14 17. Dt 5,18.21 7 spiritus, et non in vetustate litterae. Quid
ergo dicemus? lex peccatum est? Absit. Sed
peccatum non cognovi, nisi per legem: nam
concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret
11. 5,13. 8 Non concupisces. Occasione autem accepta,
peccatum per mandatum operatum est in
me omnem concupiscentiam. Sine lege enim
9 peccatum mortuum erat. Ego autem vive-
bam sine lege aliquando. Sed cum venisset
Jc 1,15 Lv 18,5. 10 mandatum, peccatum revixit. Ego autem
mortuus sum: et inventum est mihi mandatum,
R 8,18. Gn 3,13. 2 K 11,3 11 quod erat ad vitam, hoc esse ad mortem. Nam
peccatum occasione accepta per mandatum,
1 T 1,8 12 seduxit me, et per illud occidit. Itaque lex
quidem sancta, et mandatum sanctum, et iu-
5,20. 13 stum, et bonum. Quod ergo bonum est,

7,1 > dom. in hom 𝔊 I 3 > cum a. fu 2° F 4 fructificetis 𝔊 tractificaremus 𝔊 𝔈 1 6 lege morientes in quo 𝔈 F¹ 7 diamus A 8 occasiones F¹ 9 venit F¹ 10 esset F¹ 11 occasionem A¹

mihi factum est mors? Absit. Sed peccatum,
ut appareat peccatum, per bonum operatum
est mihi mortem: ut fiat supra modum pec-
13 cans peccatum per mandatum. Scimus enim 14 Ps 51,7. 18. J 3,6
quia lex spiritualis est. ego autem carnalis
sum venundatus sub peccato. Quod enim 15
operor, non intelligo. non enim quod volo
bonum, hoc ago: sed quod odi malum, illud
facio. Si autem quod nolo, illud facio: con- 16 12
sentio legi, quoniam bona est. Nunc autem 17
iam non ego operor illud, sed quod habitat
in me peccatum. Scio enim quia non habitat 18 Gn 6,5. 8,21
in me, hoc est in carne mea, bonum. Nam
velle, adiacet mihi: perficere autem bonum,
non invenio. Non enim quod volo bonum, 19
hoc facio: sed quod nolo malum, hoc ago.
Si autem quod nolo, illud facio: iam non ego 20
operor illud, sed quod habitat in me, pecca-
tum. Invenio igitur legem volenti mihi facere 21
bonum, quoniam mihi malum adiacet: conde- 22
lector enim legi Dei secundum interiorem
hominem: video autem aliam legem in mem- 23 G 5,17. 1 P 2,11. Jc 4,1
bris meis, repugnantem legi mentis meae,
et captivantem me in lege peccati, quae est
in membris meis. Infelix ego homo, quis 24 8,10
me liberabit de corpore mortis huius? Gratia 25 1 K 15,57
Dei per Iesum Christum Dominum nostrum.
Igitur ego ipse mente servio legi Dei: car-
ne autem, legi peccati. Nihil ergo nunc 8 31-39 4
damnationis est iis, qui sunt in Chris-

13 pareat F^1 | > mihi op est | > peccat peccans *F* 14 quod | spiritalis 15 nescio *F* | — bonum et malum 𝕮𝕿*A* 16 odi *F* | illud] hoc 𝕮*F* | est] — [𝕮]𝕿 *AF* 17 — iam *F* 18—20 — F^1 18 inhabitat *A et 20* 19 volo facio bonum 𝕮 | facio … ago] ago: sed quod odi m., illud facio 𝕾 20 — iam 21 quia *F* | inest malum F^1 > adiac. m. F^2 22 legem p *F* | quod *F* 8,1 his

to Iesu: qui non secundum carnem ambulant
2,27. 7,23.24 2 Lex enim spiritus vitae in Christo Iesu libe-
J 1,14. Ph 2,7. Act 13,38, 39,10. H 9,17; 4,15 3 ravit me a lege peccati et mortis. Nam quod
impossibile erat legi, in quo infirmabatur per
carnem: Deus filium suum mittens in simili-
tudinem carnis peccati, et de peccato damna-
G 5,16.25 4 vit peccatum in carne, ut iustificatio legis
impleretur in nobis, qui non secundum car-
nem ambulamus, sed secundum spiritum.
5 Qui enim secundum carnem sunt: quae car-
nis sunt, sapiunt: qui vero secundum spiritum
6,21 6 sunt: quae sunt spiritus, sentiunt. Nam pru- 19
dentia carnis, mors est: prudentia autem
Mt 12,34. J 8,43. 12,39. Jc 4,4 7 spiritus, vita, et pax. quoniam sapientia
carnis inimica est Deo: legi enim Dei non
8 est subiecta: nec enim potest. Qui autem in
1 K 3,16; 12,3; 15,26. G 5,24 9 carne sunt, Deo placere non possunt. Vos
autem in carne non estis, sed in spiritu: si
tamen spiritus Dei habitat in vobis. Siquis
autem Spiritum Christi non habet: hic non
G 2,20 Ph 1,21. 1 P 4,6. 10 est eius. Si autem Christus in vobis est:
corpus quidem mortuum est propter pecca-
tum, spiritus vero vivit propter iustificationem.
2 K 4,14. 11 Quòd si Spiritus eius, qui suscitavit Iesum a
mortuis, habitat in vobis: qui suscitavit Iesum
Christum a mortuis, vivificabit et mortalia
corpora vestra, propter inhabitantem Spiritum
eius in vobis.
6,7.18 12 Ergo fratres debitores sumus non carni, ut
G 6,8 E 4,22–24 13 secundum carnem vivamus. Si enim secundum
carnem vixeritis, moriemini: si autem spiritu
14 facta carnis mortificaveritis, vivetis. Quicum-
que enim spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei.

3 legis | per carn. *e. segq. coni* *F* | de p.] propter peccatum *A* 5 — sunt *S*[p] | sent.] sapiunt **ℭ** *A* 6 — est **𝔊** *F*[1] 7 inimicitia est in deum **ℭ** *A* | en.] autem *A* | subicitur **𝔊ℭ** *A* 9 > non est in carne **𝔊** *F* 10 quid.] enim *F*[1] | vivit] vita **𝔊ℭ** *A* *F*[1] 11 vivificavit **𝔊** *A* *F*[1] | — corp. vestra *F*[1] 13 mortificatis **𝔊ℭ** *A* mortificetis *F* 14 hi (**𝔊** *F* hii) | filii **𝔊** *A* *F* | > f. sunt dei **𝔊ℭ** *A* > f. dei sunt *F*

20 Non enim accepistis spiritum servitutis ite- 15 2 T 1,7. G 4,5.6. Mc 14,36
rum in timore, sed accepistis spiritum adop-
tionis filiorum, in quo clamamus: Abba (Pater)
Ipse enim Spiritus testimonium reddit spiri- 16 2 K 1,22
(20) tui nostro quòd sumus filii Dei. Si autem 17 G 4,7. Ap 21,7.
filii, et heredes: heredes quidem Dei, cohere-
des autem Christi: si tamen compatimur, ut
et conglorificemur. Existimo enim quòd 18 2 K 4,17. 2,2.
non sunt condignae passiones huius temporis
ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis.
Nam expectatio creaturae, revelationem fili- 19 Kol 3,4
orum Dei expectat. Vanitati enim creatura 20 Eccl 1,2 Gn 3,17–19, 5,29.
subiecta est non volens, sed propter eum,
qui subiecit eam in spe: quia et ipsa crea- 21 2 P 3,10 1 J 3,2.
tura liberabitur a servitute corruptionis in
libertatem gloriae filiorum Dei. Scimus enim 22
quod omnis creatura ingemiscit, et parturit
usque adhuc. Non solum autem illa, sed et 23 2 K 5,2 G 5,5.
nos ipsi primitias spiritus habentes: et ipsi
intra nos gemimus adoptionem filiorum Dei
expectantes, redemptionem corporis nostri.
21 [1]Spe enim salvi facti sumus. Spes autem, 24 2 K 5,7.
quae videtur, non est spes: nam quod videt
quis, quid sperat? Si autem quod non vide- 25
mus, speramus: per patientiam expectamus.
Similiter autem et Spiritus adiuvat infirmi- 26
tatem nostram: nam quid oremus, sicut
oportet, nescimus: sed ipse Spiritus postu-
lat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui 27 Ps 139,1 1 K 4,5.
autem scrutatur corda, scit quid desideret

---

16 — enim ℭ *AF* | reddet *F*[1]
17 simul glorificemur *F*[1]
18 vobis *F* *19* spectatio *F*
20 — eam | spem ℭ*AF* *21* — in *A*[1]
22 congemiscat *F* *23* nosmet (1°) *F*[1] | — Dei
26 inf. orationis nostrae *F*[1] | inenarr. quae verbis exprimi non possunt *F*[1]

Spiritus: quia secundum Deum postulat pro
E 1,11; 3,11 28 sanctis. Scimus autem quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, iis,
qui secundum propositum vocati sunt sancti
Kol 1,18 H 1,6 29 Nam quos praescivit, et praedestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, ut sit ipse pri-
30 mogenitus in multis fratribus. Quos autem 22
praedestinavit, hos et vocavit: et quos vocavit, hos et iustificavit: quos autem iustificavit,
Ps 118,6. Mt 1,23 31 illos et glorificavit. Quid ergo dicemus ad
haec? si Deus pro nobis, quis contra nos?
J 3,16. Gn 22,16 2 Sm 18,6 Lxx. 32 Qui etiam proprio Filio suo non pepercit, sed
pro nobis omnibus tradidit illum: quo modo
non etiam cum illo omnia nobis donavit?
Is 50,8 33 ¹Quis accusabit adversus electos Dei? Deus 23
Ps 110,1 1. 1 J 2,1 H 7,25 34 qui iustificat, ¹quis est qui condemnet? Christus Iesus, qui mortuus est, immo qui et resurrexit, qui est ad dexteram Dei, qui etiam
35 interpellat pro nobis. Quis ergo nos separabit a charitate Christi? tribulatio? an angustia?
an fames? an nuditas? an periculum? an
Ps 44,23 2 K 4,11 36 persecutio? an gladius? ¹(sicut scriptum est:
Quia propter te mortificamur tota die:
aestimati sumus sicut oves occisionis.)
J 16,33. 37 Sed in his omnibus superamus propter eum,
1 K 15,24 E 1,21, 6,12, 3,10 Kol 1,16, 2,15 1 P 3,22. 38 qui dilexit nos. Certus sum enim quia neque
mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque
J 17,26 39 futura, neque fortitudo, ¹neque altitudo, neque
profundum, neque creatura alia poterit nos

28 bono *F*¹ | his | — sancti [𝔊]*F*² *29* praescit 𝔊*F* | eius *AF* *30* magnificavit 𝔊*A* *31* dicemus *A* *32* — etiam *F*¹ | — proprio 𝔊 *AF*¹ | eum *F*¹ | quom ergo *F*² | donabit *F*² *33* accusavit *AF*¹ | — adversus *A* | deus [est] *fin* 𝔊 𝔊 *A* *34* — et 𝔗 *A*¹ | qui et est 𝔗 *A* | *fin* 𝔊𝔗 *A* *35* — ergo 𝔊𝔗 *AF*² | famis 𝔊*F*¹ | an persec *post* angust *pon* *36* morti adficimur (¹ aff.) *F* | ut oves *38* angelus *F* | — neque virtutes | fort.] virtus *F*

separare a charitate Dei, quae est in Christo
Iesu Domino nostro.
24 Veritatem dico in Christo, non mentior: 9
testimonium mihi perhibente conscientia mea
in Spiritu sancto: quoniam tristitia mihi magna 2
est, et continuus dolor cordi meo. Optabam, 3 Ex 32,32. Act 23,14. 1 J 3,16.
enim ego ipse anathema esse a Christo pro
fratribus meis, qui sunt cognati mei secun-
dum carnem, qui sunt Israelitae, quorum 4 Ex 4,22. Dt 7,6, 14,1 2.
adoptio est filiorum, et gloria, et testamen-
tum, et legislatio, et obsequium, et promissa:
quorum patres, et ex quibus est Christus se- 5 1,25. Mt 1. L 3,23–34. J 1,1.
cundum carnem, qui est super omnia Deus
25 benedictus in saecula. Amen. Non autem 6 2,28. Nu 23,19.
quòd exciderit verbum Dei. Non enim omnes
qui ex Israel sunt, ii sunt Israelitae: neque 7 Gn 21,12.
qui semen sunt Abrahae, omnes filii: sed in
Isaac vocabitur tibi semen: id est, non qui filii 8 G 4,28.
carnis, hi filii Dei: sed qui filii sunt promis-
sionis, aestimantur in semine. Promissionis 9 Gn 18,10.14.
enim verbum hoc est: Secundum hoc tempus
veniam: et erit Sarae filius. Non solum autem 10 Gn 25,21.
illa: sed et Rebecca ex uno concubitu habens,
Isaac patris nostri. Cum enim nondum nati 11
fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali,
(ut secundum electionem propositum Dei ma-
neret) non ex operibus, sed ex vocante dictum 12 Gn 25,23.
est ei: Quia maior serviet minori, sicut scrip- 13 Ml 1,2 3.
tum est: Iacob dilexi, Esau autem odio habui.
26 Quid ergo dicemus? numquid iniquitas apud 14 Dt 32,4.
Deum? Absit. Moysi enim dicit. Miserebor cuius 15 Ex 33,19.

9,1 Christo Iesu 𝔊 2 > est mihi magna 3 > ipse ego 𝔈 AF 4 testamenta 𝔈 A 5 — et 𝔊 | — est 1° 6 quod exc A | — sunt 1° | hi 𝔊 𝔈 A hii F 7 quia 𝔈 A F[1] 8 hi 𝔈 A F 9 en.] autem A | Sarrae 10 — illa 𝔊 𝔈 A F[2] illi F[1] | Rebeccae F | concubitum F[1] | patre nostro 11 egissent bonum (F[2] boni) aut malum (F[2] mali) | > dei prop F 12 vocatione F 15 cui bis 𝔖 F

misercor: et misericordiam praestabo cuius
E 9,8 16 miserebor. Igitur non volentis, neque cur-
Ex 9,16. 17 rentis, sed miserentis est Dei. Dicit enim
Scriptura Pharaoni: Quia in hoc ipsum ex-
citavi te, ut ostendam in te virtutem meam:
et ut annuncietur nomen meum in universa
Ex 4,21; 7,3. 9,12, 14,4.17. 18 terra. Ergo cuius vult miseretur, et quem 27
19 vult indurat. Dicis itaque mihi: Quid ad-
huc queritur? voluntati enim eius quis resistit?
Is 29,16, 45,9 20 O homo, tu quis es, qui respondeas Deo?
Numquid dicit figmentum ei, qui se finxit:
Jr 18,6. 21 Quid me fecisti sic? An non habet potesta-
tem figulus luti ex eadem massa facere aliud
quidem vas in honorem, aliud vero in con-
Jr 50,25. Is 13,5, 54,16. 8,4 22 tumeliam? Quòd si Deus volens ostendere 28
iram, et notam facere potentiam suam, susti-
nuit in multa patientia, vasa irae, apta in in-
E 1,3–12. 3,20. 23 teritum, ut ostenderet divitias gloriae suae in
vasa misericordiae, quae praeparavit in gloriam.
24 Quos et vocavit nos non solum ex Iudaeis,
Hos 2,23 25 sed etiam ex Gentibus, sicut in Osee dicit:

Vocabo non plebem meam, plebem meam:
et non dilectam, dilectam:
et non misericordiam consecutam, miseri-
cordiam consecutam.

Hos 2,1 26 Et erit. in loco, ubi dictum est eis: Non
plebs mea vos:
ibi vocabuntur filii Dei vivi.

Is 10,22.23. 11,3. 27 Isaias autem clamat pro Israel: Si fuerit nu- 29
merus filiorum Israel tamquam arena maris,
28 reliquiae salvae fient. Verbum enim con-

15 misertus fuero *F* 17 — enim *A* | — ut 2° *A* 18 cui | obturat *F*[2] 19 quaeritur 22 > vel deus | aptata 𝔊𝔈*A*[1]*F*[1] 24 — nos 𝔊 25 vocavi *A* | — et non dil. dil. [𝔊]𝔈*AF*[1] | — et non mis. cons. mis. cons. *F*[2] 26 locum *F* | — eis *A*

summans, et abbrevians in aequitate: quis
verbum breviatum faciet Dominus super ter-
ram. et sicut praedixit Isaias: 29 Is 1,9
Nisi Dominus sabaoth reliquisset nobis
semen,
sicut Sodoma facti essemus, et sicut Go-
morrha similes fuissemus.
30 Quid ergo dicemus? Quòd gentes, quae 30 10,20.
non sectabantur iustitiam, apprehenderunt
iustitiam: iustitiam autem, quae ex fide est
Israel vero sectando legem iustitiae, in legem 31 10,2 s.
iustitiae non pervenit. ¹ Quare? Quia non ex 32 Is 8,14
fide, sed quasi ex operibus. offenderunt enim
in lapidem offensionis, sicut scriptum est: 33 Is 8,14. 28,16. Mt 21,42 44 1 P 2,6.
Ecce pono in Sion lapidem offensionis, et
petram scandali:
et omnis, qui credit in eum, non con-
fundetur.
31 Fratres, voluntas quidem cordis mei, et 10 Act 22,3.
obsecratio ad Deum, fit pro illis in salutem.
Testimonium enim perhibeo illis quod aemu- 2
lationem Dei habent, sed non secundum scien-
tiam. Ignorantes enim iustitiam Dei, et suam 3 9,31 32.
quaerentes statuere, iustitiae Dei non sunt
subiecti. Finis enim legis, Christus, ad iusti- 4 Mt 5,17. H 8,13. J 2,18
tiam omni credenti
32 Moyses enim scripsit, quoniam iustitiam, 5 Lv 18,5. G 3,12.
quae ex lege est, qui fecerit homo, vivet in
ea. Quae autem ex fide est iustitia, sic dicit: 6 Dt 30,12.13.
Ne dixeris in corde tuo: quis ascendet in cae-
lum? id est, Christum deducere: ¹ Aut quis 7
descendet in abyssum? hoc est, Christum a

28 brevians 29 Sodom *F*² Gomorra 31 sectans 𝔗 1
32 — ex 1° *A*¹ | — enim 𝔊𝔗 *F* 33 ponam *F*²
10,3 > dei iustitiam | subiectas *F*² 5 iustitia *F* |
vivit *F* 6 > est ex fide *F* | ascendit *AF* 7 descen-
dit 𝔊*AF* | ex

Dt 30,14. 8 mortuis revocare. Sed quid dicit Scriptura?
Prope est verbum in ore tuo, et in corde
tuo: hoc est verbum fidei, quod praedicamus.
9 K 4,6. 9 Quia si confitearis in ore tuo Dominum Iesum,
et in corde tuo credideris quòd Deus illum
10 suscitavit a mortuis, salvus eris. Corde enim
creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit
Is 28,16. 11 ad salutem. Dicit enim Scriptura: Omnis,
Act 10,34, 15,9 12 qui credit in illum, non confundetur. Non
enim est distinctio Iudaei, et Graeci: nam
idem Dominus omnium, dives in omnes, qui
Joel 2,6. 13 invocant illum. Omnis enim, quicumque in-
14 vocaverit nomen Domini, salvus erit. Quo- 33
modo ergo invocabunt, in quem non credi-
derunt? Aut quomodo credent ei, quem non
audierunt? Quomodo autem audient sine
Is 52,7 15 praedicante? Quomodo vero praedicabunt nisi
mittantur? sicut scriptum est: Quàm speciosi
pedes evangelizantium pacem, evangelizantium
Is 53,1 16 bona! Sed non omnes obediunt Evangelio.
Isaias enim dicit: Domine quis credidit audi-
J 17,26 17 tui nostro? Ergo fides ex auditu, auditus
Ps 19,5 18 autem per verbum Christi. Sed dico: Num-
quid non audierunt? Et quidem

in omnem terram exivit sonus eorum,
et in fines orbis terrae verba eorum.

Dt 32,21 19 Sed dico: Numquid Israel non cognovit?
Primus Moyses dicit:

Ego ad aemulationem vos adducam in non
gentem:
in gentem insipientem, in iram vos mittam.

---

9 excitavit f | ex mort. F 10 in sal 12 > est enim ₲F' | et Gr] atque gentilis F² 14 credunt F 16 obedierunt ₲ f 18 exiit ₲F | finis F 19 primum F²

Isaias autem audet, et dicit 20 Is 65,1.
Inventus sum a non quaerentibus me.
palam apparui iis, qui me non interrogabant.

Ad Israel autem dicit: Tota die expandi ma- 21 Is 65,2.
nus meas ad populum non credentem, et
34 contradicentem. Dico ergo: Numquid Deus 11 Ps 94,14 1 Sm 12,22. Jr 31,37. Ph 3,5.
repulit populum suum? Absit. Nam et ego
Israelita sum ex semine Abraham, de tribu
Beniamin: Non repulit Deus plebem suam, 2 1 Rg 19,10.14.
quam praescivit. An nescitis in Elia quid
dicit Scriptura: quemadmodum interpellat
Deum adversum Israel? Domine, Prophetas 3 1 Rg 19,10.
tuos occiderunt, altaria tua suffoderunt: et
ego relictus sum solus, et quaerunt animam
meam. Sed quid dicit illi divinum responsum? 4 1 Rg 19,18.
Reliqui mihi septem millia virorum, qui non
curvaverunt genua ante Baal. Sic ergo et in 5 9,27.
hoc tempore reliquiae secundum electionem
gratiae salvae factae sunt. Si autem gratia, 6 G 2,18.
iam non ex operibus: alioquin gratia iam non
35 est gratia. Quid ergo? quod quaerebat 7 9,31.
Israel, hoc non est consecutus: electio autem
consecuta est: ceteri vero excaecati sunt.
sicut scriptum est: Dedit illis Deus spiritum 8 Is 29,10. Dt 29,3.
compunctionis: oculos ut non videant, et
aures ut non audiant, usque in hodiernum
diem. Et David dicit: 9 Ps 68,23 24, 35,8.

Fiat mensa eorum in laqueum, et in captionem,
et in scandalum, et in retributionem illis.

---

20 audit *A* | — a | his 21 contrad. mihi 𝔊[𝔉]*F*
11,1 > repp deus | — de 𝔉*AF* [ex] 𝔊 2 praescit |
adversus *AF* 3 dominum *F* 4 > resp divin |
genu 𝔉 t | — ante 𝔊𝔉 t | Bahal 5 — salvae 𝔊𝔉*A*
6 — iam 1° [𝔊]𝔉*AF* | al gratiam *F*[1] 7 consecutus? 𝔊 8 — et *F* 9 eorum coram ipsis in 𝔊 |
capt.] retributionem illis *et* — et in r i. *F*[2]

10 Obscurentur oculi eorum ne videant:
et dorsum eorum semper incurva.

De 32,21 Act 13,46. 18,10 11 Dico ergo: Numquid sic offenderunt ut 36
caderent? Absit. Sed illorum delicto, salus
12 est Gentibus ut illos aemulentur. Quòd si
delictum illorum divitiae sunt mundi, et dimi-
nutio eorum divitiae Gentium: quanto magis
plenitudo eorum?
13 Vobis enim dico Gentibus: Quamdiu qui- 37
dem ego sum Gentium Apostolus, ministerium
1 T 4,16. 14 meum honorificabo, si quomodo ad aemulan-
dum provocem carnem meam, et salvos faciam
15 aliquos ex illis. Si enim amissio eorum, re-
conciliatio est mundi: quae assumptio, nisi
Nu 15,17–21 16 vita ex mortuis? Quòd si delibatio sancta
est, et massa: et si radix sancta, et rami.
E 2,11–14 19. 17 Quòd si aliqui ex ramis fracti sunt, tu autem
cum oleaster esses, insertus es in illis, et
socius radicis, et pinguedinis olivae factus es,
J 4,22. 18 noli gloriari adversus ramos. Quòd si gloriaris
19 non tu radicem portas, sed radix te. Dices
12,16. 1 T 6,17. 20 ergo: Fracti sunt rami ut ego inserar. Bene
propter incredulitatem fracti sunt. Tu autem
21 fide stas: noli altum sapere, sed time. Si
enim Deus naturalibus ramis non pepercit: ne
J 15,2.4 H 3,14. 22 forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem, et
severitatem Dei: in eos quidem, qui ceciderunt,
severitatem: in te autem bonitatem Dei, si per-
2 K 3,16 23 manseris in bonitate, alioquin et tu excideris. Sed
et illi, si non permanserint in incredulitate, in-
serentur: potens est enim Deus iterum inserere

10 dors. illorum *A* *11* — est *12* deminutio 𝔊 *I* *16* s [est] *17* pinguidinis *19* dicis 𝔊*F* | insererer *F*[1] *20* sta 𝔊*F* *22* b. esse veritatem *F* | perm. in bonitatem *AF* (+ dei *F*[1]) *23* incredulitatem *F*

illos. Nam si tu ex naturali excisus es ole- 24
astro, et contra naturam insertus es in bonam
olivam: quanto magis ii, qui secundum naturam,
38 inserentur suae olivae? Nolo enim vos ig- 25 L 21,24. J 10,16 12,16.
norare fratres mysterium hoc: (ut non sitis
vobisipsis sapientes) quia caecitas ex parte
contigit in Israel, donec plenitudo Gentium
intraret, et sic omnis Israel salvus fieret, sicut 26 Mt 23,39. Is 59,20. 27,9 Ps 14,7.
scriptum est:

Veniet ex Sion, qui eripiat,
et avertat impietatem a Iacob.
Et hoc illis a me testamentum: 27 Jr 31,33 34 Is 27,9.
cum abstulero peccata eorum.

Secundum Evangelium quidem, inimici propter 28
vos: secundum electionem autem, charissimi
propter patres. Sine poenitentia enim sunt 29 Nu 23,19. 1 Sm 15,29
dona, et vocatio Dei. Sicut enim aliquando 30
et vos non credidistis Deo, nunc autem mi-
sericordiam consecuti estis propter increduli-
tatem illorum: ita et isti nunc non crediderunt 31
in vestram misericordiam, ut et ipsi miseri-
cordiam consequantur. Conclusit enim Deus 32 G 3,22. 1 T 2,4
omnia in incredulitate: ut omnium misereatur.
39 O altitudo divitiarum sapientiae, et scientiae 33 9,23. 10,12 Is 45,15.
Dei: quàm incomprehensibilia sunt iudicia
eius, et investigabiles viae eius!

Quis enim cognovit sensum Domini? Aut 34 Is 40,13 Job 15,8 Jr 23,18 1 K 2,16
quis consiliarius eius fuit?
Aut quis prior dedit illi, et retribuetur ei? 35 Job 41,2.

24 hi (hii F) | — qui | suae] propriae F²
26 firet ℭ𝔄 | advertet ℭ 1 | impietates 𝔊ℭAF¹ |
— a A ab 𝔊F
30 > et vos aliq. 𝔊F | > illor. incred.
32 in incredulitatem ℭA

E 2,10. 36 Quoniam ex ipso, et per ipsum, et in ipso
sunt omnia: ipsi gloria in saecula. Amen.

6,11 13 1 P 2,5. J 4,24. 12 Obsecro itaque vos fratres per miseri- 40
cordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra
hostiam viventem, sanctam, Deo placentem,
E 4,23. 2 rationabile obsequium vestrum. Et nolite con-
E 5,10.17. 1,28. G 1,4. formari huic saeculo, sed reformamini in novi-
tate sensus vestri: ut probetis quae sit voluntas
Dei bona, et beneplacens, et perfecta.
1 K 12,11 E 4,7 3 Dico enim per gratiam quae data est 41
mihi, omnibus qui sunt inter vos: Non plus
sapere quàm oportet sapere, sed sapere ad
sobrietatem: et unicuique sicut Deus divisit
1 K 12,12 4 mensuram fidei. Sicut enim in uno corpore 42
multa membra habemus, omnia autem mem-
1 K 12,27 E 4,25 5 bra non eundem actum habent: ita multi
unum corpus sumus in Christo, singuli autem
1 K 12,4 6 alter alterius membra. Habentes autem do-
nationes secundum gratiam, quae data est
nobis, differentes: sive prophetiam secundum
1 P 4,10 11 7 rationem fidei, sive ministerium in ministrando,
Mt 6,2. 2 K 8,2. 9,7 8 sive qui docet in doctrina, ¹qui exhortatur in
exhortando, qui tribuit in simplicitate, qui prae-
1 P 1,22. est in solicitudine, qui miseretur in hilaritate.
1 T 1,5. 2 K 6,6. Am 5,15. 9 ¹Dilectio sine simulatione. Odientes malum, ad-
2 P 1,7 Ph 2,7 10 haerentes bono. Charitate fraternitatis invi-
cem diligentes: Honore invicem praevenientes:
Ap 6,16. Act 18,25 11 ¹Solicitudine non pigri. Spiritu ferventes: Domi-
1 Th 5,17 12 no servientes. ¹Spe gaudentes: In tribulatione

36 — sunt [C]TA | secula] + seculorum S[C]F
12,1 rationabilem F 2 confirmari F | — et
2° A* | placens 3 gr. dei F | > divisit deus TA
| mensura F 6 donat. dei diversas F¹ | pro-
phetias F 7 doctrinam F 10 caritatem et S (ch-)
| honorem F 11 sollicitudinem F

patientes: Orationi instantes: [1] Necessitatibus 13 H 18,2
sanctorum communicantes: Hospitalitatem Mt 5,44.
sectantes. Benedicite persequentibus vos: 14 1 K 4,12. Act 7,59.
benedicite, et nolite maledicere. Gaudere cum 15 Ps 35,13.
gaudentibus, flere cum flentibus: Idipsum in- 16 Prv 3,7. 11,20. 16,5.
vicem sentientes: Non alta sapientes, sed
humilibus consentientes. Nolite esse prudentes
apud vosmetipsos: Nulli malum pro malo 17 Prv 3,4 Lxx. Is 5,21. 1 Th 5,15
reddentes: providentes bona non tantum co-
ram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus.
Si fieri potest, quod ex vobis est, cum om- 18 Mc 9,50. H 12,14.
nibus hominibus pacem habentes: Non vos- 19 Dt 32,35. Lv 19,18. Mt 5,39.
metipsos defendentes charissimi, sed date 13,4. H 10,30. 2 Th 1,8 7.
locum irae. scriptum est enim: Mihi vindicta:
ego retribuam, dicit Dominus. Sed si esurierit 20 Prv 25,21 22. Mt 5,44.
inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da
illi: hoc enim faciens, carbones ignis congeres
super caput eius. Noli vinci a malo, sed 21
43 vince in bono malum. Omnis anima pote- 13 Tt 3,1. J 19,11. Prv 8,15.
statibus sublimioribus subdita sit: Non est
enim potestas nisi a Deo: quae autem sunt,
a Deo ordinatae sunt. Itaque qui resistit po- 2
testati, Dei ordinationi resistit. Qui autem re-
sistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt: nam 3 1 P 2,13.14. 3,13.
principes non sunt timori boni operis, sed mali.
Vis autem non timere potestatem? Bonum fac:
et habebis laudem ex illa: [1] Dei enim minister 4 Ps 82,6. 19,10.
est tibi in bonum. Si autem malum feceris,
time: non enim sine causa gladium portat. Dei

13 Nec] memoriis *A* *14* persequentes *F* | — vos ℭ*A* *15* Gaudete . . . fleta 𝔊 *16* in id ips. *F* *17* — etiam *F*[1] *19* vindictam *et* 𝔊 | et ego 𝔊 *20* esurit ℭ*F* | congerisuper *F* | supra ℭ*A*

13,*1* Omnibus potestatibus ℭ*F*[1] | subditi estote ℭ*F* | sunt a Deo, ordinata sunt 𝔊 *3* — operis *F*[1] *4* bono *F*[1] | male *A*

enim minister est: vindex in iram ei, qui
5 malum agit Ideo necessitate subditi estote
non solum propter iram, sed etiam propter
6 conscientiam. Ideo enim et tributa praestatis:
ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum servien-
Mt 22,21. 7 tes. Reddite ergo omnibus debita: cui tribu- 44
tum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui
timorem, timorem: cui honorem, honorem.
G 5,14. 1 T 1,5. 8 Nemini quidquam debeatis: nisi ut invicem
diligatis· qui enim diligit proximum, legem
Ex 20,13–17. Lv 19,18. Dt 5,17. E 1,10. 9 implevit. Nam: Non adulterabis. Non occides:
Non furaberis: Non falsum testimonium dices:
Non concupisces: et si quod est aliud man-
datum, in hoc verbo instauratur· Diliges pro-
1 K 13,4. Mt 7,12. 22,40 10 ximum tuum sicut teipsum. Dilectio proximi
malum non operatur. Plenitudo ergo legis est
E 5,14 1 Th 5,6 7. 11 dilectio. Et hoc scientes tempus· quia hora est 45
iam nos de somno surgere. Nunc enim propior
1 J 2,8. E 5,11 6 T 1,10. 12 est nostra salus, quàm cum credidimus. Nox
praecessit, dies autem appropinquavit. Abici-
amus ergo opera tenebrarum, et induamur arma
L 21,34 E 5,18. 13 lucis. Sicut in die honeste ambulemus: non in
comessationibus, et ebrietatibus, non in cubili-
bus, et impudicitiis, non in contentione, et aemu-
G 3,27 14 latione: sed induimini Dominum Iesum Chris-
tum,* et carnis curam ne feceritis in desideriis. 46
15,1 1 K 8,9. 14 Infirmum autem in fide assumite, non in
Gn 1,29, 9,3. 2 disceptationibus cogitationum. Alius enim
credit se manducare omnia· qui autem infir-
Kol 2,16 3 mus est, olus manducet. Is, qui manducat
non manducantem non spernat· et qui

4 ira F 5 etiam] et 7 — ergo [𝔊]𝔗A 8 in plebem F¹ implebit F¹ 9 occidis F | — Non f t d [𝔊]𝔗AF | concupisces A | diliges F | tamquam F 11 en.] autem A | proprior AF¹ 12 adpropriavit A? F appropi- 𝔗 | induamus F | armis A 13 comesat- 𝔊𝔗A comisat- F | — in 4° F 14 induite F 14,2 — se | olera 𝔊F 3 His F

non manducat, manducantem non iudicet:
Deus enim illum assumpsit. Tu quis es, qui 4 Mt 7,1. Jc 4,11.12
iudicas alienum servum? Domino suo stat,
aut cadit: stabit autem: potens est enim Deus
statuere illum. Nam alius iudicat diem inter 5 G 4,10.
diem: alius autem iudicat omnem diem: unus-
quisque in suo sensu abundet. Qui sapit 6
diem, Domino sapit: Et qui manducat, Do-
mino manducat: gratias enim agit Deo. Et
qui non manducat, Domino non manducat, et
47 gratias agit Deo. Nemo enim nostrum sibi 7
vivit, et nemo sibi moritur. Sive enim vivi- 8 G 2,20. 1 Th 5,10. L 20,38
mus, Domino vivimus: sive morimur, Domino
morimur. Sive ergo vivimus, sive morimur,
48 Domini sumus. In hoc enim Christus mor- 9
tuus est, et resurrexit: ut et mortuorum et
vivorum dominetur. Tu autem quid iudicas 10 Act 17,31. Mt 25,31.32. 2 K 5,10
fratrem tuum? aut tu quare spernis fratrem
tuum? Omnes enim stabimus ante tribunal
Christi. scriptum est enim: 11 Is 45,23; 49,18. Ph 2,10.11.

Vivo ego, dicit Dominus, quoniam mihi
flectetur omne genu:
et omnis lingua confitebitur Deo.

Itaque unusquisque nostrum pro se rationem 12 G 6,5.
reddet Deo. Non ergo amplius invicem 13
iudicemus: sed hoc iudicate magis, ne ponatis
49 offendiculum fratri, vel scandalum. Scio, et 14 Mt 15,11. Act 10,15. Tt 1,15.
confido in Domino Iesu, quia nihil commune
per ipsum, nisi ei qui existimat quid com-
50 mune esse, illi commune est. Si enim propter 15 1 K 8,11–13.
cibum frater tuus contristatur: iam non se-
cundum charitatem ambulas. Noli cibo tuo

---

4 indices | > suo domino | > enim est 𝔊F | iterum stat. F *5* plus inter | — autem [𝔊] AF | — in F | sensem F *7* vivet I | — et F | (𝔊ᵐ moritur) *8* — dom. viv. F[1] | moriemur *ter* F *9* et mortuus 𝔗A | revixit F[2] | > viv. et mort. F *10* tuum 1°] + in non manducando *et* tuum 2°] + in manducando A[2] | trib dei *11* flectet 𝔊F flectent omnes A[2] *13* > iudic. hoc A *15* Nam si F[2]

illum perdere, pro quo Christus mortuus est.
Tt 2,5 16 Non ergo blasphemetur bonum nostrum. Non
L 17,20 17 est enim regnum Dei esca, et potus: sed
iustitia, et pax, et gaudium in Spiritu sancto:
L 2,52 Ph 3,3. 18 qui enim in hoc servit Christo, placet Deo,
12,18, 15,2. 19 et probatus est hominibus. Itaque quae pacis
sunt, sectemur: et quae aedificationis sunt,
14. 20 in invicem custodiamus. Noli propter escam
destruere opus Dei. omnia quidem sunt
munda: sed malum est homini, qui per offen-
1 K 8,13. 21 diculum manducat. Bonum est non mandu-
care carnem, et non bibere vinum, neque in
quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur,
22 aut infirmatur. Tu fidem habes? penes te-
metipsum habe coram Deo: Beatus, qui non
Tt 1,16. 23 iudicat semetipsum in eo, quod probat. Qui
autem discernit, si manducaverit, damnatus
est: quia non ex fide. Omne autem, quod
14,1 15 non est ex fide, peccatum est. Debemus
autem nos firmiores imbecillitates infirmorum
1 K 9,19, 10,24 33 2 sustinere, et non nobis placere. Unusquisque
1 Th 5,11. vestrum proximo suo placeat in bonum, ad
Ps 69,10. 3 aedificationem. Etenim Christus non sibi
placuit, sed sicut scriptum est: Improperia
improperantium tibi ceciderunt super me.
4,23.24. 4 Quaecumque enim scripta sunt, ad nostram 51
1 K 10,11 H 3,8. doctrinam scripta sunt: ut per patientiam,
et consolationem Scripturarum, spem ha-
Ph 3,16. 5 beamus. Deus autem patientiae, et solatii
det vobis idipsum sapere in alterutrum
6 secundum Iesum Christum: ut unanimes,

16 Non enim *F*[2] *17* — enim G*AF* *19* sunt in G *20* > munda sunt | offensionem G*F* offendicum A *21* offendit *22* quo prob. *A*[1]
15,*1* nobis[met ipsis] *2* in bonum aedif. *F* *3* Nam Chr. *F*[2] *5* in id ips. *F* *6* unianimes G*F*

uno ore honorificetis Deum, et patrem Domini nostri Iesu Christi.

Propter quod suscipite invicem, sicut et 7
Christus suscepit vos in honorem Dei. Dico 8 Mt 15,24 Act 3,25.
enim Christum Iesum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem Dei, ad confirmandas promissiones patrum: Gentes autem 9 11,30. 2 Sm 22,50 Ps 18,50
super misericordia honorare Deum, sicut scriptum est. Propterea confitebor tibi in Gentibus Domine, et nomini tuo cantabo. Et 10 Dt 32,43.
iterum dicit: Laetamini Gentes cum plebe eius.
Et iterum: 11 Ps 117,1.

Laudate omnes Gentes Dominum:
et magnificate eum omnes populi:

Et rursus Isaias ait: 12 Is 11,10. Ap 5,5.

Erit radix Iesse,
et qui exurget regere Gentes,
in eum Gentes sperabunt.

Deus autem spei repleat vos omni gaudio, et 13
pace in credendo: ut abundetis in spe, et virtute Spiritus sancti.

Certus sum autem fratres mei et ego ipse 14
de vobis, quoniam et ipsi pleni estis dilectione, repleti omni scientia, ita ut possitis alterutrum monere. Audacius autem scripsi vobis fratres 15 1,5, 12,3.
ex parte, tamquam in memoriam vos reducens: propter gratiam, quae data est mihi a

---

9 misericordiam | Propter hoc | — Domine (§)𝕮*AF*
10 populo *F*
11 > domin. omn. gent. *F*
12 rursum 𝕮*A* | in eo
13 impleat 𝕾*F* | et 2°] in 𝕾*F*

11,13. Ph 2,17. 16 Deo, ut sim minister Christi Iesu in Gentibus:
sanctificans Evangelium Dei, ut fiat oblatio
Gentium accepta, et sanctificata in Spiritu
17 sancto. Habeo igitur gloriam in Christo Iesu
1,5. 2 K 3,5. 18 ad Deum. Non enim audeo aliquid loqui
eorum, quae per me non efficit Christus in
Mc 16,17. 19 obedientiam Gentium, verbo et factis: in vir-
tute signorum, et prodigiorum, in virtute Spi-
ritus sancti: ita ut ab Ierusalem per circuitum
usque ad Illyricum repleverim Evangelium
2 K 10,15 16. 20 Christi. Sic autem praedicavi Evangelium
hoc, non ubi nominatus est Christus, ne super
Is 52,15. 21 alienum fundamentum aedificarem: sed sicut
scriptum est:

Quibus non est annunciatum de eo, videbunt:
et qui non audierunt, intelligent.

1,13 22 Propter quod et impediebar plurimum
venire ad vos, et prohibitus sum usque adhuc.
1,10 11. 23 Nunc vero ulterius locum non habens in his
regionibus, cupiditatem autem habens veniendi
ad vos ex multis iam praecedentibus annis:
1 K 16,6. 24 cum in Hispaniam proficisci coepero, spero
quòd praeteriens videam vos, et a vobis
deducar illuc, si vobis primum ex parte
Act 18,21; 19,21; 20,22 25 fruitus fuero. Nunc igitur proficiscar in
1 K 16,1 2 K 8,1–4; 9,2.12 26 Ierusalem ministrare sanctis. Probaverunt
enim Macedonia, et Achaia collationem
aliquam facere in pauperes sanctorum, qui
9,4. 1 K 9,11. 2 K 9,12–14. 27 sunt in Ierusalem. Placuit enim eis: et

16 — et
18 effecit 𝔊𝔗 *F* | oboedientia *F* *19* usque in *F*
20 > evang. hoc praed. 𝔊 > hoc praed. ev. 𝔗 *AF*
21 (ℭ *mc. r.* Quibus) | sad de eo 𝔖
22 et 2°] sed 𝔖 | — et proh. s. u. adh. [𝔊]𝔗 *AF*
24 Sed cum *F*[2]
25 — in 𝔊*A*
26 Machedonia *F*[1] | Acaia *F*[2] | — in 2° 𝔊*A*

debitores sunt eorum. Nam si spiritualium
eorum participes facti sunt Gentiles: debent
et in carnalibus ministrare illis. Hoc igitur 28
cum consummavero, et assignavero eis fructum
hunc: per vos proficiscar in Hispaniam. Scio 29 1,11
autem quoniam veniens ad vos, in abundan-
tia benedictionis Evangelii Christi veniam.
Obsecro ergo vos fratres per Dominum 30 2 K 1,11. Ph 1,27. Kol 4,3. 2 Th 3,1
nostrum Iesum Christum, et per charitatem
sancti Spiritus, ut adiuvetis me in orationibus
vestris pro me ad Deum, ut liberer ab in- 31
fidelibus, qui sunt in Iudaea, et obsequii mei
oblatio accepta fiat in Ierusalem sanctis, ut 32
veniam ad vos in gaudio per voluntatem Dei,
et refrigerer vobiscum. Deus autem pacis sit 33 16,20
cum omnibus vobis. Amen.

Commendo autem vobis Phoeben sororem 16
nostram, quae est in ministerio Ecclesiae,
quae est in Cenchris: ut eam suscipiatis in 2
Domino digne sanctis: et assistatis ei in quo-
cumque negotio vestri indiguerit: etenim ipsa
quoque astitit multis, et mihi ipsi.

Salutate Priscam, et Aquilam adiutores 3 Act 18,2 18,26
meos in Christo Iesu; (qui pro anima mea 4 Act 15,26.
suas cervices supposuerunt: quibus non
solus ego gratias ago, sed et cunctae ec-
clesiae Gentium) ¹ et domesticam Ecclesiam 5 1 K 16,19 15

27 > eorum sunt *F* | spiritalium | eis
28 — eis *F*¹ | > prof per vos
29 abundantiam *F* | — Evangelii
30 igitur | — sancti 𝕬𝕮.*A* | et me 𝕾 | — vestris | pro] *pr* et oretis *F* | dominum *F*
31 et ministerium meum quod Hierosolymam defertur acceptabile sanctis fiat *F* | Hierusolyma *A*
32 per voluntate Christi Ihesu et requiescam *F*
16,1 Phoebem | — in 2° | Cenchris *A*
2 dignae satis *F* | adsistit *A*¹*F*¹ | > mihi ipsi et multis *F* 5 > eor eccl.

eorum. Salutate Epaenetum dilectum mihi,
6 qui est primitivus Asiae in Christo. Salutate
Mariam, quae multum laboravit in vobis.
2 K 8,23. 7 Salutate Andronicum, et Iuniam cognatos,
et concaptivos meos: qui sunt nobiles in
Apostolis, qui et ante me fuerunt in Christo.
8 Salutate Ampliatum dilectissimum mihi in Do-
9 mino. Salutate Urbanum adiutorem nostrum
in Christo Iesu, et Stachyn dilectum meum.
10 ¹Salutate Apellen probum in Christo. Salutate
11 eos, qui sunt ex Aristoboli domo. Salutate
Herodionem cognatum meum Salutate eos,
qui sunt ex Narcissi domo, qui sunt in Do-
12 mino. Salutate Tryphaenam, et Tryphosam:
quae laborant in Domino Salutate Persidem
charissimam, quae multum laboravit in Do-
Mc 15,21 13 mino. Salutate Rufum electum in Domino,
14 et matrem eius, et meam. Salutate Asyncri-
tum, Phlegontem, Hermam, Patrobam, Hermen:
15 et qui cum eis sunt, fratres. Salutate Philo-
logum, et Iuliam, Nereum, et sororem eius,
et Olympiadem, et omnes, qui cum eis sunt,
1 K 16,20 16 sanctos. Salutate invicem in osculo sancto.
1 P 5,14. Salutant vos omnes Ecclesiae Christi.
Mt 7,15. 17 Rogo autem vos fratres, ut observetis
Tt 3,9 s., 2 10, eos, qui dissensiones, et offendicula praeter
2 T 3,5. 2 J 10 doctrinam, quam vos didicistis, faciunt, et
Ph 3,19. 18 declinate ab illis. Huiuscemodi enim Christo
Ez 13,18. Kol 2,4. Tt 1,10 2 P 2,3. Domino nostro non serviunt, sed suo ventri: et

---

5 Ephaenetum 𝔖𝔏*A* Ephenitum *F* | Ecclesiae Asiae in Chr Iesu 𝔖 6 nobis 𝔖 7 Iuliam 𝔖*A* Iunilium *F*² 8 dilectum *F* 9 — Iesu [𝔏]𝔈*AF* | Stacthin *F* 10 (𝔈 *inc.* *v. 11* Sal eos) | Arestoboli *A* | — domo , *v 11* 11 Erodionem *F* | Narcessis *F* | — qui sunt in D. *F*¹ 12 Triphenam 𝔏 Thryfenam *A* et trifenam *F* | Tryfosam *A* Trifosam *F* | (sal Pers. . dom) | Persidam 𝔏𝔈*AF*¹ Praesidam *F*² 14 Asincritum *F* | Phlegonta 𝔏𝔈*A* Flegontan *F* | Hermen | Hermam 𝔏𝔈*A* Herman *F* 15 Filologum *F* | Olimpiadem 𝔈*A* Olympis *F*² | et Ner. *F* | — sunt *A*² 18 huius modi 𝔏*F*

per dulces sermones, et benedictiones seducunt
corda innocentium. Vestra enim obedientia in 19 1,8. 1 K 14,20 Mt 10,16.
omnem locum divulgata est. Gaudeo igitur
in vobis. Sed volo vos sapientes esse in bono,
et simplices in malo. Deus autem pacis conterat 20 15,33. Gn 3,15 Ph 4,9.
Satanam sub pedibus vestris velociter.
Gratia Domini nostri Iesu Christi vobiscum.
Salutat vos Timotheus adiutor meus, et 21 Act 16,1 ff. 19,22. 20,4. Ph 2,19.
Lucius, et Iason, et Sosipater cognati mei.
Saluto vos ego Tertius, qui scripsi epistolam, 22
in Domino. Salutat vos Caius hospes meus, 23 1 K 1,14. Act 19,22.
et universa Ecclesia. Salutat vos Erastus
arcarius civitatis, et Quartus, frater. Gratia 24
Domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis.
Amen.

Ei autem, qui potens est vos confirmare 25 E 1,9. 3,5 9 20 s. Kol 1,26.
iuxta Evangelium meum, et praedicationem
Iesu Christi, secundum revelationem mysterii
temporibus aeternis taciti, (quod nunc pate- 26 2 T 1,10. 1,5.
factum est per Scripturas Prophetarum se-
cundum praeceptum aeterni Dei, ad obedi-
tionem fidei) in cunctis Gentibus cogniti, ' soli 27 1 T 1,17. Jud 25.
sapienti Deo, per Iesum Christum, cui honor,
et gloria in saecula saeculorum. Amen.

19 provulgata *F* *20* conteret 𝔊*F* | satanan *21* Lason *F* | Susipater *F* *22* [et] ego *23* Gaius | universae ecclesiae (+ gentium *F*) | — vos 2° *A* | Herastus *F* | archarius 𝔖 *24* — *vers.* *26* cognito 𝔊*AF* *27* solo | — et glor. [𝔊]𝔈*AF* | — Amen *A*
Subscr. Exp. epist. (𝔊 + [Pauli apostoli]) ad Romanos 𝔊*F*

EPISTOLA

BEATI PAVLI APOSTOLI

AD CORINTHIOS PRIMA.

1 PAULUS vocatus Apostolus Iesu Christi 1
6,11 Act 9,14. 2 per voluntatem Dei, et Sosthenes frater, Ec-
clesiae Dei, quae est Corinthi, sanctificatis in
Christo Iesu, vocatis sanctis, cum omnibus, qui
invocant nomen Domini nostri Iesu Christi, in
R 1,7. Ps 109,18. 3 omni loco ipsorum, et nostro. Gratia vobis, et
pax a Deo Patre nostro, et Domino Iesu Christo.
4 Gratias ago Deo meo semper pro vobis
in gratia Dei, quae data est vobis in Christo
5 Iesu: quod in omnibus divites facti estis in
6 illo, in omni verbo, et in omni scientia: sicut
testimonium Christi confirmatum est in vobis:
L 17,30. 2 Th 1,7. Tt 2,13 Ph 3,20. 7 ita ut nihil vobis desit in ulla gratia, expectan-
tibus revelationem Domini nostri Iesu Christi,
Ph 1,6. 1 Th 3,13; 5,23. 8 qui et confirmabit vos usque in finem sine
crimine, in die adventus Domini nostri Iesu
1 Th 5,24. 1 J 1,3. 9 Christi. Fidelis Deus: per quem vocati estis in
societatem filii eius Iesu Christi Domini nostri.

Ph 2,2, 3,16. 10 Obsecro autem vos fratres per nomen 2
Domini nostri Iesu Christi: ut idipsum

Inscr. Incipit epistula ad Corinthios *A* Inc. ad Corinth. *F* Epistula ad Corinthios I 𝔊 INC. [EPISTVLA] AD CORINTHIOS (-THEOS) [PRIMA] 𝔊

1,*1* > Chr. Ies. | Sostines 𝔊 Sostinens 𝔊 Sustinens *F*[1] Sostenes *F*[2] *2* — quae est Cor. [𝔊]*F*(?) | Iesu qui sunt Corinthii 𝔊*F* | — nostri *F* *4* vobis 2°] nobis *F*[1] *5* quia *6* — est *A*[1] *7* nulla *F* *8* confirmavit 𝔊*AF* | in 1°] ad 𝔊*AF* *9* societate *F*

dicatis omnes, et non sint in vobis schismata:
sitis autem perfecti in eodem sensu, et in
3 eadem sententia. Significatum est enim mihi 11
de vobis fratres mei ab iis, qui sunt Chloes,
quia contentiones sunt inter vos. Hoc autem 12 3,4. Act 18,24 27 J 1,42.
dico, quòd unusquisque vestrum dicit: Ego
quidem sum Pauli: ego autem Apollo: ego
vero Cephae: ego autem Christi. Divisus est 13
Christus? Numquid Paulus crucifixus est pro
vobis? aut in nomine Pauli baptizati estis?
4 Gratias ago Deo, quòd neminem vestrum bap- 14 Act 18,8 R 16,23
tizavi, nisi Crispum, et Caium: nequis dicat 15
quòd in nomine meo baptizati estis. Baptizavi 16 16,15.17
autem et Stephanae domum: ceterum nescio
si quem alium baptizaverim. Non enim misit 17 J 4,2 9,4. Mt 28,19
me Christus baptizare, sed evangelizare: non in
sapientia verbi, ut non evacuetur crux Christi.
5 Verbum enim crucis pereuntibus quidem 18 2 K 4,3 R 1,16.
stultitia est: iis autem, qui salvi fiunt, id est
nobis, Dei virtus est. Scriptum est enim: 19 Is 29,14.

Perdam sapientiam sapientium,
et prudentiam prudentium reprobabo.

Ubi sapiens? ubi scriba? ubi conquisitor huius 20 Job 12,17 Is 19,11, 33,18
saeculi? Nonne stultam fecit Deus sapientiam
huius mundi? Nam quia in Dei sapientia non 21 Mt 11,25 L 6,32
cognovit mundus per sapientiam Deum, placuit
Deo per stultitiam praedicationis salvos facere Mt 12,38. J 4,48.
credentes. Quoniam et Iudaei signa petunt, et 22 Act 17,18.32
Graeci sapientiam quaerunt: nos autem prae- 23 2,14 R 9,33
dicamus Christum crucifixum: Iudaeis quidem
scandalum, Gentibus autem stultitiam, [1] ipsis 24 18 Kol 2,3
autem vocatis Iudaeis, atque Graecis Chris-

10 et 1°] ut *A* | sent.] scientia *et* 𝔊 (-iam *F*) *11* his | Cloes *A* | > inter vos sunt *12* Cephe *F* *13* — ? 1° 𝔊𝔖 2° 𝔖𝔊 *14* deo meo 𝔊*F* | Gaium *15* sitis 𝔊*AF*[2] *16* Stefanae *AF* | Ceterorum autem 𝔊 | > bapt alium *F*[1] | alium vestrum 𝔊 *18* his | — id est nob *A*[2]*F*[1] | > virt dei *20* inquisitor *A* *21* in dei sapientiam *AF*[1] *22* — et 1° 𝔖*F*

23. 2 K 13,4. 25 tum Dei virtutem, et Dei sapientiam: quia
quod stultum est Dei, sapientius est homini-
bus: et quod infirmum est Dei, fortius est
Mt 11,25. J 7,48. Jc 2,1–5. 26 hominibus. Videte enim vocationem vestram 6
fratres, quia non multi sapientes secundum
carnem, non multi potentes, non multi nobiles:
27 sed quae stulta sunt mundi elegit Deus, ut
confundat sapientes: et infirma mundi elegit
28 Deus, ut confundat fortia: et ignobilia mundi,
et contemptibilia elegit Deus, et ea, quae non
R 4,17. E 2,9. 29 sunt, ut ea quae sunt destrueret: ut non glo-
Jr 23,5 6. 2 K 5,21. J 17,19. 30 rietur omnis caro in conspectu eius. Ex ipso
autem vos estis in Christo Iesu, qui factus est
nobis sapientia a Deo, et iustitia, et sancti-
Jr 9,23.23. 31 ficatio, et redemptio: ut quemadmodum scrip-
tum est: Qui gloriatur, in Domino glorietur.
1,17. 2 Et ego, cum venissem ad vos, fratres, 7
veni non in sublimitate sermonis, aut sapien-
tiae, annuncians vobis testimonium Christi.
G 6,14 2 Non enim iudicavi me scire aliquid inter vos,
Act 18,9. 2 K 10,1. 3 nisi Iesum Christum, et hunc crucifixum. Et
ego in infirmitate, et timore, et tremore multo
1. 4 fui apud vos: et sermo meus, et praedicatio
mea non in persuasibilibus humanae sapientiae
E 1,17 20 1 Th 1,5. 5 verbis, sed in ostensione spiritus, et virtutis: ut
fides vestra non sit in sapientia hominum, sed
Ph 3,15. 6 in virtute Dei. Sapientiam autem loquimur inter
perfectos: sapientiam vero non huius saeculi,
neque principum huius saeculi, qui destruuntur:
R 16,25 L 10,21. 7 sed loquimur Dei sapientiam in mysterio, quae
abscondita est, quam praedestinavit Deus ante
L 23,34. Jc 2,1 Kol 1,26. 8 saecula in gloriam nostram, quam nemo prin-

---

28 contempt. mundi F | — ea 1° [𝔖] $A F$ 30 > sap nob.
2,1 per sublimitatem 2 > scire me 𝔖 F | > Chr. I. A
4 persuasione A | — humanae 𝔖𝔊 $A F^1$ | verbi 1 5 sit
insipientia F^1

cipum huius saeculi cognovit: si enim cogno-
vissent, numquam Dominum gloriae crucifixis-
8 sent. Sed sicut scriptum est: 9 Is 64,3
Quod oculus non vidit, nec auris audivit,
nec in cor hominis ascendit, quae prae-
paravit Deus iis, qui diligunt illum:
9 nobis autem revelavit Deus per spiritum suum: 10 Mt 13,11. Prv 20,27 (27) Lxx.
Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda
Dei. Quis enim hominum scit quae sunt homi- 11
nis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est? ita
et quae Dei sunt, nemo cognovit, nisi Spiritus
10 Dei. Nos autem non spiritum huius mundi 12 J 16,13 14.
accepimus, sed Spiritum, qui ex Deo est, ut
sciamus quae a Deo donata sunt nobis: quae 13 1,4
et loquimur non in doctis humanae sapientiae
verbis, sed in doctrina Spiritus, spiritualibus
spiritualia comparantes. Animalis autem homo 14 6. 1,28 J 8,47, 14,17
non percipit ea, quae sunt Spiritus Dei: stul-
titia enim est illi, et non potest intelligere
quia spiritualiter examinatur. Spiritualis au- 15 1 J 2,20.
tem iudicat omnia: et ipse a nemine iudicatur.
Quis enim cognovit sensum Domini, qui instruat 16 R 11,34 Is 40,13
eum? Nos autem sensum Christi habemus.
11 Et ego, fratres, non potui vobis loqui quasi 3 J 16,12.
spiritualibus, sed quasi carnalibus. Tamquam
parvulis in Christo, [1] lac vobis potum dedi, non 2 1 P 2,2 H 5,12 13.
escam: nondum enim poteratis: sed nec nunc
quidem potestis: adhuc enim carnales estis. 3 1,10.11 11,18
Cum enim sit inter vos zelus, et contentio: nonne

8 glor.] maiestatis F^1 9 Quod (calamo) .. ascen-
derunt 𝕾 | his | enim F 10 revelabit A 11 > scit
hominum | sint (1°) 12 — huius 𝕮F^1 | accipimus F 13 spir
et virtutis AF^1 spir sancti F^2 | spirital bis, it 14 15
14 > est enim | intelleg ea F | examinatur 𝕾 15 et
ipse] i A^1F^1 i autem 𝕮 | fin +, sicut scriptum est 𝕾
16 aut quis (quis et F^2) instruxit eum 𝕾 3,1 spirital
| tanq p in Chr (> in Chr p A^1) c praec coni 𝕮A
3 > estis carn. | (𝕮 inc v Cum enim)

carnales estis, et secundum hominem ambulatis?
1,12. 4 Cum enim quis dicat: Ego quidem sum Pauli.
Alius autem: Ego Apollo: nonne homines estis?
Act 18 24 27. 5 [1]Quid igitur est Apollo? quid vero Paulus? Mi-
nistri eius, cui credidistis, et unicuique sicut
Act 18,4,11. 6 Dominus dedit. Ego plantavi, Apollo rigavit·
7 sed Deus incrementum dedit. Itaque neque
qui plantat est aliquid, neque qui rigat: sed,
4,6. 8 qui incrementum dat, Deus. Qui autem plantat
et qui rigat, unum sunt. Unusquisque autem
propriam mercedem accipiet secundum suum
Mt 10,2–0 E 6,20. 9 laborem. Dei enim sumus adiutores: Dei agri- 12
16,16 2 P 3,15. R 15,20. 10 cultura estis, Dei aedificatio estis. Secundum
gratiam Dei, quae data est mihi, ut sapiens archi-
tectus fundamentum posui: alius autem super-
aedificat. Unusquisque autem videat quomodo
1 P 4,4–6. 11 superaedificet. Fundamentum enim aliud nemo
potest ponere praeter id, quod positum est, quod
12 est Christus Iesus. Si quis autem superaedificat
super fundamentum hoc, aurum, argentum,
4,5 2 Th 1,8 13 lapides pretiosos, ligna, foenum, stipulam, [1] uni-
uscuiusque opus manifestum erit: Dies enim
Domini declarabit, quia in igne revelabitur: et
uniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit.
14 Si cuius opus manserit quod superaedificavit,
15 mercedem accipiet. Si cuius opus arserit, detri-
mentum patietur: ipse autem salvus erit: sic
6,19. 2 K 5,16 16 tamen quasi per ignem. Nescitis quia templum 13
17 Dei estis, et Spiritus Dei habitat in vobis? Si quis
autem templum Dei violaverit, disperdet illum
Deus. Templum enim Dei sanctum est, quod estis
Ap 3,17 18. 18 vos. Nemo se seducat: si quis videtur inter vos 14

4 dicit | estis et secundum hominem ambulatis *F* *5* quod ig *F* *8* > plant aut *9* Dei 1° | Domini *F*[1] | estis 1° | est *F*[1] *11* enim | autem *F*[1] | quod 2° | qui 𝔊 *F* *12* supraaedificat *A* | supra ℭ *A F* | — hoc *F*[1] *13* — Domini 𝔊ℭ *A* | declaravit 𝔊 *A F*[1] *17* disperdit A *18* se | vos A

sapiens esse in hoc saeculo, stultus fiat ut
sit sapiens. Sapientia enim huius mundi, stul- 19 Iob 5,12 13.
titia est apud Deum. Scriptum est enim: Com-
prehendam sapientes in astutia eorum. Et 20 Ps 94,11.
iterum: Dominus novit cogitationes sapientium
15 quoniam vanae sunt. Nemo itaque glorietur in 21
hominibus. Omnia enim vestra sunt, ' sive Pau- 22 1,12
lus, sive Apollo, sive Cephas, sive mundus, sive
vita, sive mors, sive praesentia, sive futura:
omnia enim vestra sunt: ' vos autem Christi: 23 11,3.
16 Christus autem Dei. Sic nos existimet homo 4 Tt 1,7.
ut ministros Christi: et dispensatores mysterio-
rum Dei. Hic iam quaeritur inter dispensatores 2* L 12,42
ut fidelis quis inveniatur. Mihi autem pro minimo 3
est ut a vobis iudicer, aut ab humano die: sed
neque meipsum iudico. Nihil enim mihi con- 4 Ps 143,2
scius sum: sed non in hoc iustificatus sum: qui
autem iudicat me, Dominus est. Itaque nolite 5 3,8.
ante tempus iudicare, quoadusque veniat Do-
minus: qui et illuminabit abscondita tenebra-
rum, et manifestabit consilia cordium: et tunc
17 laus erit unicuique a Deo. Haec autem, 6 R 12,3.
fratres, transfiguravi in me et Apollo, propter
vos: ut in nobis discatis, ne supra quam
scriptum est, unus adversus alterum infletur
pro alio. ' Quis enim te discernit? Quid autem 7 R 12 6. J 3,27. H 5,4
habes quod non accepisti? Si autem accepisti,
quid gloriaris quasi non acceperis? Iam saturati 8 Ap 3,17 Ap 3,21
estis, iam divites facti estis: sine nobis regnatis:
et utinam regnetis, ut et nos vobiscum reg-
18 nemus. Puto enim quód Deus nos Apostolos 9 R 8,36. H 10,33.

19 conprehendens *F*¹ *20* sap] hominum A *21* > Itaque nemo | (𝕮 *inc v. 22* Omnia) *22* — sive Cephas *F*¹ *4,3* neque ego *A* *5* inluminavit *F* | manifestavit *AF* | > erit laus *F* *8* regnastis 𝕮*A* | regnaretis 𝕮 *IF*² | regnaremus 𝕮*A* *9* — quod 𝕮𝕮 *A* et *F*¹ quia et *F*² | > nos deus nov. apost. *A*

novissimos ostendit, tamquam morti destina-
tos: quia spectaculum facti sumus mundo, et
8,18. 10 Angelis, et hominibus. Nos stulti propter
Christum, vos autem prudentes in Christo:
nos infirmi, vos autem fortes: vos nobiles
2 K 11,23–27. 11 nos autem ignobiles. Usque in hanc horam
Act 18,3, 20,34. et esurimus, et sitimus, et nudi sumus, et
1 Th 2,9. 12 colaphis caedimur, et instabiles sumus, [1] et
9,18 2 Th 3,8. laboramus operantes manibus nostris. male-
R 12,14. Ps 109,28. dicimur, et benedicimus: persecutionem pati-
Dt 17,7, 22,24. 13 mur, et sustinemus: blasphemamur, et obse-
cramus: tamquam purgamenta huius mundi
facti sumus, omnium peripsema usque adhuc.
14 Non ut confundam vos, haec scribo, sed ut
G 4,19. 15 filios meos charissimos moneo. Nam si decem 19
millia paedagogorum habeatis in Christo: sed
non multos patres. Nam in Christo Iesu per
11,1. 16 Evangelium ego vos genui. Rogo ergo vos,
imitatores mei estote, sicut et ego Christi.
Act 19,22. 17 Ideo misi ad vos Timotheum, qui est filius
Ph 2,20 ss. meus charissimus, et fidelis in Domino: qui
vos commonefaciet vias meas, quae sunt in
Christo Iesu, sicut ubique in omni Ecclesia
18 doceo. Tamquam non venturus sim ad vos, 20
Act 18,21 19 sic inflati sunt quidam. Veniam autem ad vos
Jc 4,15. cito, si Dominus voluerit: et cognoscam non
sermonem eorum, qui inflati sunt, sed virtutem
2,4. L 17,20. 20 Non enim in sermone est regnum Dei, sed in
21 virtute. Quid vultis? in virga veniam ad vos,
an in charitate, et spiritu mansuetudinis?

Lv 18,7 8. 5 Omnino auditur inter vos fornicatio, et talis 21
fornicatio, qualis nec inter Gentes, ita ut uxo-
2 rem patris sui aliquis habeat. Et vos inflati

9 [huic] mundo 𝔊 | – et 1° *F* 11 in] ad *F*[1] | stabiles *F* 12 vestris *F*[1] 13 peripsima 𝔊𝔗*A* perissima *F*[1] 14 – meos *F*[1] | carissimus *F*[1] 16 – sicut et ego Chr 17 – et *F*[1] | commonefaciat | quae] qui *F*[1] | – Iesu 𝔗*A* 19 > cito ad vos 21 an] aut *A* 5,1 quales A | gentes] + nominatur *F*[2] | – sui 𝔊𝔗*A*

estis· et non magis luctum habuistis ut tolla-
tur de medio vestrum qui hoc opus fecit.
22 Ego quidem absens corpore, praesens autem 3 Kol 2,5.
spiritu, iam iudicavi ut praesens, eum, qui
sic operatus est, in nomine Domini nostri 4 Mt 16,19 18,18. 2 K 10,10
Iesu Christi, congregatis vobis et meo spiritu,
cum virtute Domini nostri Iesu, ¹tradere huius- 5 1 T 1,20. 1 P 4,6.
modi satanae in interitum carnis, ut spiritus
salvus sit in die Domini nostri Iesu Christi.
23 ¹Non est bona gloriatio vestra. Nescitis quia 6 G 5,9.
modicum fermentum totam massam corrumpit?
Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova con- 7 Ex 12,21. 13,7 Is 53,7. 1 P 1,19.
spersio, sicut estis azymi. Etenim Pascha
nostrum immolatus est Christus. Itaque epu- 8 Ex 12,3-20.
lemur non in fermento veteri, neque in fer-
mento malitiae, et nequitiae: sed in azymis
24 sinceritatis, et veritatis. Scripsi vobis in 9 Mt 18,17.
epistola: Ne commisceamini fornicariis. non 10 2 Th 3,14.
utique fornicariis huius mundi, aut avaris,
aut rapacibus, aut idolis servientibus: alioquin
debueratis de hoc mundo exisse. Nunc autem 11 2 Th 3,6. Tt 3,10. 2 J 10.
scripsi vobis non commisceri: si is, qui frater
nominatur, est fornicator, aut avarus, aut
idolis serviens, aut maledicus, aut ebriosus,
aut rapax: cum eiusmodi nec cibum sumere.
Quid enim mihi de iis, qui foris sunt, iudi- 12 Mc 4,11.
care? Nonne de iis, qui intus sunt, vos iudi-
catis? nam eos, qui foris sunt, Deus iudicabit. 13 Dt 13,5, 17,7, 22,24.
Auferte malum ex vobisipsis.
25 Audet aliquis vestrum habens negotium ad- 6
versus alterum, iudicari apud iniquos, et non apud

5,2 tolleretur 𝔊A | (vestri) | fin ? 𝔏𝔊A 4 — nostri 2° 𝔊AF 5 huiusmodi hominem 𝔖 | interitu F | diem F¹ | — nostri et Christi 𝔊A 6 — est | nesc.] pr fratres F² 8 — vet. n. in f. F¹ | — et ver. F¹ 9 Scripsi [ergo] 10 serv.] + aut maledicis F¹ 11 comm.] + fornicariis F¹ | nom.] + inter vos 𝔖I² | — est F¹ | idolorum cultor F | huius modi F 12 Quo F¹ | his bis 13 iudicavit F | vobis[met] ips.

Ap 3,21. Dn 7,22. 2 sanctos? An nescitis quoniam sancti de hoc
mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur
mundus, indigni estis qui de minimis iudi-
3 cetis? Nescitis quoniam angelos iudicabimus?
4 quanto magis saecularia? Saecularia igitur
iudicia si habueritis. contemptibiles, qui sunt
in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum.
5 ¹Ad verecundiam vestram dico. Sic non est
inter vos sapiens quisquam, qui possit iudi-
6 care inter fratrem suum? Sed frater cum
fratre iudicio contendit: et hoc apud infideles?
Mt 5,39. 1 Th 5,15. 1 P 3,9. 7 Iam quidem omnino delictum est in vobis, 26
quòd iudicia habetis inter vos. Quare non
magis iniuriam accipitis? quare non magis
8 fraudem patimini? Sed vos iniuriam facitis,
15,50. 9 et fraudatis: et hoc fratribus. An nescitis 27
quis iniqui regnum Dei non possidebunt?
Nolite errare: Neque fornicarii, neque idolis
servientes, neque adulteri, neque molles, neque
G 5,19–21. E 5,5. 10 masculorum concubitores, ¹neque fures, neque
avari, neque ebriosi, neque maledici, neque
Tt 3,3–7 11 rapaces regnum Dei possidebunt. Et haec qui-
dam fuistis: sed abluti estis, sed sanctificati
estis, sed iustificati estis in nomine Domini
nostri Iesu Christi, et in Spiritu Dei nostri.
10,23. 12 Omnia mihi licent, sed non omnis ex- 28
pediunt: Omnia mihi licent, sed ego sub
1 Th 4,2–5. 13 nullius redigar potestate. Esca ventri, et
venter escis: Deus autem et hunc, et has
destruet: corpus autem non fornicationi, sed
16,15 20. 2 K 4,14. R 8,11. 14 Domino: et Dominus corpori. Deus vero et
Dominum suscitavit: et nos suscitabit per

6,2 — hoc [𝔊]𝔈A 9 (𝔈 inc. v. 10 neque molles) 11 quidam 𝔊F² 12 potestatem 𝔊F 13 et esca F¹ | — et 2° 𝔈 m c. corr. | has] hoc | fornicationis F¹ 14 suscitavit (2°) 𝔊AF

29 virtutem suam. Nescitis quoniam corpora 15 12,27.
vestra membra sunt Christi? Tollens ergo
membra Christi, faciam membra meretricis?
Absit. ! An nescitis quoniam qui adhaeret 16 Gn 2,24.
meretrici, unum corpus efficitur? Erunt enim
(inquit) duo in carne una. Qui autem adhaeret 17 J 17,21 22. E 5,30
30 Domino, unus spiritus est. Fugite fornica- 18 2 K 3,17
tionem. Omne peccatum, quodcumque fecerit
homo, extra corpus est: qui autem fornicatur,
in corpus suum peccat. An nescitis quoniam 19 3,16.
membra vestra, templum sunt Spiritus sancti,
qui in vobis est, quem habetis a Deo, et non
estis vestri? Empti enim estis pretio magno. 20 7,23 1 P 1,18.19 Ph 1,20.
Glorificate, et portate Deum in corpore vestro.
31 De quibus autem scripsistis mihi: Bonum 7
est homini mulierem non tangere: propter for- 2
nicationem autem unusquisque suam uxorem
habeat, et unaquaeque suum virum habeat.
Uxori vir debitum reddat: similiter autem et 3
uxor viro. Mulier sui corporis potestatem 4
non habet, sed vir. Similiter autem et vir
sui corporis potestatem non habet, sed mulier.
Nolite fraudare invicem, nisi forte ex con- 5
sensu ad tempus, ut vacetis orationi: et
iterum revertimini in idipsum, ne tentet vos
32 Satanas propter incontinentiam vestram. Hoc 6
autem dico secundum indulgentiam, non secun-
dum imperium. Volo enim omnes vos esse sicut 7 Mt 19,12.
meipsum: sed unusquisque proprium donum
habet ex Deo: alius quidem sic, alius vero sic.

15 quia *F* | > Chr sunt 𝕿*A* *16* — enim *F* *18* Omne] + enim 𝕾[𝕷] *A* *19* sunt] est | domino *F* *20* dominum *F*

7,1 — mihi 𝕿*AF*[1] *4* habeat (1°) *A* *5* in invicem *F*[2] *7* en.] autem (*et* 𝕾) | vos] homines | > heb (habeat *F*[1]) donum

8 Dico autem non nuptis, et viduis: bonum 33
1 T 5,14. 9 est illis si sic permaneant, sicut et ego. Quòd
si non se continent, nubant. Melius est enim
19,26.40 Mt 5,32 Mc 10,11 12. 10 nubere, quàm uri. Iis autem, qui matrimonio 34
iuncti sunt, praecipio non ego, sed Dominus,
11 uxorem a viro non discedere: quòd si disces-
serit, manere innuptam, aut viro suo recon-
12 ciliari. Et vir uxorem non dimittat. ¹ Nam
ceteris ego dico, non Dominus. * Si quis frater 35
uxorem habet infidelem, et haec consentit ha-
13 bitare cum illo, non dimittat illam. Et si qua
mulier fidelis habet virum infidelem, et hic
consentit habitare cum illa, non dimittat vi-
R 11,16. 14 rum: sanctificatus est enim vir infidelis per
mulierem fidelem, et sanctificata est mulier
infidelis per virum fidelem: alioquin filii vestri
R 14,19. 15 immundi essent, nunc autem sancti sunt. Quòd
si infidelis discedit, discedat: non enim servi-
tuti subiectus est frater, aut soror in huius-
1 P 3,1. 16 modi: in pace autem vocavit nos Deus. Unde
enim scis mulier, si virum salvum facies?
aut unde scis vir, si mulierem salvam facies?
20.24. 17 nisi unicuique sicut divisit Dominus, unum-
quemque sicut vocavit Deus, ita ambulet, et
18 sicut in omnibus Ecclesiis doceo. Circumcisus
aliquis vocatus est? non adducat praeputium.
In praeputio aliquis vocatus est? non cir-
G 5,6. 6,15. R 2,25. 19 cumcidatur. Circumcisio nihil est, et praepu-
tium nihil est: sed observatio mandatorum
17.24. 20 Dei. Unusquisque in qua vocatione voca- 36
21 tus est, in ea permaneat. Servus vocatus
es? non sit tibi curae: sed et si potes

8 Hoc aut dico *F* | maneant [I]*CA* manserint *F* 9 > se non *F* 10 his | aut.] enim *A* | coniuncti *F* | uxore *F*¹ 11 aut] a *F*¹ | ns 12 consistit *F*¹ | demittam *F*¹ 13 — fidelis [I]*CAF* | — habitare *F*¹ 14 in muliere fideli (-e *F*²) 15 > est en. serv. subi | eiusmodi | autem (enim) | vocabit *F* 16 facias (1°) *F* 17 quemquem si *F*¹ | sicut 3°] + utique *A* 18 circumdatur *F* 19 prode est (1°) *F*¹ 21 es] est *F*¹

fieri liber, magis utere. Qui enim in Domino 22 E 6,6 Phm 16.
vocatus est servus, libertus est Domini: si-
militer qui liber vocatus est, servus est Christi.
Pretio empti estis, nolite fieri servi hominum 23 6,20.
Unusquisque in quo vocatus est, fratres, in 24 17.20.
hoc permaneat apud Deum.
37 De virginibus autem praeceptum Domini 25 10,40. 1 T 1,13.16.
non habeo: consilium autem do, tamquam mi-
sericordiam consecutus a Domino, ut sim fidelis.
Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem 26 29. 10,11
necessitatem, quoniam bonum est homini sic
esse. Alligatus es uxori? noli quaerere solutio- 27
nem. Solutus es ab uxore? noli quaerere uxorem.
¦Si autem acceperis uxorem, non peccasti. Et si 28 L 21,23
nupserit virgo, non peccavit: tribulationem ta-
men carnis habebunt huiusmodi. Ego autem
vobis parco. Hoc itaque dico, fratres: Tempus 29 R 13,11. L 14,26
breve est: reliquum est, ut et qui habent uxores,
tamquam non habentes sint: et qui flent, tam-
quam non flentes: et qui gaudent, tamquam 30
non gaudentes: et qui emunt, tamquam non
possidentes: et qui utuntur hoc mundo, tam- 31 1 J 2,15–17.
quam non utantur: praeterit enim figura huius
mundi. Volo autem vos sine solicitudine esse. 32
Qui sine uxore est, solicitus est quae Domini
sunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum 33 L 14,20 E 5,29
uxore est, solicitus est quae sunt mundi, quo-
modo placeat uxori, ¦et divisus est. Et mulier in- 34
nupta, et virgo cogitat quae Domini sunt, ut sit
sancta corpore, et spiritu. Quae autem nupta est,
cogitat quae sunt mundi, quomodo placeat viro.

21 > liber fieri 22 simil. [et] 24 Unusq. ergo 𝔊 | est frater, 𝔊 (— fratres F) | maneat F 25 misericordiam A* 26 ergo] enim 𝔊 | — hoc A 28 peccabit A | — vobis F¹ | parcam A 29 [quia] tempus | — et 1° [𝔊] A F 32 — autem F 33 huius mundi A 34 divisa est mulier et virgo quae innupta est F | dei A¹ | et corp.

35 Porro hoc ad utilitatem vestram dico: non
ut laqueum vobis iniciam, sed ad id, quod
honestum est, et quod facultatem praebeat
36 sine impedimento Dominum obsecrandi. Si 38
quis autem turpem se videri existimat super
virgine sua, quòd sit superadulta, et ita oportet
fieri: quod vult faciat: non peccat, si nubat.
37 Nam qui statuit in corde suo firmus, non
habens necessitatem, potestatem autem habens
suae voluntatis, et hoc iudicavit in corde suo,
38 servare virginem suam, bene facit. Igitur et
qui matrimonio iungit virginem suam, bene
R 7,2 39 facit: et qui non iungit, melius facit. Mulier
alligata est legi quanto tempore vir eius vivit.
quòd si dormierit vir eius, liberata est: cui vult
25. 40 nubat: tantum in Domino. Beatior autem erit
si sic permanserit secundum meum consilium:
puto autem quod et ego Spiritum Dei habeam.
Act 15,29. 8 De iis autem, quae idolis sacrificantur, 39
scimus quia omnes scientiam habemus. Scien-
G 6,3. 2 tia inflat, charitas vero aedificat. Si quis
autem se existimat scire aliquid, nondum
cognovit quemadmodum oporteat eum scire.
G 4,9. 3 Si quis autem diligit Deum, hic cognitus est
10,19. Dt 6,4. 4 ab eo. De escis autem, quae idolis immo-
lantur, scimus quia nihil est idolum in mundo,
Ps 82,6. J 10,34 5 et quòd nullus est Deus, nisi unus. Nam etsi
sunt qui dicantur dii sive in caelo, sive in
terra (siquidem sunt dii multi, et domini
Ml 2,10. 10,5 8. Kol 1,16. 6 multi:) nobis tamen unus Deus, Pater, ex quo

35 Porro hoc] hoc autem 𝔏F | — et . . . obsecr. F¹ | — quod 2° [𝔏]𝔗A(F¹) | sive F⁽²⁾ | observandi A¹ 36 supra F | virginem suam 37 — autem F¹ | habet (2°) 𝔏F | iudicabit F² 39 — legi 𝔏𝔗A | est 2°] — A¹ + a lege F 40 — permans 1¹ | > cons meum F | habeo 8,1 his | immolantur 𝔖F | quoniam 𝔗A 2 — autem 4 escis] his F¹ | — est 2° 6 Deus | pr est 𝔖𝔊 corr 90 corr 98 [𝔏] + et A

omnia, et nos in illum: et unus Dominus Iesus
Christus, per quem omnia, et nos per ipsum.
Sed non in omnibus est scientia. Quidam 7 10,27.
autem cum conscientia usque nunc idoli,
quasi idolothytum manducant: et conscientia
ipsorum cum sit infirma, polluitur. Esca autem 8 R 14,17.
nos non commendat Deo. Neque enim si
manducaverimus, abundabimus: neque si non
manducaverimus, deficiemus. Videte autem 9 G 5,13.
ne forte haec licentia vestra offendiculum fiat
infirmis. Si enim quis viderit eum, qui habet 10
scientiam, in idolio recumbentem: nonne con-
scientia eius, cum sit infirma, aedificabitur ad
manducandum idolothyta? Et peribit infirmus 11 R 14,15.
in tua scientia frater, propter quem Christus
mortuus est? Sic autem peccantes in fratres, 12
et percutientes conscientiam eorum infirmam,
in Christum peccatis. Quapropter si esca scan- 13 R 14,21.
dalizat fratrem meum: non manducabo carnem
in aeternum, ne fratrem meum scandalizem.

Non sum liber? Non sum Apostolus? Nonne 9 15,8. Act 26,16 22,17.
Christum Iesum Dominum nostrum vidi? Nonne
opus meum vos estis in Domino? Et si aliis non 2 2 K 3,2.3.
sum Apostolus, sed tamen vobis sum: nam sig-
naculum Apostolatus mei vos estis in Domino.
mea defensio apud eos, qui me interrogant, 3
haec est: Numquid non habemus potestatem 4 L 10,8.
manducandi, et bibendi? Numquid non habe- 5 J 1,42.
mus potestatem mulierem sororem circum-
ducendi sicut et ceteri Apostoli, et fratres

6 illum] illo F^2 7 — cum (in F^2) | id. q. id.] quasi idolo immolatum *F* 8 — enim *et* > *membra* ℭ*A*. neque .. abundavimus (-v- *et A*) *F in ras. et* — neque si non m. def F^1 9 infirmibus F^1 10 idolo 𝔖*A* | idoloth] immolata *F* 11 > inf fr. in tua sc. F^1 | scientia (*hic*, 𝔖ℭ*A*)] conscientia 𝔖 12 in Christo 9,1 > n. s. ap. n. s. lib. *F* | — Christum 2 — Et 𝔖ℭ*A* | — sed *F* 4 — vera F^1 5 > sor. mul. | — et 1° *F*

6 Domini, et Cephas? Aut ego solus, et Barna-
bas, non habemus potestatem hoc operandi?
7 ¹ Quis militat suis stipendiis umquam? Quis
plantat vineam, et de fructu eius non edit?
Quis pascit gregem, et de lacte gregis non
8 manducat? Numquid secundum hominem haec
Dt 25,4 1 T 5,18. 9 dico? An et lex haec non dicit? ¹ Scriptum
est enim in lege Moysi: Non alligabis os
bovi trituranti. Numquid de bobus cura est
2 T 2,6. 10 Deo? ¹ An propter nos utique hoc dicit? Nam
propter nos scripta sunt. quoniam debet in
spe qui arat, arare: et qui triturat, in spe
R 15,27. 11 fructus percipiendi. Si nos vobis spiritualia
seminavimus, magnum est si nos carnalia
Act 20,34 33; 18,3. 2 K 11,9. 12 vestra metamus? Si alii potestatis vestrae
participes sunt, quare non potius nos? Sed
non usi sumus hac potestate: sed omnia su-
stinemus, ne quod offendiculum demus Evan-
Nu 18,8.31; Dt 18,1–3. 13 gelio Christi. Nescitis quoniam qui in sacrario
operantur, quae de sacrario sunt, edunt: et
qui altari deserviunt, cum altari participant?
L 10,7. G 6,6. 14 Ita et Dominus ordinavit iis, qui Evangelium
Act 18,3. 15 annunciant, de Evangelio vivere. Ego autem
nullo horum usus sum. Non autem scripsi haec
ut ita fiant in me: bonum est enim mihi magis
mori, quam ut gloriam meam quis evacuet.
Jr 20,9. 16 Nam si evangelizavero, non est mihi gloria:
necessitas enim mihi incumbit: vae enim mihi
4,1. 17 est, si non evangelizavero. Si enim volens
hoc ago, mercedem habeo: si autem invitus,

---

6 > sol. ego 𝔊𝔈A 7 plantavit F | de fr.] fructum 𝔊 de fructum A¹F¹ | edet 𝔊F | pascet A 9 bubus 10 utique hoc] ut. 𝔊𝔈A haec F | Nam utique F 11 spiritalia | — nos 2° 𝔊F 12 — quare | omn.] non omn. A* 13 operatur A¹ | — et | altario bis (1° altaria 𝔊) | participantur 14 his 15 > scr. aut 16 gloriam F¹ | — enim 1° F

dispensatio mihi credita est. Quae est ergo 18 6,9.
merces mea? Ut Evangelium praedicans, sine
sumptu ponam Evangelium, ut non abutar
41 potestate mea in Evangelio. Nam cum liber 19 Mt 20,26,27.
essem ex omnibus, omnium me servum feci,
ut plures lucrifacerem. Et factus sum Iudaeis 20 Act 16,3, 21,20–26.
tamquam Iudaeus, ut Iudaeos lucrarer. iis
qui sub lege sunt, quasi sub lege essem (cum
ipse non essem sub lege) ut eos, qui sub lege
erant, lucrifacerem. iis, qui sine lege erant, 21 G 2,3, 6,2.
tamquam sine lege essem (cum sine lege Dei
non essem: sed in lege essem Christi) ut
lucrifacerem eos, qui sine lege erant. Factus 22 2 K 11,29. R 11,14.
sum infirmis infirmus, ut infirmos lucrifacerem.
Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem
salvos. Omnia autem facio propter Evange- 23
42 lium: ut particeps eius efficiar. Nescitis 24 2 T 4,7. Ph 3,14.
quòd ii, qui in stadio currunt, omnes quidem
currunt, sed unus accipit bravium? Sic cur-
rite ut comprehendatis. Omnis autem, qui in 25 2 T 2,4,5, 4,8. 1 P 5,4. Jc 1,12.
agone contendit, ab omnibus se abstinet, et
illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant:
43 nos autem incorruptam. Ego igitur sic curro, 26
non quasi in incertum: sic pugno, non quasi
aërem verberans: sed castigo corpus meum, 27 R 8,13, 13,14
et in servitutem redigo: ne forte cum aliis
praedicaverim, ipse reprobus efficiar.
44 Nolo enim vos ignorare fratres quoniam 10 Ex 13,21, 14,22
patres nostri omnes sub nube fuerunt,
et omnes mare transierunt, ² et omnes in 2
Moyse baptizati sunt in nube, et in mari:
et omnes eandem escam spiritalem man- 3 Ex 16,4,35. Dt 8,3.
ducaverunt, et omnes eundem potum 4 Ex 17,6.

18 potestatem meam F¹ 20 (𝔈 inc. v. 21 iis qui sub lege) | his, et 21 | lege 2°] legem F 24 hi (hii F) | ut omnes compr A 25 in agonem F 26 verberant A

spiritalem biberunt: (bibebant autem de spi-
ritali, consequente eos, petra: petra autem
No 14,16.23.30. 5 erat Christus) sed non in pluribus eorum
beneplacitum est Deo: nam prostrati sunt in
Nu 11,4.34. 6 deserto. Haec autem in figura facta sunt 45
nostri, ut non simus concupiscentes malorum,
Ex 32,6. 7 sicut et illi concupierunt. neque idololatrae
efficiamini, sicut quidam ex ipsis: quemad-
modum scriptum est: Sedit populus mandu-
Nu 25,1.9. 8 care, et bibere, et surrexerunt ludere. Neque
fornicemur, sicut quidam ex ipsis fornicati
sunt, et ceciderunt una die viginti tria millia.
Nu 21,5.6. 9 Neque tentemus Christum, sicut quidam eorum
Nu 14,2.36 H 3,11.17. 10 tentaverunt, et a serpentibus perierunt. Ne-
que murmuraveritis, sicut quidam eorum mur-
muraverunt, et perierunt ab exterminatore.
1 P 4,7 11 Haec autem omnia in figura contingebant illis: 46
scripta sunt autem ad correptionem nostram,
12 in quos fines saeculorum devenerunt. Itaque
13 qui se existimat stare, videat ne cadat. Ten-
tatio vos non apprehendat nisi humana: *fide- 47
lis autem Deus est,¶qui non patietur vos ten-
tari supra id, quod potestis, sed faciet etiam
cum tentatione proventum ut possitis sustinere.
1 J 5,21. 14 Propter quod charissimi mihi, fugite
15 ab idolorum cultura: Ut prudentibus loquor, 48
Mt 26,27. Act 2,42 16 vos ipsi iudicate quod dico. Calix bene-
dictionis, cui benedicimus, nonne communi-
catio sanguinis Christi est? et panis, quem
frangimus, nonne participatio corporis Do-
12,27 R 12,5 17 mini est? Quoniam unus panis, unum corpus
multi sumus, omnes, qui de uno pane parti-
Lv 7,6.15 G 6,16 18 cipamus. Videte Israel secundum carnem:

10,4 consequenti 6 mala A 7 idolorum cultores F | ex iis ipsis F 8 [in] una | — millia A + hominum F¹ 13 super | pot.] + sufferre F² | > cum tempt. etiam 15 — ipsi 16 calicem ℭF 17 panis, et 𝔖 | omnesque de | pane] + et de uno calice 𝔖[ℭ]F¹ | participamur ℭAF 18 Vid. [enim]

nonne qui edunt hostias, participes sunt al-
taris? Quid ergo? dico quòd idolis immolatum 19 8,4.
sit aliquid? aut quòd idolum, sit aliquid?
Sed quae immolant Gentes, daemoniis immo- 20 Lv 17,7. Dt 32,17. Ps 106,37. Ap 9,20.
lant, et non Deo. Nolo autem vos socios
fieri daemoniorum: non potestis calicem Do-
mini bibere, et calicem daemoniorum: non 21 2 K 6,15.16. Ml 1,7.12
potestis mensae Domini participes esse, et
mensae daemoniorum. An aemulamur Domi- 22 Dt 32,21.
num? Numquid fortiores illo sumus?
Omnia mihi licent, sed non omnia ex- 23 6,12.
pediunt. Omnia mihi licent, sed non omnia
aedificant. Nemo quod suum est quaerat, sed 24 33. R 15,2.
50 quod alterius. Omne, quod in macello vae- 25 14,2–10,23.
nit, manducate, nihil interrogantes propter
conscientiam. Domini est terra, et plenitudo 26 Ps 24,1.
51 ejus. Si quis vocat vos infidelium, et vultis 27 L 10,8.
ire: omne, quod vobis apponitur, manducate,
nihil interrogantes propter conscientiam. Si 28 8,7.
quis autem dixerit: Hoc immolatum est idolis:
nolite manducare propter illum, qui indicavit,
et propter conscientiam: conscientiam autem 29
dico non tuam, sed alterius. Ut quid enim
libertas mea iudicatur ab aliena conscientia?
Si ego cum gratia participo, quid blas- 30 1 T 4,4.
52 phemor pro eo quòd gratias ago? Sive 31 Kol 3,17 L 18,26.
ergo manducatis, sive bibitis, sive aliud
quid facitis: omnia in gloriam Dei facite.
Sine offensione estote Iudaeis, et Genti- 32 R 14,13
bus, et Ecclesiae Dei: sicut et ego per 33 9,20–23
omnia omnibus placeo, non quaerens quod
mihi utile est, sed quod multis: ut salvi fiant.
53 Imitatores mei estote, sicut et ego Christi. 11 4,16. Ph 3,17

19 ergo dico? 𝔊𝔉 *A* | *fin* + non quod idolum sit aliquid *F*[2] *22* aemulemur *A* *23* (𝕮 *inc v post* exped.) | — mihi *bis* | — Omnia (3°) . . aedif. *F*[1] *25* venditur *F* *27* infid.] + ad coenam 𝔊*F*[1] *28* immolaticium (-tum *A*[1]) *29* alia 𝔉*A* infidele *F* *30* si [enim] | ego] ergo *F* *31* sive 3°] vel 𝕮 1*F* | gloria facite Dei *F* *32* gentilibus *F*
11,1 — et *F*

2 Laudo autem vos fratres quòd per om-
nia mei memores estis· et sicut tradidi vobis,
8,23. E 5,23. Gn 3,16. 3 praecepta mea tenetis. Volo autem vos scire 54
quòd omnis viri caput, Christus est: caput
autem mulieris, vir: caput vero Christi, Deus.
12,10. 14,1. 4 Omnis vir orans, aut prophetans velato ca- 55
5 pite, deturpat caput suum. Omnis autem
mulier orans, aut prophetans non velato ca-
pite, deturpat caput suum: unum enim est
6 ac si decalvetur. Nam si non velatur mulier,
tondeatur. Si vero turpe est mulieri tonderi,
Gn 1,27. 5,1. 7 aut decalvari, velet caput suum. Vir quidem
non debet velare caput suum: quoniam imago
et gloria Dei est, mulier autem gloria viri
Gn 2,22 23. 1 T 2,13. 8 est. Non enim vir ex muliere est, sed mulier
Gn 2,18. 9 ex viro. Etenim non est creatus vir propter
Gn 6,2. 10 mulierem, sed mulier propter virum. Ideo
debet mulier potestatem habere supra caput
11 propter Angelos. Verumtamen neque vir sine
muliere: neque mulier sine viro in Domino.
12 Nam sicut mulier de viro, ita et vir per mu-
13 lierem: omnia autem ex Deo. Vos ipsi iudi-
cate: decet mulierem non velatam orare Deum?
14 Nec ipsa natura docet vos, quòd vir quidem
15 si comam nutriat, ignominia est illi· mulier
vero si comam nutriat, gloria est illi: quoniam
16 capilli pro velamine ei dati sunt. Si quis autem
videtur contentiosus esse: nos talem consue-
tudinem non habemus, neque Ecclesia Dei.
22. 17 Hoc autem praecipio: non laudans quòd non

2 — per 𝔊ℭAF[1] 4 Omn. [autem] 5 > est enim | atque ℭAF[1] 6 et tondeatur 7 — suum | > et glor. est dei ℭA > est et gl. dei F 10 pot.] velamen 𝔖 | cap. suum 𝔖F | et propter 𝔖 13 Vos ipsi] in vobis ipsis 𝔊ℭF[2 vid] vos autem A 14 > vos docet F | quoniam 𝔊F 15 propter velamine F (²-men) | fin ? 𝔖 16 ecclesiae (F[1])

56 in melius, sed in deterius convenitis. Primum 18 1,10–16, 3,3.
quidem convenientibus vobis in Ecclesiam,
audio scissuras esse inter vos, et ex parte
credo. Nam oportet et haereses esse, ut et 19 1 J 2,19 Dt 13,4.
qui probati sunt, manifesti fiant in vobis.
Convenientibus ergo vobis in unum, iam non 20
est Dominicam coenam manducare. Unus- 21
quisque enim suam coenam praesumit ad
manducandum. Et alius quidem esurit: alius
autem ebrius est. Numquid domos non ha- 22 Jc 2,5.6.
betis ad manducandum, et bibendum? aut
Ecclesiam Dei contemnitis, et confunditis eos,
qui non habent? Quid dicam vobis? Laudo
57 vos? in hoc non laudo. Ego enim accepi a 23 Mt 26,26–28. Mc 14,22–24. L 22,19 20.
Domino quod et tradidi vobis, quoniam Do-
minus Iesus in qua nocte tradebatur, accepit
panem, | et gratias agens fregit, et dixit: Acci- 24 Ex 12,4, 13,9. Dt 16,3
pite, et manducate. hoc est corpus meum,
quod pro vobis tradetur: hoc facite in meam
commemorationem. Similiter et calicem, post- 25 Ex 12,14; 24,8 Zch 9,11
quam coenavit, dicens: Hic calix novum te-
stamentum est in meo sanguine. hoc facite
quotiescumque bibetis, in meam commemo-
rationem. Quotiescumque enim manducabitis 26 Mt 26 29.
panem hunc, et calicem bibetis: mortem Do-
58 mini annunciabitis donec veniat. Itaque qui- 27 H 6,6, 10,29.
cumque manducaverit panem hunc, vel biberit
calicem Domini indigne: reus erit corporis,
et sanguinis Domini. Probet autem seipsum 28 Mt 26,22. 2 K 13,5.
homo: et sic de pane illo edat, et de calice
bibat. Qui enim manducat, et bibit indigne, 29
iudicium sibi manducat, et bibit: non
diiudicans corpus Domini. Ideo inter vos 30 15,20. E 5,14. 1 Th 5,6.

---

18 in ecclesia (F¹) | schismata F | — inter vos 19 — et 1° 𝔊F | — et 2° F 22 vos in hoc? 𝔊 23 d noster I. A² 24 — Acc. et mand. | — quod A 25 coenatum est F | bibitis 26 bibitis F¹ | adnuntiatis ℭA 27 — hunc 29 bibet 1° F² | discernens F | — Domini [𝔊]ℭA¹F²

multi infirmi et imbecilles, et dormiunt multi.
31 Quòd si nosmetipsos diiudicaremus, non uti-
H 12,5.6. 1 P 4,17. 32 que iudicaremur. Dum iudicamur autem, a
Domino corripimur, ut non cum hoc mundo
33 damnemur. Itaque fratres mei, cum conveni-
34 tis ad manducandum, invicem expectate. Si
quis esurit, domi manducet· ut non in iudi-
cium conveniatis. Cetera autem, cum venero,
disponam.

12 De spiritualibus autem, nolo vos ignorare
Hb 9,16.10. 2 fratres. Scitis quoniam cum Gentes essetis,
ad simulachra muta prout ducebamini euntes.
Mc 9 38 1 J 4 2 3. Mt 7,21 3 Ideo notum vobis facio, quòd nemo in Spiritu
Dei loquens, dicit anathema Iesu. Et nemo
potest dicere, Dominus Iesus, nisi in Spiritu
R 12,6 E 4,4. 4 sancto. Divisiones vero gratiarum sunt,
28. E 4,11. 5 idem autem Spiritus: Et divisiones ministra-
6 tionum sunt, idem autem Dominus: Et divi-
siones operationum sunt, idem vero Deus,
14,26. 7 qui operatur omnia in omnibus. Unicuique
autem datur manifestatio Spiritus ad utilitatem
8 Alii quidem per Spiritum datur sermo sapien-
tiae· alii autem sermo scientiae secundum eun-
9 dem Spiritum: alteri fides in eodem Spiritu:
14,6 Act 2,4. 10 alii gratia sanitatum in uno Spiritu, ¹ alii ope-
ratio virtutum, alii prophetia, alii discretio spi-
rituum, alii genera linguarum, alii interpretatio
7,7 R 12,6. E 4,7 11 sermonum. Haec autem omnia operatur unus
atque idem Spiritus, dividens singulis prout
27 10,17 12 vult. Sicut enim corpus unum est, et

30 inbec sunt *A*
31 diiud] iudicaremus *F*
33 — cum *F*¹
12,1 spiritalibus
2 Scit autem 𝔊
3 anath. Ihesum *F* | potens *A*¹ | (dominum Jesum)

membra habet multa, omnia autem membra
corporis cum sint multa, unum tamen corpus
sunt: ita et Christus. Etenim in uno Spiritu 13 G 3,28.
omnes nos in unum corpus baptizati sumus,
sive Iudaei, sive Gentiles, sive servi, sive
liberi. et omnes in uno Spiritu potati sumus
Nam et corpus non est unum membrum, sed 14 20.
multa. Si dixerit pes: Quoniam non sum 15
manus, non sum de corpore: num ideo non
est de corpore? Et si dixerit auris: Quoniam 16
non sum oculus, non sum de corpore: num
ideo non est de corpore? Si totum corpus 17
oculus: ubi auditus? Si totum auditus: ubi
odoratus? Nunc autem posuit Deus membra, 18
unumquodque eorum in corpore sicut voluit.
Quod si essent omnia unum membrum, ubi 19
corpus? Nunc autem multa quidem membra, 20 14.
unum autem corpus. Non potest autem ocu- 21
lus dicere manui: Opera tua non indigeo: aut
iterum caput pedibus: Non estis mihi neces-
sarii. Sed multo magis quae videntur mem- 22
bra corporis infirmiora esse, necessariora sunt:
et quae putamus ignobiliora membra esse 23
corporis, his honorem abundantiorem circum-
damus: et quae inhonesta sunt nostra, abun-
dantiorem honestatem habent. Honesta autem 24
nostra nullius egent: sed Deus temperavit
corpus, ei, cui deerat, abundantiorem tribuendo
honorem, ut non sit schisma in corpore, sed 25
idipsum pro invicem sollicita sint membra. Et 26
si quid patitur unum membrum, compatiun-
tur omnia membra: sive gloriatur unum mem-
brum, congaudent omnia membra. Vos autem 27 R 12,5. E 5,30
estis corpus Christi, et membra de mem-
bro. Et quosdam quidem posuit Deus 28 E 4,11 12

12 — tamen 13 omn nos (2º) F¹ | in u Sp 2º] in unum spiritum 15 num] non, it 16 | fin pro? ... , it 16 | — Et A | quia 18 unumquoque F 21 — aut ... F¹ | > dic oc ... F 23 ignorabiliora A | circumdamar F² | ab abund. 2º ad abund 1º ... F¹ 25 scismata F | in idipsum ... | sint] sunt A¹ 26 gloriantur F(1)

in Ecclesia primùm Apostolos, secundò Pro-
phetas, tertiò Doctores, deinde virtutes, exinde
gratias curationum, opitulationes, gubernatio-
nes, genera linguarum, interpretationes ser-
29 monum. Numquid omnes Apostoli? numquid
omnes Prophetae? numquid omnes Doctores?
30 numquid omnes virtutes? ¹ numquid omnes
gratiam habent curationum? numquid omnes
linguis loquuntur? numquid omnes interpre-
14,1. 31 tantur? Aemulamini autem charismata meliora
Et adhuc excellentiorem viam vobis de- 61
Ps 150,5 Lxx 13 monstro. Si linguis hominum loquar, et ange-
lorum, charitatem autem non habeam, factus
sum velut aes sonans, aut cymbalum tinniens.
Mt 7,22, 17,20 2 Et si habuero prophetiam, et noverim mysteria
omnia, et omnem scientiam: et si habuero
omnem fidem ita ut montes transferam, cha-
Mt 6,2. 3 ritatem autem non habuero, nihil sum. Et
si distribuero in cibos pauperum omnes fa-
cultates meas, et si tradidero corpus meum
ita ut ardeam, charitatem autem non habuero,
4 nihil mihi prodest. Charitas patiens est,
benigna est: Charitas non aemulatur, non
Zch 8,17 Lxx. Ph 2,4.21. 5 agit perperam, non inflatur, ¹ non est ambiti-
osa, non quaerit quae sua sunt, non irritatur,
R 12,9. 6 non cogitat malum, ¹ non gaudet super iniqui-
Prv 10,12. 9,12 R 15,1. 7 tate, congaudet autem veritati: omnia suf-
fert, omnia credit, omnia sperat, omnia su-
1 P 4,8. 8 stinet Charitas numquam excidit: sive
prophetiae evacuabuntur, sive linguae cessa-
9 bunt, sive scientia destruetur. Ex parte enim
10 cognoscimus, et ex parte prophetamus. Cum
autem venerit quod perfectum est, evacuabitur

---

28 exin A^1 | gratia $A^{(1)}F$ | — interpr. serm. 30 gratia curat habent F 31 charism] dona F^1 | maiora 𝕮A | demonstrabo F

13,1 — autem F^1 | vel A^1 2 — et 3º A^1 | — si 2º 𝕬 3 — ita (𝕮)𝕱AF | ardeat A | prode est F 4 est caritas, non 𝕮 6 iniquitatem 8 excedit A | distribuetur F^1

quod ex parte est. Cum essem parvulus, 11
loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus,
cogitabam ut parvulus. Quando autem factus
sum vir, evacuavi quae erant parvuli. Vide- 12 2 K 5,7. Ju 1,28. Nu 12,8.
mus nunc per speculum in aenigmate: tunc
autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex
parte: tunc autem cognoscam sicut et cognitus
sum. Nunc autem manent, fides, spes, chari- 13 1 Th 1,3 1 J 4,16.
tas: tria haec. maior autem horum est charitas.
62 Sectamini charitatem, aemulamini spiri- 14 12,10.31.
talia: magis autem ut prophetetis. Qui enim 2
loquitur lingua, non hominibus loquitur, sed
Deo: nemo enim audit. Spiritu autem loqui- 3
tur mysteria. nam qui prophetat, hominibus
loquitur ad aedificationem, et exhortationem,
et consolationem. Qui loquitur lingua, semet- 4
ipsum aedificat: qui autem prophetat, Eccle-
siam Dei aedificat Volo autem omnes vos 5 Nu 11,29 12,30.
loqui linguis: magis autem prophetare. Nam
maior est qui prophetat, quàm qui loquitur
linguis: nisi forte interpretetur ut Ecclesia
aedificationem accipiat Nunc autem, fratres, 6 12,8
si venero ad vos linguis loquens: quid vobis
prodero, nisi vobis loquar aut in revelatione,
aut in scientia, aut in prophetia, aut in doc-
trina? Tamen quae sine anima sunt vocem 7
dantia, sive tibia, sive cithara: nisi distinc-
tionem sonituum dederint, quomodo scietur id,
quod canitur, aut quod citharizatur? Etenim 8
si incertam vocem det tuba, quis parabit se
ad bellum? Ita et vos per linguam nisi mani- 9
festum sermonem dederitis: quomodo scietur id,
quod dicitur? eritis enim in aëra loquentes. Tam 10
multa, utputa genera linguarum sunt in hoc
mundo. et nihil sine voce est Si ergo nesciero 11

11 Cum autem *F* | > ut parv loq. ut p sap ut p. cog. *F* | quando] cum *F* | — aut 𝕮*A* | quae p. er deposui *I* *12* sicut] si *F*[1] *13* manet | his *14,2* quia nemo intelligit *F*[1] | Spiritus 𝕲 *I*[2]*F* *3* — ad [𝕲]𝕮*IF* | consolationes *I* *4* — Dei *5* > ling loq *A* | nisi] + si *F* | forte ut *AF* | ecclesiam *F* *6* nisi] + si [𝕲]𝕮 *I* (*cf p.* 450)

virtutem vocis, ero ei, cui loquor, barbarus:
1–4 12 et qui loquitur, mihi barbarus. Sic et vos,
quoniam aemulatores estis spirituum, ad
aedificationem Ecclesiae quaerite ut abundetis.
12,10 13 Et ideo qui loquitur lingua: oret ut inter-
14 pretetur. Nam si orem lingua, spiritus meus
E 5,19. 15 orat, mens autem mea sine fructu est. Quid
ergo est? Orabo spiritu, orabo et mente:
16 psallam spiritu, psallam et mente. Ceterum
si benedixeris spiritu: qui supplet locum idio-
tae, quomodo dicet, Amen, super tuam bene-
17 dictionem? quoniam quid dicas, nescit. ¹ nam
tu quidem bene gratias agis: sed alter non
18 aedificatur. Gratias ago Deo meo, quòd om-
19 nium vestrum lingua loquor. Sed in Ecclesia
volo quinque verba sensu meo loqui, ut et
alios instruam: quàm decem millia verborum
E 4,14. Ph 3,12,15. 20 in lingua. Fratres, nolite pueri effici sensi-
bus, sed malitia parvuli estote: sensibus
Dt 28,49. Is 28,11.12. 21 autem perfecti estote. In lege scriptum est:
Quoniam in aliis linguis et labiis aliis loquar
populo huic: et nec sic exaudient me, dicit
22 Dominus. Itaque linguae in signum sunt non
fidelibus, sed infidelibus: prophetiae autem
Act 2,13 23 non infidelibus, sed fidelibus. Si ergo con-
veniat universa Ecclesia in unum, et omnes
linguis loquantur, intrent autem idiotae, aut
Act 4 13 24 infideles: nonne dicent quòd insanitis? Si
autem omnes prophetent, intret autem quis
infidelis, vel idiota, convincitur ab omnibus,

(*ad p.* 449) *6* revelationem *A*¹ | — in 2º 3º *A* *7* so-
nitus *F* | — id [𝔊]ℭ *1F* | — quod 2º *F* *8* q. para-
vit 𝔊 *1F* (qui speravit *F*¹) *9* aere *A* *10* — hoc [𝔊]ℭ*A*
11 — ei *F*¹ *15* mentem *bis F* | — et 2º *A*¹ *16* Quis
(*et ? post* id 𝔖) 𝔖𝔊*AF* | dicit 𝔊*F* *18* — meo [𝔊]ℭ *1F*
21 lege enim 𝔖[𝔊] *22* in signo *F* *23* aut et *1* |
quod } : quid 𝔖 *24* intrent *F*¹

diiudicatur ab omnibus: occulta cordis eius 25 J 4,19. 16,8. Is 45,14 Dn 2,47 Zch 8,23
manifesta fiunt: et ita cadens in faciem ado-
rabit Deum, pronuncians quòd vere Deus in
vobis sit. Quid ergo est, fratres? cum con- 26 11,18.20 12,8–10. E 4,12
venitis, unusquisque vestrum psalmum habet,
doctrinam habet, apocalypsim habet, linguam
habet, interpretationem habet: omnia ad aedi-
ficationem fiant. Sive lingua quis loquitur, 27
secundum duos, aut ut multum tres, et per
partes, et unus interpretetur. Si autem non 28
fuerit interpres, taceat in Ecclesia, sibi autem
63 loquatur, et Deo. Prophetae autem duo, aut 29 1 Th 5,21. Act 17,11.
tres dicant, et ceteri diiudicent. Quòd si alii 30
revelatum fuerit sedenti, prior taceat. Po- 31
testis enim omnes per singulos prophetare:
ut omnes discant, et omnes exhortentur: et 32
spiritus prophetarum prophetis subiecti sunt.
Non enim est dissensionis Deus, sed pacis: 33
sicut et in omnibus Ecclesiis sanctorum doceo.
64 Mulieres in Ecclesiis taceant, non enim per- 34 11,3. 1 T 2,12 E 5,22 Tt 2,5 Gn 3,16.
mittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut et
lex dicit. Si quid autem volunt discere, domi 35
viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri
loqui in Ecclesia. An a vobis verbum Dei 36
processit? aut in vos solos pervenit? Si 37 1 J 4,6.
quis videtur propheta esse, aut spiritualis,
cognoscat quae scribo vobis, quia Domini sunt
mandata. Si quis autem ignorat, ignorabitur. 38
Itaque fratres aemulamini prophetare: et 39

---

25 occulta enim 𝔖 (oc. etiam) | adoravit *A F*[1] | sit (est) 26 apocalypsin 𝔊𝔗*A* | — ling. hab. *F*[1] 27 — ut 𝔊*F* | et 2°] ut *F* 29 — aut [𝔊]*A* | diiud.] dei iudicent *F*[1] (?) 32 subiectus est 𝔖*F*[2] 33 pacis et fin., 𝔗] sed sicut *F*[2] | — et] — doceo [𝔊]𝔗*A* 34 in ecclesia *F*[2] | subditae *F* 37 spiritalis

Kol 2,5. 40 loqui linguis nolite prohibere. Omnia autem
honeste, et secundum ordinem fiant.
15 Notum autem vobis facio, fratres, Evan-
gelium, quod praedicavi vobis, quod et acce-
14. 2 pistis, in quo et statis, per quod et salvamini:
qua ratione praedicaverim vobis, si tenetis,
Is 53,8 9. 3 nisi frustra credidistis. Tradidi enim vobis
in primis quod et accepi: quoniam Christus
2 Rg 20 5. Is 54,7. Hos 6,2. mortuus est pro peccatis nostris secundum
Jon 2,1. Ps 15,10. 4 Scripturas: et quia sepultus est, et quia re-
L 24,34. Mc 16,14. 5 surrexit tertia die secundum Scripturas: et
quia visus est Cephae, et post hoc undecim:
6 Deinde visus est plus quàm quingentis fratri-
bus simul: ex quibus multi manent usque
L 24,50. 7 adhuc, quidam autem dormierunt: Deinde
visus est Iacobo, deinde Apostolis omnibus:
9,1. 8 Novissime autem omnium tamquam abortivo,
E 3,8. 1 T 1,13. Mt 5,19. 9 visus est et mihi. Ego enim sum minimus
Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apo-
stolus, quoniam persecutus sum Ecclesiam
2 K 11,5.23, 3,1. 10 Dei. Gratia autem Dei sum id, quod sum,
et gratia eius in me vacua non fuit, sed ab-
undantius illis omnibus laboravi: non ego
11 autem, sed gratia Dei mecum: Sive enim
ego, sive illi: sic praedicamus, et sic credidistis.
12 Si autem Christus praedicatur quòd resur-
rexit a mortuis, quomodo quidam dicunt in vo-
13 bis, quoniam resurrectio mortuorum non est? Si
autem resurrectio mortuorum non est: neque
14 Christus resurrexit. Si autem Christus non resur-
rexit, inanis est ergo praedicatio nostra, inanis
Act 1,22. 5,32. 15 est et fides vestra: invenimur autem et falsi

40 sec. ordine *F* | fiant in vobis 𝔖
15,1 — autem 𝔈 | > fac. vobis *F* 2 retenetis *F*² | nisi] + si 𝔈 *F*² 3 > vobis enim *A*¹ 4 surrexit *A* 5 — et 1° *A* | haec 7 et Iac. *A* 10 gratiam (1°) *F* | — id *F* 11 praedicavimus 𝔖*F* 14 — non *A*¹ | > ergo est (𝔖 — ergo) | inan. 2°] vana *F* + ergo *A*

testes Dei: quoniam testimonium diximus ad-
versus Deum quod suscitaverit Christum, quem
non sucitavit, si mortui non resurgunt. Nam 16 6,14.
si mortui non resurgunt, neque Christus re-
surrexit. Quòd si Christus non resurrexit, 17 14.
vana est fides vestra, adhuc enim estis in
peccatis vestris. Ergo et qui dormierunt in 18
Christo, perierunt. Si in hac vita tantum in 19
Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus
omnibus hominibus. Nunc autem Christus 20 Kol 1,18. 17,20.
resurrexit a mortuis primitiae dormientium,
quoniam quidem per hominem mors, et per 21 Gn 3,17—19
hominem resurrectio mortuorum. Et sicut in 22 R 5,18.19.
Adam omnes moriuntur, ita et in Christo om-
nes vivificabuntur. Unusquisque autem in 23 20. 1 Th 4,16 R 8,29 Ap 20,5.
suo ordine, primitiae Christus: deinde ii, qui
sunt Christi, qui in adventu eius crediderunt.
Deinde finis: cum tradiderit regnum Deo et 24 Dn 2,44
Patri, cum evacuaverit omnem principatum,
et potestatem, et virtutem. Oportet autem 25 Ps 110,1. Mt 22,44.
illum regnare donec ponat omnes inimicos sub
pedibus eius. Novissima autem inimica de- 26 Ap 20,14, 21,4
structur mors: Omnia enim subiecit sub pedi- 27 Ps 8,7.
bus eius. Cum autem dicat: Omnia subiecta
sunt ei, sine dubio praeter eum, qui subiecit
ei omnia. Cum autem subiecta fuerint illi 28
omnia: tunc et ipse Filius subiectus erit ei,
qui subiecit sibi omnia, ut sit Deus omnia
in omnibus. Alioquin quid facient qui 29
baptizantur pro mortuis, si omnino mortui
non resurgunt? ut quid et baptizantur pro
illis? ut quid et nos periclitamur omni hora? 30 R 8,36.

15 — si mortui non res. F(?) 16 — Nam si m n res. 1F' 1) 18 — et F1 21 quid] enim 𝕮 1 22 vivificantur. 1? F1 23 hi (hii F) | — qui 2° et cred 𝕮 1 | adventum F 25 — omn 𝕱 26 Novissime 𝕾 27 dicit haec 𝕾 (𝕮 me . Omnia 2°) | — ei 1° [𝕷] 28 > illi fuer omnia F | — et | illi | > sibi subiec

2 K 4,10 11 31 Quotidie morior per vestram gloriam, fratres,
quam habeo in Christo Iesu Domino nostro.
Is 22,13. 32 Si (secundum hominem) ad bestias pugnavi
Ephesi, quid mihi prodest, si mortui non re-
surgunt? manducemus, et bibamus, cras enim
33 moriemur. Nolite seduci. Corrumpunt mores
R 13,11 E 5,14. 34 bonos colloquia mala. Evigilate iusti, et nolite
6,9 Act 26,8. peccare: ignorantiam enim Dei quidam habent,
ad reverentiam vobis loquor.
35 Sed dicet aliquis: Quomodo resurgunt
J 12,24 36 mortui? qualive corpore venient? Insipiens,
tu quod seminas non vivificatur, nisi prius
37 moriatur. Et quod seminas, non corpus, quod
futurum est, seminas, sed nudum granum, ut
Gn 1,11 38 puta tritici, aut alicuius ceterorum. Deus
autem dat illi corpus sicut vult: et unicuique
39 seminum proprium corpus. Non omnis caro,
eadem caro: sed alia quidem hominum, alia
vero pecorum, alia volucrum, alia autem pis-
40 cium. Et corpora caelestia, et corpora terre-
stria: sed alia quidem caelestium gloria, alia
41 autem terrestrium: Alia claritas solis, alia
claritas lunae, et alia claritas stellarum. Stella
42 enim a stella differt in claritate: sic et re-
surrectio mortuorum. Seminatur in corruptione,
Ph 3,20 21 43 surget in incorruptione. Seminatur in ignobili-
tate, surget in gloria: Seminatur in infirmitate,
44 surget in virtute: Seminatur corpus animale,
surget corpus spiritale. Si est corpus animale,
Gn 2,7. 45 est et spiritale, sicut scriptum est: Factus est pri-
2 K 3,6 17 mus homo Adam in animam viventem, novissi-
J 6,63 46 mus Adam in spiritum vivificantem. Sed non pri-
us quod spiritale est, sed quod animale: deinde

31 propter 𝔊 A F 32 prodest (prode est F) ? Si.. resurgent, Mand. 𝔊𝔗 A 33 mala] + sobrii estote F² 34 vigilate F² | iuste | > dei enim A | rev. (verecundiam) 35 dicit F | quali autem | veniunt 38 prout F | voluit 𝔈 A 39 — quidem | — vero | alia caro vol. (F¹) | — autem F¹ 40 glor. (gratia)] + est F 41 — et A | ab st. 𝔊 stellae F² 42 ita F | corruptionem et incorruptionem F 42/44 surgit quater 𝔊𝔗 I (A 4°) 45 sic et sci 𝔊𝔗 I (𝔈 inc. v. Factus) 46 Sed] et I | > prius non A¹ | anim. est

quod spiritale. Primus homo de terra, terre- 47 Gn 2,7.
nus: secundus homo de caelo, caelestis. Qualis 48
terrenus, tales et terreni: et qualis caelestis,
tales et caelestes. Igitur, sicut portavimus 49 Gn 5,3
imaginem terreni, portemus et imaginem cae-
lestis. Hoc autem dico, fratres: quia caro 50 8,9 s. 17.
et sanguis regnum Dei possidere non possunt:
neque corruptio incorruptelam possidebit. Ecce 51 1 Th 4,15.17.
mysterium vobis dico. Omnes quidem resur-
gemus, sed non omnes immutabimur. In mo- 52 Mt 24,31. 1 Th 4,16.
mento, in ictu oculi, in novissima tuba: canet
enim tuba, et mortui resurgent incorrupti: et
nos immutabimur. Oportet enim corruptibile 53 2 K 5,4.
hoc induere incorruptionem: et mortale hoc
induere immortalitatem. Cum autem mortale 54
hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo,
qui scriptus est: Absorpta est mors in vic-
toria. Ubi est mors victoria tua? ubi est 55 Is 25,8. Hos 13,14
mors stimulus tuus? Stimulus autem mortis 56 R 7,13. 6,11
peccatum est: virtus vero peccati lex. Deo 57
autem gratias, qui dedit nobis victoriam per
Dominum nostrum Iesum Christum. Itaque 58 2 Chr 15,7 Ap 14,13.
fratres mei dilecti, stabiles estote, et immo-
biles: abundantes in opere Domini semper,
scientes quod labor vester non est inanis in
Domino.

66 De collectis autem, quae fiunt in sanc- 16 Act 11,29 2 K 8, 9 G 2,10
tos, sicut ordinavi Ecclesiis Galatiae, ita et

---

46 spirit. [est]
47 sec. homo (autem) | — caelestis 𝕮A¹
48 — et 2° A¹
50 quoniam | possidebit] -dere A
51 resurgimus 𝕱 lF
52 canit F | — tuba 2° [𝕱]𝕮 lF | resurgunt F
53 incorruptelam 56 vero] autem F 58 opera A
16 1 in eo sanctos F¹ in sanctis 4 sanctis F²

Act 20,7. 2 vos facite. Per unam sabbati unusquisque
vestrum apud se seponat, recondens quod ei
bene placuerit: ut non, cum venero, tunc col-
3 lectae fiant. Cum autem praesens fuero:
quos probaveritis per epistolas, hos mittam
4 perferre gratiam vestram in Ierusalem. Quòd
si dignum fuerit ut et ego eam, mecum ibunt.
Act 19,21 5 Veniam autem ad vos, cum Macedoniam per-
R 15,24 Tt 3,12 6 transiero: nam Macedoniam pertransibo. Apud
vos autem forsitan manebo, vel etiam hiemabo:
Act 20,3 Act 18,21 7 ut vos me deducatis quocumque iero. Nolo
enim vos modo in transitu videre, spero enim
me aliquantulum temporis manere apud vos,
Act 12,1.19 8 si Dominus permiserit. Permanebo autem
2 K 2,12 Kol 4,3 Ap 3,8. 9 Ephesi usque ad Pentecosten. Ostium enim
mihi apertum est magnum, et evidens: et ad-
4,17. Ph 2,20 10 versarii multi. Si autem venerit Timotheus,
videte ut sine timore sit apud vos: opus enim
6. 1 T 4,12 11 Domini operatur, sicut et ego. Nequis ergo
illum spernat: deducite autem illum in pace,
ut veniat ad me: expecto enim illum cum fra-
1,12. 3,6. 12 tribus. De Apollo autem fratre vobis notum 67
facio, quoniam multum rogavi eum ut veniret
ad vos cum fratribus: et utique non fuit vo-
luntas ut nunc veniret: veniet autem, cum ei
Ps 31,25 Lxx E 2,10 13 vacuum fuerit. Vigilate, state in fide, viriliter 68
14 agite, et confortamini. omnia vestra in cha-
1,16. R 16,5. 15 ritate fiant. Obsecro autem vos fratres, nostis 69
domum Stephanae, et Fortunati, et Achaici.
quoniam sunt primitiae Achaiae, et in mi-
nisterium sanctorum ordinaverunt seipsos.
Ph 2,29. 16 ut et vos subditi sitis eiusmodi, et omni

2 ponat | — bene [𝕮]𝕿*A* | placitum fuerit *F* | collecta *A* *3* , per epistulas 𝕮 *4* — et *A* *5* Machedonia (2°) *F* *6* — aut. 𝕮 | ut] et *A* *7* transitum *A* | aliquantum *12* — vob n f quon [𝕮]𝕿*A* | > not. vob *F* | vol. eius 𝕮 | nunc] non *F* | oportunam *F*¹ *15* Furtunati *F* | — et Achaici *16* subd sitis] subditis *F*¹

70 cooperanti, et laboranti. Gaudeo autem in 17
praesentia Stephanae, et Fortunati, et Achaici:
quoniam id, quod vobis deerat, ipsi suppleve-
runt: refecerunt enim et meum spiritum, et 18 1 Th 5,12.
vestrum. Cognoscite ergo qui huiusmodi sunt.
71 Salutant vos Ecclesiae Asiae. Salutant vos 19 Act 18,2.18 26 R 16,2 5
in Domino multum, Aquila, et Priscilla cum
domestica sua ecclesia: apud quos et hospitor. R 16,16
¹Salutant vos omnes fratres. Salutate invicem 20 2 K 13,12 1 P 5,14.
72 in osculo sancto. Salutatio, mea manu Pauli. 21 Kol 4,18. 2 Th 3,17
Si quis non amat Dominum nostrum Iesum 22 G 1,8.9
Christum, sit anathema, Maran Atha Gratia 23
Domini nostri Iesu Christi vobiscum. Charitas 24
mea cum omnibus vobis in Christo Iesu. Amen.

EPISTOLA

BEATI PAVLI APOSTOLI

AD CORINTHIOS SECVNDA.

1 PAULUS Apostolus Iesu Christi per vo- 1 1 K 1,1.
luntatem Dei, et Timotheus frater, Ecclesiae
Dei, quae est Corinthi cum omnibus sanctis,
qui sunt in universa Achaia. Gratia vobis, et 2 R 1,7
pax a Deo Patre nostro, et Domino Iesu Christo.
Benedictus Deus et Pater Domini nostri Iesu 3 R 15,5 E 1,3. 1 P 1,3 Da 9,9
Christi, Pater misericordiarum, et Deus totius
consolationis, qui consolatur nos in omni tribu- 4
latione nostra: ut possimus et ipsi consolari

18 eiusmodi 𝔄 19 omnes Eccles. 𝔊 | Achaiae F¹ | Aquilam F¹ | Prisca ℭ𝔄 | — apud q. et hosp. [𝔏]ℭ 𝔄F 20 > fratr. omn. 22 —nostrum [𝔏]ℭ 𝔄F | Maranatha 𝔊 -an F 23 — nostri [𝔏]ℭ𝔄 | — Christi ℭ𝔄 24 — Amen [𝔏]ℭF
Expl. ad Corinthios I (Ad Corintios prima explicit) 𝔏
Inscr. Inc. ad eosdem II 𝔏 Epistula ad Corinthios II ℭ
1,1 (> Chr. Ies.) | > sanct. omn. 4 (consolare)

eos, qui in omni pressura sunt, per exhorta-
Ps 34,20 94,19. 5 tionem, qua exhortamur et ipsi a Deo. Quo-
niam sicut abundant passiones Christi in nobis:
ita et per Christum abundat consolatio nostra.
6,15.17. 6 Sive autem tribulamur pro vestra exhortatione
et salute, sive consolamur pro vestra conso-
latione, sive exhortamur pro vestra exhortatione
et salute, quae operatur tolerantiam earundem
7 passionum, quas et nos patimur: ut spes
nostra firma sit pro vobis: scientes quòd
sicut socii passionum estis, sic eritis et con-
Act 19,23. 1 K 15,32. 8 solationis. Non enim volumus ignorare vos 2
fratres de tribulatione nostra, quae facta est
in Asia, quoniam supra modum gravati sumus
supra virtutem, ita ut taederet nos etiam vi-
9 vere. Sed ipsi in nobismetipsis responsum
mortis habuimus, ut non simus fidentes in
2 T 4,18. 10 nobis, sed in Deo, qui suscitat mortuos: qui
de tantis periculis nos eripuit, et eruit: in
quem speramus quoniam et adhuc eripiet,
11 adiuvantibus et vobis in oratione pro nobis: ut
ex multorum personis, eius quae in nobis est
donationis, per multos gratiae agantur pro nobis.
2,17. H 13,18. 1 K 1,17. 12 Nam gloria nostra haec est, testimo-
nium conscientiae nostrae, quòd in sim-
plicitate cordis et sinceritate Dei: et non
in sapientia carnali, sed in gratia Dei
conversati sumus in hoc mundo: abun-

---

4 quaa F^1 6 (— Sive 1° .. salute 1°) | — exhortatione et 𝔊F^2 sal 1°] consolatione F^2 | — sive 2° .. consolat 𝔏𝔗 | — sive 3° ... exhortat A | exhortat. 2°] consolatione F | — et salute 2° 𝔊𝔏 1F | operantur A^2 | in tolerantia 7 ut] et | — sit | quoniam | ita et consorit. F 8 > vos ignor 𝔗 1 | virtute F 9 nobis ipsis (1°) | (confidentes) | Domino F | suscitavit F 10 > erip nos | eruet 𝔗 1 11 multarum 𝔊 1F^2 | pers.] facie 𝔏𝔗F^1 facierum 1 + facier 𝔊F^2 | — eius F^1 | (vobis) | don] gratia F^1 12 (gratia) | (quoniam) | — cordis | — in 2° A | — hoc 𝔏𝔗A

3 dantius autem ad vos. Non enim alia scribi- 13
mus vobis, quàm quae legistis, et cognovistis.
Spero autem quòd usque in finem cognoscetis,
[1]sicut et cognovistis nos ex parte, quòd gloria 14 5,12. Ph 2,16.
vestra sumus, sicut et vos nostra, in die Do-
mini nostri Iesu Christi.

Et hac confidentia volui prius venire ad 15
vos, ut secundam gratiam haberetis: et per 16 1 K 16,5.6
vos transire in Macedoniam, et iterum a Ma-
cedonia venire ad vos, et a vobis deduci in
Iudaeam. Cum ergo hoc voluissem, numquid 17 5,15
levitate usus sum? Aut quae cogito, secun-
dum carnem cogito, ut sit apud me EST, et
NON? Fidelis autem Deus, quia sermo noster, 18
qui fuit apud vos, non est in illo EST, et
NON. Dei enim filius Iesus Christus, qui in 19
vobis per nos praedicatus est, per me, et
Silvanum, et Timotheum, non fuit EST et
NON, sed EST in illo fuit. Quotquot enim 20 Ap 3,14
promissiones Dei sunt, in illo EST: ideo et
per ipsum Amen Deo ad gloriam nostram.
Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo, 21 1 J 2,27.
et qui unxit nos Deus: qui et signavit nos, 22 5,5 K 8,10 E 1,13.14
et dedit pignus Spiritus in cordibus nostris.
4 Ego autem testem Deum invoco in animam 23 11,31. R 1,9.
meam, quòd parcens vobis, non veni ultra
Corinthum: non quia dominamur fidei vestrae, 24 1 P 5,3 1 J 1,3 s.
sed adiutores sumus gaudii vestri: nam fide
5 statis. Statui autem hoc ipsum apud me, 2 12,21. 1 K 4,21.

---

13 (legitis) | cognoscetis (1º) 𝔊𝔗 1F[1] | cognoscetis (2º) F 14 quia 16 transirem 𝔊F (venirem) 17 > hoc ergo 𝔊𝔗 l[2] (1 — hoc) | est est non non F[2] 18 fit | fin + sed est in illo EST 𝔊 19 vob est qui per F | fuit 1º] + in illo 𝔊 20 quodquod AF[1] | Domini F 21 (quia) | in Christum 𝔗 l Christus Dominus F 22 > et qui | dedit [nobis] | Spir (spiritum)] Christum F 24 fide enim F | stetistis 𝔗 l (stetis) 2,1 ipse

2 ne iterum in tristitia venirem ad vos. Si
enim ego contristo vos: et quis est, qui me
1 K 5. 3 laetificet, nisi qui contristatur ex me? Et hoc
ipsum scripsi vobis, ut non cum venero, tri-
stitiam super tristitiam habeam, de quibus
oportuerat me gaudere: confidens in omnibus
vobis, quia meum gaudium, omnium vestrum
Act 20,31 4 est. Nam ex multa tribulatione, et angustia
cordis scripsi vobis per multas lacrymas: non
ut contristemini: sed ut sciatis, quam chari-
1 K 5,1 5 tatem habeam abundantius in vobis. Si
quis autem contristavit, non me contristavit:
6 sed ex parte, ut non onerem omnes vos. Suf-
ficit illi, qui eiusmodi est, obiurgatio haec,
7 quae fit a pluribus: ita ut econtrario magis
donetis, et consolemini, ne forte abundantiori
8 tristitia absorbeatur qui eiusmodi est. Pro-
pter quod obsecro vos, ut confirmetis in illum
7,15. 9 charitatem. Ideo enim et scripsi, ut cogno-
scam experimentum vestrum, an in omnibus
L 16,16. 10 obedientes sitis. Cui autem aliquid donastis,
et ego: nam et ego quod donavi, si quid do-
L 22,31 11 navi, propter vos in persona Christi, [1] ut non
circumveniamur a satana: non enim ignora-
Act 14,27 12 mus cogitationes eius. Cum venissem autem
1 K 16,9. Troadem propter Evangelium Christi, et ostium
Act 20,1 13 mihi apertum esset in Domino, non habui
requiem spiritui meo, eo quod non invenerim
Titum fratrem meum, sed valefaciens eis, pro-
14 fectus sum in Macedoniam. Deo autem gra-
tias, qui semper triumphat nos in Christo
Iesu, et odorem notitiae suae manifestat per
1 K 1,18 15 nos in omni loco: quia Christi bonus odor
sumus Deo in iis, qui salvi fiunt, et in iis, qui
5 5 6 L 2,34 16 pereunt: aliis quidem odor mortis in mortem:

1 tristitiam AF (F¹ — in) 2 quis] qui F 3 — vobis 1° [𝔊] 𝔈 1 4 trib (mea) | > lacr mult A¹ | habeo 5 contrist 1°] + me 𝔖 | honorem F¹ 7 econtra F² 8 — in A¹ 9 — et A | scripsi vobis 𝔖 10 donatis 𝔈 1 11 satanan F 12 Troade F 13 — eis A¹ 15 his bis

aliis autem odor vitae in vitam. Et ad haec
quis tam idoneus? Non enim sumus sicut 17 1,12. 1 P 4,11.
plurimi, adulterantes verbum Dei, sed ex
sinceritate, sed sicut ex Deo, coram Deo, in
Christo loquimur.
7 Incipimus iterum nosmetipsos commen- 3 5,12. R 16,1 Act 18,27
dare? aut numquid egemus (sicut quidam)
commendatitiis epistolis ad vos, aut ex vobis?
Epistola nostra vos estis, scripta in cordibus 2 1 K 9,2.
nostris, quae scitur, et legitur ab omnibus
hominibus: manifestati quòd epistola estis 3 Ex 24,12 31,18 34,1. Prv 3,3, 7,3 Ez 11,19, 36 26 Jr 31,33. H 16,10.
Christi, ministrata a nobis, et scripta non
atramento, sed spiritu Dei vivi: non in tabu-
lis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus.
8 Fiduciam autem talem habemus per Chri- 4
stum ad Deum: non quod sufficientes simus 5 2,16.
cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis: sed
sufficientia nostra ex Deo est: qui et idoneos 6 Jr 31,31 1 K 11,25. R 7,6. J 6,63
nos fecit ministros novi testamenti: non lit-
tera, sed Spiritu: littera enim occidit, Spiri-
tus autem vivificat. Quòd si ministratio 7 Ex 34,30
mortis litteris deformata in lapidibus, fuit in
gloria, ita ut non possent intendere filii Is-
rael in faciem Moysi propter gloriam vultus
eius, quae evacuatur: quomodo non magis 8 G 3,2.5
ministratio Spiritus erit in gloria? Nam si 9 Dt 27,26 R 1,17; 3,21
ministratio damnationis gloria est: multo
magis abundat ministerium iustitiae in glo-
ria. Nam nec glorificatum est, quod claruit 10 Ex 34,29 ss

16 aut] quidem *F*
17 — sed 2° *F* | Christo Ihesu *F*
3,1 (Incipiamus) | it.] autem *F*
2 estis] + in Christo *F*
3 (manifestatis) | quoniam 4 (dominum)
5 (sumus) 6 facit *A* | litterae s. spiritus 𝔊 *A*
8 gloriam *A*
9 ministerio (1°) 𝔖𝔊*AF*² | damn. in gl. 𝔖

in hac parte, propter excellentem gloriam.
11 Si enim quod evacuatur, per gloriam est:
multo magis quod manet, in gloria est.
12 Habentes igitur talem spem, multa fiducia 9
Ex 34,33.35. 13 utimur: et non sicut Moyses ponebat velamen
super faciem suam, ut non intenderent filii
R 11,25 14 Israel in faciem eius, quod evacuatur, ¹sed
obtusi sunt sensus eorum. Usque in hodiernum enim diem, idipsum velamen in lectione
veteris testamenti manet non revelatum, (quo-
15 niam in Christo evacuatur) sed usque in hodiernum diem, cum legitur Moyses, velamen
R 11,23.26. Ex 34,34. 16 positum est super cor eorum. Cum autem
J 7,39, 8,32 R 8,2 conversus fuerit ad Dominum, auferetur ve-
Ex 16,7.10, 24,17. 17 lamen. Dominus autem Spiritus est: Ubi
Mt 17,2 18 autem Spiritus Domini: ibi libertas. Nos
vero omnes, revelata facie gloriam Domini
speculantes, in eandem imaginem transformamur a claritate in claritatem, tamquam a Do-
3,6. 1 K 7,25. 4 mini Spiritu. Ideo habentes administrationem,
iuxta quod misericordiam consecuti sumus,
7,17 1 Th 2,5. 2 T 1,12. 2 non deficimus, ¹sed abdicamus occulta dedecoris, non ambulantes in astutia, neque adulterantes verbum Dei, sed in manifestatione
veritatis commendantes nosmetipsos ad omnem
1 K 1,18 3 conscientiam hominum coram Deo. Quòd si 10
etiam opertum est Evangelium nostrum, in iis,
H 1,3 E 2,2. 2 Th 2,11. Kol 1,15. 4 qui pereunt, est opertum: in quibus Deus huius saeculi excaecavit mentes infidelium, ut non

11 in gloriam *A*¹ *13* fili *𝔊F*
14 — enim *F*² | id ipsud *F* | (— in Chr)
15 > est pos.
16 deum *AF* | aufertur
18 — omnes *A* | claritate (2°) *A*
4,*1* hanc ministrationem
2 — hominum *F*¹ *3* hos

fulgeat illis illuminatio Evangelii gloriae
Christi, qui est imago Dei. Non enim nos- 5 1,24
metipsos praedicamus, sed Iesum Christum
Dominum nostrum: nos autem servos vestros
per Iesum: quoniam Deus, qui dixit de tene- 6 3,18. Gn 1,3
bris lucem splendescere, ipse illuxit in cordi- Is 9,2 2 P 1,8.
bus nostris ad illuminationem scientiae clari-
tatis Dei, in facie Christi Iesu.
Habemus autem thesaurum istum in vasis 7 5,1. Act 9,15
fictilibus: ut sublimitas sit virtutis Dei, et
non ex nobis. In omnibus tribulationem pa- 8 1,8, 7,5
timur, sed non angustiamur: aporiamur, sed
non destituimur: persecutionem patimur, sed 9
non derelinquimur: deiicimur, sed non peri-
imus: semper mortificationem Iesu in corpore 10 1 K 15,31.
nostro circumferentes, ut et vita Iesu mani-
11 festetur in corporibus nostris. Semper enim 11 R 8,36.
nos, qui vivimus, in mortem tradimur propter
Iesum: ut et vita Iesu manifestetur in carne
nostra mortali. Ergo mors in nobis operatur, 12
vita autem in vobis. Habentes autem eun- 13 Ps 115,10.
dem spiritum fidei, sicut scriptum est: Cre-
didi, Propter quod locutus sum: et nos cre-
dimus, propter quod et loquimur: scientes 14 1 K 6,14 R 8,11
quoniam qui suscitavit Iesum, et nos cum
Iesu suscitabit, et constituet vobiscum. Omnia 15 1,3–6.
enim propter vos: ut gratia abundans, per
multos in gratiarum actione, abundet in gloriam
Dei. Propter quod non deficimus: sed licet 16 10 E 3,16
is, qui foris est, noster homo corrumpatur:
tamen is, qui intus est, renovatur de die in
diem. Id enim, quod in praesenti est momen- 17 R 8,17.18.
taneum et leve tribulationis nostrae, supra

4 — illis | quae 1 5 — nostrum 𝔊𝔗 1 | Ies 2°] Christum F 6 (— de) | lumen F | ipse) qui | (faciem) 7 (habentes) 8 operiamur F 9 derel] + humiliamur, sed non confundimur 𝔖 10 semp. (enim) | — nostro 𝔗 A¹ | > in corp. n. manif. 13 (— et 2°) 14 Ihesu (1°) F | suscitavit 2° 𝔊 A F | > suse cum Iesu A¹ | constituit F 15 (multas grat actiones) | — in 1° (gloria) 16 (defecimus) | his bis F | corrumpitur | die (2°) F 17 (— est)

modum in sublimitate aeternum gloriae pon-
H 11,1 s. 18 dus operatur in nobis, non contemplantibus
Kol 1,16. nobis quae videntur, sed quae non videntur.
Quae enim videntur, temporalia sunt: quae
Job 4,19. 5 autem non videntur, aeterna sunt. Scimus 12
2 P 1,13 14. enim quoniam si terrestris domus nostra hu-
ius habitationis dissolvatur, quod aedificatio-
nem ex Deo habemus, domum non manu-
R 8,23. 2 factam, aeternam in caelis. Nam et in hoc
ingemiscimus, habitationem nostram, quae de
3 caelo est, superindui cupientes: si tamen
1 K 15,53. 4 vestiti, non nudi inveniamur. Nam et qui
sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus gra-
vati: eo quòd nolumus expoliari, sed super-
vestiri, ut absorbeatur quod mortale est, a
1,22 R 8,16.23 E 1,13 14. 5 vita. Qui autem efficit nos in hoc ipsum,
H 11,13. 6 Deus, qui dedit nobis pignus spiritus. Au- 13
dentes igitur semper, scientes quoniam dum
sumus in corpore, peregrinamur a Domino
1 K 13,12. 7 (per fidem enim ambulamus, et non per spe-
Ph 1,23. 8 ciem) audemus autem, et bonam voluntatem
habemus magis peregrinari a corpore, et
Ps 65,18. 9 praesentes esse ad Dominum. Et ideo conten-
dimus sive absentes, sive praesentes placere
Act 17,31. R 2,16, 14,10. 10 illi. Omnes enim nos manifestari oportet
ante Tribunal Christi, ut referat unusquisque
propria corporis, prout gessit, sive bonum,
sive malum.

4,2. 1 P 1,17. 11 Scientes ergo timorem Domini homini- 14
bus suademus, Deo autem manifesti sumus.
Spero autem et in conscientiis vestris ma-
3,1. 12 nifestos nos esse. Non iterum commen- 15
damus nos vobis, sed occasionem damus
vobis gloriandi pro nobis: ut habeatis

17 sublimitatem 𝔊F | — in 3° 𝔈A
5,1 habeamus 3 (et) non 4 — hoc 𝔈A | habita-
culo F | a | in F 5 effecit 𝔊F | (— deus) | spi-
ritu F 6 (audientes) | et scient | in hoc corp 𝔊
7 (et | sed) 8 habentes F[1] | deum A 12 > nos
commend. | — vobis F 2°

ad eos, qui in facie gloriantur, et non in
corde. Sive enim mente excedimus, Deo: 13
sive sobrii sumus, vobis. Charitas enim 14
Christi urget nos: aestimantes hoc, quoniam
si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes
mortui sunt: et pro omnibus mortuus est 15 1 T 2,6. R 14,7 8
Christus: ut, et qui vivunt, iam non sibi vi-
vant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est et re-
16 surrexit. Itaque nos ex hoc neminem no- 16
vimus secundum carnem: Et si cognovimus
secundum carnem Christum: sed nunc iam
non novimus. Si qua ergo in Christo nova 17 R 8,1 10. G 6,15 Ap 21,5 Is 43,18; 65,17.
creatura, vetera transierunt: ecce facta sunt
omnia nova. Omnia autem ex Deo, qui nos 18 R 5,10.
reconciliavit sibi per Christum: et dedit nobis
ministerium reconciliationis. quoniam quidem 19 R 3,24.25. Kol 1,19.20.
Deus erat in Christo mundum reconcilians
sibi, non reputans illis delicta ipsorum, et
posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro 20 Is 52,7.
Christo ergo legatione fungimur, tamquam
Deo exhortante per nos. Obsecramus pro
Christo, reconciliamini Deo. Eum, qui non 21 J 8,46. H 4,15 G 3,13 1 K 1,30 Ph 3,9. 1 P 2,22
noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit,
ut nos efficeremur iustitia Dei in ipso.
Adiuvantes autem exhortamur ne in vacuum 6 1,24. 5,20.
gratiam Dei recipiatis. Ait enim: 2 Is 49,8 L 4,19 21.

Tempore accepto exaudivi te,
et in die salutis adiuvi te.

17* Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies
salutis. nemini dantes ullam offensionem, ut non 3
vituperetur ministerium nostrum: sed in omnibus 4 4,2
exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in

14 iudicantes *F*[2] *15* — Christus | — ut *F*[1] *16* (ita) | — ex hoc *A*[1]*F*[1] *17* — omnia *18* > recone nos | mysterium *F*[2] *20* legationem | reconciliari *F*
6,*1* et exhort. | gratia *AF* *2* — in *A* | (diem) | adiuvavi *3* (— offens.) | (— nostr.) *4* — in 1° *F*[1]

multa patientia, in tribulationibus, in necessi-
11,23-27 5 tatibus, in angustiis, in plagis, ¹in carceribus,
in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in
1 K 4,12 R 12,9. 6 ieiuniis, ¹in castitate, in scientia, in longan-
imitate, in suavitate, in Spiritu sancto, in
1 K 2,4 7 charitate non ficta, ¹in verbo veritatis, in vir-
tute Dei, per arma iustitiae a dextris, et a
Mt 27,63 8 sinistris, ¹per gloriam, et ignobilitatem, per
infamiam, et bonam famam: ut seductores,
4,10 11. Ps 118,18. 9 et veraces, ¹sicut qui ignoti, et cogniti: quasi
morientes, et ecce vivimus: ut castigati, et
Ph 4,12 13 10 non mortificati: quasi tristes, semper autem
gaudentes: sicut egentes, multos autem locu-
pletantes: tamquam nihil habentes, et omnia
possidentes.
Ps 119,32 11 Os nostrum patet ad vos o Corinthii, 18
12 cor nostrum dilatatum est. Non angustiamini
in nobis: angustiamini autem in visceribus
1 K 4,14 13 vestris: eandem autem habentes remuneratio-
nem, tamquam filiis dico: dilatamini et vos.
E 5,7 11. 14 ¹Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quae
enim participatio iustitiae cum iniquitate?
15 Aut quae societas luci ad tenebras? ¹Quae
autem conventio Christi ad Belial? Aut quae
1 K 3,16 Lv 26,12. Ez 37,27. J 14,23. 16 pars fideli cum infideli? Qui autem consensus
templo Dei cum idolis? Vos enim estis tem-
plum Dei vivi, sicut dicit Deus: Quoniam
inhabitabo in illis, et inambulabo inter eos,
et ero illorum Deus, et ipsi erunt mihi
populus.
Jr 51,45 Is 52,11. 17 Propter quod exite de medio eorum,
et separamini, dicit Dominus,

6 > in spir s. in suav *F* 7 — a 2° 𝔊𝔈 𝔉*F* 9 (— qui) | (𝔈 *inc v* Quasi) 14 (lucis) 15 Belial 𝔈*F* | infideli 16 Quis 𝔖 | — inter eos 𝔊𝔈 t (*ad p* 467) 17 (𝔈 *inc. v.* 18 et ego)

et immundum ne tetigeritis:
et ego recipiam vos:
et ero vobis in patrem, 18 2 Sm 7,8.14. Is 43,6. Jr 31,9. 32,38. Hos 1,10 Am 4,13 Lxx
et vos eritis mihi in filios, et filias,
dicit Dominus omnipotens.
Has ergo habentes promissiones charissimi, 7
mundemus nos ab omni inquinamento carnis,
et spiritus perficientes sanctificationem in ti-
more Dei. Capite nos. Neminem laesimus, 2 12,17 Act 20,33
neminem corrupimus, neminem circumvenimus.
Non ad condemnationem vestram dico. prae- 3 6,11–13.
diximus enim quòd in cordibus nostris estis
ad commoriendum, et ad convivendum. Multa 4
mihi fiducia est apud vos, multa mihi gloriatio
pro vobis, repletus sum consolatione, supera-
bundo gaudio in omni tribulatione nostra.
Nam et cum venissemus in Macedoniam, nullam 5 Act 20,1.2
requiem habuit caro nostra, sed omnem tri-
bulationem passi sumus: foris pugnae, intus 1,3 4. 2,13
timores. Sed qui consolatur humiles, conso- 6 Ps 113,8. 138,6 Is 66,2
latus est nos Deus in adventu Titi. Non 7
solum autem in adventu eius, sed etiam in
consolatione, qua consolatus est in vobis, re-
ferens nobis vestrum desiderium, vestrum
fletum, vestram aemulationem pro me, ita ut
magis gauderem. Quoniam etsi contristavi 8 2,4.
vos in epistola, non me poenitet: etsi poeni-
teret, videns quod epistola illa (etsi ad horam)
vos contristavit; [1] nunc gaudeo: non quia con- 9
tristati estis, sed quia contristati estis ad
poenitentiam. Contristati enim estis secundum
Deum, ut in nullo detrimentum patiamini

(cf p 466) 7,1 igitur | carnis et spiritus, ℭ𝔊 A | (Christi) 2 corrumpimus (? -ur) A 3 — vestram | praedixi | (eritis) 4 consolationem F | trib vestra 𝔖 5 — in (ℭ)𝔊 A F | — sumus [ℭ]𝔊 A F 6 est] + et F | > deus nos 1 | adventum F, B 7 7 solacio quo | vobis] nobis F¹ 8 vid enim F

Mt 27,3–5 H 12,17. 10 ex nobis. Quae enim secundum Deum tristitia
est, poenitentiam in salutem stabilem opera-
tur: saeculi autem tristitia mortem operatur.
11 Ecce enim hoc ipsum, secundum Deum con-
tristari vos, quantam in vobis operatur soli-
citudinem: sed defensionem, sed indignationem,
sed timorem, sed desiderium, sed aemulationem,
sed vindictam. in omnibus exhibuistis vos, in-
12 contaminatos esse negotio. Igitur, etsi scripsi
vobis, non propter eum, qui fecit iniuriam,
nec propter eum, qui passus est: sed ad ma-
nifestandam solicitudinem nostram, quam ha-
13 bemus pro vobis coram Deo: ideo consolati
sumus. In consolatione autem nostra, ab-
undantius magis gavisi sumus super gaudio
Titi, quia refectus est spiritus eius ab omni-
14 bus vobis. et si quid apud illum de vobis
gloriatus sum, non sum confusus: sed sicut
omnia vobis in veritate locuti sumus, ita et
gloriatio nostra, quae fuit ad Titum, veritas
2,9. E 6,5. Ph 2,12 15 facta est, et viscera eius abundantius in vobis
sunt: reminiscentis omnium vestrum obedien-
tiam: quomodo cum timore, et tremore ex-
16 cepistis illum. Gaudeo quòd in omnibus con-
fido in vobis.

R 15,26 8 Notam autem facimus vobis, fratres, 21
gratiam Dei, quae data est in Ecclesiis Ma-
2 cedoniae: quòd in multo experimento tri-
bulationis abundantia gaudii ipsorum fuit,
et altissima paupertas eorum abundavit in
3 divitias simplicitatis eorum: quia secundum
virtutem testimonium illis reddo, et supra

10 tristitiam (2°) F 12 > pro vob. habemus | coram] pr ad vos ℭ𝔗 ℭ inc v 13 coram Deo) 13 (— magis) | s- gaudium 15 in vos ℭ𝔗 4 | reminiscentes F (obodientium) | eum 8,1 faciemus F¹ (feci) | — fratres F¹ 2 trib. eorum F² | gaudi A (gaudia) | — fuit

virtutem voluntarii fuerunt, cum multa ex- 4 9,1. Act 11,29
hortatione obsecrantes nos gratiam, et com-
municationem ministerii, quod fit in Sanctos.
Et non sicut speravimus, sed semetipsos de- 5
derunt primùm Domino, deinde nobis per
voluntatem Dei, ita ut rogaremus Titum: ut 6
quemadmodum coepit, ita et perficiat in vobis
22 etiam gratiam istam. Sed sicut in omnibus 7 1 K 1,5. 1 K 16,1.2
abundatis fide, et sermone, et scientia, et
omni solicitudine, insuper et charitate vestra
in nos, ut et in hac gratia abundetis. Non 8
quasi imperans dico: sed per aliorum solici-
tudinem, etiam vestrae charitatis ingenium
bonum comprobans. Scitis enim gratiam Do- 9 Mt 8,20
mini nostri Iesu Christi, quoniam propter vos
egenus factus est, cum esset dives, ut illius
inopia vos divites essetis. Et consilium in 10
hoc do: hoc enim vobis utile est, qui non
solum facere, sed et velle coepistis ab anno
priore: nunc vero et facto perficite: ut que- 11
madmodum promptus est animus voluntatis,
ita sit et perficiendi ex eo, quod habetis Si 12 Prv 3,27.28 Mc 12,43.
enim voluntas prompta est, secundum id, quod
habet, accepta est, non secundum id, quod
non habet. Non enim ut aliis sit remissio, 13
vobis autem tribulatio, sed ex aequalitate.
In praesenti tempore vestra abundantia il- 14 9,12.
lorum inopiam suppleat: ut et illorum ab-
undantia vestrae inopiae sit supplementum,
ut fiat aequalitas, sicut scriptum est: Qui 15 Ex 16,18
multum non abundavit: et qui modicum,
non minoravit. Gratias autem Deo, qui 16
dedit eandem solicitudinem pro vobis in
corde Titi, quoniam exhortationem quidem 17

6 ut 2°] et *F*[1] | (— et) | in vos 𝔊ℭ : in nos *F* | grat (dei) ist. *7* (— omni) | — insuper (𝔊) *F*[2] *8* (— sed) | (propter) | (ing probans) *11* (anim :) *12* — est 1° (𝔊) *F*[1] | — id 2° *13* alii *A*[1] | sed] + et *A* *14* in hoc temp praesenti *F* | inopia *F* | (aequalitatis) *15* (ℭ inc r. Qui) | mult habet *F* | minorabit *F* *17* exh quid] consolationem *F*

suscepit: sed cum solicitior esset, sua volun-
18 tate profectus est ad vos. Misimus etiam
cum illo fratrem, cuius laus est in Evangelio
G 2,10. 19 per omnes Ecclesias: non solum autem, sed
et ordinatus est ab Ecclesiis comes peregri-
nationis nostrae in hanc gratiam, quae mini-
stratur a nobis ad Domini gloriam, et desti-
20 natam voluntatem nostram: devitantes hoc,
ne quis nos vituperet in hac plenitudine,
Prv 3,4 Lxx. 21 quae ministratur a nobis. Providemus enim
bona non solum coram Deo, sed etiam coram
22 hominibus. Misimus autem cum illis et fratrem
nostrum, quem probavimus in multis saepe
solicitum esse: nunc autem multo solicitiorem,
7,15 12,18 R 16,7. 23 confidentia multa in vos, sive pro Tito, qui
est socius meus, et in vos adiutor, sive fratres
nostri, Apostoli Ecclesiarum, gloria Christi.
7,14. 24 Ostensionem ergo, quae est charitatis vestrae,
et nostrae gloriae pro vobis, in illos ostendite
8,4 20. 9 in faciem Ecclesiarum. Nam de ministerio,
quod fit in sanctos ex abundanti est mihi
8,10. 2 scribere vobis. Scio enim promptum animum
vestrum: pro quo de vobis glorior apud Ma-
cedones. Quoniam et Achaia parata est ab
anno praeterito, et vestra aemulatio provo-
8,24. 3 cavit plurimos. Misi autem fratres: ut ne quod
gloriamur de vobis, evacuetur in hac parte,
4 ut (quemadmodum dixi) parati sitis: ne cum
venerint Macedones mecum, et invenerint vos
imparatos, erubescamus nos (ut non dicamus

17 accepit, cum sit autem sollic. voluntarius prof. *F* *18* et] autem *F* | fr. nostrum *F* | > in ev. est *F* (— est) *19* sed et] verum etiam *F* | — est *F* | ecclesias *F* | in hac gratia] ad] + eandem *F* | et [ad] | designatam *F* *20* reprehendat *F* | + in Domini gloriam *21* bonam *F* | — etiam *F*[1] *23* adiutor in vobis *F* in vobis adi. | gloriae *F* | domini *F*[1] *24* carit. nostrae *F* | in ipsis ostendentes *F* | facie *A* 9,2 enim voluntatem vestram *F*[1] | Macedonas Machedonas *F* | — st 1° *F* | vestra] quae ex vobis est *F* 3 Misimus | fratrem ne *F*[1] | evac.] + ut exultatio vestra (nostra) quae (quam) de vobis habemus non evacuetur *F*[1] 4 > mecum Macedones | — vos 1° *A*[1] | nos] + in hac parte *F*

vos) in hac substantia. Necessarium ergo 5
existimavi rogare fratres, ut praeveniant ad
vos, et praeparent repromissam benedictionem
hanc paratam esse sic, quasi benedictionem,
non tamquam avaritiam. Hoc autem dico: 6 Prv 11,24; 19,17.
Qui parce seminat, parce et metet: et qui
seminat in benedictionibus, de benedictionibus
et metet. Unusquisque prout destinavit in 7 8,12,8. Prv 22,8 Lxx 1 Chr 29,17
corde suo, non ex tristitia, aut ex necessitate
hilarem enim datorem diligit Deus. Potens 8
est autem Deus omnem gratiam abundare
facere in vobis: ut in omnibus semper omnem
sufficientiam habentes, abundetis in omne opus
bonum, sicut scriptum est: 9 Ps 112,9.

Dispersit, dedit pauperibus:
iustitia eius manet in saeculum saeculi.

Qui autem administrat semen seminanti: et 10 Is 55,10 Hos 10,12
panem ad manducandum praestabit, et multi-
plicabit semen vestrum, et augebit incrementa
frugum iustitiae vestrae: ut in omnibus locu- 11 1,11, 4,15.
pletati abundetis in omnem simplicitatem,
quae operatur per nos gratiarum actionem
Deo. Quoniam ministerium huius officii non 12 8,14.
solum supplet ea, quae desunt sanctis, sed
etiam abundat per multas gratiarum actiones
in Domino, per probationem ministerii hu- 13
ius, glorificantes Deum in obedientia confes-
sionis vestrae, in Evangelium Christi, et sim-
plicitate communicationis in illos, et in omnes,
et in ipsorum obsecratione pro vobis, desi- 14
derantium vos propter eminentem gratiam Dei

5 (— ergo) | praeveniat F^1 | (et] ut) | promissam *A* | tamq] quasi 6 — dico [𝕷𝕿 *A* | quoniam qui F^2 | metit 1° *F* (2°) | (— et 2°) | in benedictione ex benedictione et met vitam aeternam *F* 7 un secundum propositum cordis *F* | — in 𝕷𝕿 de *A* | (— enim) 8 (— deus) | — facere F^1 | — omnem *F* | in omni opere bono *F* 9 dispersit *F* | in aeternum 10 (ministrat) | praestavit et multiplicavit *F* 11 (— nos) | actione F^2 12 (desint) 13 (obedientiam) 14 — in 1° | observatione *A* | (— dei)

15 in vobis. Gratias Deo super inenarrabili
dono eius.

1 K 2,3. G 5,2 10 Ipse autem ego Paulus obsecro vos per
mansuetudinem, et modestiam Christi, qui in
facie quidem humilis sum inter vos, absens
11. 1 K 4,21 2 autem confido in vobis. Rogo autem vos ne 23
praesens audeam per eam confidentiam, qua
existimor audere in quosdam, qui arbitrantur
nos tamquam secundum carnem ambulemus.
3 In carne enim ambulantes, non secundum
E 6,13-17 10,10. 4 carnem militamus Nam arma militiae nostrae
non carnalia sunt, sed potentia Deo ad de-
structionem munitionum, consilia destruentes,
5 et omnem altitudinem extollentem se adver-
sus scientiam Dei, et in captivitatem redigen-
tes omnem intellectum in obsequium Christi,
2 6. 6 et in promptu habentes ulcisci omnem inobe-
dientiam, cum impleta fuerit vestra obedientia.
7 [1]Quae secundum faciem sunt, videte. Si quis
confidit sibi Christi se esse, hoc cogitet ite-
rum apud se: quia sicut ipse Christi est, ita
10,6. 13,10 1 K 5,4 5. 8 et nos. Nam, et si amplius aliquid gloriatus
fuero de potestate nostra, quam dedit nobis
Dominus in aedificationem, et non in destru-
9 ctionem vestram: non erubescam. Ut autem
non existimer tamquam terrere vos per epi-
1 10 stolas: quoniam quidem epistolae, inquiunt,
graves sunt et fortes: praesentia autem cor-
13,2 10 11 poris infirma, et sermo contemptibilis: hoc
cogitet qui eiusmodi est, quia quales sumus
verbo per epistolas absentes, tales et praesentes
5,12. 3,12 12 in facto. Non enim audemus inserere, aut
comparare nos quibusdam, qui seipsos commen-
dant: sed ipsi in nobis nosmetipsos metientes,

---

15 Grat. ago 𝔖 *10,1* faciem ℭ𝔄F[1] | — sum *2* — vos [ℭ]ℭ𝔄F[1] | (audiam *et* audire) | existimo 𝔖F *4* — sunt *5* (— se) | — in 1° 𝔄[1] *6* vestr. obedientiam F *7* confidet 𝔄 | Christi 1°] + servum F | (— se) | (hic) | (— iterum) *8* — nobis [ℭ]ℭ𝔄[1]F[2] *9* — autem [ℭ]F | (existimemur) *10* fortis 𝔄 *11* hoc [ergo]

et comparantes nosmetipsos nobis. Nos autem 13 E 12,5.
non in immensum gloriabimur, sed secundum
mensuram regulae, qua mensus est nobis Deus,
mensuram pertingendi usque ad vos. Non 14
enim quasi non pertingentes ad vos, super-
extendimus nos. usque ad vos enim perveni-
mus in Evangelio Christi. ✝ non in immensum 15 R 15,20
gloriantes in alienis laboribus: spem autem
habentes crescentis fidei vestrae, in vobis
magnificari secundum regulam nostram in
abundantiam, ' etiam in illa, quae ultra vos 16 Act 19,21
sunt, evangelizare, non in aliena regula in
iis quae praeparata sunt gloriari. Qui autem 17 Jr 9,23.24. 1 K 1,31
gloriatur, in Domino glorietur. Non enim 18 1 K 4,5.
qui seipsum commendat, ille probatus est:
sed quem Deus commendat.

24 Utinam sustineretis modicum quid insi- 11
pientiae meae, sed et supportate me: Aemulor 2 E 5,26.27
enim vos Dei aemulatione. Despondi enim
vos uni viro virginem castam exhibere Christo.
Timeo autem ne sicut serpens Hevam sedu- 3 Gn 3,4.13.
xit astutia sua, ita corrumpantur sensus
vestri, et excidant a simplicitate, quae est
25 in Christo. Nam si is, qui venit, alium 4 G 1,8.9.
Christum praedicat, quem non praedicavimus,
aut alium spiritum accipitis, quem non ac-
cepistis: aut aliud Evangelium, quod non
recepistis: recte pateremini. Existimo enim 5 12,11. 1 K 15,10. G 2,6.9.
nihil me minus fecisse a magnis Apostolis.
Nam etsi imperitus sermone, sed non sci- 6 1 K 2,1.2.13. E 3,4.
entia, in omnibus autem manifestati sumus
vobis. Aut numquid peccatum feci, 7 1 K 9,12.18.

---

13 — sed *A* | quam | mensura 𝔊*F* — *A* 14 (supra) 15 — in 1º *F*¹ | crescentes *F* 16 (illam) | — in 2º *F*¹ | his | parata *A* 18 dominus
11,1 (modum) | — et *F*¹ 3 Evam | Chr. Iesu *F* (+ domino nostro) 4 his *F* | nos non *F* | spir [ ] Christum *F* | accip.] accepistis *A*¹*F* | alium ev *F* 5 fec. vobis *F* | — a |𝔊|𝔗 1 ab *F* | magn] alus *F* 6 — nam 𝔊*A* sed 𝔗*F* | imper [sum] | (sed] et) | non tam sc *F* | manifestatus sum *et* 𝔊

me ipsum humilians, ut vos exaltemini? quo-
niam gratis Evangelium Dei evangelizavi
Ph 4,10 15. 8 vobis? Alias Ecclesias expoliavi, accipiens
12,10 9 stipendium ad ministerium vestrum. Et cum
essem apud vos, et egerem; nulli onerosus
fui: nam quod mihi deerat, suppleverunt fra-
tres, qui venerunt a Macedonia: et in omni-
bus sine onere me vobis servavi, et servabo.
1 K 9 15 10 Est veritas Christi in me, quoniam haec glo-
riatio non infringetur in me in regionibus
11 Achaiae. [1]Quare? quia non diligo vos? Deus
12 scit. Quod autem facio, et faciam: ut am-
putem occasionem eorum, qui volunt occa-
sionem, ut in quo gloriantur, inveniantur sicut
2,17. Ph 3,2. 13 et nos. Nam eiusmodi pseudoapostoli, sunt 26
operarii subdoli, transfigurantes se in apo-
14 stolos Christi. Et non mirum: ipse enim
15 satanas transfigurat se in angelum lucis. non
est ergo magnum, si ministri eius transfigu-
rentur velut ministri iustitiae: quorum finis
erit secundum opera ipsorum.
12,6 16 Iterum dico, (ne quis me putet insipien-
tem esse, alioquin velut insipientem accipite
17 me, ut et ego modicum quid glorier) [1]quod
loquor, non loquor secundum Deum, sed quasi
in insipientia, in hac substantia gloriae.
18 Quoniam multi gloriantur secundum carnem:
19 et ego gloriabor. Libenter enim suffertis in-
20 sipientes: cum sitis ipsi sapientes. Sustine-
tis enim si quis vos in servitutem redigit, si
quis devorat, si quis accipit, si quis extolli-
21 tur, si quis in faciem vos caedit. Secundum
ignobilitatem dico, quasi nos infirmi fueri-
mus in hac parte. In quo quis audet (in in-
Ph 3,5 22 sipientia dico) audeo et ego: Hebraei sunt,

9 meme A 10 gloris 12 tales inv F² 13 — sunt 14 cum ipse en- F | transfiguraret F¹ | in] ut F¹ 15 transfigurarentur F 16 putat A existimet F | — esse AF¹ — et F 17 sec dominum 𝔊𝔈A | (— in 1°) | insipientiam A, it 21 20 accepit F | > in vos fac A 21 nos] non F¹ | — in hac parte 𝔊𝔈A | — in 2° A¹

et ego. Israelitae sunt, et ego: Semen Abra-
hae sunt, et ego: Ministri Christi sunt, (ut 23 1 K 15,10.
minus sapiens dico) plus ego: in laboribus
plurimis, in carceribus abundantius, in plagis
supra modum, in mortibus frequenter. A 24 Dt 25,3.
Iudaeis quinquies, quadragenas, una minus,
accepi. Ter virgis caesus sum, semel lapi- 25 Act 16,22 Act 14,19.
datus sum, ter naufragium feci, nocte et die
in profundo maris fui, in itineribus saepe, pe- 26
riculis fluminum, periculis latronum, periculis
ex genere, periculis ex Gentibus, periculis in
civitate, periculis in solitudine, periculis in
mari, periculis in falsis fratribus. in labore, 27 6,5. 1 Th 2,9
et aerumna, in vigiliis multis, in fame, et siti,
in ieiuniis multis, in frigore, et nuditate,
praeter illa, quae extrinsecus sunt, instantia 28 Act 20,18–21
mea quotidiana, solicitudo omnium Ecclesia-
rum. Quis infirmatur, et ego non infirmor? 29 1 K 9,22.
quis scandalizatur, et ego non uror? Si glo- 30 12,5.
riari oportet: quae infirmitatis meae sunt,
gloriabor. Deus et Pater Domini nostri Iesu 31 1,23.
Christi, qui est benedictus in saecula, scit
quòd non mentior. Damasci praepositus 32
Gentis Aretae regis, custodiebat civitatem
Damascenorum ut me comprehenderet: et 33 Act 9,24 25.
per fenestram in sporta dimissus sum per
murum, et sic effugi manus eius. Si glo- 12
riari oportet (non expedit quidem) veniam
autem ad visiones, et revelationes Domini.
Scio hominem in Christo ante annos quattu- 2
ordecim, sive in corpore nescio, sive extra
corpus nescio, Deus scit, raptum huiusmodi
usque ad tertium caelum. Et scio huius- 3

22-23 sunt, *quater*] sunt? 𝔊𝔗 A 23 sunt] + et ego 𝔖F | (minimus) | montibus F[1] 25 — sum 2°) | nocte F | profundum 𝔊 A F 31 — Deus et F[1] *vid* | — nostri *et* Christi 𝔊𝔗 A | > scit qui e. b. in s. | quis F 33 sportam 𝔊 A F | demissus 𝔊 F | — sic 𝔊𝔗 A 12,2 — nescio 1° 𝔖 | extra corpore F[1] | eiusmodi A , *it* 5

modi hominem sive in corpore, sive extra
L 23,43. Ap 2,7. 4 corpus nescio, Deus scit: quoniam raptus est
in Paradisum: et audivit arcana verba, quae
11,30 5 non licet homini loqui. Pro huiusmodi glo-
riabor: pro me autem nihil gloriabor nisi in
10,8; 11,16. 6 infirmitatibus meis. Nam, et si voluero glo-
riari, non ero insipiens: veritatem enim dicam:
parco autem, ne quis me existimet supra id,
quod videt in me, aut aliquid audit ex me.
Job 2,6. 7 Et ne magnitudo revelationum extollat me,
datus est mihi stimulus carnis meae angelus
8 satanae, qui me colaphizet. Propter quod ter
L 1,38 9 Dominum rogavi ut discederet a me: et dixit
mihi: Sufficit tibi gratia mea: nam virtus in
infirmitate perficitur. Libenter igitur gloria-
bor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me
Ph 4,13. 10 virtus Christi. Propter quod placeo mihi in
infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessi-
tatibus, in persequutionibus, in angustiis pro
Christo: Cum enim infirmor, tunc potens sum.
11,5. 11 Factus sum insipiens, vos me coegistis.
Ego enim a vobis debui commendari: nihil
enim minus fui ab iis, qui sunt supra modum
R 15,18 H 2,4. 12 Apostoli: tametsi nihil sum: ¹ signa tamen
Apostolatus mei facta sunt super vos in
omni patientia, in signis, et prodigiis, et vir-
11,9. 13 tutibus. Quid est enim, quod minus habu-
istis prae ceteris Ecclesiis, nisi quòd ego ipse
non gravavi vos? * Donate mihi hanc inju- 27
13,1 14 riam. Ecce tertiò hoc paratus sum venire

4 licebat *A* (licent) *5* *cf* *2* *6* (dico) | quis] + in 𝕮 *A* | — in | — aliquid (𝕲)𝕮 *AF*¹ (> aud aliq. *F*²) *7* (carni) | qui] ut *8* (auferetur) *10* (— in 1º) | — meis (𝕲)𝕮 *AF* *11* > deb a vob 𝕲 *F* | feci 𝕲 *F*² | his | super *A* | tamen etsi *A* *12* tamen] vero *F* | apostoli *F* | potentia *A* | — in 2º *14* (— sum)

ad vos: et non ero gravis vobis. Non enim
quaero quae vestra sunt, sed vos. Nec enim
debent filii parentibus thesaurizare, sed pa-
rentes filiis. Ego autem libentissime impen- 15 Ph 2,17.
dam, et superimpendar ipse pro animabus
vestris: licet plus vos diligens, minus diligar.
Sed esto: ego vos non gravavi: sed cum 16
essem astutus, dolo vos cepi. Numquid per 17
aliquem eorum, quos misi ad vos, circumveni
vos? Rogavi Titum, et misi cum illo fratrem. 18 8,6 16-18.
Numquid Titus vos circumvenit? nonne eodem
spiritu ambulavimus? nonne iisdem vestigiis?
Olim putatis quòd excusemus nos apud vos? 19
Coram Deo in Christo loquimur: omnia autem
charissimi propter aedificationem vestram.
Timeo enim ne forte cum venero, non quales 20 10,2. 1 K 4,8
volo, inveniam vos: et ego inveniar a vobis,
qualem non vultis: ne forte contentiones,
aemulationes, animositates, dissensiones, de-
tractiones, susurrationes, inflationes, seditiones
sint inter vos: ne iterum cum venero, humiliet 21 2,1. 13,2.
me Deus apud vos, et lugeam multos ex iis,
qui ante peccaverunt, et non egerunt poeni-
tentiam super immunditia, et fornicatione, et
impudicitia, quam gesserunt. Ecce tertiò hoc 13 Dt 19,15 Mt 18,16 1 T 5,19
venio ad vos: In ore duorum, vel trium testium
stabit omne verbum. Praedixi, et praedico, ut 2
praesens, et nunc absens iis, qui ante peccave-
runt, et ceteris omnibus, quoniam si venero ite-
rum, non parcam. An experimentum quaeritis 3
eius, qui in me loquitur Christus, qui in vobis non

15 aut.] enim *A* | —vos 𝕮 *A* 16 ego ipse *F* 18 isdem 𝕲 *I*¹ hisdem *I*²*F* 19 . pro ? 𝕲𝕮 *I* | > vestr. aedif. 20 (inveniam] veniam in) | > non qualem *F* 21 his | immunditiam et fornicationem et inpudicitiam *F* 13,1 venio] paratus sum venire *F* 2 Praedixi enim 𝕳 | praes] + bis 𝕲𝕮*F* + vobis 𝕳*A* | his 3 Christi *F*² | in vos (1°)

Ph 2,7.8. 4 infirmatur, sed potens est in vobis? Nam etsi
crucifixus est ex infirmitate: sed vivit ex
virtute Dei. Nam et nos infirmi sumus in
illo: sed vivemus cum eo ex virtute Dei in
1 K 11,28. 5 vobis. Vosmetipsos tentate si estis in fide:
ipsi vos probate. An non cognoscitis vos-
metipsos quia Christus Iesus in vobis est?
6 nisi forte reprobi estis. Spero autem quod
cognoscetis, quia nos non sumus reprobi
7 Oramus autem Deum ut nihil mali faciatis,
non ut nos probati appareamus, sed ut vos
quod bonum est faciatis: nos autem ut re-
1 K 13,6. 8 probi simus. Non enim possumus aliquid ad-
9 versus veritatem, sed pro veritate. Gaudemus
enim, quoniam nos infirmi sumus, vos autem
potentes estis. Hoc et oramus vestram con-
2,3 10,4 8.11 10 summationem. Ideo haec absens scribo, ut
non praesens durius agam secundum pote-
statem, quam Dominus dedit mihi in aedifi-
cationem, et non in destructionem.
Ph 4,4. R 15,33 11 De cetero, fratres, gaudete, perfecti estote, 28
exhortamini, idem sapite, pacem habete, et
1 K 16,20. 12 Deus pacis, et dilectionis erit vobiscum. Sa-
lutate invicem in osculo sancto. Salutant vos
omnes sancti.
13 Gratia Domini nostri Iesu Christi, et
charitas Dei, et communicatio sancti Spiritus
sit cum omnibus vobis. Amen.

4 vivet A | vivimus 𝔊F 5 vos ipsos (2°) 𝔊𝔗AF^1 vos F^2 6 cognoscitis 𝔊A 7 ad deum F^2 | (male) | parcamus 𝔊𝔗AF^2 pereamus F^1 | simus A 9 gaudeamus 𝔗A | quando 11 > dilect. et pac. 𝔊𝔗A 12 in invicem F | > sancti omnes 13 (— et 1°) | > spiritus sancti A | — sit 𝔊𝔗AF | (— vobis)

Subscr. Expl. ad Corint II 𝔊(F)

EPISTOLA

BEATI PAVLI APOSTOLI

AD GALATAS.

(1) PAULUS Apostolus non ab hominibus, 1 Rm 1,1
neque per hominem, sed per Iesum Christum,
et Deum Patrem, qui suscitavit eum a mor-
tuis: et qui mecum sunt omnes fratres, Ec- 2
clesiis Galatiae. Gratia vobis, et pax a Deo 3 R 1,7
Patre, et Domino nostro Iesu Christo, qui 4 2,20 1 T 2,6 Tt 2,14 1 J 5,19
dedit semetipsum pro peccatis nostris, ut eri-
peret nos de praesenti saeculo nequam, se-
cundum voluntatem Dei et Patris nostri, cui 5
est gloria in saecula saeculorum: Amen.
2 Miror quòd sic tam cito transferimini ab 6
eo, qui vos vocavit in gratiam Christi in aliud
Evangelium: quod non est aliud, nisi sunt 7 Act 15,1 24
aliqui, qui vos conturbant, et volunt convertere
Evangelium Christi. Sed licet nos, aut Ange- 8 1 K 16,22 2 K 11,4
lus de caelo evangelizet vobis praeterquàm
quod evangelizavimus vobis, anathema sit.
Sicut praediximus, et nunc iterum dico: Si 9 5,3
quis vobis evangelizaverit praeter id, quod
accepistis, anathema sit.
3 Modo enim hominibus suadeo, an Deo? 10 1 Th 2,4
An quaero hominibus placere? Si adhuc
hominibus placerem, Christi servus non
4 essem. Notum enim vobis facio, fratres, 11
Evangelium, quod evangelizatum est a

Inscr. Inc (Epistula) ad Galatas 𝔊 Epistula ad Galatas 𝔗 1,3 > nostro et domino *F* nostro et dom nostro 𝔖 4 eriperent *A*[1] (eripiat) 5 (— amen) 6 transferemini 𝔊*AF* | gratia *F* 7 nisi si *F* | (— sunt) | (— aliqui) 10 an 1°] aut *A* | An (2°)] aut 11 en.] autem *F*

12 me, quia non est secundum hominem: neque
enim ego ab homine accepi illud, neque di-
Act 26,4–20 13 dici, sed per revelationem Iesu Christi. Aud- 5
istis enim conversationem meam aliquando
in Iudaismo: quoniam supra modum perse-
quebar Ecclesiam Dei, et expugnabam illam,
Act 22,3 14 et proficiebam in Iudaismo supra multos co-
aetaneos meos in genere meo, abundantius
aemulator existens paternarum mearum tra-
R 1,1. Jr 1,5. Is 49,1. 15 ditionum. Cum autem placuit ei, qui me
segregavit ex utero matris meae, et vocavit
2,7. Mt 11,27. 16,17. 16 per gratiam suam, ut revelaret Filium suum
in me, ut evangelizarem illum in Gentibus:
17 continuo non acquievi carni et sanguini, [1] ne-
que veni Ierosolymam ad antecessores meos
Apostolos: sed abii in Arabiam: et iterum
Act 9,26 18 reversus sum Damascum: deinde post annos
tres veni Ierosolymam videre Petrum, et mansi
Mt 13,55 19 apud eum diebus quindecim: alium autem
Apostolorum vidi neminem, nisi Iacobum fra-
20 trem Domini. Quae autem scribo vobis, ecce
Act 9,30 21 coram Deo quia non mentior. Deinde veni in
1 Th 2,14 22 partes Syriae, et Ciliciae. Eram autem ignotus
facie Ecclesiis Iudaeae, quae erant in Christo:
23 [1] tantum autem auditum habebant: Quoniam qui
persequebatur nos aliquando, nunc evange-
24 lizat fidem, quam aliquando expugnabat: et in
Act 15,2. 2 me clarificabant Deum. Deinde post annos 6
quattuordecim, iterum ascendi Ierosolymam
6,9 2 cum Barnaba, assumpto et Tito. Ascendi
autem secundum revelationem: et contuli cum
illis Evangelium, quod praedico in Gentibus,

---

14 — meos *15* ex] de *16* evangelizem *F*[1]
17 Hierosolyma, *it 18, 2,1* | Arabia *A* *20* quoniam *A*
23 (— nos) | clarificabat *F* (glori-)
2,1 — et *F* *2* evang dei *F*

seorsum autem iis, qui videbantur aliquid esse:
ne forte in vacuum currerem, aut cucurrissem.
Sed neque Titus, qui mecum erat, cum esset 3 Act 16,3.
Gentilis, compulsus est circumcidi: sed propter 4 Act 15,1 24
subintroductos falsos fratres, qui subintroierunt
explorare libertatem nostram, quam habemus
in Christo Iesu, ut nos in servitutem redigerent.
Quibus neque ad horam cessimus subiectione, 5 5,1.
ut veritas Evangelii permaneat apud vos: ab 6
iis autem, qui videbantur esse aliquid, (quales
aliquando fuerint, nihil mea interest. Deus
personam hominis non accipit) mihi enim qui
videbantur esse aliquid, nihil contulerunt. Sed 7 1,16
econtra cum vidissent quòd creditum est mihi Act 9,15, 16,12, 22,21
Evangelium praeputii, sicut et Petro circum-
cisionis: (qui enim operatus est Petro in Apo- 8
stolatum circumcisionis, operatus est et mihi
inter Gentes) et cum cognovissent gratiam, 9 J 1,42
quae data est mihi, Iacobus, et Cephas, et
Ioannes, qui videbantur columnae esse, dex-
tras dederunt mihi, et Barnabae societatis:
ut nos in Gentes, ipsi autem in circumcisio-
nem: tantum ut pauperum memores essemus, 10 Act 11,30, 12,25.
quòd etiam solicitus fui hoc ipsum facere.
(7)Cum autem venisset Cephas Antiochiam: in 11
faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat.
Prius enim quam venirent quidam a Iacobo, 12 L 15,2 Act 11,3. Prv 29,25
cum Gentibus edebat: cum autem venissent,
subtrahebat, et segregabat se timens eos,
qui ex circumcisione erant. Et simulationi 13
eius consenserunt ceteri Iudaei, ita ut et
Barnabas duceretur ab eis in illam simu-
7 lationem. Sed cum vidissem quòd non recte 14
ambularent ad veritatem Evangelii, dixi Ce-
phae coram omnibus: Si tu, cum Iudaeus

2 his, iis 6 | — aliq esse 𝔊𝔈A 4 subintrod autem 𝔉 A 5 subiectioni 𝔖𝔊𝔈AF 6 accepit F¹ | ∼ esse aliquid 2° 𝔊𝔈A 7 e contrario | — et (𝔊)𝔈AF 9 Petrus et Iac et Ioh F | — et 2° 𝔊A | (ipse) 11 Petrus Ceph F¹ Petrus F² 12 ab | edebant F | (venisset) 13 (— et 2°) | illa simulatione 𝔊AF 14 Petro Ceph F¹ Petro F²

sis, gentiliter vivis, et non Iudaice: quomodo
15 Gentes cogis Iudaizare? Nos natura Iudaei,
Act 15,10.11. R 3,20 28, 4,6, 11,6. E 2,8. Ps 143,2 16 et non ex Gentibus peccatores. Scientes
autem quòd non iustificatur homo ex operibus legis, nisi per fidem Iesu Christi: et nos
in Christo Iesu credimus, ut iustificemur ex
fide Christi, et non ex operibus legis: propter
quod ex operibus legis non iustificabitur om-
17 nis caro. Quòd si quaerentes iustificari in 8
Christo, inventi sumus et ipsi peccatores,
numquid Christus peccati minister est? Absit.
18 Si enim quae destruxi, iterum haec aedifico:
R 7,6 19 praevaricatorem me constituo. Ego enim per
legem, legi mortuus sum, ut Deo vivam:
1,4 20 Christo confixus sum cruci. Vivo autem, iam
J 13,1 17,23 1 J 3,16 non ego: vivit vero in me Christus. Quòd
autem nunc vivo in carne: in fide vivo filii
Dei, qui dilexit me, et tradidit semetipsum pro
21 me. [1] Non abiicio gratiam Dei. Si enim per
legem iustitia, ergo gratis Christus mortuus est.
3 O insensati Galatae, quis vos fascinavit 9
non obedire veritati, ante quorum oculos Iesus
Christus praescriptus est, in vobis crucifixus?
2 Hoc solum a vobis volo discere: Ex operibus
legis Spiritum accepistis, an ex auditu fidei?
3 Sic stulti estis, ut cum spiritu coeperitis, nunc
4 carne consummemini? Tanta passi estis sine
5 causa? si tamen sine causa. Qui ergo tribuit
vobis Spiritum, et operatur virtutes in vobis:
Gn 15,6 6 ex operibus legis, an ex auditu fidei? Sicut
scriptum est: Abraham credidit Deo, et reputatum est illi ad iustitiam.
7 Cognoscite ergo quia qui ex fide sunt, ii sunt filii

14 > et non iud. vivis 15 nos [autem] | fin ℨ, 𝔈 4 16 — autem F[1] | iustificabitur F[2] | (> Chr I.) | credidimus ℨF[2] | (— et non e o- i) | propt ... op-] ex operum F[1] 18 > haec iterum | reaedifico A | instituo F 20 vivet A | filii F | se ipsum F[1] 21 > Chr gratis 3 1 > verit non obed. 1 — ℨ𝔈F | > Chr Ies. F | proscriptus ℌF | — in vobis ℨ𝔈 | F[2] et F[0] 2 > volo a vobis ℨ𝔈 4 3 — ut ℨ𝔈 A[1] | consummemini ℌℨ𝔈F consummamini A 6 — script est ℨ𝔈 1 | > cred Abr F | ei 7 hi ℨ𝔈 hii AF

Abrahae. Providens autem Scriptura quia ex 8 Gn 12,3; 18,18 Act 3,25
fide iustificat Gentes Deus, praenunciavit
Abrahae: Quia benedicentur in te omnes
10 Gentes. Igitur qui ex fide sunt, benedicentur 9 R 4,16.
cum fideli Abraham. Quicumque enim ex 10 Dt 27,26. Jc 2,10.
operibus legis sunt, sub maledicto sunt. Scri-
ptum est enim: Maledictus omnis, qui non
permanserit in omnibus, quae scripta sunt in
11 Libro legis ut faciat ea. Quoniam autem in 11 Hb 2,4 R 1,17 H 10,38.
lege nemo iustificatur apud Deum, manifestum
est: quia iustus ex fide vivit. Lex autem 12 Lv 18,5. R 10,5.
non est ex fide, sed, Qui fecerit ea, vivet in
12 illis. Christus nos redemit de maledicto legis, 13 R 8,3. 2 K 5,21. Dt 21,23.
factus pro nobis maledictum: quia scriptum
est: Maledictus omnis qui pendet in ligno:
ut in Gentibus benedictio Abrahae fieret in 14
Christo Iesu, ut pollicitationem Spiritus acci-
piamus per fidem.

13 Fratres (secundum hominem dico) tamen 15
hominis confirmatum testamentum nemo sper-
nit, aut superordinat. Abrahae dictae sunt 16 Gn 12,7 13,15, 17,7, 22,18, 24,7.
promissiones, et semini eius. Non dicit: Et
seminibus, quasi in multis: sed quasi in uno:
Et semini tuo, qui est Christus. Hoc autem 17 Ex 12,40.
dico, testamentum confirmatum a Deo: quae
post quadringentos et triginta annos facta est
Lex, non irritum facit ad evacuandam promis-
sionem. Nam si ex lege hereditas, iam non ex 18 R 11,6.
promissione. Abrahae autem per repromissio-
14 nem donavit Deus. Quid igitur lex? Propter 19 R 5,20 Act 7,38.53. H 2,2 Dt 33,2 Lxx
transgressiones posita est donec veniret semen,
cui promiserat, ordinata per angelos in manu me-

10 — non *A* | faciant *F* *11* — 𝔖 | Iust 𝔊*A* *12* ea homo 𝔖 | vivit *F* *13* redimit *A* | pependit *F*[1] *15* (sperа] irritum facit) *17* quadrig *A* | irritam 𝔊*AF* | prom patrum *F* *18* ex repromissione (-em *A*[1]) *19* transgressionem 𝔖 | repromiserat *F*

20 diatoris. Mediator autem unius non est: Deus
R 3,2-4. 21 autem unus est. Lex ergo adversus promissa 15
Dei? Absit. Si enim data esset lex, quae
posset vivificare, vere ex lege esset iustitia.
R 3,9-19. 11,32. 22 Sed conclusit scriptura omnia sub peccato, ut
promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus.
4,3 1 P 1,5. 23 Prius autem quàm veniret fides, sub lege
custodiebamur conclusi in eam fidem, quae
24 revelanda erat. Itaque lex paedagogus noster
R 10,4 25 fuit in Christo, ut ex fide iustificemur. At
ubi venit fides, iam non sumus sub paedagogo.
J 1,12 R 8,17. 26 Omnes enim filii Dei estis per fidem, quae
R 6,3. R 13,14. 27 est in Christo Iesu. Quicumque enim in 16
Christo baptizati estis, Christum induistis.
R 10,12 1 K 12,13. 28 Non est Iudaeus, neque Graecus: non est ser-
vus, neque liber: non est masculus, neque
femina. Omnes enim vos unum estis in
7. R 9,7. 29 Christo Iesu. Si autem vos Christi: ergo 17
semen Abrahae estis, secundum promissionem
4 heredes. Dico autem: Quanto tempore heres 18
parvulus est, nihil differt a servo, cum sit do-
2 minus omnium: sed sub tutoribus, et actoribus
3,23. 5,1. Kol 2,20. 3 est usque ad praefinitum tempus a patre: ita 19
et nos cum essemus parvuli, sub elementis
K 1,10. 4 mundi eramus servientes. At ubi venit plenitudo
temporis, misit Deus Filium suum factum ex
3,13.26. 5 muliere, factum sub lege, ut eos, qui sub lege er-
ant, redimeret, ut adoptionem filiorum reciperе-
Mc 14,36. R 8,15. 6 mus. Quoniam autem estis filii, misit Deus Spi- 20
ritum filii sui in corda vestra clamantem: Abba,

20 unus (1°) A[1] 21 possit F | (— ex lege) 22 Scr- ℭ[16] | repromissio F 24 erat F | Chr Iesu F 25 ad ubi ℭF | (— iam) 26 (— Dei) | — quae est 28 — unum F[1] 29 vos unum estis in Christo Iesu F | > Abr. semen
4,1 (— autem) | — est F | — a A[1] 2 > est et actor ℭA 3 huius mundi F 4 ad ubi ℭF | (temporum) | fact. 1°] natum F 6 — aut F | estis filii (-li F) dei ℭF | nostra

Pater. Itaque iam non est servus, sed filius: 7 3,29. R 8,16 17.
Quod si filius: et heres per Deum.
Sed tunc quidem ignorantes Deum, iis, 8
qui natura non sunt dii, serviebatis. Nunc 9
autem cum cognoveritis Deum, immo cogniti
sitis a Deo: quomodo convertimini iterum ad
infirma, et egena elementa, quibus denuo ser-
vire vultis? Dies observatis, et menses, et 10 R 14,5 Kol 2,16
tempora, et annos. Timeo vos, ne forte sine 11 2 J 8.
causa laboraverim in vobis.
Estote sicut ego, quia et ego sicut vos: 12 2 R 2,5.
21 *fratres obsecro vos. Nihil me laesistis. Scitis 13 Act 16,6 1 R 2,3
autem quia per infirmitatem carnis evangeli-
zavi vobis iampridem: et tentationem vestram 14 Act 14,11.15.
in carne mea non sprevistis, neque respuistis:
sed sicut Angelum Dei excepistis me, sicut
Christum Iesum. Ubi est ergo beatitudo ve- 15
stra? Testimonium enim perhibeo vobis, quia,
si fieri posset, oculos vestros eruissetis, et
dedissetis mihi. Ergo inimicus vobis factus 16 Is 66,16. Am 5,10
22 sum, verum dicens vobis? Aemulantur vos 17 1,7.
non bene: sed excludere vos volunt, ut illos
aemulemini. Bonum autem aemulamini in 18
bono semper: et non tantum cum praesens
23 sum apud vos. Filioli mei, quos iterum par- 19 1 K 4,15.
turio, donec formetur Christus in vobis. Vel- 20
lem autem esse apud vos modo, et mutare
vocem meam: quoniam confundor in vobis.
Dicite mihi qui sub lege vultis esse: 21 5. 3,28.
legem non legistis? Scriptum est enim: Quo- 22 Gn 16,15 Gn 21,2.3
niam Abraham duos filios habuit: unum de
ancilla, et unum de libera. Sed qui de ancilla, 23 R 9,7–8. Gn 17,16.

7 es 𝕮A 8 his 9 > et sg. A² 11 — vos 𝕾 12 sicut et (1°) 𝕮AF | (— et) | sicut [et] | obs. autem vos fr. F 14 mea . 𝕮 (𝕮 me v. non sprev.) 15 posset F 20 mutarem F | (confundar)

secundum carnem natus est: qui autem de
5,1. R 8,15. 24 libera, per repromissionem: quae sunt per al-
legoriam dicta. Haec enim sunt duo testa-
menta. Unum quidem in monte Sina, in ser-
25 vitutem generans: quae est Agar: Sina enim
mons est in Arabia, qui coniunctus est ei,
quae nunc est Ierusalem, et servit cum filiis
H 12,22 26 suis. Illa autem, quae sursum est Ierusalem,
Is 54,1 27 libera est, quae est mater nostra. Scriptum
est enim:

Laetare sterilis, quae non paris:
erumpe, et clama, quae non parturis:
quia multi filii desertae, magis quàm eius,
quae habet virum.

20 28 Nos autem fratres secundum Isaac promis-
Gn 21,9. 29 sionis filii sumus. Sed quomodo tunc is, qui
secundum carnem natus fuerat, persequebatur
eum, qui secundum spiritum: ita et nunc.
Gn 21,10 12. J 8,35. 30 Sed quid dicit Scriptura? Ejice ancillam, et
filium eius: non enim heres erit filius ancillae
6,20 31 cum filio liberae. Itaque, fratres, non sumus
1,5.31 Act 15,10. 5 ancillae filii, sed liberae: qua libertate Chri-
stus nos liberavit.

State, et nolite iterum iugo servitutis
contineri.

2 K 10,1 2 Ecce ego Paulus dico vobis: quoniam si 24
circumcidamini, Christus vobis nihil proderit.
1,0 3 Testificor autem rursus omni homini circumci-
denti se, quoniam debitor est universae legis fa-
4 ciendae. Evacuati estis a Christo, qui in lege ius-
5 tificamini: a gratia excidistis. Nos enim spiritu

24 allegorie F | in 1°] a 25 iunctus A¹ | f. eius A 26 Illa . . . est] quae a e autem F | mater] maior C 27 sicut scr. est F¹ | sterelis G 1 F | exclema F 29 — is 30 ancille (1°) F | — enim G 31 fin. GC 1 5,1 > nos Christ | liberavit, GC | (C sec. e. State) 2 prodest F² 3 rursum 4 (lege eius) 5 spiritum F (Christum)

25 ex fide, spem iustitiae expectamus. Nam in 6 5,15. 1 K 7,19.
Christo Iesu neque circumcisio aliquid valet, ne-
que praeputium: sed fides, quae per charitatem
26 operatur. Currebatis bene: quis vos impedivit 7
veritati non obedire? Persuasio haec non est ex 8 1,6.
eo, qui vocat vos. Modicum fermentum totam 9 1 K 5,6.
massam corrumpit. Ego confido in vobis in 10 1,7. 2 K 11,15.
Domino, quòd nihil aliud sapietis: qui autem
conturbat vos, portabit iudicium, quicumque
27 est ille. Ego autem, fratres, si circumcisionem 11 1 K 1,23.
adhuc praedico: quid adhuc persecutionem
patior? Ergo evacuatum est scandalum crucis.
Utinam et abscindantur qui vos conturbant. 12 Ps 32,4.
Vos enim in libertatem vocati estis fratres: 13 1 P 2,16. R 7,8.
tantùm ne libertatem in occasionem detis
carnis, sed per charitatem Spiritus servite in-
28 vicem. Omnis enim lex in uno sermone im- 14 Lv 19,18.
pletur: Diliges proximum tuum sicut te ipsum.
Quòd si invicem mordetis, et comeditis: videte 15
29 ne ab invicem consumamini. Dico autem: 16 25.
Spiritu ambulate, et desideria carnis non per-
ficietis. Caro enim concupiscit adversus spi- 17 R 7,15.23. Je 4,5. 1 P 2,11.
ritum: spiritus autem adversus carnem: haec
enim sibi invicem adversantur: ut non quae-
cumque vultis, illa faciatis. Quòd si spiritu 18 R 8,14.
ducimini, non estis sub lege. Manifesta sunt 19 1 K 6,9 10.
autem opera carnis: quae sunt fornicatio,
immunditia, impudicitia, luxuria, ¹ idolorum 20
servitus, veneficia, inimicitiae, contentiones,
aemulationes, irae, rixae, dissensiones, sectae,
¹ invidiae, homicidia, ebrietates, commessatio- 21 E 5,5. Ap 22,15.
nes, et his similia, quae praedico vobis, sicut
praedixi: quoniam qui talia agunt, regnum Dei

7 vobis F | fin + nemini consenseritis. 𝔊 8 — haec 𝔊𝔈 1 10 — in 1° A¹ | portavit A F 12 — et F² | abscidantur 𝔊 F² 13 > carn detis F | — Spiritus | in invicem F, ut 15 14 diliges 𝔊 1 F 15 consummamini F 16 aut] + in Christo 𝔊 | desiderium 17 (en.] autem) | — sibi 𝔊𝔈 A > inv sibi F 18 ducemini A 19 > aut sunt | fornicationes inmunditiae luxuriae F² | — impudicitia 20 beneficia F | sect] hereses F 21 sicut [et]

E 5,9 22 non consequentur. Fructus autem Spiritus
est: charitas, gaudium, pax, patientia, beni-
gnitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo,
1 T 1,9 23 fides, modestia, continentia, castitas. Adver-
R 6,6. 8,9. Kol 2,5 24 sus huiusmodi non est lex. Qui autem sunt
1 P 2,11. Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis,
16. R 8,4. 25 et concupiscentiis. Si spiritu vivimus, spi- 30
Ph 2,3 26 ritu et ambulemus. Non efficiamur inanis
gloriae cupidi, invicem provocantes, invicem
Mt 18,15 Jc 5,19. 6 invidentes. Fratres, et si praeoccupatus fu- 31
erit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales
estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis,
1 K 9,21. 2 considerans te ipsum, ne et tu tenteris. Alter
alterius onera portate, et sic adimplebitis
3 legem Christi. Nam si quis existimat se ali-
2 K 12,5. 4 quid esse, cum nihil sit, ipse se seducit. Opus
autem suum probet unusquisque, et sic in
semetipso tantùm gloriam habebit, et non in
R 14,12. 5 altero. Unusquisque enim onus suum portabit.
1 K 9,14. 6 Communicet autem is, qui catechizatur verbo, 32
7 ei, qui se catechizat, in omnibus bonis. No- 33
lite errare: Deus non irridetur. Quae enim
R 8,10. J 6,63. 3,6 8 seminaverit homo, haec et metet. Quoniam
qui seminat in carne sua, de carne et metet
corruptionem: qui autem seminat in spiritu,
2 Th 3,13 H 12,3. 9 de spiritu metet vitam aeternam. Bonum
autem facientes, non deficiamus: tempore
2 P 1,7 10 enim suo metemus non deficientes. Ergo 34
dum tempus habemus, operemur bonum ad
omnes, maxime autem ad domesticos fidei.

11 Videte qualibus litteris scripsi vobis mea 35
5,11. Ph 3,18. 12 manu. Quicumque enim volunt placere in carne,

22 — patient (F¹) | > long. bon. ben. | — mansuet. (𝔈 inc v. 23 mansu.) 23 — castitas 24 > Christi sunt F | — suam 𝔊𝔈A¹ 25 (𝔊 inc. c. 8) | > viv. spir. 26 (inridentes)
6,1 spiritales (F¹-le) | > instr. hui 𝔊𝔈A | spir mansuetudinis F 3 > sit nihil A 4 — in 2° A 6 verbum 7 (𝔈 inc v. 8 Quae) 8 (— et) | [et] metet 2° 9 > suo enim A(1) 12 — enim 𝔊𝔈A | > plac vol F

hi cogunt vos circumcidi, tantùm ut crucis
Christi persecutionem non patiantur. Neque 13
enim qui circumciduntur, legem custodiunt:
sed volunt vos circumcidi, ut in carne vestra
36 glorientur. Mihi autem absit gloriari, nisi in 14 1 K 1,31; 2,2
cruce Domini nostri Iesu Christi: per quem
mihi mundus crucifixus est, et ego mundo. In 15 5,6 1 K 7,19
Christo enim Iesu neque circumcisio aliquid
valet, neque praeputium, sed nova creatura.
Et quicumque hanc regulam secuti fuerint, pax 16 Ps 72,1. 125,5. 128,6 Ph 3,3
super illos, et misericordia, et super Israel Dei.
37 De cetero nemo mihi molestus sit: ego enim 17 2 K 4,10.
stigmata Domini Iesu in corpore meo porto.
Gratia Domini nostri Iesu Christi, cum 18 Ph 4,23
spiritu vestro, fratres. Amen.

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD EPHESIOS.

(1) PAULUS Apostolus Iesu Christi per vo- 1 R 1,7. 1 K 1,2. Kol 1,1.
luntatem Dei, omnibus sanctis, qui sunt Ephesi,
et fidelibus in Christo Iesu. Gratia vobis, et 2 Kol 1,2.
pax a Deo Patre nostro, et Domino Iesu Christo.
Benedictus Deus et Pater Domini nostri 3 2,6.
Iesu Christi, qui benedixit nos in omni bene-
dictione spirituali in caelestibus in Christo,

12 hui 𝔊AF | in cruce Chr. F *13* ne en. A¹ *16* — et 2° F *17* — domini [𝔊]ℭAF *18* (— fratres) *Subscr.* Expl Epistula ad Galatas 𝔊F
Inscr. Epistula [𝔊]ℭ | — b. P a 𝔊ℭ
1,1 > Christi I. 𝔊ℭA | > sanct. omn. *2* > et dom. nostro A¹ *3* spiritali

J 15,16, 17,24 4 sicut elegit nos in ipso ante mundi constitu-
5,37. K 6,20. tionem, ut essemus sancti et immaculati in
J 1,12. 5 conspectu eius in charitate. Qui praedesti-
1 J 3,1. navit nos in adoptionem filiorum per Iesum
Christum in ipsum: secundum propositum
Mt 3,17. 6 voluntatis suae, in laudem gloriae gratiae
*Kol 1,13 suae, in qua gratificavit nos in dilecto filio
Kol 1,14 20 7 suo. In quo habemus redemptionem per
2,7, 3,8.16 sanguinem eius, remissionem peccatorum se-
Kol 1,9. 8 cundum divitias gratiae eius, quae super-
abundavit in nobis in omni sapientia, et pru-
3,9 R 16,25 9 dentia: ut notum faceret nobis sacramentum
Kol 1,9. voluntatis suae, secundum beneplacitum eius,
R 13,9. G 4,4 10 quod proposuit in eo, [1] in dispensatione pleni-
Kol 1,16. tudinis temporum, instaurare omnia in Christo,
quae in caelis, et quae in terra sunt, in ipso·
Kol 1,12 11 In quo etiam et nos sorte vocati sumus prae-
R 8,28. destinati secundum propositum eius, qui ope-
ratur omnia secundum consilium voluntatis
12 suae: ut simus in laudem gloriae eius nos,
4,20 13 qui ante speravimus in Christo: In quo et
Kol 1,5.6. vos, cum audissetis verbum veritatis, (Evange-
lium salutis vestrae) in quo et credentes si-
2 K 1,22, 5,5. 14 gnati estis Spiritu promissionis sancto, qui
est pignus hereditatis nostrae, in redemptio-
nem acquisitionis, in laudem gloriae ipsius.
Kol 1,4.9 15 Propterea et ego audiens fidem vestram, [2]
quae est in Domino Iesu, et dilectionem in
Kol 1,3. 16 omnes sanctos, non cesso gratias agens pro
vobis, memoriam vestri faciens in orationi-
Kol 1,10 17 bus meis: ut Deus, Domini nostri Iesu Christi

4 ante] aut *z* F[1] | (— et) 5 optionem A[1] (adoptione) 6 — filio suo [𝔏|𝔗 A[1] 9 (vobis) | bonum placitum | (posuit) 10 dispensatione | instaurari F 11 (quod) | — et nos | > omn oper | — sec A[1] 12 — nos 13 — et L[3] A | sancto] spu A 14 eius A 15 Domino] Christo 𝔊 17 deus dom ... Christi,

pater gloriae, det vobis spiritum sapientiae
et revelationis, in agnitione eius: illuminatos 18 Dt 28,5 4. Kol 1,5 27 19,27.
oculos cordis vestri, ut sciatis quae sit spes
vocationis eius, et quae divitiae gloriae here-
ditatis eius in sanctis, et quae sit supereminens 19 2 K 13,4 Kol 1,11. 9,10 3,20.
magnitudo virtutis eius in nos, qui credimus
secundum operationem potentiae virtutis eius,
quam operatus est in Christo, suscitans illum 20 Ps 110,1
a mortuis, et constituens ad dexteram suam
in caelestibus: supra omnem principatum et 21 Kol 1,16, 2,10
potestatem, et virtutem, et dominationem, et
omne nomen, quod nominatur non solum in
hoc saeculo, sed etiam in futuro. Et omnia 22 Ps 8,7 Mt 28,18. 4,10 Kol 1,18
subiecit sub pedibus eius: et ipsum dedit
caput supra omnem Ecclesiam, quae est cor- 23 R 12,5. Kol 1,18 1 K 12,27. 4,10.
pus ipsius, et plenitudo eius, qui omnia in
3 omnibus adimpletur. Et vos, cum essetis 2 Kol 1,21, 2,13.
mortui delictis, et peccatis vestris, in quibus 2 6,6; 6,12 Tt 3,3 J 12,31 Kol 1,13
aliquando ambulastis secundum saeculum
mundi huius, secundum principem potestatis
aeris huius, spiritus, qui nunc operatur in filios
diffidentiae, in quibus et nos omnes aliquando 3 Kol 3,6
conversati sumus in desideriis carnis nostrae,
facientes voluntatem carnis, et cogitationum, et
4 eramus natura filii irae, sicut et ceteri: Deus 4 1 P 1,3.
autem, qui dives est in misericordia, propter
nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, et 5 L 15,24 32 6,14. K 6,13.
cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos

17 pater, 𝔊𝔐 | (agnitionem)
18 inlum. [habere] | — et
19 credidimus
21 — etiam *F*¹ et 𝔊𝔐 *A*
22 s. omnia ecclesiae (+in *F*) *23* — et | quia *A*
2,*1* vos] + convivificavit 𝔊 | — et 2° *A*
3 (faciatis) | voluntates 𝔊 voluptates *F* | cogitationem *A*
4 misericordiam *A* | quam *F*

R 8,10 Ph 3,20. 6 in Christo, (cuius gratia estis salvati) | et con-
resuscitavit, et consedere fecit in caelestibus
1,7. 7 in Christo Iesu: ut ostenderet in saeculis
supervenientibus abundantes divitias gratiae
suae, in bonitate super nos in Christo Iesu.
G 2,16. 8 Gratia enim estis salvati per fidem, et hoc 5
1 K 1,29. 9 non ex vobis: Dei enim donum est, | non ex
Tt 3,14 10 operibus, ut nequis glorietur. Ipsius enim
sumus factura, creati in Christo Iesu in ope-
ribus bonis, quae praeparavit Deus ut in illis
ambulemus.
5,8. 11 Propter quod memores estote, quòd ali- 6
quando vos Gentes in carne, qui dicimini prae-
putium ab ea, quae dicitur circumcisio in carne,
R 9,4. 1 Th 4,13. 12 manu facta: quia eratis illo in tempore sine
Christo, alienati a conversatione Israel, et ho-
spites testamentorum, promissionis spem non
Is 57,19 59,7. Kol 1,20. 13 habentes, et sine Deo in hoc mundo. Nunc 7
autem in Christo Iesu vos, qui aliquando eratis
longe, facti estis prope in sanguine Christi.
Is 9,5. G 3,28. Kol 2,14 14 Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque
unum, et medium parietem maceriae solvens,
Kol 2,14 2 K 5,17 15 inimicitias in carne sua: legem mandatorum
decretis evacuans, ut duos condat in semetipso
Kol 1,20 22 16 in unum novum hominem, faciens pacem, | et
reconciliet ambos in uno corpore, Deo per cru-
6,15. Act 10,36 Is 57,19. Zch 9,10. 17 cem, interficiens inimicitias in semetipso. Et
veniens evangelizavit pacem vobis, qui longe
3,12 J 4,23. 18 fuistis, et pacem iis, qui prope. quoniam per
ipsum habemus accessum ambo in uno Spiritu
3,6 11 12,22 23. 19 ad Patrem. Ergo iam non estis hospites, et ad- 8

5 — in | — cuius 𝔊𝔈 1 6 (conresedere) 7 osten-
dere *F* | divitiae *F* | bonitatem *F*¹ 8 — enim [𝔊]
10 — Iesu [𝔊] 11 vos | + eratis 𝔊 + qui er *F* | diceba-
mini 𝔊 12 qui 𝔊 *I* | > in illo *F* | conversione *A* | test.
promiss. | — hoc [𝔊]𝔈 *A* hunc *F* 14 > est enim | ma-
ceriae 𝔊 *AF* | inimicitiam 𝔊, *et 16* 𝔊𝔈 *I* (-tia *F bis*)
15 conderet *F* | semet ipsum 𝔊 *AF* 17 his 19 — et 1° *F*¹

venae: sed estis cives sanctorum, et dome-
stici Dei: superaedificati super fundamentum 20 Mt 16,18. Is 28,16.
Apostolorum, et Prophetarum, ipso summo
angulari lapide Christo Iesu: in quo omnis 21 Kol 2,19.
aedificatio constructa crescit in templum sanc-
tum in Domino, in quo et vos coaedificamini 22 1 P 2,5
in habitaculum Dei in Spiritu.

9 Huius rei gratia, ego Paulus vinctus 3 Ph 1,7 13 Kol 1,24.
Christi Iesu, pro vobis Gentibus, [1] si tamen 2 Kol 1,25 1 K 4,1
audistis dispensationem gratiae Dei, quae data
est mihi in vobis: quoniam secundum reve- 3 1,9.10 Kol 1,26.
lationem notum mihi factum est sacramentum,
sicut supra scripsi in brevi: prout potestis 4
legentes intelligere prudentiam meam in my-
sterio Christi: quod aliis generationibus non 5 Kol 1,26.
est agnitum filiis hominum, sicuti nunc reve-
latum est sanctis Apostolis eius, et Prophetis
in Spiritu, [1] Gentes esse coheredes, et concor- 6 2,13.18 19.
porales, et comparticipes promissionis eius in
Christo Iesu per Evangelium: Cuius factus 7 Kol 1,25 29.
sum minister secundum donum gratiae Dei,
quae data est mihi secundum operationem vir-
tutis eius. Mihi omnium sanctorum minimo 8 1 K 15,9 10 1,7 G 1,16.
data est gratia haec, In Gentibus evangeli-
zare investigabiles divitias Christi, et illumi- 9 R 16,25. Kol 1,16.26.
nare omnes, quae sit dispensatio sacramenti
absconditi a saeculis in Deo, qui omnia cre-
avit: ut innotescat principatibus, et potesta- 10 1 P 1,12 R 11,33 Kol 1,26
tibus in caelestibus per Ecclesiam, multiformis
sapientia Dei, secundum praefinitionem sae- 11 1,11

---

19 fin , 𝔖 , · 𝔈[20] 22 Spir sancto 𝔖[𝔏]
3,*5* sicut *F* *6* > esse gentes | — eius [𝔏]𝔈 4*F*
6/*7* Per ev. factus *F*[1] *7* sum ego *F* | (don gr] gratiam) *8* Mihi enim 𝔖 | > min sanct *F* | in-investigabiles *F* *9* absconditis *F* | *fin* . 𝔈[10] *10* principibus | sapientiae *F*

culorum, quam fecit in Christo Iesu Domino
J 14,6. H 4,16. R 5,2 12 nostro: In quo habemus fiduciam, et accessum
Kol 1,24. 13 in confidentia per fidem eius. Propter quod 10
peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro
14 vobis: quae est gloria vestra. Huius rei 11
gratia flecto genua mea ad Patrem Domini
15 nostri Iesu Christi, ex quo omnis paternitas
1,7. 6,10. Kol 1,11 16 in caelis, et in terra nominatur, ¹ut det vobis
secundum divitias gloriae suae, virtute corro-
borari per Spiritum eius in interiorem homi-
J 14,23. Kol 1,28, 2,7 17 nem, Christum habitare per fidem in cordibus
Kol 2,2 18 vestris: in charitate radicati, et fundati, ¹ut
possitis comprehendere cum omnibus sanctis,
quae sit latitudo, et longitudo, et sublimitas,
Kol 2,3. 19 et profundum: scire etiam supereminentem
scientiae charitatem Christi, ut impleamini in
omnem plenitudinem Dei.
Kol 1,29 1,19. 20 Ei autem, qui potens est omnia facere 12
superabundanter quam petimus, aut intelligi-
mus, secundum virtutem, quae operatur in
21 nobis: Ipsi gloria in Ecclesia, et in Christo
Iesu in omnes generationes saeculi saeculo-
rum. Amen.
Kol 1,10 4 Obsecro itaque vos ego vinctus in Domino, 13
ut digne ambuletis vocatione, qua vocati estis,
Kol 3,12 2 ¹cum omni humilitate, et mansuetudine, cum
patientia, supportantes invicem in charitate,
Kol 3,14.15 3 soliciti servare unitatem Spiritus in vinculo
Kol 3,15. R 12,5. 4 pacis. Unum corpus, et unus Spiritus sicut vo-
J 10,16. 1 K 3,6. 5 cati estis in una spe vocationis vestrae. Unus 14
1 K 12,6. 6 Dominus, una fides, unum baptisma. Unus

12 confidentiam *F* *13* (— meis) *16* virtutem 𝔖*F* (— in *F*¹ | interiore (ri 𝔖) homine 𝔖 *A* *17* > hab. Chr. *18* possetis *F* | (> long. et lat.) *19* (omni plenitudine) *20* sup.] abundanter super *F*² | quam op. *A*² *21* saeculis saec. *A*
4,1 (victus) *4* sicut et *F*

Deus et Pater omnium, qui est super omnes,
15 et per omnia, et in omnibus nobis. Unicui-
que autem nostrum data est gratia secundum 7 R 12,3.6. 1 K 12,11.
mensuram donationis Christi. Propter quod 8 Ps 68,19 Kol 2,15.
dicit:

Ascendens in altum captivam duxit capti-
vitatem:
dedit dona hominibus.

Quòd autem ascendit, quid est, nisi quia et 9 J 3,13.
descendit primùm in inferiores partes terrae?
Qui descendit, ipse est et qui ascendit super 10
omnes caelos, ut impleret omnia. Et ipse de- 11 1 K 12,28 Act 21,8.
dit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem
Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem
pastores, et doctores ad consummationem 12 1 P 2,5. 2 T 3,17.
sanctorum in opus ministerii, in aedificationem
corporis Christi: donec occurramus omnes in 13 Kol 1,28.
unitatem fidei, et agnitionis filii Dei, in virum
perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis
Christi: ut iam non simus parvuli fluctuantes, 14 1 K 14,20 H 13,9.
et circumferamur omni vento doctrinae in
nequitia hominum, in astutia ad circumventio-
nem erroris. Veritatem autem facientes in 15 1,22; 5,23. Kol 1,18.
charitate, crescamus in illo per omnia, qui
est caput Christus: ex quo totum corpus com- 16 Kol 2,19.
pactum, et connexum per omnem iuncturam
subministrationis, secundum operationem in
mensuram uniuscuiusque membri, augmentum
corporis facit in aedificationem sui in charitate.
16 Hoc igitur dico, et testificor in Domino, 17 R 1,21. Kol 2,4.6

6 — est [𝔊] 𝔗 1F | (— et 3°) 7 (vestrum) | mensura F 9 quia] quod 𝔗A | — primum 𝔗A¹ | fin pro 2 𝔊 11 > proph . . . apost. A¹ | aut. 1°] quidem A¹ | — vero A¹ 13 occurramus 𝔗A 14 circumferamus F | verbo F¹ | — ad A¹ 15 caritatem F | (Christi)

ut iam non ambuletis, sicut et Gentes ambu-
2,12 Kol 1,21. 1 P 1,14. 18 lant in vanitate sensus sui, tenebris obscura-
tum habentes intellectum, alienati a vita Dei
per ignorantiam, quae est in illis, propter
Kol 3,5. 19 caecitatem cordis ipsorum, qui desperantes,
semetipsos tradiderunt impudicitiae, in ope-
20 rationem immunditiae omnis in avaritiam.
21 *Vos autem non ita didicistis Christum, si 17
tamen illum audistis, et in ipso edocti estis,
R 6,16. Kol 3,8. G 5,8. 22 sicut est veritas in Iesu. deponere vos se-
cundum pristinam conversationem veterem
hominem, qui corrumpitur secundum desideria
R 12,2. 23 erroris. Renovamini autem spiritu mentis
Gn 1,26 24 vestrae, ¹ et induite novum hominem, qui se-
cundum Deum creatus est in iustitia, et sancti-
tate veritatis.
Zch 8,16. Kol 3,8. 25 Propter quod deponentes mendacium, lo-
quimini veritatem unusquisque cum proximo
Ps 4,5. Jc 1,19.20 26 suo: quoniam sumus invicem membra. Ira- 18
scimini, et nolite peccare: sol non occidat
27 super iracundiam vestram. Nolite locum dare
1 Th 4,11 28 diabolo: qui furabatur, iam non furetur:
magis autem laboret, operando manibus suis,
quod bonum est, ut habeat unde tribuat ne-
5,4 29 cessitatem patienti. Omnis sermo malus ex 19
Kol 3,16.17, 4,6. ore vestro non procedat: sed siquis bonus ad
aedificationem fidei ut det gratiam audientibus.
1,13 Is 63,10 30 Et nolite contristare Spiritum sanctum Dei:
Kol 3,8. 31 in quo signati estis in diem redemptionis. Om-
nis amaritudo, et ira, et indignatio, et clamor,
et blasphemia tollatur a vobis cum omni malitia

17 — et 2° 𝔊AF 19 in avaritia (et avaritiae) 20 di-
dicisti F¹ 21 et docti F¹ | est] et F¹ | fin, 𝔊𝔗A
22 Deponite vos 𝔊 23 spiritum F 24 inducite F¹
25 [et] depon. | in invicem A 26 irasc. autem et F
28 — suis 𝔊𝔗A | retribuat F 29 bon. [est] | fid.]
oportunitatis 𝔊𝔗AF² opp. fid. F¹ 30 die 𝔊𝔊AF

Estote autem invicem benigni, misericordes, 32 Mt 6,14. 18,22–35.
donantes invicem sicut et Deus in Christo Kol 3,12.13.
20 donavit vobis. Estote ergo imitatores Dei, 5 Mt 5,48. Kol 3,13
sicut filii charissimi: et ambulate in dilectione, 2 2i. G 2,20
sicut et Christus dilexit nos, et tradidit se- H 10,13. Kol 3,13
metipsum pro nobis oblationem, et hostiam Ps 40,7 Ex 29,18
21 Deo in odorem suavitatis. Fornicatio autem, 3 Ez 20,41
et omnis immunditia, aut avaritia nec nomi- 4,19. Kol 3,5
netur in vobis, sicut decet sanctos: aut tur- 4 4,29. Kol 3,8.
pitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas,
quae ad rem non pertinet: sed magis grati-
arum actio. Hoc enim scitote intelligentes: 5 1 K 6,9 10. Kol 3,5.
quòd omnis fornicator, aut immundus, aut Act 8,21.
avarus, quod est idolorum servitus, non habet Ap 21,8.
22 hereditatem in regno Christi, et Dei. Nemo 6 9,2 R 1,18. Kol 2,4.8.
vos seducat inanibus verbis: propter haec
enim venit ira Dei in filios diffidentiae. No- 7 2 K 6,14.
lite ergo effici participes eorum. Eratis enim 8 6,11.13 L 16,8
aliquando tenebrae: nunc autem lux in Do- 1 P 2,9. J 12,36.
mino. Ut filii lucis ambulate: fructus enim 9
lucis est in omni bonitate, et iustitia, et ve-
ritate: probantes quid sit beneplacitum Deo: 10 17. R 12,2.
et nolite communicare operibus infructuosis 11 J 16,8.
tenebrarum, magis autem redarguite. Quae 12 R 1,24.
enim in occulto fiunt ab ipsis, turpe est et
dicere Omnia autem, quae arguuntur, a lu- 13 J 3,20 21.
mine manifestantur: omne enim, quod mani-
festatur, lumen est. Propter quod dicit: 14 Is 26 19. 60,1 R 13,11 5,6 R 6,13

Surge qui dormis, et exurge a mortuis,
et illuminabit te Christus.

23 Videte itaque fratres, quomodo caute 15 Mt 10,16. Kol 4,5.
ambuletis: non quasi insipientes, sed
ut sapientes: redimentes tem- 16

32 nobis 𝕮AF¹ 5,2 dilectionem A¹ | se ipsum A 3 (— aut.) | (aut] et) 4 — non A¹ | pertinent 𝕮A 10 quod A 11 aut.] + et 13 (aut.] enim) 14 quid dorm. F | inluminavit A | tibi 15 vidite F | (𝕮 inc. v. 16 sed ut)

10 R 12,2 17 pus, quoniam dies mali sunt. Propterea no-
lite fieri imprudentes: sed intelligentes quae
Prv 23,31 Lxx L 21,34. 18 sit voluntas Dei. Et nolite inebriari vino, in
quo est luxuria: sed implemini Spiritu sancto,
Kol 3,16. Ps 33,2.3. 19 [1]loquentes vobismetipsis in psalmis, et hymnis,
et canticis spiritualibus, cantantes, et psal-
Kol 3,17. 20 lentes in cordibus vestris Domino, gratias
agentes semper pro omnibus, in nomine Do-
1 P 5,5. Gn 3,16. 21 mini nostri Iesu Christi Deo et Patri. Sub-
Kol 3,18. 1 P 3,1 22 iecti invicem in timore Christi. Mulieres 24
1 R 11,3 Kol 1,18 23 viris suis subditae sint, sicut Domino: quo-
niam vir caput est mulieris: sicut Christus
caput est Ecclesiae: Ipse, salvator corporis
24 eius. Sed sicut Ecclesia subiecta est Christo,
Kol 3,19 25 ita et mulieres viris suis in omnibus. Viri 25
diligite uxores vestras, sicut et Christus dile-
Tt 3,5. 26 xit Ecclesiam, et seipsum tradidit pro ea, [1]ut
illam sanctificaret, mundans lavacro aquae in
Ps 45,14. 2 R 11,2. 27 verbo vitae, ut exhiberet ipse sibi gloriosam
Ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam,
aut aliquid huiusmodi, sed ut sit sancta et
28 immaculata. Ita et viri debent diligere uxo-
res suas ut corpora sua. Qui suam uxorem
29 diligit, seipsum diligit. Nemo enim umquam
carnem suam odio habuit: sed nutrit, et fovet
1,23. 1 K 6,15 Act 9,4 Gn 2,23 30 eam, sicut et Christus Ecclesiam: quia mem-
bra sumus corporis eius, de carne eius, et
Gn 2,24 31 de ossibus eius. Propter hoc relinquet homo
patrem, et matrem suam, et adhaerebit uxori

---

17 domini (dei A^1) 18 omnis lux. A | — sancto
19 vosmet ipsis A | (— in 1°) | spiritalibus
21 in invicem F 22 subiectae A
23 sicut et F | (— est 2°) | — eius
24 — Sed F | ut 𝔊ℭA | (— est)
25 Viri similiter F | (— vestras) | semet ipsum F
26 mund. eam 𝔊F^2 | — vitae |𝔊ℭAF
27 𝔊ℭ[36 s. com.] in glorios. | eiusmodi
31 relinquid F

suae: et erunt duo in carne una. Sacramen- 32 Ap 19,7.
tum hoc magnum est, ego autem dico in
Christo et in Ecclesia. Verumtamen et vos 33
singuli, unusquisque uxorem suam sicut se-
ipsum diligat: uxor autem timeat virum suum.
(26) Filii, obedite parentibus vestris in Domino: 6 Kol 3,20.
hoc enim iustum est. Honora patrem tuum, 2 Ex 20,12
et matrem tuam. quod est mandatum pri-
mum in promissione: ut bene sit tibi, et sis 3 Dt 5,16.
27 longaevus super terram. Et vos patres no- 4 Kol 3,21 Prv 2,2, 3,11, 19,18. Is 50,5. Dt 6,7.20–25 Ps 78,4.
lite ad iracundiam provocare filios vestros:
sed educate illos in disciplina, et correptione
28 Domini. Servi obedite dominis carnalibus 5 Kol 3,20–25 Tt 2,9 10. 1 P 2,18.
cum timore et tremore, in simplicitate cordis
vestri, sicut Christo: non ad oculum servien- 6
tes, quasi hominibus placentes, sed ut servi
Christi, facientes voluntatem Dei ex animo,
ꝉcum bona voluntate servientes, sicut Domino, 7
et non hominibus: scientes quoniam unus- 8 2 K 5,10.
quisque quodcumque fecerit bonum, hoc reci-
29 piet a Domino, sive servus, sive liber. Et 9 Kol 4,1 2 Chr 19,7. Act 10,34
vos domini eadem facite illis, remittentes mi-
nas: scientes quia et illorum, et vester Do-
minus est in caelis: et personarum acceptio
non est apud eum.
30 De cetero fratres confortamini in Domino, 10 1 K 16,13 1 J 2,14
et in potentia virtutis eius. Induite vos ar- 11 4,14. 2 K 10,4
maturam Dei, ut possitis stare adversus
insidias diaboli. quoniam non est nobis colluc- 12 2,2 J 14,30 Kol 1,13 1 P 5,8
tatio adversus carnem et sanguinem: sed adver-
sus principes, et potestates, adversus mundi

32 (— et) 33 > suam ux. | ut tim. | — suum 6,1 Filii F | > enim est iust. ꝯF (> est enim i) 2 — tuam | promissionem F 3 sis] sit F 4 — vos 5 simplicitatem F 6 placeatis A | voluntate F 8 percipiet 9 — vos (ꝯ)Ꝧ-I | deum F 11 Et ind F | arma | possetis F | (persistere) | (versutias) 12 quia

rectores tenebrarum harum, contra spiritualia
1 Rg 20,11. 13 nequitiae, in caelestibus. Propterea accipite
Is 11,5. 60,17. armaturam Dei, ut possitis resistere in die
L 12,35. 1 P 1,13 14 malo, et in omnibus perfecti stare. State
1 Th 5,8. ergo succincti lumbos vestros in veritate, et
Is 52,7. 40,3. 3,7. Act 10,36. 15 induti loricam iustitiae, et calceati pedes in
1 P 5,9. 16 praeparatione Evangelii pacis: in omnibus
1 J 5,4. sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia
1 Th 5,8. Is 59,17. 11,4. 17 tela nequissimi ignea extinguere: et galeam
49,2. 51,16. Hos 6,5 salutis assumite: et gladium spiritus (quod
Mt 26,41 18 est verbum Dei) [1] per omnem orationem, et
Kol 4,2.3. obsecrationem orantes omni tempore in spiritu: et in ipso vigilantes in omni instantia.
Kol 4,3. 19 et obsecratione pro omnibus sanctis: et pro
2 Th 3,1 Act 4,29 me, ut detur mihi sermo in apertione oris
mei cum fiducia, notum facere mysterium
2 K 5,20. 20 Evangelii: pro quo legatione fungor in catena,
Kol 4,4. ita ut in ipso audeam, prout oportet me, loqui
Act 20,4. 21 Ut autem et vos sciatis quae circa me 31
2 T 4,12. Kol 4,7. sunt, quid agam: omnia vobis nota faciet
Tychicus, charissimus frater, et fidelis minister
Kol 4,7.8 22 in Domino: quem misi ad vos in hoc ipsum,
ut cognoscatis quae circa nos sunt, et consoletur corda vestra
23 Pax fratribus, et charitas cum fide a
1 P 1,8. 24 Deo Patre, et Domino Iesu Christo. Gratia
cum omnibus, qui diligunt Dominum nostrum
Iesum Christum in incorruptione. Amen.

12 spiritalia | nequitia *F* 13 armatura 𝔊*F* arma 𝔇*A* | — in 2° [𝔊]𝔇*A* | perfectis 𝔊𝔇 14 induti *F* (induite) | lorica *A* 15 praeparationem 𝔖 16 possetis *F* 17 adsumeta *F* 18 stantia *F* | obsecrationem *F* 19 fiduciam *F* 20 legationem *F* | cat.] + ista 𝔖 21 > sciat. vos *A*[1] | > not. fac. vob. 𝔊*F* > n. v. f. 𝔇*A* | Tythicus *F*[(s)] 22 ut consuletur *F* | nostra *F*[1] 23 patre nostro 𝔖*F* 24 — nostrum *A*[1] | incorruptionem *A*[2]*F* | — Amen 𝔇*A*[1] *Subscr.* Expl. ad Ephesios 𝔊*F*

EPISTOLA
BEATI PAULI APOSTOLI
AD PHILIPPENSES.

(1) PAULUS, et Timotheus servi Iesu Christi, 1 1 K 1,2 1 T 3,1 s.
omnibus sanctis in Christo Iesu, qui sunt
Philippis, cum episcopis, et diaconibus. Gra- 2 R 1,7
tia vobis, et pax a Deo Patre nostro, et Do-
mino Iesu Christo.
2 Gratias ago Deo meo in omni memoria 3 R 1,8. 1 K 1,4
vestri, semper in cunctis orationibus meis pro 4
omnibus vobis, cum gaudio deprecationem
faciens, super communicatione vestra in Evan- 5
gelio Christi a prima die usque nunc. confi- 6 2,13 1 K 1,6—8
dens hoc ipsum, quia qui coepit in vobis
opus bonum, perficiet usque in diem Christi
Iesu. sicut est mihi iustum hoc sentire pro 7
omnibus vobis: eo quòd habeam vos in corde,
et in vinculis meis, et in defensione, et con-
firmatione Evangelii, socios gaudii mei omnes
vos esse. Testis enim mihi est Deus, quo- 8 R 1,9 2 K 1,23. 1 Th 2,5
modo cupiam omnes vos in visceribus Iesu
Christi. Et hoc oro ut charitas vestra magis 9
ac magis abundet in scientia, et in omni sensu:
ut probetis potiora, ut sitis sinceri, et sine 10 R 2,18 12,2. 1 Th 5,23 H 5,14
offensa in diem Christi, repleti fructu iustitiae 11 E 5,9; 1,6 12 14. J 15,8.
per Iesum Christum, in gloriam et laudem Dei.
3 Scire autem vos volo fratres, quia quae circa 12 2 T 2,9
me sunt, magis ad profectum venerunt Evan-
gelii. ita ut vincula mea manifesta fierent in 13 4,22 E 3,1

Inscr. Ep. . . . ap.] Incp 𝔊𝔉 Epistula 𝔊
1,1 (— Christo) *3* memoriam *F* *5* communicationem vestram *F* | — Christi | — a *F*¹ *6* in hoc *F*² | in opus *F* | > Ies. Chr. *A*¹ *7* dignum *F* | > in corde vos 𝔊𝔊 | *8* > Chr. Ies. *9* in omni se. 𝔖 | — in 2° 𝔊*F* *10* sinceres | offensione *F* *11* fructus *F*² | > Chr. Ies.

Christo in omni praetorio, et in ceteris omni-
14 bus, et plures e fratribus in Domino confi- 4
dentes vinculis meis, abundantius auderent
15 sine timore verbum Dei loqui. Quidam qui-
dem et propter invidiam, et contentionem:
quidam autem et propter bonam voluntatem
16 Christum praedicant: quidam ex charitate:
scientes quoniam in defensionem Evangelii
7. 17 positus sum. Quidam autem ex contentione
Christum annunciant non sincere, existimantes
2,17.18. 18 pressuram se suscitare vinculis meis. Quid
enim? Dum omni modo sive per occasionem,
sive per veritatem Christus annuncietur: et
Job 13,16. 19 in hoc gaudeo, sed et gaudebo. Scio enim
2 R 1,11 quia hoc mihi proveniet ad salutem, per ve-
stram orationem, et subministrationem Spiritus
1 P 4,16 20 Iesu Christi secundum expectationem, et spem
meam, quia in nullo confundar: sed in omni
fiducia sicut semper, et nunc magnificabitur
Christus in corpore meo, sive per vitam, sive
G 2,20 21 per mortem. Mihi enim vivere Christus est,
R 1,13. 22 et mori lucrum. Quòd si vivere in carne, hic
J 15,16 mihi fructus operis est, et quid eligam ignoro.
1 Rg 19,4. 23 Coarctor autem e duobus: desiderium habens
2 R 5,8. dissolvi, et esse cum Christo, multo magis me-
24 lius: permanere autem in carne, necessarium
25 propter vos. Et hoc confidens scio quia manebo,
et permanebo omnibus vobis ad profectum ve-
26 strum, et gaudium fidei: ut gratulatio vestra
abundet in Christo Iesu in me, per meum ad-

13 Chr. (Iesu) *14* et] ut 𝔊 | — e *F* | in vinc 𝔊*F* | audere *15* — et 1° *F* *16* quid vero *F*¹ *17* se susc] resuscitare *F* *18* (— per 2°) *19* ad] in *20* spectationem *F* | (magnificatur) *21* > viv enim *A*¹ *22* — operis *F*¹ *23* e] me *F* | > cum Chr esse *24* nec est *25* in omn *F*

ventum iterum ad vos. Tantum digne 27 Kol 1,10. 1 Th 2,12. 4,3.
Evangelio Christi conversamini: ut sive cum
venero, et videro vos, sive absens audiam de
vobis quia statis in uno spiritu unanimes,
collaborantes fidei Evangelii: et in nullo terre- 28
amini ab adversariis: quae illis est causa per-
ditionis, vobis autem salutis, et hoc a Deo:
quia vobis donatum est pro Christo, non so- 29
lum ut in eum credatis, sed ut etiam pro illo
patiamini: idem certamen habentes, quale et 30 Act 16,22
vidistis in me, et nunc audistis de me.

Si qua ergo consolatio in Christo, si 2
quod solatium charitatis, siqua societas spi-
ritus, siqua viscera miserationis: implete 2
gaudium meum ut idem sapiatis, eandem cha-
ritatem habentes, unanimes, idipsum sentientes,
nihil per contentionem, neque per inanem glo- 3 G 5,26 R 12,10.
riam: sed in humilitate superiores sibi invicem
arbitrantes, non quae sua sunt singuli consi- 4 1 K 10,24 33.
derantes, sed ea, quae aliorum.

Hoc enim sentite in vobis, quod et in 5
Christo Iesu: qui cum in forma Dei esset, 6 J 1,1 2. 17,5 Gn 1,27. 3,5.
non rapinam arbitratus est esse se aequalem
Deo: sed semetipsum exinanivit formam servi 7 Is 53,3 2 K 8,9 H 2,14 17
accipiens, in similitudinem hominum factus,
et habitu inventus ut homo. Humiliavit 8 H 12,2. 5,8. J 10,17.
semetipsum factus obediens usque ad mor-
tem, mortem autem crucis. Propter quod et 9 Act 2,33. E 1,21. H 1,3 4
Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen,
quod est super omne nomen: ut in nomine 10 Is 45,23. J 5,23 Ap 5,13

---

27 in ev. F evangelium A[1] | unianimes AF | fide 𝔊F 28 > est illis | salutem F[1] | domino F[2] 30 eundem 𝔊F | qualem F | (audītis) 2,1 siqua 2°] siquod A | siqua 3°] siquid | miserationes F et mis-es 𝔊𝔈A 2 unian. 𝔊AF, et 20 AF 3 contentione F 4 sed et 5 (— et) 7 fin — 𝔊, 𝔈A 9 > ill exalt | — quod est A[1] | omnem n. F

Iesu omne genu flectatur caelestium, terre-
11 strium, et infernorum, et omnis lingua confi-
teatur quia Dominus Iesus Christus in gloria
est Dei Patris.
1 P 1,17 12 Itaque charissimi mei (sicut semper obe- 6
Ps 2,11. distis:) non ut in praesentia mei tantum, sed
multo magis nunc in absentia mea, cum metu
J 15,5 2 K 3,5 13 et tremore vestram salutem operamini. Deus
1 Th 2,13. est enim, qui operatur in vobis et velle, et
1 P 4,9 14 perficere pro bona voluntate. Omnia autem
facite sine murmurationibus, et haesitationibus:
1,10. Mt 5,14, 15 ut sitis sine querela, et simplices filii Dei,
16,16 sine reprehensione in medio nationis pravae,
E 5,8. Dt 32,5 et perversae: inter quos lucetis sicut lumina-
Act 2,40.
1 Th 2,19. 16 ria in mundo, verbum vitae continentes ad
Is 45,4, 65,23. gloriam meam in die Christi, quia non in va-
G 2,2.
R 15,16. 17 cuum cucurri, neque in vacuum laboravi. Sed
2 T 4,6. et si immolor supra sacrificium, et obsequium
fidei vestrae, gaudeo, et congratulor omnibus
3,1, 4,4 18 vobis. Idipsum autem et vos gaudete, et con-
gratulamini mihi.
19 Spero autem in Domino Iesu, Timotheum 7
me cito mittere ad vos: ut et ego bono animo
1 K 16,10 20 sim, cognitis quae circa vos sunt. Neminem
enim habeo tam unanimem, qui sincera affec-
2 T 4,10.18 21 tione pro vobis sollicitus sit. Omnes enim quae
G 4,17. sua sunt quaerunt, non quae sunt Iesu Christi.
22 Experimentum autem eius cognoscite, quia
sicut patri filius, mecum servivit in Evangelio.
23 Hunc igitur spero me mittere ad vos, mox ut
1,25 24 videro quae circa me sunt. Confido autem in
Domino quoniam et ipse veniam ad vos cito.
4,18 25 Necessarium autem existimavi Epaphrodi- 8
tum fratrem, et cooperatorem, et commili-

---

10 flectat A^1 | et terrestr. 𝔊A *12* — in 1° *F* *13* > enim est 𝔊A | (— qui) *15* simplices, 𝔊 | dei sine 𝔊A *17* et 2°] in *F* *19* ihesu christo F^1 | > cito me | — et F^1 | cognitus F^1 *20 cf 2* *21* — quae *et* sunt 1° 𝔊A | > Chr. Ies 𝔊F *22* quoniam | evangelium *F* *23* — ad vos

tonem meum, vestrum autem apostolum, et
ministrum necessitatis meae, mittere ad vos:
[1] quoniam quidem omnes vos desiderabat: et 26
moestus erat, propterea quòd audieratis illum
infirmatum. Nam et infirmatus est usque ad 27
mortem: sed Deus misertus est eius. non
solum autem eius, verum etiam et mei, ne tri-
stitiam super tristitiam haberem. Festinantius 28
ergo misi illum, ut viso eo iterum gaudeatis,
et ego sine tristitia sim. Excipite itaque illum 29 1 K 16,16. 1 T 5,17.
cum omni gaudio in Domino, et eiusmodi
cum honore habetote. quoniam propter opus 30
Christi usque ad mortem accessit, tradens ani-
mam suam ut impleret id, quod ex vobis de-
erat erga meum obsequium.

9 De cetero fratres mei gaudete in Domino. 3 2,18, 4,4
Eadem vobis scribere, mihi quidem non pi-
grum, vobis autem necessarium.

10 Videte canes, videte malos operarios, vi- 2 Ap 22,15
dete concisionem. Nos enim sumus circum- 3 R 2,29; 14,18
cisio, qui spiritu servimus Deo, et gloriamur in
Christo Iesu, et non in carne fiduciam habentes,
quamquam ego habeam confidentiam et in carne. 4 2 K 11,16.22
11 *Si quis alius videtur confidere in carne, ego ma-
gis, [1] circumcisus octavo die, ex genere Israel, de 5 Act 26,5. L 1,59; 2,21
tribu Beniamin, Hebraeus ex Hebraeis, secun-
dum legem Pharisaeus, secundum aemulatio- 6
nem persequens Ecclesiam Dei, secundum iusti-
tiam, quae in lege est, conversatus sine querela:
Sed quae mihi fuerant lucra, haec arbitratus 7 Mt 16,44 46.
sum propter Christum detrimenta. Verumta- 8
men existimo omnia detrimentum esse propter

25 — autem 2° *A* | (mitterre 𝕾) 26 audieritis *F*[2] 27 — et 1° *F* 28 (festinatius) | tristitiam *F* 29 habitote *A*
3,1 gaudite *F* 2 vidite (*to*) *F* | carnes *F*[1] 3 > deo serv 4 et ego 𝕾 | — et 𝕾 | carnem *F* | quis autem *F* 6 octava 𝕮*AF* | et de *F* 8 et exist. 𝕾𝕮*A*

eminentem scientiam Iesu Christi Domini mei:
propter quem omnia detrimentum feci, et ar-
R 3,21 22 9 bitror ut stercora, ut Christum lucrifaciam, [9] et
inveniar in illo non habens meam iustitiam,
quae ex lege est, sed illam, quae ex fide est
R 6,3–9 10 Christi Iesu: quae ex Deo est iustitia in fide ad
R 8,17. G 6,17. cognoscendum illum, et virtutem resurrectionis
eius, et societatem passionum illius: configu-
L 20,35 Act 4,2 Ap 20,5 6 11 ratus morti eius: si quo modo occurram ad
1 T 6,12 Act 9,6. 12 resurrectionem, quae est ex mortuis: non quòd
iam acceperim, aut iam perfectus sim: sequor
autem, si quomodo comprehendam in quo et
L 9,62. 13 comprehensus sum a Christo Iesu. Fratres,
ego me non arbitror comprehendisse. Unum
autem: quae quidem retro sunt obliviscens,
ad ea vero, quae sunt priora, extendens me-
1 K 9,24. 14 ipsum, [14] ad destinatum persequor, ad bravium
1 K 2,6. 15 supernae vocationis Dei in Christo Iesu. Qui-
cumque ergo perfecti sumus, hoc sentiamus:
et siquid aliter sapitis, et hoc vobis Deus
G 6,16 16 revelabit. Veruntamen ad quod pervenimus
ut idem sapiamus, et in eadem permaneamus
1 K 11,1 2 Th 3,7 1 P 5,3 17 regula. Imitatores mei estote fratres, et ob- 12
servate eos qui ita ambulant, sicut habetis
1 K 1,23 G 6,12 18 formam nostram. Multi enim ambulant, quos
saepe dicebam vobis (nunc autem et flens
R 16,18 19 dico) inimicos crucis Christi: quorum finis
interitus: quorum Deus venter est: et gloria
in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt.
E 2,6. Kol 3,1 H 10,22 1 K 1,7 20 Nostra autem conversatio in caelis est: unde
etiam Salvatorem expectamus Dominum no-
1 K 15,43 49 53 21 strum Iesum Christum, qui reformabit cor-
pus humilitatis nostrae, configuratum cor-
pori claritatis suae, secundum operationem,

9 (invenior, -iam) | > Ihesu Chr. F^2 Christi 𝔊𝔗AF^1 10 agnoscendum 12 iam 2°] etiam F^1 | (sum) | — quomodo 13 compreh. adhuc F | eam F^1 | in priore | ext. me 14 super A^1 15 — sumus 𝔊𝔗A^1 | aliud sentitis F^1 | revelavit AF 16 nil id q. F^2 17 form. nos 𝔗A 19 — est [𝔊]𝔗A 20 spectamus F | — nostrum [𝔊]𝔗A 21 reformavit 𝔊AF | op.] + suam F^1 + virtutis suae 𝔊

qua etiam possit subiicere sibi omnia.
Itaque fratres mei charissimi, et desideratis- 4 2 K 1,14. 1 Th 2,19.20
simi, gaudium meum, et corona mea: sic state
in Domino, charissimi: Evodiam rogo, et 2
Syntychen deprecor idipsum sapere in Domino
Etiam rogo et te germane compar, adiuva 3 1,27. Ps 69,29. L 10,20
illas, quae mecum laboraverunt in Evangelio
cum Clemente, et ceteris adiutoribus meis,
13 quorum nomina sunt in libro vitae. Gaudete 4 3,1. 2 K 13,11.
in Domino semper: iterum dico gaudete. Mo- 5 H 10,37. Jc 5,8.9.
destia vestra nota sit omnibus hominibus:
Dominus prope est. Nihil soliciti sitis: sed 6 Mt 6,25—34. Kol 4,2. 1 P 5,7. Ps 145,18. J 14,27. Kol 3,15.
in omni oratione, et obsecratione, cum gra-
tiarum actione petitiones vestrae innotescant
apud Deum Et pax Dei, quae exuperat om- 7
nem sensum, custodiat corda vestra, et intel-
14 ligentias vestras in Christo Iesu. De cetero 8 R 12,17.
fratres, quaecumque sunt vera, quaecumque
pudica, quaecumque iusta, quaecumque sancta,
quaecumque amabilia, quaecumque bonae fa-
mae, siqua virtus, siqua laus disciplinae, haec
cogitate. Quae et didicistis, et accepistis, et 9 1 Th 5,22. R 16,20. 2 K 14,33
audistis, et vidistis in me, haec agite: et Deus
pacis erit vobiscum.
15 Gavisus sum autem in Domino vehementer, 10
quoniam tandem aliquando refloruistis pro me
sentire, sicut et sentiebatis: occupati autem
eratis. Non quasi propter penuriam dico: 11 1 T 6,8
ego enim didici, in quibus sum, sufficiens
esse. Scio et humiliari, scio et abundare: 12 2 K 6,10
(ubique et in omnibus institutus sum) et
satiari, et esurire, et abundare, et penuriam
pati: omnia possum in eo, qui me confortat. 13 2 K 12,10. 2 T 4,17.

21 > possit etiam 4,1 desiderant- | — meum [𝕮] 2 Eubodiam 𝕮 1¹ Euod- F | Syntycen 𝕳 Sinthicen F 3 (evangelium) 4 gaudite 1° F 5 Dom. enim 𝕳 8 (bona) | (— siq. virt.) | — discipl 𝕮A¹ 12 — et abund. 2° A

14 Verumtamen bene fecistis, communicantes tri-
3 K 11,9. 15 bulationi meae. Scitis autem et vos Philippen- 16
ses, quòd in principio Evangelii, quando pro-
fectus sum a Macedonia, nulla mihi Ecclesia
communicavit in ratione dati et accepti, nisi
16 vos soli: quia et Thessalonicam semel et bis
1 K 9,11. 17 in usum mihi misistis. Non quia quaero da-
tum, sed requiro fructum abundantem in ratione
Ex 29,18. Is 20,41 2,25. 18 vestra. Habeo autem omnia, et abundo: re- 17
pletus sum, acceptis ab Epaphrodito quae
misistis odorem suavitatis, hostiam acceptam,
19 placentem Deo. Deus autem meus impleat omne
desiderium vestrum secundum divitias suas in
20 gloria in Christo Iesu. Deo autem et Patri
nostro gloria in saecula saeculorum: Amen.
21 Salutate omnem sanctum in Christo Iesu.
1,13. 22 Salutant vos, qui mecum sunt, fratres. [1] Salu-
tant vos omnes sancti, maxime autem qui de
Caesaris domo sunt.
G 6,18. 23 Gratia Domini nostri Iesu Christi cum
spiritu vestro. Amen.

EPISTOLA

BEATI PAVLI APOSTOLI

AD COLOSSENSES.

E 1,1 1 PAULUS Apostolus Iesu Christi per vo- (1)
K 1,7 E 1,2. 2 luntatem Dei, et Timotheus frater: eis, qui
sunt Colossis, sanctis, et fidelibus fratribus in
1 K 49,13. 1 Th 1,2.3. E 1,16 3 Christo Iesu. Gratia vobis, et pax a Deo
Patre nostro, et Domino Iesu Christo.
Gratias agimus Deo, et Patri Domini nostri

---

14 verum b. 𝕮 *15* Machedonia *AF* (-iam *A*[1]) | rationem *F* *16* Tessallonicam *F* | et semel 𝕮𝕿 *17* > q. quia *A*[1] | rationem vestram (orat- *A*[1]) *18* Ephaphrodito *F* | in odor 𝕮*F* *19* omnem *F*[1] | gloriam 𝕮*F* *21* (𝕮 *inc. r* *22* Salutant) *23* — nostri [𝕮]𝕿*A* *Subscr.* Expl ad Philippenses [scripta de urbe Roma, habet versus CCCLXXXVIIII]. Inc ad Thessall 𝕮 (*similiter F*). (*cf p.* 509)

Iesu Christi semper pro vobis orantes: audi- 4 E 1,15
entes fidem vestram in Christo Iesu, et dilec-
tionem, quam habetis in sanctos omnes
1 propter spem, quae reposita est vobis in cae- 5 1 P 1,4 E 1,12 13
lis, quam audistis in verbo veritatis Evangelii:
quod pervenit ad vos, sicut et in universo 6 1 T 3,16 E 1,13
mundo est, et fructificat, et crescit sicut in
vobis, ex ea die, qua audistis, et cognovistis
gratiam Dei in veritate, sicut didicistis ab 7 2,1, 4,12
Epaphra charissimo conservo nostro, qui est
fidelis pro vobis minister Christi Iesu, qui 8
etiam manifestavit nobis dilectionem vestram
2 in spiritu: ideo et nos ex qua die audivimus, 9 E 1,8 s. 16–17 Ph 1,2.
non cessamus pro vobis orantes, et postulantes
ut impleamini agnitione voluntatis eius, in
omni sapientia et intellectu spiritali: ut am- 10 E 1,17 2,10 4,1 Ph 1,27.
buletis digne Deo per omnia placentes: in
omni opere bono fructificantes, et crescentes
in scientia Dei: in omni virtute confortati se- 11 1 a 1,5. E 1,19 23, 2,10
cundum potentiam claritatis eius in omni
patientia, et longanimitate cum gaudio 1 gratias 12 E 1,11 18 Act 20,32
agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit in
partem sortis sanctorum in lumine: qui eri- 13 2,15. L 22,53. H 2,2; 6,12; 1,6
puit nos de potestate tenebrarum, et tran-
stulit in regnum filii dilectionis suae, in quo 14 E 1,7.
habemus redemptionem per sanguinem eius,
remissionem peccatorum: qui est imago 15 H 1,3. 2 K 4,4 Ap 3,14

(*ad p. 508*) *Inscr.* — Ep. b P a. 𝔊 Epistula ad C 𝔈 (*in F post* I. II Thess *posita*) 1,1 > Chr. I 2 his 2 Colosis *A* 3 — Gratia . . nostro *F*[1] | — et D I. Chr. | domino nostro Ihesu Christo *F*

4 > omn. sanct 𝔊*F* 5 quae] quam *F* | — vobis *F* 6 in vob.] et nobis *F* | > qua aud die *A* 7 Ephafra *F*[1] Epaphrodito *F*[2] 8 (— vera) 9 in agnit. *A*[1] 10 amb] + in dilectione *F* | — in 2° [𝔊]𝔈*A* 11 fin, 𝔊𝔈*A* 12 — Deo [𝔊]𝔈*A* + et 𝔈 | vos *A*, *it* 13 | parte *F* 14 — per sang. eius *et* 𝔈 | et rem 𝔈

1 T 2,16. J 1,18 Dei invisibilis, primogenitus omnis creaturae;
J 1,3 10 E 1,10 21 16 quoniam in ipso condita sunt universa in
caelis, et in terra, visibilia, et invisibilia, sive
throni, sive dominationes, sive principatus,
Prv 8,22–27 sive potestates: omnia per ipsum, et in ipso
E 1,22. H 1,3 17 creata sunt: et ipse est ante omnes, et omnia
15. E 1,22; 4,12, 5 23. Act 4,2 26 23. 1 K 15 20 R 8,29. Ap 1,5 18 in ipso constant. Et ipse est caput corporis
Ecclesiae, qui est principium, primogenitus ex
mortuis: ut sit in omnibus ipse primatum
E 1,23. 2,9. J 1,16 19 tenens. quia in ipso complacuit, omnem ple-
E 1,7 10, 2,13 ss. 1 J 2,2 20 nitudinem inhabitare: et per eum reconciliare
omnia in ipsum, pacificans per sanguinem
crucis eius, sive quae in terris, sive quae in
E 2,1.12, 4,18 R 5,10 21 caelis sunt. Et vos cum essetis aliquando
alienati, et inimici sensu in operibus malis:
b. 2,11 14 18 5,27 22 nunc autem reconciliavit in corpore carnis eius
per mortem, exhibere vos sanctos, et imma-
Mc 16,15 1 T 3,16 b. 3,17. R 3,14 23 culatos, et irreprehensibiles coram ipso: si
tamen permanetis in fide fundati, et stabiles,
et immobiles a spe Evangelii, quod audistis,
quod praedicatum est in universa creatura,
quae sub caelo est, cuius factus sum ego
Paulus minister.

E 3,1 13 Act 2,12 1 Th 3,10. 24 Qui nunc gaudeo in passionibus pro vo-
bis, et adimpleo ea, quae desunt passionum
Christi, in carne mea pro corpore eius,
E 3,2 7 s 25 quod est Ecclesia: cuius factus sum ego
minister secundum dispensationem Dei, quae
data est mihi in vos, ut impleam verbum
R 16,25 26. E 3,5.9 10. 26 Dei: mysterium, quod absconditum fuit a

15 omni *AF* 16 quia | et in cael. *A*
18 > ipse in omn. *F*
19 plen. divinitatis *F* | habitare *A* + corporaliter *F*
20 reconciliari *A*[2] | > caelis *et* terris *F*
21 sensus *F* 22 ut exhiberet 𝔖
23 ab *F* (in) 25 > min. ego *F* | in vobis 𝔖

saeculis, et generationibus, nunc autem mani-
festatum est sanctis eius, quibus voluit Deus 27 1 T 1,1 R 16 25
notas facere divitias gloriae sacramenti huius E 3,9 1,18
in Gentibus, quod est Christus, in vobis spes
gloriae, ¹ quem nos annunciamus, corripientes 28 22. E 4,13.
omnem hominem, et docentes omnem homi-
nem, in omni sapientia, ut exhibeamus om-
nem hominem perfectum in Christo Iesu. in 29 Ph 4,13. E 3,7 20.
quo et laboro, certando secundum operatio-
nem eius, quam operatur in me in virtute.
4 Volo enim vos scire qualem solicitudinem ha- 2
beam pro vobis, et pro iis, qui sunt Laodiciae, 1,7. Act 20,28
et quicumque non viderunt faciem meam in
carne: ut consolentur corda ipsorum, instructi 2 1,26. E 3,18
in charitate, et in omnes divitias plenitudinis
intellectus, in agnitionem mysterii Dei Patris 1,27. Is 45,3. Prv 2,3 4
et Christi Iesu: in quo sunt omnes thesauri 3 E 3,19. 1 K 1,24 30.
5 sapientiae, et scientiae absconditi. Hoc autem 4 R 16,18 E 4,17 5,6
dico, ut nemo vos decipiat in sublimitate
sermonum. Nam etsi corpore absens sum, 5 1 K 5,3 1 K 14,40.
sed spiritu vobiscum sum: gaudens, et videns
ordinem vestrum, et firmamentum eius, quae
in Christo est, fidei vestrae.
6 Sicut ergo accepistis Iesum Christum 6 E 4,17
Dominum, in ipso ambulate, ¹ radicati, et 7 E 3,17 2,20 22
superaedificati in ipso, et confirmati fide,
sicut et didicistis, abundantes in illo in gra-
7 tiarum actione: Videte ne quis vos deci- 8 20 E 5,6.
piat per philosophiam, et inanem fallaciam
secundum traditionem hominum, secundum

26 in saec in gen F 27 Christus in vobis, ℭ𝔗 A 28 — omn. hom. 2° [ℭ]F 29 et virtutem F

2,1 his | Laudiciae A¹ 2 agnitione ℭAF | — et 2° 4 subtilitate (supt ℭA) 5 etsi] et A¹ 6 > Chr. Ies 𝔗A 7 in fide 𝔖 | — in illo | actionem F 8 vide A¹ | (inanem 𝔗 ^{64 ¢ 94})

elementa mundi, et non secundum Christum:
17. J 1,14.16. 9 quia in ipso inhabitat omnis plenitudo divini-
E 1,21. 10 tatis corporaliter: et estis in illo repleti, qui
est caput omnis principatus, et potestatis:
1 P 3,21 R 2,29. 11 in quo et circumcisi estis circumcisione non
manu facta in expoliatione corporis carnis,
3,1 R 6,4 E 1,19 s 12 sed in circumcisione Christi: consepulti ei in
baptismo, in quo et resurrexistis per fidem
operationis Dei, qui suscitavit illum a mortuis.
E 2,1.5 13 Et vos cum mortui essetis in delictis, et prae- 8
putio carnis vestrae, convivificavit cum illo,
E 2,14.15 1 P 2,24 14 donans vobis omnia delicta: delens quod ad-
versus nos erat chirographum decreti, quod
erat contrarium nobis, et ipsum tulit de me-
1,13. 15 dio, affigens illud cruci: et expolians princi-
patus, et potestates traduxit confidenter, palam
R 14,1–12 16 triumphans illos in semetipso. Nemo ergo 9
vos iudicet in cibo, aut in potu, aut in parte
diei festi, aut neomeniae, aut sabbatorum:
H 8,5, 10,1. 17 ¹ quae sunt umbra futurorum: corpus autem
23. 18 Christi. Nemo vos seducat, volens in humi- 10
litate, et religione angelorum, quae non vidit
ambulans, frustra inflatus sensu carnis suae,
E 2,21, 4,15.16. 19 ¹ et non tenens caput, ex quo totum corpus
per nexus, et coniunctiones subministratum,
et constructum crescit in augmentum Dei.
G 4,3.9 20 Si ergo mortui estis cum Christo ab elementis

9 habitat F^1
11 expoliationem F^1 | (— corporis) | — sed
12 (— ei) *13* > ess. mort *F*
14 adversum 𝕮*A* | decretis 𝕲𝕮*A*
15 — et 1° | confidentem F^1 | conf. palam, 𝕲
16 poto *A* (-um) | (— in 3°) | nouiniae *A*
18 humilitatem A^1F^1 | religiones A^1 | videns *F*
19 nexu F^1 | coniunctionis *F*
20 — ergo

huius mundi: quid adhuc tamquam viventes
in mundo decernitis? Ne tetigeritis, neque 21 G 6,8.
gustaveritis, neque contrectaveritis: quae sunt 22 Is 29,13. Mt 15,9.
omnia in interitum ipso usu, secundum prae-
cepta, et doctrinas hominum: quae sunt ratio- 23 R 13,14. 1 T 4,8.
nem quidem habentia sapientiae in super-
stitione, et humilitate, et non ad parcendum
corpori, non in honore aliquo ad saturitatem
11 carnis. Igitur, si consurrexistis cum Christo: 3 Ps 110,1. 2,10.
quae sursum sunt quaerite, ubi Christus est
in dextera Dei sedens: quae sursum sunt 2 Mt 6,33.
sapite, non quae super terram. Mortui enim 3 R 6,2.
estis, et vita vestra est abscondita cum Christo
in Deo. Cum Christus apparuerit, vita vestra: 4 1 K 15,43. Ph 3,21. G 2,20.
tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria.
12 Mortificate ergo membra vestra, quae 5 R 6,6, 8,13. E 4,19, 5,3.5. Ap 21,8.
sunt super terram: fornicationem, immundi-
tiam, libidinem, concupiscentiam malam, et
avaritiam, quae est simulacrorum servitus:
propter quae venit ira Dei super filios incre- 6 E 5,6.
dulitatis. in quibus et vos ambulastis ali- 7
13 quando, cum viveretis in illis. Nunc autem 8 E 4,22.26.31 29; 5,4.
deponite et vos omnia: iram, indignationem,
malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de
ore vestro. Nolite mentiri invicem, expoliantes 9 E 4,25.22.
vos veterem hominem cum actibus suis, et 10 E 4,24. Gn 1,27.
induentes novum eum, qui renovatur in agni-
tionem secundum imaginem eius, qui creavit
illum. ubi non est Gentilis, et Iudaeus, circum- 11 G 3,28.
cisio, et praeputium, Barbarus, et Scytha, ser-
vus, et liber: sed omnia, et in omnibus Christus.
14 Induite vos ergo sicut electi Dei, sancti, et 12 1 P 2,9. E 4,2.32, 5,1.
dilecti, viscera misericordiae, benignitatem,

20 — huius ℭ𝔊𝔄 | in hoc m. F 21 tetigeris n gustaveris ℭ𝔊𝔄 | contract- F contrectaveris ℭ𝔊𝔄 22 interitu ℭ𝔄F | secum A 23 > ad non
3,1 conresurrexistis 𝔊 𝔄F¹ | — cum 𝔊 𝔄 2 supra F¹ 3 > absc. est 4 Cum autem 𝔖 | — et F 5 — ergo A¹ | simulachr- 𝔖A 6 in fil. diffidentiae F 7 viventis A 8 fin + non procedat F² 9 mentire F | eius 10 — et F | novum, eum qui ℭ𝔊𝔄 | agnit. Dei 𝔖 | er eum 11 est] + masculus, et femina, 𝔖 12 (— ergo)

Mt 6,14; 17,27 E 4,2.32, 5,2. 13 humilitatem, modestiam, patientiam: suppor-
tantes invicem, et donantes vobismetipsis si
quis adversus aliquem habet querelam: sicut
R 13,8.10 E 4,3. 14 et Dominus donavit vobis, ita et vos. Super 15
omnia autem haec, charitatem habete, quod
E 4,3 4. Ph 4,7 1 K 12,12 27. 15 est vinculum perfectionis: et pax Christi ex-
ultet in cordibus vestris, in qua et vocati
E 5,19 16 estis in uno corpore: et grati estote. Verbum
Christi habitet in vobis abundanter, in omni
sapientia, docentes, et commonentes vosmet-
ipsos, psalmis, hymnis, et canticis spirituali-
bus, in gratia cantantes in cordibus vestris
1 K 10,31 E 5,20 17 Deo. Omne, quodcumque facitis in verbo aut
in opere, omnia in nomine Domini Iesu Chri-
sti, gratias agentes Deo et Patri per ipsum.
18—6,4,1 E 5,22—6,9. 18 Mulieres subditae estote viris, sicut oportet, 16
1 P 3,7 19 in Domino. Viri diligite uxores vestras, et 17
20 nolite amari esse ad illas. Filii obedite pa- 18
rentibus per omnia: hoc enim placitum est
21 in Domino. Patres, nolite ad indignationem 19
provocare filios vestros, ut non pusillo animo
22 fiant. Servi obedite per omnia dominis 20
carnalibus, non ad oculum servientes, quasi
hominibus placentes, sed in simplicitate
23 cordis, timentes Deum. Quodcumque fa-
citis, ex animo operamini sicut Domino,
24 et non hominibus: scientes quòd a

---

13 [in] invic. | vobis ipsis 𝕮𝔊 *A* | — et 2° *A*[1]
14 > haec car. aut *F*[1] | — habete 𝕮𝔊 *A* habentes *F*
15 quo *A*
16 in psalm. 𝕾 | [et] hymn. | — et 2° [𝕮]𝔊 *A* *F*[1] | spirital
17 — Christi [𝕮]𝔊 *A* + facite 𝕾
19 Viris *F*[1] | — vestras *F* *20* Fili *F*
21 iracundiam *F*
22 t. dominum *23* sicuti *F*

Domino accipietis retributionem hereditatis
Domino Christo servite. ¹ qui enim iniuriam 25 R 2,11.
facit, recipiet id, quod inique gessit: et non
21 est personarum acceptio apud Deum. Domini, 4 Lv 25,43.63.
quod iustum est et aequum, servis praestate:
scientes quòd et vos Dominum habetis in caelo.
22 Orationi instate, vigilantes in ea in gra- 2 1 Th 5,17. E 6,18. Ph 4,6.
tiarum actione: orantes simul et pro nobis, 3 R 15,30. E 6,18.19.
ut Deus aperiat nobis ostium sermonis ad 2 Th 3,1.
loquendum mysterium Christi (propter quod 1 K 16,9.
etiam vinctus sum) ut manifestem illud ita ut 4 E 6,20.
23 oportet me loqui. In sapientia ambulate ad 5 E 5,15 16. 1 Th 4,12.
eos, qui foris sunt: tempus redimentes. Sermo 6 E 4,29. Mc 9,50. 1 P 3,15.
vester semper in gratia sale sit conditus, ut scia-
tis quomodo oporteat vos unicuique respondere.
24 Quae circa me sunt, omnia vobis nota 7 E 6,21.
faciet Tychicus charissimus frater, et fidelis
minister, et conservus in Domino: quem misi 8 E 6,22.
ad vos ad hoc ipsum ut cognoscat, quae circa
vos sunt, et consoletur corda vestra, ¹ cum 9 Phm 10.
Onesimo charissimo, et fideli fratre, qui ex
vobis est. Omnia, quae hic aguntur, nota
facient vobis
25 Salutat vos Aristarchus concaptivus meus, 10 Act 19,29; 27,2. 19,27.
et Marcus consobrinus Barnabae, de quo ac-
cepistis mandata: si venerit ad vos, exci-
pite illum: ¹ et Iesus, qui dicitur Iustus: qui 11
sunt ex circumcisione: hi soli sunt adiutores
mei in regno Dei, qui mihi fuerunt solatio.
26 Salutat vos Epaphras, qui ex vobis est, 12 1,7.

25 — ap. Deum (𝔊)𝔗A 4,*1* Dominis F¹ | sc quoniam | caelis F¹ *2* — in ea F¹ | (— in 2°) *3* ost. verbi F | mysteria A *4* illum F *5* sapientiam A¹ *7* Thycicus A | — conservus F *8* — ad 2° F | cognoscant F¹ *9* > est ex vob. | Qui omnia 𝔖 | agunt F | faciet A *10* Aristharcus F | suscipite F *11* Ihesus F | — mei 𝔖𝔗AF² | (— in) *12* Ephaphras F

servus Christi Iesu, semper solicitus pro vobis
in orationibus, ut stetis perfecti, et pleni in
13 omni voluntate Dei. Testimonium enim illi per-
hibeo quod habet multum laborem pro vobis,
et pro iis, qui sunt Laodiciae, et qui Hiera-
2 T 4,10.11 Phm 24 14 poli. Salutat vos Lucas medicus charissimus, 27
15 et Demas Salutate fratres, qui sunt Laodi- 28
ciae, et Nympham, et quae in domo eius est,
16 Ecclesiam. Et cum lecta fuerit apud vos epi- 29
stola haec, facite ut et in Laodicensium Ecclesia
legatur: et eam, quae Laodicensium est, vos
Phm 2. 17 legatis. Et dicite Archippo: Vide ministerium, (30
quod accepisti in Domino, ut illud impleas.
1 K 16,21 2 Th 3,17. 18 Salutatio, mea manu Pauli. Memores estote (31)
vinculorum meorum. Gratia vobiscum. Amen.

EPISTOLA

BEATI PAVLI APOSTOLI

AD THESSALONICENSES PRIMA.

Act 15,40; 16,1.19; 17,1.10. 2 Th 1,1. 1 PAULUS, et Silvanus, et Timotheus Ec- (1)
clesiae Thessalonicensium in Deo Patre, et
Domino Iesu Christo. Gratia vobis, et pax
2 Th 1,11. 2 Gratias agimus Deo semper pro omnibus
vobis, memoriam vestri facientes in orationibus
1 K 13,13. Kol 1,4 5. 3 nostris sine intermissione, memores operis fidei
vestrae, et laboris, et charitatis, et sustinentiae
spei Domini nostri Iesu Christi, ante Deum et
2 Th 2,13. 4 Patrem nostrum. scientes fratres, dilecti a Deo, 2

13 his | Hieropoli F¹ *15* Land- A | ecclesia AF *16* epistula, ℭ | ea quae 𝔖A + est F² | Land- 2° A | vobis legatur 𝔖 ad vos legatur F *18* Gr] + Domini nostri Iesu Christi 𝔖 + d n F *Subscr.* Exp. ad Colossenses [inc ad Laodicenses — Exp ad Laodicenses F al] inc ad Timotheum I (Incipit epist I ad Timotheum) 𝔊 *Sequitur in F ad Laodicenses quam vide in praefat*
Inscr. — Ep b P a *et* prima 𝔊 Epistula ad Th. I ℭ 1 *1* Thessallo- F | Patre nostro 𝔖 | dom nostro F² | ℭ *inc* — *2* Gratia | pax] + a deo patre nostro et domino Ihesu Christo F *2* — vestri (𝔊)ℭA *2.3* , sine interm. memores ℭA

electionem vestram: quia Evangelium nostrum 5 1 K 2,5.
non fuit ad vos in sermone tantum, sed et in
virtute, et in Spiritu sancto, et in plenitudine
multa, sicut scitis quales fuerimus in vobis
propter vos. Et vos imitatores nostri facti 6 1 K 4,16. Act 13,52. 2 Th 3,9.
estis, et Domini, excipientes verbum in tribu-
latione multa, cum gaudio Spiritus sancti: ita 7 4,10 2 Th 3,9. Ph 3,7. 1 P 5,3.
ut facti sitis forma omnibus credentibus in
Macedonia, et in Achaia. A vobis enim dif- 8 R 1,8.
famatus est sermo Domini, non solum in Ma-
cedonia, et in Achaia, sed et in omni loco
fides vestra, quae est ad Deum, profecta est,
ita ut non sit nobis necesse quidquam loqui.
Ipsi enim de nobis annunciant qualem introi- 9 Act 14,15. 1 K 12,2. J 17,3.
tum habuerimus ad vos: et quomodo conversi
estis ad Deum a simulacris, servire Deo vivo,
et vero, [1] et expectare Filium eius de caelis 10 5,9. Tt 2,13. Act 17,31. R 5,9.
(quem suscitavit ex mortuis) Iesum, qui eri-
puit nos ab ira ventura.
3 Nam ipsi scitis, fratres, introitum nostrum 2 1,5 9. 2 Th 3,7.
ad vos, quia non inanis fuit: sed ante passi, 2 Act 16,20–24, 17,1–5.
et contumeliis affecti (sicut scitis) in Philip-
pis, fiduciam habuimus in Deo nostro loqui ad
4 vos Evangelium Dei in multa solicitudine. Ex- 3
hortatio enim nostra non de errore, neque de
immunditia, neque in dolo, [1] sed sicut pro- 4 Jr 11,20. 1 T 1,11. G 1,10.
bati sumus a Deo ut crederetur nobis Evan-
gelium: ita loquimur non quasi hominibus
placentes, sed Deo, qui probat corda nostra.
5 Neque enim aliquando fuimus in sermone adu- 5 Act 20,33. Mc 12,40. 2 P 2,3.
lationis, sicut scitis: neque in occasione ava-

5 — et 1° 𝔖AF | virtutem F | — in 5° A 6 (— et 2°) | tribulationem F 7 Maced AF, it 8 (-iam F) 8 (— et in Ach) | — et 2° | vobis F(2) 9 simulachr 𝔖A
2,1 Nam et 𝔖 | > scit ipsi A¹ 2 passi multa 𝔖[𝔖] | (contumelia) | (— in 1°) | domino F 3 (— de 2°)

J 5,41 44. 6 ritrae: Deus testis est: ¹nec quaerentes ab ho-
minibus gloriam, neque a vobis, neque ab
7 aliis. Cum possemus vobis oneri esse ut
Christi Apostoli: sed facti sumus parvuli in
medio vestrum, tamquam si nutrix foveat filios
8 suos. Ita desiderantes vos, cupide volebamus
tradere vobis non solum Evangelium Dei, sed
etiam animas nostras: quoniam charissimi
1 K 4,12. Act 20,34. 2 Th 3,8. 2 K 11,27. 9 nobis facti estis. Memores enim estis fratres 6
laboris nostri, et fatigationis: nocte ac die
operantes, ne quem vestrum gravaremus, prae-
10 dicavimus in vobis Evangelium Dei. Vos te-
stes estis, et Deus, quàm sancte, et iuste, et
sine querela, vobis, qui credidistis, fuimus:
Act 20,31. 11 sicut scitis, qualiter unumquemque vestrum
E 4,1 Ph 1,27 2 Th 1,5 1 P 5,10 12 (sicut pater filios suos) ¹deprecantes vos, et
consolantes, testificati sumus, ut ambularetis
digne Deo, qui vocavit* vos in suum regnum,
et gloriam.
1,2. G 1,11 2 Th 2,13 13 Ideo et nos gratias agimus Deo sine inter-
missione: quoniam cum accepissetis a nobis
verbum auditus Dei, accepistis illud, non ut
verbum hominum, sed (sicut est vere) verbum
G 1,22. 14 Dei, qui operatur in vobis, qui credidistis. vos 7
enim imitatores facti estis fratres Ecclesiarum
Dei, quae sunt in Iudaea in Christo Iesu: quia
eadem passi estis et vos a contribulibus ve-
Act 2,23, 7,52 15 stris, sicut et ipsi a Iudaeis: qui et Dominum
occiderunt Iesum, et Prophetas, et nos perse-
cuti sunt, et Deo non placent, et omnibus homi-

7 possumus ℭ𝔗 | possumus *F* | — vobis | on.] in gratia *F*¹
8 vos cupimus communicare vobiscum *F*
9 laborem nostrum et fatigationem | ac] et | — in *A*
10 testis *A* | affuimus 𝔖
11 sicut 2º] tamquam
13 — illud | (— vere)

nibus adversantur, prohibentes nos Gentibus 16 Gn 15,16 Mt 12,28; 23,32 33. L 21,23
loqui ut salvae fiant, ut impleant peccata sua
semper: pervenit enim ira Dei super illos us-
que in finem
8 Nos autem fratres desolati a vobis ad 17 R 1,11 13. Act 20,38
tempus horae, aspectu, non corde, abundantius
festinavimus faciem vestram videre cum multo
desiderio: quoniam voluimus venire ad vos: 18
ego quidem Paulus, et semel, et iterum, sed
impedivit nos satanas. Quae est enim nostra 19 Ph 2,16, 4,1 2 Th 1,4
spes, aut gaudium, aut corona gloriae? Nonne
vos ante Dominum nostrum Iesum Christum
estis in adventu eius? vos enim estis gloria 20
9 nostra et gaudium. Propter quod non susti- 3 Act 17,14 15
nentes amplius, placuit nobis remanere Athe-
nis, solis: et misimus Timotheum fratrem no- 2 Act 16,1-3
strum, et ministrum Dei in Evangelio Christi
ad confirmandos vos, et exhortandos pro fide
vestra: ut nemo moveatur in tribulationibus 3 E 3,13 2 T 3,12 2 Th 1,4
istis: ipsi enim scitis quòd in hoc positi sumus
Nam et cum apud vos essemus, praediceba- 4 2 Th 3,10 Act 14,22
mus vobis passuros nos tribulationes, sicut et
10 factum est, et scitis. Propterea et ego amplius 5 Ph 2,16
non sustinens, misi ad cognoscendam fidem
vestram: ne forte tentaverit vos is, qui tentat,
11 et inanis fiat labor noster. Nunc autem veni- 6 Act 18,5.
ente Timotheo ad nos a vobis, et annunciante no-
bis fidem et charitatem vestram, et quia memo-
riam nostri habetis bonam semper, desiderantes
nos videre, sicut et nos quoque vos: ideo conso- 7 2 Th 1,4

16 praevenit | (on] autem) | (sup] semper)
19 coronam *F* | — Christum ℭ𝔊*AF*² | adventum
3,*1* (— non)
2 m. domini *F* | confortandos ℭ*F*
4 praedicabamus *F*(?)
5 his *F* *6* — et 4°

lati sumus fratres in vobis in omni necessitate,
8 et tribulatione nostra per fidem vestram, [8] quo-
niam nunc vivimus, si vos statis in Domino.
9 Quam enim gratiarum actionem possumus 12
Deo retribuere pro vobis in omni gaudio, quo
gaudemus propter vos ante Deum nostrum,
Kol 1,24 10 [10] nocte ac die abundantius orantes, ut videamus
faciem vestram, et compleamus ea, quae de-
2 Th 2,16 11 sunt fidei vestrae? Ipse autem Deus, et Pater
noster, et Dominus noster Iesus Christus diri-
12 gat viam nostram ad vos. Vos autem Domi-
nus multiplicet, et abundare faciat charitatem
vestram in invicem, et in omnes, quemad-
Ph 1,10 2 Th 1,7.10 13 modum et nos in vobis: ad confirmanda corda
vestra sine querela in sanctitate, ante Deum
et Patrem nostrum, in adventu Domini nostri
Iesu Christi cum omnibus sanctis eius. Amen.
2 Th 3,6 4 De cetero ergo, fratres, rogamus vos et 13
obsecramus in Domino Iesu, ut quemadmodum
accepistis a nobis quomodo oporteat vos am-
bulare, et placere Deo, sic et ambuletis ut ab-
2 undetis magis. Scitis enim quae praecepta de-
5,13. H 10,10 1 P 1,16. 3 derim vobis per Dominum Iesum. Haec est 14
enim voluntas Dei, sanctificatio vestra: ut
1 K 6,10.15 4 abstineatis vos a fornicatione, ut sciat un-
usquisque vestrum vas suum possidere in
Jr 10,25 Ps 78,6 5 sanctificatione, et honore: non in passione
desiderii, sicut et Gentes, quae ignorant
Ps 94,2 6 Deum: et nequis supergrediatur, neque cir-
cumveniat in negotio fratrem suum: quo-
niam vindex est Dominus de his omnibus,

7 > vestr fid 𝔏𝔗A 10 ac] et 11 — noster 2° | — Christus 𝔗A 12 — Dominus A¹ | multiplicat F | — vestram 13 adventum | — Christi 𝔗A | — Amen [𝔏]𝔗F¹ 4,1 (— ergo) | > vos oport 𝔏AF (tet F¹) | sicut et ambulatis | ut et A | (abundatis) 2 dederimus 4 > suum vas 6 et 1°] ut

sicut praediximus vobis, et testificati sumus.
non enim vocavit nos Deus in immunditiam, 7 2 Th 2,13.14
sed in sanctificationem. Itaque qui haec sper- 8 L 10,16 Ez 36,27. 37,14
nit, non hominem spernit, sed Deum: qui
etiam dedit Spiritum suum sanctum in nobis.
15 De charitate autem fraternitatis non necesse 9 J 13,34 Jr 31,33 34
habemus scribere vobis: ipsi enim vos a Deo
didicistis ut diligatis invicem. Etenim illud 10 2 Th 3,4
facitis in omnes fratres in universa Macedonia.
16 Rogamus autem vos fratres ut abundetis ma-
gis, [1] et operam detis ut quieti sitis, et ut ve- 11 E 4,28 2 Th 3,8.12
strum negotium agatis, et operemini manibus
vestris, sicut praecepimus vobis: et ut honeste 12 Kol 4,5. 1 K 5,12.13
ambuletis ad eos, qui foris sunt: et nullius
aliquid desideretis.
17 Nolumus autem vos ignorare fratres de 13 1 K 15,20. E 2,12
dormientibus, ut non contristemini sicut et
ceteri, qui spem non habent. Si enim credi- 14 R 14,9. 1 K 15,3.4 12
mus quod Iesus mortuus est, et resurrexit:
ita et Deus eos, qui dormierunt per Iesum,
adducet cum eo. Hoc enim vobis dicimus in 15 1 K 15,51; 7.10 25 Mc 13,26.27
verbo Domini, quia nos, qui vivimus, qui re-
sidui sumus in adventum Domini, non prae-
veniemus eos, qui dormierunt. Quoniam ipse 16 1 K 15,23 52. 2 Th 1,7
Dominus in iussu, et in voce Archangeli, et in
tuba Dei descendet de caelo: et mortui, qui
in Christo sunt, resurgent primi. Deinde nos, 17 Mt 24,31 J 12,26. 17,24 Act 8,39.
qui vivimus, qui relinquimur, simul rapiemur
cum illis in nubibus obviam Christo in aera,
et sic semper cum Domino erimus. Itaque 18
consolamini invicem in verbis istis.

7 (vos) | immunditia (imm- 𝔗) et sanctificatione 8 spernet 2° F | vobis 9 habuimus A | (— vos) | in invic. F 10 > fac. illud | Mached- AF | (— autem) 11 (— et 1°) | — ut 2° 𝔗A | praecipimus 𝔖 13 (𝔈m — „12", 𝔈m num 13—17 pro 12—16) | desideritis A 13 > ign. vos F 14 adducit F 15 adventu 𝔖 16 descendit F | resurgunt F 17 — nos F[1] | reliqui sumus F[2] | Chr] domino 18 in invic. F | — in A | his verbis F

Mt 24,36. 5 De temporibus autem, et momentis fra- 18
Mt 24,42–44. 2 tres non indigetis ut scribamus vobis. Ipsi
2 P 3,10. Ap 3,3. 16,15. enim diligenter scitis quia dies Domini, sicut
Jr 6,14. 3 fur in nocte, ita veniet. cum enim dixerint
Mt 24,39. J 16,21.22. pax, et securitas: tunc repentinus eis super-
L 21,34 s. veniet interitus, sicut dolor in utero habenti,
4 et non effugient. Vos autem fratres non estis 19
in tenebris, ut vos dies illa tamquam fur com-
R 13,12. E 5,8. 5 prehendat: omnes enim vos filii lucis estis, et
filii diei: non sumus noctis, neque tenebrarum
6 Igitur non dormiamus sicut et ceteri, sed vi- 20
7 gilemus, et sobrii simus. Qui enim dormiunt,
nocte dormiunt: et qui ebrii sunt, nocte ebrii
E 6,14–17. 8 sunt. Nos autem, qui diei sumus, sobrii si-
Is 59,17. mus, induti loricam fidei, et charitatis, et ga-
1,10. 9 leam spem salutis: quoniam non posuit nos
2 Th 2,14. Deus in iram, sed in acquisitionem salutis per
4 14 R 14,8.9. 10 Dominum nostrum Iesum Christum, qui mor-
tuus est pro nobis: ut sive vigilemus, sive
Jd 20. 11 dormiamus, simul cum illo vivamus. Propter
R 15,2. quod consolamini invicem: et aedificate alter-
utrum, sicut et facitis.
1 K 16,18. 12 Rogamus autem vos fratres ut noveritis 21
1 T 5,17. eos, qui laborant inter vos, et praesunt vobis
13 in Domino, et monent vos, ut habeatis illos
abundantius in charitate propter opus illo-
1h 3,6 11 15 14 rum: pacem habete cum eis. Rogamus autem
vos fratres, corripite inquietos, consolamini
pusillanimes, suscipite infirmos, patientes
Prv 20,22 R 12,17. 1 P 3,9. 15 estote ad omnes Videte ne quis malum pro

---

5,1 scribam *F* *2* (> sic f ita in n)
3 habentis $\mathfrak{S}$ *4* d ille *A* > illis dies *F*
5 — enim *A* | fil dei et non estis n *F*
6 — et 1° [$\mathfrak{S}$] *A* | sumus *F*
8 [vigilemus et] sobr | sumus *F*
10 (— simul) *12* — vos 1° *A*
13 et pacem $\mathfrak{S}$ *14* pusillan- $\mathfrak{S}$*AF*

malo alicui reddat: sed semper quod bonum
est sectamini in invicem, et in omnes. Sem- 16 Ph 4,4.
per gaudete. Sine intermissione orate. 17 L 18,1 R 12,12 Kol 4,2.
In omnibus gratias agite: haec est enim 18 E 5,20
voluntas Dei in Christo Iesu in omnibus vobis.
22 Spiritum nolite extinguere. 19 1 K 14,30.39
Prophetias nolite spernere. 20 1 K 14,1
Omnia autem probate: quod bonum est 21 1 K 14,29. 1 J 4,1.
tenete
Ab omni specie mala abstinete vos: 22 Job 1,1.8, 2,3.
23 Ipse autem Deus pacis sanctificet vos per om- 23 2 Th 3,16. H 13,20.
nia: ut integer spiritus vester, et anima, et
corpus sine querela in adventu Domini nostri
Iesu Christi servetur. Fidelis est, qui voca- 24 1 K 1,9 2 Th 3,3.
vit vos: qui etiam faciet
24 Fratres orate pro nobis. 25 2 Th 3,1.
Salutate fratres omnes in osculo sancto. 26 1 K 16,20.
25 Adiuro vos per Dominum ut legatur epistola 27
haec omnibus sanctis fratribus.
Gratia Domini nostri Iesu Christi vobis- 28
cum. Amen.

EPISTOLA

BEATI PAVLI APOSTOLI

AD THESSALONICENSES SECVNDA.

(1) PAULUS, et Silvanus, et Timotheus: Ec- 1 1 Th 1,1
clesiae Thessalonicensium in Deo Patre nostro,
et Domino Iesu Christo Gratia vobis, et pax 2 R 1,7.
a Deo Patre nostro, et Domino Iesu Christo.
Gratias agere debemus semper Deo pro 3 2,13. 1 Th 1,2 3
vobis, fratres, ita ut dignum est, quoniam super-
crescit fides vestra, et abundat charitas unius-

15 in 1°] *pr* et 𝕮*F* — *A*¹ *F*¹ 18 > en vol dei est 20 prophetiam *F* 22 > vos abst. *F* 23 ut] et *A* | adventum *F* | — nostri *F* | conservetur 𝕾 27 — haec 𝕮*A* 28 — Amen 𝕮 *I* *Subscr*. Expl. ad Thessall. I *F*
Inscr. Inc ad eosdem II. (Incip II ad Thessalonic) 𝕾 Epistula ad Thess II 𝕮 1,1 Thessallo *F* 2 (— et Dom.) 3 > deo semper

2 K 7,4 4 cuiusque vestrum in invicem: ita ut et nos
Ap 1,9. ipsi in vobis gloriemur in Ecclesiis Dei, pro
1 Th 2,18 patientia vestra, et fide, et in omnibus perse-
3,2-7. cutionibus vestris, et tribulationibus, quas
1 Th 2,12. 5 sustinetis [1] in exemplum iusti iudicii Dei, ut
Ph 1,28. digni habeamini in regno Dei, pro quo et pa-
L 21,36 6 timini. si tamen iustum est apud Deum retri-
Ap 18,6.7 7 buere tribulationem iis, qui vos tribulant: et
R 12,19. vobis, qui tribulamini, requiem nobiscum in
Mt 25,31 revelatione Domini Iesu de caelo cum angelis
1 Th 3,13, 4,16 8 virtutis eius, in flamma ignis dantis vindictam
R 2,8. iis, qui non noverunt Deum, et qui non obe-
Is 66,15. diunt Evangelio Domini nostri Iesu Christi.
Jr 10,25 9 qui poenas dabunt in interitu aeternas a facie
Ps 79,6 10 Domini, et a gloria virtutis eius: cum venerit
1 P 4,17. glorificari in sanctis suis, et admirabilis fieri
Is 2,10.19 21 in omnibus, qui crediderunt, quia creditum est
1 Th 3,13. testimonium nostrum super vos in die illo.
Kol 3,4. 11 In quo etiam oramus semper pro vobis: ut
Ps 89,7; dignetur vos vocatione sua Deus noster, et
68,36 Lxx impleat omnem voluntatem bonitatis, et opus
Is 49,3, 2,11 17 12 fidei in virtute, ut clarificetur nomen Domini
1 Th 1,2 3. nostri Iesu Christi in vobis, et vos in illo secun-
Is 24,15; 66,5 dum gratiam Dei nostri, et Domini Iesu Christi.
Ml 1,11 2 Rogamus autem vos fratres per adventum 2
1 Th 4,13-17. Domini nostri Iesu Christi, et nostrae congre-
3,17 2 gationis in ipsum: ut non cito moveamini a ve-
stro sensu, neque terreamini, neque per spiritum,
neque per sermonem, neque per epistolam tam-
quam per nos missam, quasi instet dies Domini.

3 vestr] pr omnium 𝔊𝔇F 4 — et 1° [𝔊]𝔇A | — et 3° 5 habemini F¹ | — in 2° [𝔊]𝔇A 6 his , it 8 7 revelationem F 8 — Christi F¹ 9 (habent) { inter itum A | — a 2° F¹ 11 — noster [𝔊]A | bonit suas 𝔊 12 — nostri 1° 𝔈 com. 𝔊A¹ | Dom nostri 𝔊𝔈 c.corr 2,1 (— aut , it 13 16) 2 > sens vestro F — vestro [𝔊] | a nobis F | — missam [𝔊]𝔇A

Ne quis vos seducat ullo modo: quoniam nisi 3 1 T 4,1. 1 J 2,18; 4,3. J 17,12.
venerit discessio primum, et revelatus fuerit
homo peccati, filius perditionis, ⁴qui adversatur, 4 Da 11,36. Ez 28,2.
et extollitur supra omne, quod dicitur Deus,
aut quod colitur, ita ut in templo Dei sedeat
ostendens se tamquam sit Deus. Non reti- 5
netis quòd cum adhuc essem apud vos, haec
dicebam vobis? Et nunc quid detineat scitis, 6
ut reveletur in suo tempore. Nam mysterium 7 Act 20,30. 1 T 3,12.
iam operatur iniquitatis: tantum ut qui tenet
nunc, teneat, donec de medio fiat. Et tunc 8 Is 11,4. Job 4,9. Ap 19,15.20.
revelabitur ille iniquus, quem Dominus Iesus
interficiet spiritu oris sui, et destruet illu-
stratione adventus sui eum: cuius est adven- 9 Mt 24,24. Ap 13,11–13.
tus secundum operationem satanae in omni
virtute, et signis, et prodigiis mendacibus, ¹⁰et 10 2 K 2,13, 4,3.
in omni seductione iniquitatis iis, qui pereunt:
eo quòd charitatem veritatis non receperunt
ut salvi fierent. Ideo mittet illis Deus opera- 11 1,28. 2 T 4,4.
tionem erroris ut credant mendacio, ut iudi- 12 R 1,32.
centur omnes, qui non crediderunt veritati,
sed consenserunt iniquitati.
3 Nos autem debemus gratias agere Deo 13 1,3. R 1,4. Dt 33,12. 1 Th 1,4; 2,13, 4,7.
semper pro vobis fratres dilecti a Deo, quòd
elegerit vos Deus primitias in salutem in
sanctificatione spiritus, et in fide veritatis:
in qua et vocavit vos per Evangelium nostrum 14 1 Th 4,7, 5,9.
in acquisitionem gloriae Domini nostri Iesu
4 Christi. Itaque fratres state: et tenete 15 3,6.

4 extolletur F^2 | omnem F | — Dei F
5 adh. ess.] > F^2 essemus adhuc F^1 essemus A essem 𝔊 | dicebamus AF^1
7 > nunc tenet F (tenent teneant F^1)
8 revelabit F^1 | sui, (9) eum c. 𝔗 A
9 — et 1° A 10 — et A | his
11 (𝔈^{m} — „11", 𝔈^{m} num 11—16 pro 12—17) | mittit
13 cf 1 | > grat. deb. F | vos] nos 𝔊AF | — in 3°
14 quo 𝔊 | quistionem A

traditiones, quas didicistis, sive per sermonem,
1 Th 3,11-13 16 sive per epistolam nostram. Ipse autem
Dominus noster Iesus Christus, et Deus et
Pater noster, qui dilexit nos, et dedit conso-
lationem aeternam, et spem bonam in gratia,
17 exhortetur corda vestra, et confirmet in omni
opere, et sermone bono.

Kol 4,3 1 Th 5,25. 3 De cetero fratres orate pro nobis ut ser- 5
mo Dei currat, et clarificetur, sicut et apud
2 vos: et ut liberemur ab importunis, et malis
1 Th 5,24 3 hominibus: non enim omnium est fides. Fi- 6
delis autem Deus est, qui confirmabit vos, et
1 Th 4,10. 2 K 7,16 G 5,10 4 custodiet a malo. Confidimus autem de vobis,
in Domino, quoniam quae praecipimus, et fa-
5 citis, et facietis. Dominus autem dirigat corda
vestra in charitate Dei, et patientia Christi.
Mt 18,17. K 16,17 1 Th 5,14, 4,1 6 Denunciamus autem vobis fratres in *no*- 7
mine Domini nostri Iesu Christi, ut subtraha-
tis vos ab omni fratre ambulante inordinate,
et non secundum traditionem, quam accepe-
1 Th 2,1; 1,6 7 runt a nobis. Ipsi enim scitis quemadmodum
oporteat imitari nos: quoniam non inquieti
1 K 4,12 1 Th 2,9 Ph 3,17. 8 fuimus inter vos: neque gratis panem mandu-
cavimus ab aliquo, sed in labore, et in fati-
gatione, nocte et die operantes, ne quem ve-
Mt 10,10. 1 Th 1,6.7 1 K 4,16 9 strum gravaremus. Non quasi non habuerimus
potestatem, sed ut nosmetipsos formam dare-
Gn 3,19. 1 Th 3,4; 4,11 10 mus vobis ad imitandum nos. Nam et cum
essemus apud vos, hoc denunciabamus vobis:
quoniam si quis non vult operari, nec man-
1 Th 5,14 11 ducet. Audivimus enim inter vos quosdam 8

16 cf 1 | gratiam *F* *17* Et exh *F*[1] consoletur *F*[2]
3,*1* domini *F* *3* dominus 𝕮*A* | — est *F*[1] | confirmavit 𝕮*AF*
4 vobis fratres, 𝕾 | quaecumque 𝕾 | praecepimus *F*
6 inquiete *F* | accepistis *F* *7* — enim *A* | oport. vos *F*
8 — in 2° | (et) nocte *10* — hoc den vob *F*[1] (*suppl.* hoc den. *F*[2]) | (manducat) *11* Audimus 𝕮*A*

ambulare inquiete, nihil operantes, sed curiose
agentes. Iis autem, qui eiusmodi sunt, de- 12 1 Th 4,11. 8.
nunciamus, et obsecramus in Domino Iesu
Christo, ut cum silentio operantes, suum pa-
9 nem manducent. Vos autem fratres nolite 13 G 6,9.
deficere benefacientes. Quód si quis non obe- 14 6. 1 K 5,9 11
dit verbo nostro per epistolam, hunc notate,
et ne commisceamini cum illo ut confundatur:
et nolite quasi inimicum existimare, sed cor- 15 1 Th 5,13.14
ripite ut fratrem. Ipse autem Dominus pa- 16 1 Th 5,23.
cis det vobis pacem sempiternam in omni
loco. Dominus sit cum omnibus vobis.
Salutatio, mea manu Pauli: quod est signum 17 2,2. 1 K 16,21
in omni epistola. ita scribo. Gratia Domini 18
nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

EPISTOLA

BEATI PAVLI APOSTOLI

AD TIMOTHEVM PRIMA.

(1) PAULUS Apostolus Iesu Christi secundum 1 Kol 1,27.
imperium Dei Salvatoris nostri, et Christi Iesu
spei nostrae: Timotheo dilecto filio in fide. 2 Tt 1,4. 2 T 1,2.
Gratia, misericordia, et pax a Deo Patre, et
Christo Iesu Domino nostro.
Sicut rogavi te ut remaneres Ephesi cum 3 Act 20,1.
irem in Macedoniam, ut denunciares quibusdam
ne aliter docerent, neque intenderent fabulis, et 4 4,7.
genealogiis interminatis: quae quaestiones prae-
stant magis quam aedificationem Dei, quae est in

11 ambulantes 𝔊*A* (-ri) *12* his *14* obaudit *F*[1] obaed *F*[2] | ne] non *16* Dom. 1°] Deus 𝔖 | — sit *17* epistulam *F* *18* — Amen 𝔊*F* *Subscr* [Exp ad Thessal] II *F*] Inc ad Colossenses (Colosenses) 𝔏 *Sequitur* ad Hebr *in* 𝔏

Inscr Ep b. P a] Incipit 𝔏*F* *1,1* > Chr I. 𝔏*F* | — et *F* *2* — et 1° [𝔏]*F*[1] | pat [nostro] *3* remaneris *AF* | Maced- *AF* | ut 2°] et *A* | denuntiarem *F*

R 13,10 G 6,6. 5 fide. Finis autem praecepti est charitas de
corde puro, et conscientia bona, et fide non
6,4.20. 6 ficta. A quibus quidam aberrantes, conversi
7 sunt in vaniloquium, volentes esse legis doc-
tores, non intelligentes neque quae loquuntur,
R 7,16. 8 neque de quibus affirmant. Scimus autem 2
quia bona est lex, si quis ea legitime utatur:
9 sciens hoc quia lex iusto non est posita, sed
iniustis, et non subditis, impiis, et peccatori-
bus, sceleratis, et contaminatis, parricidis, et
6,3. 10 matricidis, homicidis,[1] fornicariis, masculorum
concubitoribus, plagiariis, mendacibus, et pe-
riuris, et si quid aliud sanae doctrinae adver-
6,16 11 satur, quae est secundum Evangelium gloriae
Act 9,15. 12 beati Dei, quod creditum est mihi. Gratias
1 K 15,9 10 G 1,13–16. ago ei, qui me confortavit Christo Iesu Domino
nostro, quia fidelem me existimavit, ponens
13 in ministerio: qui prius blasphemus fui, et
persecutor, et contumeliosus: sed misericordiam
Dei consecutus sum, quia ignorans feci in in-
14 credulitate. Superabundavit autem gratia
Domini nostri cum fide, et dilectione, quae
L 15,2; 19,10. 4,9 15 est in Christo Iesu. Fidelis sermo, et omni 3
acceptione dignus: quòd Christus Iesus venit
in hunc mundum peccatores salvos facere,
16 quorum primus ego sum: Sed ideo miseri-
cordiam consecutus sum: ut in me primo
ostenderet Christus Iesus omnem patientiam
ad informationem eorum, qui credituri sunt
R 16,27. 17 illi, in vitam aeternam. Regi autem saecu-
lorum immortali, invisibili, soli Deo honor,
et gloria in saecula saeculorum. Amen.
6,12. Jd 3. 18 Hoc praeceptum commendo tibi fili Timo- 4
thee, secundum praecedentes in te prophetias

5 aut.] enim F | (praeceptum) | (scientia) 8 eam 𝔊 ei F[1] 9 Scientes 𝔖 | > iusto non est lex 𝔊𝔈 F | patricidis et 𝔖 10 — et 1° | periuriis F 12 in Chr 𝔖 | quia (qui) | . pro , 3° et — . 𝔖 13 primus F | > fui blasph. | — Deo 𝔊𝔈 A 14 — autem A 15 quia 16 primum F | deformationem A exemplum F 17 et invis. 𝔖 | (— Amen) 18 Timotheae AF

ut milites in illis bonam militiam, habens fidem, 19 3,9, 6,10.
et bonam conscientiam, quam quidam repel-
lentes, circa fidem naufragaverunt. ex quibus 20 2 T 2,17. 1 K 5,5.
est Hymenaeus, et Alexander: quos tradidi
Satanae, ut discant non blasphemare.

5 Obsecro igitur primum omnium fieri ob- 2 Ph 4,6.
secrationes, orationes, postulationes, gratiarum
actiones pro omnibus hominibus: pro regibus, 2
et omnibus, qui in sublimitate sunt, ut quie-
tam, et tranquillam vitam agamus in omni
pietate, et castitate. hoc enim bonum est, et 3 1,1, 4,10
acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui 4 Ez 18,23. 2 P 3,9.
omnes homines vult salvos fieri, et ad agni-
6 tionem veritatis venire. Unus enim Deus, 5 R 3,29.30. H 12,24.
unus et mediator Dei et hominum homo Chri-
stus Iesus: qui dedit redemptionem semet- 6 G 1,4. 2,20. Mt20,28. Tt2,14.
ipsum pro omnibus, testimonium temporibus
suis: in quo positus sum ego praedicator, et 7 2 T 1,11. G 2,7.8.
Apostolus (veritatem dico, non mentior) doc-
8 tor Gentium in fide, et veritate. Volo ergo 8
viros orare in omni loco, levantes puras ma-
nus sine ira, et disceptatione. Similiter et 9 1 P 3,3–5
mulieres in habitu ornato, cum verecundia, et
sobrietate ornantes se, et non in tortis crini-
bus, aut auro, aut margaritis, vel veste pretiosa:
sed quod decet mulieres, promittentes pieta- 10 5,10.
tem per opera bona. Mulier in silentio dis- 11 R 3,22
cat cum omni subiectione. Docere autem 12 1 K 14,34. Gn 3,16.
mulieri non permitto, neque dominari in virum:
sed esse in silentio. Adam enim primus for- 13 Gn 1,27. 2,7 22. 1 K 11,8.9.
matus est: deinde Heva. et Adam non est seduc- 14 Gn 3,6. 2 K 11,3.
tus: mulier autem seducta in praevaricatione

20 quis A^1 | Hymmeus ℭF Hymenius A
2,1 primo 2 subl. constituti sunt 𝔊 3 salva-
tori A^1F 4 ad] in F 5 (— et 1°) | , homo ℭ
homo, A 6 pro multis F | cuius test. temp. a con-
firmatum est 𝔖 9 — et 3° |𝔊|ℭ 1F 10 pudicitiam A |
per bonam conversationem F 11 (mulieres ... dis-
cant) 12 mulierem F 13 prior figuratus A |
Eua 𝔊 Eva ℭ Euua F

5,14. 15 fuit. Salvabitur autem per filiorum genera-
tionem, si permanserit in fide, et dilectione,
et sanctificatione cum sobrietate
Act 20,28. 3 Fidelis sermo: Si quis episcopatum desi- 8
Tt 1,6.7. 2 derat, bonum opus desiderat. Oportet ergo
episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris
virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudi-
3 cum, hospitalem, doctorem, ¹non vinolentum,
non percussorem, sed modestum: non litigio-
1 Sm 2,12. 4 sum, non cupidum, sed ¹suae domui bene prae-
positum: filios habentem subditos cum omni
5 castitate. Si quis autem domui suae praeesse
nescit, quomodo Ecclesiae Dei diligentiam ha-
6 bebit? Non neophytum: ne in superbiam ela-
5,10. 7 tus, in iudicium incidat diaboli. Oportet autem
1 K 5,12 13. 2 K 8,21. illum et testimonium habere bonum ab iis, qui
foris sunt, ut non in opprobrium incidat, et
Ph 1,1, Act 6,3. 8 in laqueum diaboli. Diaconos similiter pudi-
cos, non bilingues, non multo vino deditos,
16. 9 non turpe lucrum sectantes: habentes myste-
10 rium fidei in conscientia pura. Et hi autem
probentur primum: et sic ministrent, nullum
Tt 2,3. 11 crimen habentes. Mulieres similiter pudicas,
non detrahentes, sobrias, fideles in omnibus.
2. 12 Diaconi sint unius uxoris viri: qui filiis suis
13 bene praesint, et suis domibus. Qui enim
bene ministraverint, gradum bonum sibi ac-
quirent, et multam fiduciam in fide, quae
14 est in Christo Iesu Haec tibi scribo spe- 9
2 T 2,20. 15 rans me ad te venire cito. si autem tarda-
E 2,19–22. H 3,6. vero, ut scias quomodo oporteat te in domo
Dei conversari, quae est Ecclesia Dei vivi,
J 1,14. J 18,16 E 1,4. Mc 16,19. 9. 16 columna et firmamentum veritatis. Et mani-

15 (aut] enim) | regenerationem F¹ | permanse-
rint 𝔊A 3,2 ergo] enim 𝔖 | esse: 𝔖 | — pudicum
(post prud supplet F²) 3 (litigos) | — sed 2° 6 superbia |
(incedat, it 7) 7 his | — in 2° 8 Diacones F |
(turpilucrum) 9 (fide) 10 hi F (hic) | (ministrentur)
12 diacones | praesunt 13 > sibi bonum 𝔖𝔊A |
adquirunt F | — et. Iesu F¹ | (— in 1°) 14 scribo
fili Timothee 𝔖 | — me [𝔖]𝔊A | > venire ad te
15 > te oport 𝔣

feste magnum est pietatis sacramentum, 2 Th 2,7.
quod manifestatum est in carne,
iustificatum est in spiritu,
apparuit angelis,
praedicatum est Gentibus,
creditum est in mundo,
assumptum est in gloria.
10 Spiritus autem manifeste dicit, quia in 4 J 16,13 2 T 3,1. 2 P 3,3. Jd 18. 1 J 2,18. 2 Th 2,3.
novissimis temporibus discedent quidam a
fide, attendentes spiritibus erroris, et doctrinis
daemoniorum, in hypocrisi loquentium men- 2
dacium, et cauteriatam habentium suam con-
scientiam, prohibentium nubere, abstinere a 3 Gn 9,3. 1 K 10,30 31
cibis, quos Deus creavit ad percipiendum cum
gratiarum actione fidelibus, et iis, qui cogno-
verunt veritatem. Quia omnis creatura Dei 4 Gn 1,31 Act 10,15
bona est, et nihil reiiciendum quod cum gra-
tiarum actione percipitur: sanctificatur enim 5
per verbum Dei, et orationem. Haec pro- 6
ponens fratribus, bonus eris minister Christi
Iesu, enutritus verbis fidei, et bonae doctrinae,
11 quam assecutus es. Ineptas autem, et aniles 7 1,4. 6,20 2 T 2,16.23. Tt 1,14; 3,9
fabulas devita: exerce autem teipsum ad pi-
etatem. Nam corporalis exercitatio, ad mo- 8 6,6.
dicum utilis est: pietas autem ad omnia utilis
est, promissionem habens vitae, quae nunc est,
12 et futurae. Fidelis sermo, et omni acceptione 9 1,15
dignus. In hoc enim laboramus, et maledici- 10 6,8 4.
mur, quia speramus in Deum vivum, qui est
Salvator omnium hominum, maxime fidelium.

16 — in mundo .. gloria F^1
4,1 descendent A^1 2 (habentes) | > conscsuam A 3 et abst 𝔊 | his 4 — est 6 (bonis) | > Ies Chr. A | (secutus) 7 (an.] inanes) | — autem 2° 8 futura F 10 (— enim) | (maled.] + et benedicimus) | speravimus F | (— Salvator)

11 12 Praecipe haec, et doce. Nemo adolescentiam 13
Tt 2,15. tuam condemnat: sed exemplum esto fidelium
in verbo, in conversatione, in charitate, in
13 fide, in castitate. Dum venio, attende lectioni,
5,22 14 exhortationi, et doctrinae. Noli negligere gra-
Act 6,6; 8,17 2 T 1,6. tiam, quae in te est, quae data est tibi per
prophetiam, cum impositione manuum pres-
2 T 2,15. 15 byterii. Haec meditare, in his esto: ut pro- 14
R 11,14. 16 fectus tuus manifestus sit omnibus. Attende
tibi, et doctrinae: insta in illis. Hoc enim
faciens, et teipsum salvum facies, et eos, qui
te audiunt.
Lv 19,32. 5 Seniorem ne increpaveris, sed obsecra ut 15
2 patrem: iuvenes, ut fratres: anus, ut matres:
5. 3 iuvenculas, ut sorores in omni castitate. Vi- 16
4 duas honora, quae vere viduae sunt. Si qua
autem vidua filios, aut nepotes habet: discat
primum domum suam regere, et mutuam vi-
cem reddere parentibus: hoc enim acceptum
Jr 49,11; L 2,37, 18,7. 5 est coram Deo. Quae autem vere vidua est,
et desolata, speret in Deum, et instet obse-
6 crationibus, et orationibus nocte ac die. Nam
7 quae in deliciis est, vivens mortua est. Et
8 hoc praecipe ut irreprehensibiles sint. Si
quis autem suorum, et maxime domesticorum
curam non habet, fidem negavit, et est in-
9 fideli deterior. Vidua eligatur non minus
sexaginta annorum, quae fuerit unius viri
H 13,2 J 13,14 10 uxor, in operibus bonis testimonium habens,
si filios educavit, si hospitio recepit, si sanct-
orum pedes lavit, si tribulationem patienti-
bus subministravit, si omne opus bonum sub-
11 secuta est. Adolescentiores autem viduas de- 17
vita: Cum enim luxuriatae fuerint in Christo,

11 — haec *F* (¹ > et haec *F*²) *13* et exhort. *F* | — et *14* manum *F* *16* faciens (2º) *F*¹ (facias) | — eos (*F*¹) | audiunt *F*²
5,3 (verae) *4* (habeat) | discant ꝶ 4¹ | (— prim) *5* speravit (-et) | (deo) | instat | ac] et *F* *7* (— hoc) *8* (et 1º] ei) *10* (recipit) | omnes *A*¹ -em *F*

nubere volunt: habentes damnationem, quia 12 Ap 2,4.
primam fidem irritam fecerunt. simul autem 13 2 Th 3,11.
et otiosae discunt circuire domos: non solum
otiosae, sed et verbosae, et curiosae, loquen-
tes quae non oportet. Volo ergo iuniores 14 1 K 7,9 3,15
nubere, filios procreare, matresfamilias esse,
nullam occasionem dare adversario maledicti
(18) gratia. Iam enim quaedam conversae sunt 15
18 retro satanam. Si quis fidelis habet viduas, 16
subministret illis, et non gravetur Ecclesia:
19 ut iis, quae vere viduae sunt, sufficiat. Qui 17 R 12,8. Ph 2,29.
bene praesunt presbyteri, duplici honore digni
habeantur: maxime qui laborant in verbo et
doctrina. Dicit enim Scriptura: Non alligabis 18 Dt 25,4; 24,15. 1 K 9,9. L 10,7.
os bovi trituranti. Et: Dignus est operarius
20 mercede sua. Adversus presbyterum accusa- 19 Dt 19,15. 2 K 13,1. Mt 18,16.
tionem noli recipere, nisi sub duobus aut tri-
21 bus testibus. Peccantes coram omnibus argue 20 G 2,14
22 ut et ceteri timorem habeant. Testor coram 21 L 9,26
Deo, et Christo Iesu, et electis angelis, ut
haec custodias sine praeiudicio, nihil faciens
23 in alteram partem declinando. Manus cito 22 4,14. 2 J 11. Ap 18,4.
nemini imposueris, neque communicaveris pec-
catis alienis. Teipsum castum custodi. Noli 23
adhuc aquam bibere, sed modico vino utere
propter stomachum tuum, et frequentes tuas
24 infirmitates. Quorundam hominum peccata 24
manifesta sunt, praecedentia ad iudicium:
quosdam autem et subsequuntur. Similiter et 25
facta bona, manifesta sunt: et quae aliter se
25 habent, abscondi non possunt. Quicumque 6 E 6,5. Tt 2,9 12
sunt sub iugo servi, dominos suos omni honore

12 prima *F* 13 (otiose discent) | circumire 𝔉 *I* | sol. [autem] | — et 3º *F*¹ 14 iuveniores 15 post Sat. 𝔖 satanan 16 si quis *I*] si qua f 𝔊𝔉 *A* + vel si qua fidelis *F* | (illi sed) | et] ut 𝔉 *I* | his | qui *A*¹ | verae *F* 17 in doctr *A* 18 infrenabis | mercedem suam (*A*¹) 19 — sub *F* | aut] et 𝔊 *A F* 20 Peccantem *A* | — et *F*¹ 21 angel eius 𝔖 *I*² | facias *F*² | aliam 23 > vino modico 24 praecidentia *F* | quorundam aut. subseq 𝔖

dignos arbitrentur, ne nomen Domini et doc-
Phm 10. 2 trina blasphemetur. Qui autem fideles habent
dominos, non contemnant, quia fratres sunt:
sed magis serviant, quia fideles sunt et dilecti,
qui beneficii participes sunt.
G 1,6–9. 2 T 1,13 3 *Haec doce, et exhortare. ¹ Si quis aliter 26
docet, et non acquiescit sanis sermonibus Do-
mini nostri Iesu Christi, et ei, quae secundum
4 pietatem est, doctrinae: superbus est, nihil
sciens, sed languens circa quaestiones, et pugnas
verborum: ex quibus oriuntur invidiae, con-
2 T 2,3. 4,4. Ti 1,14. 5 tentiones, blasphemiae, suspiciones malae, ¹ con-
flictationes hominum mente corruptorum, et
qui veritate privati sunt, existimantium quae- 27
4,8 Ph 4,11 12. H 13,5. 6 stum esse pietatem. Est autem quaestus
Eccl 5,14 Job 1,21 7 magnus pietas cum sufficientia. Nihil enim
intulimus in hunc mundum: haud dubium
Prv 30,8 8 quod nec auferre quid possumus. Habentes
autem alimenta, et quibus tegamur, his con-
Prv 23,4, 28,22 9 tenti sumus. Nam qui volunt divites fieri, in-
cidunt in tentationem, et in laqueum diaboli,
et desideria multa inutilia, et nociva, quae
mergunt homines in interitum, et perditionem.
E 5,5 10 Radix enim omnium malorum est cupiditas:
quam quidam appetentes erraverunt a fide, et
2 T 2,22. 3,17 11 inseruerunt se doloribus multis. Tu autem o 28
homo Dei haec fuge: sectare vero iustitiam, pie-
tatem, fidem, charitatem, patientiam, mansuetu-
1 K 9,25.26 2 T 4,7. 12 dinem. Certa bonum certamen fidei, apprehende
vitam aeternam, in qua vocatus es, et confes-

6,1 (— et) 2 contemnat F | hortare 𝔊A 3 ei qui F 4 — est | pugnans A¹ 5 quia (qui a?) F 7 in mund. 𝔊𝔗 in mundo A | haud] aut F | (— h. dub.) | quia 𝔊𝔗A verum tamen F 8 sumus et 𝔊 ²² c.corr 9 (incidunt) | — in 2° | — diaboli 𝔊𝔗A | (hominem) 10 avaritia F | (inserunt) 11 — o F 12 confessus es F

sus bonam confessionem coram multis testi-
bus. Praecipio tibi coram Deo, qui vivificat 13 J 18,36.37; 19,11.
omnia, et Christo Iesu, qui testimonium red-
didit sub Pontio Pilato, bonam confessionem:
ut serves mandatum sine macula, irreprehen- 14
sibile usque in adventum Domini nostri Iesu
Christi, quem suis temporibus ostendet beatus 15 1,11. Ap 17,14. Dt 10,17.
et solus potens, Rex regum, et Dominus do-
minantium: qui solus habet immortalitatem, 16 Ex 33,20.
et lucem inhabitat inaccessibilem: quem nul-
lus hominum vidit, sed nec videre potest:
cui honor, et imperium sempiternum: Amen.
29 Divitibus huius saeculi praecipe non sublime 17 Ps 62,11 L 12,20 R 12,16. Je 1,10.
sapere, neque sperare in incerto divitiarum,
sed in Deo vivo (qui praestat nobis omnia
abunde ad fruendum) ! bene agere, divites fieri 18
in bonis operibus, facile tribuere, communi-
care, thesaurizare sibi fundamentum bonum 19 Mt 6,20
in futurum, ut apprehendant veram vitam.
30 O Timothee, depositum custodi, devitans pro- 20 4,7. 2 T 1,14, 2,16.
fanas vocum novitates, et oppositiones falsi
nominis scientiae, quam quidam promittentes, 21 1,6. 2 T 2,18.
circa fidem exciderunt.
Gratia tecum Amen.

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD TIMOTHEVM SECVNDA.

(1) PAULUS Apostolus Iesu Christi 1
per voluntatem Dei, secundum pro-
missionem vitae, quae est in Christo

14 inreprachensibilem *F* *15* qui *F*[1] | ostendit *F* *16* — et 1° 𝔊𝔈*A* | habitans 𝔊𝔈*A* inhabitans *F* | > vid null. h. | (— sed) | cui est gloria h *F*[2] *17* superbe sap *A* | — vivo (*F*[1]) *18* > op bon *20* Timotheae *AF* | vitans *F*[1] *21* — Amen 𝔈 *Subscr* Exp ad Timotheum prima (scripta de Laudicia. habet versus CCXXX) 𝔊
Inscr. Ad Tim II 𝔊 Epistula ad T. II 𝔈
1,1 > Christi Iesu (*A*[c])

1 T 1,2. 2 Iesu: Timotheo charissimo filio, gratia, miseri-
cordia, pax a Deo Patre, et Christo Iesu Do-
mino nostro
Act 23,1; 24,10. Ph 3,5. 3 Gratias ago Deo, cui servio a proge-
nitoribus in conscientia pura, quòd sine
intermissione habeam tui memoriam in ora-
4 tionibus meis, nocte ac die desiderans te vi-
dere, memor lacrymarum tuarum, ut gaudio
Act 16,1. 5 implear, recordationem accipiens eius fidei,
quae est in te non ficta, quae et habitavit
primùm in avia tua Loide, et matre tua Eunice,
1 Th 5,19. 1 T 4,14. 6 certus sum autem quòd et in te. Propter
quam causam admoneo te ut resuscites gra-
tiam Dei, quae est in te per impositionem
R 8,15. Ap 21,8. 7 manuum mearum. Non enim dedit nobis Deus
spiritum timoris: sed virtutis, et dilectionis,
R 1,16. 8 et sobrietatis. Noli itaque erubescere testi- 2
monium Domini nostri, neque me vinctum eius:
sed collabora Evangelio secundum virtutem
Ti 3,5. 9 Dei: qui nos liberavit, et vocavit vocatione
sua sancta, non secundum opera nostra, sed
secundum propositum suum, et gratiam, quae
data est nobis in Christo Iesu ante tempora
R 16,26. 1 K 15,55 57. H 2,14. 10 saecularia. Manifestata est autem nunc per
illuminationem Salvatoris nostri Iesu Christi,
qui destruxit quidem mortem, illuminavit autem
1 T 2,7. 11 vitam, et incorruptionem per Evangelium: in
quo positus sum ego praedicator, et Apostolus,
2 K 4,9. 12 et magister Gentium. Ob quam causam etiam
haec patior, sed non confundor. Scio enim cui
credidi, et certus sum quia potens est depositum
1 T 6,3. Tt 2,1. 13 meum servare in illum diem. Formam habe sa- 3
norum verborum, quae a me audisti in fide,

2 [et] mss 𝔏 mss. et 𝔖F² | Patre nostro 𝔖 3 Deo meo 𝔖F | progen meis 𝔖 | quam | intermissionem F | nocte ac die c praec com 𝔗A de 𝔏 non liq 4 gaudii F 5 Eunice F¹ | (— et 3º) 6 (— te 1º) | manum F 8 — me A¹ | euangelium F 9 — sua [𝔏]𝔗A 10 (manifesta) | (— nunc) 12 — etiam F¹ | (confundar) 13 (habens)

et in dilectione in Christo Iesu. Bonum de- 14 1 T 6,20.
positum custodi per Spiritum sanctum, qui
habitat in nobis. Scis hoc, quòd aversi sunt 15 4,16.
a me omnes, qui in Asia sunt, ex quibus est
Phigelus, et Hermogenes. Det misericordiam 16
Dominus Onesiphori domui: quia saepe me
refrigeravit, et catenam meam non erubuit:
sed cum Romam venisset, solicite me quaesi- 17
vit, et invenit. Det illi Dominus invenire mi- 18 Jo 21.
sericordiam a Domino in illa die. Et quanta
Ephesi ministravit mihi, tu melius nosti.

Tu ergo fili mi confortare in gratia, quae 2
est in Christo Iesu: et quae audisti a me per 2
multos testes, haec commenda fidelibus homi-
nibus, qui idonei erunt et alios docere. Labora 3 1,8. 4,5.
sicut bonus miles Christi Iesu. Nemo militans 4
Deo implicat se negotiis saecularibus: ut ei
placeat, cui se probavit. Nam et qui certat 5 4,8.
in agone, non coronatur nisi legitime certa-
verit. Laborantem agricolam oportet primùm 6 1 K 9,7. 10
de fructibus percipere. Intellige quae dico: 7
dabit enim tibi Dominus in omnibus intellec-
tum. Memor esto Dominum IESUM CHRISTUM 8 R 1,3. 2,16. 1 K 15,4. 20 2 Sm 7,12
resurrexisse a mortuis ex semine David, se-
cundum Evangelium meum, in quo laboro us- 9 E 3,1. 13. Act 28,31. Ph 2,17. Ph 1,12–14
que ad vincula, quasi male operans: sed ver-
bum Dei non est alligatum. Ideo omnia sustineo 10 Col 1,24.
propter electos, ut et ipsi salutem consequan-
tur, quae est in Christo Iesu, cum gloria caelesti.
Fidelis sermo: Nam si commortui sumus, et 11 2 K 4,11
convivemus: si sustinebimus, et conregna- 12 Mt 10,33.

14 — in 2° 14 vobis F¹ 15 Scis enim 𝔖 Philetus 𝔖 Phigelius ℭ Phygelus | Hermogenis F¹ 16 Onesifori 𝔊𝔗A 17 venissem A¹ | quaesiit F¹ 18 a Deo 𝔖 | illo | — mihi 𝔊ℭ𝔗AF | > mel. tu 𝔗A 2,1 mihi F | gratiam A¹ 2 audistis F | (commendo) 4 probabit AF 5 agonem F | coronabitur 𝔖 6 accipere 7 intellegere F¹ | > intell. in omn. 𝔊𝔗F¹ 8 — Domin. 𝔊𝔗A 9 labor F | alleg. F 10 — et F 12 sustinemus 𝔗A | conregnavimus A

bimus: si negaverimus, et ille negabit nos:
R 3,3. Nu 23,19 13 si non credimus, ille fidelis permanet, negare
1 T 6,4. Tt 3,9. 14 seipsum non potest. Haec commone: testi-
ficans coram Domino. Noli contendere verbis:
ad nihil enim utile est, nisi ad subversionem
1 T 4,6. Tt 2,7 f. L 12,42 15 audientium. Solicite cura teipsum probabilem
exhibere Deo, operarium inconfusibilem, recte
1 T 4,7; 6,20. 16 tractantem verbum veritatis: Profana autem, 9
et vaniloquia devita: multum enim proficiunt
1 T 1,20 17 ad impietatem: et sermo eorum ut cancer
serpit: ex quibus est Hymenaeus, et Philetus,
18 [1]qui a veritate exciderunt, dicentes resurrectio-
nem esse iam factam, et subverterunt quo-
Nu 16,5 26 Is 26,13. 28,16.17. J 10,14 19 rundam fidem. Sed firmum fundamentum Dei 10
stat, habens signaculum hoc: Cognovit Do-
minus qui sunt eius, et discedat ab iniquitate
1 K 3,12 20 omnis, qui nominat nomen Domini. In magna 11
autem domo non solum sunt vasa aurea, et
argentea, sed et lignea, et fictilia: et quaedam
quidem in honorem, quaedam autem in con-
6,17 21 tumeliam. Si quis ergo emundaverit se ab
istis, erit vas in honorem sanctificatum, et
utile Domino ad omne opus bonum paratum.
1 T 6,11; 1,6 22 Iuvenilia autem desideria fuge, sectare vero 12
iustitiam, fidem, spem, charitatem, et pacem
cum iis, qui invocant Dominum de corde
1 T 4,7 23 puro. Stultas autem, et sine disciplina quae- 13
stiones devita: sciens quia generant lites.
Tt 1,7 24 Servum autem Domini non oportet litigare:
sed mansuetum esse ad omnes, docibilem,
1 T 2,4 25 patientem, [1]cum modestia corripientem eos,
qui resistunt veritati: nequando Deus det il-

12 negabimus 𝔊ℭ*A* avimus *F*[0] | negavit *AF* *13* (credidimus) | manet 𝔊ℭ*AF*[2] *14* cor. Deo 𝔓 | > verb. cont. | in nih. 𝔊*F* | — enim | — est 𝔊ℭ*AF*[2] | — nisi 𝔊ℭ*A* *15* probabile *F* | oper inreprehensibilem *F*[2] | *16* aut. inaniloquia | proficient *17* Hymeneus 𝔊*A* Hymineus *F* | Phyletus *F* *18* — esse 𝔊ℭ*A* > iam esse *F* | subvertunt *19* stetit | , Discedat ℭ*A* | invocat 𝔓 *20* non sol. autem *A*[1] | — quid ... quaed. *2°* *F*[1] | contumelia *F* *21* mundaverit *AF* | omnem *F* *22* — spem | — et | his *23* evita *F*[1] *25* — veritati [𝔊]ℭ*A* | > det illis deus

lis poenitentiam ad cognoscendam veritatem,
| et resipiscant a diaboli laqueis, a quo captivi 26
tenentur ad ipsius voluntatem
14 Hoc autem scito, quòd in novissimis die- 3 1 T 4,1.
bus instabunt tempora periculosa: erunt ho- 2 R 1,29 ss.
mines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi,
blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati,
scelesti, | sine affectione, sine pace, criminato- 3
res, incontinentes, immites, sine benignitate,
proditores, protervi, tumidi, et voluptatum 4 Ph 3,19.
amatores magis quam Dei: habentes speciem 5 Mt 7,15-21. R 2,20. Tt 1,16.
quidem pietatis, virtutem autem eius abne-
gantes. Et hos devita: | ex his enim sunt, qui 6 Mt 23,14. Tt 1,11.
penetrant domos, et captivas ducunt mulier-
culas oneratas peccatis, quae ducuntur variis
desideriis: semper discentes, et numquam ad 7 2,25.
scientiam veritatis pervenientes. Quemad- 8 Ex 7,11 22. 1 T 6,5, 1,12
modum autem Iannes, et Mambres restiterunt
Moysi: ita et hi resistunt veritati, homines
corrupti mente, reprobi circa fidem, | sed ultra 9
non proficient: insipientia enim eorum manifesta
15 erit omnibus, sicut et illorum fuit. Tu autem 10
assecutus es meam doctrinam, institutionem, pro-
positum, fidem, longanimitatem, dilectionem,
patientiam, | persecutiones, passiones: qualis mi- 11 Act 13,50. 14,5 19. Ps 34,20
hi facta sunt Antiochiae, Iconii, et Lystris: qua-
les persecutiones sustinui, et ex omnibus eripuit
me Dominus. Et omnes, qui pie volunt vivere in 12 Mt 10,24. Act 14,22.
Christo Iesu, persecutionem patientur. Mali 13 1 T 4,1 15
autem homines, et seductores proficient in peius,

25 ignoscendam *F*[1] 26 capti 3,2 et erunt | par. inoboedientes *ℭAF*[1] 4 — et | voluptatium 5 > quid. spec *A* | (— eius) 6 petrant *F*[1] 8 (— autem) | Iamnes *𝔈ℭAF*[2] | hii *F* | restituerunt *F*[1] 9 (— et) 10 > doctr. meam *F* 11 Iconio *F*[1] | — et 1° | (— et 2°) | > me erip. 12 > vol. pie | (patiuntur)

3,2. 14 errantes, et in errorem mittentes. Tu vero 16
permane in iis, quae didicisti, et credita sunt
J 2,30. Ps 118,99 15 tibi: sciens a quo didiceris. et quia ab in-
fantia sacras litteras nosti, quae te possunt
instruere ad salutem, per fidem, quae est in
2 P 1,19–21. R 15,4 16 Christo Iesu. Omnis scriptura divinitus in- 17
spirata utilis est ad docendum, ad arguendum,
ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia:
1 T 6,11 17 ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus
Act 10,42. R 14,9 12. 1 P 4,5. 4 bonum instructus. Testificor coram Deo, et 18
Iesu Christo, qui iudicaturus est vivos, et mor-
tuos, per adventum ipsius, et regnum eius:
Act 20,20 31. 2 praedica verbum, insta opportune, importune:
argue, obsecra, increpa in omni patientia, et
1,13. 1 T 4,1 3 doctrina. Erit enim tempus, cum sanam doc- 19
trinam non sustinebunt, sed ad sua desideria
coacervabunt sibi magistros, prurientes auri-
1 T 4,7. 2 Th 2,11. 4 bus, et a veritate quidem auditum avertent,
2,3. E 4,11 5 ad fabulas autem convertentur. Tu vero vi- 20
gila, in omnibus labora, opus fac Evangelistae,
Ph 2,17 6 ministerium tuum imple. Sobrius esto. Ego
1 K 9,27
enim iam delibor, et tempus resolutionis meae
1 T 6,12. Ph 3,14. Act 20,24 7 instat. Bonum certamen certavi, cursum con-
2,5. 1 P 5,4 8 summavi, fidem servavi. In reliquo reposita
Jc 1,12. Ap 2,10
est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi
Dominus in illa die iustus iudex: non solum
autem mihi, sed et iis, qui diligunt adven-
tum eius.
21. 1,4 9 Festina ad me venire cito. Demas 21
Kol 4,14 10

13 errore *F* *14* his *15* possent 𝔊𝔗*A* possent *F* *16* Omnes enim 𝔖 | > insp. div. *A* (𝔗) div. instituta *F* | et util. ad | corrigendum *17* omnem *F* | — bonum *A*[1]
4,1 > Chr. I. | et] ac | per] et *3* ad] secundum *F* *5* vigila in o., 𝔊*A* | (— tuum) | — Sobr. esto [𝔏]𝔗*A* *6* > meae resol. *7* > certavi certam. *F* *8* (reddit) | illo *F* | his *9* > ven. ad me *10* (𝔊 inc. v. *9* Demas *10* Crescens)

enim me reliquit, diligens hoc saeculum, et
abiit Thessalonicam. Crescens in Galatiam,
Titus in Dalmatiam. Lucas est mecum solus. 11 Act 15,37. Kol 4,10.
Marcum assume, et adduc tecum: est enim
mihi utilis in ministerium. Tychicum autem 12 Act 20,4. E 6,21. Kol 4,7
misi Ephesum. Penulam, quam reliqui Troade 13
apud Carpum, veniens affer tecum, et libros,
22 maxime autem membranas. Alexander aera- 14 1 T 1,20 2 Sm 3,39. Ps 28,4; 62,13
rius multa mala mihi ostendit: reddet illi Do-
minus secundum opera eius: quem et tu de- 15 Prv 24,12.
23 vita: valde enim restitit verbis nostris. In 16 1,15
prima mea defensione nemo mihi affuit, sed
omnes me dereliquerunt: non illis imputetur.
Dominus autem mihi astitit, et confortavit 17 Ps 22,22. Dn 6,21 28 Act 23,11, 27,23
me, ut per me praedicatio impleatur, et
audiant omnes Gentes: et liberatus sum de
ore Leonis. Liberavit me Dominus ab omni 18
opere malo: et salvum faciet in regnum suum
caeleste, cui gloria in saecula saeculorum. Amen.
24 Saluta Priscam, et Aquilam, et Onesi- 19 Act 18,2 1,16 R 16,3.
phori domum. Erastus remansit Corinthi. 20 Act 19,22. Act 20,4, 21,29.
Trophimum autem reliqui infirmum Mileti.
25 [1]Festina ante hiemem venire. * Salutant te 21
Eubulus, et Pudens, et Linus, et Claudia, et
fratres omnes.
Dominus Iesus Christus cum spiritu tuo. 22
Gratia vobiscum. Amen.

---

10 dereliquit | Thessallo- *F* | Galliam *A*[1] Galatia *F* | Dalmatia *F* *11* — enim *F*[1] | ministerio 𝔊*F* *12* Tythicum *F*[2] *13* pannulam *F*[1] pae- 𝔊𝔗*AF*[2] | Throade *F* | adfers *F* | — tecum [𝔊]𝔗*A* *14* reddat 𝔊*AF* | ei *16* — me *A*[1] | reputetur 𝔗*AF* *17* leonis 𝔊 *18* liberabit 𝔗*A* | regno suo *F* | — Amen *F* *19* Priscillam *F* | Onesifori 𝔊*AF* *20* Throphemum *F* *21* hiemen *F* | Salutat 𝔗*AF* | Eubolus *F* *22* nobiscum *AF*
Subsc. Exp. ad Timotheum II [scripta de Laudicia habet versus CLXXII] 𝔊

EPISTOLA

BEATI PAVLI APOSTOLI

AD TITVM.

1 PAULUS servus Dei, Apostolus autem(1)
Iesu Christi secundum fidem electorum Dei,
et agnitionem veritatis, quae secundum pie-
2 tatem est ¹in spem vitae aeternae, quam pro-
misit qui non mentitur, Deus, ante tempora
E 1,9.10 1 T 1,1.11. 3 saecularia: manifestavit autem temporibus
suis verbum suum in praedicatione, quae cre-
dita est mihi secundum praeceptum Salvato-
1 T 1,2. 4 ris nostri Dei: Tito dilecto filio secundum
communem fidem, gratia, et pax a Deo Patre,
et Christo Iesu Salvatore nostro.
5 Huius rei gratia reliqui te Cretae, ut ea,2
quae desunt, corrigas, et constituas per civi-
tates presbyteros, sicut et ego disposui tibi.
1 T 3,2–4. 6 Si quis sine crimine est, unius uxoris vir,
filios habens fideles, non in accusatione luxu-
1 K 4,1. 2 T 2,24. 1 P 5,2. 7 riae, aut non subditos. Oportet enim epi-
scopum sine crimine esse, sicut Dei dispen-
satorem: non superbum, non iracundum, non
violentum, non percussorem, non turpis
8 lucri cupidum: sed hospitalem, benignum,
3,1 1 T 1,10 2 T 4,3. 9 sobrium, iustum, sanctum, continentem, ¹am-
plectentem eum, qui secundum doctrinam
est, fidelem sermonem: ut potens sit ex-
hortari in doctrina sana, et eos, qui con-
10 tradicunt, arguere. Sunt enim multi etiam
inobedientes, vaniloqui, et seductores: maxi-
2 T 3,6. 11 me qui de circumcisione sunt: quos oportet

Inscr Inc (Epistula) ad Titum 𝔏 Epistula ad T 𝕿 1,1 > Chri Ihesu *F* 4 — Dei *F*¹ 5 (— et 2º) | > tibi disp 7 turpilucri 𝕿 1*F* 8 ben] + prudentem 𝕾 | > sanct iust *A* 9 sit] + et 𝔏𝕿 1*F*¹ 10 — etiam *A*² et 𝔏𝕿 *A*¹*F*² | (— et)

redargui: qui universas domos subvertunt, J 10,12 1 P 5,2
docentes quae non oportet, turpis lucri gratia.
Dixit quidam ex illis, proprius ipsorum propheta. 12
Cretenses semper mendaces, malae bestiae,
ventres pigri.
¹ Testimonium hoc verum est. Quam ob causam 13 2 T 4,2.
increpa illos dure, ut sani sint in fide, ¹ non 14 1 T 4,7.
intendentes Iudaicis fabulis, et mandatis ho-
minum, aversantium se a veritate. Omnia 15 Mt 15,11. R 14 20
munda mundis: coinquinatis autem, et infide-
libus nihil est mundum, sed inquinatae sunt
eorum et mens, et conscientia. Confitentur 16 2 T 3,5.
se nosse Deum, factis autem negant: cum
sint abominati, et incredibiles, et ad omne
opus bonum reprobi.
3 Tu autem loquere quae decent sanam 2 1 T 6,3. 2 T 1,13.
doctrinam: Senes ut sobrii sint, pudici, ¹ pru- 2 1 T 5,1.
dentes, sani in fide, in dilectione, in patientia:
Anus similiter in habitu sancto, non crimina- 3 1 T 3,11
trices, non multo vino servientes, bene do-
centes: ut prudentiam doceant adolescentulas, 4
ut viros suos ament, filios suos diligant, ¹ pru- 5 E 5,22
dentes, castas, sobrias, domus curam haben-
tes, benignas, subditas viris suis, ut non
blasphemetur verbum Dei: Iuvenes similiter 6
hortare ut sobrii sint. In omnibus teipsum 7 1 T 4,12. 1 P 5,3
praebe exemplum bonorum operum, in doc-
trina, in integritate, in gravitate, ¹ verbum 8 1 P 2,15
sanum, irreprehensibile: ut is, qui ex

11 subvertent F^1 | oportent F | turpilucri F 12 (quidem) | ips] eorum A | ventris 𝔊ℭ* F 14 — se F^2 15 — est [𝔏]ℭAF 16 Et confit F | sunt ℭ A^1F | omnem F
2,1 decet 2 — in *ter* 𝔏ℭA^2 — 1° 2° A^1 3 Unus F^1 | criminatores A^1 -tices F^1 | > vino multo | deditos F^1 -as F^2 4 > dilig. *et* am F | — suos 2° 5 > sobr cast F — sobr 𝔏ℭA | > suis vir 𝔏ℭA 6 7 sobrii in omnibus. Te ips- F 7 in int] integritatem 𝔏ℭA + in castitate F^2 | in gr.] gravitatem 𝔏ℭA 8 in verb F | inreprehensibilem 𝔏AF *pr* et F^2 | his A^1 | ex] est F

adverso est, vereatur, nihil habens malum di-
E 6,5. 1 T 6,1 1 P 2,18 9 cere de nobis: Servos dominis suis subditos 4
esse, in omnibus placentes, non contradicentes,
1,6 10 non fraudantes, sed in omnibus fidem bonam
ostendentes: ut doctrinam Salvatoris nostri
11 Dei ornent in omnibus. Apparuit enim
gratia Dei Salvatoris nostri omnibus homini-
E 1,4 1 J 2,16. 12 bus, erudiens nos, ut abnegantes impietatem,
et saecularia desideria: sobrie, et iuste, et
1 K 1,7 R 5,2. Ph 3,20 13 pie vivamus in hoc saeculo, expectantes bea-
tam spem, et adventum gloriae magni Dei, et
G 1,4. 1 T 2,6 E 2,10 Ps 106,8 Ex 19,5. Dt 14,2 Ez 37,23 1 P 3,13 14 Salvatoris nostri Iesu Christi: qui dedit semet-
ipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni
iniquitate, et mundaret sibi populum accepta-
1 T 4,12 15 bilem, sectatorem bonorum operum. Haec 5
loquere, et exhortare, et argue cum omni im-
1 P 2,13 3 perio. Nemo te contemnat. Admone illos
principibus, et potestatibus subditos esse,
dicto obedire, ad omne opus bonum paratos
Ph 4,5 2 esse: neminem blasphemare, non litigiosos
esse, sed modestos, omnem ostendentes man-
1 K 6,11 E 2,3. 5,8 3 suetudinem ad omnes homines. Eramus enim
aliquando et nos insipientes, increduli, errantes,
servientes desideriis, et voluptatibus variis, in
malitia et invidia agentes, odibiles, odientes
2,11. Prv 8,31 4 invicem. Cum autem benignitas, et humanitas
E 2,8 9 J 3,5. E 5,26 2 T 1,9. 5 apparuit Salvatoris nostri Dei: non ex operibus
iustitiae, quae fecimus nos, sed secundum suam
misericordiam salvos nos fecit per lavacrum re-

8 (vincatur) | > dic mal. 𝔊 F
9 esse in omn. 𝔊 F
10 salutaris F | > dei nostri A
11 — nostri 𝔊 ℭ A | in omn. F
13 spectantes I 15 et haec exh. F[1]
3,1 (— bonum) 2 (litigo-) | — sed 𝔊 ℭ A[1]
3 en.] ergo F | > et nos aliq. | et incred. 𝔊 F
4 > dei nostri F

generationis, et renovationis Spiritus sancti,
quem effudit in nos abunde per Iesum Chri- 6 Joel 3,7
stum Salvatorem nostrum: ut iustificati gratia 7 R 3,24.
ipsius, heredes simus secundum spem vitae
6 aeternae. Fidelis sermo est: et de his volo 8 14.
te confirmare: ut curent bonis operibus prae-
esse qui credunt Deo. Haec sunt bona, et
7 utilia hominibus. Stultas autem questiones, 9 1 T 4,7.
et genealogias, et contentiones, et pugnas legis
8 devita. sunt enim inutiles, et vanae. Haere- 10 2 J 10 Mt 18,15 16.
ticum hominem post unam, et secundam cor-
reptionem devita: sciens quia subversus est, 11 1 T 6,4.5.
qui eiusmodi est, et delinquit, cum sit proprio
iudicio condemnatus.
9 Cum misero ad te Artemam, aut Tychi- 12 2 T 4,12
cum, festina ad me venire Nicopolim: ibi
enim statui hiemare. Zenam legisperitum, et 13 Act 18,24. 1 K 3,5 6.
Apollo solicite praemitte, ut nihil illis desit.
Discant autem et nostri bonis operibus prae- 14 8,14 E 4,28.32
esse ad usus necessarios: ut non sint infructuosi. Mt 7,19.
10 Salutant te qui mecum sunt omnes: sa- 15 1 K 5,26.
luta eos, qui nos amant in fide.
Gratia Dei cum omnibus vobis. Amen.

---

6 infudit F | in nobis F² | > Chr. Ies. A 7 in grat. F 8 (nolite confirmare) | etiam habeant F | in deo F (in deum) 10 correctionem F 11 — cum sit [𝔊]𝔇A 12 Arthe- -man | vel Tythicum F | Nicho- A -li F 13 Zenan 𝔇A | ut] et A 14 nostris F 15 — eos | — Amen [𝔊]𝔇F *Subscr.* Expl. ad Titum [scripta. habet versus CXVII] 𝔊

EPISTOLA

BEATI PAVLI APOSTOLI

AD PHILEMONEM.

E 3,1. 1 PAULUS vinctus Christi Iesu, et Timo- (1)
theus frater: Philemoni dilecto, et adiutori
Kol 4,17. 2 nostro, [1] et Appiae sorori charissimae, et Ar-
2 T 2,3. chippo commilitoni nostro, et Ecclesiae, quae
R 1,7 3 in domo tua est. Gratia vobis, et pax a Deo
Patre nostro, et Domino Iesu Christo.
4 Gratias ago Deo meo, semper memoriam 2
5 tui faciens in orationibus meis, audiens cha-
ritatem tuam, et fidem, quam habes in Do-
Ph 1,9 6 mino Iesu, et in omnes sanctos: ut communi-
catio fidei tuae evidens fiat in agnitione om-
nis operis boni, quod est in vobis in Christo
2 K 7,4 7 Iesu. Gaudium enim magnum habui, et con-
solationem in charitate tua: quia viscera sanc-
8 torum requieverunt per te, frater. Propter 3
quod multam fiduciam habens in Christo Iesu
9 imperandi tibi quod ad rem pertinet: propter
charitatem magis obsecro, cum sis talis, ut
Kol 4 9. Paulus senex, nunc autem et vinctus Iesu
1 K 4,15. 10 Christi. Obsecro te pro meo filio, quem genui
G 4,19. 11 in vinculis, Onesimo, [1] qui tibi aliquando inuti-
lis fuit, nunc autem et mihi, et tibi utilis,
12 quem remisi tibi. Tu autem illum, ut mea vi-
Ph 2,30. 13 scera, suscipe: quem ego volueram mecum de-
tinere, ut pro te mihi ministraret in vinculis
2 K 9,7. 14 Evangelii: sine consilio autem tuo nihil volui
1 P 5,2.

Inscr Inc ad Philemonem (Philimonem) 𝔊 Epistula ad Ph 𝔗 *1* > Ies Chr 𝔊 *A* *F* | — et 2° *A* *2* Apiae 𝔖𝔗 [?] | — charis [𝔊]𝔗 *1* | Arcippo *A* | > est in d. tua *F* *4* promemoriam *F*[1] *5* audiens] + fidem et *F*[1] *6* agnitionem *A* | — operis [𝔊]𝔗 *1* | — quod [𝔊]𝔗 *1* | — est in vob *A* in nobis 𝔊𝔗 in nobis est *F* *7* habuimus *F* | caritatem tuam *F* *8* habentes *F*[1] *9* es *F*[1] | Ihesu Christo *F* *10* pro] de *A* *11* > tibi et mihi | — tibi *12* ut] id est 𝔊𝔗*A* *pr* id est *F* | > visc mea *F* *13* retinere *F*

facere, uti ne velut ex necessitate bonum tuum
esset, sed voluntarium. Forsitan enim ideo 15
discessit ad horam a te, ut aeternum illum
reciperes: iam non ut servum, sed pro servo 16 1 T 6,2.
charissimum fratrem, maxime mihi: quanto
autem magis tibi et in carne, et in Domino?
Si ergo habes me socium, suscipe illum sicut 17
me: Si autem aliquid nocuit tibi, aut debet: 18
hoc mihi imputa. Ego Paulus scripsi mea 19 G 6,11 2 Th 3,17.
manu: ego reddam, ut non dicam tibi, quod
et teipsum mihi debes: ¦ ita frater. Ego te 20 1.
fruar in Domino: Refice viscera mea in Domino.
Confidens in obedientia tua scripsi tibi: 21
sciens quoniam et super id, quod dico, facies.
Simul autem et para mihi hospitium: nam 22 Ph 1,25, 2,24.
spero per orationes vestras donari me vobis.
4 Salutat te Epaphras concaptivus meus in 23 Kol 1,7, 4,12
Christo Iesu, ¦ Marcus, Aristarchus, Demas, et 24 Kol 4,10.14
Lucas, adiutores mei.
Gratia Domini nostri Iesu Christi cum 25
spiritu vestro. Amen.

---

14 necessitatem *F*
15 Forsitam *F* | secessit *F* | in aet. 𝔖
16 sicut *F* | pro] plus 𝔗 1 | — et 1° *F* | caritate *F*[1]
20 Itaque *F* | frater, 𝔏𝔗 1 facies 𝔖 | — te *A*[1] | fuar *F*[1] | Dom. 2°] Christo 𝔖*F*
21 — in [𝔏]𝔗 1*F*[1] | oboedientiae tuae *F*[1] | — et *F*
24 Aristharcus *F* | — et [𝔏]𝔗*A*
Subscr. Exp. ad Philemonem (Philimonem) [scripta de urbe Roma. habet versus XXXIIII] Inc. ad Hebraeos 𝔊

EPISTOLA

BEATI PAVLI APOSTOLI

AD HEBRAEOS.

1 MULTIFARIAM, multisque modis olim (1)
1 < 6,8 J 1,2 Kol 1 16 Mt 21,38. 2 Deus loquens patribus in Prophetis: novissime,
diebus istis locutus est nobis in Filio, quem
constituit heredem universorum, per quem fe-
Ps 110 1 2 K 4,1 Kol 1 15. 9,14 26. Mc 16,12 3 cit et saecula: qui cum sit splendor gloriae,
et figura substantiae eius, portansque omnia
verbo virtutis suae, purgationem peccatorum
faciens, sedet ad dexteram maiestatis in ex-
Ph 2 9. 4 celsis: tanto melior Angelis effectus, quanto
Ps 2 7. 2 Sm 7 14 Act 13 33 5 differentius prae illis nomen hereditavit. Cui 2
enim dixit aliquando Angelorum

Filius meus es tu, ego hodie genui te?

Et rursum:

Ego ero illi in patrem, et ipse erit mihi in filium?

Dt 32 43 Lxx R 8 29 Ps 97,7 6 Et cum iterum introducit primogenitum in
orbem terrae, dicit:

Et adorent eum omnes Angeli Dei.

Ps 104,4 7 Et ad Angelos quidem dicit:

Inscr. — Ep. b. P. a 𝔊 Epistola 𝔐 (*habet* 𝔊 *inter* II Thess. *et* I Tim)
1,*1* Multifariae 𝔊*A* -rie 𝔐 | et multis 𝔐*AF*¹ (multis)
3 portans quoque | sedit 𝔐*A* Sed et *F*
4 (tantum)
5 rursus *F* | patre 𝔊*AF* | filio *A*
7 (— et 1°)

Qui facit Angelos suos spiritus,
et ministros suos flammam ignis.
Ad filium autem: 8 Ps 45,7.8
Thronus tuus Deus in saeculum saeculi:
virga aequitatis, virga regni tui.
Dilexisti iustitiam, et odisti iniquitatem: 9
propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo
exultationis prae participibus tuis.
Et: 10 Ps 102,26—28.
Tu in principio Domine terram fundasti:
et opera manuum tuarum sunt caeli.
Ipsi peribunt, tu autem permanebis, 11
et omnes ut vestimentum veterascent:
et velut amictum mutabis eos, et mutabuntur: 12
tu autem idem ipse es, et anni tui non
deficient.
3 Ad quem autem Angelorum dixit aliquando: 13 Ps 110,1.
Sede a dextris meis,
quoadusque ponam inimicos tuos scabellum
pedum tuorum?
4 Nonne omnes sunt administratorii spiritus, in 14 Dn 7,10. Ps 34,8; 91,11. Act 5,19; 12,7
ministerium missi propter eos, qui hereditatem
capient salutis? Propterea abundantius 2
oportet observare nos ea, quae audivimus ne
forte pereffluamus. Si enim qui per Angelos 2 Act 7,38.53. G 3,19
dictus est sermo, factus est firmus, et omnis
praevaricatio, et inobedientia accepit iustam
mercedis retributionem: quomodo nos effu- 3 10,29. 12,25.
5 giemus si tantam neglexerimus salutem? * quae
cum initium accepisset enarrari per Dominum

8, deus, 𝔊𝔈A (— D.) | et virga (1°) 𝔊𝔈 et V A
9 te, 𝔊𝔈A | laetitiae F 10 manum F 11 omnia 𝔊AF |
sicut 𝔈A | veterescent 12 involves 𝔊F | eos] + ut vestimentum [𝔊]F | — ipse 𝔊𝔈AF¹ | est F¹ 13 donec F |
scabill 𝔊AF | (— pedum) 14 capiunt 𝔊F
2,1 effluamus A 2 — est 1° F

ab eis, qui audierunt, in nos confirmata est,
Mc 16,20. 1 K 12,4.11. 2 K 12,12. 4 contestante Deo signis et portentis, et variis
virtutibus, et Spiritus sancti distributionibus
secundum suam voluntatem.
5 Non enim Angelis subiecit Deus orbem (3)
Ps 8,5—7. 6 terrae futurum, de quo loquimur. Testatus
est autem in quodam loco quis, dicens:
Quid est homo quòd memor es eius, 6
aut filius hominis quoniam visitas eum?
7 Minuisti eum paulominus ab Angelis:
gloria et honore coronasti eum:
et constituisti eum super opera manuum tuarum.
1 K 15,27. 8 Omnia subiecisti sub pedibus eius:
In eo enim quòd omnia ei subiecit, nihil di- 7
misit non subiectum ei. Nunc autem necdum
Ph 2,8.9. 9 videmus omnia subiecta ei. Eum autem, qui 8
modico quàm Angeli minoratus est, videmus
Iesum propter passionem mortis, gloria et
honore coronatum, ut gratia Dei, pro omni-
R 11,36 10 bus gustaret mortem. Decebat enim eum, 9 (4)
propter quem omnia, et per quem omnia, qui
multos filios in gloriam adduxerat, auctorem
salutis eorum per passionem consummare.
Mc 3,34 35. Mt 25,40. J 20,17. 11 Qui enim sanctificat, et qui sanctificantur, ex
uno omnes. Propter quam causam non con-
Ps 22,23. 12 funditur fratres eos vocare, dicens:
Nunciabo nomen tuum fratribus meis: 10
in medio Ecclesiae laudabo te.
Is 8,17. Is 8,18. 2 Sm 22,3. 13 Et iterum:
Ego ero fidens in eum.
Et iterum:
Ecce ego, et pueri mei, quos dedit mihi Deus.

---

3 nobis *F* *5* — Deus [𝔎] *F* | (loquitur) *6* > aut est *A* | — quis *F* *7* minorasti *F* | gloriam et honorem *F*, *it* *9* *F*¹ | manuum *F* *8* > ei omnia | demisit *F* *9* angelis *F* *10* (— et per q o) | passiones | consummari 𝔖 *11* — Qui . . omnes *F* | — qui 2° *A* *12* (𝔈 inc. v. Nunciabo) *13* (— Ego) | (— mei) | > mihi dedit

Quia ergo pueri communicaverunt carni, et 14 17. 2 T 1,10.
sanguini, et ipse similiter participavit eisdem: J 12,31 Ap 12,10.
11 * ut per mortem destrueret eum, qui habebat 1 K 15,56.
mortis imperium, id est, diabolum: et libera- 15
ret eos, qui timore mortis per totam vitam
12 obnoxii erant servituti. Nusquam enim Ange- 16 Is 41,8 s.
los apprehendit, sed semen Abrahae appre-
hendit. Unde debuit per omnia fratribus 17 Ps 22,23. Ph 2,7.
similari, ut misericors fieret, et fidelis ponti-
fex ad Deum, ut repropitiaret delicta populi.
In eo enim, in quo passus est ipse et tentatus, 18 4,15.
potens est et eis, qui tentantur, auxiliari.
13 Unde fratres sancti, vocationis caelestis 3 4 14.
participes, considerate Apostolum, et ponti-
ficem confessionis nostrae Iesum: qui fidelis 2 Nu 12,7.
est ei, qui fecit illum sicut et Moyses in omni
domo eius. Amplioris enim gloriae iste prae 3
Moyse dignus est habitus, quanto ampliorem
honorem habet domus, qui fabricavit illam.
14 Omnis namque domus fabricatur ab aliquo: 4
15 qui autem omnia creavit, Deus est. Et Moyses 5 Nu 12,7.
quidem fidelis erat in tota domo eius tam-
quam famulus, in testimonium eorum, quae
dicenda erant: Christus vero tamquam filius in 6 R 16,4. E 2,10.
domo sua. quae domus sumus nos, si fiduciam, Kol 1,22.
et gloriam spei usque ad finem, firmam retine- 6,11; 10,23
16 amus. Quapropter sicut dicit Spiritus sanctus: 7 Ps 95,7—11.
Hodie si vocem eius audieritis,
nolite obdurare corda vestra, sicut in ex- 8 Ex 17,7 Nu 20,2—6.
acerbatione

14 > sang et carni | hisdem 𝔉𝔍 fied 𝔗 isd. *A* | (— mortis) *15* et] ut *F* | liberare *F*[1] *17* et per *A*[1] | similare (*pr* [se] 𝔉) | et ut repr. 𝔖 *18* — et 1° | — et 2° [𝔉]𝔗*F*

3,1 pontifice *F*[1] *2* praefecit 𝔖 | domu *A*[1] | illius *3* > hab (-itatus *A*[1]) est | quantum *F*[1] + magis *F*[2] | habent *F*[1] | illum *F*[1] *4* — est *5* toto *F* *6* (fidem) | firmum *A* (*sec.* Tr) *8* exacervationem *A*[1]

secundum diem tentationis in deserto,
9 ubi tentaverunt me patres vestri:
10 probaverunt, et viderunt opera mea | quadraginta annis:
Propter quod infensus fui generationi huic,
et dixi: Semper errant corde.
Ipsi autem non cognoverunt vias meas,
Nu 14,21–23. 11 sicut iuravi in ira mea:
Si introibunt in requiem meam.
12 Videte fratres, ne forte sit in aliquo vestrum 17
cor malum incredulitatis, discedendi a Deo
1 Th 5,11. 13 vivo: sed adhortamini vosmetipsos per singu-
los dies, donec Hodie cognominatur, ut non
6,11. 11,1. 14 obduretur quis ex vobis fallacia peccati. Par-
ticipes enim Christi effecti sumus: si tamen
initium substantiae eius usque ad finem fir-
Ps 95,8 7 15 mum retineamus. Dum dicitur: 18
Hodie si vocem eius audieritis,
nolite obdurare corda vestra, quemadmodum
in illa exacerbatione.
Ex 17,1 ss. 16 Quidam enim audientes exacerbaverunt: sed 19
non universi qui profecti sunt ex Aegypto per
Nu 14,29 1 K 10,10 17 Moysen. Quibus autem infensus est quadraginta
annis? Nonne illis, qui peccaverunt, quorum ca-
Nu 14,23 s. 11 18 davera prostrata sunt in deserto? Quibus autem
iuravit non introire in requiem ipsius, nisi illis,
19 qui increduli fuerunt? Et videmus, quia non po-
Ps 95,11 4 tuerunt introire propter incredulitatem. Time-
amus ergo ne forte relicta pollicitatione introe-
undi in requiem eius, existimetur aliquis ex vobis
2 deesse. Etenim et nobis nunciatum est, que- 20
madmodum et illis: sed non profuit illis sermo

---

10 annos 𝔊F , *it 17* | offensus 𝔊F *11* , sicut] . quibus 𝔇 , *it 4,3* *12* Vidite F¹ | discendi F *13* qui F¹ *14* — eius [𝔊]F² *16* exacerv. ? A | ab Aeg. | fin.? 𝔊𝔈A *17 cf 10* *18* (inirare) | illi F¹ ; creduli A¹ *19* qui F | intr.] + in requiem ipsius 𝔇F
4,1 aliqui ; nobis 𝔇 *2* — et 1° F¹

auditus, non admistus fidei ex iis, quae audi-
erunt. Ingrediemur enim in requiem, qui 3 3,11 Ps 95,11.
credidimus: quemadmodum dixit:
21 Sicut iuravi in ira mea:
Si introibunt in requiem meam:
22 *et quidem operibus ab institutione mundi per-
fectis. Dixit enim in quodam loco de die 4 Gn 2,2.
septima sic: Et requievit Deus die septima ab
23 omnibus operibus suis. Et in isto rursum: 5 Ps 95,11.
24 Si introibunt in requiem meam. Quoniam 6
ergo superest introire quosdam in illam, et ii,
quibus prioribus annunciatum est, non introi-
25 erunt propter incredulitatem: iterum terminat 7 3,7. Ps 95,7.8.
diem quendam, Hodie, in David dicendo, post
tantum temporis, sicut supra dictum est:
26 Hodie si vocem eius audieritis,
nolite obdurare corda vestra.
27 Nam si eis Iesus requiem praestitisset, num- 8 Dt 31,7. Jos 22,4.
28 quam de alia loqueretur, posthac, die. Itaque 9
relinquitur sabbatismus populo Dei. Qui 10 Gn 2,2. Ap 14,13
enim ingressus est in requiem eius: etiam
ipse requievit ab operibus suis, sicut a suis
29 Deus. Festinemus ergo ingredi in illam requi- 11 Ps 95,11.
em: ut ne in idipsum quis incidat incredulitatis
30 exemplum. Vivus est enim sermo Dei, et effi- 12 Jr 23,29. Is 49,2 E 6,17
cax, et penetrabilior omni gladio ancipiti: et
pertingens usque ad divisionem animae ac J 12,48
spiritus, compagum quoque ac medullarum, et Ap 19,15
discretor cogitationum et intentionum cordis.
Et non est ulla creatura invisibilis in conspectu 13

---

2 admixtis | his 3 cf 3,11 | factis ℭA 4 — in [𝔊]ℭAF | dominus A | — omnibus F 5 sto F¹ 6 > quosd. intr. | — in A¹ | hii 𝔊AF hi ℭ 7 quandam F² | sic post et — sicut F¹ 8 alio et — die F¹ 9 (sabbatissimus) 10 — est A¹ 11 (incedat) 12 > enim est dei sermo | ac 2°] et

eius: omnia autem nuda et aperta sunt oculis
3,1; 6,20; 7,26; 8,1; 9,11. 14 eius, ad quem nobis sermo. Habentes ergo 31
pontificem magnum, qui penetravit caelos,
Iesum filium Dei: teneamus confessionem.
5,17. 15 Non enim habemus pontificem, qui non possit
compati infirmitatibus nostris: tentatum autem
per omnia pro similitudine absque peccato.
1 J 2,21. R 5,25. 16 Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gra-
tiae: ut misericordiam consequamur, et gra-
tiam inveniamus in auxilio opportuno.
5 Omnis namque Pontifex ex hominibus 32
assumptus, pro hominibus constituitur in iis,
quae sunt ad Deum, ut offerat dona, et sacri-
4,15. 2 ficia pro peccatis: qui condolere possit iis,
qui ignorant, et errant: quoniam et ipse cir-
Lv 9,7. 16,6 3 cumdatus est infirmitate: et propterea debet,
quemadmodum pro populo, ita etiam et pro
Ex 28,1. 4 semetipso offerre pro peccatis. Nec quisquam
sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo,
Ps 2,7. 1,5; Act 13,33. 5 tamquam Aaron. Sic et Christus non semet-
ipsum clarificavit ut pontifex fieret: sed qui
locutus est ad eum:

Filius meus es tu, ego hodie genui te. 33

c 7. Ps 110,4. 6 Quemadmodum et in alio loco dicit:

Tu es sacerdos in aeternum, secundum ordinem Melchisedech.

Mt 26,39–46. 7 Qui in diebus carnis suae preces, suppli-
cationesque ad eum, qui possit illum sal-
vum facere a morte cum clamore valido,
et lacrymis offerens, exauditus est pro sua
Ph 2,8. 8 reverentia. Et quidem cum esset Filius 34
Dei, didicit ex iis, quae passus est, obe-

13 aut] enim 𝔖*F* *14* spei nostrae conf 𝔖 et conf eius *F* *15* — pontif *A*[1] | similitudinem *A*[1] *16* gratiae eius 𝔖 gloriae *F*[2] (gratia)
5,*1* his, *it 2 8* *2* ignoranter err. *A* *3* et pro pop | — et 2° ℭ*AF*[1] *4* (vocatus est) *5* ita *F*[1] *6* (— et) | — loco [𝔏]ℭ*A* | Melchis- *F*, *it 10* *7* > salvu 𝔖ℭ*A* | > a morte fac | et exaud 𝔏ℭ*AF*[1] | — est *8* — Dei [𝔏]ℭ*A* | *cf 1*

dientiam: et consummatus, factus est omni- 9 Is 46,17. J 17,1 s.
bus obtemperantibus sibi, causa salutis aeter-
nae, appellatus a Deo pontifex iuxta ordinem 10 Ps 110,4.
Melchisedech.
De quo nobis grandis sermo, et ininter- 11
pretabilis ad dicendum: quoniam imbecilles
35 facti estis ad audiendum. Etenim cum debe- 12 1 K 3,1–3 1 P 2,2.
retis magistri esse propter tempus: rursum
indigetis ut vos doceamini quae sint elementa
exordii sermonum Dei: et facti estis quibus
lacte opus sit, non solido cibo. Omnis enim, 13 E 4,14.
qui lactis est particeps, expers est sermonis
36 iustitiae: parvulus enim est. Perfectorum 14 Ph 1,10 R 16,19. Gn 2,17.
autem est solidus cibus: eorum, qui pro con-
suetudine exercitatos habent sensus ad dis-
11) 37 cretionem boni ac mali. Quapropter inter- 6
mittentes inchoationis Christi sermonem, ad 9,14.
perfectiora feramur, non rursum iacientes fun-
damentum poenitentiae ab operibus mortuis,
et fidei ad Deum, baptismatum doctrinae, im- 2
positionis quoque manuum, ac resurrectionis
mortuorum, et iudicii aeterni. Et hoc facie- 3
38 mus, si quidem permiserit Deus. Impossibile 4 12,26.27. Mt 12,31. 1 J 5,16.
est enim eos, qui semel sunt illuminati, gu-
staverunt etiam donum caeleste, et parti-
cipes facti sunt Spiritus sancti, gustaverunt 5 1 P 2,3.
nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque
saeculi venturi, et prolapsi sunt; rursus re- 6
novari ad poenitentiam, rursum crucifigentes
sibimetipsis filium Dei, et ostentui haben-
39 tes. Terra enim saepe venientem super se 7 Gn 1,11 s.
bibens imbrem, et generans herbam oppor-
tunam illis, a quibus colitur: accipit bene-
dictionem a Deo. proferens autem spinas, 8 Gn 3,17 s.

9 causam *F*¹ *10* iusta *F*¹ *11* > grand. nob. | interpretabilis 𝔖*F*¹ *12* deberitis *A* | rursus 𝔊*F* | (sunt) *13* expersa *F*¹ 6,*1* sermone *F*¹ | perfectionem | feramus *F*¹ | iacentes *A* facientes *F*¹ | fide *F* *4* (donum) | caelestem *F* | > sunt facti *5* virtutisque *F* *6* > renov. rurs. 𝔊*AF* (rursum *A*) | sibimet ipsi *F* *7* germinens 𝔖 | accepit *AF*¹

ac tribulos, reproba est, et maledicto proxima:
9 cuius consummatio in combustionem. Con- 40 (12)
fidimus autem de vobis dilectissimi meliora,
10,32–34. 10 et viciniora saluti: tametsi ita loquimur. Non
enim iniustus Deus, ut obliviscatur operis
vestri, et dilectionis, quam ostendistis in no-
mine ipsius, qui ministrastis sanctis, et mini-
6,14. Ph 1,6. 11 stratis. Cupimus autem unumquemque ve- 41
strum eandem ostentare sollicitudinem ad ex-
12 pletionem spei usque in finem: ut non segnes
efficiamini, verum imitatores eorum, qui fide,
Gn 22,16 17. 13 et patientia hereditabunt promissiones. Abra- 42
hae namque promittens Deus, quoniam nemi-
nem habuit, per quem iuraret, maiorem,* iura- 43
14 vit per semetipsum, ¹dicens: Nisi benedicens
benedicam te, et multiplicans multiplicabo te.
15 Et sic longanimiter ferens, adeptus est repro-
Ex 22,10. 16 missionem. Homines enim per maiorem sui 44
iurant: et omnis controversiae eorum finis,
17 ad confirmationem, est iuramentum. In quo
abundantius volens Deus ostendere pollicita-
tionis heredibus immobilitatem consilii sui,
Nu 23,19. 1 Sm 15,29. 18 interposuit iusiurandum: ut per duas res im-
mobiles, quibus impossibile est mentiri Deum,
fortissimum solatium habeamus, qui confugi-
Lv 16,2 12. 19 mus ad tenendam propositam spem, quam
sicut anchoram habemus animae tutam ac
firmam, et incedentem usque ad interiora ve-
5,6 Ps 110,4. 20 laminis, ubi praecursor pro nobis introivit
Iesus, secundum ordinem Melchisedech ponti-
fex factus in aeternum.

Gn 14,17–20. 7 Hic enim Melchisedech, rex Salem, sa- 45 (13)
cerdos Dei summi, qui obviavit Abrahae

8 (reprobata) 9 salutis 𝔊F² | tamen etsi 𝔊] tamen si A 10 iniust. est 𝔖 | ministratibus (2°) F¹ 11 idem F¹ | promissionis F¹ 13 iurabit A 16 sui] sibi F² | omnes F¹ | iuramenti F¹ 17 pollicitationes F utatis A 18 (— est) | (mentire) | prop.] promissionis F² 19 habeamus F¹ | ad] in 20 introiit 𝔊F introit A | Melci- F Melchisedec A 7,1 Melchisedec A

regresso a caede regum, et benedixit ei: cui 2
et decimas omnium divisit Abraham: primùm
quidem qui interpretatur rex iustitiae· deinde
autem et rex Salem, quod est, rex pacis, ¹ sine 3 Ps 110,4
patre, sine matre, sine genealogia, neque ini-
46 tium dierum, neque finem vitae habens, * assi-
milatus autem Filio Dei, manet sacerdos in
perpetuum. Intuemini autem quantus sit 4
hic, cui et decimas dedit de praecipuis Abra-
ham patriarcha. Et quidem de filiis Levi 5 Nu 18,21
sacerdotium accipientes, mandatum habent
decimas sumere a populo secundum legem, id
est, a fratribus suis: quamquam et ipsi exi-
47 erint de lumbis Abrahae. Cuius autem gene- 6
ratio non annumeratur in eis, decimas sumpsit
ab Abraham, et hunc, qui habebat repromis-
siones, benedixit. Sine ulla autem contra- 7
dictione, quod minus est, a meliore benedicitur.
48 Et hic quidem, decimas morientes homines 8
accipiunt: ibi autem contestatur, quia vivit.
Et (ut ita dictum sit) per Abraham, et Levi, 9
qui decimas accepit, decimatus est: adhuc 10
enim in lumbis patris erat, quando obviavit
(14) 49 ei Melchisedech. Si ergo consummatio per 11 Ps 110,4. 28 19.
sacerdotium Leviticum erat (populus enim sub
ipso legem accepit) quid adhuc necessarium fuit
secundum ordinem Melchisedech, alium surgere
sacerdotem, et non secundum ordinem Aaron
dici? Translato enim sacerdotio, necesse est 12
ut et legis translatio fiat. In quo enim haec 13
dicuntur, de alia tribu est, de qua nullus al-
tari praesto fuit. Manifestum est enim quòd 14 Gn 49 10 Is 11,1.
ex Iuda ortus sit Dominus noster: in qua tri-

2 — et 1° [𝔊] F^1 | quia F^1 3 adsimulatus 𝔊 4 — et F^1
6 — ab 8 contestatus (-os F^1) 9 (accepit, v 11) 10 [et]
in 11 — fuit 12 — et [𝔊] F ; lex F^1 13 alia tribus F^1 |
altario 14 — est [𝔊] 𝔈 1 | sit] est A

bii nihil de sacerdotibus Moyses locutus est.
Ps 110,4 15 Et amplius adhuc manifestum est: si secun-
dum similitudinem Melchisedech exurgat alius
16 sacerdos, qui non secundum legem mandati
carnalis factus est, sed secundum virtutem
5,6. Ps 110,4 17 vitae insolubilis. Contestatur enim: Quoniam 50
tu es sacerdos in aeternum, secundum ordi-
18 nem Melchisedech. Reprobatio quidem fit 51
praecedentis mandati, propter infirmitatem
9,9. 19 eius, et inutilitatem: nihil enim ad perfectum
adduxit lex: * introductio vero melioris spei, (15)
20 per quam proximamus ad Deum. Et quan-
tum est non sine iureiurando (alii quidem sine
Ps 110,4. 21 iureiurando sacerdotes facti sunt, hic autem 52
cum iureiurando per eum, qui dixit ad illum:
Iuravit Dominus, et non poenitebit eum: tu es
8,6. 12,24 22 sacerdos in aeternum:) in tantum melioris te- 53
23 stamenti sponsor factus est Iesus. Et alii
quidem plures facti sunt sacerdotes, idcirco
Ps 110,4 24 quòd morte prohiberentur permanere: hic autem
eo quòd maneat in aeternum, sempiternum ha-
R 8,34 1 J 2,1 Ap 1,18 25 bet sacerdotium. Unde et salvare in perpetuum
potest accedentes per semetipsum ad Deum:
semper vivens ad interpellandum pro nobis.
4,14 26 Talis enim decebat ut nobis esset pontifex,
sanctus, innocens, impollutus, segregatus a pec-
Lv 16,6 15 27 catoribus, et excelsior caelis factus: qui non
habet necessitatem quotidie, quemadmodum
sacerdotes, prius pro suis delictis hostias of-
ferre, deinde pro populi: hoc enim fecit semel,
Ps 2,7, 110,4 5,1 2. 28 seipsum offerendo. Lex enim homines constituit
sacerdotes infirmitatem habentes: sermo autem

15 Melch- *F*, *it* 17 | exurget 𝔊*AF* 18 praecedentis *F* 19 maximamus *A* 20 — sac f. s. *A*[1] + [ei] 𝔊 23 sac] + secundum legem 𝔊 25 perpetuo (-tua) (-tus) | accedens 𝔊 | pro eis 26 peccatis *A* 27 > cotid nec | populo *F*[2] | se

iurisiurandi, qui post legem est, Filium in
aeternum perfectum.
(6) 54 Capitulum autem super ea, quae dicuntur: 8 4,14 Ps 110,1
Talem habemus Pontificem, qui consedit in
dextera sedis magnitudinis in caelis, sancto- 2 Nu 24,6 Lxx.
rum minister, et tabernaculi veri, quod fixit
55 Dominus, et non homo. Omnis enim pontifex 3 5,1.
ad offerendum munera, et hostias constituitur:
unde necesse est et hunc habere aliquid, quod
offerat: si ergo esset super terram, nec esset 4
sacerdos: cum essent qui offerrent secundum
56 legem munera, qui exemplari, et umbrae de- 5 Kol 2,17. Ex 25,40.
serviunt caelestium. Sicut responsum est
57 Moysi, cum consummaret tabernaculum: *Vide
(inquit) omnia facito secundum exemplar, quod
tibi ostensum est in monte. Nunc autem me- 6 7,22. 12,24 2 K 3,6.
58 lius sortitus est ministerium, *quanto et me-
lioris testamenti mediator est, quod in meli-
(17) 59 oribus repromissionibus sancitum est. Nam 7
si illud prius culpa vacasset: non utique se-
60 cundi locus inquireretur. Vituperans enim 8 Jr 31,31–34 10,16.17
eos dicit:

Ecce dies venient, dicit Dominus:
et consummabo super domum Israel, et
super domum Iuda testamentum novum,
non secundum testamentum, quod feci pa- 9 Ex 19,5.6.
tribus eorum
in die, qua apprehendi manum eorum ut
educerem illos de Terra Aegypti:
quoniam ipsi non permanserunt in testa-
mento meo:
et ego neglexi eos, dicit Dominus:
Quia hoc est testamentum, quod disponam 10
domui Israel

8,2 Dom.] Deus 𝔊 3 offerenda | esse *A* | et 2°] ut *F*¹ 4 (cum] qui) | offerent *F* 5 (exinpari) in-quid 𝔊 *F*¹ | quid *F*¹ · montem *F*¹ 6 (— et) | sanctum *AF* 8 (— enim) | venient 9 fecit et adpraehendit *F*¹ | man. illorum | (eos) 10 — est [𝔊] 𝔗 *A*

post dies illos, dicit Dominus:
Dando leges meas in mentem eorum,
et in corde eorum superscribam eas:
et ero eis in Deum,
et ipsi erunt mihi in populum:
11 et non docebit unusquisque proximum suum,
et unusquisque fratrem suum, dicens: Co-
gnosce Dominum:
quoniam omnes scient me
a minore usque ad maiorem eorum:
12 quia propitius ero iniquitatibus eorum,
et peccatorum eorum iam non memorabor.
a 10,4. 13 Dicendo autem novum: veteravit prius. Quod 61
autem antiquatur, et senescit, prope inter-
itum est.
9 Habuit quidem et prius, iustificationes 62 (18)
Ex 25,23.30 31. 2 culturae, et Sanctum saeculare. Tabernaculum
enim factum est primum, in quo erant cande-
labra, et mensa, et propositio panum, quae
Ex 26,33. 3 dicitur Sancta. Post velamentum autem se-
cundum, tabernaculum, quod dicitur Sancta
Ex 30,33. Nu 17,10 Ex 25,10.21. 4 sanctorum: aureum habens thuribulum, et ar-
cam testamenti circumtectam ex omni parte
auro, in qua urna aurea habens manna, et
virga Aaron, quae fronduerat, et tabulae testa-
Ex 25,18. Ex 30,34. 5 menti, superque eam erant Cherubim gloriae
obumbrantia propitiatorium: de quibus non est
Nu 18,3 4. 6 modo dicendum per singula. His vero ita 63
compositis: in priori quidem tabernaculo sem-
per introibant sacerdotes, sacrificiorum officia
Ex 30,10 Lv 16,2.14.15. 7 consummantes: in secundo autem semel in (19)
anno solus pontifex non sine sanguine, quem of-

---

10 Dabo 𝔊 | menta F^2 (-es) *11* — et 2° F^1 | fr.] patrem *F* | minorem F^1 *12* peccata *F* | illorum *13* veterabit *9,1* iustificationis F^2 | saecularem F^1 *2* inerant *4* tur- (-bo- *F*) *et* 𝔊 | arca *F* | una urna A^1 *5* — erant [𝔏]𝔐A^1F | cherubin | (in gloria) | > modo non est *A* *7* offerret 𝔊

fert pro sua, et populi ignorantia: hoc signi- 8 10,19
ficante Spiritu sancto, nondum propalatam
esse sanctorum viam, adhuc priore taberna-
culo habente statum. quae parabola est tem- 9 10,1.2.
poris instantis: iuxta quam munera, et hostiae
offeruntur, quae non possunt iuxta conscien-
tiam perfectum facere servientem, solummodo 10 Lv 11,2. Lv 15,18. Nu 19,13.
in cibis, et in potibus, et variis baptismatibus,
et iustitiis carnis usque ad tempus correctio-
5) 64 nis impositis. Christus autem assistens pon- 11 8,20. 10,1
tifex futurorum bonorum, per amplius et per-
fectius tabernaculum non manufactum, id est,
65 non huius creationis: neque per sanguinem 12
hircorum, aut vitulorum, sed per proprium
sanguinem introivit semel in Sancta, aeterna
redemptione inventa. Si enim sanguis hir- 13 Lv 16,3.14.15 Nu 19,9.17.
corum, et taurorum, et cinis vitulae aspersus
inquinatos sanctificat ad emundationem car-
nis: quanto magis sanguis Christi, qui per 14 1 P 1,18.19 1 J 1,7 Ap 1,5. 1 K 15,45 6,1.
Spiritum sanctum semetipsum obtulit immacu-
latum Deo, emundabit conscientiam nostram ab
operibus mortuis, ad serviendum Deo viventi?
66 Et ideo novi testamenti mediator est: ut morte 15 12,24. 1 T 2,5
intercedente, in redemptionem earum praevari-
cationum, quae erant sub priori testamento,
repromissionem accipiant qui vocati sunt aeter-
1) 67 nae hereditatis. Ubi enim testamentum est: 16
mors necesse est intercedat testatoris. Testa- 17
mentum enim in mortuis confirmatum est:
alioquin nondum valet, dum vivit qui testatus
est. Unde nec primum quidem sine sanguine 18
68 dedicatum est. Lecto enim omni mandato 19 Ex 24,3 ss. Lv 14,4 Nu 19,6.

7 et pro pop. *F* *9* (servitutem) *10* et in var. 𝔖 (*hic inc.* c. ℭ) | baptismis | (— usq. ad t. c.) *11* (— autem) *12* aut] et | > inv. red. *A*[2] *14* (— per) | emundavit 𝔊*A* Et mundavit *F* | vestram | viventi *F*[1] | *fin.* 𝔊ℭ*A* *15* priore | accipiat *F* *16* — est 1° [𝔊]ℭ*AF* *17* — enim *A*[1] *18* nn

legis a Moyse universo populo: accipiens san-
guinem vitulorum, et hircorum cum aqua et
lana coccinea, et hyssopo: ipsum quoque lib-
Ex 24,8-8 20 rum, et omnem populum aspersit, ¹ dicens: Hic
Mt 26,28. sanguis testamenti, quod mandavit ad vos
Lv 8,15 19. 21 Deus. Etiam tabernaculum, et omnia vasa
Lv 17,11. 22 ministerii sanguine similiter aspersit: Et om-
E 1,7. nia pene in sanguine secundum legem mun-
dantur: et sine sanguinis effusione non fit
8,5 23 remissio. Necesse est ergo exemplaria qui- (22)
dem caelestium his mundari: ipsa autem cae-
11.10. 1 J 2,1 24 lestia melioribus hostiis quàm istis. Non enim 69
in manufacta Sancta Iesus introivit exempla-
ria verorum: sed in ipsum caelum, ut appa-
25 reat nunc vultui Dei pro nobis: Neque ut
saepe offerat semetipsum, quemadmodum Pon-
tifex intrat in Sancta per singulos annos in
1 K 20,11 26 sanguine alieno: alioquin oportebat eum fre-
12, G 4,4 quenter pati ab origine mundi: nunc autem
semel in consummatione saeculorum, ad de-
stitutionem peccati, per hostiam suam appa-
Gn 3,19. 27 ruit. Et quemadmodum statutum est homini-
Is 53,12 28 bus semel mori, post hoc autem iudicium: sic
10,10 12.14. et Christus semel oblatus est ad multorum ex-
Ph 3,20 hauriendа peccata secundo sine peccato ap-
2 T 4,8. parebit expectantibus se, in salutem.
1 P 2,24.
9,5. 7,19. 10 Umbram enim habens lex futurorum 70
bonorum, non ipsam imaginem rerum: per
singulos annos eisdem ipsis hostiis, quas of-
ferunt indesinenter, numquam potest acce-
2 dentes perfectos facere: alioquin cessassent of-

19 Moysen *F* | hysopo 22 — sanguine *A*[1] sane *F*[1] | > mund. sec leg. | si *F*[1] | fusione | fuit *F* 23 ista *A* | *Tr.* 24 manu factis sanctis | intro iit | verborum *F* 26 dist *F* (destructionem) 28 — est | apparuit *F* | omnibus exp *S* | — se *F* 10,1 Umbra *F* | > bon fut *CAF* | isdem *CAF*[1] hisd. *A*[2] iisd *T* | accidentes *F* 2 non cess.

ferri: ideo quòd nullam haberent ultra con-
scientiam peccati, cultores semel mundati: sed 3 Lv 16,21
in ipsis commemoratio peccatorum per singu-
71 los annos fit. impossibile enim est sanguine 4 11. 1s 1,11 ss.
taurorum et hircorum auferri peccata. Ideo 5 Ps 40,7–9.
ingrediens mundum dicit:

Hostiam, et oblationem noluisti: corpus
autem aptasti mihi:
holocautomata pro peccato non tibi placu- 6
erunt.
Tunc dixi: Ecce venio: in capite libri 7
scriptum est de me:
Ut faciam, Deus, voluntatem tuam.

Superius dicens: Quia hostias, et oblationes, 8
et holocautomata pro peccato noluisti, nec
placita sunt tibi, quae secundum legem offe-
runtur, | tunc dixi: Ecce venio, ut faciam, Deus, 9
72 voluntatem tuam: * aufert primum, ut sequens
statuat. In qua voluntate sanctificati sumus 10 9,12 28.
per oblationem corporis Iesu Christi semel.
73 Et omnis quidem sacerdos praesto est quoti- 11 Ex 29,38. 1 4
die ministrans, et easdem saepe offerens hostias,
74 quae numquam possunt auferre peccata: hic 12 10.14.
autem unam pro peccatis offerens hostiam, in
sempiternum sedet in dextera Dei, de cetero 13 Ps 110,1.
expectans donec ponantur inimici eius sca-
bellum pedum eius. Una enim oblatione, con- 14 12
75 summavit in sempiternum sanctificatos. Con- 15
testatur autem nos et Spiritus sanctus. Post-
quam enim dixit:

Hoc autem testamentum, quod testabor ad illos 16 8,10. Jr 31,33
post dies illos, dicit Dominus,

2 fin ? 𝔊𝔗A 4 sanguinem F 5 — autem F 6 holo-
caust- et 𝔊, it 8 | et pro p , it 8 | placuit 𝔊 I F 7 capi-
tulo F | deus meus F 8 cf 6 9 dixit | (statuit)
10 > Chr I 𝔊 I | in semel 12 sedit 𝔊𝔗A sed F
13 scabill- 𝔊 I F 14 Unam F

Dando leges meas in cordibus eorum,
et in mentibus eorum superscribam eas:
Jr 31,34. 8,12 17 et peccatorum, et iniquitatum eorum iam
18 non recordabor amplius. Ubi autem horum
remissio: iam non est oblatio pro peccato
Mt 27,51 19 Habentes itaque fratres fiduciam in in- 76
9,8. 20 troitu Sanctorum in sanguine Christi, quam
initiavit nobis viam novam,[1] et viventem per
Zch 6,11 ss Nu 19,7 21 velamen, id est, carnem suam, et sacerdotem
Ez 36,25 4,16. E 5,26 22 magnum super domum Dei: accedamus cum
vero corde in plenitudine fidei, aspersi corda
a conscientia mala, et abluti corpus aqua
4,14 23 munda, teneamus spei nostrae confessionem
indeclinabilem, (fidelis enim est qui repromisit)
13,1 24 et consideremus invicem in provocationem
2,13 97 25 charitatis, et bonorum operum: non deserentes
collectionem nostram, sicut consuetudinis est
quibusdam, sed consolantes, et tanto magis
6,4–8 1 J 3,4 26 quanto videritis appropinquantem diem. Vo-
luntarie enim peccantibus nobis post acceptam
notitiam veritatis, iam non relinquitur pro
Is 26,11 Lxx 27 peccatis hostia, terribilis autem quaedam ex-
pectatio iudicii, et ignis aemulatio, quae con-
Nu 15,30. 35,30 Dt 17,6 28 sumptura est adversarios. Irritam quis faciens 77
legem Moysi, sine ulla miseratione duobus vel
Ex 24,8 2,2. 29 tribus testibus moritur: quanto magis putatis
deteriora mereri supplicia qui filium Dei con-
culcaverit, et sanguinem testamenti pollutum
duxerit, in quo sanctificatus est, et spiritui

16 : Dabo 𝔊 | mente
18 — est
24 et non cons *F*
25 > est consu | — sed *F*
26 derelinquitur *F*
27 quidam *F*
28 — testibus *A*

78 gratiae contumeliam fecerit? Scimus enim 30 Dt 32,35 36. Ps 135,14 R 12,19.
qui dixit: Mihi vindicta, et ego retribuam. Et
iterum: Quia iudicabit Dominus populum suum.
79 Horrendum est incidere in manus Dei viventis. 31 12,29.
Rememoramini autem pristinos dies, in quibus 32 6,4.
illuminati, magnum certamen sustinuistis pas-
sionum: et in altero quidem opprobriis, et 33 1 R 4,9.
tribulationibus spectaculum facti: in altero
autem socii taliter conversantium effecti. Nam 34 Mt 6,20; 19,21 24.
et vinctis compassi estis, et rapinam bonorum
vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscen-
tes vos habere meliorem, et manentem sub-
80 stantiam. Nolite itaque amittere confidentiam 35 11,6.
vestram, quae magnam habet remunerationem.
Patientia enim vobis necessaria est: ut volun- 36 6,12. L 21,19.
tatem Dei facientes, reportetis promissionem.
Adhuc enim modicum aliquantulum, 37 25. Is 26,20. Hb 2,3. L 21,28. Jc 5,8
qui venturus est, veniet, et non tardabit.
81 iustus autem meus ex fide vivit. 38 Hb 2,4. R 1,17. G 3,11.
quòd si subtraxerit se, non placebit ani-
mae meae.
82 Nos autem non sumus subtractionis filii in 39
perditionem, sed fidei in acquisitionem animae.
83 Est autem fides sperandarum substantia 11 3,14. 2 R 5,7.
rerum, argumentum non apparentium. In 2
hac enim testimonium consecuti sunt se-
84 nes. Fide intelligimus aptata esse sae- 3 Gn 1.
cula verbo Dei: ut ex invisibilibus visibilia
85 fierent. Fide plurimam hostiam Abel, quàm 4 Gn 4,4. Mt 23,35.
Cain, obtulit Deo, per quam testimonium
consecutus est esse iustus, testimonium

30 vindictam 𝔖𝔊A | — et 1° [𝔊]𝔗AF | reddam | iudicavit 𝔊AF 31 incedere F 32 inluminatum F | susten- AF 33 expectaculum F 34 suscepistis F¹ 36 ut] et F 37 , aliquantulumque 𝔖 quantulum 𝔊𝔗A | tardavit AF 39 — filii 𝔗A 11,1 sperandorum s , rerum arg. a parentum 2 haec F 4 fidem F¹

perhibente muneribus eius Deo, et per illam
Gn 5,24 5 defunctus adhuc loquitur. Fide Henoch trans- 86
latus est ne videret mortem, et non inveniebatur: quia transtulit illum Deus: ante translationem enim testimonium habuit placuisse
7,25, 10,35. 6 Deo. Sine fide autem impossibile est placere
Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum quia est, et inquirentibus se remune-
Gn 6,8.9. 13–22; 7,1. R 4,20. R 3,22 24. 7 rator sit. Fide Noe responso accepto de 87
iis, quae adhuc non videbantur, metuens aptavit arcam in salutem domus suae, per quam damnavit mundum: et iustitiae, quae per fidem
Gn 12,1 4. 8 est, heres est institutus. Fide qui vocatur 88
Abraham obedivit in locum exire, quem accepturus erat in hereditatem: et exiit, nesciens
Gn 23,4, 26,3, 35,12. 9 quo iret. Fide demoratus est in Terra repro-
missionis, tamquam in aliena, in casulis habitando cum Isaac, et Iacob coheredibus repro-
10 missionis eiusdem. Expectabat enim fundamenta habentem civitatem: cuius artifex, et
Gn 17,16, 21,2 11 conditor Deus. Fide et ipsa Sara sterilis vir- 89 (20)
tutem in conceptionem seminis accepit, etiam praeter tempus aetatis: quoniam fidelem credi-
R 4,19. Gn 15,5; 22,17, 32,12. 12 dit esse eum, qui repromiserat. Propter quod
et ab uno orti sunt (et hoc emortuo) tamquam sidera caeli in multitudinem, et sicut arena, quae est ad oram maris, innumera-
Ps 38,13 1 Chr 29,15 Gn 23,4 47,9. 1 P 1,1, 2,11 13 bilis. Iuxta fidem defuncti sunt omnes 90
isti, non acceptis repromissionibus, sed a longe eas aspicientes, et salutantes, et confitentes, quia peregrini, et hospites sunt

4 perhibentem *F* | illum *F* 5 Enoch 𝔊𝔗 *A* Enoc *F* | habebat 6 — est [𝔊]𝔗*F* — Deo [𝔊]𝔗 *A* | accidentem *F* | (qui) | fit 7 bis | (— adhuc) | aptavit *hoc scr F* | heris *F*[1] 9 moratus *AF* | terram *F* 11 Sarra | sterel· *AF* | in] et *F* | conceptione 𝔖 | — eum | promiserat 12 — et 1° *A* | sunt [et] | — hoc *F* | horam 𝔊 hora *F* 13 iusti *F*

super terram. Qui enim haec dicunt, signifi- 14
cant se patriam inquirere. Et si quidem ipsius 15
meminissent de qua exierunt, habebant uti-
que tempus revertendi. nunc autem meliorem 16 Ex 3,6. Mc 12,26.27
appetunt, id est, caelestem. Ideo non con-
funditur Deus vocari Deus eorum: paravit
91 enim illis civitatem. Fide obtulit Abraham 17 Gn 22. Jo 2,22.
Isaac, cum tentaretur, et unigenitum offerebat,
qui susceperat repromissiones: ad quem dic- 18 Gn 21,12.
tum est: Quia in Isaac vocabitur tibi semen:
arbitrans quia et a mortuis suscitare potens 19 R 4,17.
est Deus: unde eum et in parabolam accepit.
92 Fide et de futuris benedixit Isaac Iacob, et 20 Gn 27,28.29. 39.40.
93 Esau. Fide Iacob, moriens, singulos filiorum 21 Gn 48,15.16. Gn 47,31.
Ioseph benedixit: et adoravit fastigium virgae
94 eius. Fide Ioseph, moriens, de profectione 22 Gn 50,24.
filiorum Israel memoratus est: et de ossibus
95 suis mandavit. Fide Moyses, natus, occul- 23 Ex 2,2
tatus est mensibus tribus a parentibus suis,
eo quòd vidissent elegantem infantem, et non
timuerunt regis edictum. Fide Moyses grandis 24 Ex 2,11.12.
factus negavit se esse filium filiae Pharaonis,
magis eligens affligi cum populo Dei, quàm 25
temporalis peccati habere iucunditatem, mai- 26 Ps 88,51 s. 69,12 18,18. 10,24.35.
ores divitias aestimans thesauro Aegyptiorum,
improperium Christi: aspiciebat enim in re-
munerationem. Fide reliquit Aegyptum, non ve- 27 Ex 2,15. 12,51.
ritus animositatem regis: invisibilem enim tam-
quam videns sustinuit. Fide celebravit pascha, 28 Ex 12,18 19.
et sanguinis effusionem: ne qui vastabat

13 supra 15 illius
16 repetunt *F* | caelestis *F*
17 in quo 𝔖 | susciperat *F*
19 parabola 20 Isac *F* 23 elig- 𝔊*A*
25 — peccati *F* 26 thensauros *F*
27 reliquid 𝔊*AF* | sustenuit *F*

Ex 14,22.27. 29 primitiva, tangeret eos. Fide transierunt Mare 96
rubrum tamquam per aridam terram: quod
Jos 6,20 30 experti Aegyptii, devorati sunt. Fide muri 97
Iericho corruerunt, circuitu dierum septem.
Jos 2,11.16; 6,17.23. Jc 2,25. 31 Fide Rahab meretrix non periit cum incredulis, 98
Jud 6,11. 4,6. 15,20. 12,7. Act 2,24. 32 excipiens exploratores cum pace. Et quid 99
adhuc dicam? Deficiet enim me tempus enarrantem de Gedeon, Barac, Samson, Iephte,
Jud 14,6. 1 Sm 17,34.35. Dn 6,22. 33 David, Samuel, et Prophetis: qui per fidem
vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti
sunt repromissiones, obturaverunt ora leonum,
Dn 3,23–25. 34 ¹extinxerunt impetum ignis, effugerunt aciem
gladii, convaluerunt de infirmitate, fortes facti
1 Rg 17,23. 3 Rg 4,36. 2 Mcc 6, 18–7,40. 35 sunt in bello, castra verterunt exterorum: acceperunt mulieres de resurrectione mortuos
suos: alii autem distenti sunt non suscipientes redemptionem, ut meliorem invenirent re-
Jr 20, 37; 38 36 surrectionem. Alii vero ludibria, et verbera
2 Chr 24,21. 37 experti, insuper et vincula, et carceres: lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione
gladii mortui sunt, circuierunt in melotis, in
pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti:
38 ¹quibus dignus non erat mundus: in solitudinibus errantes, in montibus, et speluncis, et in
13. 39 cavernis terrae. Et hi omnes testimonio fidei
40 probati, non acceperunt repromissionem, ¹Deo
pro nobis melius aliquid providente, ut non
sine nobis consummarentur.

10,35. R 7,31 1 S. 9,24. 12 Ideoque et nos tantam habentes im- 100

30 Hiericho | ruerunt | circumiti *A* circuiti *F*[o] 31 Raab | peribit *A*[1] | *fin* + et alia via eiciens *F*[2] 32 deficit *F*[2] | Baruc *A* | Sampson *F* | Iepthee 𝔊 Iepthe 𝔈-1 Iaetae *F*[1] Ieptae *F*[2] et Samuhel 33 devicerunt 34 extincx- 𝔊 *A F* | effugaverunt 𝔖 35 m. suos [filios] | accipientes (?) *F*[2] 37 — secti sunt *F*[1] | circumierunt 𝔊𝔈 *A* 38 et in m. 𝔊 *F*[2] et m. 𝔈 *A F*[1] | et in sp. *F*[2] 39 hii *F* | testimonium *A* 40 ut ne
12,1 tantam *A*

positam nubem testium, deponentes omne pon-
dus, et circumstans nos peccatum, per patien-
tiam curramus ad propositum nobis certamen:
aspicientes in Auctorem fidei, et consumma- 2 2,10. Ps 110,1 Mt 25,31.
torem Iesum, qui proposito sibi gaudio susti-
nuit crucem, confusione contempta, atque in
dextera sedis Dei sedet. Recogitate enim eum, 3 Nu 16,37 Lxx. L 2,34 G 6,9.
qui talem sustinuit a peccatoribus adversum
semetipsum contradictionem: ut ne fatigemini,
101 animis vestris deficientes. Nondum enim us- 4
que ad sanguinem restitistis, adversus pecca-
tum repugnantes: et obliti estis consolationis, 5 Prv 3,11.12.
quae vobis tamquam filiis loquitur, dicens:
102 Fili mi, noli negligere disciplinam Domini:
neque fatigeris dum ab eo argueris.
Quem enim diligit Dominus, castigat: 6 Ap 3,19.
flagellat autem omnem filium, quem recipit.
103 In disciplina perseverate. Tamquam filiis vo- 7
(31) bis offert se Deus: *quis enim filius, quem non
corripit pater? Quod si extra disciplinam 8 Ps 73,14 15
estis, cuius participes facti sunt omnes: ergo
104 adulteri, et non filii estis. Deinde patres qui- 9 Nu 16,22
dem carnis nostrae, eruditores habuimus, et
reverebamur eos: non multo magis obtempe-
rabimus Patri spirituum, et vivemus? Et illi 10
quidem in tempore paucorum dierum, secun-
dum voluntatem suam erudiebant nos: hic
autem ad id, quod utile est in recipiendo
105 sanctificationem eius. Omnis autem disciplina 11 2 R 4 17.18 Jc 3,17.
in praesenti quidem videtur non esse gaudii,
sed moeroris: postea autem fructum pacatis-
simum exercitatis per eam, reddet iustitiae.

---

1 — ad 2 autorem F^2 | austenuit F confusionem F | adque 𝔊 F | sedit 𝔗 $I F$ 3 semet ipsos $A F^1$ 4 — enim | adversum 𝔗 A 5 consolationes F 7 disciplinam F | perseverantem F^1 | — se | 𝔊 $I F$ 9 > hab erud | — eos | 𝔊 𝔗 A | — non A^1 | multos F^1 | obtemparavimus A -perav- F 11 maer 𝔊 mer- A | reddit 𝔊 𝔗 I reddidit A

Is 35,3 12 Propter quod remissas manus, et soluta ge- (32)
Prv 4,26 Lxx. 13 nua, erigite, ¹ et gressus rectos facite pedibus
vestris: ut non claudicans quis erret, magis
Ps 34,15 14 autem sanetur. Pacem sequimini cum om- 106
Mt 5,9 R 12,18. 2 T 2,22
nibus, et sanctimoniam, sine qua nemo vide-
Dt 29,17 Lxx Act 8,23 15 bit Deum: contemplantes nequis desit gratiae
Dei: nequa radix amaritudinis sursum germi-
nans impediat, et per illam inquinentur multi.
Gn 25,33 34 16 Ne quis fornicator, aut profanus ut Esau: 107
qui propter unam escam vendidit primitiva
Gn 27,30–40 17 sua: scitote enim quoniam et postea cupiens (33)
hereditare benedictionem, reprobatus est · non
enim invenit poenitentiae locum, quamquam
Ex 19,12 16 18. Dt 4,11 18 cum lacrymis inquisisset eam. Non enim 108
accessistis ad tractabilem montem, et accen-
sibilem ignem, et turbinem, et caliginem, et
Ex 19,19 20, 20,19. Dt 5,23 19 procellam, ¹ et tubae sonum, et vocem verbo-
rum, quam qui audierunt, excusaverunt se, ne
Ex 19,13. 20 eis fieret verbum. Non enim portabant quod 109
dicebatur: Et si bestia tetigerit montem, la-
Dt 9,19 21 pidabitur. Et ita terribile erat quod videbatur.
Moyses dixit: Exterritus sum, et tremebundus.
Ap 14,1 G 4,26. Ap 21,2. Ap 3,12 22 Sed accessistis ad Sion montem, et civitatem
Dei viventis, Ierusalem caelestem, et multorum
L 10,20 23 millium Angelorum frequentiam, ¹ et Ecclesiam
primitivorum, qui conscripti sunt in caelis, et
iudicem omnium Deum, et spiritus iustorum
9,15. 11,4 Gn 4,10 1 P 1,2 24 perfectorum, et testamenti novi mediatorem
Iesum, et sanguinis aspersionem melius lo-
3,3, 10,28.29 25 quentem quàm Abel. Videte ne recusetis lo- (34)
quentem. * Si enim illi non effugerunt, recusantes 110
eum, qui super terram loquebatur: multo magis

13 gressos *F* | — quis 𝔊ℭ*A* *14* sanctimonia *A* | dominum ℭ 1*F* *15* (nequid) *18* — montem | accessibilem ℌ *20* lisi 𝔊 *21* et, ℭ 1 | dicebatur *F*² (, pro . 𝔊ℭ*A*) *22* accesistis *F* | Hierus- | frequentiae 𝔊 1*F* *23* ecclesiarum *A* | spiritum ℌ *24* sparsionem

nos, qui de caelis loquentem nobis avertimus.
cuius vox movit terram tunc: nunc autem 26 Hg 2,6.
111 repromittit, dicens: Adhuc semel: et ego mo-
vebo non solum terram, sed et caelum. Quod 27
112 autem, Adhuc semel, dicit: declarat mobilium
translationem tamquam factorum, ut maneant
ea, quae sunt immobilia Itaque regnum im- 28
mobile suscipientes, habemus gratiam: per
quam serviamus placentes Deo, cum metu et
reverentia. Etenim Deus noster ignis con- 29 Is 33,14 Dt 4,24; 9,3.
sumens est.
113 Charitas fraternitatis maneat in vobis. 13 J 13,34 2 P 1,7
Et hospitalitatem nolite oblivisci, per hanc enim 2 R 12,13. 1 P 4,9 Gn 18,3; 19,2 3.
latuerunt quidam, Angelis hospitio receptis.
(35) Mementote vinctorum, tamquam simul vincti: 3 Mt 25,36.
et laborantium, tamquam et ipsi in corpore
114 morantes. Honorabile connubium in omnibus, 4 G 5,19.21. E 5,5.
et thorus immaculatus Fornicatores enim, et
adulteros iudicabit Deus. Sint mores sine 5 Dt 31,6.8. Jos 1,5 1 T 6,6.
115 avaritia, contenti praesentibus: * ipse enim dixit:
Non te deseram, neque derelinquam. ita ut 6 Ps 118,6.
confidenter dicamus:

Dominus mihi adiutor: non timebo
quid faciat mihi homo.

116 Mementote praepositorum vestrorum, qui 7 17. 1 K 4,16
vobis locuti sunt verbum Dei: quorum intuentes
117 exitum conversationis, imitamini fidem. Iesus 8 1 K 3,11 Ap 1,17.
(36) Christus heri, et hodie: ipse et in saecula. Doc- 9 E 4,14 2 K 1,21. R 14,17
118 trinis variis, et peregrinis nolite abduci. Opti-
mum est enim gratia stabilire cor, non escis: quae
119 non profuerunt ambulantibus in eis. Habemus 10 8,4 5.
altare, de quo edere non habent potestatem, qui

25 (caelo) | avertimur *AF* 26 nunc] modo | — et 1° [£]𝕮 *AF* 28 immobilem *F*¹ 29 consummens *A*¹
13,*1* — in vobis [£]𝕮 *AF* 2 placuerunt 𝕾*F* 4 connub- | tor- | iudicavit *F* 6 adiut est *A* | q. f. m homo? *4* s — in *A*¹ *9* > enim est | stabiliri | inambulantibus 𝕮 *A*

Lv 16,27 11 tabernaculo deserviunt. Quorum enim ani-
malium infertur sanguis pro peccato in Sancta
per pontificem, horum corpora cremantur ex-
Mt 21,39. J 9,28. 12 tra castra. Propter quod et Iesus, ut sancti-
ficaret per suum sanguinem populum, extra
11,26, 10,3. 13 portam passus est. Exeamus igitur ad eum 120
11,10, 12,22. 14 extra castra, improperium eius portantes. Non
Lv 7,12. 2 Chr 29,31. enim habemus hic manentem civitatem, sed
Ps 50 14 23 15 futuram inquirimus. Per ipsum ergo offera-
Is 57,19. Hos 14,3. mus hostiam laudis semper Deo, idest, fruc-
Ph 4,18. 16 tum labiorum confitentium nomini eius. Be-
neficentiae autem, et communionis nolite ob-
livisci: talibus enim hostiis promeretur Deus.
1 Th 5,12 Ez 3,18. 17 Obedite praepositis vestris, et subiacete eis. 121 (37)
Ipsi enim pervigilant quasi rationem pro ani-
mabus vestris redditurі, ut cum gaudio hoc
faciant, et non gementes: hoc enim non ex-
pedit vobis.
2 K 1,12 Act 24,16. 18 Orate pro nobis: * confidimus enim quia 122
bonam conscientiam habemus in omnibus bene
19 volentes conversari. Amplius autem deprecor
Is 63,11 vos hoc facere, quò celerius restituar vobis.
Zch 9,11 20 Deus autem pacis, qui eduxit de mortuis 123 (38)
Is 55,3 Jr 32,40 Ez 37,26 J 10,12 pastorem magnum ovium, in sanguine testa-
1 Th 5,23. 1 P 2,25. menti aeterni, Dominum nostrum Iesum Chri-
21 stum, ¹aptet vos in omni bono, ut faciatis
eius voluntatem: faciens in vobis quod pla-
ceat coram se per Iesum Christum: cui est
Jc 1,21. 22 gloria in saecula saeculorum. Amen. Ro- 124 (39)
go autem vos fratres, ut sufferatis verbum
solatii. Etenim perpaucis scripsi vobis.

12 — per F 14 futura F 16 beneficentiae ℭ A
17 subiacite F 18 habemus 𝔇 19 ut quo
20 (— nostrum) | — Christ. [ℭ]ℭ (F¹)
21 (perficiat) | > vol. eius | — in 2° A | placuit F |
— est | — Amen F
22 (— autem) | — ut A

Cognoscite fratrem nostrum Timotheum di- 23
missum: cum quo (si celerius venerit) vide-
bo vos.
Salutate omnes praepositos vestros, et 24
omnes sanctos. Salutant vos de Italia fratres.
Gratia cum omnibus vobis. Amen. 25

---

23 vobis demissum *F*
24 — fratres
25 — Amen *F*
Subscr. [Exp ad Hebraeos feliciter seq epist sancti Iacobi *F*] 𝔐

EPISTOLA CATHOLICA

BEATI IACOBI APOSTOLI.

1 P 1,1. Act 15,23. 1 IACOBUS Dei, et Domini nostri Iesu (1)
Christi servus, duodecim tribubus, quae sunt
in dispersione, salutem.
R 5,3–5. 1 P 1,6. 2 Omne gaudium existimate fratres mei,
1 P 1,7. 3 cum in tentationes varias incideritis: scientes
quòd probatio fidei vestrae patientiam opera-
4 tur. Patientia autem opus perfectum habet:
ut sitis perfecti et integri in nullo deficientes.
Prv 2,3–6. 5 Si quis autem vestrum indiget sapientia, po-
stulet a Deo, qui dat omnibus affluenter, et
Mc 11,24. 6 non improperat: et dabitur ei. Postulet autem
in fide nihil haesitans: qui enim haesitat, si-
milis est fluctui maris, qui a vento movetur
7 et circumfertur. non ergo aestimet homo ille
8 quòd accipiat aliquid a Domino. Vir duplex
2,5. 9 animo inconstans est in omnibus viis suis. Glo-
rietur autem frater humilis in exaltatione sua:
1 P 1,24. 1 T 6,17 10 dives autem in humilitate sua, quoniam sicut
Is 40,6.7 11 flos foeni transibit: exortus est enim sol cum
ardore, et arefecit foenum, et flos eius decidit,
et decor vultus eius deperiit: ita et dives in

Inscr. [Epistulae Catholicae **A**] Epistula Sancti Iacobi [Apost.] 𝔊 (*qui Epp. Cath. inter Act. et Epp. Paul. habet*) Epistula Iacobi 𝔈 | Cath.] Canonica 𝔖

1,*1* tribus *F*[1] *2* temptationibus variis *4* — autem [𝔊] *A* | habeat *5* sapientiam 𝔈*A* | afluenter *F* *6* ei.] autem *F* | (tempestati m. quae) *7* (accipiet) *8* duplici 𝔊*F* | — est [𝔊]𝔈*AF* *9* (exultatione)

2 itineribus suis marcescet. Beatus vir, qui 12 Dn 19,12. 2 T 4,8. 1 P 3,4 1 K 9,25. Ap 2,10.
suffert tentationem: quoniam cum probatus
fuerit, accipiet coronam vitae, quam repromisit
Deus diligentibus se. Nemo cum tentatur, 13
dicat quoniam a Deo tentatur: Deus enim in-
tentator malorum est: ipse autem neminem
tentat. Unusquisque vero tentatur a concupi- 14 R 7,7.8.
scentia sua abstractus, et illectus. Deinde 15 R 7,10.
concupiscentia cum conceperit, parit pecca-
tum: peccatum vero cum consummatum fuerit,
3 generat mortem. Nolite itaque errare fratres 16
mei dilectissimi. Omne datum optimum, et 17 1 J 1,5. Mt 7,11. J 3,3. 3,16.17.
omne donum perfectum desursum est, de-
scendens a Patre luminum, apud quem non
est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio.
Voluntarie enim genuit nos verbo veritatis, ut 18 J 1,13. 1 P 1,23. Ap 14,4.
simus initium aliquod creaturae eius.
Scitis fratres mei dilectissimi. Sit autem 19 Eccl 7,9.
omnis homo velox ad audiendum: tardus autem
ad loquendum, et tardus ad iram. Ira enim 20 E 4,26.
4 viri, iustitiam Dei non operatur. Propter quod 21 Kol 3,8. 1 P 2,1
abiicientes omnem immunditiam, et abun-
dantiam malitiae, in mansuetudine suscipite
insitum verbum, quod potest salvare animas
vestras. Estote autem factores verbi, et non 22 Mt 7,20 R 2,13.
auditores tantum: fallentes vosmetipsos. Quia 23
si quis auditor est verbi, et non factor:
hic comparabitur viro consideranti vultum
nativitatis suae in speculo: consideravit enim 24
se, et abiit, et statim oblitus est qualis
fuerit. Qui autem perspexerit in legem 25 2,12. R 8,2. J 13,17.

11 marcescit *F* 12 quon] quia 𝕮 I 13 quia *F*
15 dein 𝕲*F* dehinc *A* · concup [sua]
18 — enim 𝕲*F* · > aliq. init. *A*
19 dilecti 21 (suscipe) | verb dei *A*
24 en] autem *F*
25 lege perfectae 𝕲 lege p.a.

perfectam libertatis, et permanserit in ea, non
auditor obliviosus factus, sed factor operis:
Ps 84,14 26 hic beatus in facto suo erit. Si quis autem 5
putat se religiosum esse, non refrenans lingu-
am suam, sed seducens cor suum, huius vana
27 est religio. Religio munda, et immaculata
apud Deum et Patrem, haec est: Visitare pu-
pillos, et viduas in tribulatione eorum, et im-
maculatum se custodire ab hoc saeculo.

1 K 2,8 2 Fratres mei, nolite in personarum accep- 6
tione habere fidem Domini nostri Iesu Christi
H 10,25 2 gloriae. Etenim si introierit in conventum
vestrum vir aureum annulum habens in veste
candida, introierit autem et pauper in sordido
3 habitu, ¹et intendatis in eum, qui indutus est
veste praeclara, et dixeritis ei: Tu sede hic
bene: pauperi autem dicatis: Tu sta illic, aut
4 sede sub scabello pedum meorum: nonne iu-
dicatis apud vosmetipsos, et facti estis iudices
1 K 1,26 L 12,21 5 cogitationum iniquarum? Audite fratres mei
dilectissimi, nonne Deus elegit pauperes in
hoc mundo, divites in fide, et heredes regni,
6 quod repromisit Deus diligentibus se? Vos
autem exhonorastis pauperem. Nonne divites
per potentiam opprimunt vos, et ipsi trahunt
7 vos ad iudicia? Nonne ipsi blasphemant bonum
Lv 19,18. 8 nomen, quod invocatum est super vos? Si ta- 7
men legem perficitis regalem secundum Scrip-

25 — in ea 𝔏𝔊F | (— factus) 26 [et] non
27 Relig autem A | (dominum) | — et 4° (𝔏)F
2,1 acceptionem F
2 conventu (conspectu) vestro | anulum
3 — in [𝔏]F | — ei 𝔏F | ista F¹ | scabillo 𝔏AF
5 promisit A 6 adtrahunt A
7 b. nom Christi F²

turas: Diliges proximum tuum sicut teipsum:
bene facitis: si autem personas accipitis, pec- 9 Dt 1,17.
catum operamini, redarguti a lege quasi trans-
gressores. Quicumque autem totam legem 10 Mt 5,19 G 3,10
servaverit, offendat autem in uno, factus est
omnium reus. Qui enim dixit, Non moe- 11 Ex 20,13.14. Dt 5,17 s.
chaberis, dixit et, Non occides. Quòd si non
moechaberis, occides autem, factus es trans-
gressor legis. Sic loquimini, et sic facite sicut 12 1,25.
per legem libertatis incipientes iudicari. Iudi- 13 Mt 5,7, 18,29. 34, 25,45 46.
cium enim sine misericordia illi, qui non fecit
misericordiam: superexaltat autem misericor-
dia iudicium. Quid proderit fratres mei si 14 Mt 7,21; 21,30
fidem quis dicat se habere, opera autem non
habeat? Numquid poterit fides salvare eum?
Si autem frater, et soror nudi sint, et indi- 15
geant victu quotidiano, dicat autem aliquis 16 1 J 3,17.
ex vobis illis: Ite in pace, calefacimini et
saturamini: non dederitis autem eis, quae ne-
cessaria sunt corpori, quid proderit? Sic et 17
fides, si non habeat opera, mortua est in
semetipsa. Sed dicet quis: Tu fidem habes, 18 G 5,6
et ego opera habeo. ostende mihi fidem tuam
sine operibus: et ego ostendam tibi ex operi-
bus fidem meam. Tu credis quoniam unus 19 Mc 5,7.
est Deus: Bene facis: et daemones credunt,
et contremiscunt. Vis autem scire o homo 20
inanis, quoniam fides sine operibus mortua
est? Abraham pater noster nonne ex ope- 21 Gn 22,9 10.12.
ribus iustificatus est, offerens Isaac filium su-
um super altare? Vides quoniam fides co- 22 H 11,17.
operabatur operibus illius: et ex operibus fides

8 diligis AF | facis F 11 [, occidens] autem | est F¹ 13 facit 𝔖 fecerit A | super exultat F | iudicio 15 et 1°] aut | sunt F | indigent 𝔖F 16 ex] de | calefacam- A -ficiem F | {et} non | corporis 𝔖𝔗A 17 habet F | semetipsam F 18 (dicit, dicat) | aliquis A 19 deus? 𝔗 | Benefacis 𝔖 | contremes- 𝔖AF 20 otiosa 𝔖𝔗A²F 21 — suum 𝔖 23 — et [𝔖]F

Is 41,8 23 consummata est? Et suppleta est Scriptura,
Gn 15,6 R 4,3. 2 Chr 20,7. dicens: Credidit Abraham Deo, et reputatum
est illi ad iustitiam, et amicus Dei appellatus
J 8,39. R 4,12 24 est. Videtis quoniam ex operibus iustificatur
H 11,31. 25 homo, et non ex fide tantum? Similiter et
Jos 2,4 15; 6,17. Rahab meretrix, nonne ex operibus iustificata
est suscipiens nuncios, et alia via eiciens?
17 26 Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est,
ita et fides sine operibus mortua est.
1,19. 3 Nolite plures magistri fieri fratres mei, 10
1,26. 2 scientes quoniam maius iudicium sumitis. In
multis enim offendimus omnes. Si quis in
verbo non offendit: hic perfectus est vir. potest
3 etiam freno circumducere totum corpus. Si
autem equis frena in ora mittimus ad consentiendum nobis, et omne corpus illorum circum-
4 ferimus. Ecce et naves, cum magnae sint, et
a ventis validis minentur, circumferuntur a
modico gubernaculo ubi impetus dirigentis
5 voluerit. Ita et lingua modicum quidem mem-
brum est, et magna exaltat. *Ecce quantus 11
Mt 15,11 18.19, 12,36 37 6 ignis quàm magnam silvam incendit! Et
lingua ignis est, universitas iniquitatis. Lin-
gua constituitur in membris nostris, quae
maculat totum corpus, et inflammat rotam
nativitatis nostrae inflammata a gehenna.
7 Omnis enim natura bestiarum, et volu-
crum, et serpentium, et ceterorum domantur,
Ps 140,4 8 et domita sunt a natura humana: lingu-
am antem nullus hominum domare potest

22 fin · 𝕮𝕿A 23 Cred. [autem] | ei A 24 fin 𝕮
25 sim. autem et Raab 26 emortuum F
3,1 (magis) 2 > circumd. freno A 3 equorum 𝕮F
| frenos | fin 𝕮𝕿A 4 > Et ecce 𝕾 | · circumf. autem
𝕾F | — a F^1 | in pectus dirigentis F^1 5 exultat 𝕮F
6 [ita] et | iniquitatis l. 𝕮 | inflammat a geh. F^2
7 repentium 𝕮𝕿F | etiam est 𝕮F ceterorumque 𝕿A |
domata A

inquietum malum, plena veneno mortifero.
In ipsa benedicimus Deum et Patrem: et in 9 Gn 1,27
ipsa maledicimus homines, qui ad similitudi-
nem Dei facti sunt. Ex ipso ore procedit 10
benedictio, et maledictio. Non oportet, fra-
tres mei, haec ita fieri. Numquid fons de 11
eodem foramine emanat dulcem, et amaram
aquam? Numquid potest, fratres mei, ficus 12
uvas facere, aut vitis ficus? Sic neque salsa
dulcem potest facere aquam. Quis sapiens, 13 2,18 1 P 2,12
et disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona
conversatione operationem suam in mansue-
12 tudine sapientiae. Quòd si zelum amarum 14 R 2,21.
habetis, et contentiones sint in cordibus ve-
stris: nolite gloriari, et mendaces esse adver-
sus veritatem. non est enim ista sapientia 15 1,5.17.
desursum descendens: sed terrena, animalis,
diabolica. Ubi enim zelus et contentio: ibi 16
inconstantia, et omne opus pravum. Quae 17 M 10,11. 1,17.
autem desursum est sapientia, primum qui-
dem pudica est, deinde pacifica, modesta, su-
adibilis, bonis consentiens, plena misericordia,
et fructibus bonis, non iudicans, sine simula-
tione. Fructus autem iustitiae, in pace semi- 18 Is 32,17. Mt 5,9
natur, facientibus pacem.
13 Unde bella, et lites in vobis? Nonne hinc? 4 R 7,23. 1 P 2,11.
ex concupiscentiis vestris, quae militant in
membris vestris? Concupiscitis, et non habe- 2
tis: occiditis, et zelatis: et non potestis adi-
pisci: litigatis, et belligeratis, et non habetis,
propter quod non postulatis. Petitis, et non 3
accipitis: eo quòd male petatis: ut in concupi-
scentiis vestris insumatis. Adulteri nescitis quia 4 L 3,26. R 8,7. 1 J 2,16

---

9 (dominum) | ad] + imaginem, et 𝔖 *12* salsam F^1
13 operam s F^1 opera sua F^2 | mansuetudinem *A*
14 sunt [𝔏]*F* — 𝔈 *A* | (caritatem) *15* — enim [𝔏]𝔈*A*
16 ibi [et] *17* — bon cons [𝔏]𝔈*A* (*al. suppl. ante* suad.)
| — non *et*, 𝔖*F* *18* — in p F^* in pacem F^1
4,1 inter vos *A* | hinc, 𝔏𝔈 — 𝔖*A* *2* — et 5°
[𝔏]*F* | (postulastis) *3* accipietis *A*

amicitia huius mundi, inimica est Dei? ¹ Qui- 14
cumque ergo voluerit amicus esse saeculi hu-
Ex 20,5.5 Mt 6,24 G 5,17 5 ius, inimicus Dei constituitur. An putatis
quia inaniter Scriptura dicat: Ad invidiam
Prv 3,34 Lxx Job 22,29 concupiscit spiritus, qui habitat in vobis?
Mt 23,12 1 P 5,5 6 ¹ Maiorem autem dat gratiam. Propter quod
dicit: Deus superbis resistit, humilibus autem
E 6,12 1 P 5,8.9. 7 dat gratiam. Subditi ergo estote Deo, resi-
Zch 1,3. Is 1,16. 8 stite autem diabolo, et fugiet a vobis. Ap-
propinquate Deo, et appropinquabit vobis.
Emundate manus, peccatores: et purificate
9 corda, duplices animo. Miseri estote, et lu-
gete, et plorate: risus vester in luctum con-
1 P 5,6 10 vertatur, et gaudium in moerorem. Humilia-
mini in conspectu Domini, et exaltabit vos.
11 ¹ Nolite detrahere alterutrum fratres. Qui de-
trahit fratri, aut qui iudicat fratrem suum,
detrahit legi, et iudicat legem. Si autem iu-
dicas legem: non es factor legis, sed iudex.
Mt 7,1 R 2,1, 14,4. 12 Unus est legislator, et iudex, qui potest per-
dere, et liberare. Tu autem quis es, qui
iudicas proximum?
Prv 27,1 13 Ecce nunc qui dicitis: Hodie, aut crastino 15
ibimus in illam civitatem, et faciemus ibi qui-
dem annum, et mercabimur, et lucrum faciemus:
L 12,20 14 ¹ qui ignoratis quid erit in crastino. Quae est
Ps 38,6 12 enim vita vestra? vapor est ad modicum parens,
Act 18,21 15 et deinceps exterminabitur; pro eo ut dicatis:

---

4 deo 1° *F* | (constituetur)
5 aut 𝔊*F* | inhabitat *F* *7* igitur | (dei)
8 domino 𝔊*F* | adpropinquavit *AF* | (duplici)
9 (— et plor) | (luctu) | gaudius *F*¹
10 exaltavit *AF*¹
11 de alt 𝔊*F* | fratres mei 𝔖*A* | est *F*
12 est enim 𝔖
13 (quid) | crastina 𝔊*F* | > quid ibi
14 sit *A* | crastinum *et* 𝔖 | (𝔈 *inc n* 15 Quae) |
> en est | — et 𝔊*F*¹ | exterminatur 𝔊*F*

Si Dominus voluerit. Et: Si vixerimus, facie-
mus hoc, aut illud. Nunc autem exultatis in 16
superbiis vestris. Omnis exultatio talis, ma-
ligna est. Scienti igitur bonum facere, et 17 L 12,47. Io 9,41 15,22.
16 non facienti, peccatum est illi. Agite nunc 5 L 6,24.
divites, plorate ululantes in miseriis vestris,
quae advenient vobis. Divitiae vestrae putre- 2 Mt 6,19.
factae sunt: et vestimenta vestra a tineis
comesta sunt. Aurum, et argentum vestrum 3 Prv 16,27.
aeruginavit: et aerugo eorum in testimonium
vobis erit, et manducabit carnes vestras sicut
ignis. Thesaurizastis vobis iram in novissi-
mis diebus. Ecce merces operariorum, qui 4 Lv 19,13. Dt 24,14 15 Ml 3,5. Is 5,9 Iob 31,38—40
messuerunt regiones vestras, quae fraudata
est a vobis, clamat: et clamor eorum in aures
Domini sabbaoth introivit. Epulati estis super 5 L 16,19 25. Ir 12,3.
terram, et in luxuriis enutristis corda vestra
in die occisionis. Addixistis, et occidistis 6 Prv 1,11 Lxx Hos 1,6 Lxx
iustum, et non restitit vobis.

Patientes igitur estote fratres usque ad 7 Dt 11,14. Ioel 2,23. Zch 10,1. Ir 5,24. L 21,19. H 10,36
17 adventum Domini. * Ecce agricola expectat
pretiosum fructum terrae, patienter ferens
donec accipiat temporaneum, et serotinum.
Patientes igitur estote et vos, et confirmate 8 H 10,25 1 Th 3,13, 5,23.
corda vestra: quoniam adventus Domini
appropinquavit. Nolite ingemiscere fratres 9
in alterutrum, ut non iudicemini. Ecce
iudex ante ianuam assistit. Exemplum ac- 10 Mt 5,12
cipite, fratres, exitus mali, laboris, et pati-

15 — Dom A^1 | . Et: Si] et si 𝔏 et ℭ𝔄
5,1 Age A^1F | — vestris 3 — vobis 2° | — iram 𝔏ℭF
4 qui fraudatus | ipsorum | Sabaoth | introiit 𝔏F
5 in die (diem A) occ. c. seqq. coni. F 6 Adduxistis 𝔊A |
— et 1° | — et 2° [𝔏]ℭF | resistit 𝔏ℭA restituit F^1
7 fratr. [mei] | temporivum 𝔏F 8 — igitur | — et 2°
[𝔏]ℭA | dom. [iam] | appropinquabit 𝔊AF (adpr- AF)
9 ingemescere 𝔏 AF | ad ian. A^1 10 — exitus mali

entiae, Prophetas: qui locuti sunt in nomine
Dn 12,12. 11 Domini. Ecce beatificamus eos, qui susti-
Ps 102,8. 111,4. Iob 1,21 22. nuerunt. Sufferentiam Iob audistis, et finem 18
Domini vidistis, quoniam misericors Dominus
Mt 5,34-37. 12 est, et miserator. Ante omnis autem fra- 19
tres mei nolite iurare, neque per caelum, ne-
que per terram, neque aliud quodcumque
iuramentum. Sit autem sermo vester: Est,
est: Non, non: ut non sub iudicio decidatis.
Ps 50,15. Kol 3,16. 13 Tristatur aliquis vestrum? oret: Aequo ani-
Mc 6,13 14 mo est? psallat. Infirmatur quis in vobis?
inducat presbyteros Ecclesiae, et orent super
eum, ungentes eum oleo in nomine Domini:
Mc 16,18. 15 et oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit
eum Dominus: et si in peccatis sit, remitten-
16 tur ei. Confitemini ergo alterutrum peccata
vestra, et orate pro invicem ut salvemini: mul-
1 Rg 17,1. 18,1. L 4,25. Act 14,15. 17 tum enim valet deprecatio iusti assidua. Elias 20
homo erat similis nobis passibilis: et oratione
oravit ut non plueret super terram, et non
1 Rg 18,45 18 pluit annos tres, et menses sex. Et rursum
oravit: et caelum dedit pluviam, et terra de-
G 6,1 19 dit fructum suum. Fratres mei, si quis ex
vobis erraverit a veritate, et converterit quis
Ps 51,15. Prv 10,12. 1 P 4,8. 20 eum: scire debet quoniam qui converti fecerit
peccatorem ab errore viae suae, salvabit ani-
mam eius a morte, et operiet multitudinem
peccatorum.

10 per propb *A* *11* — eos | (dei) | (quia) | > est dom *12* sermo v] vestrum 𝔊*F* | uti 𝔊*F* *13* Trist autem a v. 𝔖 | oret aeq an et ps 𝔖𝔊 1*F* *14* aliquis ex v *F*¹ vobis, 𝔖 *15* adlevabit (all 𝔗*A* -avit *F*) | remittetur 𝔊𝔗*F* dimittentur *A* *17* Helias *18* rursus 𝔗*A* *19* — a *F*¹ *20* qui[cumque] | vitas *A* | salvavit *F* | operit 𝔊*F* cooperit *A* *Subscr.* [Legi meum *F*²] [Expl epistula sancti Iacobi ad dispersos *F*] 𝔊

EPISTOLA

BEATI PETRI APOSTOLI

PRIMA.

PETRUS Apostolus Iesu Christi, electis 1 Jc 1,1.
advenis dispersionis Ponti, Galatiae, Cappa-
dociae, Asiae, et Bithyniae [1]secundum prae- 2 R 8,29. H 12,24.
scientiam Dei Patris, in sanctificationem Spi-
ritus, in obedientiam, et aspersionem sanguinis
Iesu Christi: Gratia vobis, et pax multiplicetur.
(1) Benedictus Deus et Pater Domini nostri 3 23. Jc 1,18. E 2,4.
Iesu Christi, qui secundum misericordiam su-
am magnam regeneravit nos in spem vivam,
per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis,
[1]in hereditatem incorruptibilem, et incontami- 4 Kol 1,12
natam, et immarcescibilem, conservatam in
caelis in vobis, qui in virtute Dei custodimini 5 J 10,28; 17,11. R 5,3 4. 1 E 2,6 G 5,23
per fidem in salutem, paratam revelari in
tempore novissimo. In quo exultabitis, modi- 6 R 5,2. 2 K 4,17. 5,10. H 12,11. Jc 1,2.
cum nunc si oportet contristari in variis ten-
tationibus: ut probatio vestrae fidei multo 7 Prv 17,3. Ml 3,3. R 2,7.10. Jc 1,3.
2 pretiosior auro (quod per ignem probatur) [*]in-
veniatur in laudem, et gloriam, et honorem
in revelatione Iesu Christi: quem cum non 8 J 17,20; 20,29 2 K 5,7. 2 T 4,8.
videritis, diligitis: in quem nunc quoque non
videntes creditis: credentes autem exultabitis
laetitia inenarrabili, et glorificata reportantes 9 R 6,22
finem fidei vestrae, salutem animarum. De 10 Mt 13,17. L 10,24
qua salute exquisierunt, atque scrutati sunt pro-
phetae, qui de futura in vobis gratia propheta-
verunt: scrutantes in quod, vel quale tempus 11 Ps 22. Is 53 L 24,26 Ap 19,10.
significaret in eis Spiritus Christi: praenuncians
eas quae in Christo sunt passiones, et poste-
riores glorias: quibus revelatum est quia non 12 E 3,10. L 2,12.

Inscr. Ep] Epistula 𝔊𝔗 + Canonica 𝔖 | Sanct: P A. (ad Gentes F) prima 𝔊 P A I 𝔗 1,1 Asiae (Frigiae) | Bythi A Bythy F 2 praescientia F[1] | et (in) asp S > magn mis. suam | > Chr I 𝔊F 4 — in 5° 𝔊𝔗 6 exultatis (F[1]) 7 pr ut auro 𝔊AF | perit per i probato F (tio F[1]) | et (in) gl | revelationem A 8 — creditis 𝔊𝔗F | cred aut] quem cum (+ non A[1]) videritis A (cf p 584)

sibimetipsis, vobis autem ministrabant ea, quae nunc nunciata sunt vobis per eos, qui evangelizaverunt vobis, Spiritu sancto misso de caelo, in quem desiderant Angeli prospicere.
L 12,35 R 6,14. 13 Propter quod succincti lumbos mentis ve- 3
strae, sobrii perfecte sperate in eam, quae
offertur vobis, gratiam, in revelationem Iesu
R 12,2 E 2,3; 4,17. 14 Christi: quasi filii obedientiae, non configurati
15 prioribus ignorantiae vestrae desideriis: sed
secundum eum, qui vocavit vos, Sanctum:
et ipsi in omni conversatione sancti sitis:
Lv 11,44; 19,2; 20,7. 16 quoniam scriptum est: Sancti eritis, quoniam
Ps 88,27 Jr 3,19 Ml 1,6 Mt 6,9 R 2,11 2 K 5,11. 17 ego Sanctus sum. Et si patrem invocatis
eum, qui sine acceptione personarum iudicat
secundum uniuscuiusque opus, in timore in-
Is 52,3 1 K 6,20; 7,23 G 3,8. 18 colatus vestri tempore conversamini. Scientes
quòd non corruptibilibus auro, vel argento
redempti estis de vana vestra conversatione
H 9,14. 19 paternae traditionis: sed pretioso sanguine
quasi agni immaculati Christi, et incontami-
R 16,25 26 E 3,9. 20 nati: praecogniti quidem ante mundi consti-
tutionem, * manifestati autem novissimis tem- 4
J 14,6 R 4,24 Kol 1,27. 21 poribus propter vos, qui per ipsum fideles
estis in Deo, qui suscitavit eum a mortuis, et
dedit ei gloriam, ut fides vestra, et spes esset in
1 J 4,1 4,8. 22 Deo: Animas vestras castificantes in obedientia
charitatis, in fraternitatis amore, simplici ex
Dn 6,27 J 1,13 Je 1,18. 23 corde invicem diligite attentius: renati non ex
semine corruptibili, sed incorruptibili per ver-
Is 40,6.7 Je 1,10.11. 24 bum Dei vivi, et permanentis in aeternum: quia

(*ad p.* 583) *8* exultatis 𝕮𝕲F^1 | in laet F^1 *9* anim vestrarum 𝕲AF^2 *10* nobis 𝕮 | gratia dei F^2 *11* — Christi F^1 sanctus F^2

12 sibi ipsis | — nunc F | adnuntiata 𝕲A *13* sobrii [estote] | , perfecti, 𝕲 | revelatione 𝕲AF^2 | > Chr I F *15* ut et 𝕲 | (ipsi] vos omnes) | > sancti in o conv *16* estote quia et ego A *18* non (in] corr | > arg v auro 𝕮F *19* praetio F^1 | > incont. et immac. Chr 𝕮𝕲F (+ Ihesu F^2) immac et incont Iesu Chr A *20* > const. mundi | in nov. F^2 *22* vestr.] + per spiritum F^2 | obedientiam A | amore simplici, | corde [puro] *23* [quasi] ren. non | — ex A^1F^2] — in aet. [𝔊]F^1

omnis caro ut foenum:
et omnis gloria eius tamquam flos foeni
exaruit foenum,
et flos eius decidit.
Verbum autem Domini manet in aeternum. 25 Is 40,8.
5 *hoc est autem verbum, quod evangelizatum
est in vos. Deponentes igitur omnem malitiam, 2 E 4,22. Jc 1,21
et omnem dolum, et simulationes, et invidias,
et omnes detractiones, [1]sicut modo geniti in- 2 K 3,12 13. Mt 18,3. 1 K 9,2
fantes, rationabile, sine dolo lac concupiscite:
ut in eo crescatis in salutem: [1]si tamen gu- 3 Ps 34,9.
stastis quoniam dulcis est Dominus. Ad quem 4 Ps 118,22 Is 28,16. Mt 21,42. Act 4,11.
accedentes lapidem vivum, ab hominibus qui-
dem reprobatum, a Deo autem electum, et
6 honorificatum: et ipsi tamquam lapides vivi 5 E 2,21.22 9. H 12,1.
superaedificamini, domus spiritualis, sacer-
dotium sanctum, offerre spirituales hostias, ac-
ceptabiles Deo per Iesum Christum. Propter 6 Is 28,16. R 9,33
quod continet Scriptura:
Ecce pono in Sion lapidem summum angu-
larem, electum, pretiosum:
et qui crediderit in eum, non confundetur.
Vobis igitur honor credentibus: non credenti- 7 Ps 118 22 Mt 21,42
bus autem lapis, quem reprobaverunt aedifi-
cantes, hic factus est in caput anguli: et la- 8 Is 8,14. R 9,33
pis offensionis, et petra scandali his, qui of-
fendunt verbo, nec credunt in quo et positi Is 43,20 s. Ex 19,6, 23,22 Lxx.
7 sunt. Vos autem genus electum, regale sacer- 9 Act 26,18. 2 K 4,6 E 5,8. Ph 2,15 Ap 1,6.
dotium, gens sancta, populus acquisitionis:
ut virtutes annuncietis eius, qui de tenebris
vos vocavit in admirabile lumen suum. Qui 10 Hos 1,6.9, 2,25. R 9,25.
aliquando non populus, nunc autem populus
Dei: qui non consecuti misericordiam, nunc
autem misericordiam consecuti.

24 — ut 𝔊A¹ | — eius 2° | cecidit *F* 25 (— Dom.) | in vobis 𝔖𝔏AF 2,2 inf. rationabiles 𝔖F | et sine A | (— ut) 3 — tamen [𝔏]𝔊F¹ | gustatis A | — est [𝔏]𝔊F 4 — Ad F² 5 domos spirituales 𝔖 (-es et A) | spiritalis 6 ang.] + probatum 𝔖 | et omnis q. AF² | in eo A | confunditur A¹ 8 — his [𝔏]F¹ 10 pop 1°] + Dei 𝔖 | non 2°] + aliquando F² | secuti 1° A¹

Ps 39,13 G 5,17.24. 11 Charissimi, obsecro vos tamquam advenas 8
E 5,19. Jc 4,1. et peregrinos abstinere vos a carnalibus de-
Is 10,3. 12 sideriis, quae militant adversus animam, ¹² con-
Mt 5,16. versationem vestram inter Gentes habentes
Jc 3,13. bonam: ut in eo, quod detrectant de vobis
tamquam de malefactoribus, ex bonis operi-
bus vos considerantes, glorificent Deum in
die visitationis.

R 13,1-7 13 Subiecti igitur estote omni humanae crea- (9)
Tt 3,1. turae propter Deum: sive regi quasi praecel-
14 lenti: sive ducibus tamquam ab eo missis ad
vindictam malefactorum, laudem vero bono-
3,16. 15 rum: quia sic est voluntas Dei, ut benefaci-
entes obmutescere faciatis imprudentium ho-
G 5,13 16 minum ignorantiam: quasi liberi, et non quasi
velamen habentes malitiae libertatem, sed
R 12,10 17 sicut servi Dei. Omnes honorate: fraterni-
Prv 24,21 tatem diligite: Deum timete: Regem honori-
Mt 22,21 E 6,5. Tt 2,9. 18 ficate. Servi subditi estote in omni timore
dominis, non tantum bonis et modestis, sed
19 etiam dyscolis. Haec est enim gratia, si pro-
pter Dei conscientiam sustinet quis tristitias,
3,11.17, 4,13.14. 20 patiens iniuste. Quae enim est gloria, si pec-
Mt 5,10. cantes, et colaphizati suffertis? Sed si bene
facientes patienter sustinetis: haec est gratia
Mt 10,24 21 apud Deum. In hoc enim vocati estis: quia et
J 13,15. R 4,12 Christus passus est pro nobis, vobis relinquens
2 K 12,18 Is 53,9. J 8,46 22 exemplum ut sequamini vestigia eius. qui pec-
2 K 5,21 catum non fecit, nec inventus est dolus in ore
Jr 11,20 23 eius: qui cum malediceretur, non maledicebat:
cum pateretur, non comminabatur: tradebat
Is 53,4.12 24 autem iudicanti se iniuste: qui peccata nostra
1 J 3,5.
R 3,24 s., 6,11.
H 9,28

11 — vos 1° *12* detractant 𝕲*F* detrahunt 𝕮*A* *13* — igitur *14* dictam *F*¹ | malorum *I* *16* > mal. hab *F* *17* [et] omnes *18* — estote (*F*¹) | dom. vestris *F*¹ | discolis *AF* *19* > consc. dei | astinet *I*² *20* est gratia 𝕲 > gl. est | et patientes | gloria *F* *21* (— et) | pro vobis 𝕲*A* | > rel. vobis *A* *22* > dol. inv. est *A* | ipsius *F* *23* > se iudic. 𝕮*A*

ipse pertulit in corpore suo super lignum: ut
peccatis mortui, iustitiae vivamus: cuius li-
vore sanati estis. Eratis enim sicut oves er- 25 Is 53,6. Ez 34,5 5,4. J 10,10
rantes, sed conversi estis nunc ad pastorem,
(10) 9 et episcopum animarum vestrarum. Simi- 3 E 5 22. Tt 2,5
liter et mulieres subditae sint viris suis: ut
et si qui non credunt verbo, per mulierum
conversationem sine verbo lucrifiant, conside- 2 2,12.
rantes in timore castam conversationem ve-
stram. Quarum non sit extrinsecus capilla- 3 Is 3,18–24 1 T 2,9 Ap 17,4
tura, aut circumdatio auri, aut indumenti ve-
stimentorum cultus: sed qui absconditus est 4
cordis homo, in incorruptibilitate quieti, et
modesti spiritus, qui est in conspectu Dei lo-
cuples. Sic enim aliquando et sanctae mu- 5
lieres, sperantes in Deo, ornabant se, sub-
iectae propriis viris. Sicut Sara obediebat 6 Gn 18,12. Prv 9,25
Abrahae, dominum eum vocans: cuius estis
filiae benefacientes, et non pertimentes ullam
11) 10 perturbationem. Viri similiter cohabitantes 7 E 5,25.
secundum scientiam, quasi infirmiori vasculo
muliebri impartientes honorem, tamquam et
coheredibus gratiae vitae: ut non impediantur
orationes vestrae. In fine autem omnes un- 8 R 12 16
animes, compatientes, fraternitatis amatores,
misericordes, modesti, humiles: non reddentes 9 Mt 5,44 R 12,14 1 Th 5,15. 2,23.
malum pro malo, nec maledictum pro male-
dicto, sed econtrario benedicentes: quia in
hoc vocati estis, ut benedictionem hereditate
possideatis.

24 super] per A | iust. sens F² | viveremus 𝔊A 3,1 — et 1° [𝔊]𝔊F | — sint [𝔊]𝔊F¹ | > suis viris | — et si F² | verbo dei F² 2 (sanctam) | vestr.] harum F² 3 > sit non | capillaturae F | , vestimentorumve 𝔊 4 > cord. est | quod | locuplex AF² 5 domino A 6 Sarra | oboedivit 𝔊A | timentes 7 vaso | mulieri F | inpertientes | (— et) | (vit.] vestrae] | ut ne 8 finem 𝔊F fide 𝔊A | unian. F | — modesti 9 nec] vel (et)

Ps 34,13–17 Jc 1,26 10 Qui enim vult vitam diligere,
et dies videre bonos,
coerceat linguam suam in malo,
et labia eius ne loquantur dolum:
11 Declinet a malo, et faciat bonum:
inquirat pacem, et sequatur eam:
12 Quia oculi Domini super iustos,
et aures eius in preces eorum:
Vultus autem Domini super facientes mala.
R 8,34 13 Et quis est qui vobis noceat, si boni
Mt 5,10. 8,20. Is 8,12 14 aemulatores fueritis? Sed et si quid patimini
propter iustitiam, beati. Timorem autem
eorum ne timueritis, et non conturbemini
Is 8,13 15 Dominum autem Christum sanctificate in cor-
dibus vestris, parati semper ad satisfactionem
omni poscenti vos rationem de ea, quae in
2,12 16 vobis est, spe. sed cum modestia, et timore,
conscientiam habentes bonam: ut in eo, quod
detrahunt vobis, confundantur, qui calumnian-
tur vestram bonam in Christo conversationem.
14. 2,20 17 Melius est enim benefacientes (si voluntas Dei
2,21–24 R 6,10 E 2,18. H 9,28; 10,10 J 6,63 18 velit) pati, quàm malefacientes. quia et Chri-
stus semel pro peccatis nostris mortuus est,
iustus pro iniustis, ut nos offerret Deo, morti-
ficatus quidem carne, vivificatus autem spiritu.
4,6 19 In quo et his, qui in carcere erant, spiritibus
Gn 7,7.17 20 veniens praedicavit: qui increduli fuerant ali-
quando, quando expectabant Dei patientiam
in diebus Noe, cum fabricaretur arca: in qua
pauci, id est octo animae salvae factae sunt per

10 et 1°] + cupit *F*² | > vid dies | — eius 𝔖𝔗 *F*² sue *F*² *11* decl. autem (*A*²) | persequatur *F*¹ | (— eam) *12* in] ad *F*² | *fin* + [ut perdat de terra memoriam eorum] *14* — propter ... conturb. *F*¹ *15* fide et spe 𝔖 spe et fide *F*² spes ℭ *16* de vobis *et* 𝔖 (+ tamquam *F*² + [t de malefactoribus]) | (quis) *17* enim ut 𝔖 | > vel vol. dei *18* — nostris (*F*¹) | mortificatos 𝔖*A* | — quidem | vivificatos 𝔖*A*² *20* expectabat dei patientia (clementia *A*)

3) 12 aquam. Quod et vos nunc similis formae sal- 21 R 6,26. H 10,22.
vos facit baptisma: non carnis depositio sor-
dium, sed conscientiae bonae interrogatio in
Deum per resurrectionem Iesu Christi, qui 22 E 1,20.21 Ps 110,1 Kol 1,16.
est in dextera Dei, deglutiens mortem ut vitae
aeternae heredes efficeremur: profectus in
caelum subiectis sibi angelis, et potestatibus,
(4) 13 et virtutibus. Christo igitur passo in carne, 4 R 6,2 7
et vos eadem cogitatione armamini: quia qui
passus est in carne, desiit a peccatis: Ut 2 1 J 2,16.17
iam non desideriis hominum, sed voluntati
Dei, quod reliquum est in carne vivat tem-
poris. Sufficit enim praeteritum tempus ad 3 E 2,2 6. Tt 3,3
voluntatem Gentium consummandam his, qui
ambulaverunt in luxuriis, desideriis, vinolen-
tiis, comessationibus, potationibus, et illicitis
idolorum cultibus In quo admirantur non 4
concurrentibus vobis in eandem luxuriae con-
fusionem, blasphemantes. Qui reddent ratio- 5 Act 10,42 R 14,9.10 2 T 4,1
nem ei, qui paratus est iudicare vivos et
15) 14 mortuos. Propter hoc enim et mortuis evange- 6 3,19 Sap 3,4 R 8,10. 1 K 5,5
lizatum est: ut iudicentur quidem secundum
homines in carne, vivant autem secundum
Deum in Spiritu.
16) 15 Omnium autem finis appropinquavit. *Est- 7 1 K 10,11. 1 J 2,18.
ote itaque prudentes, et vigilate in orationibus.
Ante omnia autem, mutuam in vobismetipsis 8 Prv 10,12 1,22. Jc 5,20 1 K 13,7.
charitatem continuam habentes: quia charitas
operit multitudinem peccatorum. Hospitales in- 9 R 12,9
vicem sine murmuratione: Unusquisque, sicut 10 L 12,40
accepit gratiam, in alterutrum illam admini-
strantes, sicut boni dispensatores multiformis
gratiae Dei. Si quis loquitur, quasi sermones Dei: 11 R 3,2 12,7 1 K 10,31
si quis ministrat, tamquam ex virtute, quam

21 fecit *A* | carnalis *F* 22 — deglut. … effic. 𝔖𝔗 *F*¹ 4,1 — in 2° | desiit *A* 2 > hom desid | voluntate *F*¹ 3 — his | in desid. *A* | comisat- 𝔖*F* comesat- 𝔗*A* | pot.] + ebrietatibus, 𝔖 4 quod *F*¹ | ammir- *A* 5 (et] ac) 6 — in 2° *F* 7 adpropinquabit *AF*² 8 — aut. *A* | vobis-sos *F*¹ vosmet ipsos 𝔖𝔗 *L* | > hab. cont *A* | cooperit *A* 10 accipit *A* 11 — Si quis 1° . Dei *F*¹

administrat Deus: ut in omnibus honorificetur
Deus per Iesum Christum: cui est gloria, et
imperium in saecula saeculorum: Amen.

1,6.7 12 Charissimi, nolite peregrinari in fervore, 16(17)
qui ad tentationem vobis fit, quasi novi ali-
Act 5,41. Jc 1,2 13 quid vobis contingat: sed communicantes
R 8,17. 2 T 2,12 Christi passionibus gaudete, ut et in revela-
2,20 L 10,6 14 tione gloriae eius gaudeatis exultantes. Si
Act 5,41 Ps 88 51 52 exprobramini in nomine Christi, beati eritis:
Is 11,2 quoniam quod est honoris, gloriae, et virtutis
Dei, et qui est eius Spiritus, super vos re-
15 quiescit. Nemo autem vestrum patiatur ut 17(18)
homicida, aut fur, aut maledicus, aut alieno-
Act 11,26, 26,28 16 rum appetitor. Si autem ut Christianus, non
Ph 1,20. erubescat: glorificet autem Deum in isto no-
Ez 9,6 17 mine. quoniam tempus est ut incipiat iudicium
Jr 25,29 2 Th 1,8 a domo Dei. Si autem primùm a nobis: quis
H 6,6. 1 K 11,32 finis eorum, qui non credunt Dei Evangelio?
Prv 11,31. L 23,31 18 Et si iustus vix salvabitur, impius, et pecca-
Ps 31,6. 19 tor ubi parebunt? Itaque et hi, qui patiuntur
L 23,46. secundum voluntatem Dei, fideli Creatori
commendent animas suas in benefactis.

Mt 17,5 5 Seniores ergo, qui in vobis sunt, ob- 18(19)
2 J 1. R 8,17 secro, consenior et testis Christi passio-
Ap 1,9 num: qui et eius, quae in futuro revelanda
J 10,12. 21,16. 2 est, gloriae communicator: pascite qui in
Phm 14 Tt 1,11 vobis est gregem Dei, providentes non co-
Act 20,28 1 T 3,2–7. acte, sed spontanee secundum Deum: neque
2 K 1,24 3 turpis lucri gratia, sed voluntarie: neque
Tt 2,7, 1,11 Ph 3,17 1 Th 1,7.

11 — saeculor. [𝔊]*AF* | — Amen [𝔊]*F* *12* mirari *F*[2] *13* revelationem *A* *14* — eritis 𝔊𝔈*F*[1] | quod . . vos] glor dei spir in vobis | *fin* + ab aliis (illis *F*[2]) blasphematus, a vobis autem honorificatus [𝔊]*AF*[2] *15* aut] enim | ut] quasi *17* — est | de domo (-u *F*) | qui f. *18* iust quidem 𝔊 | salvatur 𝔊*F* | apparebunt *F*[2] *19* hi] *A* | commendant 𝔊 (*F*
5,2 > est in vob. | coactos (-o *F*[1])

ut dominantes in cleris, sed forma facti gregis ex
animo. Et cum apparuerit princeps pastorum, 4 2,25. H 13,20.
percipietis immarcescibilem gloriae coronam. 1 K 9,25. 2 T 4,8.
Similiter adolescentes subditi estote senioribus. 5 E 5,21.
Omnes autem invicem humilitatem insi- Prv 3,34 Lxx Mt 23,12
nuate, quia Deus superbis resistit, humilibus J 13,4.14. Jc 4,6.
autem dat gratiam. Humiliamini igitur sub 6 Job 22,29 Jc 4,10
potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempore
visitationis: omnem solicitudinem vestram 7 Ps 55,23. Mt 6,25. Ph 4
proucientes in eum, quoniam ipsi cura est de
vobis. Sobrii estote, et vigilate: quia ad- 8 Ps 22,14 1 Th 5,6.
versarius vester diabolus tamquam leo ru- L 18,2. Jc 4,7. Mt 6,25. Ap 5,5
giens circuit, quaerens quem devoret: Cui 9 E 6,11–18.
resistite fortes in fide: scientes eandem pas-
sionem ei, quae in mundo est, vestrae fra-
ternitati fieri. Deus autem omnis gratiae, 10 1,6. 1 Th 2,12
qui vocavit nos in aeternam suam gloriam in
Christo Iesu, modicum passos ipse perficiet,
confirmabit, solidabitque. Ipsi gloria, et im- 11
perium in saecula saeculorum: Amen.
Per Silvanum fidelem fratrem vobis, ut 12 A 15,22.
arbitror, breviter scripsi: obsecrans et con-
testans, hanc esse veram gratiam Dei, in qua
statis. Salutat vos Ecclesia, quae est in Ba- 13 Act 12,12.25 2 T 4,11
bylone coelecta, et Marcus filius meus. Salu- 14 1 K 16,20
tate invicem in osculo sancto:
Gratia vobis omnibus, qui estis in Chri-
sto Iesu. Amen.

3 formae | gregi | et ex 𝔊F[1] 5 (aut.] enim) | (dominus) 6 (ut et) 8 — et [𝔊]𝔈A | vig] + et excitamini F[2] | circuiit F[2] 9 — in 1° | eadem passionum 𝔊𝔈F[1] | fraternitatis A 10 [et] conf 𝔊 confirmavit A | [et] sol 𝔊 solidavit F 11 — gloria et 12 > vob fid fr | qua st A | state 13 — Eccl. [𝔊]𝔈F[1] | collecta 𝔊 concl- 𝔊𝔈A cum el F[1] 14 vob. in (cum) omn. F | — Iesu 𝔊F[1] — Amen 𝔊𝔈A Subscr Exp. epistula sancti (apostoli) Petri [ad gentes prima F al] 𝔊

EPISTOLA
BEATI PETRI APOSTOLI
SECVNDA.

1 SIMON Petrus, servus, et Apostolus Iesu
Christi, iis, qui coaequalem nobiscum sortiti
sunt fidem in iustitia Dei nostri, et Salvatoris
Jd 2 2 Iesu Christi. Gratia vobis, et pax adimpleatur
in cognitione Dei, et Christi Iesu Domini nostri:
1 P 3,9. 2 K 4,4.6. 3 quomodo omnia nobis divinae virtutis suae,
quae ad vitam, et pietatem donata sunt, per
cognitionem eius, qui vocavit nos propria glo-
4 ria, et virtute, [1] per quem maxima, et pretiosa
nobis promissa donavit: ut per haec effici-
amini divinae consortes naturae: fugientes eius,
quae in mundo est, concupiscentiae corrupti-
G 5,22. Jd 3 5 onem. Vos autem curam omnem subinferentes, 2
ministrate in fide vestra virtutem, in virtute
6 autem scientiam, in scientia autem abstinen-
tiam, in abstinentia autem patientiam, in pa-
G 6,10. 7 tientia autem pietatem, in pietate autem amo-
rem fraternitatis, in amore autem fraternitatis
8 charitatem. Haec enim si vobiscum adsint, et
superent, non vacuos, nec sine fructu vos con-
stituent in Domini nostri Iesu Christi cognitione
1 J 2,9-11. 9 Cui enim non praesto sunt haec, caecus est,
et manu tentans, oblivionem accipiens pur-
10 gationis veterum suorum delictorum. Quapro- 3
pter fratres magis satagite ut per bona opera
certam vestram vocationem, et electionem,

Inscr. Epist.] + Canonica 𝔊 Inc Epistula Sancti Petri Secunda (Incipit eiusdem secunda) 𝔊 Epistula P A II 𝕮 *1,1* his | nobis *2* agnitione *A* cognitionem *F*[1] | — Dei et Chr I. *3* qui modo .. donavit *F*[2] | piet] + pertinent *F*[2] | sunt] est 𝔊 *AF*(1) | (in) propr *4* quae 𝔊𝕮 quam *A* que *F*[1] | consortis *F*[1] *5* — omnem *A*[1] | (ministrare) *8* en] autem omnia *A* | — si 𝔊𝕮 | vobiscum] vobis cum *F* | nec] et *F* *10* agite *A* | (bonam operam

faciatis. haec enim facientes, non peccabitis
aliquando. Sic enim abundanter ministrabitur 11 J 3,5, 19,7.
vobis introitus in aeternum regnum Domini
nostri, et Salvatoris Iesu Christi.
Propter quod incipiam vos semper com- 12 Jd 5.
monere de his: et quidem scientes et confir-
matos vos in praesenti veritate. Iustum autem 13 2 K 5,1.
arbitror quamdiu sum in hoc tabernaculo,
suscitare vos in commonitione: certus quòd 14 J 21,18 19.
velox est depositio tabernaculi mei secundum
quod et Dominus noster Iesus Christus signi-
4 ficavit mihi. Dabo autem operam et frequen- 15 L 9,31.
ter habere vos post obitum meum, ut horum
memoriam faciatis.
Non enim doctas fabulas secuti notam 16 L 9,43.
fecimus vobis Domini nostri Iesu Christi vir-
tutem, et praesentiam: sed speculatores facti
illius magnitudinis. Accipiens enim a Deo 17 Mt 17,5.
Patre honorem, et gloriam, voce delapsa ad
eum huiuscemodi a magnifica gloria: Hic est
Filius meus dilectus, in quo mihi complacui,
ipsum audite. Et hanc vocem nos audivi- 18
mus de caelo allatam, cum essemus cum ipso
(5) in monte sancto. Et habemus firmiorem 19
propheticum sermonem: cui benefacitis at-
5 tendentes quasi * lucernae lucenti in caliginoso
loco donec dies elucescat, et lucifer oriatur
in cordibus vestris: hoc primum intelligen- 20
tes quòd omnis prophetia Scripturae propria
interpretatione non fit. Non enim volun- 21 2 T 3,16.17.
tate humana allata est aliquando prophetia:

---

12 — vos 2° [𝔏]𝔗A   13 in incommotione F^1
15 et] ut F^3 | vos] + possitis F^2 | horum omnium 𝔖
16 indoctas 𝔖 | facimus F | — et praes. A   17 de-
labsam F | — a 2° F | conplacuit F pr bene F^2 |
— ipa aud. [𝔏]𝔗AF   19 lucescat 𝔖𝔗AF^1 > luc. dies A^1

sed Spiritu sancto inspirati, locuti sunt sancti
Dei homines.

Mt 24,11. 1 T 4,1. Dt 13,2 ss Jd 4. 2 Fuerunt vero et pseudoprophetae in po-
pulo, sicut et in vobis erunt magistri mendaces,
qui introducent sectas perditionis, et eum,
qui emit eos, Dominum negant: superducentes
Is 52,5. 2 sibi celerem perditionem. Et multi sequentur
eorum luxurias, per quos via veritatis blas-
R 16,18 2 K 9,5 1 Th 2,5 3 phemabitur: et in avaritia fictis verbis de
vobis negotiabuntur: quibus iudicium iam
olim non cessat: et perditio eorum non dor-
Gn 6. Jd 6. 4 mitat. Si enim Deus angelis peccantibus non 6
pepercit, sed rudentibus inferni detractos in
tartarum tradidit cruciandos, in iudicium re-
3,6. Gn 6,18. 5 servari. Et originali mundo non pepercit, sed
octavum Noe iustitiae praeconem custodivit,
Gn 19,26. Jd 7. 6 diluvium mundo impiorum inducens. Et ci-
vitates Sodomorum, et Gomorrhaeorum in ci-
nerem redigens, eversione damnavit: exemplum
7 eorum, qui impie acturi sunt, ponens: et iu-
stum Lot oppressum a nefandorum iniuria, ac
Ez 9,4. 8 luxuriosa conversatione eripuit: aspectu enim,
et auditu iustus erat: habitans apud eos, qui
de die in diem animam iustam iniquis operibus
1 K 10,13. Ap 3,10. Jd 6. 9 cruciabant. Novit Dominus pios de tentatione
eripere: iniquos vero in diem iudicii reservare
Jd 7 8 16 10 cruciandos: magis autem eos, qui post carnem
in concupiscentia immunditiae ambulant, do-
minationemque contemnunt, audaces, sibi pla-
centes, sectas non metuunt introducere blasphe-

2,1 inducent A introducunt F | superduc- F¹ super-induc- F² 2 sequuntur A | blasphematur 𝔊F¹ 3 — in A¹ | factis F¹ 4 rugientibus A | > in iudic- cruc. (cruciatos F¹) 5 diluv- F 6 Gomorrae- 7 Loth | iniusta F¹ | — ac lux. [𝔊]AF | eruit A 8 diem de die 𝔊F¹ 9 deus F | > cruc res 10 carn. alteram F² | concup. [sua] | — introducere 𝔊𝔈F¹ facere AF²

7 mantes: ubi angeli fortitudine, et virtute cum 11 Jd 9.
sint maiores, non portant adversum se exe-
crabile iudicium.
Hi vero velut irrationabilia pecora, natu- 12 Jd 10 Ps 48,13.
raliter in captionem, et in perniciem in his
quae ignorant blasphemantes in corruptione
sua peribunt, percipientes mercedem iniusti- 13 Jd 12.
tiae, voluptatem existimantes diei delicias:
coinquinationes, et maculae deliciis affluentes,
in conviviis suis luxuriantes vobiscum, oculos 14
habentes plenos adulterii, et incessabilis de-
licti. Pellicientes animas instabiles, cor exer-
citatum avaritia habentes, maledictionis filii:
derelinquentes rectam viam erraverunt, secuti 15 Nu 22,7. Ap 2,14. Jd 11.
viam Balaam ex Bosor, qui mercedem ini-
quitatis amavit: correptionem vero habuit suae 16 Nu 22,28.
vesaniae: subiugale mutum animal, hominis
voce loquens, prohibuit prophetae insipientiam.
8 Hi sunt fontes sine aqua, et nebulae turbini- 17 Jd 12 13
bus exagitatae, quibus caligo tenebrarum
reservatur. Superba enim vanitatis loquen- 18 Jd 16.
tes, pelliciunt in desideriis carnis luxuriae
eos, qui paululum effugiunt, qui in errore con-
versantur: libertatem illis promittentes, cum 19 J 8,34.
ipsi servi sint corruptionis: a quo enim quis R 6,16.
superatus est, huius et servus est. Si enim 20 Mt 12,45.
refugientes coinquinationes mundi in cogni-
tione Domini nostri, et Salvatoris Iesu Christi,

12 et perib *13* voluntatem *A* | dilic- *bis A* | coinquinationis 𝔊*A* | conviis *F* | — suis *A* *14* adulterio | incessabiles ℭ𝔗*F* -li *A* | delicto *A* | pellicentes 𝔗*AF* | avaritias ℭ*F* *15* sec. sunt *A* *16* e ves.] (propriae iniquitatis)] — animal ℭ𝔗*AF*¹ + in *et* 𝔊 | prophetiae *F*¹ *17* nubulae *F*¹ *18* superbia *AF*² | sanitatis *F* | pellicent (perl- *F*¹) *20* coinquinationis *A*

his rursus implicati superantur: facta sunt
L 12,47,48. Jd 9 21 eis posteriora deteriora prioribus. Melius
enim erat illis non cognoscere viam iustitiae,
quàm post agnitionem, retrorsum converti ab
eo, quod illis traditum est sancto mandato.
Prv 26,11. 22 Contigit enim eis illud veri proverbii: Canis
reversus ad suum vomitum: et, Sus lota in
volutabro luti.

1,13. 3 Hanc ecce vobis, charissimi, secundam 9
scribo epistolam, in quibus vestram excito in
Jd 17. 2 commonitione sinceram mentem: ut memores
sitis eorum, quae praedixi verborum a sanctis
Prophetis, et Apostolorum vestrorum, prae-
1 T 4,1. Jd 18 3 ceptorum Domini et Salvatoris. hoc primum
scientes, quòd venient in novissimis diebus
in deceptione illusores, iuxta proprias con-
Is 5,19. Ez 12,22. Mt 24,48. 4 cupiscentias ambulantes, [1] dicentes: Ubi est
promissio, aut adventus eius? ex quo enim
patres dormierunt, omnia sic perseverant ab
Mt 24,38. 5 initio creaturae. Latet enim eos hoc volen-
Gn 1,2.6 s. Ps 24,2. tes, quod caeli erant prius, et terra, de aqua,
2,5. Gn 7,21. 6 et per aquam consistens Dei verbo: per quae,
10. 7 ille tunc mundus aqua mundatus periit. Caeli
autem, qui nunc sunt, et terra eodem verbo
repositi sunt, igni reservati in diem iudicii,
Ps 90,4 8 et perditionis impiorum hominum. Unum 10
vero hoc non lateat vos, charissimi, quia
unus dies apud Dominum sicut mille anni,
Hb 2,3. 1 T 2,4 9 et mille anni sicut dies unus. Non tardat
Dominus promissionem suam, sicut quidam

20 inplicati *F* 22 — enim 𝕾𝕮 *A* | > vom suum *A*
3,1 > exc vestr | commonitionem *A I*[2] commotionem *F*[1]
2 verb. sanctorum prophetarum 𝕮 *A* 3 deceptionem *A*
4 patr nostri *F*[2] 5 (— per) 6 quem *F*[1] | (— tunc) |
(— aqua) 7 sunt igni, 𝕾 | servati *F* 9 prom. . .
exist] promissis

existimant: sed patienter agit propter vos,
nolens aliquos perire, sed omnes ad poeni-
tentiam reverti. Adveniet autem dies Domini 10 1 Th 5,2.3 7. Mt 24,29.35. Ap 20,11. Is 66,15.
ut fur: in quo caeli magno impetu transient,
elementa verò calore solventur, terra autem
et quae in ipsa sunt opera, exurentur. Cum 11
igitur haec omnia dissolvenda sint, quales
oportet vos esse in sanctis conversationibus,
et pietatibus, expectantes, et properantes in 12 Is 34,4. Jd 8
adventum diei Domini, per quem caeli ar-
dentes solventur, et elementa ignis ardore
11 tabescent? Novos vero caelos, et novam ter- 13 Is 65,17; 66,22. Ap 21,1 27.
ram secundum promissa ipsius expectamus,
in quibus iustitia habitat. Propter quod 14 1 K 1,7.8. Jd 24.
charissimi haec expectantes, satagite imma-
culati, et inviolati ei inveniri in pace. et Do- 15 R 2,4. 1 K 3,10
mini nostri longanimitatem, salutem arbitre-
mini: sicut et charissimus frater noster Paulus
secundum datam sibi sapientiam scripsit vo-
bis, sicut et in omnibus epistolis, loquens in 16
eis de his, in quibus sunt quaedam difficilia
intellectu, quae indocti, et instabiles depra-
vant, sicut et ceteras Scripturas, ad suam
ipsorum perditionem. Vos igitur fratres prae- 17 Mc 13,5 9 23
scientes custodite, ne insipientium errore tra-
ducti excidatis a propria firmitate. crescite 18 Jd 25
vero in gratia, et in cognitione Domini nostri,
et Salvatoris Iesu Christi. Ipsi gloria et nunc,
et in diem aeternitatis. Amen.

9 aliquem *A* *10* sicut *A* | fur in nocte *F²* | qua 𝔊*F* | transeunt *A* | caelo resolventur *F¹* | — terra ... exur. 𝔊*AF* *11* > haec igit | (sunt) | > esse vos ℭ*A* *12* adventu ℭ*A* | (— diei) | dei 𝔊ℭ*F* | quam 𝔊*AF* *13* sec] et *et* 𝔊 *14* satis agite 𝔊*AF* *15* arbitramini *16* — et 3° *F* | — ipsorum *F²* *17* transducti *18* gratiam *F* | — in 2° [𝔊]*F* | cognitionem *F* | die *AF*⁹ *Subscr.* [Legi *F²*] Exp. epist. sancti (apost) Petri [II *F al*] 𝔊

EPISTOLA

BEATI IOANNIS APOSTOLI

PRIMA.

J 1,1.14 L 24,39. Act 17,27. 1 QUOD fuit ab initio, quod audivimus, 1
quod vidimus oculis nostris, quod perspexi-
mus, et manus nostrae contrectaverunt de
J 1,4. 2 verbo vitae: et vita manifestata est, et vidi-
mus, et testamur, et annunciamus vobis vitam
aeternam, quae erat apud Patrem, et appa-
Mt 13,17. 3 ruit nobis: quod vidimus et audivimus, an-
nunciamus vobis, ut et vos societatem habe-
atis nobiscum, et societas nostra sit cum
J 15,11. 16,24 2 K 1,24 4 Patre, et cum Filio eius Iesu Christo. Et haec
scribimus vobis ut gaudeatis, et gaudium ve-
strum sit plenum.
Jc 1,17. 5 Et haec est annunciatio, quam audivimus
ab eo, et annunciamus vobis: Quoniam Deus
2,4. J 8,21. 6 lux est, et tenebrae in eo non sunt ullae. Si 2
dixerimus quoniam societatem habemus cum
eo, et in tenebris ambulamus, mentimur, et
R 9,14 Ap 1,5, 7,14 7 veritatem non facimus. Si autem in luce
ambulamus sicut et ipse est in luce, socie-
tatem habemus ad invicem, et sanguis Iesu
Christi, Filii eius, emundat nos ab omni pec-
2,4 Prv 20,9 8 cato. Si dixerimus quoniam peccatum non
habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in
Prv 28,13. 9 nobis non est. Si confiteamur peccata no-
stra: fidelis est, et iustus, ut remittat nobis
peccata nostra, et emundet nos ab omni
10 iniquitate. Si dixerimus quoniam non

Inscr. Epist.] + Canonica 𝔊 Inc Epistula (sancti *F al*) Iohannis prima (apostoli) 𝔏 Epistula Iohannis I 𝔗 **1,1** quod 3°] et *A* | — quod 4° *F*[2] | temtaverunt *A* *3* adnunt.] + et [𝔏]𝔗 *pr* et *A* | — cum 2° *A*[1] *4* scripsimus *A* | — gaudeatis et [𝔏]𝔗*A* | nostrum *5* audimus 𝔏*AF* *6* > non fac. ver. *7* lucem 1° *F*[1] | ambulemus *A* | — Christi [𝔏]*F* | mundat *A* | — ab *A* *9* > et iust. est *A* | (— nostra 2°)

peccavimus: mendacem facimus eum, et ver-
3 bum eius non est in nobis. Filioli mei, 2 R 8,34. H 7,25. J 14,16
haec scribo vobis, ut non peccetis. Sed et
si quis peccaverit, advocatum habemus apud
Patrem, Iesum Christum iustum: et ipse est 2 Kol 1,20. J 17,21 s.
propitiatio pro peccatis nostris: non pro no-
stris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.
Et in hoc scimus quoniam cognovimus eum, 3
si mandata eius observemus. Qui dicit se 4 1,8. 4,20.
nosse eum, et mandata eius non custodit,
mendax est, et in hoc veritas non est. Qui 5 J 14,21.23. 5,8
autem servat verbum eius, vere in hoc cha-
ritas Dei perfecta est: et in hoc scimus quo-
niam in ipso sumus. Qui dicit se in ipso 6 J 15,10
manere, debet, sicut ille ambulavit, et ipse
ambulare.
4 Charissimi, non mandatum novum scribo 7 J 13,34 Mt 5,17
vobis, sed mandatum vetus, quod habuistis
ab initio: Mandatum vetus est verbum, quod
audistis. Iterum mandatum novum scribo vo- 8 R 13,12. J 13,34; 15,10 12
bis, quod verum est et in ipso, et in vobis:
quia tenebrae transierunt, et verum lumen iam
lucet. Qui dicit se in luce esse, et fratrem 9 4,20.
suum odit, in tenebris est usque adhuc. Qui 10 R 14,13.19. J 11,9.
diligit fratrem suum, in lumine manet, et
scandalum in eo non est. Qui autem odit 11 J 11,10; 12,35
fratrem suum, in tenebris est, et in tenebris
ambulat, et nescit quo eat: quia tenebrae ob-
5 caecaverunt oculos eius. Scribo vobis, filioli, 12 1 K 6,11

10 faciemus A¹ | > in n. non est A
2,1 — et [𝔖] 3 (Et] sed)
4 eum] Deum 𝔖 | hoc] eo A, et 5 1°
5 — et 6 sicut [et]
8 (item) | > est ver. | (nobis) | quoniam | > iam ver
9 (— se) | (ambulare)
11 [manet et] amb. | quoniam

quoniam remittuntur vobis peccata propter
1,1. J 1,1 13 nomen eius. Scribo vobis patres, quoniam
cognovistis eum, qui ab initio est. Scribo vo-
bis adolescentes, quoniam vicistis malignum.
E 6,10. 14 Scribo vobis infantes, quoniam cognovistis
patrem. Scribo vobis iuvenes, quoniam fortes
estis, et verbum Dei manet in vobis, et vici-
Jc 4,4. J 3,42 15 stis malignum. Nolite diligere mundum, ne- 6
que ea, quae in mundo sunt. Si quis diligit
Prv 27,20. Jc 4,16. Tt 2,12. 16 mundum, non est charitas Patris in eo: quo-
niam omne, quod est in mundo, concupiscen-
tia carnis est, et concupiscentia oculorum, et
superbia vitae: quae non est ex Patre, sed
Mt 7,21. 1 P 4,2. 17 ex mundo est. Et mundus transit, et concu-
piscentia eius. Qui autem facit voluntatem
Dei, manet in aeternum.

Mt 24,5 24. 1 P 4 7. 1 K 10,11. 18 Filioli, novissima hora est: et sicut audi- 7
stis quia Antichristus venit: et nunc Anti-
christi multi facti sunt; unde scimus, quia
Act 20,30. 1 K 11,19. 19 novissima hora est. Ex nobis prodierunt,
sed non erant ex nobis. nam, si fuissent ex
nobis, permansissent utique nobiscum: sed ut
manifesti sint quoniam non sunt omnes ex
27 1 K 2,15 20 nobis. Sed vos unctionem habetis a Sancto, et
21 nostis omnia. Non scripsi vobis quasi ignoran-
tibus veritatem, sed quasi scientibus eam: et
quoniam omne mendacium ex veritate non

---

12 remittentur *A*
14 quia 𝔈*A* | patrem] + scribo vobis, patres (fratres), quia cognovistis eum qui ab initio est 𝔊[*Treg*] *F* | scribo 2°] scripsi *A* | iuv.] adulescentes 𝔊*F* | quia | > in vob. man
16 > in m. est 𝔈*A* | — est 2° [𝔊]*F* | oeul. est [𝔊]*F*
17 transibit *A* | (domini)
18 antechr *bis* *F*¹ | et nunc] nunc 𝔊𝔈*F* n. autem *A* | (quoniam) *19* mansissent *F* | fiant 𝔊*F*
20 (a deo) *21* Quia non *F*

est. Quis est mendax, nisi is, qui negat 22
quoniam Iesu est Christus? Hic est Anti-
christus, qui negat Patrem, et Filium. Omnis, 23 4,15. J 5,23, 10,30.
qui negat Filium, nec Patrem habet. qui con-
8 fitetur Filium, et Patrem habet. Vos quod 24 7
audistis ab initio, in vobis permaneat: Si in
vobis permanserit quod audistis ab initio, et
vos in Filio, et Patre manebitis. Et haec est 25
repromissio, quam ipse pollicitus est nobis,
vitam aeternam. Haec scripsi vobis de his, 26
qui seducunt vos. Et vos unctionem, quam 27 20. J 14,26, 16,13. Jr 31,34.
accepistis ab eo, maneat in vobis. Et non
necesse habetis ut aliquis doceat vos: sed
sicut unctio eius docet vos de omnibus, et
verum est, et non est mendacium. Et sicut
docuit vos: manete in eo. Et nunc filioli ma- 28 3,6, 4,17.
nete in eo: ut cum apparuerit, habeamus
fiduciam, et non confundamur ab eo in ad-
ventu eius. Si scitis quoniam iustus est, 29 3,7.10.
scitote quoniam et omnis, qui facit iustitiam,
ex ipso natus est.
9 Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, 3 5,20. J 1,12.13 J 16,3. R 1,5
ut filii Dei nominemur et simus. Propter hoc
mundus non novit nos: quia non novit eum.
Charissimi, nunc filii Dei sumus: et nondum 2 2,28 R 8,17. 2 K 3,18. Ph 3,21 Kol 3,4. Es 34,29.
apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum
apparuerit, similes ei erimus: quoniam videbi-
mus eum sicuti est. Et omnis, qui habet hanc 3 H 12,14.
spem in eo, sanctificat se, sicut et ille sanctus est.

---

22 — is *A* his *F*[1] | Ies. non est 𝔊𝔈*A*
24 Quis si 𝔊 | > ab in aud. 2°
25 promissio *A* | poll. est [dare] | vobis
26 eis *F* 27 — vos 1° 𝔊
28 adventum *F*[1] 29 — et [𝔊]𝔈*A*
3,1 sumus 𝔊*F* | — nos *F*[1]
2 fili *F* | apparuerit 1° *F* | (scitis) | sicut *F*
3 > spem hanc

Mt 7,23 4 Omnis, qui facit peccatum, et iniquitatem 12
Is 53,4.5.9 1 P 2,24. 5 facit: et peccatum est iniquitas. Et scitis
quia ille apparuit ut peccata nostra tolleret:
II 3,14 6 et peccatum in eo non est. Omnis, qui in
eo manet, non peccat: et omnis, qui peccat,
2,29. 7 non vidit eum, nec cognovit eum. Filioli,
nemo vos seducat. Qui facit iustitiam, iustus
J 8,44 8 est: sicut et ille iustus est. Qui facit pecca-
tum, ex diabolo est: quoniam ab initio dia-
bolus peccat. In hoc apparuit Filius Dei, ut
8 6,18. 9 dissolvat opera diaboli. Omnis, qui natus
est ex Deo, peccatum non facit: quoniam se-
men ipsius in eo manet, et non potest pec-
10 care, quoniam ex Deo natus est. In hoc ma-
nifesti sunt Filii Dei, et filii diaboli. Omnis,
qui non est iustus, non est ex Deo, et qui
J 13,34; 15,12. 11 non diligit fratrem suum: quoniam haec est
annunciatio, quam audistis ab initio, ut dili-
Gn 4,8. 12 gatis alterutrum. Non sicut Cain, qui ex
maligno erat, et occidit fratrem suum. Et
propter quid occidit eum? Quoniam opera
eius maligna erant: fratris autem eius, iusta.
Mt 5,11. J 15,18.19. 13 Nolite mirari fratres, si odit vos mundus 11
2,11. J 5,24 14 Nos scimus quoniam translati sumus de morte
ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non
Mt 5,21 22 J 8,44. 15 diligit, manet in morte: omnis, qui odit fra-
trem suum, homicida est. Et scitis quoniam
omnis homicida non habet vitam aeternam in
J 10,1.14.15,13 G 2,20 R 9,8 16 semetipso manentem. In hoc cognovimus

---

5 quoniam | — nostra
6 videt *F*
10 (manifestati) | ex] de *F* | *fin* + [non est ex deo]
11 audivimus *F* | diligamus
12 — qui | iuxta *F*[1]
13 nos *AF* 14 ad] in
15 (quis) | se

charitatem Dei, quoniam ille animam suam
pro nobis posuit: et nos debemus pro fratri-
bus animas ponere Qui habuerit substantiam 17 4,20. Dt 15,7.
huius mundi, et viderit fratrem suum neces-
sitatem habere, et clauserit viscera sua ab
12 eo quomodo charitas Dei manet in eo? Fi- 18 Jc 1,22 2,15.16
lioli mei, non diligamus verbo, neque lingua,
sed opere et veritate. in hoc cognoscimus 19
quoniam ex veritate sumus: et in conspectu
eius suadebimus corda nostra. Quoniam si 20
reprehenderit nos cor nostrum: maior est Deus
corde nostro, et novit omnia. Charissimi, si 21 R 5,1.2. H 4,16.
cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam
habemus ad Deum: et quidquid petierimus, 22 Mc 11,24
accipiemus ab eo: quoniam mandata eius
custodimus, et ea, quae sunt placita coram
eo, facimus.
Et hoc est mandatum eius: Ut credamus 23 J 6,29, 15,17.
in nomine Filii eius Iesu Christi: et diligamus
alterutrum, sicut dedit mandatum nobis. Et 24 4,13. R 8,9.
qui servat mandata eius, in illo manet, et
ipse in eo: et in hoc scimus quoniam manet
in nobis de Spiritu, quem dedit nobis.

13 Charissimi, nolite omni spiritui credere, 4 1 Th 5,21 Mt 7,15.
sed probate spiritus si ex Deo sint: quo-
niam multi pseudoprophetae exierunt in
mundum. in hoc cognoscitur spiritus Dei: 2 1 K 12,3.
omnis spiritus qui confitetur Iesum Christum
in carne venisse, ex Deo est: et omnis 3 2,18. J 8,17

16 — Dei [𝔊]*F* | > pro nob an. suam | fr. nostris an. nostras *F*
17 — huius | necesse *A* *18* — mei 𝔊𝔈*A* | nec
19 suadeamus 𝔊*F*[1] ·demus *AF*[2]
20 — nostrum [𝔊]*F*, *a* *21*
22 quodcumque *23* filii *F* *24* > nobis dedit 𝔊*F*
4,1 mundo *F* *2* Et omnis *F*

spiritus, qui solvit Iesum, ex Deo non est, et
hic est Antichristus, de quo audistis quoniam
Mt 12,29 4 venit, et nunc iam in mundo est. Vos ex
Deo estis filioli, et vicistis eum, quoniam ma-
ior est qui in vobis est, quàm qui in mundo.
J 15,19 5 Ipsi de mundo sunt: ideo de mundo loquun-
J 8,47 6 tur, et mundus eos audit. Nos ex Deo sumus.
Qui novit Deum, audit nos: qui non est ex
Deo, non audit nos: in hoc cognoscimus Spi-
ritum veritatis, et spiritum erroris.
3,29 7 Charissimi, diligamus nos invicem: quia 14
charitas ex Deo est. Et omnis, qui diligit,
8 ex Deo natus est, et cognoscit Deum. Qui
non diligit, non novit Deum: quoniam Deus
J 3,16. 9 charitas est. In hoc apparuit charitas Dei in
nobis, quoniam Filium suum unigenitum misit
10. 2,2. 10 Deus in mundum, ut vivamus per eum. In
hoc est charitas: non quasi nos dilexerimus
Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos, et
misit Filium suum propitiationem pro pecca-
Mt 18,33 11 tis nostris. Charissimi, si sic Deus dilexit
nos: et nos debemus alterutrum diligere.
J 1,18. 12 | Deum nemo vidit umquam. Si diligamus in- 15
vicem, Deus in nobis manet, et charitas
3,23. R 8,9 13 eius in nobis perfecta est. In hoc cogno-
scimus quoniam in eo manemus, et ipse in
nobis: quoniam de Spiritu suo dedit nobis.
J 3,11 14 Et nos vidimus, et testificamur quoniam

---

3 Iesum Christum *A* | Antichristi 𝔊𝔈*F* (antech- *F*[1]) | de quo] quod
4 nos 𝔊𝔈*F*
5 locantur *AF*
7 — nos [𝔊]𝔈*AF* | quoniam [est.] — . 𝔊 , 𝔈*A*
9 (vidit)
10 diliximus *F* | — prior [𝔊]𝔈*AF*
11 (— sic) 13 intellegimus | Spiri. sancto s. 𝔊

Pater misit Filium suum Salvatorem mundi.
Quisquis confessus fuerit quoniam Iesus est 15 6,5.
Filius Dei, Deus in eo manet, et ipse in Deo.
Et nos cognovimus, et credidimus charitati, 16 8
16 quam habet Deus in nobis. * Deus charitas
est: et qui manet in charitate, in Deo manet,
et Deus in eo. In hoc perfecta est charitas 17 2,28
Dei nobiscum, ut fiduciam habeamus in die
iudicii: quia sicut ille est, et nos sumus in
hoc mundo. Timor non est in charitate: sed 18
perfecta charitas foras mittit timorem, quoniam
timor poenam habet. qui autem timet, non
est perfectus in charitate. Nos ergo diliga- 19 10.
mus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos.
Si quis dixerit quoniam diligo Deum, et fra- 20 2,4
trem suum oderit, mendax est. Qui enim
non diligit fratrem suum quem videt, Deum,
quem non videt, quomodo potest diligere? Et 21 Mc 12,29-31.
hoc mandatum habemus a Deo: ut qui diligit
Deum, diligat et fratrem suum.

17 Omnis, qui credit, quoniam Iesus est Chri- 5 4,15 19 1 P 1,22.23 J 8,42.
stus, ex Deo natus est. Et omnis, qui diligit
eum qui genuit, diligit et eum qui natus est
ex eo. In hoc cognoscimus quoniam diligi- 2
mus natos Dei, cum Deum diligamus, et man-
data eius faciamus. Haec est enim charitas 3 J 14,15.23.24 Mt 11,30.
Dei, ut mandata eius custodiamus: et mandata
eius gravia non sunt. Quoniam omne, quod 4 J 16,33.
natum est ex Deo, vincit mundum: et haec

14 — suum *15* Quicumque *A*
16 (— nos) | credimus *A* | — et 2° *A*[1] | caritati dei *A*[1]
17 — Dei | > nobisc. car. *A* | est [in caritate] | (simus) *18* (foris)
19 — Deum [ꝑ]𝔗*F* invicem *A*
20 (en.] autem) | (vidit *bis*)
21 ab eo ꝑ*F* | — et *F*
5,1 — genuit, dil. et eum qui *F* | — et 2°
2 natus *F*[1] | deo, *A* (*Tr.*) *4* vicit 1° *F*

est victoria, quae vincit mundum, fides nostra.
4,4. 5 Quis est, qui vincit mundum, nisi qui credit
J 10,34.35. 6 quoniam Iesus est filius Dei? hic est, qui
venit per aquam et sanguinem, Iesus Christus:
non in aqua solum, sed in aqua et sanguine.
Et spiritus est, qui testificatur, quoniam Chri-
7 stus est veritas. Quoniam tres sunt, qui te-
stimonium dant in caelo: Pater, Verbum, et
8 Spiritus sanctus: et hi tres unum sunt. Et
tres sunt, qui testimonium dant in terra:
Spiritus, et aqua, et sanguis: et hi tres unum
J 5,32 36; 8,18. 9 sunt. Si testimonium hominum accipimus, 18
testimonium Dei maius est: quoniam hoc est
testimonium Dei, quod maius est, quoniam
R 8,16 1 K 14,15. 10 testificatus est de Filio suo. Qui credit in
filium Dei, habet testimonium Dei in se. Qui
non credit Filio, mendacem facit eum: quia
non credit in testimonium quod testificatus
11 est Deus de Filio suo Et hoc est testimo-
nium, quoniam vitam aeternam dedit nobis
J 3,36. 12 Deus. Et haec vita in Filio eius est. ¹ Qui habet
Filium, habet vitam: qui non habet Filium,
J 20,31 13 vitam non habet. Haec scribo vobis: ut 19
sciatis quoniam vitam habetis aeternam, qui
3,21 22. J 14,13, 16,23. 14 creditis in nomine Filii Dei. Et haec est
fiducia, quam habemus ad eum: Quia quod-

---

4 — est *F* 5 vicit *F* | (— mundum)
6 sanguinem 2° *F*¹
7 quia 7-8 — in caelo . . . in terra 8 — hi
9 — *hic* quod maius est *et fin* + quonium hoc est testimonium dei quod maius est *F* | quia (2°)
10 filium] filio | — filio *A*¹ filium 𝔖𝔉 | quoniam | credidit (*A*¹) | in testimonio
11 — est 1° *F*¹ | — est 2° *A*
12 fil. Dei 1° 𝔖 2° 𝔖𝔏𝔈*A*²*F*
13 scripsi 𝔖𝔈*A* | (habeatis)
14 — est *F* | (ad] in) | eum] Deum 𝔖

cumque petierimus : secundum voluntatem eius,
audit nos. Et scimus quia audit nos quid- 15
quid petierimus: scimus quoniam habemus
petitiones quas postulamus ab eo. Qui scit 16 Mt 18,21. H 6,4—6.
fratrem suum peccare peccatum non ad mor-
tem, petat, et dabitur ei vita peccanti non
ad mortem. Est peccatum ad mortem: non
pro illo dico ut roget quis. Omnis iniquitas, 17
peccatum est: et est peccatum ad mortem.
Scimus quia omnis, qui natus est ex Deo, 18 3 9. J 17,15.
non peccat: sed generatio Dei conservat eum,
et malignus non tangit eum. Scimus quo- 19 G 1 4 J 8,47.
niam ex Deo sumus: et mundus totus in ma-
ligno positus est. Et scimus quoniam Filius 20 J 17,3. R 9,5.
Dei venit, et dedit nobis sensum ut cogno-
scamus verum Deum, et simus in vero Filio
eius. Hic est verus Deus, et vita aeterna.
Filioli, custodite vos a simulacris. Amen. 21 1 K 10,14

EPISTOLA

BEATI IOANNIS APOSTOLI

SECVNDA.

1 SENIOR Electae dominae, et natis eius, 1 1 P 5,1. 3 J 1. J 8,32
quos ego diligo in veritate, et non ego solus,
sed et omnes, qui cognoverunt veritatem, | pro- 2 J 5,38, 8,44. 1 J 3,15, 1,8, 2,4.
pter veritatem, quae permanet in nobis, et
nobiscum erit in aeternum. Sit vobiscum gra- 3 1 T 1,2. 2 T 1,2
tia, misericordia, pax a Deo Patre, et a Christo

---

14 pet.] — : et 𝔊 15 quoniam 16 petet 𝔏𝔈*F* petit *A* | dabit ei vitam | peccantibus 𝔏𝔈*A* | est [enim] | — quis 𝔏*F* 18 quoniam 20 vero, 𝔏*A* | eius [Iesu Christo] | — Deus *A* 21 simulachr- 𝔊*A* | — Amen 𝔈*A* *Subscr* [Legi *F*²] Exp epistula [sancti *F al*] Iohannis [prima *F al*] 𝔏 *Inscr*. Ep.] + Canonica 𝔊 Inc. eiusdem epistula secunda (incipit secunda Ioh.) 𝔏 Epistula Iohannis II 𝔈 1 Electae] el- 𝔏𝔈*A* 2 — propter veritatem (𝔏)*F* 3 nobiscum *A* | [et] misser. | — a 2º *A*

Iesu Filio Patris in veritate, et charitate.
4 Gavisus sum valde, quoniam inveni de filiis 2
tuis ambulantes in veritate, sicut mandatum
1 J 2,7. 5 accepimus a Patre. Et nunc rogo te domina,
non tamquam mandatum novum scribens tibi,
sed quod habuimus ab initio, ut diligamus
6 alterutrum. Et haec est charitas, ut ambule-
mus secundum mandata eius. * Hoc est enim 3
mandatum, ut quemadmodum audistis ab initio,
1 J 2,18, 4,1–3. 7 in eo ambuletis: quoniam multi seductores
exierunt in mundum, qui non confitentur Ie-
sum Christum venisse in carnem: hic est se-
G 4,11. 8 ductor, et antichristus. Videte vosmetipsos,
ne perdatis quae operati estis: sed ut merce-
1 J 2,23. 6 J 9. 9 dem plenam accipiatis. Omnis, qui recedit, 4
et non permanet in doctrina Christi, Deum
non habet: qui permanet in doctrina, hic et
2 Th 3,6. 6 J 9. 1 Rg 13,17. 10 Patrem et Filium habet. Si quis venit ad vos,
et hanc doctrinam non affert, nolite recipere
1 T 5,22. Ap 18,4. 11 eum in domum, nec AVE ei dixeritis. Qui
enim dicit illi AVE, communicat operibus eius
malignis.
6 J 13. 12 Plura habens vobis scribere, nolui per (5)
chartam, et atramentum: spero enim me fu-
turum apud vos, et os ad os loqui: ut gaudium
13 vestrum plenum sit. Salutant te filii sororis
tuae Electae.

4 veritatem F^1 | (accipimus) *5* (— ut) *6* Hoc mand est *7* fitetur A^1 | veniestem in carne | antechr- F^1 *9* [scimus quoniam] Omnis | praecedit (-det A^1) | manet 1° ℭAF | — et 2° [𝔊]F | > fil et patr *10* domu A | heve 𝔊ℭF, *it 11* *11* illius (— A^1) | *fin* + Ecce praedixi vobis, ut in die Domini non confundamini 𝔊 *12* cartam 𝔊 A^1F^2 cartham F^1 | (— me) | apud] ad 𝔊F | > sit plen ℭA *13* fili F | El] el- 𝔊ℭA ecclesiae F | *fin* + Amen F *Subscr.* [Legi F^2] Exp epistula sancti Iohannis secunda 𝔊

EPISTOLA
BEATI IOANNIS APOSTOLI
TERTIA.

1 SENIOR Gaio charissimo, quem ego diligo 1 2 J 1. Act 20,4.
in veritate.
Charissime, de omnibus orationem facio 2
prospere te ingredi, et valere, sicut prospere
agit anima tua. Gavisus sum valde venienti- 3 2 J 4.
bus fratribus, et testimonium perhibentibus
veritati tuae, sicut tu in veritate ambulas.
Maiorem horum non habeo gratiam, quam ut 4
2 audiam filios meos in veritate ambulare. Cha- 5
rissime, fideliter facis quidquid operaris in
fratres, et hoc in peregrinos, [1]qui testimonium 6 Tt 3,13.
reddiderunt charitati tuae in conspectu Ec-
clesiae: quos, benefaciens, deduces digne Deo.
Pro nomine enim eius profecti sunt, nihil acci- 7 Act 20,35. 1 K 9,12.15.
pientes a Gentibus. Nos ergo debemus suscipere 8 H 13,2 2 J 10.
huiusmodi, ut cooperatores simus veritatis.
3 Scripsissem forsitan Ecclesiae: sed is, 9 Mt 20,27 2 J 9.
qui amat primatum gerere in eis, Diotrephes,
non recipit nos. propter hoc si venero, com- 10
monebo eius opera, quae facit: verbis ma-
lignis garriens in nos: et quasi non ei ista
sufficiant neque ipse suscipit fratres: et eos,
qui suscipiunt, prohibet, et de Ecclesia eiicit.
4 Charissime, noli imitari malum, sed quod 11 1 J 3,6.9.
bonum est. Qui benefacit, ex Deo est: qui
malefacit, non vidit Deum. Demetrio testi- 12 J 19,35, 21,24
monium redditur ab omnibus, et ab ipsa veri-
tate, sed et nos testimonium perhibemus: et
nosti quoniam testimonium nostrum verum est.

Inscr. Ep.] + Canonica 𝔊 Inc. [eiusdem epistula *F*] tertia 𝔊 Epistula Iohannis III 𝔈 *1.2* verit. caritatis. Ideo in omn. *F*[(1)] *3* [de] venient. *4* ambulantes *6* perhibuerunt *F* | bene facies deducens (ducens *A*) *7* — eius [𝔊]𝔈*AF* | gentilibus 𝔊𝔈*F* *8* sumus *F*[1] *9* forsitam *F* | his *F* | genere *A* | Diotripes *A* | recepit *F* *10* commoneam | nec | suscepit *F* | cupiunt *11* emitari *F*[1] | vidit 𝔊*A* *12* — sed | nos] + autem 𝔊𝔈*F*

3 J 12. 13 Multa habui tibi scribere: sed nolui per 5
14 atramentum, et calamum scribere tibi. Spero
autem protinus te videre, et os ad os loque-
15 mur. ¹ Pax tibi. Salutant te amici. Saluta
amicos nominatim.

EPISTOLA CATHOLICA

BEATI IVDAE APOSTOLI.

Mt 13,55. 1 IUDAS Iesu Christi servus, frater autem 1
Iacobi, his, qui sunt in Deo Patre dilectis, et
2 P 1,2. 2 Christo Iesu conservatis, et vocatis. Miseri-
cordia vobis, et pax, et charitas adimpleatur.
1 T 1,18. 2 P 1,5. 2,21. 3 Charissimi, omnem solicitudinem faciens
scribendi vobis de communi vestra salute, ne-
cesse habui scribere vobis: deprecans super-
G 2,4. 2 P 2,1 s. 4 certari semel traditae sanctis fidei. Subintroi-
erunt enim quidam homines (qui olim prae-
scripti sunt in hoc iudicium) impii, Dei nostri
gratiam transferentes in luxuriam, et solum
Dominatorem, et Dominum nostrum Iesum
Christum negantes.
Nu 14,35. 1 K 10,5. 2 P 1,12. 5 Commonere autem vos volo, scientes semel 2
omnia, quoniam Iesus populum de terra Aegypti
salvans, secundò eos, qui non crediderunt, per-
Gn 6. J 8,44. 2 P 2,4 s. 6 didit: Angelos vero, qui non servaverunt suum
principatum, sed dereliquerunt suum domici-
lium, in iudicium magni diei, vinculis aeternis
Gn 19,4–25. 2 P 2,6.10. 7 sub caligine reservavit. Sicut Sodoma, et 3
Gomorrha, et finitimae civitates simili modo

13 > scr. tibi 14 loquimur *F* 15 (𝕮 — „15") | Saluta tu 𝕾 | per nomen | *fin* + [amen (vale)] *Subscr.* [Legi *F*²] Exp. epistula sancti Iohannis tertia (apostoli) 𝕴
Inscr. Cath.] Canonica 𝕾 Inc. Epistula Iudae [Apostoli] 𝕴 Epistula Iudas 𝕮 1 — sunt | > 1 Chr. | — et 2º 4 — et 2º *A*¹*F* 5 Ihesus *F* 6 angelus *F*¹ | dei *F* | [indicio] reserv. 7 Gomorra

exfornicatae, et abeuntes post carnem alteram,
factae sunt exemplum, ignis aeterni poenam
sustinentes. Similiter et hi carnem quidem 8 2 P 2,10
maculant, dominationem autem spernunt, maie-
statem autem blasphemant. Cum Michael 9 Dn 10,1 Zch 3,2 2 P 2,11
Archangelus cum diabolo disputans altercare-
tur de Moysi corpore, non est ausus iudicium
inferre blasphemiae: sed dixit: Imperet tibi
Dominus. Hi autem quaecumque quidem 10 2 P 2,12
ignorant, blasphemant: quaecumque autem
naturaliter, tamquam muta animalia, norunt,
4 in his corrumpuntur. Vae illis, quia in via 11 Gn 4,8 Nu 31,16, 16,22 2 P 2,15
Cain abierunt, et errore Balaam mercede ef-
fusi sunt, et in contradictione Core perierunt.
Hi sunt in epulis suis maculae, convivantes 12 Ez 34,8. 2 P 2,13.17.
sine timore, semetipsos pascentes, nubes sine
aqua, quae a ventis circumferuntur, arbores
autumnales, infructuosae, bis mortuae, eradi-
catae, ¹ fluctus feri maris, despumantes suas 13 Is 57,20. 2 P 2,17.
confusiones, sidera errantia: quibus procella
tenebrarum servata est in aeternum. Pro- 14 Gn 5,21. Dt 33,2 Zch 14,5
5 phetavit autem et de his septimus ab Adam
Enoch, dicens: Ecce venit Dominus in sanc-
tis millibus suis ¹ facere iudicium contra om- 15 Mt 25,31
nes, et arguere omnes impios de omnibus
operibus impietatis eorum, quibus impie
egerunt, et de omnibus duris, quae locuti
sunt contra Deum peccatores impii. Hi sunt 16 2 P 2,10.18
murmuratores querulosi, secundum desideria
sua ambulantes, et os eorum loquitur su-
perba, mirantes personas quaestus causa.

7 (aeternae) 8 hii *A*, *it 10.12 16 19* | Maiestates *F* 9 Micahel *F* | arcang- *F*¹ | (*nonne* increpet?) 11 qui 𝔊*F* | — in 1º [ℭ]𝔗*AF* | — in 2º 13 confessiones *F* | > in aet. serv. est 14 — et *AF*² | — de ℭ𝔗*F*¹ | (veniet) | (militibus) 15 Deum] eum 16 quaerellosi ℭ*F* querelo- 𝔗*A* | illorum | superbiam 𝔊*A* -bia *F*

2 P 3,2 17 Vos autem charissimi memores estote ver- 6
borum, quae praedicta sunt ab Apostolis Do-
1 T 4,1 2 P 3,3 18 mini nostri Iesu Christi, qui dicebant vobis,
quoniam in novissimo tempore venient illu-
sores, secundum desideria sua ambulantes in
1 K 2,14 19 impietatibus. Hi sunt, qui segregant semet-
ipsos, animales, Spiritum non habentes.
Kol 2,7. 1 Th 5,11. 20 Vos autem charissimi superaedificantes
vosmetipsos sanctissimae vestrae fidei, in Spi-
21 ritu sancto orantes, vosmetipsos in dilectione
Dei servate, expectantes misericordiam Do-
mini nostri Iesu Christi in vitam aeternam.
22 Et hos quidem arguite iudicatos: illos vero
Am 4,11. Zch 3,2 ss. Jc 5,19-20. Ap 3,4. 23 salvate, de igne rapientes. Aliis autem mi-
seremini in timore: odientes et eam, quae
carnalis est, maculatam tunicam.
1 Th 5,23. Ph 1,10. 2 P 3,14. 24 Ei autem, qui potens est vos conservare 7
sine peccato, et constituere ante conspectum
gloriae suae immaculatos in exultatione in
R 16,27. 1 T 1,17. 2 P 3,18. 25 adventu Domini nostri Iesu Christi. Soli Deo
Salvatori nostro, per Iesum Christum Domi-
num nostrum, gloria et magnificentia, impe-
rium et potestas ante omne saeculum, et
nunc, et in omnia saecula saeculorum. Amen.

---

17 — nostri [𝔊]*F* *18* novissimis temporibus 𝔖 | > sua desid. | amb. impietatem *19* — semetipsos 𝔊ℭ*F* | spiritu *F*[1] *20* sanctissime *F*[1] | nostrae fid. in Sp. s., 𝔖 *21* ipsi vos 𝔊*F* ipsos vos ℭ*A* | (— dei) | — expect. ... aet. *23* salutate *F*[1] | timorem *F*[2] | odientem *F* | — et *A* *24* potest *A* | — in adv. D. n. I. Chr. *25* cui glor. *A* | — et 1° | — et 3° *F* | omni *F* | — saeculorum

Subscr. [Leg. *F*[2]] Expl. epistula sancti Iudae *F* 𝔊

APOCALYPSIS

BEATI IOANNIS APOSTOLI.

APOCALYPSIS Iesu Christi, quam dedit 1 18 Dn 2,28.29
illi Deus palam facere servis suis, quae oportet
fieri cito: et significavit, mittens per Angelum
suum servo suo Ioanni, qui testimonium per- 2 8. 6,9
hibuit verbo Dei, et testimonium Iesu Christi,
quaecumque vidit. Beatus, qui legit, et audit 3 22,7. 22,10.
verba prophetiae huius: et servat ea, quae in
ea scripta sunt: tempus enim prope est.

1 Ioannes septem Ecclesiis, quae sunt in Asia. 4 8. Ex 3,14 15 Is 41,4. 2,1 5,6. Is 11,2 Lxx. Zch 3,9, 4,6.
Gratia vobis, et pax ab eo, qui est, et qui erat,
et qui venturus est: et a septem spiritibus,
qui in conspectu throni eius sunt: et a Iesu 5 Ps 88,28 38, 130,8. Is 40,2 8,14 J 18,37 18. Kol 1,18. 19,16. 7,14. H 9,14
Christo, qui est testis fidelis, primogenitus mor-
tuorum, et princeps regum terrae, qui dilexit
nos, et lavit nos a peccatis nostris in sanguine
suo, [1] et fecit nos regnum, et sacerdotes Deo et 6 5,10. 1 P 2,5 9 Ex 19,6. Is 61,6
Patri suo: ipsi gloria, et imperium in saecula

Inscr. Liber Ap 𝔊 | Inc. Apocalypsis [Sancti Iohannis Amen *F*, Iohannis Apostoli *al*] 𝔊 Apoc. Iohannis 𝔈

1,*1* quam] quas *F* | — illi *A*[1] | (— per) | Ioh- *semper* *3* et qui audiunt | prophetias *F*[1] | — huius 𝔊𝔈*F* | servant | in illa 𝔈*A* *4* Iohannis *A*, *it 9* *5* ab *6* nostrum regn- | — et 2° [𝔊]𝔈*AF* | gloriam *F*[1]

Dn 7,13. 7 saeculorum· Amen. Ecce venit cum nubibus,
Zch 12,10 13 14 et videbit eum omnis oculus, et qui eum pu-
J 19,37 pugerunt. Et plangent se super eum omnes
L 23,27 28 tribus terrae: Etiam· Amen.
Ex 3,14 Is 41,4 8 Ego sum *α*, et *ω*, principium, et finis, dicit
Am 4,13 Lxx Dominus Deus: qui est, et qui erat, et qui
4 4,8, 21,6. venturus est, omnipotens.
9 Ego Ioannes frater vester, et particeps in
tribulatione, et regno et patientia in Christo
Iesu: fui in insula, quae appellatur Patmos
10 propter verbum Dei, et testimonium Iesu. Fui
in spiritu in Dominica die, et audivi post me
11 vocem magnam tamquam tubae, dicentis:
Quod vides, scribe in libro· et mitte septem
Ecclesiis, quae sunt in Asia, Epheso, et Smyr-
nae, et Pergamo, et Thyatirae, et Sardis, et
12 Philadelphiae, et Laodiciae: Et conversus
sum ut viderem vocem, quae loquebatur mecum:
Ez 1,26, 9,2. 13 Et conversus vidi septem candelabra aurea: et
9,2.11 Lxx. in medio septem candelabrorum aureorum si-
2,1 Dn 7,13 milem filio hominis, vestitum podére, et prae-
Dn 10,5 6.
Dn 7,9; 10,6. 14 cinctum ad mamillas zona aurea: caput autem
2,18; 19,12 eius, et capilli erant candidi tamquam lana
alba, et tamquam nix, et oculi eius tamquam
Ez 1,24; 43,2 15 flamma ignis, et pedes eius similes aurichalco,
2,18 sicut in camino ardenti, et vox illius tamquam
Jud 5,31 16 vox aquarum multarum: et habebat in dextera
20, 2,1.
2,18 19, 19,15.

---

7 (veniet) | pupuce A^1 pupunxe- A^2 | — et 3° A^1 | sup. eo *F* 9 cf 4 | — Christo [𝔊]ℭ*AF* | insulam qui A^1 | Path- *A* Paph- *F* | (— dei) 11 — quae s in A. | Ephesum | Zmyrnam 𝔊ℭ*A* Z ae *F* | Pergamum | Thyatiram 𝔊ℭ*A* | Philadelphiam 𝔊ℭ*A* Fil fiae *F* | Laodiciam 𝔊ℭ*A* 12 loquebantur F^1 13 — sept. [𝔊]ℭA^1 | — aur [𝔊]ℭ*AF* | filium A^1 | poderem ℭ*A* | mammillas 𝔊*F* | zonam auream 14 — eius 1° A^1 | — et 2° 𝔊ℭA^1 aut *F* | tamq. 3°] velut | flammam F^1 15 orich- 𝔊ℭ*A* auric- F^1 oric- F^2

sus stellas septem: et de ore eius gladius Mt 17,2.
utraque parte acutus exibat: et facies eius
sicut sol lucet in virtute sua. Et cum vidissem 17 Is 44,6; 48,12. Dn 8,18; 10,10—19.
eum, cecidi ad pedes eius tamquam mortuus.
Et posuit dexteram suam super me, dicens:
Noli timere: ego sum primus, et novissi-
mus, ¹ et vivus, et fui mortuus, et ecce sum 18 H 7,26.
vivens in saecula saeculorum, et habeo claves
2 mortis, et inferni. Scribe ergo quae vidisti, 19 Is 48,6 Lxx. Dn 2,29.
et quae sunt, et quae oportet fieri post haec.
Sacramentum septem stellarum, quas vidisti 20 Ml 2,7.
in dextera mea, et septem candelabra aurea:
septem stellae Angeli sunt septem Ecclesia-
rum: et candelabra septem, septem Eccle-
siae sunt.

ANgelo Ephesi Ecclesiae scribe: 2 1,16.13 20.
Haec dicit, qui tenet septem stellas in
dextera sua, qui ambulat in medio septem
candelabrorum aureorum: Scio opera tua, et 2 9 18.19. 6,1.8 15. 1 J 4,1.
laborem, et patientiam tuam, et quia non
potes sustinere malos: et tentasti eos, qui se
dicunt Apostolos esse, et non sunt: et invenisti
eos mendaces: et patientiam habes, et susti- 3
nuisti propter nomen meum, et non defecisti.
Sed habeo adversum te, quòd charitatem tuam 4 1 T 5,12.
primam reliquisti. Memor esto itaque unde ex- 5 10 19. 3,3 19.
cideris: et age poenitentiam, et prima opera fac.
sin autem, venio tibi, et movebo candelabrum
tuum de loco suo, nisi poenitentiam egeris. Sed 6 19. Ps 139,21

16 still- (*A?* *it 18*) *F*¹ | (de] ex) | exiebat *18* — et vivus *F* | (— sum) *19* — et 1º *A* *20* stellae] sigilla *A*

2,*1* Et Ang- S | dicet *A*¹ | (habet) *2* lab- [tuum] | — tuam *A* | potest *A*¹ | dicent *F* | > esse sp *F* — esse [*L*]*CA* *3* susten- *A* | defic- *A* *4* adversus *CAF* | te pauca S | reliqueris *F* *5* veniam t cito S

hoc habes, quia odisti facta Nicolaitarum,
11 17 26. 7 quae et ego odi Qui habet aurem, audiat
3,5.12 21; 22 2. quid Spiritus dicat Ecclesiis: Vincenti dabo
Gn 2,9, 3,22 24. edere de ligno vitae, quod est in Paradiso
Ez 31,8 Lxx. L 23,43. 2 K 12,4. Dei mei.

Is 44,6. 48,12. 1,17 18. 8 Et Angelo Smyrnae Ecclesiae scribe:
Haec dicit primus, et novissimus, qui
3,9 Je 2,5. 2 K 11,14.15. 9 fuit mortuus, et vivit: Scio tribulationem tu-
am, et paupertatem tuam, sed dives es: et
blasphemaris ab his, qui se dicunt Iudaeos
esse, et non sunt, sed sunt synagoga sa-
Dn 1,12.14. Mt 10,22. 3,11. 2 T 4,8. Je 1,12. 10 tanae. Nihil horum timeas quae passurus
es. Ecce missurus est diabolus aliquos ex
vobis in carcerem ut tentemini: et habebitis
tribulationem diebus decem. Esto fidelis us-
que ad mortem, et dabo tibi coronam vitae.
20,14. 11 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat
Ecclesiis: Qui vicerit, non laedetur a morte
secunda.

1,16. Is 49,2. H 4,12. 12,15. 12 Et Angelo Pergami Ecclesiae scribe:
Haec dicit qui habet rhomphaeam utra-
13,2. 3,8. 14,12. 13 que parte acutam: Scio ubi habitas, ubi
sedes est satanae: et tenes nomen me-
um, et non negasti fidem meam. Et in die-
bus illis Antipas testis meus fidelis, qui
occisus est apud vos, ubi satanas habitat.

---

6 — et *F* | odi] dico *F*
7 aur. [audiendi] | dabo ei , *it* 17
8 Zm- | — Eccl- *A*[1] | scribae *F*[1] , *it* 12 *AF*[1] 18 *F*[1]
9 — tuam 2° [𝕮] | dicent *F* (ducunt) | synagogae 𝕾
10 eorum *A* | — aliquos
11 laeditur 𝕮*F* | (— a)
12 rom- (-pheam *AF*) | ex utr. 𝕾 (in) utr.
13 inhabitas *F* | — illis | mei *F*[2]

Sed habeo adversus te pauca: quia habes 14 Nu 31,16. 25,1 2. Jd 11.
illic tenentes doctrinam Balaam, qui docebat
Balac mittere scandalum coram filiis Israel,
edere, et fornicari: ita habes et tu tenentes 15 6.
doctrinam Nicolaitarum. Similiter [1] poeniten- 16 19. 1,16.
tiam age: si quo minus veniam tibi cito, et
pugnabo cum illis in gladio oris mei. Qui 17 Ps 78,24 Is 62,2; 65,15. 3,12.
habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis:
Vincenti dabo manna absconditum, et dabo
illi calculum candidum: et in calculo nomen
novum scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit.

Et Angelo Thyatirae Ecclesiae scribe: 18 Dn 10,6. 1,14.15.
Haec dicit Filius Dei, qui habet oculos
tamquam flammam ignis, et pedes eius simi-
les aurichalco: Novi opera tua, et fidem, et 19
charitatem tuam, et ministerium, et patien-
tiam tuam, et opera tua novissima plura pri-
oribus. Sed habeo adversus te pauca: quia 20 4.14. 1 Rg 16,31. 2 Rg 9,22 Nu 25,1.2.
permittis mulierem Iezabel, quae se dicit pro-
pheten, docere, et seducere servos meos, for-
nicari, et manducare de idolothytis. Et dedi 21
illi tempus ut poenitentiam ageret: et non
vult poenitere a fornicatione sua. Ecce mit- 22
tam eam in lectum: et qui moechantur cum
ea, in tribulatione maxima erunt, nisi poeni-
tentiam ab operibus suis egerint. et filios 23 Ps 7,10. 62,13. Jr 11,20; 17,10
eius interficiam in morte, et scient omnes

---

14 — quis | Baleac *F* *15* (*𝕮 inc. v. 16*. Simil.) similiter *𝕲𝕮A* *16* si nihilominus *F* | venio *F* *17 cf 7* | abscondita *F* | illi] ei *F* | — et 2° *F* calculum 2° *A*[2] | — nomen *F*[1] — nov *F*[2] *18* Tyathirae *A* (*it 24 ?*) | oculus *A*[1] | ut *F* | flamma *𝕲F* | oric- *𝕲A* orich- *𝕮* aeric- *F* -cho *A* *19* operam tuam *F*[1] | > carit. et fid | — tuam 1° | mysterium *F* | — et op tua *F* *20* — pauca [*𝕲*]*𝕮AF* | permittes *A*[1] | Hiezabel *𝕲𝕮A* *21* illis *et* agerent *F* | paeniteri *AF* *22* Ecce ego *𝕲* | mitto *et 𝕲* | tribulationem maximam *𝕲𝕮A* | — erunt | > eg. ab op. suis *𝕮A* eg. ab op. eius *𝕲F* *23* mortem *AF*[1]

Ecclesiae, quia ego sum scrutans renes, et
corda: et dabo unicuique vestrum secundum
24 opera sua. Vobis autem dico, et ceteris qui
Thyatirae estis: Quicumque non habent doc-
trinam hanc, et qui non cognoverunt altitu-
dines satanae, quemadmodum dicunt, non
3,11 25 mittam super vos aliud pondus: tamen id,
Ps 2,8 26 quod habetis, tenete donec veniam. Et qui
vicerit, et custodierit usque in finem opera
12,5 27 mea, dabo illi potestatem super Gentes, ' et
reget eas in virga ferrea, et tamquam vas
Ps 2,8.9 28 figuli confringentur, sicut et ego accepi a
Patre meo: et dabo illi stellam matutinam.
2,6.13 22 29 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat
Ecclesiis.

5,6. 1,16. 3 ET Angelo Ecclesiae Sardis scribe:
Haec dicit qui habet septem Spiritus Dei,
et septem stellas: Scio opera tua, quia nomen
19 Ez 34,4 2 habes quod vivas, et mortuus es. Esto vigi-
lans, et confirma cetera, quae moritura erant.
Non enim invenio opera tua plena coram Deo
1 Th 5,2 16,15 3 meo. In mente ergo habe qualiter accepe-
Mt 24,43 ris, et audieris, et serva, et poenitentiam
age. Si ergo non vigilaveris, Veniam ad te
tamquam fur, et nescies qua hora veniam
Jd 23 4 ad te. Sed habes pauca nomina in Sardis,
qui non inquinaverunt vestimenta sua: et
ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt.
Ex 32,32 33 5 Qui vicerit, sic vestietur vestimentis albis,
Ps 69,29. 4,4; 6,11; 7,9 13. et non delebo nomen eius de Libro vitae,
Ph 4,3. Mt 10,32 et confitebor nomen eius coram Patre meo,

23 sua] vestra 24 — et 1° [ℭ]𝔊𝔄AF | qui 1°] quia 𝔖𝔊 s.corr. | quicum F¹ | — et 2° | altitudinis A¹ 26 et 2°] + qui | ei A 27 illas | — et 2° [ℭ]𝔊AF 3,2 — et audieris F | (ergo] enim) | — ad te 1° [ℭ]𝔊F 4 ambulant ℭAF (-averunt) 5 (nomina eorum)

et coram angelis eius. Qui habet aurem, 6
audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis.
Et Angelo Philadelphiae ecclesiae scribe: 7 Is 22,22. Job 12,14.
Haec dicit Sanctus et Verus, qui habet
clavem David: qui aperit, et nemo claudit: 5,10.
claudit, et nemo aperit: Scio opera tua. Ecce 8 1 K 16,9.
dedi coram te ostium apertum, quod nemo
potest claudere: quia modicam habes virtutem,
et servasti verbum meum, et non negasti no-
men meum. Ecce dabo de synagoga satanae, 9 2,9. Is 60,14. 49,23. 45,14. 66,23. 43,4
qui dicunt se Iudaeos esse, et non sunt, sed
mentiuntur: Ecce faciam illos ut veniant, et
adorent ante pedes tuos: et scient quia ego
dilexi te quoniam servasti verbum patientiae 10 13,10. II 16,23. L 21,19. 2 T 2,12.
meae, et ego servabo te ab hora tentationis,
quae ventura est in orbem universum tentare
habitantes in terra. Ecce venio cito: tene 11 1,3; 2,5. 2,10.
quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.
Qui vicerit, faciam illum columnam in templo 12 Ez 48,35. Is 62,2. 56,15. G 2,9. 14,1; 22,4. 21,2. 19,12.
Dei mei, et foras non egredietur amplius: et
scribam super eum nomen Dei mei, et nomen
civitatis Dei mei novae Ierusalem, quae de-
scendit de caelo a Deo meo, et nomen meum
novum. Qui habet aurem, audiat quid Spi- 13
ritus dicat Ecclesiis.
Et Angelo Laodiciae ecclesiae scribe: 14 Ps 89,38. Prv 8,22. 1,5. J 1,3. Kol 1,15.

---

7 Filadelfiae *F* | scribae *F*[1] | Scribe 𝔊[1]ℭ[10] : scribe: 𝔊[2]ℭ[27 99] (in 𝔊 tectura „scribe:" iuxta, non supra 1° agglutinata est) | cludit *bis* ℭ*A*[1]*F* | et cl. 2° *F*
8 osteum *F*[1] | cludere ℭ*A**F*[1]
9 (sciant) | *fin* ℭℭ*A*(*F*)
10 > te serv. ℭℭ*A* | ad horam *F* | in terram *A*
11 — Ecce (ℭ)ℭ*A*
12 — et n. civ. D. mei *F* | Hierus- | descendet *F* | — a *F* | (— et 4°) | — meum *F*
13 aures *F*, *it* 22
14 > ecc. Laod. *F* | (ecclesie· Scribae 𝔊[1])

Haec dicit Amen, testis fidelis, et verus,
9,9. H 12,11. 15 qui est principium creaturae Dei. Scio opera
tua: quia neque frigidus es, neque calidus:
16 utinam frigidus esses, aut calidus: sed quia
tepidus es, et nec frigidus, nec calidus, inci-
Hos 12,9 1 K 3,18, 4,8. 17 piam te evomere ex ore meo. quia dicis:
quòd dives sum, et locupletatus, et nullius
egeo: et nescis quia tu es miser, et misera-
1 P 1,7 Is 55,1. 16,15. 18 bilis, et pauper, et caecus, et nudus. Suadeo
tibi emere a me aurum ignitum probatum ut
locuples fias, et vestimentis albis induaris, et
non appareat confusio nuditatis tuae, et col-
Prv 3,12 1 K 11,32 H 12,6. 19 lyrio munge oculos tuos ut videas. Ego quos
amo, arguo, et castigo. Aemulare ergo, et
Mc 13,34 L 12,36, 22,30 J 14,23 20 poenitentiam age. Ecce sto ad ostium, et
pulso: siquis audierit vocem meam, et aperu-
erit mihi ianuam, intrabo ad illum, et coenabo
Mt 19,28 21 cum illo, et ipse mecum. Qui vicerit, dabo
ei sedere mecum in throno meo: sicut et ego
vici, et sedi cum patre meo in throno eius.
22 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat
Ecclesiis.

Ex 19,16.24 Dn 2,29 1 10 19, 11,12 4 Post haec vidi: et ecce ostium apertum 3
in caelo, et vox prima, quam audivi tamquam
tubae loquentis mecum, dicens: Ascende
huc, et ostendam tibi quae oportet fieri
1,10 Ez 1,26, 10,1 Is 6,1 Ps 47,2 2 post haec. Et statim fui in spiritu: et ecce
sedes posita erat in caelo, et supra sedem se-

---

14 dicit 𝔖𝔈
17 dicis *A*[1]*F* | — quòd 𝔖 | mirabiles *A*[1]
18 et 2°] ut 𝔖
20 — mihi | introibo (*pr* [et])
22 *cf 13*
4,*1* — et 1° *F* | tuba *F* | fieri] + uito 𝔖
2 — Et 1° *et* 𝔖 | sedis *AF*[1] | super *A* | — sedem *F*

dens. Et qui sedebat similis erat aspectui 3 Ez 1,26-28.
lapidis iaspidis, et sardinis et iris erat in
circuitu sedis similis visioni smaragdinae. Et 4 Is 24,23. 3,4; 6,10.
in circuitu sedis sedilia vigintiquattuor: et
super thronos vigintiquattuor seniores seden-
tes, circumamicti vestimentis albis, et in ca-
pitibus eorum coronae aureae: Et de throno 5 Ex 19,16 Ez 1,13
procedebant fulgura, et voces, et tonitrua: 8,5; 11,19; 16,18.
et septem lampades ardentes ante thronum, 1,4. Zch 4,2.
qui sunt septem spiritus Dei Et in conspectu 6 Ez 1,5.18.22 20 10,1. Is 6,2.
sedis tamquam mare vitreum simile crystallo:
et in medio sedis, et in circuitu sedis quat-
tuor animalia plena oculis ante et retro. Et 7 Ez 1,10, 10,14
animal primum simile leoni, et secundum ani-
mal simile vitulo, et tertium animal habens
faciem quasi hominis, et quartum animal si-
mile aquilae volanti Et quattuor animalia, 8 Is 6,2.3 41,4. Ez 1,18 10,12. Am 4,13 Lxx. Ez 8,14.
singula eorum habebant alas senas: et in cir-
cuitu, et intus plena sunt oculis: et requiem
non habebant die ac nocte, dicentia:

Sanctus Sanctus, Sanctus Dominus Deus
omnipotens, qui erat, et qui est, et qui ven-
turus est.

Et cum darent illa animalia gloriam, et ho- 9 Is 6,1. Ps 47,9. Dn 4,31; 6,26. 12,7.
norem, et benedictionem sedenti super thro-
num, viventi in saecula saeculorum, [10] proci- 10 5,14.
debant vigintiquattuor seniores ante seden-
tem in throno, et adorabant viventem in

3 hiasp- 𝔊F | sardini | hiris F | circuito F[1] | visionis A | zmar-
4 viginti [et] quattuor 2° | circumamictos | coronas aureas
5 procedunt | fulgora 𝔊A | quae
6 (— in 3°) 7 volantis F
8 senas in 𝔊 | habent 2° 𝔊F | ac] et F
9 — viv. in saec. saec. A
10 procident 𝔊F procedebant A

saecula saeculorum, et mittebant coronas suas
ante thronum dicentes:
11 Dignus es Domine Deus noster accipere gloriam, et honorem, et virtutem: quia tu creasti omnia, et propter voluntatem tuam erant, et creata sunt.

Is 6,1. 29,11. Ps 47,9 6,3. Ez 2,9 10 5 ET vidi in dextera sedentis supra thro- 4
num, librum scriptum intus et foris, signatum
2 sigillis septem. Et vidi Angelum fortem, prae-
dicantem voce magna: Quis est dignus ape-
3 rire librum, et solvere signacula eius? Et
nemo poterat neque in caelo, neque in terra,
neque subtus terram aperire librum, neque
4 respicere illum Et ego flebam multum, quo-
niam nemo dignus inventus est aperire librum,
Gn 49,9 10. Is 11,1 10. 22,16. 1 P 5,8. 5 nec videre eum. Et unus de senioribus dixit
mihi: Ne fleveris: ecce vicit leo de tribu Iuda,
radix David, aperire librum, et solvere septem
Is 53,7. 11,2. J 1,29 36. Zch 4,10. 6 signacula eius. Et vidi: et ecce in medio
throni et quattuor animalium, et in medio
seniorum, agnum stantem tamquam occisum,
habentem cornua septem, et oculos septem:
qui sunt septem spiritus Dei, missi in om-
Is 6,1. Ps 47,9. 7 nem terram. Et venit: et accepit de dex-
Ps 141,2. 14,2. 15,2. 8,3.4. 8 tera sedentis in throno librum. Et cum
aperuisset librum, quattuor animalia, et vi-
gintiquattuor seniores ceciderunt coram
agno, habentes singuli citharas, et phialas
aureas plenas odoramentorum, quae sunt

10 mittent *11* et deus 𝔗 *A*
5,1 dexteram 𝔊*A*¹ | super 𝔗*AF* | foris,] — , 𝔊𝔗*A* foras *F*
2 et praedic. *A* | Qui *A*
3 — neque 1° | terra 2° *F*
5 dicit 𝔊*F* | deberis *A* | — solvere
6 corona *A*¹ | — septem 2° [𝔊]𝔗*A*¹*F* (ₐ2ᵒᵐ *Treg*)
7 in] de 𝔊*F* | — librum [𝔊]𝔗*A*¹ *suppl A*² *post* accepit
8 thiaras *F* | fialas *F*

orationes sanctorum: et cantabant canticum 9 Ps 33,3; 144,9.
novum, dicentes:
Dignus es Domine accipere librum, et aperire signacula eius: quoniam occisus es, et redemisti nos Deo in sanguine tuo ex omni
tribu, et lingua, et populo, et natione: et 10 Ex 19,6. Is 61,6 1,6; 20,6; 22,5
fecisti nos Deo nostro regnum, et sacerdotes: et regnabimus super terram.
Et vidi, et audivi vocem angelorum multorum 11 1 Rg 22,19. Dn 7,10.
in circuitu throni, et animalium, et seniorum:
et erat numerus eorum millia millium, [1] dicen- 12 Is 53,7 1 Chr 29,11 Ph 2,9.10.
tium voce magna:
Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem, et divinitatem, et sapientiam, et fortitudinem, et honorem, et gloriam, et benedictionem.
Et omnem creaturam, quae in caelo est, et 13 Is 6,1. Ps 47,9.
super terram, et sub terra, et quae sunt in mari, et quae in eo: omnes audivi dicentes:
Sedenti in throno, et Agno: benedictio, et honor, et gloria, et potestas in saecula saeculorum.
Et quattuor animalia dicebant: Amen. Et viginti 14 4,10; 19,4
quattuor seniores ceciderunt in facies suas: et adoraverunt viventem in saecula saeculorum.
5 ET vidi quòd aperuisset Agnus unum de 6 5,1 8 4,8. 6,6.8.
septem sigillis, et audivi unum de quattuor animalibus, dicens, tamquam vocem
tonitrui: Veni, et vide. Et vidi: et ecce 2 Zch 1,8; 6,1–8.
equus albus, et qui sedebat super illum habebat arcum, et data est ei corona, et

9 cantant | > nov. cant. *AF* | — domine [𝔏]ℭ*AF* + deus [𝔏] *10* nos] eos 𝔏ℭ*A* | regnabunt *12* divinitatem] *num* divitias² *13* et [quae] super | — et sub terra *F* et s. terram 𝔏ℭ*A* | es *14* — vig quatt. [𝔏]ℭ*AF* | — in fac. suas | — viv. in s. s. *6,1* sigsculis *A* | dicentem | tonit *AF* *1.2* — et vide. ℭ*A* — Et vidi [𝔏]*F*

4,7. 3 exivit vincens ut vinceret. Et cum ape-
ruisset sigillum secundum, audivi secundum
4 animal, dicens: Veni, et vide. Et exivit alius
equus rufus: et qui sedebat super illum, da-
tum est ei ut sumeret pacem de terra, et ut
invicem se interficiant, et datus est ei gladius
4,7. 5 magnus. Et cum aperuisset sigillum ter-
tium, audivi tertium animal, dicens: Veni, et
vide. Et ecce equus niger: et qui sedebat
super illum, habebat stateram in manu sua.
6 Et audivi tamquam vocem in medio quattuor
animalium dicentium: Bilibris tritici denario,
et tres bilibres hordei denario, et vinum, et
4,7. 7 oleum ne laeseris. Et cum aperuisset sigil-
lum quartum, audivi vocem quarti animalis
Hos 10,14. Ez 5,12, 14,21; 29,5, 33,27, 34,28 Jr 14,12, 15,3. 8 dicentis: Veni, ¹ et vide. Et ecce equus palli-
dus: et qui sedebat super eum, nomen illi
Mors, et infernus sequebatur eum, et data est
illi potestas super quattuor partes terrae, inter-
ficere gladio, fame, et morte, et bestiis terrae.
8,3, 14,18. 16,7. 9 Et cum aperuisset sigillum quintum: vidi
subtus altare animas interfectorum propter
6,7 Zch 1,12. verbum Dei, et propter testimonium, quod
Ps 78,10. 10 habebant, ¹ et clamabant voce magna, dicentes:
Dt 32,43. 19,2. Gn 4,10. Usquequo Domine, (sanctus, et verus) non iudi-
2 Rg 9,7. Hos 4,1. cas, et non vindicas sanguinem nostrum de iis,
3,4. 5, 7,9. 13,14 Mt 20,12. 11 qui habitant in terra? Et datae sunt illis singu-
lae stolae albae: et dictum est illis ut requiesce-
rent adhuc tempus modicum donec compleantur

3 — et vide 4 interficerent *F* | ei 2°] illi
5 et vide.] . et vidi, *et* 8 | eum | statera *F*
6 dicentem 𝕲𝕮*A* | trittici *AF* | denario *bis*] + uno 𝕾 | nec leseris *A*
8 *cf* 5 | (𝕮 *inc. v.* Et ecce) | inferus 𝕮*A*, besteis *A*
9 > quint sig. | altarem *A*¹
10 — non 2° | his | super terram 𝕮*A* terra *F*
11 — illis 1° *F* eis 𝕲𝕮*A* | > temp. adhuc | impleantur (-atur *A*¹)

conservi eorum, et fratres eorum, qui inter-
ficiendi sunt sicut et illi. Et vidi cum ape- 12 Is 13,10. Ez 32,7.8. Joel 2,31 3,4. L 21,25.
ruisset sigillum sextum: et ecce terraemotus
magnus factus est, et sol factus est niger
tamquam saccus cilicinus: et luna tota facta
est sicut sanguis: et stellae de caelo cecide- 13 Is 34,4; 13,10.
runt super terram, sicut ficus emittit grossos
suos cum a vento magno movetur. et caelum 14
recessit sicut liber involutus: et omnis mons,
et insulae de locis suis motae sunt: et reges 15 Ps 48,5; 2,2. Is 24,21 34,12. Jr 4,29. Is 2,10 19.21. Mc 6,21
terrae, et principes, et tribuni, et divites, et
fortes, et omnis servus, et liber absconderunt
se in speluncis, et in petris montium: et di- 16 Hos 10,8. Is 6,1. Ps 47,9. L 23,30.
cunt montibus, et petris: Cadite super nos,
et abscondite nos a facie sedentis super thro-
num, et ab ira Agni: quoniam venit dies 17 Joel 2,11; 3,4. Sph 1,14 18. Ml 3,2. R 2,5.
magnus irae ipsorum: et quis poterit stare?
6 POst haec vidi quattuor Angelos stantes 7 Ez 7,2. 37,9. Dn 7,2. Zch 6,5. Mt 24,31.
super quattuor angulos terrae, tenentes quat-
tuor ventos terrae ne flarent super terram,
neque super mare, neque in ullam arborem.
Et vidi alterum Angelum ascendentem ab ortu 2
solis, habentem signum Dei vivi: et clamavit
voce magna quattuor Angelis, quibus datum
est nocere terrae, et mari, [1] dicens: Nolite no- 3 Ez 9,4.6.
cere terrae, et mari, neque arboribus, quoad-
usque signemus servos Dei nostri in frontibus

---

11 — et fratr. eor. *F*
12 cum] *pr* et [𝔊]*A* | — ecce | > factus est magn. | (— est 2°) | (— tota)
13 — de caelo 𝔊*F* caeli 𝔈*A* | mittit 𝔊𝔈*A* mittet *F* | — a [𝔊]𝔈*A* | (— magno)
14 (mutati)
15 — in 2° [𝔊]*F*
16 Cadete 𝔊*A* | (— nos 2°) | faciem *F*[1] | (supra)
7,1 supra q. 𝔈*A* | ne flaret ventus 𝔊𝔈*A*
3 noli *A*[1] | et] neque *F*

14,1 s. 4 eorum. Et audivi numerum signatorum, centum quadraginta quattuor millia signati, ex omni tribu filiorum Israel.
5 Ex tribu Iuda duodecim millia signati:
Ex tribu Ruben duodecim millia signati:
Ex tribu Gad duodecim millia signati.
6 Ex tribu Aser duodecim millia signati:
Ex tribu Nephtali duodecim millia signati:
Ex tribu Manasse duodecim millia signati:
7 Ex tribu Simeon duodecim millia signati:
Ex tribu Levi duodecim millia signati.
Ex tribu Issachar duodecim millia signati:
8 Ex tribu Zabulon duodecim millia signati:
Ex tribu Ioseph duodecim millia signati:
Ex tribu Beniamin duodecim millia signati.
5,11. 9 Post haec vidi turbam magnam, quam dinu- 7
merare nemo poterat ex omnibus gentibus, et
tribubus, et populis, et linguis: stantes ante
thronum, et in conspectu Agni, amicti stolis
Is 6,1 Ps 47,9 12,10 10 albis, et palmae in manibus eorum: et clama-
bant voce magna dicentes:
Salus Deo nostro, qui sedet super thronum,
et Agno
5,11. 11,16. 11 Et omnes Angeli stabant in circuitu throni,
et seniorum, et quattuor animalium: et ceciderunt in conspectu throni in facies suas, et
5,12. 12 adoraverunt Deum, dicentes,
Amen. Benedictio, et claritas, et sapientia, et gratiarum actio, honor, et

5—8 XII *F ubique* | — signati 2°—10° [𝕷]𝕮*F*
6 Neptalim 𝕷*F* Nephthalim 𝕮 Nepthalim *A*
7 Symeon 𝕮*A* | Isachar 𝕷𝕮*F*
8 (Zabolon) | (signatorum 3°)
9 tribus et populus *F*[1] | stolas albas (sth- *F*[1], *it 13*)
10 sedit *A*[1]
12 et honor

virtus, et fortitudo Deo nostro in saecula
saeculorum, Amen.
Et respondit unus de senioribus, et dixit mihi: 13
Hi, qui amicti sunt stolis albis, qui sunt? et
unde venerunt? Et dixi illi: Domine mi, tu 14 Dn 12,1. Gn 40,31.
scis. Et dixit mihi: Hi sunt, qui venerunt de 3 10. Mt 24,21.
tribulatione magna, et laverunt stolas suas, H 9,14. 22,14.
et dealbaverunt eas in sanguine Agni. ideo 15 Is 9,1. Ps 47,9
sunt ante thronum Dei, et serviunt ei die ac 11,19. 14,15.17.
nocte in templo eius: et qui sedet in throno, 15,5.8. 19,1. 21,3.22.
habitabit super illos: non esurient, neque si- 16 Is 49,10.
tient amplius, nec cadet super illos sol, neque
ullus aestus: quoniam Agnus, qui in medio 17 Ez 34,23.
throni est, reget illos, et deducet eos ad vitae Jr 2,13. 21,16.
fontes aquarum, et absterget Deus omnem 5,9. Ps 23,2. 21,4. Is 25,8.
lacrymam ab oculis eorum.
8 ET cum aperuisset sigillum septimum, fac- 8 Zch 2,17. Hb 2,20.
tum est silentium in caelo, quasi media hora.
Et vidi septem Angelos stantes in conspectu 2 Mt 24,31.
Dei. et datae sunt illis septem tubae. Et alius 3 Am 9,1. 5,8.
Angelus venit, et stetit ante altare habens thu-
ribulum aureum: et data sunt illi incensa multa,
ut daret de orationibus sanctorum omnium su-
per altare aureum, quod est ante thronum Dei.
Et ascendit fumus incensorum de orationi- 4 Ps 141,2.
bus sanctorum de manu Angeli coram Deo.
Et accepit Angelus thuribulum, et implevit il- 5 Lv 16,12. Ex 19,16. Ez 10,2.

13 et dixit] dicens | *cf 9*
14 illis *A*[1] | (— mi) | veniunt 𝔊𝔈*F*
15 (super thronum) | (habitat) *16* nec] neque
17 deducit *A*[1] | fontis *F* | (abstergit) | — Deus *F* | ex
8,*1* (— in caelo)
8 turabulum 𝔊*AF* turib- 𝔖𝔈 | ut d. de orat.] — de
[𝔊]𝔈*A* quae sunt orationes *F* | ante thr.] in con-
spectu *F* | — Dei [𝔊]𝔈*A*
4 sanct.] + et [𝔊]*A*[2] + omnium . . . orationibus
sanctorum *ex v 3 4 sine* Dei *F*
5 turib- 𝔖𝔊𝔈*A* + aureum 𝔖 turab- *F*

lud de igne altaris, et misit in terram, et
facta sunt tonitrua, et voces, et fulgura, et
6 terraemotus magnus. Et septem Angeli,
qui habebant septem tubas, praeparaverunt se
ut tuba canerent.
Ez 38,22. Joel 3,3. Ex 9,23—26. 16,2. 7 Et primus Angelus tuba cecinit, et facta
est grando, et ignis, mista in sanguine, et
missum est in terram, et tertia pars terrae
combusta est, et tertia pars arborum concremata est, et omne foenum viride combustum
Jr 51,25. Ex 7,20.21 16,3. 8 est. Et secundus Angelus tuba cecinit: et
tamquam mons magnus igne ardens missus
est in mare, et facta est tertia pars maris
9 sanguis, et mortua est tertia pars creaturae
eorum, quae habebant animas in mari, et
Is 14,12. Dn 8,10. 16,4. 10 tertia pars navium interiit. Et tertius Angelus tuba cecinit: et cecidit de caelo stella
magna, ardens tamquam facula, et cecidit in
tertiam partem fluminum, et in fontes aqua-
11 rum: et nomen stellae dicitur Absinthium, et
facta est tertia pars aquarum in absinthium:
et multi hominum mortui sunt de aquis, quia
6,12 Ex 10,21. 16,8. 12 amarae factae sunt. Et quartus Angelus
tuba cecinit: et percussa est tertia pars solis,
et tertia pars lunae, et tertia pars stellarum,
ita ut obscuraretur tertia pars eorum, et diei
non luceret pars tertia, et noctis similiter.
14,6; 9,12; 11,14. 19,12 13 Et vidi, et audivi vocem unius aquilae volantis per medium caeli, dicentis voce magna: Vae,

---

5 igni *A* | thonit- *F* | fulgora 𝔊*AF* | — magnus *6* paraverunt | ut tubicinarent *F* *7* mixta | sanguinem *A* | concrem] conbusta (𝔊*A* com-) | omnem faenum viridem *F*[1] *8* (sanguines; *9* — eorum | habent (habet *F*[2]) | — in mari [𝔏]*AF* *10* tertiam] terram in *F* | — in 2° *F* *11* absinthius 𝔏𝔊*A* absentans *F* | absentium *F* | homines *F* | amare *A* *12* — ita | et 5°] ut *F* | lucerent *F*[1] | nox 𝔏𝔊*A* nocte *F* (nocti) *13* caelum (— *oi*) | (dicens)

vae, vae habitantibus in terra de ceteris vocibus trium Angelorum, qui erant tuba canituri.

ET quintus Angelus tuba cecinit: et vidi 9 8,10. 20,1. 18,10; 17,8.
stellam de caelo cecidisse in terram, et data
est ei clavis putei abyssi. Et aperuit puteum 2 Gn 19,28. Ex 19,18 Joel 2,2,10.
abyssi: et ascendit fumus putei, sicut fumus
fornacis magnae: et obscuratus est sol, et aer
de fumo putei: Et de fumo putei exierunt 3 Ex 10,12-15.
locustae in terram, et data est illis potestas,
sicut habent potestatem scorpiones terrae:
et praeceptum est illis ne laederent foenum 4 Ez 9,4. 7,3.
terrae, neque omne viride, neque omnem arborem: nisi tantum homines, qui non habent
signum Dei in frontibus suis. et datum est 5
illis ne occiderent eos: sed ut cruciarent mensibus quinque: et cruciatus eorum, ut cruciatus scorpii cum percutit hominem Et in die- 6 Iob 3,21. I. 28,20
bus illis quaerent homines mortem, et non
invenient eam: et desiderabunt mori, et fugiet
mors ab eis. Et similitudines locustarum, 7 Joel 2,4.
similes equis paratis in praelium: et super
capita earum tamquam coronae similes auro:
et facies earum tamquam facies hominum.
Et habebant capillos sicut capillos mulierum: 8 Joel 1,6.
et dentes earum, sicut dentes leonum erant:
et habebant loricas sicut loricas ferreas, et vox 9 Joel 2,5.
alarum earum sicut vox curruum equorum mul-

31 (habitatoribus) | super terram 𝕮*A* | vocib] + tubas
9,*1* terra *F* | illi *2* — Et ap. put ab. *A* | — fumus 2° *F* *3* — putei [𝕷]𝕮*A* | > pot. illis *A* *4* omnem 1° *A*[1] | — suis 𝕷𝕮*A* *5* (dictum) | (— est) | (— eos) | cruciarentur | — ut 2° *A*[1] *6* — Et 1° *A* | > mors fugiet *F* | ipsis 𝕷𝕮*A* *7* proel- *et* 𝕾 | eorum *A*[1] | (coronas) | tamq. 2°] sicut *8* — sicut cap *F* | — dentes 2°

10 torum currentium in bellum: et habebant
caudas similes scorpionum, et aculei erant in
caudis earum: et potestas earum nocere ho-
11 minibus mensibus quinque: et habebant super
se regem angelum abyssi, cui nomen He-
braice Abaddon, Graece autem Apollyon, La-
8,13; 11,14. 12 tine habens nomen Exterminans. Vae unum
abiit, et ecce veniunt adhuc duo vae post haec.
8,3. Ex 30,1–3 13 Et sextus Angelus tuba cecinit: et audivi
vocem unam ex quattuor cornibus altaris
Gn 15,18 14 aurei, quod est ante oculos Dei, dicentem
Dt 1,7. Jos 1,4 16,12. sexto Angelo, qui habebat tubam: Solve quat-
tuor angelos, qui alligati sunt in flumine magno
8,7–12 15 Euphrate. Et soluti sunt quattuor Angeli,
qui parati erant in horam, et diem, et men-
sem, et annum: ut occiderent tertiam partem
16 hominum. Et numerus equestris exercitus
vicies millies dena millia. Et audivi numerum
17 eorum. Et ita vidi equos in visione: et qui
sedebant super eos, habebant loricas igneas,
et hyacinthinas, et sulphureas, et capita equo-
rum erant tamquam capita leonum: et de
ore eorum procedit ignis, et fumus, et sulphur.
18 Et ab his tribus plagis occisa est tertia pars
hominum de igne, et de fumo, et sulphure, quae
19 procedebant de ore ipsorum. Potestas enim
equorum in ore eorum est, et in caudis eorum.
nam caudae eorum similes serpentibus, habentes

---

10 — erant [𝔊]𝔈 A | caudibus F (canda) | — et 3° *11* habent F | angelorum A¹ | hebraeice 𝔊𝔈 (-icae F¹) ebreice A | — autem F | apollion AF | et lat. | — hab nom F habet nom. 𝔊𝔈A *13* — et [𝔊]𝔈AF *13* unum | — quattuor *14* habet A¹ | Eufrate 𝔊AF *16* — Et 2° *17* habentes | hyacintinas 𝔊F iacinth- A | sulphoreas A | ipsorum | sulphor F *18* — Et 1° | — de 2° | sulphore A | qui procedebat ex *19* nam et A | caud illorum F

capita: et in his nocent. Et ceteri homines, 20 Is 2,8.20. 17,8. Dn 5,4.23. Ps 115,4. 135,15 16,9. 11.21 1 K 10,20
qui non sunt occisi in his plagis, neque poe-
nitentiam egerunt de operibus manuum sua-
rum, ut non adorarent daemonia, et simulacra
aurea, et argentea, et aerea, et lapidea, et
lignea, quae neque videre possunt, neque
audire, neque ambulare, et non egerunt poe- 21 2 Rg 9,22.
nitentiam ab homicidiis suis, neque a venefi-
ciis suis, neque a fornicatione sua, neque a
9 furtis suis. ET vidi alium Angelum fortem 10 5,2. 4,3. Mt 17,2.
descendentem de caelo amictum nube, et iris
in capite eius, et facies eius erat ut sol, et
pedes eius tamquam columnae ignis: et habe- 2 5,1.
bat in manu sua libellum apertum: et posuit
pedem suum dextrum super mare, sinistrum
autem super terram: et clamavit voce magna, 3 Jr 25,30. Hos 11,10 Am 1,2
quemadmodum cum leo rugit. Et cum cla-
masset, locuta sunt septem tonitrua voces suas.
Et cum locuta fuissent septem tonitrua voces 4 Dn 8,26. 12,4 9
suas, ego scripturus eram: et audivi vocem
de caelo dicentem mihi: Signa quae locuta
sunt septem tonitrua: et noli ea scribere.
Et angelus, quem vidi stantem super mare, 5 Dt 32,40.
et super terram, levavit manum suam ad cae-
lum: et iuravit per viventem in saecula saecu- 6 Gn 14,19.22. Neh 9,6. Ex 2[illegible] Ps [illegible] 5,11. Dn 12,7.
lorum, qui creavit caelum, et ea quae in eo
sunt: et terram, et ea quae in ea sunt: et mare,
et ea quae in eo sunt: Quia tempus non erit
amplius: sed in diebus vocis septimi angeli, 7 Am 3,7. Dn 9,6.10. Zch 1,6. 11,15. 16,17.19. 17,17. Act 3,21.

20 occi F^1 | — his F | adorent A | — daemo-nia A^1 | simulach- 𝔊𝔐A 21 benefic- AF^1
10,1 hiris erat in F | columna
2 (supra 1°) 3 quemammodum AF^1
4 — voces suas | — ego [𝔐]𝔊AF pr et 𝔊[𝔐] | — mihi | — et 3° | eas F^1
5 angelum | supra bis, it 8
6 eo 1°] illo | — ea 4° [𝔐]F | > ampl. non erit

cum coeperit tuba canere, consummabitur
mysterium Dei, sicut evangelizavit per servos
4 2. 8 suos Prophetas. Et audivi vocem de caelo
iterum loquentem mecum, et dicentem. Vade,
et accipe librum apertum de manu angeli
Ez 2,8; 3,1–3. 9 stantis super mare, et super terram. Et abii
ad angelum, dicens ei, ut daret mihi librum.
Et dixit mihi: Accipe librum, et devora illum:
et faciet amaricari ventrem tuum, sed in ore
10 tuo erit dulce tamquam mel. Et accepi librum
de manu angeli, et devoravi illum. et erat in
ore meo tamquam mel dulce: et cum devo-
Jr 1,10, 25,30 Dn 3,4, 7,14. 11 rassem eum, amaricatus est venter meus. et
dixit mihi Oportet te iterum prophetare
Gentibus, et populis, et linguis, et regibus
Ez 40,3. Zch 2,5 6. 2 X 6,16. 11 multis. ET datus est mihi calamus similis
virgae, et dictum est mihi: Surge, et metire
templum Dei, et altare, et adorantes in eo.
Zch 12,3 Lxx Is 63,18 Ps79,1. Dn8,10. L 21,24. 3 12,6.14, 13,5 2 atrium autem, quod est foris templum, eiice
foras, et ne metiaris illud: quoniam datum
est Gentibus, et civitatem sanctam calcabunt
s. 3 mensibus quadraginta duobus: et dabo duobus
testibus meis, et prophetabunt diebus mille
Zch 4,3.11–14. 4 ducentis sexaginta, amicti saccis. Hi sunt
duae olivae, et duo candelabra in conspectu
8 Rg 1,10. 2 Sm 22 9. Jr 5,14. L 9,54 s. 5 Domini terrae stantes. Et si quis voluerit
eos nocere, ignis exiet de ore eorum, et de-
vorabit inimicos eorum: et si quis voluerit

---

7 et consumm- 𝔊ℭ𝔄 | (— dei) 8 Et vox quam audivi (+ dicentem 𝔄¹) de | — et 2° 𝔄¹ | — et 3° | > libr. accipe 𝔄² | cf 5 9 dicit | — librum 2° | dev. sum ℭ𝔄 | amaricare 10 dev. sum | tamq dulcem 𝔉¹ 11 — et 1° 𝔉 | dicunt 𝔊ℭ𝔄¹ dicit 𝔄²𝔉 | > pop et gent.

11,1 et d est m.] dicens 2 — autem 𝔉 | foris] infra 𝔖 | metieris 𝔉 | eam | datus 𝔉¹ | quadr. et d 𝔉 3 (— duobus) | (XL) | saccos 4 duo 1° 𝔄 | — et duo cand 𝔉 | — Domini 𝔄¹ | stantis 𝔖 5 > eos vol | eor. 1°] illorum 𝔊ℭ𝔉 ipsorum 𝔄 | devoravit 𝔄

eos laedere, sic oportet eum occidi. Hi ha- 6 1 Rg 17,1. Jc 5,17. Ex 7,17.19.20. 1 Sm 4,8
bent potestatem claudendi caelum, ne pluat
diebus prophetiae ipsorum: et potestatem
habent super aquas convertendi eas in sangui-
nem, et percutere terram omni plaga quoties-
cumque voluerint. Et cum finierint testimo- 7 Dn 7,3.7.21 13,1.7, 17,8.
nium suum, bestia, quae ascendit de abysso,
faciet adversum eos bellum, et vincet illos, et
occidet eos. Et corpora eorum iacebunt in 8 16,19. Is 1,9 10. L 13,34.
plateis civitatis magnae, quae vocatur spiri-
tualiter Sodoma, et Aegyptus, ubi et dominus
eorum crucifixus est. Et videbunt de tribubus, 9
et populis, et linguis, et Gentibus corpora
eorum per tres dies, et dimidium: et corpora
eorum non sinent poni in monumentis. et 10 Ps 105,38
inhabitantes terram gaudebunt super illos, et
iucundabuntur: et munera mittent invicem,
quoniam hi duo prophetae cruciaverunt eos,
qui habitabant super terram. Et post dies 11 Ez 37,5.10. Gn 16,18
tres, et dimidium, spiritus vitae a Deo intra-
vit in eos. Et steterunt super pedes suos,
et timor magnus cecidit super eos, qui vide-
runt eos. Et audierunt vocem magnam de 12 2 Rg 2,11. 4,1
caelo, dicentem eis: Ascendite huc. Et ascen-
derunt in caelum in nube: et viderunt illos
inimici eorum. Et in illa hora factus est 13 Ez 38,19.20. Dn 2,20
terraemotus magnus, et decima pars civitatis
cecidit: et occisa sunt in terraemotu nomina
hominum septem millia: et reliqui in timorem

6 clud- 𝔊AF | in dieb. F | eorum F | sanguine F 7 bestiae A[1] | adversus illos | vinc. eos F | occ illos 8 — iaceb. (𝔊)A[1]F (*suppl* A[2] *post* magnae) | spiritual- 9 > pop et trib (tribus F[1]) | sinunt 10 (terrae) | a illis A | iocund- A | (ad) invicem | cruciaverunt F | habitant 𝔊A[1] inhabitant F | — super F 11 accidit F | videbant F 12 illis | ascende A[1] | vid. eos F 13 occisi 𝔊𝔗A | in] de F | terrae moto A[1]F[1] | timore 𝔊F

sunt missi, et dederunt gloriam Deo caeli.
Is. 2,12 10,16. 14 Vae secundum abiit: et ecce vae tertium
Dn 2,44, 7,14.27. 15 veniet cito. Et septimus angelus tuba ce- 11
Zch 14,9. Ex 15,18. Ob 21. cinit: et factae sunt voces magnae in caelo
dicentes:
Ps 2,2 10,16; 22,29. Factum est regnum huius mundi, Domini
nostri et Christi eius, et regnabit in saecula
saeculorum: Amen.
4,4.10 7,11. 16 Et viginti quattuor seniores, qui in conspectu
Dei sedent in sedibus suis, ceciderunt in fa-
Am 4,13 Lxx Ex 3,14 Is 41,4. 4,8, 16,5, 19,6. 17 cies suas, et adoraverunt Deum, [1] dicentes:
Gratias agimus tibi Domine Deus omni-
potens, qui es, et qui eras, et qui venturus
es: quia accepisti virtutem tuam magnam,
15,1 R 6,6 Ps 2,1.5 10; 46,7; 99,1; 115,13. Am 3,7 Dn 9,6 10. Zch 1,6. 18 et regnasti. Et iratae sunt Gentes, et ad-
venit ira tua, et tempus mortuorum iudi-
cari, et reddere mercedem servis tuis Pro-
phetis, et sanctis, et timentibus nomen tu-
um pusillis, et magnis, et exterminandi eos,
qui corruperunt terram.
1 Rg 8,1 6 2 Chr 5,7. Ex 9,24; 19,16. 19 Et apertum est templum Dei in caelo: et
15,5. 4,5 visa est arca testamenti eius in templo eius,
et facta sunt fulgura, et voces, et terraemotus,
et grando magna.

12 ET signum magnum apparuit in caelo: 12
Mulier amicta sole, et luna sub pedi-
bus eius, et in capite eius corona stel-
Is 66,7. Mch 4,10. 2 larum duodecim: et in utero habens,

---

14 — et [illegible] F | — ecce F
15 Iheau Christi F | regnavit AF | — Amen
17 (𝕮 *inc. v.* Gratias) | > tibi ag A¹ | Deus noster o 𝕾 | — et qui vent. es | et quia F qoi A
18 iudicare F | terminandi A¹
19 fulgora | voces,] + et tonitrua, 𝕾
12,*1* paruit 𝕮 *1* | coronam F¹

clamabat parturiens, et cruciabatur ut pariat.
Et visum est aliud signum in caelo: et ecce 3 2. Dn 7,7
draco magnus rufus habens capita septem, et
cornua decem: et in capitibus eius diademata
septem, et cauda eius trahebat tertiam par- 4 Dn 8,10
tem stellarum caeli, et misit eas in terram,
et draco stetit ante mulierem, quae erat pa-
ritura: ut cum peperisset, filium eius devora-
ret. Et peperit filium masculum, qui recturus 5 Is 66,7
erat omnes Gentes in virga ferrea: et raptus 19,15. Ps 2,9
est filius eius ad Deum, et ad thronum eius,
et mulier fugit in solitudinem ubi habebat 6 Mt 2,13.
locum paratum a Deo, ut ibi pascant eam 11,2 s.
13 diebus mille ducentis sexaginta. Et factum 7 Dn 10,13 21,
est praelium magnum in caelo: Michael, et 12,1.
angeli eius praeliabantur cum dracone, et
draco pugnabat, et angeli eius: et non valu- 8
erunt, neque locus inventus est eorum am-
plius in caelo. Et proiectus est draco ille 9 L 10,18.
magnus, serpens antiquus, qui vocatur diabo- J 12,31.
lus, et satanas, qui seducit universum orbem: Gn 3,1 14.
et proiectus est in terram, et angeli eius cum Zch 3,1 2.
illo missi sunt. Et audivi vocem magnam in 10 11,15.
caelo dicentem: Job 1,11.
Ecl 3,1.
L 22,31.
Mt 28,18.
J 12,31.

Nunc facta est salus, et virtus, et regnum
Dei nostri, et potestas Christi eius:
quia proiectus est accusator fratrum
nostrorum, qui accusabat illos ante con-
spectum Dei nostri die ac nocte.

---

2 et clam 𝔊𝔗F et clamans A | cruciatur | pareat A
3 (alium) | cap suis 𝔊𝔗A | > sept diad
4 et [in] cauda | dracho F, it 7 bis 9.13 16 17
5 erit 6 (fugiat) | habet | illam [(quadrag.)
7 proel- et 𝔊 bis, it 17 | — magnum | Micahel F | drachonem F[1]
8 > ampl eor A 9 seducet A | — et 3° [𝔊]𝔗AF
10 domini bis A | quia] qui A[1]

11 Et ipsi vicerunt eum propter sanguinem
Agni, et propter verbum testimonii sui, et
non dilexerunt animas suas usque ad mor-
12 tem. propterea laetamini caeli, et qui ha-
bitatis in eis. Vae terrae, et mari, quia
descendit diabolus ad vos, habens iram
magnam, sciens quòd modicum tempus
habet.
13 Et postquam vidit draco quòd proiectus esset
in terram, persecutus est mulierem, quae pe-
14 perit masculum: et datae sunt mulieri alae
duae aquilae magnae ut volaret in desertum
in locum suum, ubi alitur per tempus et tem-
pora, et dimidium temporis a facie serpentis.
15 Et misit serpens ex ore suo post mulierem,
aquam tamquam flumen, ut eam faceret trahi
16 a flumine. Et adiuvit terra mulierem, et ape-
ruit terra os suum, et absorbuit flumen, quod
17 misit draco de ore suo. Et iratus est draco
in mulierem: et abiit facere praelium cum
reliquis de semine eius, qui custodiunt man-
data Dei, et habent testimonium Iesu Christi.
18 Et stetit supra arenam maris.
13 ET vidi de mari bestiam ascendentem,
habentem capita septem, et cornua decem,
et super cornua eius decem diademata, et
2 super capita eius nomina blasphemiae. Et
bestia, quam vidi, similis erat pardo, et pe-
des eius sicut pedes ursi, et os eius sicut os
leonis. Et dedit illi draco virtutem suam,

Marginal references: 11: 8,37 17. 7,14 — 12: Is 44,23; 49,13. — 14: 6. Dn 7,25, 12,7. — 17: 14,12. 19,10. 1 J 5,10. 13,7. Gn 3,15. — 13,1: 11,7, 17,3.9 12 Dn 7,7. — 2: Dn 7,4–6. 12,3.

11 illum | animam suam 𝔊𝔈A 12 ira magna F¹ 13 est 𝔊𝔈A | et persec A¹ 14 > mul. duae al (> d a. m A² — alae F¹) 15 > aq post mul F 16 (audivit) 17 cf 7 | et qui hab A | — Christi 18 super 𝔈A | har- 𝔊AF 13,1 mare AF | et hab A | nomen F 2 bestiam | — pedes 2° | dracho F, ut 4.11.

et potestatem magnam. Et vidi unum de 3 17,8
capitibus suis quasi occisum in mortem: et
plaga mortis eius curata est. Et admirata
est universa terra post bestiam Et adorave- 4
runt draconem, qui dedit potestatem bestiae:
et adoraverunt bestiam, dicentes: Quis simi-
lis bestiae? et quis poterit pugnare cum ea?
Et datum est ei os loquens magna, et blas- 5 Dn 7,8.11 25. 11,2. 12,6 14.
phemias: et data est ei potestas facere men-
ses quadraginta duos. Et aperuit os suum 6
in blasphemias ad Deum, blasphemare nomen
eius, et tabernaculum eius, et eos, qui in caelo
habitant. Et est datum illi bellum facere 7 11,7. Dn 7,21
cum sanctis, et vincere eos. Et data est illi
potestas in omnem tribum, et populum, et
linguam, et gentem, 'et adoraverunt eam omnes, 8 Dn 12,1. Ps 68,29. Is 53,7. 12,12 3,5 17,8
qui inhabitant terram: quorum non sunt scri-
pta nomina in Libro vitae Agni, qui occisus
est ab origine mundi. Si quis habet aurem, 9
audiat. Qui in captivitatem duxerit, in capti- 10 Jr 15,2. Mt 26,52. 14,12.
vitatem vadet: qui in gladio occiderit, oportet
eum gladio occidi. Hic est patientia, et
14 fides Sanctorum. Et vidi aliam bestiam 11 16,13. Mt 7,15.
ascendentem de terra, et habebat cornua duo
similia Agni, et loquebatur sicut draco. Et 12 2 4 8 7.
potestatem prioris bestiae omnem faciebat

---

3 — vidi [𝔊]𝔗*A* | cap eius *F* | morte *F* | ammir- *A*
4 quia
5 os loq] loqui *F* | — et 2° *A* | blasphemias 𝔊*AF* | ei 2°] illi | et duo *F*
6 blasphemia *A* *7* > datum est | illos | ea
8 adorabunt eum | habitant *A*
9 aures *F*
10 — duxerit [𝔊]𝔗*AF*] in c. vadit (> vadit in c. *A*) | in gladio 2° *F*

in conspectu eius: et fecit terram, et habi-
tantes in ea, adorare bestiam primam, cuius
Mt 24,24. 2 Th 2,9.10 1 Rg 18,24–39. 13 curata est plaga mortis. Et fecit signa magna,
ut etiam ignem faceret de caelo descendere
Dt 13,2–4. 19,20 14 in terram in conspectu hominum. Et seduxit
habitantes in terra propter signa, quae data
sunt illi facere in conspectu bestiae, dicens
habitantibus in terra, ut faciant imaginem
bestiae, quae habet plagam gladii, et vixit.
Dn 3,5.6 15 Et datum est illi ut daret spiritum imagini
bestiae, et ut loquatur imago bestiae: et
faciat ut quicumque non adoraverint imagi-
19,20 16 nem bestiae, occidantur. Et faciet omnes
pusillos, et magnos, et divites, et pauperes,
et liberos, et servos habere characterem in
17 dextera manu sua, aut in frontibus suis: et
nequis possit emere, aut vendere, nisi qui
habet characterem, aut nomen bestiae, aut
17,9. 15,2 1 Rg 10,14 Esra 2,13 18 numerum nominis eius. Hic sapientia est.
Qui habet intellectum, computet numerum be-
stiae. Numerus enim hominis est: et numerus
eius sexcenti sexaginta sex.

Ez 9,4 7,4. 3,12. 14 ET vidi: et ecce Agnus stabat supra
montem Sion, et cum eo centum quadra-
ginta quattuor millia habentes nomen eius,
et nomen Patris eius scriptum in

---

12 fec] facit 𝔊𝔈*F* | inhabitentes 𝔊𝔈*F* | in eam *AF*
13 facit 𝔈*F* | (facerent) | conspectum *A*
14 seducit 𝔊𝔈*F* cet *A* | in t (1°)] terram 𝔊𝔈*A* (terrae) | in terram (2°) *F* | (gradiae)
15 > ut et | faciet *F* | — ut 3° *A* | adoraverit 𝔊*AF* | occidetur 𝔊*F*
16 character (c- *F*), *it 17* | dextra | — sua
17 (posset) | nisi quae *A*[1] | aut nom] nominis 𝔊𝔈 -ine *A* *18* eius] + est | sescenti 𝔊*A* | *ad* DCLX.VI *i. m* TEITAN *F*[2]
14,*1* super *F* | illo

frontibus suis. Et audivi vocem de caelo, tam- 2 Ez 1,24. 43,2. 1,15
quam vocem aquarum multarum, et tamquam
vocem tonitrui magni: et vocem, quam audivi,
sicut citharoedorum citharizantium in citharis
suis. Et cantabant quasi canticum novum 3 Ps 32,3; 40,4. 96,1. 98,1. 144,9. 149,1. Is 42,10. 5,9.
ante sedem, et ante quattuor animalia, et
seniores: et nemo poterat dicere canticum,
nisi illa centum quadragintaquattuor millia,
qui empti sunt de terra. Hi sunt, qui cum 4 2 K 11,2. [illegible] 5,9. Jo 1,29
mulieribus non sunt coinquinati: Virgines
enim sunt. Hi sequuntur Agnum quocumque
ierit. Hi empti sunt ex hominibus primitiae
Deo, et Agno, | et in ore eorum non est inven- 5 Ps 32,2. Is 53,9. Sph 3,13.
tum mendacium: sine macula enim sunt ante
thronum Dei.

Et vidi alterum Angelum volantem per 6 8,13.
medium caeli, habentem Evangelium aeternum,
ut evangelizaret sedentibus super terram, et
super omnem gentem, et tribum, et linguam,
et populum: | dicens magna voce: Timete Do- 7 Ex 20,11. Ps 146,6 15,4.
minum, et date illi honorem, quia venit hora
iudicii eius: et adorate eum, qui fecit caelum,
et terram, mare, et fontes aquarum. Et 8 Da 4,27. 18,2 Is 21,9. Jr 51,7.8
alius Angelus secutus est dicens: Cecidit, ce-
cidit Babylon illa magna: quae a vino irae
fornicationis suae potavit omnes gentes. Et 9 13,12–17 Mt 10,28.
tertius Angelus secutus est illos, dicens voce
magna: Si quis adoraverit bestiam, et ima-
ginem eius, et acceperit characterem in fronte
sua, aut in manu sua: et hic bibet de vino 10 Is 51,17. Ps 75,9. Gn 19,24. Ez 38,22 16,19 Jr 25,15 19,20.

2 thon- *F* | cithared- *F* 3 poterant *A*[1] | *num* discere? 4 Hi 2°] + qui [illegible] *A* + sunt qui *F* | secunt- *A* | abierit *A* | omnibus *A*[1]*F* 5 ipsorum | — enim (*A*[1]) | — ante thr Dei 6 caelum 7 dicentem *A* | timete *A* | deum | et mare [illegible] *A* 8 — irae *F* | potionavit 9 > ang tert *A*[2] alius ang tertius | — illos *F*[1] | car- *AF*, it 11 10 biberit *F*

irae Dei, quod mistum est mero in calice irae
ipsius, et cruciabitur igne, et sulphure in con-
spectu Angelorum sanctorum, et ante con-
Is 34,9.10. 19,3 11 spectum Agni: et fumus tormentorum eorum
ascendet in saecula saeculorum: nec habent
requiem die ac nocte, qui adoraverunt besti-
am, et imaginem eius, et si quis acceperit
2,13 13,10. 12,17. 12 characterem nominis eius. Hic patientia
Sanctorum est, qui custodiunt mandata Dei,
Is 57,2. R 4,10 1 K 15,58. 13 et fidem Iesu. Et audivi vocem de caelo, di-
centem mihi: Scribe: Beati mortui, qui in
Domino moriuntur. Amodo iam dicit Spiritus,
ut requiescant a laboribus suis: opera enim
Dn 7,13; 10,16. Mt 13,30,41. 14 illorum sequuntur illos. Et vidi et ecce nu-
bem candidam: et super nubem sedentem
similem Filio hominis, habentem in capite suo
coronam auream, et in manu sua falcem acu-
Joel 4,13. Mc 4,29. 15 tam. Et alius Angelus exivit de templo,
clamans voce magna ad sedentem super nu-
bem: Mitte falcem tuam, et mete quia venit
hora ut metatur, quoniam aruit messis terrae.
16 Et misit qui sedebat super nubem, falcem
17 suam in terram, et demessa est terra. Et
alius Angelus exivit de templo, quod est in
Joel 4,13. 15. 18 caelo, habens et ipse falcem acutam. Et
alius Angelus exivit de altari, qui habebat po-
testatem supra ignem: et clamavit voce magna
ad eum, qui habebat falcem acutam, dicens:

10 qui mixtus | ang. [et] sanct.
11 in saec. saec. ascendit | accepit *A* | *cf 9*
12 — est *F*
13 — mihi | moriuntur e modo. 𝕾𝕮*A* | secu- 𝕾*AF*
14 supra *F*, *it 16* | (filium) *15* alter | messes *A*[1]
16 messa est t 𝕾𝕮*A* messuit terram *F* demes-
suit eam 𝕾
18 — exivit | habet 𝕾𝕮*A* | — ad eum 𝕾*A*[1]*F*
(„qui 2° *om A*[*5*] *Treg*) | habet 2° 𝕮*A*[1]

Mitte falcem tuam acutam, et vindemia bo-
tros vineae terrae: quoniam maturae sunt
uvae eius. Et misit Angelus falcem suam 19 19,15.
acutam in terram, et vindemiavit vineam ter-
rae, et misit in lacum irae Dei magnum: et 20 Joel 4,13. Is 63,3
calcatus est lacus extra civitatem, et exivit
sanguis de lacu usque ad frenos equorum per
stadia mille sexcenta.

ET vidi aliud signum in caelo magnum, 15 Lv 26,21. 6,17. 16,1.9 11,18.
et mirabile, Angelos septem, habentes plagas
septem novissimas: Quoniam in illis consum-
mata est ira Dei. Et vidi tamquam mare 2 4,6 13,15 18. 5,9
vitreum mistum igne, et eos, qui vicerunt be-
stiam, et imaginem eius, et numerum nominis
eius, stantes super mare vitreum, habentes Dt 32,4. Jos 14,7
citharas Dei: et cantantes canticum Moysi 3 Am 4,13 Lxx Ex 15,1.11. 34,10
servi Dei, et canticum Agni, dicentes: 5,6 12
Magna, et mirabilia sunt opera tua Domine Ps 111,2. 139,14 145,17.
Deus omnipotens: iustae et verae sunt viae Jr 10,6.7.
tuae, Rex saeculorum. Quis non timebit te 4 Ps 86,9. Ml 1,11. 14,17.
Domine, et magnificabit nomen tuum? quia
solus pius es: quoniam omnes gentes ve-
nient, et adorabunt in conspectu tuo, quo-
niam iudicia tua manifesta sunt.
16 Et post haec vidi, et ecce apertum est tem- 5 Ex 40,34 11,19.
plum tabernaculi testimonii in caelo: et 6 Lv 26,21. Ex 28,18 1,13.
exierunt septem Angeli habentes septem pla-
gas de templo, vestiti lino mundo, et candido,

18 botruos ℭ*F*² boraus *F*¹ botrus *A*
19 — acutam
20 laco *F* | — mille *A*¹ | sescenta *A*
15,*2* — tamq *F* | mixtum | (igni) | illius (1°) | supra ℭ*F* | (citharam)
3 — sunt *bis* | Rex] *pr* Domine ℌ | caelorum *A*
4 — te | magnificavit *AF* | — es ℭ*A*¹ | manifestata ℭ*A*
5 — et 2° *A*¹
6 — sept. 2° *A* | lino] lapide | — et 2°

4,6–8. 14,10 7 et praecincti circa pectora zonis aureis Et
unum de quattuor animalibus dedit septem
Angelis septem phialas aureas, plenas ira-
cundiae Dei viventis in saecula saeculorum.
1 r 28,21. Ex 40,34. 3 Rg 8,10. Is 6,4 Ez 44,4 8 Et impletum est templum fumo a maiestate
Dei, et de virtute eius, et nemo poterat in-
troire in templum, donec consummarentur
Is 66,6. Ps 68,25. Jr 10,25. Sph 3,8. 16,1 16 septem plagae septem Angelorum ET audivi
vocem magnam de templo, dicentem septem
Angelis: Ite, et effundite septem phialas irae
Dt 28,35 Ex 9,10 11 8,2 2 Dei in terram. Et abiit primus, et effudit
phialam suam in terram, et factum est vulnus
saevum, et pessimum in homines, qui habe-
bant characterem bestiae, et in eos, qui ado-
Ex 7,17–21 8,8. 3 raverunt imaginem eius Et secundus An-
gelus effudit phialam suam in mare, et factus
est sanguis tamquam mortui: et omnis anima
Ex 7,19–24. Ps 78,44. 8,10 4 vivens mortua est in mari. Et tertius effu-
dit phialam suam super flumina, et super
Ps 119,137. 145,17 Lc 2,34. Dt 32,4. Is 41,4. 5 fontes aquarum, et factus est sanguis Et
audivi Angelum aquarum dicentem Iustus
es Domine qui es, et qui eras sanctus, qui
Is 49,26. Ps 75,8. 6 haec iudicasti: quia sanguinem Sanctorum,
et Prophetarum effuderunt, et sanguinem eis
Am 4,10 Lxx. Ps 19,10. 119,137. 9,13. 19,2 7 dedisti bibere: digni enim sunt Et audivi
alterum ab altari dicentem: Etiam Domine
Deus omnipotens vera, et iusta iudicia tua.
8,12. 8 Et quartus Angelus effudit phialam suam in
solem, et datum est illi aestu affligere homines,
11,13. 9,20 21. 9 et igni: et aestuaverunt homines aestu magno,
et blasphemaverunt nomen Dei habentis

7 unus ex q | — sept 2° F | fiolas F | iracundia F
8 (consumerentur) 16,1 fiol- F, it 2 3.4 8 10 12 17.
2 primus Angelus 𝔖 | et 4°] ac | habent 𝔖F | car- 4F
-ter F | — in 3° (𝔖)F | ador. bestiam et im. 𝔖
3 — Angelus, it 8 10 12.17. 4 tertius Angelus 𝔖 |
ℭ𝔚 effugit 5 aq] quartum F | — Domine | qui
1°] pr (et) | quia haec ℭA 6 fuderunt | digni
en-] ut digni (𝔖)A, digni (𝔖)ℭF 7 alt ab alt] — ab
alt 𝔖A altare 𝔖ℭF | dicens 8 aestus F | effi-
cere (eff- F¹?) | — et 3° (𝔖)F | igne 𝔖

potestatem super has plagas, neque egerunt
poenitentiam ut darent illi gloriam. Et 10 Ex 10,21. Is 8,21 22. 9,1
quintus Angelus effudit phialam suam super
sedem bestiae: et factum est regnum eius
tenebrosum, et commanducaverunt linguas
suas prae dolore: et blasphemaverunt Deum 11 9. Dn 2,20.
caeli prae doloribus, et vulneribus suis, et
non egerunt poenitentiam ex operibus suis.
Et sextus Angelus effudit phialam suam in 12 Gn 15,18. Dt 1,7. Jos 1,4 Is 11,15.16 44,27. 41,27. Jr 50,38. 9,14.
flumen illud magnum Euphraten: et siccavit
aquam eius, ut praepararetur via regibus ab
ortu solis. Et vidi de ore draconis, et de ore 13 12,3. 13,1 13,11. Ex 8,3 1 Rg 22,21—23
bestiae, et de ore pseudoprophetae spiritus
tres immundos in modum ranarum. Sunt enim 14 Am 4,12 Lxx 13,13. 19,19.
spiritus daemoniorum facientes signa, et procedunt ad reges totius terrae congregare illos
in praelium ad diem magnum omnipotentis
Dei. ¹ Ecce venio sicut fur. Beatus, qui vigi- 15 3,18. 1 Th 5,2
lat, et custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet, et videant turpitudinem eius. Et con- 16 Jud 5,19.21 2 Rg 9,27 23,29 Zch 12,11
gregabit illos in locum, qui vocatur Hebraice
Armagedon. Et septimus Angelus effudit 17 Is 66,6. 10,7; 11,15
phialam suam in aerem, et exivit vox magna
de templo a throno, dicens: Factum est. Et 18 Ex 19,16. Dn 12,1 4,5, 8,5, 11,19
facta sunt fulgura, et voces, et tonitrua, et terraemotus factus est magnus, qualis numquam
fuit ex quo homines fuerunt super terram: talis

10 commandaverunt *F*¹
11 — suis 1° *F*
12 illum *A* | Eufraten 𝕲*AF* | (aqua) | praeparetur *A*
13 drach- *F* | pseud- exire spir- 𝕾
14 — et 𝕮*A* | procedent 𝕲*AF* | proel- *et* 𝕾 | > dei omnipot
15 turpidinem *F*
16 congregavit | Hebraeice 𝕲 -aeicae *F* | Armageddon 𝕾 Hermagadon 𝕲𝕮*A* Magedon *F*
18 fulgora | — factus est *F*

Dn 4,27 Is 51,17. Jr 25,15. 11,8. 14,20. 19 terraemotus, sic magnus. Et facta est civitas
magna in tres partes: et civitates Gentium
ceciderunt. et Babylon magna venit in me-
moriam ante Deum, dare illi calicem vini in-
6,14. 20,11 20 dignationis irae eius. Et omnis insula fugit,
8. Ex 9,23. 21 et montes non sunt inventi. Et grando magna
sicut talentum descendit de caelo in homines:
et blasphemaverunt Deum homines propter
plagam grandinis: quoniam magna facta est
vehementer.

Jr 51,13. 15,1. 17 ET venit unus de septem Angelis, qui 17
habebant septem phialas, et locutus est me-
cum, dicens: Veni ostendam tibi damnationem
meretricis magnae, quae sedet super aquas
Is 23,17. 14,8; 18,3 2 multas, cum qua fornicati sunt reges terrae,
et inebriati sunt qui inhabitant terram de vino
Dn 7,7 13,1 3 prostitutionis eius. Et abstulit me in spiritu
in desertum. Et vidi mulierem sedentem super
bestiam coccineam, plenam nominibus blas-
phemiae, habentem capita septem, et cornua
Ez 28,13 15. Jr 51,7. 4 decem. Et mulier erat circumdata purpura, et
coccino, et inaurata auro, et lapide pretioso, et
margaritis, habens poculum aureum in manu
sua, plenum abominatione, et immunditia forni-
2 Th 2,7. 14,8. 18,10. Dn 4,27 5 cationis eius: Et in fronte eius nomen scri-
ptum: Mysterium: Babylon magna, mater forni-
18,24 6 cationum, et abominationum terrae. Et vidi
mulierem ebriam de sanguine sanctorum, et

19 memoria *F* | si | (eius] dei)
21 > hom deum | et quoniam *F*
17,1 — qui *A*[2] | habebat s. fial *F* | (sedit)
3 > desertum (to *F*) in spir | plena *F*[1]
4 (inaurato 𝕮) | (margaritas) | abomi-
nationem *F*[1] -num 𝕮*A* | immunditiae *A*[2] | et forn. *F*
5 — et abom. *F*[1]

de sanguine martyrum Iesu Et miratus sum
cum vidissem illam admiratione magna Et 7
dixit mihi Angelus: Quare miraris? Ego dicam
tibi sacramentum mulieris, et bestiae, quae
portat eam, quae habet capita septem, et cor-
nua decem. Bestia, quam vidisti, fuit, et non 8 Da 7,8, 13,1 Ps 69,29
est, et ascensura est de abysso, et in interitum 13,1 2 13,8 3,5.
ibit. et mirabuntur inhabitantes terram (quo-
rum non sunt scripta nomina in Libro vitae
a constitutione mundi) videntes bestiam, quae
erat, et non est. Et hic est sensus, qui 9 13,18 13,1.
habet sapientiam. Septem capita: septem
montes sunt, super quos mulier sedet, et reges
septem sunt. Quinque ceciderunt, unus est, 10
et alius nondum venit: et cum venerit, opor-
tet illum breve tempus manere. Et bestia, 11 8 13,20.
quae erat, et non est: et ipsa octava est: et
de septem est, et in interitum vadit. Et decem 12 16,1. Da 7,20.24.
cornua, quae vidisti, decem reges sunt: qui
regnum nondum acceperunt, sed potestatem
tamquam reges una hora accipient post bestiam.
Hi unum consilium habent, et virtutem, et po- 13
testatem suam bestiae tradent. Hi cum Agno 14 Dt 10,17. Da 2,47
pugnabunt, et Agnus vincet illos: quoniam 19,16. 16,14
Dominus dominorum est, et Rex regum, et qui
cum illo sunt, vocati, electi, et fideles. Et dixit 15 1 Is 8,7.
mihi: Aquae, quas vidisti ubi meretrix sedet, Jr 47,2, 51,13
populi sunt, et Gentes, et linguae. Et decem 16 19,18. 19,8.
cornua, quae vidisti in bestia: hi odient for-

---

6 ammiratione 𝔊𝔄 *7* > tibi dicam | (bestiam) | (eam) | quae 2°] qui *A*¹*F* | > dec corn *F* *8* bestiam (*F*¹) | mirabantur *AF* | quae] qua 𝔊𝔗*A* (qui *F* *sec. Le, non Be*) *9* septemontes *F* | sedet et 𝔊 *11* — et de VII est *F*¹ | — in *A*¹ | vadet *AF* *12* nond.] non *F* | hi accipiunt (+ (et)) *13* tradunt 𝔊𝔗*A* *14* voc. et el. 𝔊(𝔊) *15* Aquas q. (Aquam quam) *16* in b] et bestiam (-a)

nicariam, et desolatam facient illam, et nu-
dam, et carnes eius manducabunt, et ipsam
10,7. 17 igni concremabunt. Deus enim dedit in corda
eorum ut faciant quod placitum est illi: ut
dent regnum suum bestiae donec consummen-
Ps 2,2, 89,28. 18,10 18 tur verba Dei. Et mulier, quam vidisti, est
civitas magna, quae habet regnum super reges
10,1. Ez 43,2. 18 terrae. ET post haec vidi alium Angelum 18
descendentem de caelo, habentem potestatem
magnam: et terra illuminata est a gloria eius.
Dn 4,27. 14,8. 2 Et exclamavit in fortitudine dicens: Cecidit,
Is 13,21; 21,9; 34,11.14. cecidit Babylon magna: et facta est habitatio
Jr 9,10; 50,39; 51,8. daemoniorum, et custodia omnis spiritus im-
mundi, et custodia omnis volucris immundae,
Is 23,17. Jr 25,15.27; 51,7. Nah 3,4. 3 et odibilis: quia de vino irae fornicationis
eius biberunt omnes gentes: et reges terrae
cum illa fornicati sunt: et mercatores terrae
de virtute deliciarum eius divites facti sunt.
Is 48,20; 52,11. Jr 50,8; 51,6.9.45. 1 T 5,22. 2 J 11. 2 R 6,17. 4 Et audivi aliam vocem de caelo, dicentem: Exite
de illa populus meus: ut ne participes sitis de-
lictorum eius, et de plagis eius non accipiatis.
Gn 18,20 21. Jr 51,9. 5 Quoniam pervenerunt peccata eius usque ad
caelum, et recordatus est Dominus iniquitatum
Ps 137,8. Jr 50,15.29. 2 Th 1,6. 6 eius. Reddite illi sicut et ipsa reddidit vobis: et
duplicate duplicia secundum opera eius: in po-
Jr 50,29. Is 47,7 8. 7 culo, quo miscuit, miscete illi duplum. Quantum
glorificavit se, et in deliciis fuit, tantum date

16 igne 𝔖
17 ut non fac. F | > illi est plac. 𝔊 > illi pl. est 𝔊AF
18 mulierem F
18,1 — a A 2 fortit.] forti voce | volucres F¹] — et odib. [𝔊]AF
3 et quia A | de ira 1 | delic- A
4 — de caelo F 5 deus 𝔊F
6 illis 𝔊 | — et 1° [𝔊]F | — vobis [𝔊]𝔊AF | quod A | miscuit vobis 𝔖 | miscete AF¹
6,7 Duplum quant. F

illi tormentum et luctum: quia in corde suo
dicit: Sedeo regina et vidua non sum. et
8 luctum non videbo. Ideo in una die venient Is 47,9. Jr 50,31.34. 17,16.
plagae eius, mors, et luctus, et fames, et igne
comburetur: quia fortis est Deus, qui iudica-
9 bit illam. Et flebunt, et plangent se super Ez 26,16. 27,30 33 35 Ps 48,4 Lxx. Is 23,17 27,5
illam reges terrae, qui cum illa fornicati sunt,
et in deliciis vixerunt, cum viderint fumum
10 incendii eius: longe stantes propter timorem Dn 4,27 Ez 26,17. 14,8 Is 21,9 Jr 51,8.
tormentorum eius, dicentes: Vae, vae civitas
illa magna Babylon, civitas illa fortis: quo-
11 niam una hora venit iudicium tuum. Et ne- Ez 27,36 31
gotiatores terrae flebunt, et lugebunt super
illam: quoniam merces eorum nemo emet am-
12 phus: merces auri, et argenti, et lapidis pre- Ez 27,12 13 22
tiosi, et margaritae, et byssi, et purpurae,
et serici, et cocci, (et omne lignum thyinum,
et omnia vasa eboris, et omnia vasa de lapide
pretioso, et aeramento, et ferro, et marmore,
13 et cinnamomum) et odoramentorum, et ungu- Ez 27,13
enti, et thuris, et vini, et olei, et similae, et
tritici, et iumentorum, et ovium, et equorum,
et rhedarum, et mancipiorum, et animarum
14 hominum. Et poma desiderii animae tuae
discesserunt a te, et omnia pinguia, et prae-
clara perierunt a te, et amplius illa iam non
15 invenient. Mercatores horum, qui divites Ez 27,36 31.
facti sunt, ab ea longe stabunt propter timo-
rem tormentorum eius, flentes, ac lugentes,

---

8 (uno) | [et] mors | igni | iudicavit 9 cum illam F^1 10 , Babylon civ 𝔊ℭA 12 mercem 𝔊ℭA | margaritis 𝔊F ti ℭA | sirici 𝔊F | thynum F 13 cinnamomum et amomum et 𝔓 (ℭ cinn) | unge- AF^2 | turis et 𝔓 | similae tritici AF | red- 𝔊ℭA rae- F 14 p tuae des anim discessit | clera ℭA 14-15 invenient merc F 15 sunt ab ea, 𝔊ℭA (F) | ac] et F

17,4. 16 ¹et dicentes: Vae, vae civitas illa magna, quae
amicta erat bysso, et purpura, et cocco, et
deaurata erat auro, et lapide pretioso, et
Is 23,14. 17 margaritis: quoniam una hora destitutae sunt
Ez 27,27–29. tantae divitiae, et omnis gubernator, et om-
nis, qui in lacum navigat, et nautae, et qui
Ez 27,30 18 in mari operantur, longe steterunt, ¹et clama-
Is 34,10. verunt videntes locum incendii eius, dicentes:
Ez 27,30–34, 19 Quae similis civitati huic magnae? Et mise-
28,19. runt pulverem super capita sua, et clama-
verunt flentes, et lugentes, dicentes: Vae, vae
civitas illa magna, in qua divites facti sunt
omnes, qui habebant naves in mari de pretiis
Dt 32,43. 20 eius: quoniam una hora desolata est Exulta
Is 44,23 super eam caelum, et sancti Apostoli, et Pro-
Jr 51,48. phetae: quoniam iudicavit Deus iudicium ve-
Ez 26,21. 21 strum de illa Et sustulit unus Angelus
Dn 4,27 fortis lapidem quasi molarem magnum, et
Jr 51,63 64 misit in mare, dicens: Hoc impetu mittetur
Babylon civitas illa magna, et ultra iam non
Is 24,8 22 invenietur Et vox citharoedorum, et musico-
Ez 26,13 rum, et tibia canentium, et tuba non audie-
tur in te amplius et omnis artifex omnis
artis non invenietur in te amplius: et vox
Jr 7,34; 16,9, 23 molae non audietur in te amplius: et lux
25,10. lucernae non lucebit in te amplius: et vox
Is 23,8; 47,9 sponsi, et sponsae non audietur adhuc in te:
quia mercatores tui erant principes terrae, quia
Jr 51,49. 24 in veneficiis tuis erraverunt omnes gentes. Et
6,10, 17,6, in ea sanguis prophetarum et sanctorum inven-
19,2. tus est: et omnium, qui interfecti sunt in terra.
Mt 23,35 37.

16 bysseino | — erat 2° 𝕮*F* est [𝕲]*A* *17* divitiae [eius] | omnes q. *et* navigant 𝕲*A* | locum | in m.] maria 𝕲*A* mari 𝕮*F* *19* et dic. [𝕲]*A* | — illa [𝕲]𝕮*AF* | habent *20* (exultate ... caeli) | et apost 𝕮*AF* *21* impetum *F*¹ | mittitur *F* | > magna illa civ 𝕲*F* > i m. c 𝕮*A* *22* citharedi *A* -raed- *F* | in te 1° 3°] in ea *F* | — et omnis art ... inv. in te ampl. *F* *23* in te 1°] tibi | benef- *AF*¹

19 POst haec audivi quasi vocem turbarum 19 Ps 104,1 11,15.
multarum in caelo dicentium:
Alleluia: Salus, et gloria, et virtus Deo no-
stro est: quia vera, et iusta iudicia sunt 2 2 Rg 9,7 Ps 19,10; 119,137. 18,7. 9,18 Dt 32,43.
eius, qui iudicavit de meretrice magna, quae
corrupit terram in prostitutione sua, et
vindicavit sanguinem servorum suorum de
manibus eius.
Et iterum dixerunt: Alleluia. Et fumus eius 3 Ps 104,35. Is 34,10
ascendit in saecula saeculorum. Et ceciderunt 4 5,14. Is 6,1. Ps 47,8; 106,48.
seniores vigintiquattuor, et quattuor animalia,
et adoraverunt Deum sedentem super thro-
num, dicentes: Amen: Alleluia. Et vox de 5 Ps22,24; 115,13. 134,1. 135,1
throno exivit, dicens
Laudem dicite Deo nostro omnes servi eius:
et qui timetis eum pusilli, et magni.
Et audivi quasi vocem turbae magnae, et sicut 6 Dn 10,6. Ez 1,24. 43,2 Ps 93,1. 97,1. 99,1. 104,35 Am 4,13 Lxx 11,15.17.
vocem aquarum multarum, et sicut vocem
tonitruorum magnorum, dicentium
Alleluia quoniam regnavit Dominus Deus
noster omnipotens. Gaudeamus, et exulte- 7 Ps 118,24 21,2 9.
mus: et demus gloriam ei: quia venerunt
nuptiae Agni, et uxor eius praeparavit se.
Et datum est illi ut cooperiat se byssino 8 Ps 45,14.15 Is 61,10
splendenti, et candido Byssinum enim iusti-
ficationes sunt Sanctorum.
Et dixit mihi: Scribe: Beati, qui ad coe- 9 L 14,15
nam nuptiarum Agni vocati sunt: et dixit
mihi: Haec verba Dei vera sunt. Et cecidi 10 22,8.9 Act 10,25 26 19,11.17

19,1 voc. magnam t. | turbarum *A* | Sal.] Laus 𝔖*A*
2 quia iud. 𝔊𝔈(*F*¹?) | eius] tuis *A*
5 omnes [gentes] servi
6 tubae 𝔊*AF* | tonitruum (tho- *F* -trum *A*¹)
8 byssinum splendens ([et] 𝔊) candidum
9 dicit *bis* (2° *et* 𝔖) | (— Beati) | > vera dei 𝔈*A* verba d. 𝔊*F*

1 P 1,11 ante pedes eius, ut adorarem eum. Et dicit
mihi: Vide ne feceris: conservus tuus sum,
et fratrum tuorum habentium testimonium
Iesu. Deum adora. Testimonium enim Iesu
Ez 1,1. Ps 96 13. 11 est spiritus prophetiae. Et vidi caelum
3,2. 1,5, 3,14. Is 11,4.5. 2 Macc 3,25, 11,8. apertum, et ecce equus albus, et qui sedebat
super eum, vocabatur Fidelis, et Verax, et
Da 10,6. 12 cum iustitia iudicat, et pugnat. Oculi autem
1,14; 2,18. 3,12. eius sicut flamma ignis, et in capite eius dia-
demata multa, habens nomen scriptum, quod
Is 62,1.2 J 1,1 13 nemo novit nisi ipse. Et vestitus erat veste
aspersa sanguine: et vocatur nomen eius,
17,14. 14 Verbum Dei. Et exercitus qui sunt in caelo,
sequebantur eum in equis albis, vestiti byssino
12,5. Ps 2,9 15 albo, et mundo. Et de ore eius procedit
14,19 20 Is 11,4; 63,3. Am 4,13 Lxx Joel 4,13 J 12,48. H 4,12. gladius ex utraque parte acutus: ut in ipso
percutiat Gentes. Et ipse reget eas in virga
ferrea: et ipse calcat torcular vini furoris
Dt 10,17. 16 irae Dei omnipotentis. Et habet in vestimento,
Da 2,47 17,14. 1 T 6,15 et in foemore suo scriptum: Rex regum, et
Dominus dominantium.
Ez 39,4.17-20. 17 Et vidi unum Angelum stantem in sole,
et clamavit voce magna, dicens omnibus avi-
bus, quae volabant per medium caeli: Venite,
6,15. 18 et congregamini ad coenam magnam Dei: ut
manducetis carnes regum, et carnes tribuno-
rum, et carnes fortium, et carnes equorum, et

11 vocatur *F* | Ver.] + vocatur 𝔊*AF* | — cum | iustitiam *F*
12 — autem *F* | — in et eius 2° *A*¹
13 vestem aspersam | sanguinem *F*¹ | vocabatur *F* 𝔊
14 sequebatur *F*² | byssinum album mundum
15 ipsius | — ex u. parte | eos | > ferrea virga *F*
16 in 2°] super *F*
17 — et 3°

sedentium in ipsis, et carnes omnium libero-
rum, et servorum, et pusillorum, et magno-
rum. Et vidi bestiam, et reges terrae, et 19 Ps 2,2. 17,12–14 16,14 13
exercitus eorum congregatos ad faciendum
praelium cum illo, qui sedebat in equo, et
cum exercitu eius. Et apprehensa est bestia, 20 Gn 19,24. Is 30,33. Ez 38,22. 13,1 16,11–17 20,10. Dn 7,11 20.
et cum ea pseudopropheta: qui fecit signa
coram ipso, quibus seduxit eos, qui accepe-
runt characterem bestiae, et qui adoraverunt
imaginem eius. Vivi missi sunt hi duo in
stagnum ignis ardentis sulphure: Et ceteri 21 Ez 39,17 20.
occisi sunt in gladio sedentis super equum,
qui procedit de ore ipsius: et omnes aves
saturatae sunt carnibus eorum.

ET vidi Angelum descendentem de caelo, 20 9,1 2 P 2,4. Jd 6.
habentem clavem abyssi, et catenam magnam
in manu sua. Et apprehendit draconem, ser- 2 Gn 3,1 Zch 3,1 12,9.
pentem antiquum, qui est diabolus, et sata-
nas, et ligavit eum per annos mille: et misit 3 2 Th 2,3 10.
eum in abyssum, et clausit, et signavit super
illum ut non seducat amplius gentes, donec
consummentur mille anni: et post haec opor-
tet illum solvi modico tempore. Et vidi 4 Dn 7,9 22 27 L 22,30 1 K 6,2.
sedes, et sederunt super eas, et iudicium da-
tum est illis: et animas decollatorum propter
testimonium Iesu, et propter verbum Dei,
et qui non adoraverunt bestiam, neque
imaginem eius, nec acceperunt characterem
eius in frontibus, aut in manibus suis, et

18 et 6° 8°] ac *19* — et 4° *F* | exercitum *A*[1]
20 ea] illo | pseudoprophetae *F* | car- *AF* |
> qui et | adorant | ardentis [et] | sulphore *F*
21 equum [et] qui
20,*1* descentem *A*[1]
2 dracho- *F* | serp [illum] ant. | (illud)
3 clusit *A* | — et 4°
4 (— est) | car- *AF* | — eius 2° [§]

vixerunt, et regnaverunt cum Christo mille
1 K 10,23. 1 Th 4,16. 5 annis. Ceteri mortuorum non vixerunt, donec
consummentur mille anni. *Haec est resurrectio 21
Is 61,6 0,10 6 prima. Beatus, et sanctus, qui habet partem
in resurrectione prima: in his secunda mors
non habet potestatem: sed erunt sacerdotes
Dei et Christi, et regnabunt cum illo mille
7 annis. Et cum consummati fuerint mille
Ez 7,2. 38,2. Ez 38,6 16. 8 anni, solvetur satanas de carcere suo, ¹et exibit, et seducet Gentes, quae sunt super quattuor angulos terrae, Gog, et Magog, et congregabit eos in praelium, quorum numerus est
Hb 1,6. Jr 11,19. 10,7. Ps 87,2. 78,68. 9 sicut arena maris. Et ascenderunt super la-
4 Rg 1,10. Ez 38,22. 39,6. Zch 12,9 titudinem terrae, et circuierunt castra sancto-
rum, et civitatem dilectam. Et descendit
Gn 19,24 Ez 38,22 19,20. 14,10 11 10 ignis a Deo de caelo, et devoravit eos: et
Diabolus, qui seducebat eos, missus est in
stagnum ignis, et sulphuris, ubi et bestia, et
pseudopropheta cruciabuntur die ac nocte in
saecula saeculorum.

Is 6,1. Dn 2,35. 7,9. Ps 114,7 3. Mt 25,31—46. 2 P 3,7.10.12 11 Et vidi thronum magnum candidum, et
sedentem super eum, a cuius conspectu fugit
terra, et caelum, et locus non est inventus
Ps 28,4. 62,13. 69,29. 12 eis. Et vidi mortuos magnos, et pusillos
Jr 17,10 stantes in conspectu throni, et libri aperti
Dn 7,10 sunt: et alius Liber apertus est, qui est
3,5 Ph 4,3 vitae: et iudicati sunt mortui ex his, quae
R 2,6 scripta erant in libris secundum opera ipso-
J 5,28 29. 13 rum. et dedit mare mortuos, qui in eo erant:
et mors, et infernus dederunt mortuos suos,

6 resurrectionem *F* | sunt 7 Et] Sed *A* | solvitur *F* 8—10 (*€ inc. v* 8 Et ascend 9 Et descend 10 et pseudopr.) 8 exivit *et* congregavit *€AF* | proel *et* *S* | hor *€F* 9 carcumierunt *€A* 10 sulphoris *€A* | et 3°] est *F* | pseudoprophetae *€F* tis *A* | , et cruciab. 11 aspectu *F* | locus [eius] | ab eis *€AF* 13 inferus | — suos

qui in ipsis erant: et iudicatum est de singu-
lis secundum opera ipsorum. Et infernus, et 14 1 K 13,20.54 s.
mors missi sunt in stagnum ignis. Haec est
mors secunda. Et qui non inventus est in 15 Dn 12,1 Ps 69,29 19,20. Mt 25,41
Libro vitae scriptus, missus est in stagnum
ignis. ET vidi caelum novum, et terram 21 Is 65,17; 66,22 2 P 3,13. 20,11
novam. Primum enim caelum, et prima terra
abiit, et mare iam non est. Et ego Ioannes 2 Is 52,1. 21,10 H 11,10.16 H 12 22 G 4,26. 19,7 8.
vidi sanctam civitatem Ierusalem novam de-
scendentem de caelo a Deo, paratam, sicut
sponsam ornatam viro suo. Et audivi vocem 3 Zch 2,10 Is 8,8 Ex 37 27. 48,35 2 Chr 6,18 J 1,14
magnam de throno dicentem: Ecce taberna-
culum Dei cum hominibus, et habitabit cum
eis. Et ipsi populus eius erunt, et ipse Deus
cum eis erit eorum Deus: et absterget Deus 4 7,17 Is 25,8, 35,10, 65,19 17 Jr 31,16.
omnem lacrymam ab oculis eorum: et mors
ultra non erit, neque luctus, neque clamor, ne-
que dolor erit ultra, quia prima abierunt. Et 5 Is 6,1, 43,19 Ps 47,6 4,2, 5,1 2 K 5,17
dixit qui sedebat in throno: Ecce nova facio
omnia. Et dixit mihi: Scribe, quia haec verba
fidelissima sunt, et vera. Et dixit mihi. Fac- 6 Is 33,1 Zch 14,8 1,8. 22,17.
tum est, ego sum α, et ω: initium, et finis. Ego
sitienti dabo de fonte aquae vitae, gratis. Qui 7 2 Sm 7,14. Ps 89,27 2,7. Zch 8,8.
vicerit, possidebit haec, et ero illi Deus, et ille
erit mihi filius. Timidis autem, et incredulis, et 8 Ga 12,24 Is 30,33 Ex 38,22. H 12,36.32 22 15 20,14 E 5,5 Kol 3,5
execratis, et homicidis, et fornicatoribus, et ve-

14 inferus 𝔊𝔄 | > mors sec est | fin + stagnum ignis 𝔖𝔊F + in st ign A (+ ignis)
15 > est inv.
21,2 — ego Ioannes [𝔖]𝔊AF | > civ s. Hierus nov vidi | , a Deo p 𝔖 | a viro F¹(?)
3 habitavit A -tat F
4 quia] quae
5 dicit Scribe 𝔖𝔊 A
6 Et ego 1° F | vivae 𝔖 AF | — gratis F
7 — vera A¹
8 excaecatis A execr- F | venif- A benef- F¹

neficis, et idololatris, et omnibus mendacibus,
pars illorum erit in stagno ardenti igne, et
sulphure: quod est mors secunda.
Jr 20,21. 19,1 & 7. 19,7. 9 Et venit unus de septem Angelis habenti- 22
bus phialas plenas septem plagis novissimis, et
locutus est mecum, dicens: Veni, et ostendam
Is 52,1. Ps 10,2. Mt 4,5. 10 tibi sponsam, uxorem Agni. Et sustulit me
in spiritu in montem magnum, et altum, et
ostendit mihi civitatem sanctam Ierusalem de-
6.23. Is 58,8; 60,1.8.10. 11 scendentem de caelo a Deo, habentem clari-
tatem Dei: et lumen eius simile lapidi pre-
tioso tamquam lapidi iaspidis, sicut crystallum.
Ez 48,31—35. 12 Et habebat murum magnum, et altum, haben-
tem portas duodecim: et in portis Angelos
duodecim, et nomina inscripta, quae sunt no-
13 mina duodecim tribuum filiorum Israel. Ab
Oriente portae tres: et ab Aquilone portae
tres: et ab Austro portae tres: et ab Occasu
14 portae tres. Et murus civitatis habens funda-
menta duodecim, et in ipsis duodecim nomina
Ez 40,6 8. 15 duodecim Apostolorum Agni. Et qui loque-
batur mecum, habebat mensuram arundineam
auream, ut metiretur civitatem, et portas eius,
Ez 43,16; 48,16.17. 16 et murum. et civitas in quadro posita est, et
longitudo eius tanta est quanta et latitudo: et
mensus est civitatem de arundine aurea per
stadia duodecim millia: et longitudo, et altitudo,
17 et latitudo eius aequalia sunt. Et mensus est mu-
rum eius centum quadraginta quattuor cubito-
18 rum, mensura hominis, quae est angeli. Et erat
structura muri eius ex lapide iaspide: ipsa vero

8 idolatris | sulphore *A* *9* fial *1 Γ* | — et 3° [£]𝕿*AF* *11* — et | iaspidi *A²* *12* habens | — et in port. a XII *F* | angulos *A* | scribta *F* *13* — et 1° 2° 3° [£]*F* | > occasu *et* austro 𝕿*A* *14* — duodec 3° 𝕿*A* | agni | *pr* et [£]*F* *15* har 𝕿*AF* (*it 16*) dinem *F* *16* — eius *F* | — aurea | — et 5° | > lat. et alt £𝕿*A* — et alt. *F* *17* murus

civitas aurum mundum simile vitro mundo.
Et fundamenta muri civitatis omni lapide pre- 19 Is 54,11 12.
tioso ornata. Fundamentum primum, iaspis:
secundum, sapphirus: tertium, calcedonius:
quartum, smaragdus: quintum, sardonyx. sex- 20
tum, sardius: septimum, chrysolithus: octa-
vum, beryllus: nonum, topazius: decimum,
chrysoprasus: undecimum, hyacinthus: duo-
decimum, amethystus. Et duodecim portae, 21 22,2
duodecim margaritae sunt, per singulas: et
singulae portae erant ex singulis margaritis:
et platea civitatis aurum mundum, tamquam
vitrum perlucidum. Et templum non vidi in 22 Am 4,13 Lxx
ea Dominus enim Deus omnipotens templum
illius est, et Agnus. Et civitas non eget sole, 23 22,5. Is 24,23 60,1 9 10 19 20
neque luna ut luceant in ea. nam claritas
Dei illuminavit eam, et lucerna eius est Agnus.
Et ambulabunt gentes in lumine eius: et reges 24 Ps 69,28. Is 60,3.5.
terrae afferent gloriam suam, et honorem in
illam. Et portae eius non claudentur per 25 Is 60,11. 22,5 Zch 14,7
diem: nox enim non erit illic Et afferent 26
gloriam, et honorem gentium in illam Non 27 Is 52,1 Dn 17,1 Ps 69,29. 20,15. Ph 4,3.
intrabit in eam aliquod coinquinatum, aut
abominationem faciens, et mendacium, nisi qui
23 scripti sunt in libro vitae Agni. ET ostendit 22 Gn 2,9; 3,22. Ez 47,1.7. Zch 14,8.
mihi fluvium aquae vitae, splendidum tamquam
crystallum, procedentem de sede Dei et Agni.
In medio plateae eius, et ex utraque parte flu- 2 21,21. Ez 47,12
minis lignum vitae, afferens fructus duodecim,
per menses singulos reddens fructum suum,

18 auro mundo *19* — Et | iaspidis *F* | secundas et sic us . . duodecimus | saplar *A* sapphyr- *F* | calcid- 𝔊ℭ*A* carced- *F* | zmar *20* sardonix | sardiuus 𝔊ℭ*A* donius *F* | criso- *A* -litus *AF* | bir *A* byr *F* -ill- *AF* topadius *A* -gius *F*[1] | chrysso *A* ysoli- *F* prassus 𝔊*AF* | yac- 𝔊 iac *A* -ciutus *F* | ametistus *F* *21* et [in] sing- | ex sing-] singulae *F* | plateae *F* *22* in eam *F*[1] *23* — in *A* | illuminabit 𝔖 *24* ambulant *F* | per lumen *25* clud- *F* | est *F* *27* Nec | intravit *F* | ea 𝔊ℭ*A* illa *F* | aliquid | — aut 𝔊*A* et ℭ*F* | > fac abom. | [et] agni
22,*1* flumen *F* | vivae 𝔖𝔊*AF* | chry- *F* *2* (plates) | — et 1° *F* | singula reddentia (-os r-ss *A*[2])

Zch 14,11. 3 et folia ligni ad sanitatem Gentium. Et
omne maledictum non erit amplius: sed sedes
Ps 17,15; 42,3. Dei, et Agni in illa erunt, et servi eius servi-
61,8. 3,10. Mt 5,8. 4 ent illi. Et videbunt faciem eius: et nomen
Is 60,19. 21,25 5,10. Dn 7,18.27. 5 eius in frontibus eorum. Et nox ultra non
erit: et non egebunt lumine lucernae, neque
lumine solis, quoniam Dominus Deus illumi-
nabit illos, et regnabunt in saecula saeculorum.
Dn 2,28. Nu 27,16. 1,1. 1 K 14,32. 6 Et dixit mihi: Haec verba fidelissima 24
sunt, et vera. Et Dominus Deus spirituum
prophetarum misit Angelum suum ostendere
Is 40,10. 19 20. 3,11; 1,3 7 servis suis quae oportet fieri cito. Et ecce
venio velociter. Beatus, qui custodit verba
19,10 8 prophetiae libri huius. Et ego Ioannes, qui
audivi, et vidi haec. Et postquam audissem,
et vidissem, cecidi ut adorarem ante pedes
9 angeli, qui mihi haec ostendebat: et dixit
mihi: Vide ne feceris: conservus enim tuus
sum, et fratrum tuorum prophetarum, et eorum,
qui servant verba prophetiae libri huius:
10,4. Dn 8,26; 10,4 1,3. 10 Deum adora. Et dicit mihi: Ne signa-
veris verba prophetiae libri huius: tempus
Dn 12,10 11 enim prope est. Qui nocet, noceat adhuc: et
qui in sordibus est, sordescat adhuc: et qui
iustus est, iustificetur adhuc: et sanctus, sancti-
Ps 28,4; 62,13. Jr 17,10. 12 ficetur adhuc. Ecce venio cito, et merces
7 3,11. Is 40,10 R 2,6. mea mecum est, reddere unicuique secundum
Is 44,6; 48,12 1,17 H 13,8 13 opera sua. Ego sum α, et ω, primus, et

3 sed] et
5 (— non 2°) | lumen *bis* *A* | — lucernae *F* |
— lum. 2° {𝔊} | illuminat *A* -avit *F*
6 > et vera sunt | spiritum 𝔊*F* omnipotens *A*
8 — Et 1° *AF* | haec, 𝔊𝔗 *A* (hoc) | (adorem)
9 dicit | — enim | — prophetiae
9.10 — Deum . . huius *F*
11 et iustus iustitiam faciat adhuc
13 — sum {𝔊}𝔗*AF*

novissimus, principium, et finis. Beati, qui 14 Gn 2,9. 3,22 49,11.
lavant stolas suas in sanguine Agni: ut sit
potestas eorum in ligno vitae, et per portas
intrent in civitatem. Foris canes, et venefici, 15 21,8 27. 1 K 6,9 10.
et impudici, et homicidae, et idolis servientes,
et omnis, qui amat, et facit mendacium.
Ego Iesus misi Angelum meum, testi- 16 1,1 1,8 Is 11,1 10. 14,16 5,5 L 1,78. Nu 24,17.
ficari vobis haec in Ecclesiis. Ego sum radix,
et genus David, stella splendida, et matutina.
Et spiritus, et sponsa dicunt: Veni. Et 17 Zch 14,8. 21,6. E 8,28. Is 55,1. J 7,37.
qui audit, dicat: Veni. Et qui sitit, veniat:
et qui vult, accipiat aquam vitae, gratis
Contestor enim omni audienti verba pro- 18 19,1,6. Dt 4,2; 13,1. 29,19.
phetiae libri huius: Si quis apposuerit ad
haec, apponet Deus super illum plagas scri-
ptas in libro isto. Et si quis diminuerit de 19 Gn 2,9, 3,22.
verbis libri prophetiae huius, auferet Deus
partem eius de libro vitae, et de civitate
sancta, et de his, quae scripta sunt in libro isto
dicit qui testimonium perhibet istorum. 20
Etiam venio cito: Amen. Veni Domine Iesu
Gratia Domini nostri Iesu Christi cum 21
omnibus vobis. AMEN

---

14 — in sang Agni | — sit A^1 | per p | portis | civ. [sanctam]. *15* benef· *F* | inpudicitias *et* — et homic *F* *16* testificiari A^1 | (ecclesias) *17* sp dicit *F* | — et 4° *A* 5° [𝔊]ℭ 1*F* *18* enim | ego | audenti *F* | huius 𝔊ℭ*A* | apponit d. *A* *19* dimin- 𝔊*A* — libri *A* | ligno v 𝔊ℭ*A* *20* Dicet *F* | istorum.] — 𝔊ℭ*A* (— Am V. D I) *21* — vobis [𝔊]ℭ*A* | — Amen [𝔊]ℭ*F*
Subscr. Exp apocalypsis sanct Iohannis feliciter *F* uictor famulus xpi et eius gratia episc. capuae legi apud basilicam consta . . ianam d. XIII kal. maias ind nana q . n p c basili u c cos
Iterato legi ind X. die prid. iduum april F^2
Explicit liber apocalypsis sancti Iohannis apostoli et euangelistae deo gratias PRO A Explicitunt apocalypsis amen. *al* 𝔊

Verlag der Privilegierten Württembergischen Bibelanstalt
in Stuttgart.

Novum Testamentum Graece ed. D. Eb. Nestle. Editio sexta recognita. 1906. Taschenformat in 24°, mit Karten, ungebunden . . . . Mk. —.80
— in Leinwand gebd., halbsteife Decke (No. 491) „ 1.20
— biegsam in Chagrinleder mit Rotschnitt, extradünnes, indisches Papier (No. 493) . . „ 3.—
— biegsam in Chagrinleder mit Goldschnitt, extradünnes, indisches Papier (No. 494) . . „ 4.—

Novum Testamentum Graece ed. D. Eb. Nestle, Taschenformat in 24°, mit Karten. Mit Schreibpapier durchschossen, Text extradünnes Papier. 6. Auflage 1906.
— in Leinwand gebd., halbsteife Decke (No. 511) Mk. 6.—
— biegsam in Chagrinleder m. Rotschnitt (No. 512) „ 4.—

Novum Testamentum Graece ed. D. Eb. Nestle. Editio tertia recognita. 1901. Gross 8° Ausgabe, auf Schreibpapier gedruckt mit sehr breitem Rand, mit Karten, ungebunden . . . . Mk. 1.70
— in Halbfranz gebunden (No. 495) . . . . . „ 3.—

Teile des griechischen Neuen Testaments ed. D. Eb. Nestle. Taschenformat in 24°.
Novi Testamenti pars prior — Evangelia et Acta — in Leinwand gebunden (No. 496) . . . Mk. —.75
Novi Testamenti pars posterior — Epistolae et Apocalypsis — in Leinwand gebd. (No. 497) „ —.75
Evangelium secundum Matthaeum (No. 498), Marcum (No. 499), Lucam (No. 500), Johannem (No. 501), Acta apostolorum (No. 502), Epistola Pauli ad Romanos (No. 503), Epistolae Pauli ad Corinthios (No. 504), Galatas, Ephesios, Philippenses, Colossenses, Thessalonicenses (I. II), ad Timotheum (I. II), Titum, Philemonem (No. 505), Epistolae catholicae una cum epistola ad Ebraeos (No. 506), Apocalypsis Johannis (No. 507). Preis eines jeden Bändchens in Leinen biegsam gebunden 25 Pfg. Sämtliche 10 Bändchen in Futteral (No. 508) . . . . Mk. 2.60

Verlag der Privilegierten Württembergischen Bibelanstalt in Stuttgart.

Novum Testamentum Latine. Textum Vaticanum cum apparatu critico ex editionibus et libris manu scriptis collecto imprimendum curavit D. Eb. Nestle. Taschenformat in 24°, mit Karten 1906
— in Leinwand gebd., halbsteife Decke (No. 525) Mk. 2.—
— biegsam in Chagrinleder mit Rotschnitt, extradünnes, indisches Papier (No. 526) . . „ 3.50

Novum Testamentum Graece et Latine. Utrumque textum cum apparatu critico ex editionibus et libris manu scriptis collecto imprimendum curavit D. Eb. Nestle. Taschenformat in 24°, mit Karten. 1906.
— in Leinwand gebd., halbsteife Decke (No. 528) Mk. 3.—
— biegsam in Chagrinleder mit Rotschnitt, extradünnes, indisches Papier (No. 529) . . . „ 4.50

Novum Testamentum Graece et Germanice. Neues Testament griechisch und deutsch, bearbeitet von D. Eb. Nestle. Fünfte, neu durchgesehene Auflage, 1906. Taschenformat, mit Karten, ungebunden . Mk. 1.40
— in Leinwand gebd., halbsteife Decke (No. 516) „ 2.—
— biegsam in Chagrinleder mit Rotschnitt, extradünnes, indisches Papier (No. 518) . . „ 4.—
— biegsam in Chagrinleder mit Goldschnitt, extradünnes, indisches Papier (No. 519) . . „ 5.—
— in 2 Leinenbändchen (No. 520). . . . . . „ 2.50

Neues Testament, deutsch. Durchgesehener Luthertext, Verszifern und Parallelstellen am Rand, am Fuss jeder Seite die Abweichungen des alten Luthertextes von 1545, Luthers Randglossen etc., bearbeitet von D. Eb. Nestle, Taschenformat, mit Karten (1898).
— mit Psalmen in Leinwand gebd. (No. 522) Mk. —.60
— biegsam in Chagrinleder mit Rotschnitt (No. 523) . . . . „ 1.50
— biegsam in Chagrinleder mit Goldschnitt (No. 524) . . . . „ 2.—

Verlag der Privilegierten Württembergischen Bibelanstalt in Stuttgart.

Taschenbibel (16°) **mit und ohne Apokryphen.** Durchgesehener Text. Feine Ausgabe auf extradünnem, sehr zähem Papier. 17 × 11 cm. Dicke nur 2 cm. (Die Einbände dieser extradünnen Ausgaben sind derart gefertigt, dass sie umgeschlagen werden können.)

— biegsam in Leinwand (No. 100 a)	Mk.	1.80
— biegsam in Schafleder mit Rotschnitt (No. 101)	„	2.60
— derselbe Einband mit Goldschnitt (No. 103)	„	3.50
— biegsam in Bocksaffian mit Rotschnitt (No. 81)	„	4.20
— biegsam in Bocksaffian, englische Art, mit Goldschnitt (No. 84)	„	5.—
— biegsam in Bocksaffian, engl. Art, mit Rotgoldschnitt (No. 85)	„	5.50
— biegsam in Bocksaffian mit Schutzklappen (persischer Einband) mit Rotgoldschnitt (No. 86)	„	6.50
— derselbe Einband mit Rotschnitt (No. 86 a)	„	6.—

Dieselbe Bibel auf gewöhnliches Papier gedruckt in Leinwand gebunden von Mk. 1.— an, „ Leder „ „ 1.90 „

Perl-Bibel. (Deckelgrösse 14 × 10 cm. Dicke nur 1½ cm.) **Kleinste Taschenbibel (24°) in deutscher Schrift und mit Parallelstellen.** Auf extradünnes, indisches Papier gedruckt (mit und ohne Apokryphen).

— in Leinwand, biegsam (No. 600)	Mk.	1.50
— in Leder, weich, biegsam mit Rotschnitt (No. 601)	„	2.50
— in Leder, weich, biegsam mit Goldschnitt (No. 602)	„	3.—
— in Saffian, weich, biegsam mit Rotgoldschnitt (No. 603)	„	4.—
— in Saffian, biegsam mit Klappen und Rotgoldschnitt (No. 604)	„	5.—

GALILÄISCHES MEER
(See Genezareth oder See Tiberias)
und Umgebung

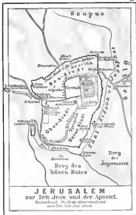

JERUSALEM und UMGEBUNG.

Bemerkung

Die Bäche welche nur zur Regenzeit fliessen sind mit Strichen (——) eingezeichnet.

Stuttgart, Privileg. Württ. Bibelanstalt.

JERUSALEM
zur Zeit Jesu und der Apostel.
Bemerkung: *Die Dritte Mauer wurde erst nach dem Tode Jesu erbaut.*

Adriatische Meer
Sizilien
Melite (Malta)
MITTELLÄNDI
Die Reisen des APOSTELS PAULUS.
Maßstab
Kilometer
Erste Missionsreise
Zweite Missionsreise
Dritte Missionsreise
Reise nach Rom
20 Östl. L. v. Greenwich

IV

SCHWARZES MEER
Paphlagonien
Bithynien
Galatien
KLEIN-ASIEN
Mysien
Lydien
Phrygien
Kappadocien
Pisidien
Pamphylien
Lycien
Cypern
CHES MEER
Arabien
30
35

PALÄSTINA
zur Zeit
JESU CHRISTI
und der
APOSTEL.
Maßstab

SIDON
DAMASKUS
SAMARIA
JERUSALEM
MOAB
IDUMAEA
DAS GROSSE MEER
Gebirge Seir
Karte der
VIERFÜRSTENTÜMER

Östl. L. v. Greenw.

